

ಅಮರ್ ಕೊಂಕಣಿ

Amar Konkani **57** अमर कोंकणी

ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸ್ಥೊ,

ಸಾಂ. ಲುವಿಸ್ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ್, ಮಂಗ್ಳುರ್

Institute of Konkani, St Aloysius College, Mangalore

ಅಮರ್ ಕೊಂಕಣಿ अमर कोंकणी

AMAR KONKANI

June 2012 / 57

ರೆಕ್ಟರ್: ಬಾಪ್ ಜೊಸೆಫ್ ರೊಡ್ರಿಗಸ್, ಜೆ.ಸ.
रेक्टर: बाप जोसेफ रोड्रिगस. जे.स.

ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲ್/ನಿರ್ದೇಶಕ್: ಬಾಪ್ ಸ್ವೀಬರ್ಟ್ ಡಿ'ಸಿಲ್ವಾ, ಜೆ.ಸ.
प्रांशुपाल/निर्देशक: बाप स्वीबर्ट डि'सिल्वा, जे.स.

ಸಂಪಾದಕ್/ಪ್ರಶಾಸಕ್: ಎಡ್ವಿನ್ ಜೆ.ಎಫ್.ಡಿಸೊಜಾ
संपादक/प्रशासक: एडविन जे.एफ.डिसोजा

ಖಾಸ್ಗಿ ಸೆಲ್ಲ್ ಫೋನ್: 09845083148 ನಿವಾಸ್: 0824-2432413
खास्की सेल्ल फोन: ०९८४५०८३१४८ निवास: ०८२४-२४३२४१३

ಸಂಸ್ಥ್ಯಾಚೆಂ ಫೋನ್: 0824-2449700/1 Extn: 112
संस्थ्याचें फोन: ०८२४-२४४९७००/१ Extn: ११२

eMail- konkaniinstitute@gmail.com

ಪ್ರಗಟ್ಣಾರ್:
ಸಾಂ.ಲುವಿಸ್ ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸ್ಥೊ, ಸಾಂ.ಲುವಿಸ್ ಮಹಾ ವಿದ್ಯಾಲಯ್
ಮಂಗ್ಳುರ್ – 575 003

प्रगटनार
सां. लुवीस कोंकणी संस्थो, सां.लुवीस महाविद्यालय
मंग्ळूर – ५७५ ००३

Printed at
Assisi Press, Jail Road, Mangalore 575 003

'AMAR KONKANI' ISSUE NO. 57

ACKNOWLEDGEMENT

Published with Financial Assistance from the Central Institute of Indian Languages (Ministry of Human Resource Development, Department of Higher Education, Government of India), Manasagangothri, Mysore - 570006 sanctioned vide letter 53-17(1)/2010-11/Kon/LM/Grnt dated Jan. 23, 2012 under the scheme of Grant-in-Aid

ವಾಂಡಾವಳ್

ಅಮರ್ ಕೊಂಕಣಿ – 57

ಸಂಪಾದಕಾಚೆ ಶ್ಥರೆ

ಹ್ಯಾ ಶಣ್ಮಾಸಿಕಾಚೊ 57–ವೊ ಅಂಕೊ ಭಾಯ್ರ್ ಯೆತಾನಾ ಹ್ಯಾ ನೆಮಾಳ್ಯಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಕಟನಾಚಿ ಸುರುವಾತ್ ಜಾವ್ನ್ 32 ವರ್ಸಾಂ ಭರ್ತಾತ್. ಹಿ ಎಕ್ ವ್ಹಡಾ ಧಾದೊಸ್ಕಾಯೆಚಿ ಸಂಗತ್ ಸಾಂಗಾತಾಚ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ 'ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸ್ಥ್ಯಾ'–ನ್ ಆನಿ ತಾಚ್ಯಾ ನಿರ್ದೇಶಕಾಂನಿ, ಕಾರ್ಯಾಕಾರಿ ನಿರ್ದೇಶಕಾಂನಿ, ವಾವ್ರಾಡ್ಯಾಂನಿ ಆನಿ ಚಡ್ ಕರುನ್ ಬರವ್ಪ್ಯಾಂನಿ ಆನಿ ವಾಚ್ಪ್ಯಾಂನಿ ಕಾಡ್‍ಲ್ಲ್ಯಾ ವಾಂವ್ಟಾಚೊ ಆನಿ ದಿಲ್ಲ್ಯಾ ಪಾಟಿಂಬ್ಯಾಚಿ ರುಜ್ವಾತ್‍ಯೀ ಹಿ ಜಾವ್ನ್ ಆಸಾ ಮ್ಹಣ್ ಆಮಿ ಮ್ಹಣ್ತಾಂವ್. ತುಮ್ಕಾಂ ಸರ್ವಾಂಕ್ ಧನ್ಯವಾದ್.

ಹ್ಯಾ ಸಂದರ್ಭಾರ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಮಾಯ್‍ಭಾಶೆಚೆಂ ಕುಳಾರ್ ಜಾವ್ನಾಸ್ಚ್ಯಾ ಗೊಂಯ್ ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ಸಂಸೊಧಕಾಂಚೆಂಚ್ ಬರ್ಪಾಂ ಖಾಸ್ ಕರುನ್ ವಿಂಚುನ್ ಪ್ರಗಟ್ ಕೆಲ್ಲೊ ವಾವ್ರ್ ಭೋವ್ ಸಮಂಜಸ್ ಮ್ಹಣ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಭೊಗ್ತಾ ಆನಿ ಧಾದೊಸ್ ಕರ್ತಾ.

ತರಿಪುಣಿ ಎಕಾ ದುರ್ಸವ್ಣೆಚಿ ಸಂಗತ್ ಕಸಲಿ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ನಾಗರಿ ಲಿಪಿಂತ್ ಸಯ್ತ್ಯಿ ಪ್ರಗಟ್ ಜಾಂವ್ಚ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಶಣ್ಮಾಸಿಕಾಕ್ ಗೊಂಯ್‍ಥಾವ್ನ್ ಆಸ್ಚೆ ವರ್ಗಣಿದಾರ್ ಭಾರಿಚ್ಚ್ ಉಣೆ. ತ್ಯಾಂ ಪಯ್ಕಿ ಚಡ್‍ಶೊ ಗೌರವ್ ಪ್ರತಿಯೊ ಫೆವ್ಲಿಚ್ ಚಡ್.

ದೆಕುನ್, ವರ್ಸಾವಾರ್ ವರ್ಗಣಿ ಫಕತ್ ಶೆಂಬರ್ ರುಪಯ್ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾನ್ ತುಮಿ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ಭಾವಾಂನಿ/ಭಯ್ಣಿಂನಿ ಉಣ್ಯಾರ್ ಉಣೆ 5 ವರ್ಸಾಂಚೆಂ ಪುಣಿ ವರ್ಗಣಿ ಬಾಂದಿಜೆ ಮ್ಹಳ್ಳಿ ಆಮ್ಚಿ ವಿನತಿ.

ಶಿವಾಯ್, ಸಂಸೊಧಿಕ್ ಶಣ್ಮಾಸಿಕಾಕ್ ಬರ್ಪಾಂ ಮೆಳೊಂಕ್ ಕಿತ್ಲೆ ತ್ರಾಸ್ ಆಸಾತ್ ಮ್ಹಳ್ಳೆಂ ತುಮಿ ಜಾಣಾಂತ್. ದೆಕುನ್, ಆಮ್ಚಿ ದುಸ್ರಿ ವಿನತಿ – ಆಮ್ಕಾಂ, ಕೆನ್ನಾಂಯಿ ಬರಿಂ, ಸಂಸೊಧಿಕ್ ಬರ್ಪಾಂ ಧಾಡ್ತೆಚ್ ರಾವಾ ಆನಿ 'ಅಮರ್ ಕೊಂಕಣಿ'–ಕ್ ತುಮ್ಚೊ ಆದಾರ್ ಆನಿ ಸಹಕಾರ್ ಸದಾಂಚ್ ಆಸುಂದಿ.

ಧನ್ಯವಾದ್

ಎಡ್ವಿನ್ ಜೆ.ಎಫ್. ಡಿಸೋಜಾ
ಸಂಪಾದಕ್

ಗೀತಾ ಕೆನ್ನಾ ರಚ್ಲಿ?

ಶಣೈ ಗೊಂಯ್‌ಬಾಬ್

('ಕೊಂಕಣಿ', ಏಪ್ರಿಲ್ 1977)

ಕ್ರಿಸ್ತಾ ಆದಿಂ ಅಡೆಜ್‌ಶಿಂ ವರ್ಸಾಂಚ್ಯಾ ಸುಮಾರಾಕ್ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಾಂತ್ ಅಶೋಕ್ ಮೌರ್ಯಾಚೆಂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ್ ಚಲ್ತಾಲೆಂ. ತ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಗೀತೆಚಿ ರಚ್ಣೂಕ್ ಜಾಲಿ, ಅಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ತ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಮಹಾಭಾರತಾಚೆಂಯ್ ಸಂಪಾದಪ್ ಆತಾಂಚ್ಯಾ ರೂಪಾಂತ್ ಚಲಿಲ್ಲೆಂ ಆನಿ ತ್ಯಾಚ್ ಸಂಪಾದ್ಪ್ಯಾನ್ ಗೀತಾ ರಚ್ಲಿ.

ಗೀತೆಚ್ಯಾ ಪಯ್ಲ್ಯಾ ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ್ ವರ್ಣಿಲ್ಲ್ಯಾಭಾಶೆನ್ ಭಾರತಿ ಝುಜಾಚ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಅರ್ಜುನಾಕ್ ಘುಡಾರಾಕ್ ಜಾವ್ಚೆಲೊ ರಕ್ತಖೇವ್ ಯೆವ್ನೂನ್ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಖೇದ್ ಜಾಲೊ. ತಾಚ್ಯಾ ಹಾತಾಂ-ಪಾಂಯಾಂಕ್ ವಡಿ ಆಯ್ಲ್ಯೊ, ಹಾತಾಂತ್ಲೆಂ ಧೊಣುಂ ಗಳ್ಳಣ್ಲೆಂ ಆನಿ ಝುಜ್ಲ್ಯಾರ್ ಮೊಟೊ ಅಧರ್ಮ್ ಆನಿ ಪಾತಕ್ ಜಾತಲೆಂ ಮ್ಹಣ್ಪಾಚ್ಯಾ ಭಯಾನ್, ತೋ ಹಾತ್-ಪಾಂಯ್ ಪಾಂಗ್ರೂನ್ ಥಂಡ್ ಬಸ್ಲೊ. ಅರ್ಜುನಾಚಿ ಝುಜ್ಚೆಲಿ ಹಿ ಪಯ್ಲಿಚ್ ಖೇಪ್ ನ್ಹಯ್. ಹ್ಯಾ ಆದಿಂ ತಾಣೆ ಜಾಯ್ತಿಂ ಝುಜಾಂ ಮಾರಿಲ್ಲಿಂ, ರಗ್ತಾಂ ವ್ಹಾವಯಿಲ್ಲಿಂ ಆನಿ ಜೀವ್ ಘೆತಿಲ್ಲೆ. ಪರಂತ್ ತ್ಯಾ ಖಾತಿರ್ ತಾಕಾ ಕೆನ್ನಾಚ್ ಖೇದ್ ವ ಪಚ್ಛಾತ್ತಾಪ್ ಜಾಲೊ ಆನಿ ಅಧರ್ಮಾಚ್ಯಾ ಆನಿ ಪಾತಕಾಚ್ಯಾ ಭಯಾನ್ ತೊ ಲಡ್‌ಲಡ್ಲೊ, ಮ್ಹಣಪಾಚೊ ಮಜ್ಕೂರ್ ಖಂಯ್ಚ್ ಮೆಳನಾ. ಮ್ಹಣಕೂಚ್, ಭಾರತಿ ಝುಜಾಚ್ಯಾಚ್ ವೆಳಾರ್ ನಿಖ್ಪಿಂ ಸೈನ್ಯಾಂ ಪಳೊವ್ನ್‌ಚ್ ತೋ ಆಪ್ಲೊ ಸಭಾವ್‌ಗೂಣ್ ಅಗಾಂತೂಕ್ ಕಸೊ ವಿಸಲ್ಲೊ, ಪಾತಕಾಚಿ ಖಂತ್ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಘೆವ್ನ್ ಬಸ್ಲೊ ಆನಿ ಧರ್ಮಾಚ್ಯೊ ಜಾಣ್ವಾಯೊ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಉಲೊಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ? ತಾಣೆ ಪಯ್ಲಿಂ ಮಾರಿಲ್ಲ್ಯಾ ಝುಜಾಪರಸ್ ಭಾರತಿ ಝುಜ್ ಮೊಟೆಂ ಅರಿಷ್ಪಾಂಚೆಂ ಆಸೂನ್, ತಾಂತೂಂತ್ ಲಕ್ಷಾಂನಿ ಜಿವಾಂಚೆರ್ ಹಾವಳ್ ಯೆವ್ಪಾಚಿ ಆಸ್ಲಿ ಆನಿ ತಾಚೆಂ ಖಾಸಾ ಮಾಯೆ-ಮೊಗಾಚಿಂ ಆನಿ ನಾತ್ಯಾ-ಪಾತ್ಯಾಚಿಂ ಮನ್ಶಾಂ ಮರ್ಪಾಚಿಂ ಆಸ್ಲಿ, ಹೆಂ ಖರೆಂ ಆಸ್ಲೆಂಯ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್, ಅಧರ್ಮ್ ಆನಿ ಪಾತಕ್ ಮ್ಹಣ್ಪಾತ್ ತೆಂ ಲ್ಹಾನ್-ವ್ಹಡ್ ಗಜಾಲಿಂತ್ ಸಾರ್ಕೆಂಚ್ ಲಾಗೂ ಜಾತಾ ನ್ಹಯ್? ಲ್ಹಾನ್ ಗಜಾಲಿಂತ್ ತೆಂ ಲಾಗೂ ಜಾಯ್ನಾ ಆನಿ ಮೊಟೆ ಗಜಾಲಿಂತ್ ಲಾಗೂ ಜಾತಾ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣುಂ ನಜ. ತಾಚೆ ವಾಂಟೆ ಲ್ಹಾನ್-ವ್ಹಡ್ ಜಾಂವ್ ಯೆತಾತ್. ಪರಂತ್ ನಾಂವಾಂತ್ ಬದಲ್ ಜಾಯ್ನಾ. ಆಳ್ಕೆಚೊ ವಾಂಟೊ ಚಡ್ ಜಾಂವ್, ಉಣೊ ಜಾಂವ್; ತಿಚೆಂ ಖತ್ ಲ್ಹಾನ್ ಜಾಂವ್, ವ್ಹಡ್ ಜಾಂವ್. ಪರಂತ್ ತಿಚೆಂ ನಾಂವ್ ಅಳ್ಕೆ. ತಿಚೊ ಪರಿಣಾಮ್ ಖತ್. ಹೆ ನದ್ರೆನ್ ಪಳೇಲ್ಯಾರ್, ಅರ್ಜುನಾಕ್ ಹೆರ್ ಝುಜಾಂ ಭಾಶೆನ್ ಭಾರತಿ ಝುಜಾಚ್ಯಾ ವೆಳಾರೂಯ್ ಪಾತಕಾಚೊ ಕಾಂಪ್ರೊ ಭರ್‌ಪಾಚೆಂ ಕಾರಣ್ ದಿಸನಾ. ತ್ಯಾ ಭಾಯ್ರ್, ತಾಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ ಘಾಲ್ಲ್ಯಾ ಉತ್ರಾಂ ಭಾಶೆನ್, ಧೃತರಾಶ್ಟ್ರಾಚೆ ಪೂತ್ ತಾಚೆ

ದಾಯ್ಜಿ-ಗೋತ್ರಿ ಆಸ್ಲೆಯ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್, ತೇ 'ಆತತಾಯಿ' ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಮೊಟೆ ಘಾತಕೆ ಆಸ್ಲೆ. ಘಾತಕೆಪಣಾಚಿಂ ಜಾಯ್ತಿಂ ಪಾತಕಾಂ ತಾಂಣಿ ಕೆಲ್ಲಿಂ.

ಶಕುನಿ ಮಾಮಾಚ್ಯಾ ಪಾಲವಾನ್ ತಾಂಣಿ ಪಾಂಡವಾಂಕ್ ಲ್ಹಾನ್‌ಪಣಾ ಪಾಸೂನ್ ಜಾಯ್ತಿ ಪಿಡಾಪೀಡ್ ಭೊಗೆಲ್ಲಿ. ಭೀಮಸೇನಾಚೊ ಜೀವ್ ಘೆಂವ್ಕ ತಾಂಣಿ ತಾಚ್ಯಾ ಜೆವ್ಣಾಂತ್ ವೀಖ್ ಘಾಲ್ಲೆಂ. ಆನಿ ತಾಚಿ ಶುದ್ಧ್ ವೆತಕೂಚ್ ತಾಕಾ ಚರಾಂಟೂನ್ ಬಾಂದೂನ್ ನ್ಹಂಯೆಂತ್ ಉಡಯ್ಲೊ. ತಾಂಣಿ ಪಾಂಡವಾಂಕ್ ಆನಿ ತಾಂಚೆ ಆವಯ್ಕ ಲಾಖೆಚ್ಯಾ ಘರಾಂತ್ ಹುಲ್ಪಾವ್ನ್ ಮಾರ್ಚಿ ಮಾಂಡ್ಣಿ ಕೆಲಿ. ತಾಂಣಿ ಧರ್ಮರಾಜಾಕ್ ಶಕುನಿವಾಂಗ್ಡಾ ಪಾಶಾಂನಿ ಖೆಳೊಂಕ್ ಲಾವ್ನ್ ತಡ್ಡಕಾಂನಿ ತಾಕಾ ಹಾರ್ ಕೆಲಿ. ತಾಂಚೆಂ ರಾಜ್ಯ್ ಹಾತಾಸ್ಲೆಂ. ತಾಂಕಾಂ ಆನಿ ದ್ರೌಪದಿಕ್ ಬಂದಿ ಕೆಲಿ. ಹ್ಯೊ ಸಗ್ಳ್ಯೊ ಕರ್ಣ್ಯೊ ಘಾತಕಿಪಣಾಚ್ಯೊ ಮ್ಹಣೂನ್ ಸಾಂಗೊಂಕ್ ನಾಕಾ. ದುಸ್ರ್ಯಾಚ್ಯಾ ಘರಾಕ್ ಉಜೊ ಲಾಯ್ತಲೊ, ವೀಖ್ ಘಾಲ್ತಲೊ, ಹಾತಾಂತ್ ಶಸ್ತ್ರ ಘೇವ್ನ್ ಜೀವ್ ಘೆಂವ್ಕ ಆಯಿಲ್ಲೊ, ನಾಗೊವ್ಣೊ, ಬಾಯ್ಲೆಕ್ ಘಾರಾಯ್ತಲೊ ಆನಿ ಶೆತ್-ಭಾಟ್ ಹಾತಾಸ್ತಲೊ ಹ್ಯಾ ಸ ಜಾಣಾಂಕ್ ಘಾತ್ಕೆ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್ (ಅಗ್ನಿದೋ ಗರ್ದಶ್ಚೈವ ಶಸ್ತ್ರಪಾಣಿರ್ಧನಾಪಹಃ। ಕ್ಷೇತ್ರದಾರಾಹರಶ್ಚೈವ ಷಡೇತೆ ಆತತಾಯಿನಃ॥ ವಸಿಷ್ಠ ಸ್ಮೃತಿ 3.16) ಹಾಂಕಾಂ ಘಾಟ್‌ಘುಡೊ ಪಳೆನಾಸ್ತಾನಾ ಅದ್ರೂಗ್ ಜಿವಾನಾಶಿಂಚ್ ಮಾರ್ಚೆ; ತಾಂತೂಂತ್ ಕಸಲೆಂಚ್ ಪಾತಕ್ ಲಾಗನಾ, ಅಶೆಂ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಂಗ್ತಾ. ಅರ್ಜುನ್ ಜಾಣಾ ಜಾಂವ್ಕೂಚ್ ಜಾಯ್ (ಆತತಾಯಿನಮಾಯಾಂತಂ ಹನ್ಯಾ ದೇವಾ ವಿಚಾರಾಯನ್/350/ನಾತತಾಯಿವಧೇ ದೋಷೋ ಹಂತುರ್ಭವತಿ ಕಶ್ಚನ್/352/ಮನು. 8). ಅಶೆಂ ಆಸ್ತಾನಾ ಘಾತ್ಕ್ಯ ಕೌರವಾಂಕ್ ಝುಜಾಂತ್ ಮಾಲ್ಲ್ಯಾರ್ ಪಾತಕ್ ಜಾಯ್ತ್, ಅಶೆಂ ತಾಕಾ ಕಶೆಂ ದಿಸೂಂ ಯೆ? 'ಝುಜಾಂತ್ ಕುಳಾಚೊ ಖೇಯ್ ಜಾತಕೂಚ್ ಪುರ್ವಿಲ್ಲೆ ಕುಳಾಚಾರ್ ನಾಶೆ ಜಾತಲೆ, ಕುಳಾಂತ್ ಅಧರ್ಮ್ ಮಾತ್ತಲೊ, ಬಾಯ್ಲೊ ಭಂಗ್ತಲ್ಯೊ ಆನಿ 'ವರ್ಣಸಂಕರ್' ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಜಾತಿಂಚೊ ಘುಸ್ಪಾ-ಗಂದಳ್ ಜಾತಲೊ. ಹೆ ಭಾಶೆನ್ ಮೆಲ್ಲ್ಯಾ-ಗೆಲ್ಲ್ಯಾ ಪಿತ್ರಾಂಕ್ ಪಿಂಡ್ ಆನಿ ತಿಳಾಂ-ಉದಕ್ ಮೆಳನಾ ಜಾವ್ನ್ ತೇ, ತಾಂಚೆಂ ಕುಳ್ ಆನಿ ತಾಚೊ ಖೇವ್ ಕರ್ತಲೆ ಮನಿಸ್ ಮೆಳೂನ್ ಸಗ್ಳೆಚ್ ತರ್ಕಾಂತ್ ಪಟ್ಟಲೆ, ಮ್ಹಣ್ಪಾಚಿಂ ಉತ್ರಾಂ ಅರ್ಜುನಾಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ ಘಾಲ್ಯಾಂತ್. ಪರಂತ್ ಖಾಸಾ ತಾಂಚ್ಯಾ ಕುಳಾಂತ್ಲಿ ಚಾಲ್ ಪಳೊಂವ್ಕ ಗೆಲ್ಯಾರ್ ತಾಕಾ ಜಾತಿಚ್ಯಾ ಘುಸ್ಪಾ-ಗಂದಳಾಚೊ ಆನಿ ತಾಚ್ಯಾ ಪರಿಣಾಮಾಂಚೊ ಭಂಯ್ ದಿಸ್ಚೆಂ ಕಾರಣ್ ದಿಸನಾ. ಕಿತ್ಯಾಕ್, ತಾಚೊ ಬಾಪುಯ್ ಮ್ಹಳ್ಳೊ ಪಾಂಡು ಹೊ ತಾಚೊ ಖರೆಲೊ ಬಾಪುಯ್ ನ್ಹಯ್ ಆನಿ ಆಜೊ ಮ್ಹಳ್ಳೊ ವಿಚಿತ್ರ್‌ವೀರ್ಯ ಹೋಯ್ ತಾಚೊ ಖರೆಲೊ ಆಜೊ ನ್ಹಯ್. ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯಾಕ್ ಅಂಬಿಕಾ ಆನಿ ಅಂಬಾಲಿಕಾ ಹ್ಯೊ ದೋಗಿ ಬಾಯ್ಲೊ ಆಸ್ಲ್ಯೊ. ಪರಂತ್ ತೊ ಭುರ್ಗ್ಯಂ ಜಾಯ್ನಾಸ್ತಾನಾ ಕ್ಷಯಾನ್ ಮರ್ತಕ್‌ಚ್ ಸತ್ಯವತಿನ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಆಂಕ್ವಾರ್‌ಪಣಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಪುತಾಕ್ ಕೃಷ್ಣ ಜುವೆಂಕಾರಾಕಡ್ಲ್ಯಾನ್ ನಿಯೋಗಾಚೆ ರಿತಿನ್ ಅಂಬಿಕೆಕ್ ಧೃತರಾಶ್ಟ್ರ ಆನಿ ಅಂಬಾಲಿಕೆಕ್ ಪಾಂಡು ನಾಂವಾಚೆ ಪೂತ್ ಜಾಂವ್ಚಿ ಮಾಂಡ್ಣಿ ಕೆಲಿ. ಹಾಂಚೆ ಜಲ್ಮ

ಜಾತಿಚ್ಯಾ ಘುಸ್ಪಾ-ಗಂದಳಾನೂಚ್ ಜಾಲ್ಯಾತ್ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ಚೆಂ ಪಟ್ಟಾ. ತಾಂಕಾಂ ಕುರುಕುಳಾಂತ್ಲಿ ಚೊಖ್ ಸಂತತ್ ಮ್ಹಣುಂ ನಜ. ಪಾಂಡುಕೂಯ್ ಭುರ್ಗೆಂ ಜಾಯ್ನಾ ಜಾಲೆಂ. ತಾಕಾ ಕುಂತಿ ಆನಿ ಮಾದ್ರಿ ಹ್ಯೊ ದೋಗಿ ಬಾಯ್ಲೊ ಆಸ್ಲ್ಯೊ. ಪೂತ್ ಜಾಯ್ನಾಸ್ತಾನಾ ಆಪುಣ್ ಮೆಲೊಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಆಪ್ಣಾಕ್ ಸರ್ಗ್ ಮೆಳ್ಚೊ ನಾ, ಮ್ಹಣ್ಚಾಚ್ಯಾ ಭಯಾನ್, ತಾಣೆಂ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಬಾಯ್ಲಾಂಕ್ ದುಸ್ರ್ಯಾ ದಾದ್ಲ್ಯಾಂ ಪಾಸೂನ್ ಪೂತ್ ಜಲ್ಮಾ ಘಾಲೂಂಕ್ ಸಾಂಗ್ಲೆ. ಕುಂತಿನ್ ಯಮಧರ್ಮ್, ವಾಯು ಆನಿ ಇಂದ್ರ ಹ್ಯಾ ತೀನ್ ದೇವಾಂಕ್ ಹೊರಾವ್ನ್ ತಾಂಚೆ ಪಾಸೂನ್ ತಿಕಾ ಅನುಕ್ರಮಾನ್ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ್, ಭೀಮ್ ಆನಿ ಅರ್ಜುನ್ ಹೆ ತೀನ್ ಪೂತ್ ಜಾಲೆ. ಮಾದ್ರಿನ್ ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವಾಂಕ್ ಹೊರಾವ್ನ್ ತಾಂಚೆ ಪಾಸೂನ್ ತಿಕಾ ನಕುಲ್ ಆನಿ ಸಹದೇವ್ ಹೆ ಜುಂವ್ಳೆ ಪೂತ್ ಜಾಲೆ. ಹೆ ಸಂತತಿ ಸಂಬಂಧಾನ್ ಲೊಕಾಂಚೊ ಆದರ್ ಉಣೊ ಜಾಂವ್ಚೊ ನ್ಹಯ್ ಮ್ಹಣೂನ್ ತಾಂಕಾಂ. ಜರಿ ದೇವಾಂಚೆ ಪೂತ್ ಮ್ಹಳೆ, ತರೀ ತೇ ಪರ್ಕ್ಯಾ ದಾದ್ಲ್ಯಾಂಚೆ ಪೂತ್ ಆಸ್ಲೆ ಹೆಂ ವಿಸ್ರೊಂಕ್ ಜಾಯ್ನಾ. ಹೆ ಭಾಶೆನ್ ತೆ ಜರಿ ಪಾಂಡುಚೆ ಪೂತ್ ನಾಸ್ಲೆ ತರೀ ಫುಡಾರಾಕ್ ಪಾಂಡವ್ ಮ್ಹಣೂನ್ ಗಾಜ್ಲೆ ಆನಿ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಮಾನಿಲ್ಲ್ಯಾ ಬಾಪಾಯ್ಜ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ಶ್ರಾದ್ಧ್ ಘಾಲೂನ್ ತಾಕಾ ಸರ್ಗ್ ಜೊಡೂನ್ ದಿಂವ್ಕ ಉಪ್ಕಾರಾ ಪಡ್ಲೆ, ಹಿ ಧ್ಯಾನಾಂತ್ ದವರ್ಚಾಚಿ ಗಜಾಲ್ ಆಸಾ. ಅರ್ಜುನ್ ಹಿ ಘುಸ್ಪಾ-ಗಂದಳಾಚಿ ಕಥಾ ಬರೇ ಭಾಶೆನ್ ಜಾಣ ಆಸ್ಲೊ. ಮ್ಹಣ್ಚಕೂಚ್ ಘುಸ್ಪಾ-ಗಂದಳಾನ್ ಆಪ್ಲೆಂ ಕುಳ್ ನರಕಾಂತ್ ಪಟ್ಟಲೆಂ ಮ್ಹಣೂನ್ ತಾಣೆ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಭಿಯೆಂವ್ಚೆಂ ತೆಂ ಸಮ್ಜನಾ. ತಾಚೆ ತರ್ಕ್ಲೆಂತ್ ತಸಲಿ ಕಲ್ಪನಾ ಯೆಂವ್ಚೆಂ ಕಾರಣ್ ನಿಖಾಲುಸ್ ದಿಸನಾ. ಮ್ಹಣ್ಚಕೂಚ್ ಹ್ಯಾ ಕುವಾಡ್ಯಾಚಿ ಫೊಡ್ಣಿಶಿ ಕಶಿ ಜಾಂವ್ಚಿ? ತೀ ಜಾಂವ್ಕ ಕಠಿನ್ ನಾ. ಗೀತಾಕಾರಾನ್ ಕಾಂಯ್ ಹೇತೂನ್ ಆಪ್ಲೊ ಗ್ರಂಥ್ ರಚ್ಲಾ ಆನಿ ಲೊಕಾಂಚ್ಯಾ ಮನಾರ್ ಆಪ್ಲೆ ಶಿಕೊವ್ಣೆಚೊ ಪರಿಣಾಮ್ ಬರೆ ತರೆನ್ ಘಡ್ಚೆ ಖಾತಿರ್ ತಾಣೆ ಭಾರತಿ ಝುಜಾಚೆ ಕಥೆಚೊ ಲಾವ್ ಮುಜರತ್ ಘೆತ್ಲಾ ಆನಿ ತಾಂತೂಂತ್   ತಾಕಾ ಉಪಾಟ್ ಯೆಸ್ ಆಯ್ಲೆಂ ಹಾಂತೂಂತ್ ದುಭಾವ್ ನಾ. ಭಾರತಿ ಝುಜಾಚ್ಯಾ ಶಸ್ತ್ರಾಂಚ್ಯಾ ಖಣಖಣಾಂತ್ ಆನಿ ವಾಜಪಾಂಚ್ಯಾ ಘಣಘಣಾಂತ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾನ್ ಅರ್ಜುನಾಕ್ ಗೀತಾ ಸಾಂಗ್ಲಿ, ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಜಾಯ್ತ್ಯಾಜಾಣಾಂಕ್ ಖರೆಂ ದಿಸನಾ ಆನಿ ತಿತ್ಲೆ ಖಾತಿರ್ ತಾಂಚಿ ಅಪುರ್ಬುದ್ದ್ ಕರೂಂಕ್ ಫಾವನಾ. ಆತಾಂಯ್ ಗೀತಾ ವಾಚ್ತಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಉಣೆಂಪುಣೆಂ ಏಕ್ ವರ್ ಲಾಗ್ತಾ. ಆನಿ ತೀ ಯೆವ್ಜೂನ್ ಸಾಂಗ್ತಾ ಆಸ್ತನಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಕ್ ಚಡ್ ವೇಳ್ ಲಾಗೂಂಕ್ ಜಾಯ್ ಆಸ್ಲೊ. ಕುಳಾಚ್ಯಾ ಖೇವಾಕ್ ಭಿಯೆವ್ನ್ ಆಪುಣ್ ಝುಜ್‌ಚೊ ನಾ ಮ್ಹಣೂನ್ ಅರ್ಜುನ್ ಸಸ್ತ್ ಬಸ್ಲೊ ಹೆಂ ಏಕಾದ್ರೆಂ ಖರೆಂ ಧಲ್ಲೆಂಯ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತಾಚಿ ಸಮ್ಜಾವಿಶಿಂ ಕರೂನ್ ತಾಕಾ ಝುಜೂಂಕ್ ಲಾಂವ್ಕ ಝುಜಾಚ್ಯಾ ಬೊವಾಳಾಂತ್ ಇಲ್ಲೊಯ್ ವೇಳ್ ನಾಸ್ಲೊ. ತ್ಯಾ ಭಾಯ್ರ್ ಶಸ್ತ್ರಾಂ ಹಾತಾಂತ್ ಘೇವ್ನ್ ಝುಜೂಂಕ್ ಶಿಂವ್‌ಶಿಂವ್ತಲ್ಯಾ ಆನಿ ರಣ್‌ಖೇವಾಚೊ ಭಾರ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಕೌರವಾಂಚ್ಯಾ ಆನಿ ಪಾಂಡವಾಂಚ್ಯಾ ಮುಖಾರ್ ವೇದಾಂತಾಚಿ ಯೆವ್ಜಣಿ ಕರೂಂಕ್ ವ ತೋ ಸಂಚೂಂಕ್

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಚ್ಯಾ ಮನಾಕ್ ಜಾಯ್ ತಿತ್ಲಿ ಸಸ್ತಾಯ್ ಮೆಳೊಂಕ್ ಕರಿಶ್ ಅಸ್ಲಿ. ಇತ್ಲೆಯ್ ಅಡ್ಚಣಿಂತ್ ತಾಣೆಂ ಅರ್ಜುನಾಕ್ ಸಮ್ಜಾಯ್ಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಥೊಡ್ಯಾಚ್ ಸಾದ್ಯಾ-ಸೊಪ್ಯಾ ಉತ್ರಾಂನಿ ಸಮ್ಜಾಯ್ಲ್ಯಾ ಜಾತಲೊ. ತಾಂತೂಂತ್ ಗೀತಾಂತ್ಲೆ ಭಾಶೆನ್ ವೇದಾಂತಾಚೆಂ ಜಾಳೆಂ ವಿಣ್ಚಾಚೆಂ ಕಾರಣ್ ನಾಸ್ಲೆಂ.

ಗೀತಾಕಾರಾನ್ ಭಾರತಿ ಝುಜಾಚೆ ಕಥೆಚೊ ಲಾವ್ ಘೆವ್ನ್ ಆಪ್ಲೆ ವೆಳಚೊ ಆಪ್ಲೆ ಭೊಂವ್ತಣ್ಚೊ ದೊಳ್ಯಾಂನಿ ಪಳೆಲ್ಲೊ ಇತಿಹಾಸ್ ಭಿತರ್ ಕಸೊ ಚಿತ್ರಾಯ್ಲಾ ಆನಿ ರಂಗಯ್ಲಾ ತೋ ಆತಾಂ ಪಳೊಂವ್ಯಾ.

ವಯ್ರ್ ಕೆಲ್ಲಿ ಘೊಡ್ಣಿಶಿ ಧ್ಯಾನಾಂತ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾರ್ ಅರ್ಜುನಾಕ್ ಝುಜಾಂತ್ಲ್ಯಾ ರಣ್‍ಖೇವಾಚ್ಯಾ ವ ಕುಳ್‍ಕ್ಷಯಾಚ್ಯಾ ಭಯಾನ್ ಥರ್ಥರ್ಚೆಂ ಕಾಂಯ್ಚ್ ಕಾರಣ್ ದಿಸನಾ. ಮ್ಹಣ್ಟಕೂಚ್ ಗೀತಾಕಾರಾನ್ ತಾಚ್ಯಾ ಆಂಗಾಂತ್ ತೋ ಥರ್‍ಥರೊ ಖಂಯ್ಚೊ ಘಲ್ಲೊ? ತೊ ತಾಣೆ ಆಪ್ಲೆ ಬೆಟಿ ಕಲ್ಪನೆಂತ್‍ಸೂನ್ ಘಲ್ಲೊ ವ್ಹಯ್? ನಾ. ತಾಚ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ತಶೆ ತರೆಚೊ ಪ್ರಸಂಗ್ ಘಡೂನ್ ಆಯಿಲ್ಲೊ; ತೊ ತಾಣೆ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ದೊಳ್ಯಾಂನಿ ಪಳೆಲ್ಲೊ ಆನಿ ತಾಚೊಚ್ ತಾಣೆ ಮೊಟೆ ಚತುರಾಯೆನ್ ಗೀತೆಂತ್ ಉಪಯೋಗ್ ಕೆಲೊ. ಹಿಂದುಸ್ತಾನಾಚೊ ಭಾಗ್ಯವಂತ್ ಸಮ್ರಾಟ್ ಅಶೋಕ್ ಮೌರ್ಯ ಹಾಚೆ ಜಿಣೆಂ ತಸೂನ್ ತಾಣೆ ತೋ ಘೆತ್ಲೊ. ಕ್ರಿಸ್ತಾ ಆದಿಂ ಸುಮಾರ್ 269ವ್ಯಾ ವರ್ಸಾ ಪಾಟಲೀಪುತ್ರಾಚ್ಯಾ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಆತಾಂಚ್ಯಾ ಬಿಹಾರ್ ಜಿಲ್ಲ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಪಾಟಣೆಚ್ಯಾ ಶಿಂವಾಸನಾರ್ ಅಶೋಕಾಕ್ ರಾಜ್ಪಟ್ಟೆಚೊ ಅಭಿಶೇಕ್ ಜಾಲ್ಲೊ. ತಾಚೆಂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ್ ಹಿಮಾಲಯಾಥಾನ್ ಮಲಬಾರ್ ಮೆರೇನ್ ಪಾತಳ್ಳೆಲೆಂ ಆನಿ ತಾಚೆಂ ವಜನ್ ಆಶಿಯಾ, ಆಫ್ರಿಕಾ ಆನಿ ಯೆವ್‍ರೊಪ್ ಹ್ಯಾ ತೀನೂಯ್ ಖಂಡಾಂತ್ ತೊಲ್ತಾಲೆಂ. ತಾಚೊ ಪರಾಕ್ರಮಿ ಆಜೊ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಹಾಣೆಂ ತಾಚ್ಯಾ ಝುಜಾಂ ಬಳ್ಗ್ಯಾಚಿ ಬುನೇದ್ ಮಾರಿಲ್ಲಿ. 6 ಲಕ್ಷ ಪೆದೆ, 30 ಹಜಾರ್ ಸುಂವಾರ್, 9 ಹಜಾರ್ ಹತಿ, ಹಜಾರಾಂನಿ ರಥ್ ಆನಿ ಕಿತ್ಲಿಶಿ ಭುರಾವಳ್ ಅಶಿ ತರೆಚೆಂ ತೆಂ ಬಳ್ಗಂ ಆಸೂನ್ ಅಶೋಕಾನ್ ತೆಂ ಜಾಯ್ತೆಂ ಚಡಯ್‍ಲ್ಲೆಂ. ತಾಚೊ ಬಾಪೂಯ್ ಆನಿ ಆಜೊ ವೇದ್-ಧರ್ಮಾನ್ ಚಲ್ತಾಲೆ. ತೋಯ್ ಕಾಂಯ್ ಕಾಳ್ ತ್ಯಾಚ್ ಧರ್ಮಾನ್ ಚಲ್ತಾಲೊ. ತಾಚೆ ಭೊಂವ್ತಣಿ ಗೌತಮ್ ಬುದ್ಧಾಚ್ಯಾ ಧರ್ಮಾಕ್ ನಿತ್ಕಿಚ್ ಆಂಕ್ರಿ ಫುಟುಂಕ್ ಲಾಗಿಲ್ಲಿ. ತಾಣೆ ಆಜೂನ್ ಪಾಳಾಂ ಮುಳಾಂ ಘೇಂವ್ಕ್ ನಾಶಿಲ್ಲಿಂ. ಅಶಾ ವೆಳಾರ್ ಅಶೋಕಾನ್ ತೋ ಧರ್ಮ್ ಲಾಗಿಂ ಕರೂನ್ ತೊ ತಾಚೊ 'ಉಪಾಸಕ್' ಜಾಲೊ. ಕ್ರಿಸ್ತಾಚೊ ಧರ್ಮ್ ಪಾತ್ಳಾಂವ್ಕ್ ಜಸೊ ಕೊಂಸ್ತಾತಿನ್ ರಾಜಾ ಆನಿ ಮಹಮದಾಚೊ ಧರ್ಮ್ ಪಾತ್ಳಾಂವ್ಕ್ ಜಸೊ ಖಲೀಫ್ ಉಮರ್ ಉಪ್ಕಾರಾ ಪಡ್ಲೊ ತಸೊಚ್ ಬುದ್ಧಾಚೊ ಧರ್ಮ್ ಪಾತ್ಳಾಂವ್ಕ್ ಅಶೋಕ್ ಸಮ್ರಾಟ್ ಜಾಯ್ತೊ ಉಪ್ಕಾರಾ ಪಡ್ಲೊ. 'ಉಪಾಸಕ್' ಜಾಂವ್ಚೆ ಆದಿಂ ತಾಣೆಂ ಜಾಯ್ತಿಂ ಝುಜಾಂ ಮಾರೂನ್ ರಕ್ತಖೇವ್ ಕೆಲ್ಲೊ ಆನಿ ಆಪ್ಲೆಂ ರಾಜ್ಯ್ ವಿಸ್ತಾರಾಯಿಲ್ಲೆಂ. ತಾಚೆಂ ನಿಮಾಣೆಂ ಝುಜ್ ಕಲಿಂಗ ದೇಸಾಆಡ್ ಜಾಲೆಂ. ಬಂಗಾಲಾಚ್ಯಾ ಪೊಟ್-ಸಮುದ್ರಾಚೆ ತಡೀರ್ ಮಹಾನದಿ ಆನಿ ಗೋದಾವರಿ ನ್ಹಂಯಾ ಮಜಗತ್ಚ್ಯಾ ಆವಾಂತಾಕ್ ಕಲಿಂಗ ದೇಸ್

ಮ್ಹಣ್ಟಾಲೆ. ಅಭಿಶೇಕಾಕ್ ಆಠ್ ವರ್ಸಾಂ ಜಾತಕೂಚ್, ತಾಣೆಂ ಹೊ ದೇಶ್ ಜಿಖ್ಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ರೊಖ್ಡೊಚ್ ತಾಣೆ ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮ್ ಘೆತ್ಲೊ. ತಾಕಾ ತೋ ಭಾರೀ ಮಾನ್ಲೊ. ತೋ ಮೊಟೆ ಪೊಟ್‌ತಿಡ್ಕೆನ್ ತೋ ಪಾಳೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ. ಆನಿ ಲೊಕಾಂಕ್ ಶಿಕೊಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ. ತಾಂತೂಂತ್ಲೆ ಅಹಿಂಸೆಚೆ ಶಿಕೊವ್ಣೆಚೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತಾಚ್ಯಾ ಮನಾರ್ ಇತ್ಲೊ ಪರಿಣಾಮ್ ಜಾಲೊ ಕಿ ನಿಕ್ತ್ಯಾಚ್ ಮಾರಿಲ್ಲ್ಯಾ ಕಲಿಂಗಾಚ್ಯಾ ಝುಜಾಖಾತಿರ್ ತಾಚೊ ಜೀವ್ ಕಳ್ವಳ್ಳೊ. ಹ್ಯಾ ಸಂಬಂಧಾಚಿ ಸಗ್ಳಿ ಖಬರ್ ತಾಚ್ಯಾ 13 ಆಂಕ್ಡ್ಯಾಚ್ಯಾ ಖಡ್ಪಾವೆಲ್ಯಾ ಕಳಿತಾಂತ್ ವಾಚೂಂಕ್ ಮೆಳ್ಟಾ, ತಾಂತೂಂತ್ ಮ್ಹಳ್ಳೆ ಭಾಶೆನ್ ತ್ಯಾ ಝುಜಾಂತ್ ದೇಡ್ ಲಕ್ಷ ಲೋಕ್ ಬಂದೆ ಕೆಲೆ, ಏಕ್ ಲಕ್ಷ ಲೋಕ್ ಜಿವಾನ್‌ಶಿಂ ಮಾಲ್ಲೆ ಆನಿ ಜಾಯ್ತೆ ಲಕ್ಷ ಲೋಕ್ ಮೆಲೆ. ಶೆಖ್ಡೊಚ್ ಅಶೋಕ್ ರಾಜಾ ಬುದ್ಧ ಉಪಾಸಕ್ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾ ಕಾರಣಾನ್ ಹ್ಯಾ ಝುಜಾಂತ್ ಜಾಲ್ಲೊ ಅನಥಾಂಚೊ ರಕ್ತಖೇವ್, ಲೊಕಾಂಚಿಂ ಮರ್ಣಾಂ ಆನಿ ತಾಂಚೆಂ ಬಂದೆಪಣ್ ಯೆವ್ನೂನ್ ತಾಕಾ ಜಾಯ್ತೆಂ ದೂಖ್ ಆನಿ ಮೊಟೊ ವ್ಹಡ್ಲೊ ಖೇದ್ ಜಾಲೊ. ತಾಕಾ ದಿಸ್ಲೆಂ ಕಿ ತಾಚ್ಯಾ ಶಂಬರಾಚ್ಯಾ ವ ಹಜಾರಾಚ್ಯಾಯ್ ವಾಂಟ್ಯಾನ್ ತಸಲಿ ಪಿಡಾಪೀಡ್ ಪರ್ಥೂನ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಹಾತಾನ್ ಲೊಕಾಂಕ್ ಘಡತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತಾಂತೂಂತ್ ಆಪ್ಣಾಕ್ ಮೊಟೆ ದುಖಿ ಬಾದತ್. ಇತ್ಲೆಂಚ್ ನ್ಹಯ್, ತರ್ ದುಸ್ರ್ಯಾನ್ ಆಪ್ಣಾಕ್ ಪಿಡಾ ಭೊಗೊವ್ಲ್ಯಾರೂಯ್ ತೀ ಆಪ್ಣೆ ಸೊಸೂಂಕ್ ಜಾಯ್ ಅಶೆಂ ತಾಚೆಂ ಮತ್ ಜಾಲೆಂ. ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಜಿವಾಂಕ್ ಹ್ಯಾ ಫುಡೆಂ ಸುಸಂಗಿತಾಯ್, ಸಸ್ತತಾಯ್ ಆನಿ ಖೋಸ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ವಾವುರ್ಶ್ಯೊ ತಾಣೆಂ ನಿಶ್ಚಯ್ ಕೆಲೊ. ರಣಖೇವಾಂ ಕರೂನ್ ದುಸ್ರ್ಯಾಂಚಿ ಭೂಂಯ್ ಜಿಖ್ಚೆ ಪರಸ್ ಸಗ್ಳೆಕಡೆನ್ ದಯೆಮಾಯೆಚ್ಯಾ ಧರ್ಮಾನ್ ಲೊಕಾಂಕ್ ಜಿಖ್ಚೆ ಹಿಚ್ ಮುಖೆಲ್ ಆನಿ ಖೋಸ್‌ದಿಣಿ ಜೀಖ್ ಅಶೆಂ ತಾಕಾ ದಿಸ್ಲೆಂ. ಫುಡಾರಾಕ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಪುತಾಂನಿ ಆನಿ ನಾತ್ವಾಂನಿ ನವಿ ಭೂಂಯ್ ಜಿಖಿವ್ ಹಿ ಆಪ್ಣಾಲಿ ಲಾಗ್ಲೂಕ್ ಕಶಿ ಸಮ್ಜನಾಸ್ತನಾ ದಾಂಕಳ್ಣ್ ಆನಿ ಮೊವಾಳ್ಣ್ ಹಾಂತೂಂತ್ ಸೂಖ್ ಮಾನ್ಸೆ ಆನಿ ದಯೆ-ಮಾಯೆಚ್ಯಾ ಧರ್ಮಾನ್ ಲೊಕಾಂಕ್ ಜಿಖಿವ್ ಹಿಚ್ ಖರೆಲಿ ಜೀಖ್ ಮಾನ್ಸಿ; ಹೆ ಭಾಶೆನ್ ಹೊ ಲೋಕ್ ಆನಿ ಸರ್ಗ್ ಲೋಕ್ ತಾಂಕಾಂ ಜೊಟ್ಟಲೊ. ಆನಿ ಹೆಂ ತಾಂಕಾಂ ಕಳ್ಚೆ ಖಾತಿರ್ ಖಡಪಾವೆಲೆಂ ಹೆಂ ಕಳಿತ್ ಮುಜರತ್ ಕೊಂತ್ರಾಯ್ಲಾಂ; ಮ್ಹಣಪಾಚೆಂ ತಾಣೆ ಬರೊವ್ನ್ ದವಲ್ಲೆಂ. ಜಿವಾಂಚೆರ್ ಹಾವಳ್ ಯೆತಾ ಮ್ಹಣೂನ್ ತಾಣೆಂ ಸಾವ್ಟಾಂ-ಸವ್ಣ್ಯಾಂಚೆ ಶಿಕಾರೆಚಿ ಭೊಂವ್ಡಿ ಕಲ್ಸಿ ಸೊಡ್ಲಿ ಆನಿ ಲೊಕಾಂಕ್ ದಯೆ-ಮಾಯೆಚೊ ಧರ್ಮ್ ಶಿಕೊಂವ್ಕ್ ತೋ ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ಗಾಂವಾಂನಿ ಧರ್ಮಾಚಿ ಭೊಂವ್ಡಿ ಕರೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ. ಹಾಚೊ ಪರಿಣಾಮ್ ಅಸೊ ಜಾಲೊ ಕಿ ಝುಜಾಚ್ಯಾ ವಾಜಪಾಂ ಬದ್ಲಾ ದಯೆ-ಮಾಯೆಚೊ ಧರ್ಮ್ ಜಂಯ್ ಥಂಯ್ ಗಾಜೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ. ದೆವಾಂಚ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ಲೋಕ್ ಯಜ್ಞ-ಯಾಗ್ ಕರ್ತಾತ್ ಆನಿ ತಾಂತೂಂತ್ ಜಿವಾಂಚೆರ್ ಹಾವಳ್ ಯೆತಾ, ತೀ ನಾ ಕರೂಂಕ್, ತಾಣೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಾಂತ್ಲೆ ಸಗ್ಳೆ ದೇವ್ ಲಟ್ಕೆ ಕರೂನ್ ಉಡಯ್ಲೆ. ತಾಣೆ ಪಯ್ಲ್ಯಾಚ್ ಫಾರಾಕ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ರಾಜ್‌ಪಾಟಣಾಂತ್ ಯಜ್ಞ-ಯಾಗಾಂನಿ ಕಸಲೆಚ್

ಜೀವ್ ಮಾರೂಂಕ್ ಜಾಯ್ನಾ, ಮ್ಹಣ್ಚೆಂ ಅಜ್ಞಾ ಪತ್ರ್ ಕಾಡ್ಲೆಂ.

ತಾಣೆಂ ರಾಜಮಂದಿರಾಂತ್ಲ್ಯಾ, ಖಾಣಾ-ಜೆವ್ಣಾಂತ್ ಸಾಗೊತಿ ತಾಂಕತ್ ತಿತ್ಲಿ ಉಣಿ ಕೆಲಿ. ಬುದ್ಧ್ ಧರ್ಮ್ ಘೆವ್ನ್ ಆದಿಂ ತಾಚೆ ರಾಂದ್ಪಿ ಕುಡಿಂತ್ ಸಾಗೊತೆಖಾತಿರ್ ದಿಸ್‌ಪಟ್ಟಿ ಲಕ್ಷಾಂನಿ ಜೀವ್ ಮಾರ್ತಾಲೆ; ಪರಂತ್ ಫುಡೆಂ ಫಕತ್ ದೋನ್ ಮೋರ್ ಆನಿ ಏಕ್ ಹರಿಣ್ ಮಾರೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ. ಹೆಂಯ್ ಹರಣ್ ಸಯ್ತ್ ಮಾರಿನಾಸ್ಲೆ. ಕಾಂಯ್ ಕಾಳಾನ್ ಹೆಂಯ್ ತಿನ್ ಜೀವ್ ಮಾರ್ಚೆ ನ್ಹಯ್‌ತ್ ಮ್ಹಣ್ಪಾಚೊ ತಾಣೆಂ ಪತ್ ಕೆಲೊ. ಜೀವ್ ಮಾರ್ಚೆ ನ್ಹಯ್‌ತ್ ಮ್ಹಣೊನ್ ಲೋಕಾಂಕಯ್ ತೊ ಸಾಂಗೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ. ಮ್ಹಾತ್ರಾಲ್ಯಾಕ್, ಘೊಡ್ಯಾಕ್ ಕಾಳಾನ್, ತೆಂಕ್ಯಾಂಚಿ ಪರ್ಗಾಂ ಜಿತ್ ಆಯ್ಲಿ ಯಜ್ಞ-ಯಾಗಾಂತ್ಲಿ ಆನಿ ಹೆರ್‌ಲಿ ಹಿಂಸಾ ಜಾಯ್ತಿ ಉಣಿ ಜಾಲಿ. ತೊ ದಿಸಾನ್ ದಿಸ್ ಮನಾಂಚೊ ಅತ್ಲೊ ಮೊವಾಳ್ ಜಾಲೊ ಕಿ ತಾಣೆಂ ಸಮಾಗೆ ಲೋಕಾಂಚ್ಯಾ ಖಾಣಾಂತ್ಲೆ ಜಾಂಯ್ತ್ ಜೀವ್ ಮಾರೂಂಕ್ ಫಾವನಾತ್. ಮ್ಹಣ್ಚೆಂ ಅಜ್ಞಾಪತ್ರ್ ಕಾಡ್ಲೆಂ. ಪಕ್ಷಿ-ಜನಾವರಾಂಚ್ಯಾ ನಿಮಿತಾನ್ ರುಖ್ಶಿಂಯ್ ಮಾರೂಂಕ್ ಜಾಯ್ನಾ, ಆನಿ ಪಿಕೂಂಕ್ ಫಾವನಾ. ಅಸೊ ತಾಣೆ ಕಷ್ಟಾಯಿತ್ ಕಾಯ್ದೊ ಕೆಲೊ. ಹೆ ಫಾತೆಣ್ ರುಖ್ಯಾಂಕ್ ಜಾವ್ನ್ಯಾಕ್ ವರ್ಸಾಂ ಸಾಸೂನ್ ಸುಮಾರ್ 56 ದಿಸ್ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಮಾಸ್ಳ್ಯಾ-ಮೆಕ್ಯಾಂ ರಾವಂಕ್ ಮೆಳ್ಳೆಂ. ಕುಂಡ್ಯಾಂಭಿಲ್ಲಿಂ ಜೀವ್ ಮಾರ್ಲ್ಯಾರ್ ಮ್ಹಣೊನ್ ತೋಯ್ ತಾಣೆ ಜಾಳೂಂಕ್ ಮನಾಯ್ ಕೆಲಿ! ಹಿ ಸಗ್ಳಿ ಕಲ್ಪ ತೊಯ್‌ದ್, ಶಿಂವಾಸನಾರ್ ಬಸೊನ್ 26 ವರ್ಸಾಂ ಜಾತಕೂಚ್ ತೋ ಮೊಲ್ಯಾ ಅಭಿಮಾನಾನ್ ಮ್ಹಣ್ತಾ ಕಿ, 'ಲೋಕಾಂಭಿತರ್ ದಯಾ-ಮಾಯಾ ಜಾಯ್ತಿ ವಾಡ್ಲಿ. ತೆ ಆತಾಂ ಕಸ್ಲೊಚ್ ಜೀವ್ ಮಾರಿನಾತ್ ಆನಿ ಯಜ್ಞ-ಯಾಗಾಂತ್ ಕಸ್ಲ್ಯಾಚ್ ಜಿವಾಚಿ ಹಿಂಸಾ ಕರಿನಾತ್.' ಉಪ್ರಾಂತ್ ಸುಮಾರ್ ಧಾ ವರ್ಸಾಂನಿ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಕ್ರಿಸ್ತಾ ಆದಿಂ 232ವ್ಯಾ ವರ್ಸಾ ತೋ ಫಾಂಯ್ಸ್ ಪಡ್ಲೊ. ಥೊಡ್ಯಾಚ್ 50 ವರ್ಸಾಂ ಭಿತರ್ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಾಚ್ಯಾ ಪಿರಾಳ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾವಯ್ಲಿ ತಾಚೆ ಪಿಳ್ಗಿಚೆ ಸತ್ತಾ ನಾತಿ ಜಾಲಿ. ಹೆ ಘಾತೆಣ್, ದಯೆ-ಮಾಯೆಚೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಅಹಿಂಸೆಚೊ ಧರ್ಮ್ ಪಳೊವ್ನ್, ಹೊ ಲೋಕ್ ಮೆಳೊನ್ ಸರ್ಗ್ ಲೋಕ್ ಮೆಳ್ತ್ ಮ್ಹಣ್ಪಾಚೆಂ ಅಶೋಕಾನ್ ಜೆಂ ಆಸ್ತ್ಯಾ, ಪುತಾಂ-ನಾತ್ರಾಂಖಾತಿರ್ ಪಿಡ್ಡಾಚೆರ್ ಕೊಣ್ತ್ಯಾವ್ ದವರ್ಲ್ಯಾಂ ತೆಂ ಘುಸ್ಟ್ ಗೆಲೆಂ.

ಸುಮಾರ್ 28 ವರ್ಸಾಂ ಪಾವ್ನ್ ಅಶೋಕಾನ್ ಅಹಿಂಸೆಚೊ ಧರ್ಮ್ ಆಪ್ಲೆ ಸಗ್ಳೆತ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಬಳ್ಗ್ಯಾನ್ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಾಂತ್ಲ್ಯಾ, ಲೋಕಾಂಚ್ಯಾ ಮಾಥ್ಯಾರ್ ಉಪಾಟ್ಲೊ ತಾಚ್ಯಾ ಚೆಪ್ಣಾತಳಾ ತೆ ಜಾಯ್ತೆ ಚಿಡ್ಲೆ ಜಾತಲೆ. ಸಾಗೊತಿ ಖಾಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್ನಾ. ಸುಸ್ತೆಂ ಖಾಂವ್ಕ್ ಫಾವನಾ. ಯಜ್ಞ-ಯಾಗಾಂತ್ ಸಾಪ್ಟ್ ಮಾರೂಂಕ್ ಜಾಯ್ನಾ. ಅಸಲ್ಯಾ ನೇಮಾಂಕ್ ಲೋಕ್ ಜಾಯ್ತೆ ಉಬ್ಗಲೆ ಜಾತಲೆ. ಪರಂತ್ ಅಶೋಕ್ ರಾಜಾ ಪಿರೆಪಣಾಚೊ ಗುಣೆಸ್ತ್ ಆನಿ ಮಾಯೆಸ್ತ್ ಆಸ್ಲ್ಯಾ ಕಾರಣಾನ್ ಲೋಕ್ ತಾಚೆರ್ ಕೆನ್ನಾಚ್ ಪಿಸಳ್ಳೆ ನಾತ್ ಆನಿ ಬಂಡಾಯೆನ್ ಉಟ್ಲೆನಾತ್. ಉಪ್ರಾಟ್ಟೆಂ, ಲೋಕಾಂಕ್ ತೋ ಪಿರೆಪಣಾನ್‌ಶಿಂ ಆಪ್ಲೊ ಬಾಪುಯ್ ಕಸೊ ದಿಸ್ತಾಲೊ ಆನಿ ತೋಯ್ ತಾಂಕಾಂ ತಶೆಂಚ್ ತಶೆನ್

ಚಲಯ್ತಾಲೊ. 'ಸಗ್ಳೆ ಲೋಕ್ ಮ್ಹಜಿಂ ಭುರ್ಗಿಂ ಆಸತ್. ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂನಿ ಹ್ಯಾ ಲೊಕಾಂತ್ ಆನಿ ಫುಡ್ಲ್ಯಾ ಲೊಕಾಂತ್ ಸಗ್ಳೆ ತರೆಚೆಂ ಸುಖ್ ಭೊಗ್ಚೆಂ ಅಶೆಂ ಜಶೆಂ ಮ್ಹಾಕಾ ದಿಸ್ತಾ ತಶೆಂಚ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಲೊಕಾಂನಿ ಭೊಗ್ಚೆಂ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಾಕಾ ದಿಸ್ತಾ' ಅಶೆಂ ತೋ ಮ್ಹಣ್ತಾಲೊ. ತೋ ಮನ್ಶಾಂಕ್ ತಶೆಂಚ್ ಹೆರಾ ಜಿವಾಂಕ್ ಸುಖ್ ಜಾಂವ್ಚೆಖಾತಿರ್ ಪೊಟ್‌ತಿಡ್ಕೆನ್ ವಾವುರ್ತಾಲೊ. ತಾಣೆ ತಾಂಕಾಂ ಸಾಪ್ಡ ಮೆಳೊಂಕ್ ಸಗ್ಳೆಂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ್‌ಭರ್ ಮಾರ್ಗಾಂಚ್ಯಾ ಧಡಾಂನಿ ವಡಾಚೆ ಆನಿ ಆಂಬ್ಯಾಚೆ ರೂಖ್ ಲಾಂವ್ಕ್ ಲಾಯ್ಲೆ. ಅರ್ದ್ ಕೋಸಾ ಕೋಸಾ ಕಣಕಣಿ ಬಾಂಯೊ ಖಣೊಂಕ್ ಲಾಯ್ಲ್ಯೊ; ಧರ್ಮ್‌ಸಾಳೊ ಬಾಂದೊಂಕ್ ಲಾಯ್ಲ್ಯೊ. ಪೊಂಯೊ ಘಾಲೊಂಕ್ ಲಾಯ್ಲ್ಯೊ. ತಾಣೆ ಮನ್ಶಾಂಚೆ ಆನಿ ಮೊನ್‌ಜಾತಿಚೆ ಪಿಡಾ-ರೋಗ್ ಬರೆ ಕರೊಂಕ್ ತರೇಕ್‌ತರಾ ವೊಖ್ತಿ ವನಸ್ಪತ್, ಫಳಾಂ-ಜಿಯೊ ಪಯ್ಸಿಲ್ಯಾ ಮುಲಖಾಂ ತಸೂನ್ ಹಾಡೂನ್ ಜಂಯ್ ಥಂಯ್ ಲಾಯ್ಲಿಂ. ಲೊಕಾಂಚಿಂ ಗಾರಾಣಿಂ ಆಪ್ಲ್ಯಾಕ್ ಜೆನ್ನಾಚೆ ತೆನ್ನಾ ಸಮ್ಜೊನ್ ತಾಂಕಾಂ ಸಟ್‌ಕರೂನ್ ನ್ಯಾಯ್‌ಮೆಳ್ಚೆಖಾತಿರ್, ಆಪುಣ್ ಜೇಂವ್ಕ್ ಬಸ್ಲೊಂ, ರಾಣಿಯಾಂಚ್ಯಾ ರಂಗ್‌ಮ್ಹಾಲಾಂತ್ ಆಸ್ಲೊಂ, ನ್ಹಿದಿಲ್ಲೊ ಆಸ್ಲೊಂ, ಏಕ್ಸುರೆ ಸುವಾತೆರ್, ಗಾಡ್ಯೆಂತ್, ಪೊರ್ಸಾಂತ್ ಖಂಯ್ಸರ್ಕಡೆನ್ ಆಸ್ಲೊಂ ತರೀ ಆಪ್ಲ್ಯಾಕ್ ತಾಂಚಿ ಮ್ಹಣ್ಣಿ ಬೇಗೊ ಬೇಗ್ ಕಳೊಪ್ಸಿ ಮಾಂಡ್ಲಿ ತಾಣೆ ಕೆಲ್ಲಿ. ತೋ ಮನಾಚೊ ಇತ್ಲೊ ಕಾಕುಳ್ತಿಸ್ತ್ ಆಸ್ಲೊ ಕಿ ಮರ್ಣಾಚಿ ಖ್ಯಾಸ್ತ್ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾ ಗುನ್ಯಾಂವ್ಕಾರಾಂಕ್ ಲೆಗಿತ್ ಜಾಯ್ತೆ ಘಾಪ್ಟಿ ಸೊಡೂನ್ ದಿತಾಲೊ. ತಾಣೆ ಆಪ್ಲೆ ರಾಜ್ಪಟಚ್ಯಾ 26 ವರ್ಸಾಂತ್ 25 ಖೆಪೊ ಗುನ್ಯಾಂವ್ಕಾರಾಕ್ ಮಕ್ಲಾಸೀ ಕರೂನ್ ಸೊಡೂನ್ ದಿಲೆ. ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಂತ್ ಆನಿ ಸಗ್ಳೊ ಸಂವ್ಸಾರ್‌ಭರ್ ಲೊಕಾನಿ ಏಕಾಮೆಕಾಂ ಕಡೆನ್ ಉಜುಪಣಾನ್ ಚಲ್ಚೆಂ ಆನಿ ಸಸ್ತಿತಾಯೆನ್ ನಂದ್ಚೆಂ ಹೊಚ್ ತಾಚೊ ಮೊಟೆಲೊ ಹಾವೇಸ್ ಆಸೂನ್ ತ್ಯಾ ಖಾತಿರ್ ತಾಚೊ ಏಕ್ ಸಾರ್ಕೊ ಉದ್ಯೋಗ್ ಚಲಿಲ್ಲೊ. 'ಆವಯ್ ಬಾಪಾಯ್ಸಿ ಸಾಂಗ್ಲಿ ಆಯ್ಕುಚೆ, ಶಕ್ಯೆಕ್ ಮಾನ್ ದಿವ್ಚೊ, ವಾವ್ರಾಡ್ಯಾಂಕ್, ಮಾನಾಯಾಂಕ್ ಆನಿ ಬಂಧಾಂಕ್ ಮಾಯೆ ಮೊಗಾನ್ ಕೆಳೊವ್ಚೆ, ಇಷ್ಟಾಂಕ್, ವಾಂಗ್ಡ್ಯಾಂಕ್, ನಾತೆ-ವಗಯ್ರ್ಯಾಂಕ್, ಶ್ರಮಣಾಂಕ್ ಆನಿ ಬಾಮ್ನ್ಲಾಂಕ್ ಪಾಲವ್ ದಿವ್ಚೊ ಆನಿ ಜೀವ್ ಮಾರ್ಚೆ ನ್ಹಯ್‌ತ್, ಖರೆಂ ಉಲೊಂವ್ಚೆಂ, ಥೊಡೆಂ ಥೊಡೆಂಚ್, ಥೊಡೆಂ ಮೊಡ್ಚೆಂ, ಜೊ ಕೊಣ್ ಅಶೆ ತರೆನ್ ಚಲ್ತಾ ತಾಕಾ ಹೊ ಲೋಕ್ ಜೊಡುನ್ ಸರ್ಗ್‌ಲೋಕೂಯ್ ಜೊಡ್ಟಲೊ' ಅಶಿ ತಾಚಿ ಶಿಕೊಪ್ಲಿ ಆಸ್ಲಿ ಆನಿ ತಿಚ್ ತೋ ತರೇಕ್‌ತರಾ ಉಪಾಯಾಂನಿ ಮೌನ್ ಮೌನ್ ಲೊಕಾಂಚ್ಯಾ ಮನಾರ್ ಉಠಾಯ್ತಾಲೊ. ತಾಂತೂಂತ್ ತಾಚೊ ಇಲ್ಲೊಯ್ ಸ್ವಾರ್ಥ್ ಆನಿ ಢೊಂಗ್ ನಾಸ್ಲೆಂ. ಮನಿಸ್‌ಜಾತಿಕ್ ಸುಖ್ ಭೊಗ್ಚೆಂ ಆನಿ ತಿಚೆಂ ಬರೆಂ ಜಾಂವ್ಚೆಂ ಹ್ಯಾ ಇತ್ಲ್ಯಾಚ್ ಹೇತೂನ್ ಆಪ್ಲೆ ಖಿಡಪಾಂ ವಯ್ಲಿಂ ಆನಿ ಖಾಂಬ್ಯಾವಯ್ಲಿಂ ಕಳಿತಾಂ ಕೊಶ್ರಾಂವ್ಕ್ ಲಾಯ್ಲಿಂ ಅಶೆಂ ತೋ ಮ್ಹಣ್ಟಾ. ಅಹಿಂಸೆಚ್ಯಾ ಧರ್ಮಾಕ್ ಬಾದ್ ಯೇನಾ ಜಾಯ್ತ್ ಅಶೆ ತರೆನ್ ತೋ ಸಗ್ಳೆ ತರೆಚ್ಯಾ ಮತಾಂಚ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಕ್ ಕಳಯ್ತಾಲೊ ಆನಿ ಮಾನ್ ದಿತಾಲೊ. ತಾಂಕಾಂ ತೋ ಕೆನ್ನಾಚ್ ಪಿಡಾಪೀಡ್ ಕರಿನಾಸ್ಲೊ. ಅಶೆ ತರೆಚ್ಯಾ ಗುಣೆಸ್ತ್ ರಾಜಾಕಡ್ಲೊನ್ ಅಹಿಂಸೆಚ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ಜರಿ ಘಡಿಭರ್ ತ್ರಾಸ್ ಜಾಲೊ. ತರಿ ತೋ

ಕೊಣಾಕ್ ನಾಕಾಸೊ ಜಾಯ್ತ್? ತಾಚಿ ಪ್ರಜಾ ಆನಿ ಶೆಜಾರ್-ಸಾಂಪ್ರಾಜಿಂ ಪಲ್ಗಿಂ ರಾಜ್ಯಾಂ ತಾಕಾ ತ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ದೆವಾಭಾಶೆನ್ ಪಾಸ್ತ್ಯಾಲಿಂ ಜಾಂವ್‌ಯೆ ಆನಿ ಮಾನೂಂಕ್ ಫಾವೊ.

ಸಂಸಾರಾಂತ್ ಸಗ್ಳೆಕಡೆನ್ ಅಶೋಕಾಸಾರ್ಕೆ ರಾಜಾ ಆನಿ ಹೆರ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಂ ಜಲ್ಮಲ್ಲಿಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಖೂಬ್ ಬರೆಂ ಜಾತಲೆಂ ಆಸ್ಲೆಂ. ಸಂಸಾರ್‌ಭರ್ ಅಹಿಂಸೆಚೆಂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ್ ಚಲೊನ್ ಕೊಣ್ ಕೊಣಾಚಿ ವಾಟೆರ್ ವಚ್ಚೊ ನಾಸ್ಲೊ. ಕೊಣ್ ಕೊಣಾಕ್ ಪಿಡ್ಚೊ ನಾಸ್ಲೊ. ಕೊಣ್ ಕೊಣಾಕ್ ನಾಗೊವ್ಚೊ ನಾಸ್ಲೊ. ಜರ್ ಏಕ್ಲೊ ಮನಿಸ್ ಆಸಾ ತೆ ದರೆಂತ್ ಧಾದೊಶಿ ಆಸ್ತಲೊ ಆಸ್ಲೊ. ಪರಂತ್ ದೆವ್ಸಾರಾಂತ್ ಆಧ್ವಾಪ್ ವೆಗ್ಳೆಂಚ್ ಯೆತಾ. ದಿಸಾಕ್ ಆನ್ಯಾಭರ್ ಜೆಂವ್ಕ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ ಆನಿ ಕುಡವ್‌ಭರ್ ಜೆಂವ್ಕ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ ಮೆಳೊನ್ ದೋಗೂಯ್‌ಜಣ್ ಖಾಣಾಕ್ ಪಸ್ಕಾತ್. ಆನ್ಯಾಶಿಚೆ ಪಾಂಚ್ ಕೆನ್ನಾ ಜಾಯ್ತ್ ಆನಿ ಕುಡವಾಚೊ ಕುಂಘ್ ಕೆನ್ನಾ ಜಾಯ್ತ್ ಮ್ಹಣಾಚಿ ಚಿಂತೆನ್ ದೋಗೂಯ್ ಪಳ್ಳಳ್ಳಾತ್ ಆನಿ ಆಕ್ರಿ ಪಾಂಸಾ ತಬಿಶ್ ಪ್ಪರೂಂಕ್ ತರೆಕ್‌ತರಾ ಘಟ್‌ಮುಟ್ಟಳಾಂ ಕರೂನ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಂಕ್ ಖಟ್ಟಾತ್. ಹೆ ಭಾಶೆನ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಚ್ಯಾ ಜಿಂದಾಂತೂಚ್ ಹಿಂಸಾ ಭಲ್ಯಾ. ತಿ ಅಶೋಕಾಚಿ ಆನಿ ಬುದ್ಧಾಚಿ ಶಿಕೊವ್ಣ್ ಕಶಿ ನಾಶ್ ಜಾಯ್ತ್? ಅಶೋಕಾನ್ ಆಪ್ಲೆ ರಾಜ್ವಟಿಂತ್ ಅಹಿಂಸೆಚಿ ಶಿಕೊವ್ಣ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಶಿವಾಕ್ ಕೆಲೆ ಖರೆಂ. ಪರಂತ್ ತಾಚೆಂ ಮನಾಂ ಶಿವಾಕ್ ಜಾಲಿಂ ವ್ಹಯ್? ಪಾಯಾಂತ್ಳಾ ಮುಯೊ ಚಿಡ್ಲಾಶಿತ್ ಮ್ಹಣೊನ್ ತೆ ಉದ್ಧ್ಯೊ, ಪಾದಾನ್ ಧೆಂಪಾಂ ಘಾಲೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ ಆನಿ ರೂಖಾಚ್ಯಾ ಮುಳಾಂತ್ ಗೋಣ್ ಆನಿ ಸಾಕರ್ ಉದ್ದೊವ್ನ್ ತಾಂಕಾಂ ಪೊಸೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ; ಪರಂತ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಂಚೊ ಘಾತ್ ಮಾರ್ಲ್ಯೊ ತಾಣಿ ಸೊಡೂನ್ ದಿಲೊ ವ್ಹಯ್? ನಾ. ಅಶೆಂಚ್ ಮ್ಹಣ್ಶೆಂ ಪಟ್ಟಾ. ತಾಚಿ ಅಹಿಂಸೆನ್ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಮೊಸ್ಕಾಶಿವಟ್ಲಿ ಹಾವಳ್ ಮನಾ ಜಾಲಿ. ಪರಂತ್ ತೆಜ್ ಘಟಿತ್ ಖಾಸಾ ಮನ್ಶ್ಯಾಂಚೆರ್ ಹಾವಳ್ ಯೆಮ್ಸ್ಲಿ ವಾಟ್ ತಯಾರ್ ಜಾಲಿ. ಅಶೋಕಾಕ್ ತೀ ದಿಸ್ಲಿ ನಾ. ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಸಂಸಾರ್‌ಭರ್ ಅತಾಂ ಅಹಿಂಸೆಚೆಂ ಆನಿ ಸಸ್ತಾಯೆಚೆಂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ್ ಚಲ್ತಲೆಂ ಮ್ಹಣಾಚ್ಯಾ ಗೋಡ್ ಸಮಜಾನ್ ತೊ ನಿರ್ವಾಣಾಕ್ ಗೆಲೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಭಾಯ್‌ಪಡ್ತೊ. ಪರಂತ್ 50 ವರ್ಸಾಂ ಜಾಂವ್ಚೆ ಆದಿಂಚ್ ತಾಚ್ಯಾ ಖಾಸ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಚೆರ್ ಹಾವಳ್ ಆಯ್ಲಿ. ಅಹಿಂಸೆಚಿ ಶಿಕೊವ್ಣ್ ಆನಿ ದೆಶಿಣ್ ಮಂಗೆ-ಮೊವಾಳ್ ಜಾಲ್ಯಾ, ತಾಚ್ಯಾ ಮಠಾಂ-ನಾತ್ಲಾಂಚ್ಯಾನ್ ತೆಂ ರಾಯೊನ್ ಧರೂಂ ನಜ ಜಾಲೆಂ. ಹಿಂದುಸ್ತಾನಾಚೆರ್ ಪರ್ಕ್ಯಾ ಮ್ಲೆಂಛ ಲೊಕಾಂಚ್ಯೊ ಘೌನ್‌ಘೌನ್ ಧುಯೊಣ್ ಪಡೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲ್ಯೊ. ಆನಿ ಕ್ರಿಸ್ತಾಚ್ಯಾ ಚವ್ಕ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಚಿ ಆಖೆರಮರೆನ್ ತಾಂಚೆಚ್ ಸತ್ತೆತಳಾ ಹಿಂದುಸ್ತಾನ್ ಚಿಡ್ನ್ಯಾನ್ ಉಲ್ಲೆಂ. ಹ್ಯಾ ಸುಮಾರ್ ಸಶಿಂ ವರ್ಸಾಂಚ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ ಘಂಯ್ ಏಕ್ಲೊ ಬುದ್ಧಾಚೊ ಧರ್ಮೂಚ್ ಲಸ್‌ಲಸೂನ್ ಮಾತ್ತಾಲೊ ಆನಿ ಚಡ್‌ಶೆ ಲೋಕ್ ತೋಚ್ ಧರ್ಮ್ ಚಲಯ್ತಾಲೊ. ಹಾಚಿ ವೆಲ್ಯಾನ್ ಲೋಕ್ ಮನಾಚಿ ಕತ್ತೆ ದುಫೆ ಆನಿ ಮಂಗೆ ಜಾಲ್ಲಿ ತೆಂ ಸಾಂಗ್ಚಿ ಗರಜ್ ನಾ. ಜಿವಾಕ್ ಮಾಲ್ಯಾರ್ ಪಾತಕ್ ಜಾತಾ ಆನಿ ನರಕಾಂತ್

ಪಟ್ಟಾ ಮ್ಹಣಪಾಚೊ ಸಮಜ್ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾ ಕಾರಣಾನ್ ಖಾರ್ವ್ಯಾಂನಿ ನುಸ್ತೆಂ ಪಾಗ್ವೆಂ ಸೊಡೂನ್ ದಿಲೆಂ ಜಾತಲೆಂ. ಪಾರ್ಧ್ಯಾಂನಿ ಶಿಕಾರ್ ಕರ್ಚೆಂ ಸೊಡೂನ್ ದಿಲೆಂ ಜಾತಲೆಂ. ಝುಜ್ಯಾಂನಿ ತರ್ವಾರಿ ಮೊಡೂನ್ ನಾಂಗ್ರಾಚ್ಯೊ ಜಗ್ಲ್ಯೊ ಕೆಲ್ಯೊ ಜಾತಲ್ಯೊ ಆನಿ ಘೊಣ್ವಾಂಚೆ ಕುಡ್ಕೆ ಕರೂನ್ ಜಳ್ವಾಕ್ ಲಾಯ್ಲೆ ಜಾತಲೆ. ಹೆ ಭಾಶೆನ್ ರಾತ್ಚೆ ಪಾರಾ ವಾಗಟಾಚಿ ಧುರಿ ಪಡ್ಲ್ಯಾರ್ ತಾಕಾ ಮಾರ್ಚಿ ಲೆಗಿತ್ ತಾಂಕ್ ಕೊಣಾಕ್ ಉಲ್ಲಿ ನಾ ಜಾತಲಿ. ತಾಕಾ ಮಾಲ್ಲ್ಯಾರ್ ಹಿಂಸೆಚೆಂ ಪಾತಕ್ ಘಟ್ಟಾ ಮ್ಹಣೂನ್ ತೇ ಥರ್‌ಥರೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ ಜಾತಲೆ. ರಗತ್ ಪಳೇಲ್ಯಾರ್ ತಾಂಕಾಂ ಚಿನಾರಿ ಯೆಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲಿ ಜಾತಲಿ. ಅಸಲೆ ಲೋಕ್ ಆಪ್ಲಿ ಆನಿ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಘುರ್ಗ್ಯಾ-ಬಾಳಾಂಚಿ ರಾಖಣ್ ಕಸಲಿ ಕರ್ತಲೆ? ತೇ ಪರ್ಕ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಖೊಟಾಂಂ ತಳಿಂ ಸಾಸ್ಲಾಚೆ ವಾಡ್ಡಾವ್ಲೆ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಆಜಾಪ್ ನಾ. ಅಶೋಕಾಚೆ ಶಿಕೊವ್ಣೆಚೊ ಹೊ ಭೊವ್‌ಚ್ ವಾಯ್ಟ್ ಪರಿಣಾಮ್ ಜಾಲೊ. ತೆ ಶಿಕೊವ್ಣೆಚಿ ಕೊಡುರ್ಝುರ್ ಫಳಾಂ ಅಜೂನ್ ಹ್ಯಾ ಪಿಸಾವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂತೂಯ್ ಆಮಿ ನಾಕಾ-ಪುರೊ ಜಾಯ್‌ಸರ್ ಖಾತಾಂತ್? ಅಶೋಕಾ ಸಾರ್ಕ್ಯಾ ಕರ್ತ್ಯಾತ್ವ ದಶೆಚ್ಯಾ ಶಾಣ್ಯಾ ಆನಿ ಗುಣೆಸ್ತ್ ರಾಜಾನ್ ಅಹಿಂಸೆಚೆಂ ಕೊಲ್ಲ್ ಆಪ್ಲೆ ತಕ್ಲೆಂತ್ ಭರೂನ್ ಘೆತ್ಲೆಂ. ಹೆಂ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಾಚೆ ಹಿತಾಚೆ ನದ್ರೆನ್ ಚಡ್ ವಾಯ್ಟ್ ಜಾಲೆಂ. ತಾಣೆ ಅಹಿಂಸೆವಾದಂತ್ ಬುದ್ಧಾಚೊ ಬಾಕಿಚೊ ಧರ್ಮ್ ಲೊಕಾಂಕ್ ಶಿಕಯ್ಲ್ಯಾರ್ ಭೊವ್ ಬರೆಂ ಜಾತಲೆಂ ಆಸ್ಲೆಂ.

ಅಶೋಕಾಚಿ ಅಹಿಂಸಾ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಾಕ್ ಭುಜ್ತಲಿ. ಮ್ಹಣಪಾಚೆಂ ತಾಚೆ ಪ್ರಜೆಭಿತಲ್ಲ್ಯಾ ಏಕ್ಲ್ಯಾಚ್ ಮನ್ಶ್ಯಾನ್ ಪಾರ್ಖ್ಲೆಂ. ತೋ ಹುಷಾರ್ ಆನಿ ಪಿದ್ವಾನ್ ಆಸೂನ್ ಖೋಲ್ ಆನಿ ತೀಖ್ ಬುದ್ಧಿಚೊ ಆಸ್ಲೊ. ತಾಕಾ ವ್ಯಾಸ್ ಮ್ಹಣಾತ್. ಬಾದರಾಯಣ್ ಮ್ಹಣಾತ್ ವ ದುಸ್ರೆಂ ಕಸಲೆಂಯ್ ನಾಂವ್ ದಿಯಾತ್. ತೋ ಅಶೋಕಾಚೆ ರಾಜ್ವಟಿಂತ್ ನಂದ್ತಾಲೊ ಆನಿ ಪಾಟಲಿಪುತ್ರಾಂತ್‌ಚ್ ರಾವ್ತಾಲೊಸೊ ದಿಸ್ತಾ. ಅಹಿಂಸೆಕ್ ತಾಂಕತ್ ತಿತ್ಲೆಂ ಆಡ್‌ಮೆಳೆಂ ಹಾಡೂನ್. ಧರ್ಮ್ ಆನಿ ಅಧರ್ಮ್. ಪಾತಕ್ ಆನಿ ಪುಣ್ಯಾಯ್. ಸರ್ಗ್ ಆನಿ ನರಕ್. ಪುನರ್ಜನ್ಮ್ ಆನಿ ಮೋಕ್ಷ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಕಿತೆಂ ತೆಂ ಲೊಕಾಂಕ್ ಬಾರ್ಕಾಯೆನ್ ಸಮ್ಜಾವ್ಚೆ ಖಾತಿರ್ ತಾಣೆ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ರಚ್ಲಿ. ಹೊ ಗ್ರಂಥ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ತಾಚೆ ವೆಳ್ಳಿಂ ಸಗ್ಳಿಂ ಮತ್ತಾ ಘುಸ್ಘುನ್ ತಾಂತೂಂತ್‌ಸೂನ್ ಕಾಡಿಲ್ಲೆಂ ಲೋಣಿಚ್. ಹಾಂತೂಂತ್ ದುಭಾವ್ ನಾ. ಅಹಿಂಸೆಚೆಂ ಪಿಶೆಂ ಗಾಡೂನ್ ಉಡೊಂವ್ಕ್ ತಾಣೆ ಕಲಿಂಗಾಚ್ಯಾ ಝುಜಾ ಬದ್ಲಾ ಭಾರತಿ ಝುಜಾಚಿ ಮಾಚಿ ಘಡೂನ್ ತಿಚೆರ್ ಅಶೋಕಾ ಬದ್ಲಾ ಅರ್ಜುನಾಕ್ ಉಬೊ ಕೆಲೊ ಆನಿ ತಾಕಾ ಗೌತಮ್ ಬುದ್ಧಾ ಬದ್ಲಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವಾಸುದೇವಾಕಡಸೂನ್ ಖರೆಲೆಂ ಗಿನ್ಯಾನ್ ಶಿಕೊಂವ್ಕ್ ಲಾಯ್ಲೆಂ. ಕಲಿಂಗಾಚೆಂ ಝೂಜ್ ಮಾರೂನ್ ಉಪಾಸಕ್ ಜಾತಕೂಚ್ ಆಪ್ಲೆ ರಗ್ತಾಮಾಂಸಾಚ್ಯಾ ಮನ್ಶ್ಯಾಂಚೊ ಖೇವ್ ಕರೂನ್ ರಾಜ್ಯ್ ಜೊಡ್ಚೆಂ ಮ್ಹಣೂನ್ ಅಶೋಕಾಕ್ ಜಸೊ ಖೇದ್ ಜಾಲೊ ತಸೊಚ್ ಭಾರತಿ ಝೂಜ್ ಲಾಗ್ತೆ ಆದಿಂ ಅರ್ಜುನಾಕ್ ಖೇದ್ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾವರಿ ಗೀತಾಕಾರಾನ್ ದಾಖಯ್ಲಾ. 'ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಲೊಕಾಕ್ ಝುಜಾಂತ್ ಮಾರೂನ್ ಬರೆಂ ಜಾಯ್ತ್ ಅಶೆಂ

ಮ್ಹಾಕಾ ದಿಸಾನಾ. ಅಮ್ಚ್ಯಾಚ್ ಲೊಕಾಂಚೊ ಜೀವ್ ಘೆವ್ನ್ ಆಮಿ ಕಸೆ ಸುಖಿ ಜಾಂವ್? ರಾಜ್ಯಾಚ್ಯಾ ಸುಖಾಕ್ ಆಶೆವ್ನ್ ಆಮಿ ಅಪಾಪ್ಲ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಚೊ ಜೀವ್ ಘೆಂವ್ಕ್ ಉಟ್ಲ್ಯಾತ್. ಹೆಂ ವ್ಹಡ್ಲೆಂ ಪಾತಕ್ ಕರುಂಕ್ ಆಮಿ ಆಡಾಯ್ಲ್ಯಾಂ.' ಅಶೆ ತರೆಚಿಂ ಉತ್ರಾಂ ಗೀತಾಕಾರಾನ್ ತಾಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ ಘಾಲಿಂ. ಕಲಿಂಗಾಚ್ಯಾ ಝುಜಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಹಜಾರಾಪ್ರಾಯ್ ವಾಂಟ್ಯಾನ್ ಉಣೊ ರಕ್ತಪೇವ್ ಕರ್ನ್ ಘಾಲೆಶ್. ದುಸ್ರ್ಯಾನ್ ಘೊಗಯಿಲ್ಲೆ ಏಕಾ ಸೊಸುಂಕ್ ಅಶೋಕ್ ಜಸೊ ತಯಾರ್ ಜಾಲೊ ತಸೊಚ್ ಗೀತಾಕಾರಾನ್ ಅರ್ಜುನಾಕೀಯ್ ತಯಾರ್ ಕೆಲೊ. 'ಹಾಂವೆಂ ರಕ್ತ್ ಹೇಂಗಾಸ್ತಾ ಆನಿ ಪಘೊರ್ನ್ ಧರ್ಮ್ ಪಾಂಗಾಸ್ತಾ. ರಸ್ತಾಂ ಘೆತಿಲ್ಲೆಂ ಕೇರವ್. ಝುಜಾಂತ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಮಾರ್ಲ್ಯಾರ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮ್ಹುಜೆಂ ಚಡ್ ಬರೆಂ ಜಾಯ್ತ್.' ಅಶೆ ತರೆನ್ ಅರ್ಜುನಾಕ್ ತಾಣೆ ಪವಯ್ಲೊ. ರಕ್ತಪೇವ್ ಚಲೊಂವ್ಕ್ ಘುಡಾರಾಕ್ ಆನಿಕ್ ಝುಜಾ ಜಾಂವ್ಕ್ ಜಸೊ ನಿರ್ಣಯ್ ಅಶೋಕಾನ್ ಕೆಲೊ. ತಸೆಚ್ ತರೆಚ್ಯಾ ನಿರ್ಣಯಾನ್ 'ಬೇಜಾರ್ ಆಕುಳ್-ವಿಕುಳ್' ಜಾಲ್ಲ್ಯಾ ಅರ್ಜುನಾಕ್ ಧೊಣು ಆನಿ ಬಾಣ್ ಹೆತ್ಯಾನ್ ಉಚಲೊಂವ್ಕ್ ಲಾವ್ನ್ ಗೀತಾಕಾರಾನ್ ಸಸ್ತ್ ಬಸಯ್ಲೊ. ಅಹಿಂಸೆಚ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ಶೂರ್ ಆನಿ ಪರಾಕ್ರಮಿ ಅಶೋಕ್ ಜಿತ್ಲೊ ಮಯ್ಪೊ ಜಾಲ್ಲೊ ತಿತ್ಲೊಚ್ ಗೀತಾಕಾರಾನ್ ತಾಚೆಚ್ ಅಸಲ್ಯಾ ಶೂರ್ ಆನಿ ಪರಾಕ್ರಮಿ ಅರ್ಜುನಾಕ್ ಸಾಪ್ ಮಯ್ಪೊ ಕೆಲೊ. ಆನಿ ಮಾಗಿರ್ ತಾಣೆ ತಾಕಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾನ್ ಸಮಜ್ ಘಾಲುನ್ ತಾಚ್ಯಾ ಕಾಂಟ್ಯಾವಯ್ಲೆಂ ಅಹಿಂಸೆಚೆಂ ಖರೆಂ ಕಾಡುನ್ ಉಡಯ್ಲೆಂ. ಗೀತೆಚ್ಯಾ 18 ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ್ ಆತ್ಮಗ್ನ್ಯಾನಾಚಿ ಪರಿ ತರೇಕತರಾ ಘೊಷ್ಣಿ ಕೆಲ್ಯಾ ತರೀ ತ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾಚೆಂ ಪಾಲೂಪಾವ್ 'ಮಾರ್ ಆನಿ ಝುಜ್' ಇತ್ಲೆಂಚ್ ಆಸಾ.

ಹಾಚೆವಲ್ಯಾನ್ ಅಹಿಂಸೆಚೆಂ ಖರೆಂ ನಾ ಕರುಂಕ್ ಗೀತಾಕಾರ್ ಕಿತ್ಲೊ ಪಾವ್ಲ್ಯಾ ತೆಂ ಸಾಂಗ್ಚಿ ಗರಜ್ ನಾ. ತಾಣೆ ಹಿ ಗೀತಾ ಅರ್ಜುನಾಚ್ಯಾ ನಿಮಿತ್ತಾನ್ ಅಶೋಕಾಚ್ಯಾ ಕಾನಾರ್ ಪಡ್ಚೆ ಪಾತಿರೂಚ್ ಜಪ್ ಕರುನ್ ಬರಯ್ಲ್ಲಿ ಜಾತಲಿ. ಗೀತಾಕಾರ್ ನಿಮಾಣೆಂ ಅರ್ಜುನಾಕ್ ಮ್ಹಣ್ತಾ 'ಹಾಂವ್ ಸಾಂಗ್ತಾಂ ತೆಂ ಜರ್ ತೂಂ ಅಭಿಮಾನಾನ್ ಆಯ್ಕನಾ ಜಾಲಿ ತರ್ ತುಜಿ ವಾಟ್ ಲಾಗ್ತಲಿ.' ಅರ್ಜುನಾನ್ ತೆಂ ಆಯ್ಕೊನ್ ಮ್ಹಳೆಂ ಕಿ 'ತುಜೆ ವಯ್ಣಿನ್ ಮನಾಚೆಂ ಗದಳಪ್ ಗೆಲೆಂ. ಮ್ಹುಜೊ ದುಭಾವ್ ಗೆಲೊ. ಮ್ಹಾಕಾ ಸುಧ್ ಆಯ್ಲಿ. ಆತಾಂ ಹಾಂವ್ ತೂಂ ಸಾಂಗ್ತಾ ತಶೆಂಚ್ ಕರೀನ್.' ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣೊನ್ ತೋ ಭಾರತೀ ಝುಜಾಂತ್ ಝುಜ್ಲೊ ಆನಿ ತಾಕಾ ಜಯ್ತ್ ಮೆಳ್ಳೆಂ. ಪರಂತ್ ಅಶೋಕಾಚ್ಯಾ ಮನಾರ್ ಹಾಚೊ ಇಲ್ಲೊಯ್ ಪರಿಣಾಮ್ ಜಾಲ್ಲೊಸೊ ದಿಸಾನಾ. ಆನಿ ಗೀತಾಕಾರಾನ್ ಸಾಂಗಿಲ್ಲ್ಯಾ ಭಾಶೆನ್ 50 ವರ್ಸಾಂ ಭಿತರ್ ತಾಚ್ಯಾ ಭಾಗ್ಯವಂತ್ ಆನಿ ವಿಶಾಳ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಚಿ ವಾಟ್ ಲಾಗ್ಲಿ; ಇತ್ಲೆಂಚ್ ನ್ಹಯ್ ತರ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಾಚಿ ವಾಟ್ ಲಾಗ್ಲಿ.

ಗೀತಾಕಾರಾನ್ ಅಪ್ಲೊ ಉಪದೇಸ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವಾಸುದೇವಾಚ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ಅಶೋಕಾಕ್ ಕಳಯ್ಲೊ; ಹಾಚೆಂ ಕಾರಣ್ ತ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಚ್ಯಾ ನಾಂವಾಕ್ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಾಂತ್

ಜಾಯ್ತೊ ಮಾನ್ ಆಸೂನ್ ತಾಕಾ ಲೋಕ್ ದೆವಾಭಾಶೆನ್ ಲೆಖೂನ್ ತಾಚಿ ಭಕ್ತಿ ಕರ್ತಾಲೆ. ಹೊ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಜಾತಿನ್ ಖೆತ್ರಿ ಆಸೂನ್ ಲುಪಿಟ್ ವ ಯಾದವ್ ಕುಳಾಂತ್ಲೊ ಆಸ್ಲೊ. ಪಾಂಡವಾಂಚಿ ಆವಯ್ ಜಿ ಕುಂತಿ ತೀ ತಾಚ್ಯಾ ಬಾಪಾಯ್ಚಿ ಭಯ್ಣ್. ಹೆ ಭಾಶೆನ್ ತೊ ತಾಂಚೊ ಮಾಮೆಭಾವ್ ಆಸೂನ್ ಭಾರತಿ ರಾಜಕಾರಣಾಂತ್ ಆನಿ ರಾಟಾವಳಿಂತ್ ತಾಚೆಂ ಜಾಯ್ತೆಂ ಆಂಗ್ ಆಸ್ಲೆಂ. ಕೌರವ್ ಪಾಂಡವಾಂಚೆಂ ಝುಜ್ ಜಾವ್ಚೆಂ ನ್ಹಯ್ ಮ್ಹುಣೂನ್ ತಾಣೆಂ ಪಿಷ್ಟಾಯ್ ಕೆಲಿ.

ಪಾಣಿನಿಚೆ ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಿಂತ್ ಏಕಾ ಸೂತ್ರಾಂತ್ (4:3-98) ವಾಸುದೇವ್ ಆನಿ ಅರ್ಜುನ್ ಹಾಂಚಿ ನಾಂವಾಂ ಆಯ್ಲ್ಯಾಂತ್. ಹ್ಯಾ ಸೂತ್ರಾಚೆರ್ ಟೀಕಾ ಕರ್ತಾ ಆಸ್ತಾನಾ ಪಾಣಿನಿನ್ ತಾಕಾ ಥಂಯ್ ದೇವಾಭಾಶೆನ್ ಲೆಖ್ಲಾ ಅಶೆಂ ಪತಂಜಲಿ ಮ್ಹಣ್ತಾ. ಪತಂಜಲಿನ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಮಹಾಭಾಷ್ಯಾಂತ್ ವಾಸುದೇವಾಕ್ ಭಗವಾನ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ದೇವ್ ಹೆಂ ಉತರ್ ಲಾಯ್ಲಾಂ. ಹಾಂಚೆ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಪಾಣಿನಿಚ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ವಾಸುದೇವಾಚಿ ಭಕ್ತಿ ಚಲ್ತಾಲಿ; ಕ್ರಿಸ್ತಾ ಆದ್ಲ್ಯಾ ದುಸ್ರ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ವಾಸುದೇವ್ ಆನಿ ತಾಚೊ ಭಾವ್ ಸಂಕರ್ಷಣ ಹಾಂಚಿಂ ದೆವ್ಳಾಂ ಬಾಂದ್ತಾಲೆ ಮ್ಹುಣಪಾಚೆಂ ರಾಜಪುತಾನಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಘೊಸಂಡಿಚ್ಯಾ ಕೊತ್ರಾವ್ಣಾ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ದಿಸ್ತಾ; ತಶೆಂಚ್ ಲೇಸನ್‌ಗಟ್‌ಚ್ಯಾ ಗರುಡಖಾಂಬ್ಯಾಚ್ಯಾ ಕೊತಾವ್ಣಾ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ವಾಸುದೇವಾಕ್ ದೇವಾಂಚೊ ದೇವ್ ಆನಿ ತಾಚ್ಯಾ ಭಕ್ತಾಂಕ್ ಭಾಗವತ್ ಮ್ಹಣ್ತಾಲೆ ಅಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ಕ್ರಿಸ್ತಾ ಆದ್ಲ್ಯಾ ಪಯ್ಲ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಚ್ಯಾ ನಾನಾಘಾಟಾವಯ್ಲೆ ಹೊಂವ್ಡೆಂತ್ಲ್ಯಾ ಕೊತ್ರಾವ್ಣಾಂತ್ ಹೆರಾ ದೆವಾಂವಾಂಗ್ಡಾ ಸಂಕರ್ಷಣ್ ವಾಸುದೇವ್ ಹಾಂಕಾಂ ನಮನ್ ಕೆಲಾಂ. ಚೊವ್ಥೊ ಶೆಂಕ್ಡೊ ಸೊಂಪ್ಲ್ಯಾರ್ ಅಶೋಕಾಚೊ ಆಜೊ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯ ಹಾಚ್ಯಾ ದಿವಾಣಾಂತ್ ಮೆಗಾಸ್ಥನಿಸ್ ನಾಂವಾಚೊ ಏಕ್ ಗ್ರೆಗ್ ವಕೀಲ್ ಆಸ್ಲೊ. ತಾಚ್ಯಾ ಬರ್ಪಾ ಭಾಶೆನ್ ಶೌರಸೇನಿ ಲೋಕ್ ಹಿಸಾಕ್ಲಿಸ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಕ್ ಭಜ್ತಾಲೆ. ತಾಂಚ್ಯಾ ರಾಜ್ಯಾಂತಸೂನ್ ಜಮುನಾ ನ್ಹಂಯ್ ವ್ಹಾಂವ್ತಾಲಿ ಆನಿ ಥಂಯ್ ಮಥುರಾ ಆನಿ ಕ್ಲೈಸ್ಬರಾ (KLEISOBARA) ಹಿಂ ದೋನ್ ಮೊಟಂ ಶಾರಾಂ ಆಸಾತ್. ತಾಚೆ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಮೌರ್ಯ ವಂಶಾ ಆದಿಂ ಜಾಯ್ತೆ ಕಾಳ್ ವಾಸುದೇವ್-ಕೃಷ್ಣಾಚೆ ಭಕ್ತಿಕ್ ಪಾಲಂವ್ ಲಾಗ್ಲಂ ಅಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ಪತಂಜಲಿಚ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಕ್ರಿಸ್ತಾ ಆದ್ಲ್ಯಾ ದುಸ್ರ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಕೃಷ್ಣ-ವಾಸುದೇವಾಚಿಂ ದೆವ್ಳಾಂ ಆಸ್ಲಿಂ ಆನಿ ತಾಂತೂಂತ್ ಉತ್ಸವ್ ಜಾತಾಲೆ ಅಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ಮಹಾಭಾಷ್ಯ (2.2.34) ಸೂತ್ರಾಂತ್ ಕೇಶವ್ ಮ್ಹಳಾಂ ತೆಂ ಕೃಷ್ಣಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಆನಿ ರಾಮ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಬಲರಾಮ್.

(ರಶ್ಮೆ ಗೊಂಯ್‌ಬಾಬಾಂಲೆಂ ಅಜೂನ್ ಉಜ್ವಾಡಾ ಯೆಂವ್ಕ ನಾಪಿಲ್ಲೆಂ ಹೆಂ ಬರಪ್ ಶ್ರೀ ಕಾಶೀನಾಥ್‌ಬಾಬ್ ಶ್ರೀಧರ್ ನಾಯಕ್ ಹಾಂಚ್ಯಾ ಬರೆಪಣಾನ್ ಛಾಪ್ಲಾಂ. ಹ್ಯಾ ಬರ್ಪಾಚಿ ತಾಲೀಕ್ ಮೂಳ್ ಹಾತ್ ಬರ್ಪಾ ವೆಲ್ಯಾನ್ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದ್‌ಬಾಬ್ ರಘುನಾಥ್ ದೇಸಾಯ್ ಹಾಂಣಿ ಕೆಲ್ಯಾ. - ಸಂಪಾದಕ್)

ಮನೋಹರ್‌ರಾಯಾಂಚ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ಲೊ ರಾಷ್ಟ್ರಮೋಗ್

- ಪ್ರಾ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ನಾಗ್ವೆಂಕಾರ್

('ಕೊಂಕಣಿ' ದಿವಾಳಿ 1982)

ಸ್ವಾತಂತ್ರತಾಯೆಖಾತಿರ್ ಝುಜ್ ವ ಚಳ್ವಳ್ ಚಲ್ತಾ ಆಸ್ತನಾ. ಲಿಖ್ಣಿ ವ್ಹಡ್ ಕಾಂ ತರ್ಸಾದ್ ವ್ಹಡ್. ಅಸೊ ಪ್ರಶ್ನ್ ಉಪ್ಪಾಸ್ಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಹಾಂವ್ ಫಾಟಿಂ ಘುಡೆಂ ಪಳಯನಾಸ್ತನಾ ಮ್ಹುಣ್ತೊಲೊ. ಝುಜಾಂತ್ ತರ್ಸಾದ್ ಹಾತಾಂತ್ ಘೆಂವ್ನ್ ಪಡ್ತಾ ಮ್ಹುಣ್ಟ್ಯಾರ್ ರಸ್ತ್ಯಾಂ ಜಗರ್ ಝುಜಾಂ ಜಿಕಪ್. ಹೆಂ ಕಠಿಣ್ ಆಸಾ ಹಿ ಗಜಾಲ್ ಖರಿ ಆಸ್ಲಿ ಜಾಲ್ಯಾರೀಯ್ ಲಿಖ್ಣಿ ಹಿ ತರ್ಸಾದಿಪರಸ್ ಕಾಂಕಣ್‌ಭರ್ ಶ್ರೇಷ್ಠ್ ಆಸಾ. ಕಿತ್ಯಾಕ್ ತರ್ ಹಿ ತರ್ಸಾದ್ ಹಾತಾಂತ್ ಘೆವ್ಪಾಚಿ ಸ್ಫೂರ್ತ್ ದಿತಾ ಲಿಖ್ಣೆನ್ ಜರಯಿಲ್ಲೆಂ ಉತರ್ ವ ಉತ್ರಾಂ. ಲೋಕಮಾನ್ಯ ತಿಲಕ್, ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಆನಿ ಹೆರ್ ಭಾರತೀಯ್ ಫುಡಾರ್ಯಾಂನಿ ಭಾರತಾಚ್ಯಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರತಾಯೆಖಾತಿರ್ ಜೆಂ ಹೋಮ್‌ಖಿಣ್ ಪೆಟಯ್ಲೆಂ ತಾಚೆ ಪಾಟ್ಯಾನ್ ಜಸೊ ತಾಂಚೊ ಪಾವ್ಪ್ ಆನಿ ಸಂಗಟನ್-ಖಿಶಾಲ್ಕಾಯ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ ತಶೀಚ್ ತಾಂಚಿ ಶಕ್ತಿಭರ್ವಣಿ ಆನಿ ತಿಖಾಳ್ ಲಿಖ್ಣಿಯ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ಭಾರತಾಂತ್ಲ್ಯಾ ತ್ಯಾ ವೆಳಾವಯ್ಲ್ಯಾ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂನಿಯ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾಲ್ಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಲೋಕಾಚಿ ಅಸ್ಮಿತಾಯ್ ಆನಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪಿರಿಂಚೊ ಮೋಗ್ ಜಾಗಯ್ಲೊ ಆನಿ ಲೋಕಾಕ್ ಸ್ವತಂತ್ರತಾಯೆಚೆ ಚಳ್ವಳಿಂತ್ ವಾಂಟೊ ಘೆವ್ಪಾಕ್ ಸ್ಫೂರ್ತ್ ದಿಲಿ. ಗೊಂಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾನಿಯ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಸ್ವತಂತ್ರತಾಯೆ ಚಳ್ವಳಿಂತ್ ಅಶೀಚ್ ತರೆನ್ ಗೊಂಯ್ಕಾರಾಂಚಿ ಅಸ್ಮಿತಾ ಆನಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮೋಗ್ ಜಾಗಯ್ಲೊ.

ಭಾರತಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮೆಳೊನ್ ಏಕಾ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ಏಕ್ ವರ್ಸಾಂ ವತಾಲಿಂ. ತರೀಯ್ ಗೊಂಯಾಂಕ್ ಮುಕ್ತಿಪಣಾನ್ ಶ್ವಾಸ್ ಘೆವ್ಪಾಚೊ ದೀಸ್ ಲಾಗಿಂ ಯೇನಾಸ್ಲೊ. ಗೊಂಯಾಂತ್ಲೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಝುಜಾರಿ ಆಪ್ಲೊ ಸಂಸಾರ್ ವಾರ್ಯಾರ್ ಉಡೊವ್ನ್ ಪಿಂರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ಪಲ್ತಡಿ ಧಾಂವ್ಡಾವ್ಪಾ ಖಾತಿರ್ ನೆಟಾನ್ ವಾವ್ರತಾಲೆ. ಗೊಂಯ್ಚ್ಯೆ ಭುಂಯೆಚೆರ್ ರಗತ್ ಆನಿ ಘಾಮ್ ಹಾಂಚೆ ಶಿಂಪಣ್ ಕರ್ತಾಲೆ. ಹೆಂ ಝುಜ್ ಚಾಲೂ ಆಸ್ತಾನಾಚ್ ಮುಸ್ಪಾಟೆನ್ ಭಾರತಾಸಾವ್ನ್ ಹಜಾರಾಂನಿ ಮಯ್ಲ್ ಪಯ್ಸ್ ಏಕ್ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ಕವಿ. ಗೊಂಯ್ ಪುರ್ತುಗೆಜಾಂಚ್ಯಾ ಶೆಕಾತಳಾ ಆಸಾ ತೆಂ ಪಳೊವ್ನ್ ಕಾಸಾವೀಸ್ ಜಾತಾಲೊ. ವಯ್ಲ್ಯಾ ಪಾಂವ್ಡ್ಯಾಚೆಂ ಶಿಕಪ್ ಕರಪಾಖಾತಿರ್ ಘರ್ಸಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಸೊರ್ಬೊನ್ ವಿದ್ಯಾಪೀಠಾಂತ್ ಆಯಿಲ್ಲೊ ಹೊ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ತರ್ನಾಟೊ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯೆ ದಿಶೆನ್ ದೊಳೆ ಲಾವ್ನ್ ಹೆ ಪವಿತ್ರ್‌ಭುಂಯೆಚೆ ಮಾತಿಯೆಚೊ ಮುಕ್ಕೊ ವಾಸ್ ಘೆವ್ಪಾಖಾತಿರ್ ಆಂವ್ಡೆತಾಲೊ ಆನಿ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಉಮಾಳ್ಯಾಂಚೆಂ ಮೊತಿಯಾಂ ಕಾವ್ಯಾಚೆ ಘಾಸ್ಕೆಂತ್ ಬಸಯ್ತಾಲೊ.

ಮಾಂಡವಿಚೆ ಪಾಚ್ವೆ ದೆಗೆರ್
ಆಂಬ್ಯಾಚಿ ಸಾಂವ್ಳೆ ತಳಾ
ಚಾನ್ಯಾಂಚಿ ಖೇಳ್ ಪಳೆತ್
ಪಿಕಿಂ ಘೊಟಾಂ ಮೆಜೀನ್ ಹಾಂವ್
ಕೆನ್ನಾ ಗೊಂಯಾ, ಕೆನ್ನಾ ಗೊಂಯಾ?

ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣೆತ್ ಗೊಂಯ್ಚಿ ಯಾದ್ ಕಾಡಿತ್ ಆಸ್ತನಾ ಹೆ ಕವಿಕ್ ಸ್ವತಂತ್ರತಾಯೆ ಚಳ್ವಳಿಚೊ ವಿಸರ್ ಪಡೂಂಕ್ ನಾತಿಲ್ಲೊ.

ಸೊಂಪ್ಲಿ ರಾತ್, ಜಾಗ್ಲೊ ದೀಸ್
ಬಡಾಚೊ ಪೆಟ್ಲೊ ಸೂರ್ಯ
ಪಾಚ್ವ್ಯಾ ತುಜ್ಯಾ ಝುಜಾ-ಮಳಾರ್
ಕೆಂಪ್ ಕಸೊ ಸೊಬಸ್ ಹಾಂವ್
ಕೆನ್ನಾ ಗೊಂಯಾ, ಕೆನ್ನಾ ಗೊಂಯಾ?

ಅಶೆಂ ಆಂವ್ಡೆತ್ ಹೊ ಕವಿ ಪ್ಯಾರಿಸಾಂತ್ಲೆ ದೀಸ್ ಕಾಡ್ತಾಲೊ. ಮನೋಹರ್ ಸರ್‌ದೇಸಾಯ್ ಹಾಂಚ್ಯಾ 'ಗೊಂಯಾ ತುಜ್ಯಾ ಮೊಗಾಖಾತಿರ್' ಹ್ಯಾ ಆನಿ ಹೆರ್ ಕವಿತಾಂ ರ್ಝುಲ್ಯಾಂತ್ಲೆ ಕಾವ್ಯ್ ಜಾಣಿಂ ವಾಚ್ಲಾಂ ತಾಂಕಾಂ ಹೆಂ ಕಾವ್ಯ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮೊಗಾಚೊ ಏಕ್ ಆನಂದ್ ದೆಣೊ ಆವಿಶ್ಕಾರ್ ಆಸಾ ಅಶೆಂ ದಿಸ್ಲ್ಯಾಬಗರ್ ರಾವ್ಚೆಂ ನಾ. ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಕ್ ಮೆಳಿಲ್ಲಿ ಮನೋಹರ್ ಸರ್‌ದೇಸಾಯ್ ಹಿ ಏಕ್ ವ್ಹಡ್ ದೆಣ್ಗಿ ಆಸಾ. ಅಶೆಂ ಏಕಾ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾನ್ ಮ್ಹಳಾಂ. ತಾಂತೂಂತ್ ವ್ಹಡ್ಲಿಕಾ ಇಲ್ಲಿಯ್ ಅತಿಶಾಯ್ ದಿಸನಾ. ಕೊಂಕಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮಳಾರ್ ಕ್ರಾಂತಿ ಘಡೊವ್ನ್ ಹಾಡ್ಲಾಂತ್ ಮನೋಹರ್‌ರಾಯಾಂನಿ ಕೆಲ್ಲೊ ವಾವ್ರ್ ಇತಿಹಾಸಿಕ್ ರೂಪಾಚೊ ಆಸಾ. ಹಿ ಗಜಾಲ್ ಸೂರ್ಯಾಚ್ಯಾ ಉಜ್ವಾಡಾಯಿತ್ಕಿ ಉಕ್ತಿ ಆಸಾ. ಪುಣ್ ಮ್ಹಾಕಾ ತಾಂಚೆಂ ಕಾವ್ಯ್ ಆವಡ್ಟಾ ತೆಂ ತಾಣಿ ಕೊಂಕಣಿ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ಕ್ರಾಂತಿ ಘಡೊವ್ನ್ ಹಾಡ್ಲ್ಯಾ ಮ್ಹುಣ್ ನ್ಹಂಯ್. ತರ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ಜೊ ರಾಷ್ಟ್ರ-ಮೋಗ್ ಘುಲೂನ್ ಆಯ್ಲಾ ಆನಿ ಜೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಚಿ ಜೋತ್ ಪೆಟಲ್ಲಿ ದಿಸ್ತಾ, ತೆ ಖಾತಿರ್‌ಚ್ ತಾಂಚೆಂ ಕಾವ್ಯ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಪರತ್ ಪರತ್ ವಾಚೀನ್ ದಿಸ್ತಾ. ಆಪ್ಣಾಲ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯೆ ಆಸ್ಮಿತೆಕ್ ಜಾಗೊವ್ಚಾಚೆಂ, ಕೊಂಕಣಿ ಮನ್ಶಾಚ್ಯಾ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಚಿ ಜೋತ್ ಘುಲೊವ್ಚಾಚೆಂ ಆನಿ ರಾಷ್ಟ್ರ-ಪ್ರೇಮಾಚಿ ಭಾವನಾ ಘಟ್-ಮೂಟ್ ಕರಪಾಚೆಂ ಮೋಲಾದಿಕ್ ಕಾಮ್ ತಾಣೆಂ ಕೆಲಾಂ. 'ಆಯ್ಜ್‌ರೇ ಧೊಲಾರ್ ಪಡ್ಲಿ ಬಡಿ' ಹೆ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಉಜ್ವಾಡಾಕ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ತಾಂಚ್ಯಾ ವಯ್ಲ್ಯಾ ಕವಿತಾಂ-ರ್ಝುಲ್ಯಾಂತ್ ತಾಂಚಿ ಗೊಂಯಾವಿಶಿಂಚಿ ಉಮಳ್‌ಶಿಕ್. ಗೊಂಯ್ ಪರ್ಕ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ರೆಕಾತಳಾ ಚೆಪ್ಲಾಂ ತಾಚಿ ಖಂತ್, ಪಿಂರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ಧಾಂವ್ಡಾವ್ನ್ ಮಾಯ್-ಭೂಂಯ್ ಮೆಕ್ಳಿ ಕರಪಾಚೊ ನಿರ್ಧಾರ್. ಅಶೆ ವೆಗ್ಳೆ ವೆಗ್ಳೆ ಉಮಾಳೆ ಉಪಾಟ್ ಭರೂನ್ ವೊತಿಲ್ಲೆ ದಿಸ್ತಾತ್. ಮನೋಹರ್‌ರಾಯಾಂನಿ ಹೆ ಉಮಾಳೆ ಘಾವ್ರೊ ತ್ರಾ ಆನಿ

ಉಣ್ಯಾಂತ್ ಉಣೆ ಉತ್ರಾಂನಿ ಉಕ್ತೆ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾನ್ ಹೆ ಉಮಾಳೆ ವಾಚ್ಪ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಕಾಳ್ಜಾಚೊ ಧಾವ್ ಘೆತ್ಲೆ ಬಗರ್ ಕಶೆ ರಾವತ್?

ಪುರ್ತುಗೆಜಾಂನಿ ಬಾಂದಿಲ್ಲ್ಯಾ ಗುಲಾಮ್‌ಪಣಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಗೊಂಯ್ಚಿ ಜೀ ಅಸ್ಥಿರಾಯ್ ಜಾಲ್ಲಿ ತೀ ಪಳೆವ್ನ್ ಮನೋಹರ್‌ರಾಯ್ ದುಃಖಿ-ಕಷ್ಟಿ ಜಾತಾತ್ ಆನಿ ತಾಂಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಉತ್ರಾಂ ಭಾಯ್ರ್ ಪಡ್ತಾತ್:

ಮ್ಹುಜೆಂ ಗೊಂಯ್ ಏಕಾಳ್ ಪ್ಹೊಂವಾಳ್
ಖಾಜನಾ ಭಾಟಾನ್ ಚಕ್ ಚಕ್‌ಯಾಳ್
ಏಕಾ ತಾಂದ್ಯಾ-ಗೊಟ್ಯಾಖಾತಿರ್
ಮ್ಹುಜೆಂ ಗೊಂಯ್ ಭಿಕ್ ಮಾಗ್ತಾ.

ಗುಲಾಮ್‌ಪಣಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಕ್ ಮೆಕ್ಳೊ ಸ್ವಾಸ್ ದೆಕೂನ್ ಘೆಂವ್ಕ್ ಮೆಳನಾ. ಹೆಂ ಪಳೆವ್ನ್ ಕವಿಕ್ ಜಿ ಖಂತ್ ಭೊಗ್ತಾ ತೀ ತಾಣೆಂ ಮುಖಾವಯ್ಲ್ಯಾ, ವೋಳಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಪರ್ಗಟಾಯ್ಲ್ಯಾ.

ಮ್ಹುಜೆಂ ಗೊಂಯ್ ಚಾಂದ್ಯಾಚೆಂ
ಭಾಂಗ್ರಾವರಿ ವೊತಾಚೆಂ
ಪೆನಿಶಿಚ್ಯಾ ಕಾಳ್ಖ್ಯಾ ಕುಡಿಂತ್
ಮ್ಹುಜೆಂ ಗೊಂಯ್ ಕುಡ್‌ಕುಡ್ತಾ.

ಮ್ಹುಜೆಂ ಗೊಂಯ್ ತಳ್ಮಳ್ಟಾ
ಸ್ವಾಸ್ ಘೆಂವ್ಕ್ ಕಳ್ವಳ್ಟಾ
ಫಿರಂಗ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಖುರ್ಸಾಚೆರ್
ರಗ್ತಾಚೆ ಹೂಮ್ ಗಾಳ್ಟಾ

ಚಾರ್ಶೆಂ ವರ್ಸಾಂಚ್ಯಾ ಕಾಳ್ಖ್ಯಾ ಆನಿ ಲಾಂಬ್ ರಾತಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಚೊ ಸೂರ್ಯ್ ಕೆನ್ನಾ ಉದೆತಲೊ. ಹಾಜಿ ವರ್ ಏಕ್ಲೊ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ವಾಟ್ ಪಳಯ್ತ್ ಆಸ್ತಾ ಆನಿ ತೋ ಮನೋಹರ್‌ರಾಯಾಂಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಉಲಯ್ತಾ.

ಯೆತಲೊ ಕೆನ್ನಾ ದೀಸ್ ರೆ ಆತಾಂ
ರಾತ್ ಕೆನ್ನಾ ಸೊಂಪ್ತಲಿ?
ಸಾತ್ ಲಾಖ್ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್
ಆಸ್ತ್ ಕೆನ್ನಾ ಫುಲ್ತಲಿ?
ಲಾಂಬ್ಲಿ ರಾತ್, ಕಾಳ್ಖಿ ರಾತ್
ನಖೆತ್ರಾಂಚಿಯ್ ನ್ಹೀದ್ ಕಾಳಿ
ಚಾರ್ ಕಾಳ್ಖ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್
ಕೆನ್ನಾ ವೀಜ್ ಫುಟ್ಟಲಿ?

ಕಾಳ್ಪಿ ರಾತಿಂತ್ ನಖೆತ್ರಾಂಚಿಯ್ ನ್ಹಿದ್ ಕಾಳಿ. ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ಹಾ ಆಸ್ತನಾ ಕವಿ ಖೂಪ್ ವ್ಯಾಕುಳ್ ಜಾತಾ. ಚಾರೀ ವಾಟೆನ್ ಭರಿಲ್ಲ್ಯಾ ಉಪಾಟ್ ಕಾಳ್ಪಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಪಿಜೆಚಿಂ ಕಿರಣಾಂ ಕೆನ್ನಾ ಫುಟ್ಟಲಿಂ, ಹಾಜಿ ಅಸ್ವಸ್ಥ್ ಆನಿ ಕಷ್ಟಿ ಮನಾನ್ ತೋ ವಾಟ್ ಪಳಯ್ತಾ. ಪುಣ್, ಗ್ಹೊಂಯ್ಚಿ ಹಿ ಆಪ್ತಿಕಾಯ್ ಪಳೊವ್ನ್ ತೋ ಹಾತ್‌ಪಾಂಯ್ ಗಾಳೂನ್ ವೊಗಿ ಬಸನಾ. ತಾಚ್ಯಾ ಅಂತಸ್ಕರಣಾಂತ್ಲೆಂ ವ್ಯಾಕುಳತಾಯೆಚಿ ಸುವಾತ್ ನಿರ್ಧಾರ್ ಆನಿ ಜಿದ್ದ್ ಹ್ಯೊ ಭಾವನಾ ಘೆತಾತ್ ಆನಿ ತೋ ಫಿಂರ್ಗ್ಯಾಕ್ ಖಡ್ಸಾವ್ನ್ ಸಾಂಗ್ತಾ,

ತುಜೆ ಮುಖಾರ್ ದುಸ್ಮಾನಾ
ನಾಚ್ ದಿಮಿ ಮೊಡ್ಚೊನಾ
ವಹಾರ್ ದೊಳೆ, ಪೆಟಯ್ ನಾಳಿ
ಹಾವೇಶ್ ಮ್ಹಜೊ ಭರ್ಚೊ ನಾ.

ತುಜೆ ಮುಖಾರ್ ಸುಸ್ತಾನಾ
ಹಾಂವ್‌ರೆ ಪಾಂಯಾಂ ಮೊಡ್ಚೊಂನಾ
ಭೂಂಯ್ ಮ್ಹಜಿ, ಜೀಣ್ ಮ್ಹಜಿ
ತಿಕಾ ಸೊಡೊಂವ್ಕ ಭಿಂವ್ಚೊ ನಾ.

ಗೊಂಯ್ಚೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾವಿಶಿಂಚೊ ಹಾವೇಸ್ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ ಖೋಲ್ ರಿಗ್‌ಲ್ಲ್ಯಾನ್‌ಚ್ ಕವಿಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಹಿಂ ಆವೇಶಾನ್ ಭರಿಲ್ಲಿಂ ಉತ್ರಾಂ ಯೆತಾತ್ ಆನಿ ತೋ ಮುಖಾರ್ ದುಸ್ರೆ ಎಕಾ ಕವಿತೆಂತ್ ಮ್ಹಣ್ಹಾ

ಸ್ವತಂತ್ರತಾಯ್! ಸ್ವತಂತ್ರತಾಯ್!
ಆಮ್ಚೊ ದೇಸ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಜಾಯ್
ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಸಂವ್ಸಾರಾಂತ್ ಅಶಿ
ಸೊಬೀತ್ ಭೂಂಯ್ ಮೆಳತ್‌ಕಾಯ್?

ಕವಿಚೆಂ ಮನ್ ಹಾವೇಸ್ ಆನಿ ಆವೇಶ್ ಹಾಂಚ್ಯಾ ಸಮಿಂದರಾಂತ್ ಬುಡ್‌ಯೊ ಮಾರ್ತಾ. ಪುಣ್, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಚೆ ಜಾಣ್ವಿಕಾಯೆಸಾವ್ನ್ ತೆಂ ಪಯ್ಸ್ ವಚನಾ. ಗೊಂಯ್ಚೆ ಸ್ವತಂತ್ರತಾಯೆಚ್ಯಾ ಝುಜಾಂತ್ ದರ್ ಎಕ್ಲ್ಯಾ ಗೊಂಯ್ಕಾರಾನ್ ವಾಂಟೊ ಘೆತ್ಲೆ ಬಗರ್ ಫಿಂರ್ಗ್ಯಾಂಚೆಂ ಗಿರಾಣ್ ಸುಟ್ಪಾಕ್ ನಾ. ಹೆ ಗಜಾಲಿಂಚೊ ವಿಸರ್ ಕವಿಕ್ ಕಸೊ ಪಡತ್? ತೋ ಆಪ್ಲ್ಯಾಕ್‌ಚ್ ಉದ್ದೇಶುನ್ ಮ್ಹಣ್ಹಾ,

ಉಠ್‌ರೇ ಪುತಾ ಉಖಲ್ ಪಾಂಯ್
ಜಗಾರ್ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಮಾಗ್ತಾ ಭೀಕ್
ಮಾಂಯ್-ಭುಂಯ್ಚೆಂ ಕಾಳಿಜ್ ಫುಟೂನ್
ಬಂಡಾಚೆಂ ಆಯ್ಲೆಂ ಪೀಕ್.

ಡಾ. ಮನೋಹರ್‌ರಾಯ್ ಹಾಂಚ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ಗೊಂಯಾಕ್ ಪರ್ಕ್ಯಾಂಚ್ಯಾ

ಚೆಪ್ಪಾಪೊಂಡಾಚ್ಯಾನ್ ಮೆಕ್ಳಂ ಕರಪಾಚೊ ಜಸೊ ನಿರ್ಧಾರ್ ದಿಸ್ತಾ. ತಸೊಚ್ ಗೊಂಯ್ ಮುಕ್ತ್ ಜಾವ್ನ್ ಅಪ್ಲಿ ಆವಯ್ಕ್ ಗೊಪಾಂತ್ ಯೆತಲೆಂ ಹೊ ದಿಸ್ಪ್ಲೊಂಯ್ ಶಾಂತ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಉಕ್ತ್ ಜಾತಾ. ತೆಂ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್-

ಹೆಚ್ ಜಿಣೆಂತ್, ಹ್ಯಾಚ್ ದೊಳ್ಯಾಂ
ಆಮ್ಚೆಂ ಭಾಗ್ಯ ಕಳ್ಪಲೆಂ
ಆಮ್ಚೆ ಮಾಡ್ ಆಪ್ಲಿ ಮಾಸ್
ತಾತ್ ಕರೂನ್ ಧೊಲ್ತಲೆ

ಆಮ್ಚಿ ಭೂಂಯ್, ಆಮ್ಚಿ ಭಾಸ್
ಆಯ್ಜ್ ಭೊಗ್ತಾತ್ ಹಾಲ್ ತ್ರಾಸ್
ಮ್ಹುಜೆಂ ಉತರ್ ಸಾಳ್ಕಾವರ
ಘಾಂತ್ಯಾ-ಪಾರಾರ್ ಘುಲ್ತಲೆಂ.

ಆನಿ ಖಿಣ್ಯಾದಿಂಚ್ ಆಮ್ಚೆಂ ಭಾಗ್ಯ ಫಳ್ಳೆಂ. ಕವಿಚೆಂ ಉತರ್ ಸಾಳ್ಕಾವರ್ ಘುಳ್ಳೆಂ. 19 ದಸೆಂಬರ್ 1961 ಹ್ಯಾ ಪವಿತ್ರ್ ದಿಸಾ ಸಾಡೆಚಾರ್ಶೆಂ ವರ್ಸಾಂಚೆಂ ಗಿರಾಸ್ ಸುಟ್ಲೆಂ. ಹೊ ಇತಿಹಾಸಿಕ್ ಪ್ರಸಂಗ್ ಕವಿಚ್ಯಾ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ ಖೊರ್ಯೆಚೆಂ, ದುಖಿ ಘುಟಯ್ಲ್ಯಾಬಗರ್ ಕಸೊ ರಾವ್ತಲೊ? ಶಾಂತ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಕ್ ಅತಾಂ ನವೆ ಧಾರ್ ಯೆತಾ. ತೊಃ ಸಂತೋಸ್ಭರಿತ್ ಜಾವ್ನ್ ಗಾಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ತಾ.

ಆಜ್ ಆಮ್ಚೆಂ ರಾಜ್ ಆಯ್ಲೆಂ
ಆಯ್ಲೆಂ ಆಮ್ಚೆಂ ರಾಜ್
ಪರ್ಕ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಜುಲಮಾಚೆಂ
ತುಟ್ಲೆಂ ಜೋತ್ ಆಜ್.

'ಜಾಯಾತ್ ಜಾಗೆ.' ಹ್ಯಾ ಕವಿತಾಂ-ದೆಂಬ್ಯಾಂತ್ ಹೊ ಆನಂದ್ ಉಪಾಟ್ ಭರೂನ್ ಪ್ರೊತಿಲ್ಲೊ ಆಮ್ಕಾಂ ದಿಸ್ತಾ. ಕವಿ ಮ್ಹಣ್ತಾ-

ಕಾಳ್ಪಿ ರಾತ್ ಸೊಂಪ್ಲಿ ಆಜ್
ಮ್ಹುಜೆಂ, ತುಜೆಂ ಆಯ್ಲೆಂ ರಾಜ್
ಭಾವ್-ಭಾವ್ ಏಕ್ ಜಾಲೆ
ಮಾಂಡವಿಚ್ಯಾ ಸೊಬೀತ್ ತೀರಾರ್

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಚೊ ದೀಸ್ ದಾರಾರ್ ಉಬೊ ರಾವಿಲ್ಯಾನ್ ಜುಂವಾರೆಚ್ಯಾ ಬ್ಯಾರಾ-ಬ್ಯಾರಾಂತ್ ಭುಂಕ್ಲ್ಲಿ ಮೋಸ್ ಆನಿ ಘರಾಂ ಘರಾಂ ಮುಬಾರ್ ಪಾಂಸತ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ ಪಸ್ಕ್ಯಾಂಚಿ ಹಾರ್ ಪಳೊವ್ನ್ ಮನೋಹರ್‌ರಾಯಾಂಕ್ ಸಂತೋಸ್ ಜಾತಾ. ಪುಣ್, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ ಮೆಳಾನಾ ಘಡೆಂ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಪ್ರಶ್ನ್ ಸುಟ್ಲೆ ಆನಿ ಅನ್ಯಾಯ್ ಆನಿ ಶೋಷಣಾ ವಿರಯ್ತ್ ಸಮಾಜ್ ಅಸ್ತಿಂಚ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾತಲೊ. ಅಶೆಂ ಸಮಜಪ್

ಚೂಕ್, ಹಾಜಿ ಕಪಿಕ್ ಜಾಣ್ವಿಕಾಯ್ ಆಸಾ. ಮನೋಹರ್ ರಾಯ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್.

ಅಜೂನ್ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಪಳೆ
ಕಿತ್ಲೆ ಜಾಣ್ ಖಿರ್ಶೆತಾತ್
ಪಾವ್ಸಾಚೆ ಪಾಂವ್ಶೆ ಪೊಂದಾ
ಕಾಂಬ್ಯೆಬಗರ್ ಪಿಂರ್ಗ್ಗಾತಾತ್.

ದುಸ್ರೆ ಏಕೆ ಕಪಿತೆಂತ್ ತಾಂಚಿ ಹಿಚ್ ಖಂತ್ ಪ್ರಗಟ್ ಜಾಲ್ಯಾ.

ಅಜೂನ್ ಆಸಾತ್ ಕಿತ್ಲೆ ಹಾಂಗಾ
ರಗ್ತಾಚೊ ಘಾಮ್ ಕರ್ಪಿ
ಅಜೂನ್ ಆಸಾತ್ ಕಿತ್ಲೆ ಹಾಂಗಾ
ದುಸ್ರ್ಯಾಂಚೆಂ ಕಾಮ್ ಚೊರ್ಪಿ
ಕಾಂಯ್ ಜಾಣಾಂಚ್ಯಾ ದೊಳ್ಯಾಂತ್ ಅಜೂನ್
ಭಾಂಗ್ರಾಚೊ ಉಲ್ಲಾ ಧುಂವರ್
ಕಾಂಯ್ ಜಾಣಾಂಚ್ಯಾ ಮಸ್ತಕಾಕ್
ಸತ್ತೆಚೊ ಚಡ್ಲಾ ಸೊರೊ.

ಸ್ವತಂತ್ರ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ಲೊ ಹೊ ಅನ್ಯಾಯ್ ಆನಿ ಪಿಳ್ಗೂಕ್ ಪಳೊವ್ನ್ ಕಪಿ ವೊಗಿ ಬಸನಾ. ತೋ ಭೌಸಾಕ್ ಆಪ್ಲಾಲ್ಯಾ ಉತ್ರಾಂನಿ ಖಿಡ್‌ಬಡಾಯ್ತಾ ಜಾಗೊ ಕರ್‍ತಾ,

ತರ್ಣೆ ತಶೆ ದಾಂಡ್ಗೆ ತುಮಿ
ಅಜೂನ್ ಕಶೆ ರಾವ್ಲ್ಯಾ ವೊಗೆ?
ಹಡ್ಡ್ಯಾಂತ್ಲೆ ಇಂಗ್ಳೆ ಆಜ್
ಧಗ್‌ಧಗೂನ್ ಜಾಂವ್ದಿ ಜಾಗೆ!
ಜಾಯಾತ್ ಜಾಗೆ! ಜಾಯಾತ್ ಜಾಗೆ!

ಶೆತ್‌ಕಾರಾಂನೊ, ಮುಂಡ್‌ಕಾರಾಂನೊ
ಜಾಣ್ಕಾರಾಂನೊ, ಗಾಂವ್ಕಾರಾಂನೊ
ಜಾಯಾತ್ ಜಾಗೆ! ಜಾಯಾತ್ ಜಾಗೆ!

ಮನೋಹರ್‌ರಾಯಾಂಚ್ಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮಾಕ್ ಸಮಾಜಿಕ್ ನ್ಯಾಯಾ ವಿಶಿಂಚೆ ಕಳಕಳಿಚಿ ದೇಗ್ ಆಸಾ. ಹಿ ಗಜಾಲ್ ತಾಂಚಿಂ ವಯ್ಲಿಂ ಉತ್ರಾಂ ಉಕ್ತಿಂ ಕರ್‍ತಾತ್. ತೆ ಭೌಸಾಕ್ ಜಾಗೊವ್ಚಾಚೊ ಯತ್ನ್ ಕರ್‍ತಾತ್. ಕಿತ್ಯಾಕ್, ಭೌಸ್ ಜಾಗೊ ಜಾಲೊ ಮ್ಹಣ್ಟಾಗೇರ್ ಸಮಾಜಿಕ್ ನ್ಯಾಯಾಚೆರ್ ಆದಾರಿತ್ ನವೊ ಸಮಾಜ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾತಲೊ ಆನಿ ತೆನ್ನಾಚ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಕ್ ಪೂರ್ಣತಾಯ್ ಯೆತಲಿ. ಹೆಂ ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧಿತ್ ಸತ್ಯ್ ಮನೋಹರ್‌ರಾಯಾಂಚ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ತಟ್ಟಿತ್ ಜಾವ್ನ್ ಪರ್ಗಟ್ತಾ. ಅಶೆಂ

ಜಾತಗೆರ್ ಜೆಂ 'ಫಾಯ್ಜಿಂ ಗೊಂಯ್' ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾತಲೆಂ ತಾಚೆಂ ವರ್ಣನ್ ಕವಿನ್ ಮುಖಾವಯ್ಲ್ಯಾ ಉತ್ರಾಂನಿ ಕರೂನ್ ದವರ್ಲಾಂ.

ಫಾಯ್ಜ್ಯಾ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಸಡ್ಯಾರ್ ಲೆಗೀತ್
ಮಾಡ್ ಝುತಾನ್ ಧೊಲ್ತಲೊ
ಘರಾ ಘರಾಂತ್ ದೂದ್‌ಸಾಗರ್
ಪಿಜೇ-ಹಾಂಸೊ ಹಾಂಸ್ತಲೊ.

ಮನೋಹರ್ ಸರ್‌ದೇಸಾಯ್ ಹಾಣೆಂ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಅಸ್ಮಿತಾಯ್ ಜಾಗೊವ್ಪಾಚೊ ಜೊ ವಾವ್ರ್ ಕೆಲಾ ತೊ ಅಪೂರ್ವ್ ಅಸೊ ಅಸಾ. ಗೊಂಯ್ಚಿ ಜೀ ಮಾಯ್-ಭಾಸ್ ಕೊಂಕಣಿ ತಿಕಾ ಮುಕ್ತ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ತಿಚೊ ಹಕ್ಕಾಚೊ ವಾಟ್ ದಿಲ್ಯಾ ಬಗರ್ ಗೊಂಯ್ಚೆಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅಪೂರ್ಣ್‌ಚ್ ಉರ್ತಲೆಂ. ಹೆಂ ಘೌಸಾಚ್ಯಾ ಮನಾರ್ ಬಿಂಬವ್ಪಾಚೆಂ ವ್ಹಡ್ ಕಾಮ್ ತಾಣೆಂ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಕೆಲಾಂ. ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಸ್ ಆನಿ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಂಚೆ ಉದರ್ಗತ್. ಹೊ ನವೊ ಭಾರತ್ ನಿರ್ಮಾಣಾಚ್ಯಾಚ್ ವಾವ್ರಾಚೊ ಏಕ್ ವಾಂಟೊ ಅಸಾ. ಹೆಂ ಸತ್ಯ ತಾಣೆ ಆವೇಶಾನ್ ಮಾಂಡ್ಲಾಂ. ತಾಂಚ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ಪರ್ಗಟ್‌ಲ್ಲೊ ಕೊಂಕಣಿ ಮಾಯ್‌ಭಾಸೆ ಪಿರಿಂಚೊ ಮೋಗ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ವ್ಯಾಪಕ್ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮೋಗಾಚೆಂಚ್ ಏಕ್ ಅಂಗ್ ಜಾವ್ನ್ ಅಸಾ. ಹೆಂ ರೊಕ್ಡೆಂಚ್ ಧ್ಯಾನಾಂತ್ ಯೆತಾ.

ಆಮ್ಕಾಂ ಇತಿಹಾಸ್ ಆಸಾ
ಆಮ್ಕಾಂಯ್ ಬೀ ಭಾಸ್ ಆಸಾ
ತುಮ್ಚೆವರಿ ನಖೆತ್ರಾಂಚೊ
ಆಮ್ಕಾಂ ಲೆಗಿತ್ ಧ್ಯಾಸ್ ಆಸಾ.

ಅಶೆಂ ಠಣ್ಕಾವ್ನ್ ಸಾಂಗ್ತಾ ಆಸ್ತಾನಾ ಕವಿಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ದಿಸ್ಪಾವ್ಯಾಂಚಿಂ ಜಿವಿಂ ತಟ್ಪತ್ ಉತ್ರಾಂ ಭಾಯ್ರ್ ಪಡ್ಟಾತ್.

ಫಾಯ್ಜ್ಯಾ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಕೊಂಕಣಿ ಉತರ್
ಲಸ್‌ಲಸೂನ್ ಘುಲ್ತಲೆಂ
ತೀನ್‌ರಂಗಿ ಸಪನ್ ಮ್ಹುಜೆಂ
ಸಂವ್ಸಾರಾರ್ ಧೊಲ್ತಲೆಂ.

ಮನೋಹರ್‌ರಾಯಾಂಚ್ಯಾ 'ಪಿಸೋಳಿಂ' ಹ್ಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾದಮಿಚೊ ಪುರಸ್ಕಾರ್ ಫಾವೊ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾ ಕವಿತಾ-ಝೆಲ್ಯಾಂತ್ ತಾಣೆಂ ಕವಿತಾ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಕಿತೆಂ ಹಾಚೆಂ ಸುಂದರ್ ಉತ್ರಾಂನಿ ವರ್ಣನ್ ಕೆಲಾಂ.

ಕವಿತಾ!
ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ಲೆ ಗರ್ಭ್-ಕುಡಿಂತ್ಲಿ
ದೇವತಾ
ಕಾಳಿಜ್ ದಿಲ್ಯಾರೂಚ್
ಪಾವ್ತಾ

ಮನೋಹರ್ ರಾಯಾಂಚ್ಯಾ ಕವಿತೆಕ್ ಹೆಂ ವರ್ಣನ್ ಸಾರ್ಕೆಂ ಫಾವೊ ಜಾತಾ. ತಾಂಚ್ಯೊ ರಾಷ್ಟ್ರ-ಪ್ರೇಮ್ ಜಾಗೊವ್ಪಿ ಆನಿ ಹೆರ್ ಕಪಿತಾ ತಾಂಚ್ಯಾ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾನ್ ದರ್ ಎಕ್ಲ್ಯಾಚ್ಯಾ ಕಾಳ್ಜಾಕ್ ಹಾತ್ ಘಾಲ್ಪಾಚಿ ಶಕ್ತ್ ತಾಂತೂಂತ್ ಆಸಾ. ಚೀನೀ ಆಕ್ರಮಣಾಚೆ ವೆಳಾರ್ ತಾಂಚೆ ಲಿಖ್ಣಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಭಾಯ್ರ್ ಪಡಿಲ್ಲಿ ಹೀ ಕಪಿತಾ ಹಾಚಿ ಗವಾಯ್ ದಿತಾ.

ರಗತ್ ಚಾಟ್ಲೆಲೆ ಪಾಂಯ್ ತುಮ್ಗೆಲೆ
ಭುಂಯೆರ್ ನಾ ಆಮ್ಚೆ ಥಾರ್ಚೆ
ಆಯ್ಲೆ ವಾಟೆನ್ ಚಲಾತ್ ಪರ್ತೇ
ಗುಲಾಮ್ ನಾ ಆಮಿ ಜಾಂವ್ಚೆ

ಮನೋಹರ್ ರಾಯಾಂಚ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಚೊ ಏಕ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚೊ ಏಶೇಶ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ತಾಂಚೆ ಕವಿತೆಂತ್ ಉಪಾಟ್ ಭರಿಲ್ಲೊ ಆಶಾವಾದ್. ಆಪ್ಲೆಂ ರಾಶ್ಟ್ರ ಆನಿ ಮಾಯ್-ಭಾಸ್ ಹಾಂಚೊ ಘುಡಾರ್ ಪರ್ಜಳಿತ್ ಆಸಾ, ಹಾಚಿ ಖಾತರಿ ತಾಂಚ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ದಿಸ್ತಾ.

ಘುಡಾರಾಚೊ ಲಾವ್ನ್ ತಿಬೊ
ದೀಸ್ ದಾರಾರ್ ರಾವ್ಲಾ ಉಬೊ
ಸೂರ್ಯ ದೇವಾನ್ ಕೌಲ್ ದಿಲಾ:
ಜಯ್ತ್ ಆತಾಂ ಪಯ್ಸ್ ನಾ.

ಅಶೆಂ ತೆ ಮ್ಹಣ್ಪಾತ್ ತೆನ್ನಾ ಘುಡಾರ್ಚ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಉಲಯ್ತಾ. ಅಶೆಂ ದಿಸ್ಲೆ ಬಗರ್ ರಾವನಾ. ಆನಿ ಹೆಚ್ ಖಾತಿರ್ ತಾಂಚೆಂ ಕಾವ್ಯ್ ವಯ್ಲ್ಯಾ ಪಾಂವ್ಡ್ಯಾಚೆಂ ಆನಿ ಚಿರಂತರ್ ಸ್ವರೂಪಾಚೆಂ ಆಸಾ.

ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತಾ – ಏಕ್ ಧಾಂವ್ತಿ ನದರ್

– ಒಲಿವ್ಹಿನ್ ಗೊಮ್ಸ್
('ಕೊಂಕಣಿ' ದಿವಾಳಿ – 1980)

ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಸ್ ಆನಿ ಜಿದ್ ಕರೂನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತಾ ಕಾಂಟ್ಯಾ-ಮೊಂಟ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಕಷ್ಟ್-ವಗಡ್ಯಾಂಚಿ ವಾಟ್ ಕಾಡೂನ್, ಆಯ್ಚ್ಯಾ ಪ್ರಿಶಿ ಉಭಿ ಮಾರ್ಲ್ಯಾಚ್ಯಾ ಹುಂಬ್ರ್ಯಾರ್ ಕಣ್‌ಕಣಿತ್ ಉಭಿ ಆಸಾ. ತಿಕಾ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಬುದ್ವಿಕ್ ಬಳ್ಯಾಚೆ ಪಾಕಟೆ ಜಾಯ್. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಮೊಗಾಚಿ ಊಬ್ ಜಾಯ್. ಆಮ್ಚ್ಯೆ ಪೋಟ್‌ಶಿತ್ಯೆಚೊ ಪಿತ್ರ್ಯೊ ಜಾಯ್.

ಪುಣ್, ಸಾಂಗೂಂಕ್ ಪಾಯ್ಟ್ ದಿಸ್ತಾ, ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಪಾಡ್ಯಾ ನಶೀಬಾನ್, ಆಮ್ಚ್ಯಾಚ್ ಘರಾಂತ್ ಕೊಂಕಣಿಕ್ ಘಾವ್ ತಿತ್ಲೊ ಮಾನ್-ಭೊವ್‌ಮಾನ್ ಮುರಾಯ್ ಮಾಪಾನ್ ಆಜೂನ್ ಮೆಳೂಂಕ್ ನಾ. ಪರ್ಕಿ ಭಾಸಾಂಚ್ಯಾ ಗುಲಾಮ್‌ಪಣಾಚೆಂ ಭೂತ್ ಆಮ್ಚ್ಯೆ ಗೊಮ್ಟ್ಯಾರ್ ಭಾಮೊಶಿ ಗೆಲಾಂ. ತೆಂ ಆಮ್ಚಿಂ ಘುಶ್ಟಿಂ ಪಾಪ್ಲಾಂ ಆಡಾಯ್ತಾ, ಆಮ್ಚ್ಯೆ ಉಜಾರ್ ಮುಣಾಯ್ತಾ. ತಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಜೆಮೂನ್ ಉಲಿಲ್ಲಿಂ ಆಮ್ಚಿಂ ಬಿಜ್ ಸತ್ತ್ ಮುಕ್ತ್‌ಪಣಾನ್ ಫುಲೂಂಕ್ ಪಾವನಾ. ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಒಡಾಒಡೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಉದೆಲ್ಲೆ ಆತ್ಮಪರ್‌ವಣಾಚೆ ವಾಗ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಮನಾಪಟೆಂ ಆಜೂನ್ ಮುಸೂನ್ ಪಟೂಂಕ್ ನಾಂತ್. ತ್ಯಾ ಭುತಾಕ್ ಧಾಂಪ್ಯಾಪ್ ಧರ್ಚಕ್ ಆನಿ ತೆ ಬುರ್ಗ್ಯೆ ವಾಗ್ ಮುಸೂನ್ ಕಾಳ್ಜಾಕ್ ಆಯ್ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿಂನಿ ಆನಿ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂನಿ ಮನ್-ಲಾವ್ನ್ ವಾವ್ರುಂಕ್ ಜಾಯ್. ಶೆಲಾ-ಮೊಲಾಚಿ ಸರಸ್ವತ್ ರಚೂಂಕ್ ವಾವ್ರುಂಕ್ ಜಾಯ್. ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಸೆಚೆ ಪುಮ್ಚ್ಯಾಂ ಪೊಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ತಾಂಕ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಲೋಕಾಂ ಮುಖಾರ್ ಉಕ್ತಾವ್ನುಂಕ್ ಜಾಯ್. ತಿಚೆ ಅಪಾರ್ ನಿರ್ಮಣೆಚಿ ಶಕ್ತಿ ತಾಂಕಾಂ ಪಟೊವ್ನ್ ದೀಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್ ಆನಿ ತಾಂಕಾಂ ಕೊಂಕಣಿ ವಾಟೆನ್ ಮೊಗಾನ್ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತೆಚಿ ಲಾಂಬ್ ತಶಿ ಜಾಣ್ತಿ ಪರಂಪರಾ ಆಸಾ ಪ್ರಮಾಣಾಚೆಂ ತಾಂಚೆ ಮುಖಾರ್ ಮಾಂಡೂಂಕ್ ಜಾಯ್.

ತೆ ಪರಂಪರೆ ವಿಶಿಂ ಮ್ಹಾಕಾ ಮೆಳ್ಳಿ ಖಬರ್ ತುಮ್ಚ್ಯಾಂ ಸಾಂಗ್ತಾಂ. ಉಪಲ್ಬ್ದ್ ಕೊಂಕಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಂತ್ಲಿ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ಪರ್ಣಿ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತಾ ಜಿ ಆಮ್ಚ್ಯಾಂ ಮೆಳ್ಟಾ, ತಿ ಚೊವ್ದ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಸಂತ್ ನಾಮ್‌ದೇವಾನ್ ರಚಿಲ್ಲಿ ಏಕ್ ಗವಳಣ್. ಉಪ್ರಾಂತ್, ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಲೋಕಾಂನಿ ಪೊಟಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಆಪ್ಲೆ ಭಾಶೆಕ್ ಫಾಟಿಕ್ ದವರ್ಲಿ. ತರೀಯ್. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಬರ್ಯಾ ನಶೀಬಾನ್ ಭಾಂಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಕ್ರಿಸ್ತಿ ಧರ್ಮಗುರೂಂಚ್ಯಾ ಸೊಳಾವ್ಯಾ ಆನಿ ಸತ್ರಾವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರಯತ್ನ್ ವಾವ್ರಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಕೊಂಕಣಿಕ್ ಪ್ರಶ್ಸಿಂ ಪ್ರಶ್ಸಿಂ ಕಾವ್ಯಾಂ ಲಾಭ್ಲಿಂ. ತ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಂಕ್ ಲಾತಿಂ ಭಾಸೆಚಿ ಸುಸಂಗೀತ್ ವಾಕ್ಯಾಂಚಿ ಬಾಂದಾವಳ್ ಆಸ್ಲಿ. ಬಾರಿಕ್ ರಚ್ನೆಚೊ ಥಾಟ್ ಆನಿ ಅಲಂಕಾರ್ ಆಸ್ಲೊ ಆನಿ ಗೊಂಯಾಂತ್ ತೆನ್ನಾಂ ಚಲ್ತಿಲ್ಯಾ 'ಪುರಾಣ' ಕಾವ್ಯ ರೂಪಾಚೆ

ಫಾಸ್ಕೆಂತ್ ತೀಂ ಬಸಯಿಲ್ಲಿಂ. ತಾಂತ್ಲ್ಯಾ ತಾಂತೂಂತ್ ಉಲ್ಲೇಖ್ ಕರ್ಚಾಜೊಚ್ ಮ್ಹುಳ್ಯಾರ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಜಲ್ಮಲ್ಲ್ಯಾ ಪುರ್ತುಗೇಜ್ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕನ್ ಮಠವಾಸಿ ಗಾಸ್ಪಾರ್ ದ ಸಾಂ ಮಿಂಗೆಲ್‌ಚೆಂ 6000 ವಳಿಂಚೆಂ ಕಾವ್ಯ ಆನಿ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ಪಾದ್ರಿ ಮಾನುಯೆಲ್ ಜಾಕಿಶ್ ದ ನೊರೊನಾಂಚಿ 268 ಕಡ್ವ್ಯಾಂಚಿ ಕಪಿತಾ. ಹೆಂ ಕೊಂಕಣಿಚೆಂ ಭಾಂಗ್ರಾಯುಗ್ ಸುಮಾರ್ ದೋನ್ ಶೆಂಕ್ಡೆ ಝುಗ್‌ಝುಗ್ಲೆಂ. ಪುಣ್ ಧರ್ಮಾಂತರಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಸಮಾಜ್ ದೋಶಿಂ ಪಡ್ಲೊ. ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಚೊ ಏಕ್‌ಚಾರ್ ಭಂಗ್ಲೊ. ಕೊಂಕಣಿಚೆ ವಾಟೆನ್ ತೆನ್ನಾಂ ಆಡ್‌ಮೆಳಿಂ ಉಪ್ರಾಸ್ಲಿಂ. ತಿಕಾ ದುಮಾಳೊ-ಪಿಡಾಪೀಡ್ ಭೊಗ್ಚಿ ಪಡ್ಲಿ. ತಿಚ್ಯಾಚ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂನಿ ತಿಕಾ ಘಾಟ್ ಕೆಲಿ.

ಹ್ಯಾ ದುಖಾಚ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್, ಅಠ್ರಾವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಧರೂನ್, ಕೊಂಕಣಿನ್ ಧಾರ್ಮಿಕ್ ಕಪಿತೆಂತ್ ರೀಗ್ ಘೆತ್ಲಿ. ತೊಚ್ ಎಕೂಚ್ ಆಸ್ರೊ ತಿಕಾ ದಿಸ್ಲೊ. ಸತ್ರಾವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಚ್ಯಾ ಸೊಂಪ್ತ್ಯಾರ್ ಕರ್ನಾಟಕಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಹಿಂದೂ ಕೊಂಕ್ಣ್ಯಾಮಧಿಂ ಕಪಿ ಅಪಯ್ಯಾ, ಜೋಗವ್ವಾ, ರಾಘವದಾಸ್ ಆನಿ ಆವಡಿ ಹಾಂಣಿ ಶ್ರೇಷ್ಟ ಭಕ್ತಿ-ಕಾವ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕೆಲೆಂ. ಅಠ್ರಾವ್ಯಾ ಆನಿ ಎಕುಣಿಸಾವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಂನಿ ಸಹಜಾನಂತ್, ಶಾಂತಿಬಾಯ್, ಶಿವರಾಮಾಶ್ರಮಸ್ವಾಮಿ, ಆನಿ ನಾರಾಯಣ ತೀರ್ಥ, ಹಾಂಣಿ ತೊಲ್ಯಾ ಮೊಲಾಚೆಂ ಕಾವ್ಯ ಬರಯ್ಲೆಂ. ಗೊಂಯಾಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಕ್ರಿಸ್ತಾಂವ್ ಕೊಂಕ್ಣ್ಯಾಂಮಧಿಂ ಪಾದ್ರಿ ಜೊಕಿಮ್ ಮಿರಾಂತ್ ದೊನಾಪಾರ್ರೆತ್ ಆನಿ ಪಾದ್ರಿ ಪಾಸ್ಕುವಲ್ ದಿಯಸ್-ಹಾಂಣಿ ಉಂಚಾ ಪಾಂವ್ಡ್ಯಾಂಚೊ ಧಾರ್ಮಿಕ್ ಕಾವ್ಯ ರಚ್ಲೆಂ. ಅರ್ನಾಲ್ಡ್ ಮಿನೇಜಿಸ್, ಗಿಜೆಲಿನ್ ರೆಬೆಲ್, ತೊರ್‌ಕಾತ್ ಫಿರ್ಗೆರೆದ್ ಸಾರ್ಕೆಲ್ಯಾಂ ಕಪಿಂ ಸಂಗೀತ್‌ಕಾರಾಂನಿ 'ಮಾಂಡ್ಯಾ ಕಾವ್ಯ ಘಡಯ್ಲೆಂ. ಕೇರಳಾಂತ್ ಅಮುಲಾ ಶೆಣ್ಯೆ, ನರಹರಿ ಪ್ರಭು, ಆರ್.ಸಿ. ಶರ್ಮಾ ಹಾಂಣಿ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತೆಕ್ ಕೆಳಯ್ಲಿ.

ಉಪ್ರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ ಮಂಗ್ಳುರಾಂತ್ ನಾಮ್ನೆಚೆ ಕಪಿ ಲುಯಿಜ್ ಮಸ್ಕರೆನ್ಸಾಚೆಂ 'ಆಬ್ರಾಂವ್ಚೆಂ ಯಜ್ಞದಾನ್' ಭೊವ್ ಮೊಲಾದಿಕ್ ಪುಸ್ತಕ್ ಜಾವ್ನ್ ಆಸಾ. ಥಂಯ್ಸರ್ ಕಾಂಯ್ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ್ ಕವಿ ಮ್ಹುಳ್ಯಾರ್ ಚಾ. ಫ್ರಾ.ದಕೊಸ್ತಾ, ಜೆ.ಬಿ. ಮೊರಾಯಸ್, ಮಲಿದಾಸ್, ಕಾವ್ಯದಾಸ್. ಗೊಂಯ್ಕಾರಾಂ ಮಧಿಂ ಎದ್ವರ್ದ್ ಬ್ರುನ್ ದ ಸೊಜಾಚೆ 1899 ಸಾಲಾಂತ್ಲೆ ತೆನ್ನಾಚೆಂ ಮ್ಹಾಕಾವ್ಯ: 'ಏವಾ ಆನಿ ಮರಿ' ಕೊಂಕಣಿ ಕಪಿತೆಚೊ ಭೊವ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚೊ ನಮುನೊ ಜಾವ್ನ್ ಆಸಾ. ತೀ ಪರಂಪರಾ ಜುವಾಂವ್ ಲುಯಿಜ್ ಕಾರ್ದ್ವಾಲ್ಯಾ, ಜುವಾಂವ್ ಕಾಯ್ತಾನ್ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕ್ ದ ಸೊಜಾ ಸಾರ್ಕೆಲ್ಯಾಂನಿ ಫುಡೆಂ ವ್ಹೆಲಿ. ದುಸ್ರೆ ವಾಟೆನ್ ಕೃಷ್ಣಾ ಭಟ್ ಬಾಂದ್ಕಾರಾ ಕಡೆನ್ ಸುರು ಜಾಲ್ಲಿ ಕಪಿತಾ ಬಾಕಿಬೋರ್ಕರ್, ರ.ವಿ. ಪಂಡಿತ್, ಮನೋಹರ್‌ರಾಯ್ ಸರ್‌ದೇಸಾಯಿ, ಪಾಂಡುರಂಗ್ ಭಾಂಗಿ ಹಾಂಣಿ ಆನಿ ಹೆರ್ ಕಪಿಂನಿ ಜಶೆ ಶಂಕರ್ ಭಾಂಡಾರಿ, ಸುಹಾಸ್ ದಲಾಲ್, ಉದಯ್ ಭೆಂಬ್ರೊ ಫುಲಾರಾಕ್ ಪಾವಯ್ಲಿ ಆನಿ ಆಮ್ಚೆ ಬರೋಬರ್ಚೆ ಆನಿ ಆಮ್ಚೆ ಪರಸ್ ಭುರ್ಗೆ ಕಪಿ ಫುಡೆಂ ಬರಯ್ತ್ ಆಸಾತ್. ಮ್ಹಾಕಾ ಉಮೆದ್ ದಿಸ್ತಾ ಕಿ ಆಮಿ ಅಶೆಂಚ್ ಪ್ರಯತ್ನ್ ಕರ್ತ್

ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತೆಚಿ ಚುಡ್ ಘರ್‌ಘರಾಂತ್ ಪಾಡೊವ್ನ್ ಸಂಸಾರ್‌ಭರ್ ಅಂಗ್ಣಾಂ ಪೆಟಯ್ತಾಲಿ.

ಹ್ಯಾ ಪಾವ್ಟಾರ್ ಪಾವತ್ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಸಮಾಜಾಚೊ. ಹಿಂದೂ ತಶೆ ಕ್ರಿಸ್ತಾಂವ್. ಆನಿ ಮುಸಲ್ಮಾನಾಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ್‌ಪಣಾಚೊ ಪಡ್ದೊ ಕಾಡೂನ್ ಉಡೊವ್ಪಾಚಿ ಚಡ್ ಗರಜ್ ಆಸಾ. ತೆಂ ಕಾಮ್ ಆಮಿ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿಂನಿ ಮೊಟ್‌ಶಿಕ್ಷೆನ್ ಪಾವ್ಲಾನ್ ಕರುಂಕ್ ಜಾಯ್. ಆಮಿ ಸಾಂಗ್ಲ್ಯಾನ್ ಘೆತಿಲ್ಲಿಂ ಉಕ್ಲಿಂ ಉಲ್ಲಿಂ ಅಂಗ್ಲಿಂ ಭಾಯ್ರ್ ಘಿರ್ಕಾವ್ನ್ ಮಾರ್‍ಲ್ಯಾಕ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಕವಿತೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ದಿವ್ಪಾಂಕ್ ಜಾಯ್. ಏಕಾ ದೇಸಾಚಿ ಏಕ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯ್ ಭಾಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಪಾವಿಲ್ಯಾ ಉಪ್ಯಾರ್ ಮೊಸಾ. ತಿಚಿಂ ಪಾಳಾಂ ಮುಳಾಂ ಆಪ್ಲೀಚ್ ಪಾತೆಲೆ ಏಕಾಳ್ ಘುಯೆಂತ್ ರೊಂಬಲ್ಲಿಂ ಆಸೊಂಕ್ ಜಾಯ್. ಪುಣ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಪಾಟ್ಯಾ ನಶಿಬಾನ್ ಜಶ್ಶಿಂ ಭಾಯ್ಲಿಂ ಶಿಶ್ಶಿಂ ಆಮ್ಚ್ಯಾಂ ಬರೆಂ ಮಾನ್ಸಲಾಂ. ತಾಕಾಚ್ ಆಗ ಜಾಗಾಂ ಕೆಲಾಂ. ಮೊಟ್ಟ್ಯಾನ್ ಘಲ್ಲಾಂ. ಆನಿ ಆಮಿ ಗುಲಾಮ್ ಜಾವ್ನ್ ಬಸ್ಲ್ಯಾಂವ್.

ನಿಯಾಳ್ ಕರಾತ್. ಆಮ್ಚೆಂ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ವ್ಹಡ್ ಮಾನಾನ್ ಆಯಿಲ್ಲೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಏಕ್ಲ್ಯಾಂತ್ಲೆ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾರ್ ಕವಿ ಪಾವ್ಲಾನ್ ದಿಯಾತ್. ನಾತ್ರ ಮೊಂತ್ ಮೊಂದೊಂತ್. ಆದಾಯೊದಾವ್ ಬಾರ್ತೆಂತ್ ಪುರ್ತುಗೆಜ್ ಘಾಲೆಂತ್ ಏರಂಯ್ತಾಲೆ ತೆನ್ನಾ ತಾಂಕಾಂ ತಾಂಚೆ ವಾಂಗ್ಡಿ ವ್ಹಡ್ ಮಾನಾಚ್ಯಾ ಪಾಟಾರ್ ಬಸಯ್ತಾಲೆ. ತಾಂಕಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಟ್ ಕವಿ ಮ್ಹುಣೊನ್ ಪಾಚಾರ್ತಾಲೆ. ಪುಣ್ ಆಯ್ಜ್ ಪುರ್ತುಗೆಜ್ ಸಂಸ್ಕೃತೆಚ್ಯಾ ಇತಿಹಾಸಾಂತ್ ತಾಂಚೆಂ ನಾಂವ್-ನಿಶಾಣ್ ನಾ. ಪುಣ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಪಾಟಾಂಗಡೆ ಕೊಂಕಣಿ ವಿದ್ವಾನ್ ದೊತೊರ್ ಬುರ್ಖ ಪೆರೆರ್ ಮ್ಹುಣ್ತಾತ್. ಕೊಂಕಣಿ ಘುಸ್ಲ್ಯಾಂಚೆ ವಾಡಿ ಖಾತಿರ್ ಗರಜ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ ದೂವ್ ಕಾಡೂನ್ ಪೆವ್ನ್ ಹ್ಯಾ ಪ್ರ್ಯಾನ್ ಪ್ರತಿಭೆಚ್ಯಾ ಕವಿಂನಿ ಕೂಡ್ ಭಾಷ್ಯೆಕ್ ದಿತಲ್ಯಾ ಬಾಯ್ಲಾಂಕ್ ಅಂಗ ಸೊಡೊವ್ಪಾಚ್ಯಾ ಪಾವಾಕ್ ಲಾಯ್ಲೆಂ. ತ್ಯಾ ದೂವಾಚೆಂ ಮೋಲ್ ತ್ಯಾ ಪಟ್ಲ್ಯಾ ಬಾಯ್ಲಾಂಕ್ ಕಳ್ಳೆಂ ನಾ. ಪುಣ್ ತೆಂ ಕೊಂಕಣೆಕ್ ಘಾವ್ ಜಾಲೆಂನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಪೆ ದುಲಥಿ ಫಾಲೆಕ್ ಪಾಪ್ ಪಡ್ಲೆಂ.

ಹಿಂ ಏಕೆಪಣಾಂ ಆಮಿಯ್ ಕರ್ಯೆಜೆ ಪ್ಡಯ್. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ನಿರ್ಮಣೆಚಿ ಶಕ್ತ್ ಹ್ಯಾ ಪಟ್ಲ್ಯಾ ಬಾಯ್ಲಾಂಚೆರ್ (ಭಾಸಾಂಚೆರ್) ಪೊಗ್ಲ್ಯಾವ್ಜೆ ಪ್ಡಯ್. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ್ ಗಿನ್ನ್ಯಾನ್ಯಾಂಕ್, ಘುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ತಶೆಂ ಜಾಂಟ್ಯಾಂಕ್ ಹಾಂವ್ ಉಲೊ ಮಾರ್ತಾ ಕಿ ತಾಂಣಿ ಕೊಂಕಣಿ ಸರಸ್ವತಿಚೆ ಸವೆಕ್ ಮನ್ ಲಾವ್ನ್ ಪಾವ್ಲ್ ಕರ್ಯೆತ್. ತೆನ್ನಾ ತಿ ಪ್ರಸನ್ನ್ ಜಾತಲಿ. ಆಮ್ಚಿ ಅಸ್ಮಿತಾಯ್ ಘುಸ್ಲಿ ಆನಿ ಆಮ್ಕಾಂ ತಕ್ಲಿ ವಯ್ರ್ ಕಾಡೂನ್ ಜಾರ್‌ಚಪ್ಯಾಂತ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆನ್ ಉಲೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಳೆಂ. ಹಾಂವೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಸೊಪುತ್ ಘೆತ್ಲಾ. ಹಿಂಯ್ಸ್ಪಿಯ್ ಭಾಸ್ ಗರ್ಜೆ-ಭಾಯ್ರ್ ಉಪ್ಯಾರಾಂವ್ಹೊಂ. ಪುಣ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾ ಖಾತಿರ್ ಫಕತ್ ಕೊಂಕಣಿಚ್ ಉಪ್ಯಾರಾಯ್ತಲೊಂ. ಘೆತಿಲ್ಲೊ ಸೊಪುತ್ ಹಾಂವ್ ಆಯ್ಜ್ ಪರತ್ ನೆಟಾನ್ ಸಾಂಗ್ತಾಂ ಆನಿ ಮಜಬೂತ್ ಕರ್ತಾಂ. ಮ್ಹಜೆ ವಾಂಗ್ಡಿ ಕವಿ ಮ್ಹಾಕಾ ಹ್ಯಾ ನಿರ್ಧಾರಾನ್ ಸಾಥ್ ದಿತಲೆ

ಮ್ಹುಣಪಾಚಿ ಉಮೆದ್ ಬಾಳ್ಗಿತಾಂ. ಆಮಿ ಸಗ್ಳೆಂ ಅಶೆಂ ಕೆಲ್ಯಾರ್ ಪರ್ಕಿ ಭಾಸಾಂಚೆಂ ಪೊಳ್-ಪೊಕೆಂ ವ್ಹಡ್ಲೆಂಪಣ್ ನಾ-ನಪಶ್ಯಾತ್ ಜಾತಲೆಂ ಆನಿ ತ್ಯಾ ಗುಲಾಮ್‌ಪಣಾಂತ್ಲೆ ಆಮಿ ಮೆಕ್ಳೆ ಜಾತಲೆ. ಪರ್ಕಿ ಭಾಸೊ ಧಾಂವ್ಡಾವ್ನ್ ಘಾಲಾತ್ ಅಶೆಂ ಹಾಂವ್ ಮ್ಹುಣನಾ. ತಾಂಕಾಂ ತಾಂಚ್ಯಾ ಫಾವೊ ತಿತ್ಲ್ಯಾಚ್ ಮರ್ಯಾದಿತ್ ಜಾಗ್ಯಾರ್ ದವರಾತ್. ತ್ಯೊ ಕೊಂಕಣಿ ಪಾಸೂನ್ ಏಕ್ ಪಾಂವ್ಡೊ ತರೀ, ಸುಬೆಜ್ ನ್ಹಯ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್, ಸಕ್ಲಾ ಆಸೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ಕೊಂಕಣಿ ಮನ್ಶಾಚ್ಯಾ ಆದಾರ್ ಸಹಕಾರಾಕ್ ಮ್ಹುಣೂನ್.

ಗೊಂಯಾಂತ್ ಆನಿ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಾಂತ್ ನವೆಂ ಯುಗ್ ಉದೆಲಾಂ. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ದಾಂಡ್ಗ್ಯಾ ಭುಜಾಂರ್ ವ್ಹಡ್ಲಿ ಜಾಪ್‌ಸಾಲ್ಕಿ ಆಸಾ ತೀ ಆಮಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸಾನ್ ತಡಿಕ್ ವ್ಹರ್ತಲೆ ಮ್ಹುಣ್ಚಾಚಿ ಹಾಂವ್ ಆಸ್ತ್ ಬಾಳ್ಗಿತಾಂ. ಸಂವ್ಸಾರಾಂತ್ ಕಿತೆಂ ಚಲ್ಲಾಂ ತಾಚೆರ್ ಆಮಿ ಖಿರ್ಯಾನಿಂಚ್ ನದರ್ ಮಾರ್ಚಿ ಪುಣ್ ಆಮ್ಚಿ ನಿಜಾಚಿ ಮಾತಿ ವಿಸರ್ಚಿ ನ್ಹಯ್. ತಾಂತೂಂತ್ಲ್ಯಾನೂಚ್ ಆಮಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಘೆವ್ಚಿ, ಮ್ಹಾಳ್ಘಡ್ಯಾ ಕಪಿಂನಿ ಘಾಲೂನ್ ದಿಲ್ಲಿ ವಾಟ್ ಮಾಡ್ಲೂನ್ ನವೆ ಸೋದ್ ಲಾವೂನ್ ಆಮಿ ಫುಡೆಂ ವಚ್ಚಿ. ಆಮ್ಚೆ ಲಾಗಿಂ ಸೊಂಪಯಿಲ್ಲಿ ಜೋತ್ ವ ಚುಡ್ ಸಾಂಬಾಳೂನ್ ಆನಿ ಘುಲೊವ್ನ್ ಫುಡ್ಲೆ ಪಿಳ್ಗೆ ಕಡೆನ್ ಭರ್‌ಭರಿತ್ ಪೆಟ್ವ ದಿವ್ಚಿ. ಆನಿ ಅಸೊ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತೆನ್ ಸಂವ್ಸಾರಾರ್ ಉಜ್ವಾಡ್ ಘಾಲ್ಚೊ, ಹೆಂ ಮ್ಹುಜೆಂ ದೆವಾಧನ್ಯಾಲಾಗಿಂ ಮಾಗ್ಣೆಂ.

ಹಿಣ್ಸಾಯ್‌ಲ್ಲೆ ಆಮ್ಚೆ ಕೊಂಕಣಿ ಆವಯ್ಕ್
ಮಾಯೆಮೊಗಾನ್ ದಿವ್ಚೊ ಪಯ್ಲೊ ಮಾನ್,
ಆಮ್ಚೆ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಂತ್ ಆತ್ಮೊ ಜಿವೊ
ತೆನ್ನಾ ವೊತ್ತಲೊ ಗಾ ವ್ಹಡ್ಲ್ಯಾ ಭಾರಾನ್
ಘುಟೂಂ ದೀ ಆತಾಂ ಪಾಕಟಿ ನವೆ
ಉಮೆದಿನ್ ರಚಾತ್ ಗೀತ್ ಮ್ಹೊಂವೆಂ!

ಕವಿತಾ - ನಿರ್ಮಾಣಿ ಆನಿ ವಿಕಾಸ್

- ರಮೇಶ್ ಭಗವಂತ್ ವೆಳೂಸ್ಕರ್

('ಕೊಂಕಣಿ' ವಾರ್ಷಿಕ 1987-1988)

ಬರೆಂಚ್ ದಿಸ್ತಾ, ಕಿ ಮನಿಸ್ ಕವಿತಾ, ಕಥಾ, ಚಿತ್ರಾಂ, ಶಿಲ್ಪಾಂ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕರ್ತಾ? ತಾಕಾ ತಿಂ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕರ್ಚಾಕ್ ಯೆತಾ ಮ್ಹಣ್ಲ್ಯಾರ್ ತಿಂ ತೊ ಕಲ್ಪನೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕರ್ತಾ ಕಾಯ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕರ್ತಲ್ಯಾ ಮನ್ಶ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮನಾಚೆರ್ ಘಡೊಂವ್ಚ್ಯಾ ಜಗಾಚೊ ತಾಚೆರ್ ಜೊ ಪರಿಣಾಮ್ ಜಾತಾ ತಾಚೊ ಪರಿಪಾಕ್ ಮ್ಹಣ್ ತೊ ತೆಂ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕರ್ತಾ ಕಾಯ್ ಕಿತೆಂ? ಅಶೆ ನಿರ್ಮಿತಿ ಮನ್ಶ್ಯಾಚಿ ಕಿತ್ಲೆಶೆ ಪ್ರಶ್ನ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾತಾ. ಕೆನ್ನಾ ಕೆನ್ನಾ ಅಶೆಂಯ್ ದಿಸೂನ್ ಯೆತಾ ಅಪ್ಲೆ ಘಡ್ಲೆಲ್ಯಾ ಜಿವಿತಾ ಸಂಬಂಧಾನ್ ಉಲಯ್ತಾನಾ ಮನ್ಶ್ಯಾಚೆಂ ಉಲೊವ್ಪ್ ಬರೆಂಚ್ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ತರೆಂಚ್ ಪ್ರಭಾವ್ ಕರ್ಚೆಂಯ್ ಜಾತಾ. ಹ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಚೊ ಅಭ್ಯಾಸ್ ಕರ್ಯೊ ಮ್ಹಣ್ ಜೆನ್ನಾ ಜೆನ್ನಾ ಹಾಂವ್ ವಿಚಾರ್ ಕರ್ತಾಂ ತೆನ್ನಾ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಮುಖಾರ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಚೆ ಸವಾಲ್ ಜಿಣೆ ಉಬೆ ರಾವ್ಚ್ಯಾಕ್ ಲಾಗ್ತಾ. ಆನಿ ದೆಕೂನ್ ಆಯ್ಚ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ಲೆಂ ಜೆಂ ಕಾವ್ಯ್... ಹಾಂವ್ ತೆಂ ವಾಂಚ್ತೆಯ್ ಘಾರೆಂತ್ಲೆಂ ತಾಚೆರ್ ವಿಚಾರ್ ಕರಪ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಗರ್ಜೆಚೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ತೆಂ ಕಾವ್ಯ್ ಅನುಭವಾಚ್ಯಾ ಖಂಯ್ಚ್ಯಾ ವಾತಾವರಣಾಕ್ ಪಾತ್ ಕಾವ್ಯ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾಲೆಂ ಹೆ ಪಳೊಂವ್ಚಿ ಉಮಳ್ಕ್ ಸುರು ಜಾತಾ.

ಆಯ್ಚ್ಯಾ ತ್ಯಾಚ್ ಕಾಮಾಖಾತಿರ್ ಸಾಮ್ಕೆ ಕಳ್ಳೆನ್ ನವಲಾಯಿಕ್ ಲೇಖಿಕಾಂ ಖಾತಿರ್ ಹಾಂವ್ ನಿಬಂಧ್ ಬರಯ್ತಾಂ. ಮನ್ಶ್ಯಾಚೆ ಜಿಣೆಂತ್ ಕಾವ್ಯಾಚಿ ನಿರ್ಮಿತಿ ಕಶಿ ಜಾಯ್ತ್ ಪಯ್ಲ್ಯಾ ತಾಚೊ ವೇಧ್ ಘೆವ್ಚೊ ಹೊ ಹೆತ್.

ಭುರ್ಗೆಪಣಾ ಸಾವ್ನ್ ಹಾಂವ್ ಏಕ್ ಗೀತ್ ಆಯ್ಕತ್ ಆಯ್ಲಾಂ. ಆವಯ್ನ್ ಗಾಯಿಲ್ಲೆಂ ಗೀತ್. ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಭುರ್ಗ್ಯಾಕ್ ಜೆವಯ್ತಾ, ತಾಕಾ ನ್ಹಾಣಯ್ತಾ ವ ತಾಕಾ ಧರಯ್ತಾ ಆಸ್ತಾನಾ ತಿಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಬಿಗರ್ ವಿಚಾರ್ಯಾ ಏಕ್ ಗೀತ್ ಕವಿತ್ ಝುರತ್ ಆಸಾ... ತಾಂತ್ಲೆಂಚ್ ಹೆಂ ಏಕ್ ಗೀತ್.

ಕುರು ಕುರು ಕಾನಾ
ಆನಿ ಮ್ಹುಶೀ ಗೆಲ್ಯೊ ರಾನಾ...

ಆವಯ್ಚ್ಯಾ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಘುಟ್ಲೆಲ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಮೋಗಾಳ್ ಪತ್ತಿಲ್ ಸೂರ್-ಪರ್ಯಾಚೆ ಮನಾಕ್ ಆತ್ಮಿಕ್ ಶಾಂತಿ ದಿಲ್ಲಿ ಹೆ ಸೂರ್ ಮ್ಹಣ್ಯಾರ್ ಕಿತೆಂ? ಹೆ ಸೂರ್ ಆಯ್ಕತಕೂಚ್ ಹಾಂವ್ ನಕಳೊಂ ಮ್ಹಾಕಾ ಕಿತೆಂ ಜಾತಾ. ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಅಂಗಾಂತ್ ಏಕ್ ಸುಖಿಚ್ ಪ್ರವಾಹ್ ಸುರು ಜಾತಾ ಆನಿ ಅಂಗಾರ್ ಕಾಂಟೊ ಉಬೊ ಜಾತಾ. ಘಾಟ್ಲ್ಯಾ ಯಾದಿ ಜಾತಾ. ಪರತ್ ಏಕ್ ಪಾವ್ಟ್ ಆವಯ್ಚ್ಯಾ ಮೊಗಾಚ್ಯೊ ಕರ್ಣ್ಯೊ ಉಸ್ಟೊಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾ.

ಲ್ಯಾನ್ ಜಾಯ್ನ್ ದಿಸ್ತಾ. ತಿಣೆ ಪರತ್ ಮ್ಹಾಕಾಂ ಧರ್ಲ್ಯೊ. ಲಾಡ್ ಕರ್ತೆ ಆನಿ ಖೆಳಂವ್ಚೊ ಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ಪುಣ್ ಹೆಂ ಕಾಂಯ್ಚ್ ಶಕ್ಯ್ ನಾಸ್ತಾ ಆನಿ ಆವಯ್ನ್ ಖೆಳಯ್‌ಲ್ಲ್ಯಾ ತ್ಯಾ ಭುರ್ಗೆಪಣಾಚೊ ಉಗ್ಡಾಸ್ ಮ್ಹಾಕಾಂ ಜಾಯ್ನಾ. ಹಾಚೆಂ ದೂಖ್ ಮನಾಕ್ ತೊಪುಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾ. ಮನಿಸ್ ಮ್ಹಣ್ ಹಾಂವ್ ಕಿತ್ಲೊ ಅಭಾಗಿ ಹೆಂ ಕಳಪಾಕ್ ಲಾಗ್ತಾ. ಪುಣ್ ಬುಸ್ರಾಟಿಕ್ ಗೆಲ್ಲೆ ಚಿರ. ಮಾತಿ ಹೆಂ ಅಶೆಂ ವಯ್ಲ್ಯಾ ಫರಾಕ್ (ಸಮ್ಜಣಾ) ದಿಸನಾ. ವ ಹೇರೂಯ್ ಕೊಣಾಯ್ ಪಳಯ್ತಲ್ಯಾಂಕ್ ದಿಸನಾ ತೆಚ್ ವಲ ಹೆಂಯ್ ಅಶೆಂ ಆವಯ್ಚ್ಯಾ ಮೊಗಾಚ್ಯಾ ಕರ್ತುಬಾಂಚೆ ಆನಿ ಮ್ಹಣೂನ್‌ಚ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಚೆ ಜಿಣೆಚ್ಯಾ ಬಸ್ಕಾರಾಚೆಂ ಹೆಂ ಆಯಾವ್‌ಪಣೂಯ್ ಕೊಣಾಕೂಚ್ ಕಳನಾ. ಕಾರಣ್ ಆಮಿ ಮನಿಸ್. ಆಮ್ಚೊ ಸಮಜ್. ಆಮ್ಚೊ ಸಮಾಜ್. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಯಾದಿ ಹ್ಯಾ ಅಸಮಜ್‌ಪಣಾಚಿಂ ಕಾರಣಾಂ. ಪುಣ್ ಜೆನ್ನಾ ಜೆನ್ನಾ ಹ್ಯಾ ಸತ್ಯಾಂಚೊ ಖುಲಾಸೊ ಆಮ್ಕಾಂ ಜಾತಾ ತೆನ್ನಾ ಖೊಸ್‌ಯೆಚ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾಂತ್ ಜಣ್ ಎಕ್ಲೊ ಮನಿಸ್ ಕೃಷ್ಣ ಜಾವ್ನ್ ಆಖಾಂಡೊ ಚಿವ್ಪಾಕ್ ಲಾಗ್ತಾ.

ಆನಿ ಜಶೆಂ ಜಶೆ ದೀಸ್ ವಯ್ತಾ ತಶಿ ತಶಿ ಆವಯ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಕ್ ಸಂಸಾರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಹೆರ್ ಸಮಾಜಾಂಪಿರಿಂ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಗೀತಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್. ಖೆಳಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಪುಸ್ಟ್ ಕರೀತ್ ರಾವ್ತಾ. ಸರ್-ಭೊಂವ್ತಣಾಚ್ಯಾ ಅಸ್ತಿತ್ವಾಚೊ ಅಪಿಸ್ಕಾರ್ ತೀ ತಾಕಾ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಬೊಲಾಂನಿ ಕಸೊ ಕರ್ತಾ ಪಳಯಾತ್.

ರೆವ್ಲ್ಯಾ ಪಿಪುರಾ-ಖಿಂಯ್ ಗೋ ಗೆಲೊಲೆಂ?
ಘಾಂಟಾರ್ ಗೆಲೊಲೆಂ
ಘಾಂಟಾರ್ ಗೋ ಕಿತ್ಯಾಕ್?
ವಾವ್ಟ್ಯಾ ಹಾಡುಂಚ್ಯಾಕ್
ವಾವ್ಟ್ಯಾ ಗೋ ಕಿತ್ಯಾಕ್?
ಘೊಟರ್ ಬಾಂದೂಚ್ಯಾಕ್
ಘೊಟರ್ ಗೊ ಕಿತ್ಯಾಕ್?
ತಾಂತ್ಯಾಂ ಘಾಲೂಚಾಕ್
ತಾಂತ್ಯಾಂ ಗೋ ಕಿತ್ಯಾಕ್?
ಪಿಲಾಂ ಕಾಡೂಚಾಕ್
ಪಿಲಾಂ ಗೋ ಕಿತ್ಯಾಕ್?
ಮಾಮಾಲೆಂ ಶೆತ್‌ಭಾತ್ ರಾಖೊಂವ್ಚ್ಯಾಕ್

ಹ್ಯಾ ಗಿತಾವರ್ವಿಂ ಆವಯ್ಚ್ಯಾ ಭುರ್ಗ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮನಾಂತ್ ಸ್ಪುರ್ತಿ ಮುಲ್ಯಾಂಚೆ ಫಡಪ್ ಬಾಂದ್ತಾ. ವಯ್ಲೆ ವಯ್ರ್ ಪಳೊವ್ಪಾಕ್ ಗೀತ್ ದಿಸ್ಲಿ... ತಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಸುರಾಂನಿ ಆಪ್ಲಿ ತಂದ್ರಾ ಅಸ್ವಸ್ಥ್ ಕರ್ಪಿ ಪುಣ್ ಶ್ರದ್ಧಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಕಾಮ್. ಅಶ್ವಣ್. ಘುಡಾರಾಚಿ ಉತ್ಸುಕತಾ. ಪುಣ್ ಹೆಂ ಸಗ್ಗೆಂ ಆಪ್ಲ್ಯಾಚ್‌ಖಾತಿರ್. ಆಪ್ಲೆಚ್ ಗರ್ಜೆಚೆಂ ಅಶೆಂ ಜೆ ಕಿತೆಂ

ಆಸ್ತಾ ತರಿ ನಕಸೂದ್ ಜಾಣ್ವಿಕಾಯ್ ಕರೂನ್ ದಿಲ್ಲಿ ಹೆಂ ಕಪಿತ್... ತೆಂ ಕಿತ್ಲೆಂ ಸಮರ್ಥ್ ತೆಂ ಪಳಯಾತ್. ತ್ಯಾ ಭುರ್ಗ್ಯಾಪಣಾರ್ ಆಯ್ಕಲ್ಲಿಂ ಅಶೆ ತರೆಚಿಂ ಓಂ ಬಳ್ದುಣಿ ಗಿತಾಂ ಜೆನ್ನಾ ಆಯ್ಕ್ಲೆ ಯಾದ್ ಜಾತಾ ತೆನ್ನಾ ಆಯ್ಕೊಯ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಹೆಂ ಬಳ್ ಮೆಳ್ಳಾಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ.

ಹೆಂ ಆನಿ ಏಕ್ ಗಾಣೆಂ ಅಶೆಂಚ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಯಾದ್ ಜಾತಾ. ಹೆಂ ಗಾಣೆಂ ಮ್ಹಾಕಾಂ ಮೋಟ್ ಮೊಟ್ಯಾ ರುಶಿಂಚ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಧನೆಚೆಂ ಮೂಳ್‌ರೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ತ್ಯಾ ಲೋಕಾಂತ್ಲೆಂ ನಾತೆಂ ತೋಡೂನ್ ಸಮಾಧಿಂತ್ ತಲ್ಲೀನ್ ಜಾಲ್ಲಿ ತತ್ವ್ ಹೆಂ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ಮೊಟೆಂ ತತ್ವ್ ಅಶೆಂ ಆಮ್ಚ್ಯೆ ಭಾರತೀಯ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಂತ್ ಮಾನ್ತಾತ್. ತ್ಯಾ ಪಕ್ತಾರ್ ಹಾಂವ್ ಕೋಣ್ ಕೋಣಾಚೊ ನಾಸ್ತಾಂ. ಮ್ಹಜೆರ್ ಕೋಣಾಚೊ ಅಧಿಕಾರ್ ಚಲಿನಾ. ನಾ ಹಾಂವ್ ಕೋಣಾಚೆರ್ ಅಧಿಕಾರ್ ಗಾಜಯ್ತಾಂ. ನಾ ಕೋಣಾಚೊ ರಾಗ್ ಕರಿತಾಂ. ನಾ ಕೋಣಾಚೊ ಮೋಗ್. ಜಂಯ್ ಕಸಲಿಚ್ ಭಿರಾಂತ್ ನಾ. ಜಂಯ್ ದುಸ್ರ್ಯಾಕ್ ಭಿಯೊವ್ಪಾಚಿಯ್ ಗಜಾಲ್ ನಾ. ಆರಿ ಹಿ ಏಕ್ ಅಳಂಗ್ ಅವಸ್ಥಾ. ಮೊಟ್ಯಾ ಮೊಟ್ಯಾ ರುಶಿಂಕ್ ಹೀ ಅವಸ್ಥಾ ಅಖಂಡ್ ತಪಶ್ಚರ್ಯಾ ಕೆಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್. ಮೊತ್ಯಾ ಸಾಯಾಸಾನ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಶೀ ಭುರ್ಗ್ಯಾಪಣಾಂತ್ ಅಚಳಯ್. ಆಪ್ಸೂಕ್ ಹಾಂಟ್ಯಾಕ್ ಯೆತಾ. ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಾಚಿ ತಂದ್ರ್ ಜುಳೊಲ್ಲಿ ಹೊ ಮಂತ್ರ್ ಪಳಯಾತ್.

ಆನಾಳ್ಯೊ ಗುಂಡಾಳ್ಯೊ
ಮಾಮಾಲೊ ಜ್ಯೆಲ್ ಆಯ್ಲಾ
ವಾಟ್ಲೆ ತಾಂಬ್ಯೊ
ಕಾಡಾ ಗೋ ಕಾಡಾ.

ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣತ್ 'ಆನಾಳ್ಯೊ ಗುಂಡಾಳ್ಯೊ' ಕಾಡ್ಲಿ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂ ಪಳಯಾತ್. ತಾಂಚಿ ತಂದ್ರಾ ಖಂಯ್ ಲಾಗ್ಲಿ ಆಸ್ತಾ. ಭುರ್ಗ್ಯಾಪಣಾಂತ್ ಕಸಲೆಚ್ ಮನಸ್ತಾಪ್ ಮನ್ಸ್ಯಾಕ್ ನಾಸ್ತಾ ತೆನ್ನಾ ಹೀ ತಂದ್ರಾ ಜುಳಪ್ ಸೊಪೆಂ ಜಾತಾ. ಜಾಣ್ಟೆಪಣಾಂತ್ ಸಂಸಾರಾಚೆ ಉತಳ್‌ತಾಪ್ ಚಡ್. ತೆ ನಿಸ್ತರತಾ ಮ್ಹಣ್ಟಾ ಮ್ಹಣ್ಟಾಂಚ್ ಜಾಣ್ಟೆಪಣ್. ಮ್ಹಾತಾರ್‌ಪಣ್ ಯೆತಾ. ಆನಿ ಪಾಗಿರ್ ಭಿರಾಂತೆಚೊ ಕಾಳ್ ಸುರು ಜಾತಾ. ಅಶೆ ತರಾಂ ತರಾಂಚೆ ತಾಪ್ ಆನಿ ದಬಾವ್ ಆಸ್ತಾನಾ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಾಂತ್ ಕಶೆಂ ವಚಪ್? ದೆಖುನೂಚ್ ಭುರ್ಗೆಪಣಾಂತ್ ಮೆಳ್ಳೆಲೆಂ ಹೆಂ ಸಮಾಧಿತತ್ವ್ ಪಾಗಿರ್ ಮೆಳೊವ್ಪಾಕ್ ಕಿತ್ಲೊ. ಅಡ್ಚಣಿ ಯೆತಾತ್ ತೆಂ ತುಮಿಂ ಹಾಚ್ಯಾಂ ಪಳಯ್ಲಾಂಚ್ ಆಸ್ತಲೆಂ.

ಜೊ ಭುರ್ಗೊ/ಭುರ್ಗೆಂ ಆವಯ್ಚ್ಯೆ ಬಾಪಾಯ್ಚ್ಯೆ ಸದ್ರಿಸಕಲ್ ಆಸ್ತಾ ತೆಂ ಲ್ಹಾವೂ ಲ್ಹಾವೂ ಸಮಾಜಾಂತ್ ಮಿಸ್ಳಾಪಾಕ್ ಲಾಗ್ತಾ. ತಶೆಂ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಬಾರ್‌ಶಾ ದಿಸೂಚ್ ತಾಕಾ ಸಮಾಜಾಚ್ಯಾ ಸಾಬಾರ್ ತತ್ವಾಂಚಿ ಸಾಖಿರ್ ಚೊಖ್ಯಾಕ್ ಮೆಳ್ಟಾ ಆನಿ ಥಂಯ್‌ಚ್ ತಾಚ್ಯಾ ಸಮಾಜ್ ಸಂಪರ್ಕಾಕ್ ಸುರು ಜಾತಾ-ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಕಿತೆಂ ಪ್ಲಡ್ಲಿಶಿ ಜಾಂವ್ಚೆ ನಾ. ಉಪ್ರಾಂತ್ ತೋ ತರಾತರಾಂಚ್ಯಾ ನಾತ್ಯಾಚ್ಯಾ ಬಂಧನಾಂನಿ. ತರಾ-ತರಾಂಚ್ಯಾ ಭಾವನೆಕ್

ಸಂಬಂಧಾಂನಿ ತರಾಂ ತರಾಂಚ್ಯಾ ರೂಢಿಂಚ್ಯಾ ವಿಶ್ವಾಸ್ ದುಭಾವಾಂನಿ. ತರಾಂ ತರಾಂಚ್ಯಾ ಭಿರಾಂತಾನಿ, ತರಾಂ ತರಾಂಚ್ಯಾ ಆಸಾಂನಿ... ತೋ ಘುಸ್ಪೂಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾ ಆಪೂಣ್ ಖಂಯ್ ಆಸಾ, ಕಸೊ ಆಸಾ... ಕಿತೆಂ ಮ್ಹುಣ್ ಆಸಾ. ಹೆಂ ಸೊಡೂನ್ ಹೊ ಆಪ್ಲೆಚ್ ಸಂಸಾರಿಕ್ ತಂದ್ರೆಂತ್ ಗುಲ್ಲ್. ತಶೆ ತಾಚೆ ಸಗ್ಳೆ ವ್ಯವಹಾರ್ ಚಾಲೂ ಆಸ್ತಾ. ತಾಚೆ ಹೆ ಜಿಣೆಂತಲ್ಯಾ ಅನುಭವಾಚ್ಯಾ ಆಧಾರಾನ್ ಮಾಗಿರ್ ತೋಯ್ ಸ್ವತಃ ಆಪ್ಲೆ ಅನುಭವ್ ಉಲೊಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ತಾ. ದುಸ್ರ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಂಗೂಂಕ್ ಲಾಗನಾ. ದುಸ್ರ್ಯಾಕ್ ಕಿತೆಂ ಸಾಂಗ್ಲೆ ಬಗರ್ ಆಮ್ಚೆಂ ಜಾಯ್ನಾ. ಮನಿಸ್ ಹಾಲ್‌ಚಾಲ್ ಕರಿನಾಸ್ತಾನಾ ರಾವೊಂಕ್ ಶಕನಾ. ಮನಿಸ್ ಉಲಯ್‌ನಾಸ್ತನಾ ಆಯ್ಕನಾಸ್ತಾನಾ ರಾವೂಂಕ್ ಶಕನಾ ಆನಿ ಮನಿಸ್ ಸ್ವಾಸ್‌ಉಸ್ವಾಸಾ ಭಾಯ್ರ್ ಜೆವಿನಾಸ್ತನಾ, ಸಂಸಾರಾಂತ್ ಥೊಡೊ ಕಾಳ್ ತ್ರಿಗ್ತಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತಾಕಾ ಜೆವಪ್ ಗರ್ಜೆಚೆಂ ಜಾತಾ ಮ್ಹುಣ್ಟಕೂಚ್ ತಾಚೆ ಸಗ್ಳೆ ವೆಪ್ಪಾರ್ ಪೊಟಾ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ಸುರು ಜಾತಾ. ತಾಚೆ ಚಡ್‌ಶೆಂ ಉಲೊವ್ಪ್, ಆಯ್ಕಪ್ ಜೆವ್ಣಾಖಾಣಾ ಸಂಬಂದಾನ್ ಜಾವ್ಪಾಕ್ ಲಾಗ್ತಾ. ಜೆವಣ್ ತಾಕಾ ಕುಡಿಕ್ ಲಾಗ್ತಾ ಪುಣ್ ತಾಚ್ಯಾ ಮನಾಖಾತಿರ್ ತಾಕಾ ಉಲೊವ್ಪ್ ಆಯ್ಕಪ್ ಗರ್ಜೆಚೆಂ ಜಾತಾ. ಹಾತೂಂತ್ಲ್ಯಾನೂಚ್ ತಾಕಾ ಜೆಂ ಕಿತೆಂ ಬರೆಂ ದಿಸ್ತಾ ತೆಂ ಲೊಕಾಂಕ್ ಹೆರಾಂಕ್ ಸಾಂಗೂನ್ ತೋ ಆಪ್ಲೊ ಆನಂದ್ ಉಯೆದ್ ವಾಡೊವ್ಪಾಕ್ ಲಾಗ್ತಾ. ತಶೆಂಚ್ ಆಪ್ಲೆಂ ವ ದುಸ್ರ್ಯಾಚೆಂ ದುಃಖ್ ಸಾಂಗೂನ್ ಆಯ್ಕೂನ್ ಲ್ಹುವ್ ಕರ್ತಾ. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ್ ಭಾಶೆಂತ್ ಸಾಂಗ್ಚೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತೋ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಭಾವನಾಂಚೊ ಆವಿಶ್ಕಾರ್ ಕರಪಾಕ್ ಲಾಗ್ತಾ. ಭಾವನಾಂಚೊ ಆವಿಶ್ಕಾರ್ ತೋ ತರಾತರಾಂಚ್ಯಾ ಮಾಧ್ಯಮಾಂನಿ ಕರ್ತಾ. ಕೆನ್ನಾ ಶಬ್ದಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್, ಕೆನ್ನಾ ರಂಗಾಚ್ಯಾ, ರಂಗಾಚ್ಯಾ ಮಾಧ್ಯಮಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ತರ್ ಕೆನ್ನಾ ಸುರತ್ರಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಆನಿ ಕೆನ್ನಾ ಕೆನ್ನಾಯ್ ಹಾವ್‌ಭಾವಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್. ತಶೊ ಸಗ್ಳ್ಯೊ ಕಲಾ ಖಂಯ್ ಎಕಾಚ್ ವೆಳಾರ್ ಜಲ್ಮಾಕ್ ಆಯ್‌ಲ್ಯೊ. ತೆನ್ನಾ ಮನಿಸ್ ರಾನಾಂತ್ ರಾವ್ತಾಲೊ, ಕಳಪ್ ಕರೂನ್ ರಾವ್ತಾಲೊ. ದಾದ್ಲೆ ಬಾಯ್ಲೊ ಭುರ್ಗಿಂ. ಅವಸ್ಥಾ ರಾನ್ವಟಿ. ತರೀ ತಾಂಚ್ಯಾತ್ ತ್ಯಾ ವೆಳಾವಯ್ಲಿ ಏಕ್ ತಾಂಚೆವರಿಚ್ ಏಕ್ ಶಿಸ್ತ್ ಆಸ್ತಾಲಿ. ತಾಕಾ ಉಲೊಂವ್ಕ್ ಜಮನಾಸ್ಲೆಂ. ಪುಣ್ ಪೊಂವ್ಪೊ ಕರೂನ್ ರಾವ್ಚೆಂ ಮ್ಹುಣ್ ಸಾಧ್‌ಲೆಲೆ. ಹ್ಯಾ ಪೊಂವ್ಯಾಚೊ ಏಕ್ ಮುಖೆಲ್ ಆಸ್ತಾಲೊ. ಹೊ ಮನ್ಯಾಂಚೊ ಪೊಂವ್ಪೊ ತೊ ಮೆರೆನ್ ರಾನಾಂತ್ಲಿ ಜನಾವರಾ ಶಿಕಾರ್ ಕರೂನ್ ಹಾಡ್ತಾಲೊ. ಹಾಡಾಂ, ಫಾತರ್ ಆನಿ ಖಾಂದೆ ಹಿಂ ತಾಂಚಿಂ ಶಸ್ತ್ರಾಂ ಆಸ್ತಾಲಿಂ. ದಾದ್ಲೆ ಶಿಕಾರ್ ಕರಪಾಕ್ ವಯ್ತಾಲೆ, ಆನಿ ಬಾಯ್ಲೊ ಘರ್ ನಾಂವಾಚೆ ಸುವಾತೆರ್ ರಾವ್ತಾಲಿಂ. ತಾಂಚ್ಯಾ ವಾಂಗ್ಡಾ ತಾಂಚಿಂ ಭುರ್ಗಿಂ ಆಸ್ತಾಲಿಂ. ಏಕ್ ದೀಸ್ ಸಾಂಜ್ ಮೆರೇನ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ದಾದ್ಲ್ಯಾಂನಿ ಕಾಸ್ ಹಾಡ್ಲೆಂ. ತಾಣಿಂ ಜನಾವರ್ ಪಲ್ಲ್ಯಾಂತ್ ಘಾತ್ಲೆಂ ಭಾಜಪಾಖಾತಿರ್ ಆನಿ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ಕಿತೆಂ ಆಸ್ಲೆಂ ನಾಸ್ಲೆಲೆಂ ಖಾವೊವ್ನ್, ತಾಂಕಾ ತಾಣಿಂ ನ್ಹಿದಾಯ್ಲಿಂ ಆನಿ ದಾದ್ಲೆ ಬಾಯ್ಲೊ ಪಲ್ಯಾ ಭೊಂವ್ತಣಿಂ ಬಸ್ಲಿಂ. ಕಾಂಯ್ ವೇಳ್ ವತಕೂಚ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ಮುಖೆಲ್ಯಾಕ್ ಕಿತೆಂ ದಿಸ್ಲೆಂ ದೇವ್ ಜಾಣಾ. ತೊ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಉಜಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಉಸಳ್ಚಿ ಕಿಟಾಳಿ ವಾಂಗ್ಡಾ ಉಸ್ಕೊನ್ ಉಬೊ ಜಾಲೊ. ಆನಿ ಉಪ್ರಾಂತ್

ತಾಣೆ "ಹೊಃ" ಆಸೊ ಆವಾಜ್ ಕೆಲೊ. ಪಾಕಿಟೆ ತಾಚೆ ಪಾಂಗ್ಳಿ ಆನಿ ಹೆರ್ ಬಾಯ್ಲೊ ಅಜಾಪೂನ್ ಉಬ್ಯೊ ಜಾಲ್ಯೊ ಆನಿ ತಾಂಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ "ಹೈ" ಆಸೊ ಧ್ವನಿ ಜಾಲೊ. "ಹೊಃ" ಕರುನ್ ತಾಣೆ ಏಕ್ ಪಾವ್ಲ್ ಫುಡೆಂ ಘಾಲ್ಲೆಂ. ಆನಿ ಅಜಾಪ್ ಧ್ವನಿ "ಹೈ" ಆಶೆಂ ಮ್ಹಣುನ್ ಆಪ್ಲೆಂಯ್ ಏಕ್ ಪಾವ್ಲ್ ಫುಡೆಂ ಉಡೊವ್ನ್. ಆಶೆಂ ಕರುನ್ ಕರುನ್ ತಾಣೆ ಪಲ್ಯಾಕ್ ಪ್ರದರ್ಶನ್ ಘಾಲ್ತಿ. ಏಕ್ ಪೆಗ್ಯಾ ಉಬೆಂಯೆಳ್ ಹ್ಯಾ ಮೆಳಾರ್ ತ್ಯಾ ಜೊಮ್ಯಾಂತ್ ದಿಸ್ಲಿ. ಖರೆಂಚ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. "ಹೈ ಹೊ" ಖಿಶ್ ಪಯ್ಲಿ ಕವಿತಾ ಹೆಂಚ್ ಪಯ್ಲೆಂ ನಾಟಕ್ ಆನಿ ಹೊಚ್ ಪಯ್ಲೊ ನಾಚ್ ಆನಿ ಹೆಂಚ್ ಪಯ್ಲೆಂ ಸಂಗೀತ್.

ಯುಗಾಚೆರ್ ಯುಗಾಂ ಪಾಶಾರ್ ಗೆಲಿಂ ಆನಿ ಮನ್ಶ್ಯಾಚೊ ವಿಕಾಸ್ ಜಾಯ್ತ್ ಗೆಲೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮನಾಚೊ ವಿಕಾಸ್ ಜಾಯ್ತ್ ಗೆಲೊ. ಮನಿಸ್ ಪೂರ್ಣಪಣಾನ್ ಉಲೊಂವ್ಕ್ ಶಿಕ್ಲೊ. ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಮನಾಂತ್ಲೆ ವಿಚಾರ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಂಗ್ಚ್ಯಾಕ್ ಶಿಕ್ಲೊ. ಮನ್ಶ್ಯಾಂಚೆಂ ಅಯ್ಕುಂಚಾಕ್ ಶಿಕ್ಲೊ. ಮನ್ಶ್ಯಾಂಚೆಂ ಸಮ್ಜುಂಚಾಕ್ ಶಿಕ್ಲೊ. ಸಮ್ಜೊನ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಂಕ್ ಸಮ್ಜಾಂವ್ಚಾಕ್ ಶಿಕ್ಲೊ. ಮನಿಸ್ ವೆಗಿಂಚ್ ವೆಳ್ಯಾ ಪ್ರಗತಿ ಕರುನ್ ಗೆಲೊ. ಶಿಕ್ಲೊ ಶಿಕ್ಲೊ ತಸೊ ಚಡಾಂತ್ ಚಡ್ ಘಟ್ಮುಟ್ (Complex) ಗೆಲೊ. ಪಂಚತಂತ್ರಾಂತ್ ಕಾಯ್ ಖಂಯ್ ತರೀ ಹೆ ಸಂಬಂಧಾನ್ ಏಕ್ ಕಾಣಿ ಆಸಾ ಆಶಿಯ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಚ್ಯಾ ಪಾಶ್ಲ್ಯಾ, ಆಶಾ ಸಭಾವಾಚಿ. ಹಿ ಗಜಾಲ್ ಪಳಯಾತ್.

ಏಕ್ ಮನಿಸ್ ಆನಿ ಏಕ್ ಕೊಲ್ಲೊ ಆಸ್ಲೊ. ದೊಗಾಂಯ್ ಇಷ್ಟ್. ಏಕಾ ಶಿಂಯಾಚ್ಯಾ ಏಕಾ ತೆ ದೊಗಾಂಯ್ ಪಾಸಾಯೆಕ್ ಭಾಯ್ರ್ ಸರ್ಲೆ. ಸಕ್ಯಾಳ್ ಫುಡೆಂ ತಶಿ ಹಿ ತಾಂಚಿ ಸವಾಂಚಿ ಪಾಸಾಯ್. ತೆ ದಿಸ್ ಶಿಂಯ್ ಖುಬ್. ಕೊಲ್ಯಾಕ್ ಶಿಂ ಜಾಂವ್ಚ್ಯಾ ಕಾರಣ್ ತಾಚ್ಯಾ ಅಂಗಾರ್ ಲ್ಹಂವ್. ಮನ್ಶ್ಯಾಕ್ ಶಿಂ ಚಡ್ ಲಾಗ್ಲೆಂ. ತೊ ಆಪ್ಲೆ ಮುಟಿಂ ಆಪ್ಲೆ ಹಾತ್ ಘಾಂಸ್ಲೊ ಆನಿ ತಾಚೆರ್ ಫೂ... ಕರುನ್ ಫೂಂಕ್ ಮಾರ್ತಾಲೊ. ಕೊಲ್ಯಾಕ್ ತೆಂ ಅಜಾಪಾಚೆಂ ದಿಸ್ಲೆಕ್ ಲಾಗ್ಲೆಂ. ತಾಣೆ ಮನ್ಶ್ಯಾಕ್ ವಿಚಾರ್ಲೆಂ. ಅರೆ ಹೆಂ ರೆ ಕಿತೆಂ ಕರ್ತಾ ತುಂ? ಮುಟಿಂತ್ ಹಾತ್ ಘಾಲ್ತಾ ಆನಿ ಫೂಂಕ್ ಸೊ ಮಾರ್ತಾ? ತೊ ಮ್ಹಣಾಲೊ ಶಿಂಯ್ ಲಾಗ್ಲೊ ಹಯ್ ಫೂಂಕ್ ಮಾರ್ತಾಂ. ಮುಣ್ ಕಿತ್ಯಾಕ್? ಕೊಲ್ಯಾನ್ ವಿಚಾರ್ಲೆಂ. ಮನ್ಶ್ಯಾನ್ ತಾಕಾ ಸಾಂಗ್ಲೆಂ ಕೀ ಶಿಂ ಜಾತಾ ಮ್ಹಣ್. ಆನಿ ಹಾತ್ ಘಾಸ್ಲ್ಯಾನ್ ಹಾಂವ್ ಗರ್ಮ್ ಕರ್ತಾಂ. ತಶೆಂಚ್ ಫೂಂಕ್ ಮಾರುನ್‌ಯ್ ಹಾಂವ್ ಗರ್ಮ್ ಕರ್ತಾಂ. ಆಂ... ಕೊಲ್ಯಾನ್ ಮ್ಹಳ್ಳೆಂ ಕಾಂಯ್ ವೆಳಾನ್ ತಾಂಕಾ ಏಕ್ ಘರ್ ಮೆಳ್ಳೆಂ. ಥಂಯ್ ಮನಿಸ್ ಚಾ ಪಿಯೆತಾಲೊ. ತಾಣೆ ಹಾಂಕಾಂ ದೊಗಾಂಕೀಯ್ ಚಾ ಘೆಯಾ ಮ್ಹೊಣ್ ಸಾಂಗ್ಲೆಂ ಕೆಲೊ. ತಾಣಿ ಘೆತ್ಲೊ. ಕೊಲೊ ಅಯ್ದಾನಾಂತ್ಲಿ ಚಾ ಲಿಕ್ ಲಿಕ್ ಕರುನ್ ಪಿಯೆಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ ಆನಿ ಮನ್ಶ್ಯಾನ್ ಚಾಕ್ ಫೂಂಕ್ ಮಾರ್ಚ್ಯಾಕ್ ಸುರುವಾತ್ ಕೆಲಿ. ಹಿಂವ್ ಪಯ್ಲೆಂ. ಕೊಲ್ಯಾನ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಕಡೆಂ ಪಳಯ್ಲೆಂ ಆನಿ ವಿಚಾರ್ಲೆಂ- ಆತಾಂ ತುವೆಂ ಫೂಂಕ್ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಮಾರ್ಲಿ? ಮನ್ಶ್ಯಾನ್ ಸಾಂಗ್ಲೆಂ ಕಿ ಆತಾಂ ಹಾಂವ್ ಫೂಂಕ್ ಮಾರುನ್ ಚಾ ಥಂಡಾಯ್ತಾಂ. ಕೊಲೊ ಅಜಾಪ್ಲೊ. ಏಕ್ ಪಾವ್ಟ್ ಫೂಂಕ್

ಮಾರಪ್-ಗರಮ್ ಕರಪ್. ಏಕ್ ಪಾವ್ಟ್ ಘೂಂಕ್ ಮಾರಪ್-ಸ್ಥಿವೊವಪ್. ಕಿತೆಂ ಹೊ ವೆಪಾರ್. ಹ್ಯಾ ಅಸಲ್ಯಾ ಸಂಭ್ರಮ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕರ್‌ಪಿ ಮನ್ಸ್ತಾಚ್ಯಾ ವಾಗಪಾಚೊ ತಾಕಾ ದುಭಾವ್ ಆಯ್ಲೊ ಆನಿ ತೆನ್ನಾಚ್ಯಾನ್ ತಾಣೆ ಮನ್ಸ್ತಾಚಿ ಇಶ್ಟಾಗತ್ ಸೊಡ್ಲಿ.

ಮನ್ಸ್ತಾಚೊ ಮೆಂದು ಕಸೊ ಕಸೊ ವಿಕಾಸ್ ಪಾವ್ತಾ ತಾಚಿ ಗವಾಯ್ ತಾಚೆಂ ವಾಗಪ್ ದಿತಾಚ್.

ಆನಿ ಆಯ್ಜೊ ಮನಿಸ್ ಪ್ರಗತ್ ಜಾಯ್ತ್ ಜಾಯ್ತ್ ಆಪ್ಲೊ ಗಿರೊ ಸೊಡುನ್ ಹೆರ್ ಗಿರ್ಯಾಂಚೆರ್ ಪಾವ್ಲಾ. ಸೈಮಾಚೊ ಪುರ್ತಿಯ್ ಉಪೇಗ್ ಕರೂನ್ ಘೆಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲಾ. ವಿಜ್ಞಾನಾಚಿ ಪ್ರಗತಿ ಇತ್ಲಿ ಜಾಲ್ಯಾ, ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಮನಾಚ್ಯಾ ಬಳ್ಗ್ಯಾಚೆರ್ ತೊ ಸೈಮಾಕ್ ವೆಲಕ್ ಧರಪಾಕ್ ಲಾಗ್ಲಾ. ಹಾತೂಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ತಾಚೊ ಸಭಾವ್ ಘಡತ್ ಆಸಾ. ಬರೊ, ವಾಯ್ಟ್, ನ್ಯಾಯ್, ನೀತ್, ಸುಂದರ್, ಖರೆಂ, ಫಟ್ ಅಶೆಂ ಕಿತ್ಲೆಶೆಚ್ ತಾಚ್ಯಾ ಮನಾಚ್ಯಾ ತಾಸಾಂಚೆ ದೆಖಾವ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಪಳೊವ್ಪಾಕ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಹಾಚೆ ಭಶೀಕ್ ರಾಗ್, ಮೋಗ್, ಖೋಸ್... ತಿಡಕ್ ಅಶಾ ಭಾವಾಂಚೆ ನಮೂನೆ ಕಿತ್ಲೆಶೆಚ್ ಅಗಮ್ಯ ಅಶೆ ಜಾವ್ಪಾಕ್ ಲಾಗ್ಲ್ಯಾತ್. ಆಯ್ಜ್ ಭಿರಾಂತ್, ಭೂಕ್ ಆನಿ ಕಾವ್ ಅಶಾ ತೀನ್ ಗಜಾಲಿಂನಿ ಮನ್ಸ್ತಾಚೆಂ ಜಿವಿತ್ ಮರೂನ್ ಉಡಯ್ಲಾಂ. ಹಾಚೆ ಜೊಡ್‌ಯೆಕ್ ಸಾಮನಾ ಆನಿ ಆಸ್ ಹೆಯ್ ಭಾವ್ ತಾಕಾ ಮೆಳ್ಳ್ಯಾ.

ದೆವಾ ಪಾವ್
ಮ್ಹಾಕಾಂ ಏಕ್ ಭಾವ್
ಭಾವಾಚಿ ಬಾಯ್ಲೆಕ್
ಆಸಾ ಏಕ್ ಜಾವ್
ತಿಕಾ ಪಾವ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಪಾವ್
ತಿಕಾ ಪಾವ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಪಾವ್.

ಹಾಂತ್ಲೊ ಮನಿಸ್ ಪಳಯಾತ್. ತಾಚಿ ಆಸ್ ತಾಚೊ ಸ್ವಭಾವ್ Complex ಕರೂನ್ ಉಡಯ್ತಾ. ತಾಚೆಂ ಉಲೊವ್ಪ್ ಕಿತ್ಲೆಂ ಫಸೊಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ತಾ ತೆಂ ಪಳಯಾತ್. ಖಿಂ ಜೀಣ್ ಲಿಪೊವ್ನ್ ಆಭಾಸ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕರೂನ್ ದಾಖೊಪ್ಪಿ ಹಿ ರಚನಾ. ಇತ್ಲೆಂ ತೋ: ಸ್ವತಃ ಫಟ್ ಅಶೆಂ ಕಾಂಯ್‌ಚ್ ಸಾಂಗನಾ. ಸಾಂಗಾತಾಂತ್ ಕವಿತೆಂತ್ ತಾಲ್, ಲಯ್ ಆನಿ ತಿಚಿ ಸಂಗೀತ್‌ಮಯತಾ ಹ್ಯಾ ಖಿಂಯ್ಸಾಯ್ ಗಜಾಲಿಂಚೊ ತೋಲ್ ನ ವಯ್ತಾ ತೋ: ಸಾಂಬಾಳೂನ್ ದವರ್ಲಿ ಆನಿ ದಾಖೊಪ್ಪಿ ಹಿ ಕವಿತಾ.

ನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮ್ಹಣ್ಜೆಂ ಜಗಾಚೆರ್ ಸತ್ತಾ ಗಾಜೊಪ್ಪಿ ಏಕ್ ಇಶ್ಟೆಶೆಂ ರಾಶ್ಟ್ರ. ಹಿ ಸತ್ತಾ ಜೆನ್ನಾ ಗಡ್‌ಗಡ್ಪಾಕ್ ಲಾಗ್ತಾ ಆನಿ ಸಗ್ಳ್ಯೊ ಕೊಲೊನಿ ಸ್ವತಂತ್ರ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ತಾ ತೆನ್ನಾ ಟಿ.ಯಸ್. ಇಲಿಯಟ್ ಹಾಣೆಂ-

Sound on bridge is falling down

ಹೆ ಬಾಲ್ ಕವಿತೆಚೊ ಆಧಾರ್ ಘೆವ್ನ್ ಏಕ್ ಸುಂದರ್ ಕವಿತಾ ನಿರ್ಮಿಲಿ. ಹಿ

ಕವಿತಾ ವಯ್ಲೆವಯ್ರ್ ಪಳೊವ್ನ್ ಸಾಧಿಶಿ ದಿಸ್ಲಿ ತರೀ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಾಚೆ ರಾಣಿಯೆನ್ ಲೊಖ್ಲ್ಯಾನ್ ಘಡಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಹೊ ಗಡ್‌ಗಡ್ಡಿ ಪೂಲ್ ಮಹಾಸತ್ತಾಂತರಾಚೊ ಇತಿಹಾಸ್ ದಾಖೊಪ್ಪ ಇತಿಹಾಸ್ ಜಾವ್ನ್ ಪಡ್ಲಾ.

ಮನಿಸ್ ಜೆನ್ನಾ ಜೊವ್ಮ್ಯಾನ್ ಆಸ್ತಾ ವ ಎಕ್ಲೊ ಆಸ್ತಾ... ತೆನ್ನಾ ತಾಕಾ ಏಕ್ ಸಾಮೂಹಿಕ್ ಮನ್ ಆಸ್ತಾ. ಆನಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ್ ಮನ್ ಆಸ್ತಾ. ಮನ್ಶ್ಯಾಕ್ ಸದಾಂಚ್ ದುಸ್ರ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಆಧಾರಾಚಿ ಸಂವಯ್... ಆನಿ ತಾಚಿ ಸಂವಯ್ಚ್ ತಾಚೆಂ ಏಕ್ಲೆಂ ಉಣೆ ಕರ್ತಾ. ಹಾಚೊ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ್ ಜೆನ್ನಾ ಗುರುದೇವ್ ರವೀಂದ್ರನಾಥ್ ಟಾಗೋರಾಂಕ್ ಜಾತಾ ತೆನ್ನಾ -

ಜೋದೀ ತೋರ್ ಡಾಕ್ ಶುನೇ ಕೇವ್ಹೊ ನಾ ಆಶೇ
ತಬೇ ಏಕ್ಲಾ ಚೋಲೊ ರೇ.ss

ರವೀಂದ್ರನಾಥಾಂಚೆ ಆನಿ ಏಕ್ ಸಮಕಾಲೀನ್ ಕವಿ ನಝ್ರೂಲ್ ಇಸ್ಲಾಮ್. ತಾಂಚಿ ಕಾಂಡಾರಿ ಹುಂಶಿಯಾರ್ ಹಿ ಕವಿತಾಯ್ ಆಶಿಚ್. ದುರ್ಗಮ್ ಆಶೆ ರಸ್ತೆ ರೆಂವಟಾಂ. ರಾನಾ ಮಸ್ತುನ್ ಕಾಟ್ಕರ್ ಕಾಡಿರ್ ಹುಷಾರ್ ವಚಪಾಕ್... ಆನಿ ತೀಂಯ್ ಬೀ ಕಾಳ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ. ತೆನ್ನಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂನಿ ಸಾವಧ್ ರಾವ್ಲ್ಯಾರ್ ಜಾಯ್ ಆಶೆಂ ತೇ ತೇಜಸ್ವಿ ಶಬ್ದಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವ್ಯಕ್ತ್ ಕರ್ಚಿ ಹಿ ಕವಿತಾ ಪಳಯಾತ್. ಸ್ವತಃ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಝುಜಾಂತ್ ಆಖಂಡ್ ಕಾಮ್ ಕೆಲೆಂ ತಾಚೆಂ ಹೆಂ ಉತ್ರಾಂ ಪಳಯಾತ್-

ದುರ್ಗಮ್ ಗಿರಿ. ಕಾಂತಾರ್ ಮರೂ ದುಸ್ತರ್ ಪಾರಾವಾರ್
ಲಂಘೀತೆ ಹೊವೆ ರಾತ್ರಿ ನಿಶಿಥೆ ಜಾತ್ರಿರಾ ಹುಂಶಿಯಾರ್...

ಮನ್ಶ್ಯಾನ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಚ್ಯಾ ಜಿವಿತಾಂತ್ಲಿಂ ಕಿತ್ಲಿಶಿಂಚ್ ಸತ್ಯಾಂ ಆಶಿಂ ಕವಿತಾಂಚ್ಯಾ ಮಾಧ್ಯಮಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವ್ಯಕ್ತ್ ಕರೂನ್ ದವರ್ಲ್ಯಾಂತ್. ಜಿಂ ಆಯ್ಲ್ಯಾಯ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಘೂಲ್ ಘಾಲ್ತಾ. ಕಬೀರಾ ಸಾರ್ಕೊ ಆಯ್ಲ್ಯಾಯ್ ನವೊ ಆಸ್ಲೆಲೊ ಕವಿ ಜೆನ್ನಾ ಅಮು ಪಳಯ್ತಾ ತೆನ್ನಾ ತೋಯ್ ಹ್ಯಾ ಮನ್ಶಾಚೆ ಜಿಣೆಂತ್ಲ್ಯೊ ಗಜಾಲಿ ಸಾಂಗ್ತಾನಾ ಕಸೊ ವಿಸರ್ನಾ ತೆಂ ಪಳಯಾತ್. ಮನ್ಶ್ಯಾಕ್ ದಿಲ್ಲೆಂ ನಿರ್ಮಳ್ ಸುಂದರ್ ಶರೀರ್... ತಾಣೆ ತೆಂ ಕಶೆಂ ಇಬಾಡೂನ್ ಉಡಯ್ಲಾಂ ತೆಂ ಸುಂದರ್ ಶಬ್ದಾಂತ್ ತಾಣೆ ಮಾಂಡ್ಲಾಂ...

ಅಶ್ಟ ಕಮಲ್ ಕಾ ಚರಖಾ ಬನಾಯೊ
ಪಾಂಚ್ ತತ್ವ ಕೀ ಪುನೀ
ನವ್ ದಸ್ ಮಾಸ್ ಭುನನ್ ಕೋ ಲಾಗೆ
ದಿನ್ ದಿನ್ ಮೈಲಿ ಕಿನ್ಹಿ...
ಚದರಿಯಾ ಝಿನಿ ರೇ ಝಿನಿ...

ಸಂಸಾರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾಚ್ ಮೊಟ್ಯಾ ಕವಿನಿ ಅಶೆಂ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಜಿವಿತಾಂತ್ಲ್ಯೊ ಗಜಾಲಿ ಆಪ್ಲೆ ಅನುಭವ್ ಸಮರ್ಥ್ ಶಬ್ದಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವ್ಯಕ್ತ್ ಕೆಲ್ಯಾ. ಜೊನ್‌ಡಾನ್ ಹ್ಯಾ ಇಂಗ್ಲಿಶ್

ಕವಿನ್ ಕವಿತೆಚ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರಾಂತ್ ತಾಜ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ ಬದಲ್ ಕೆಲೊ. ಹರ್ಶಿಂ ಪುರಾಣ್, ಬೈಬಲ್, ಪ್ರತಿಕಾತ್ಮಕತಾ, ಉದಾತ್ತತಾ ಅಶಾ ವಿಶಯಾಂಚ್ಯಾ ಆಧಾರಾನೂಚ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾಪ್ಪಿ ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ತಾಣೆ ಬದಲ್ ಘಡೊವ್ನ್ ಹಾಡ್ಲೊ. ಸಾಧ್ಯಾ ಸಾಧ್ಯಾ ವಿಶಯಾಂಕ್ ಸಾಧ್ಯೊ ಸಾಧ್ಯೊ ಪ್ರತಿಮಾ ವಾಪರೂನ್ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ಕ್ರಾಂತಿ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕೆಲಿ. ತಾಂಚಿ 'ದ ಫ್ಲೀ' ಹಿ ಕವಿತಾ ಪಳಯಾತ್.

This flea is you and I, and this our marriage bed and marriage temple is (1573-1631)

ಹಾಂತ್ಲೊ ಪ್ರೇಮಿ ಆಪ್ಲೆ ಪ್ರೇಯಸಿಕ್ ಸಾಂಗ್ತಾ ಹೆಂ ಕಿಮಚ್ ಮ್ಹಟ್ಲ್ಯಾರ್ ತೂಂ ಆನಿ ಹಾಂವ್, ಹೆಂ ಕಿಮಚ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ತುಜಿ ಮ್ಹಜಿ ಶೆಜ್, ಆಮ್ಚೆಂ ದೊಗಾಂಚೆಯ್ ಮಂದಿರ್... ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣೂನ್ ತೋ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಮೊಗಾಚಿಂ ಫಕಾಣಾಂ ಕರ್ತಾನಾ ದಿಸನಾ?

ಸಾಧುಪಣಾಚಿ ವೃತ್ತಿಚೊ ಆಸ್ಪಾವ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಕಿತೆಂ, ಹಾಚೆರ್ ಆಪ್ಲೆಂ ಮತ್ ಅಭಂಗ್ ರೂಪಾನ್ ಜೆನ್ನಾ ಮಾಂಡ್ಪಾ ತೆನ್ನಾ ಅನುಭವಾಚಿ ಖೊಲಾಯ್ ಶ್ರದ್ಧಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಕಶಿ ಚಪ್‌ಚಪಿತ್ ಬಸ್ತಾ ತೆಂ ಸಂತ್‌ಕವಿ ತುಕಾರಾಮಾಚ್ಯಾ ಉತ್ರಾಂತ್ ಪಳಯಾತ್-

ದಯಾ ಕರಣೇ ಪುತ್ರಾಸಿ
ತೇಚಿ ದಾಸಾ ಆನಿ ದಾಸಿ
ದೇವ್ ತೆಥೇಚಿ ಜಾಣಾ ವಾ
ತೋಚಿ ಸಾಧು ವೊಳ್ಖಾವಾ

ಘುರ್ಗ್ಯಾಂ ಆನಿ ನೋಕರ್ ಹಾಂಚೆ ಮದಿಂ ಜೋ ಭೇದ್ ಭಾವ್ ಮಾನಿನಾ ತೊಚ್ ದೆವಾಲಾಗಿಂ ಆಸ್ತಾ ಆನಿ ತೊಚ್ ಸಾಧು ಆಸ್ತಾ. ತುಕಾರಾಮಾಚೆಂ ಸಾಮಾಜಿಕ್ ವಿಚಾರ್ ಮಂಥನ್ ಕಿತ್ಲೆಂ ಖರ್ ತೇಂ ಹಾಂಗಾ ಕಳ್ಟಾ. ಅನುಭವಾಚ್ಯಾ ತೇಜಾವಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾಲ್ಲಿ ಹಿ ಕವಿತಾ.

ಅಶಿ ಹಿ ಸಂಸಾರಿಕ್ ಕವಿತಾ. ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತಾಯ್ ಹ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣಿಕ್‌ಪಣಾಚ್ಯಾ ಆಡ್ ವಚನಾ. ಅನುಭವಾಚ್ಯಾ ಆಧಾರಾಬಗರ್ ತೀ ಆಪುಣ್ ಜಾವ್ನ್ ಫುಡೆಂ ವಚೂಂಕ್ ಶಕನಾ.

ಬಾಕಿಬಾಬ್ ಮರಾಠಿ ಕವಿತಾ ಬರಯ್ತಾಂ ಬರಯ್ತಾಂ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ಲ್ಯಾನೂಯ್ ತಿತ್ಲಿ ಸಮರ್ಥ್ ಕವಿತಾ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕರೂಂ ಶಕ್ಲೆ.

ಗುರು ಶಿಟ್ಕಾಯ್ತಾ ಕುರ್ವ್ಯಾನಿ, ಆರೇ ಗುರೂ
ಮರೇರ್ ಝುಮ್ಲೊ ಶೆತೋಡ್ ತಾಜಿ
ಅಚಳಯ್ ಭಕ್ತಿ ಗೊರ್ವ್ಯಾಂನಿ
ಪ್ರಸಾದ್ ಪಾಕ್ಕಿ ಘಟವಣ್ ಸಗ್ಳಿ
ದೇವ್ ಲಿಪಯ್ಲಾ ಗೊರ್ವ್ಯಾಂನಿ.

[illegible]

[illegible]

ಮ್ಹಾಕಾ ಪಲ್ತಡಿ ಪಾಯ್

ಜಂಯು ಸುಟ್ ಥಂಡಾಯ್/ಪಾಂಡುರಂಗಾ

[illegible]

ಜಗ್ ಸಾಯ್ ನಸಾಯ್ ಪಾಂಡುರಂಗಾ

[illegible]

ಶರೀರೂಯ್ ಲ್ಹುವ್ ಲ್ಹಾಯ್ ಪಾಂಡುರಂಗಾ.

[illegible]

[illegible]

ಪಾಂಡುಲೊ ಪಾಡೊ

ಗೋಂದುಬ್ಯಾ ಗಾಡ್ಯಾಕ್

ಕಾಟ್ಲೊ ಕೊಂಡೊ

ಆಂತುಬ್ಯಾ ಆಡ್ಯಾಕ್

ಬಾಮ್ರುಬ್ಯಾ ಶೆತಾಂತ್

ಪೆದ್ರುಚಿ ಗಾಯ್

ಹೀ ಲೋಕ್‌ರಾಯ್.

[illegible]

ಮನೋಹರ್‌ರಾಯ್ ಸರ್‌ದೇಸಾಯಿ ಸಾಮಾಜಿಕ್ ಘಟಣಾಚೆರ್ ಹಳ್ಳೊ ಚಡಯ್ತಾ. ಏಕಾ ಘಳಾಚೆ ಉಮಾಳ್ಯೆಕೆನ್ ಥಪ್‌ಥಪಿಲ್ಲ್ಯೊ ಕವಿತಾ ವಾಚ್ತಾಂ ತಿಮಿಂವ್ ವಾಜ್ಲೆ ಆವಸ್ತ್ಯೊ ಘಳಾಸಿ ಘಾಂಸ್ಪೂಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾ ಅಸೊ ಪ್ರಖರ್ ಅನುಭವ್ ದಿಲ್ಲೆ ತಾಂಚ್ಯೊ 'ಗೊಂಯಾಂ ತುಜ್ಯಾ ಮೊಗಾಖಾತಿರ್' ಹ್ಯಾ ಕವಿತಾ ಸಂಗ್ರಹಾಂತ್ಲ್ಯೊ ಕವಿತಾ.

ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತೆಚ್ಯಾ ಮಳಾರ್ ರ.ವಿ. ಪಂಡಿತ್ ಸಾಮ್ಕೊ ವಾವಳ್ ಜಾವ್ನ್ ಆಯ್ಲೊ ಆನಿ ವಾವ್ ಜಾವ್ನ್ ರಾವ್ಲೊ. ತಾಣೆ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತೆಚೊ ಘಾಟೂಚ್ ಬದ್ಲೂನ್ ಉಡಯ್ಲೊ. ಹಿ ಕವಿತಾ ಮುಕ್ತಛಂದಾಂತ್ ಆಯ್ಲಿ. ಧಾರ್ ಜಾವ್ನ್, ಜಾವ್ನ್ ಆಯ್ಲಿ. ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ವಿಕ್ರಮ್ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನ್ಶಾಚೆಂ 'ಜಿವೆ' ತಟ್ಟಿಂತ್ ಚಿತ್ರ ತಾಣೆ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಮುಖಾರ್ ದವರ್ಲೆಂ. ತಾಂಚೆ ಲಿಖ್ಣೆಚ್ಯಾ ಪಾಗೊರಾನ್ ಸಿತ್ಯೊ ಫಡ್ ಫಡ್ಲ್ಯೊ ಮಾಸೂಳ್ಯೊ ಘಾರಾಯ್ಲ್ಯಾ. ಭಾಟ್ಕಾರಾಚೊ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ್, ದರ್ಯಾಸುಂದರಿ, ಹಾಂವ್ ರಾಜಾ ಪಿಟ್ಲೊಳ್, ಅಶೊ ಕಿತ್ಲ್ಯೊಶ್ಯೊಚ್ ಕವಿತಾ ತಾಂಚ್ಯಾ ಖಾತ್ಯಾರ್ ಜಮಾ ಆಸಾ. ತಾಂಚೆ ಕವಿತಾ ಖಿಣಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಸರ್ವ್‌ಕಾಲಿಕ್ ಜಾಂವ್ಕ ವಚ್ಪಿ ಆಸಾ. ದೆವೊಸೂಚ್ ತೀ ಸಂಸಾರಾಚ್ಯಾ ಸಾಬಾರ್ ವಾಠಾರಾಂತ್ ಪಾವ್ಲ್ಯಾ ಆನಿ ತಿಗ್ಲ್ಯಾ... ತಾಂಚಿ ಧರ್ತರೆಚಿ ಕಾಣಿ ಪಳಯಾತ್. ತಿಕಾ ತಾನ್ ಲಾಗ್ತಾ ತೆನ್ನಾ ತೀ ಪಾವ್ಸಾಕಡೆಂ ಉದಕ್ ಮಾಗ್ತಾ. ಶೀಂ ಖಾತಾ ತೆನ್ನಾ ತೀ ದಿಸಾಕಡೆಂ ವತ್ ಮಾಗ್ತಾ. ಗರ್ಮಿ ಜಾವ್ಕ್ ಲಾಗ್ತಾ ತೆನ್ನಾ ತೀ ವಾರ್‍ಯಾಕಡೆಂ ವಾರೊ ಮಾಗ್ತಾ. ಸಗ್ಳೆ ತಿಕಾ ಮುಕ್ತ ಹಸ್ತಾನ್ ಸಗ್ಳೆಂ ದಿತಾ. ನಿಮಾಣೆ ತಿಕಾ ಭೂಕ್ ಲಾಗ್ತಾ ತೆನ್ನಾ ತೀ ಮನ್ಶಾಕಡೆಂ ಯೆತಾ ಆನಿ ಮ್ಹಣ್ತಾ-

ಮನ್ಶಾದಾದಾ ಮನ್ಶಾದಾದಾ
ಭುಕೇಕ್ ಇಲ್ಲೆಂ ಭಾತ್ ದಿತಾ?
ಮನಿಸ್ ಮ್ಹಣ್ತಾ, ದಿತಾಂ
ಪುಣ್ ಪನ್ನಾಸ್ ಪಟೀನ್ ವ್ಯಾಜ್ ಘೆತಾಂ.

ಮನ್ಶಾಚಿ ಆಶಾಪೋಟಿ ವೃತ್ತಿ, ಸ್ವಾರ್ಥಿ ವೃತ್ತಿ ಹಾಂಗಾ ಪಂಡಿತಾಂನಿ ಅಶೆ ತರೆನ್ ಆಚೆಳಯ್ ಉಕ್ತಿ ಕೆಲ್ಯಾ ಕಿ ತೀ ಫಕತ್ ಏಕಾಚ್ ಘಳಾಚಿ ಉರ್ನಾ. ತೀ ಕವಿತಾ ಸಗ್ಳೆ ಧರ್ತರೆಚಿ ಜಾವ್ನ್ ಪಡ್ಲ್ಯಾ.

ನಾಗೇಶ್ ಕರ್ಮಲಿಂಚಿ ಕವಿತಾ ಹೀ ಜನ್ಮಾಕ್ ಆಯ್ಲಿ ಬಂದ್‌ಖಣೆಂತ್. ಆದಿಂಚ್ ಸಮಾಜಾಂತ್ಲ್ಯಾ ವಿಷಮತಾಯಾಂಕಡೆಂ ಝುಗ್ಜಾಚಿ ಖಿರ್ ತಾಂಕ್ ಆಸ್ಲೆಲೊ ಕವಿ ಕವಿತೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಬಂಡಾಚಿ ಭಾಸ್ ಉಲಯ್ತಾಲೊ. ಸಮಾಜಾಚೆರ್ ಬಡಿ ಮಾರ್ತಾಲೊ. 'ಜೋರ್‌ಗತಿಂತ್' ಹೊ ಅನುಭವ್ ಯೆತಾ. "ಸಾಂವಾರ್" ಹೆ ಕವಿತೆಂತ್ ತೋ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಉಪ್ರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಫಡತ್ ಗೆಲ್ಲ್ಯಾ ಬದ್ಲಾಂಕ್ ಯೆವ್ಕಾರ್ ದೀತ್ ಕವಿತಾ ಫುಡೆಂ ವ್ಹರ್ತಾ ದಿಸ್ತಾ. ಹೆಂ ತಾಚೆಂ ವೆಗ್ಳೆಪಣ್ ದಾಖೊವ್ಪಿ ಹಿ ಕವಿತಾ ಪಳಯಾತ್.

ನವಲ್ ನ್ಹಯ್, ಸಪನಾ ಫಳಾ ಆಯ್ಲಿರೇ
ಸಪಣ್ಯಾ ಮ್ಹಾಜ್ಯಾ ಪಾಖಾಂ ಆತಾಂ ಫುಟ್ಲ್ಯಾಂ ರೇ!
ಪಾಖಾಂ ಆತಾಂ ಫುಟ್ಲಿಂ ರೇ
ಆಂಗ್ಣಾಂತುಲ್ಯಾ ಪಾರ್ದಿಕಾಕ್ ಉಮಾಳ್ಯಾಂಚೊ ರಂಗ್
ತಾಳ್‌ಮೂಳ್ ಪರ್ಮಳಾಚ್ಯೊ ರಾಶಿ ರೇ
ವಾಂತಾರ್ ಸಗ್ಳೊ ನೆಟಾರ್ ಸಾಮ್ಕೊ
ಮೊರ್‌ಯೆಚೆ ಧೊಲ್-ತಾಶೆ ವಾಟೆ ವಾಟೆ...
ಉತ್ರಾಂಚ್ಯಾ ಕಾಂತಾ ಕಾಂತಾರ್‌ರೇ
ಸಪ್ನ್ಯಾ ಮ್ಹಾಜ್ಯಾ ಪಾಖಾಂ ಆತಾಂ ಫುಟ್ಲ್ಯಾಂ ರೇ!

ನಾಗೇಶ್ ಕರ್ಮಲಿಂಚಿ ಜೇಣ್ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮಳಾವಯ್ಲಿಂ ಪರ್ ಅಶೆಂ ಪಾವ್ಲ್ ತಾತೂನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಬರ್ಯಾಚ್ ನವ್ಯಾ ಲೇಖಿಕಾಂಕ್ ಸ್ಫೂರ್ತ್ ದಿಣೆ ಆನಿ ಘಡೊವ್ಪಿ ಆಸ್ಲೆಂ.

ಮನ್ಶ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮನಾಚ್ಯಾ ಕಂಗರ್‌ಪಿರಿಂಚೊ ಅಭ್ಯಾಸ್ ಕರ್ತಾ ತಿತ್ಲೊ ಥೊಡೊ. ಕೆನ್ನಾ ಕೆನ್ನಾ ತೇ ಮನಸ್ಕೀ ಜಾತಾ. ಅಪ್ಲ್ಯಾಂತೂಚ್ ಗುಲ್ಲ್ ಜಾತಾ. ಕೆನ್ನಾ ಅಪ್ಲೆ ಪ್ರೇಯಸಿಚ್ಯಾ ಮೊಗಾಂತ್ ಘುಸ್ಪತಾ. ಆನಿ ಮೊಗಾಚೊ ಭಾಸ್ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ಮಾಂಡಪ್ ಆನಿ ತೀಂಯ್ ಬೀ ಸಮರ್ಥ್‌ಪಣಾನ್ ತಿತ್ಲೆಂಚ್ ಫಿರಾಲ್‌ಪಣಾನ್ ಅಶೆಂ ಖೂಬ್ ಕಮಿ ಮನ್ಶ್ಯಾಂಕ್ ಜಮ್ತಾ. ಪುಣ್ ಜಶೆಂ ತರೆಚೆ ಜಗಪ್ ತಿತ್ಲೊಚ್ ಅನುಭವಾಚೊ ಕಸ್‌ಬಿರ್. ಪಾಂಡುರಂಗ್ ಭಾಂಗ್ಯಾಂಚಿ ಹಿ ಕವಿತಾ ಪಳಯಾತ್. ಪ್ರಣಯೀ ಕವಿತಾ-

ಕಿತ್ಲೆ ಪಿಮೊ ತುಜ್ಯಾ ವೊಂತಾಂಕ್ ಹಾಂವೆಂ ದಂಶ್ ಕೆಲೊ
ತಾಚೊ ಹಿಶೊಬ್ ದವಲ್ಲೊ ನಾ. ಗಿತನಾ ಮಾಪ್ ಪಳೆಲಿಂ
ನಾ. ರವಾಣೆಚಿ ಕೊಂಚಿ ಕಿರಿ ಅಜ್ ತೂಂ ಮುನ್ಸೆ
ಜೋರ್‌ಗಾತ್ ಉಬಯ್ತಾ.
ತುಕಾಂ ಮೊನೇಳ್ ಜಾಯ್. ಮೊನೆಳಿಂತೂಚ್ ತೂಂ ಚಂವರೂನ್
ಘೊಂಸಾರ್ ಯೆತಾ. ತುಜ್ಯಾ ಕಾಳ್ಯಾವಜ್ರ್ ಕೆಸಾಂತ್
ಚಾಂದ್ಯಾಕೂಯ್ ಮಸ್ತಿ ಚಡ್ಲ್ಯಾ ಘಡ್‌ಯೆ
ಉತ್ರಾಂಚ್ ಆಮ್ಚೊ ಘಾತ್ ಮಾರೂಯೆ: ತ್ಯಾ ಪಯ್ಲಿಂಚ್
ವೊಂತಾಂಚ್ಯಾ ಉಜ್ಯಾನ್ ಆಮಿ ಪುನಂವ್ ಜಾಗೊವ್‌ಯಾ.

ಪ್ರಣಯೀ ಅವಸ್ಥೆಚೆಂ ಹೆಂ ಅಳಾರ್ ಜಾವ್ನ್ ಆಯಿಲ್ಲೆಂ ಚಿತ್ರ,

ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತೆಚ್ಯಾ ಆಯ್ಯಾಸ್ಕ್ ಮಳಾರ್ ಆಯ್ಲಿ ತರ್ನಾಟಿ ಪಿಳ್ಗಿ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಸಮೃದ್ಧ್ ಅನುಭವಾಚ್ಯಾ ನೆಟಾರ್ ಕೊಂಕಣಿ ಕಾವ್ಯಾಯಿ ಸಮೃದ್ಧ್ ಕರೀತ್ ಆಸಾ. ಪ್ರಕಾಶ್ ಪಡ್ಗಾಂವ್ಕಾರ್, ಮಾಧವ್ ಬೋರ್ಕರ್, ಪುಂಡಲೀಕ್ ನಾಯಕ್, ರಮೇಶ್ ಭಗವಂತ್

ವೆಳುಸ್ಕಾರ್ ಹಿಂ ನಾಂವಾಂ ಆಯ್ಜ್ ಆಪ್ಲೆ ಪ್ರತಿಭೆನ್ ಸಾತತ್ಯಾನ್ ಆನಿ ಅಭ್ಯಾಸ್ ವೃತ್ತಿನ್ ಕಾವ್ಯ್ ಕೆಳಯ್ತಾತ್ ನಾಂವಾ ಆನಿಕೂಯ್ ಆಸಾತ್. ಉಲ್ಲೇಖ್ ಕರೂಂ ಯೆತಾ ಅಶಿಂ ನಾಂವಾ ಖೂಬ್ ಆಸಾ. ತಾಂಚೊ ಅನುಭವ್ ಕೊಂಕಣಿ ಕಾವ್ಯಾಕ್ ಘಟ್‌ಸಾಣ್ ಆನಿ ಜಿವ್ಸಾಣ್ ದೀತ್ ಆಸಾ.

ಆಮಿ ಪಳಯ್ಲೆಂ ಅನುಭವಾಚಿ ಖೊಲಾಯ್ ಜಿತ್ಲಿ ಖರ್ ತಿತ್ಲೊಚ್ ಕಾವ್ಯಾಚೊ ಕಸ್‌ಖರ್ ಕೊಣೆ ತರೀ ಖಂಯ್ ಎಕಾ ಕವಿಕ್ ಮ್ಹುಟ್ಲೆಂ ಕೀ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಕಪಿಂಕ್ ವ್ಹರೂನ್ ದರ್ಯಾಂತ್ ಬುಡೊವ್ಪಾಕ್ ಜಾಯ್. ಕವಿನ್ ತಾಕಾ ಥಂಡ್ಸಾಣೆನ್ ಮ್ಹುಟ್ಲೆಂ ತಾಂಕಾಂ ಬುಡೊವ್ಪಾಚಿ ಗರಜ್ ನಾ. ಖರೆ ಕವಿ ಖರಾಯೆಕೂಚ್ ಆಸ್ತಾ. ಬಾಕಿಂಚ್ಯಾಂಕೂಚ್ ತಿತ್ಲೆ ಬುಡೊವ್ಪಾಚಿ ಗರಜ್ ಆಸ್ತಾ. ಆತಾಂ ಹೀ ಖರಾಯ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾ ತೀ ಅನುಭವಾಚಿ. ಆನಿ ಹೋ ಅನುಭವ್ ಕಾಯ್ ವಿಕ್ತೊ ಮೆಳನಾ. ಜಾಯ್ತೆ ಪಾವ್ಟಿ ಆಮಿ ಅಶೆಂ ಆಯ್ಕತಾತ್. ಕಿ ಹೊ ಅನುಭವ್ ಘೆಂವ್ಕೊ ಮ್ಹಣ್ ಹಾಂವೆಂ ಹೆಂ ಕೆಲೆಂ. ಹಾಂವೆಂ ತೆಂ ಕೆಲೆಂ ಆನಿ ಹಾಂವ್ ನಿರ್ಶೆಲೊಂ. ಹೊ ಅನುಭವ್ ಘೆವ್ಚ್ಯಾ ಆದಿಂ ಆಮಿ ಅಶೆಂ ಥಾರಾಯ್ತಾತ್ ಕೀ ಆಮ್ಕಾಂ ಅಮುಕ್ ಅಮುಕ್ ಅನುಭವ್ ಯೆಂವ್ಕೊ. ಆನಿ ಅನುಭವ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾಚೆಂ ಹಾಂಗಾಚ್ ಚುಕ್ತಾ. ಕಾರಣ್ ತಾಕಾ ತಾಚ್ಯಾ ಮನಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಚಿಂತನಾ ಪ್ರಮಾಣ್ ಅನುಭವ್ ಯೆತಾ ಆನಿ ಮಾಗಿರ್ ಯೆತಾ ತೀ ನಿರ್ಶಣಿ.

ಅನುಭವ್ ಆಪ್ಲೂಕ್ ಆಸ್ಚೊ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಸೊರ್ತ್ ಲಾಗ್ಚಿ ತಶಿ. ಅಸಲಿ ಅನುಭವಾಚಿ ಖರಾಯ್ ವ್ಹಡ್. ಮುದ್ದಮ್ ಘೆಂವ್ಕ್ ಗೆಲ್ಲ್ಯಾ ಅನುಭವಾಕ್ ಖರಾಯ್ ನಾಸ್ತಾ. ಆಸ್ತಾ ತೀ ಉಥಳ್‌ಸಾಣ್. ಬರೆ ಅನುಭವಾಚೊ ಸಂವೇದನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರಮಾಣ್ ಬದಲ್ತಾ. ಎಕೂಚ್ ಗಜಾಲ್ ಪಳೊವ್ನ್ ಧಾ ಜಣಾಂಕ್ ಧಾ ತರಾಂಚೆ ಅನುಭವ್ ಯೆಂವ್‌ಯೆತಾ. ಆನಿ ದೆಖೂನ್‌ಚ್ ಎಕಾಚ್ ವಿಶಯಾಚೆರ್ ಕಿತ್ಲೆಶೆಚ್ ಲೋಕ್ ಬರಯ್ತನಾ ಆಮ್ಕಾಂ ದಿಸ್ತಾ. ಆನಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಾಚೊ ಅನುಭವ್ ಹೆಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಾಚೆಂ ಖಾಶೆಲೆಂಪಣ್ ಅನುಭವಾಚ್ಯಾ ನೆಟಾರೂಚ್ ಸಂಸಾರಾಂತ್ ಜಣ್ ಎಕ್ಲ್ಯಾಕ್ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳೆಂ ವ್ಯಕ್ತಿಮತ್ವ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಮತ್ವಾಂಕ್ ಜರ್ ಹೆಂ ಖಾಶೆಲೆಂಪಣ್ ನಾಸತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಕಾಂಯ್ಚ್ ಅರ್ಥ್ ಉರ್ಲೊ ನಾ.

ಆಮಿ ಮನಿಸ್ ಥಳ್ ಕಾಳಾಚ್ಯಾ ಬಂಧನಾಂನಿ ಬಾಂದ್ಲೆಲೆ. ಆಮ್ಕಾ ಇತಿಹಾಸ್ ಆಸಾ. ಆನಿ ಆಮ್ಕಾಂ ಫುಡಾರ್ ಆಸಾ ದೆಖೂನ್ ಮ್ಹಾಕಾಂ ಮ್ಹುಜ್ಯಾ ದಾಯ್ಜಾರ್ ನದರ್ ಮಾರ್ಚಿ ಪಡ್ಟಾ. ಆನಿ ಮಾಗಿರ್ ಫುಡೆಂ ಕಿತೆಂ ಕರ್ಚೆಂ ತೆಂ ಥಾರಾಂವ್ಚೆಂ ಪಡ್ಟಾ, ಪುಣ್ ಅಶೆಂ ಘಡ್ಟಾ ಆಸ್ತನಾ ಆಮಿ ಏಕ್ ಮುಖ್ಯ್ ಗಜಾಲ್ ವಿಸರ್ತನಾ ತೀ ಹಿ ಕಿ ಆಮಿ ಆಮ್ಚೊ ವರ್ತಮಾನ್ ಕಾಳ್ ವಗ್ದಾವ್ನ್ ವಯ್ತಾ. ಆಮಿ ವರ್ತಮಾನಾಚಿ ಜೀಣ್ ಜಗೂಂಕ್‌ಚ್ ಪಾವನಾ. ಜಾಕಾ ವರ್ತಮಾನ್ ನಾ ತಾಕಾ ಇತಿಹಾಸೂಯ್ ನಾಸ್ತಾ ಆನಿ ಫುಡಾರ್. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕಾಕ್ ಹ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾಚೆಂ ಭಾನ್ ಆಸ್ತಾ. ನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತಾಕಾ ತೆಂ ಕಳೊವ್ನ್ ಘೆವ್ಚೆಂ ಪಡ್ಚಲೆಂ ಪುಣ್ ತೆಂ ಆಪ್ಲೂಕ್ ಆಸ್ಲ್ಯಾರ್ ಚಡ್ ಬರೆಂ.

ಸಾಹಿತ್ಯಾಕ್ ಘಾಟ್ಟೆ ಘಟ್ಟೆ ಸಮರ್ಪಕ್ ಅರ್ಥ್ ಲಾವ್ಪಾಕ್ ಕಳಪಾಕ್ ಜಾಯ್. ತಾಕಾ ಸ್ವಾಚೆಂ ಅಶೆಂ ಅಪ್ಲೆಂ ಮತ್ ಆಸ್ಚಾಕ್ ಜಾಯ್. ಪುಸ್ತಕಾಂ ವಾಚೂನ್ ತಾಂಚಿ ಜೀಣ್ ತೆಂ ಕಿತೆಂ ಜಗ್ಲ್ಯಾತ್ ತೆಂ ದಾಖಿಯ್ತಾ. ಅಶ್ಶೆ ಸಿರ್ಜಣಿಂತ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಖಾತೆಲೊ ಆಮ್ಚೊ ಅನುಭವ್ ಗರ್ಭೆಚೊ ಜಾತಾ. ತಸೊ ಹೊ ಸಂಸಾರ್ ಉಪಾಟ್ ಅಜಾಪಾಂನಿ ಭರ್ಲಾ. ಜಲ್ಮಾಕ್ ಮನ್ಶಾನ್ ತಾಂತ್ಲೆಂ ಕಿತ್ಲೆಂ ಘೆಂವ್ಚೆಂ?

ಅನಂತ್ ಹಸ್ತೆಂ ಕಮಲಾವರಾನೇ
ದೇತಾಂ ಘೇಶೀ ಕಿತಿ ದೋೀ ಕರಾನಿ

ಅಶೆಂ ಏಕ್ ವಚನ್ ಆಸಾ.

ಸಂಸಾರಾಂತ್ ವರ್ ವರ್ಸಾ ವಸಂತ್ 'ಋತು' ಯೆತಾ. ನಪಿಂ ಫುಲಾಂ ಫೆವ್ನ್, ನವ್ಯೊ ಕೊಮ್ಯೊ ಫೆವ್ನ್, ಮಾಗಿರ್ ಫಳಾಂ. ಪುಣ್ ಆಯ್ ಜಾಣಾ ಲಾಗ್ಲೆಲೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ಚಂವರ್ ಧರ್ಲ್ಯಾ. ಕಾಳಾಚ್ಯಾ ಓಘಾಂತ್ ಬರೆಂಚ್‌ಶೆಂ ಝುಡ್ಪಾ ಥೊಡೆಶೆಂ ಉರ್ತಾ. 'ಉರ್ತಲೆಂ ತೆಂ ರೂಪ್ ಧರ್ತಲೆಂ' ಹ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಾಂತ್ ರ.ಪ. ಪಂಡಿತ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾ-

ಚಂವರ್ ಝುಡ್ಪಾ?
ಭಿಯೆಂವ್ ನಾಕಾ
ಇಲ್ಲೆಂ ಝುಡ್ತಲೆಂ
ಇಲ್ಲೆಂ ಉರ್ತಲೆಂ
ಉರ್ತಲೆಂ ತೆಂ
ರೂಪ್ ಧರ್ತಲೆಂ
ರಂಗ್ ಘೆತಲೆಂ
ಆನಿ ಪಿಕ್ತಲೆಂ

ಹಿಂ ರೂಪ್ ಧರ್ತಲಿಂ ಚಂವರಾ. ತಾಂಕಾಂ ರಂಗ್ ಯೆವ್ಪಾಚೊ ಆಸಾ. ಪಿಕ್ಪಾಚಿ ಆಸಾ. ಪೂಣ್ ಹಿ ರಂಗಾಚಿ ಆನಿ ಪಿಕೆಚಿ ವಾಟ್ ಕಠಿಣ್ ಆಸಾ. ಹೆ ವಾಟೆರ್ ಕೊಣ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾಕ್ ಸಾಪ್ತಲೊ ಹಾಚಿ ಖಾತ್ರಿ ಕೆನ್ನಾಚ್ ನಾಸ್ತಾ. ಆನಿ ಥಾಂಬಪ್ ಹೆಂ ತರ್ ಕೆನ್ನಾಚ್ ನಾಸ್ತಾ. ದೆಖೂನ್ ಕೊಣಾಚಿಚ್ ವಾಟ್ ನ ಪಳಯ್ತಾಂ ಜಣ್ ಎಕ್ಲ್ಯಾನ್ ಆಪ್ಲಿ ವಾಟ್ ಧರಪ್ ಹೆಂ ಗರ್ಜೆಚೆಂ ಆಸ್ತಾ. ಹೆ ಠಾಗೋರಾಂಚೆ ಪಿಚಾರ್ ತಾಣೆ ಅಪ್ಲೆ ಕವಿತೆಂತ್, ಸಮರ್ಪಣಾನ್ ಮಾಂಡ್ಲ್ಯಾ.

ಜೋದಿ ತೋರ್ ಡಾಕ್ ಉನೇ ಕೇವೊ ನಾ ಆಶೆ
ತಜಿ ಎಕ್ಲಾ ಚಲೋ ರೇ
ಎಕ್ಲಾ ಚಲೋ ಎಕ್ಲಾ ಚಲೋ ಎಕ್ಲಾ ಚಲೋ ರೇ.

(ಗೋವಾ ಕೊಂಕಣಿ ಅಕಾಡೆಮಿಚ್ಯಾ ಬರೆಪಣಾನ್)

ಬಾಲಗಿತಾಂ ಆನಿ ತಾಂಚೆ ವಿಶೇಸ್

– ತುಕಾರಾಮ್ ರಾಮಾ ಶೇಟ್

('ಕೊಂಕಣ್ ಟಾಯ್ಮ್ಸ್' ಜನೆರ್–ಮಾರ್ಚ್ 2002)

ಮನಿಸ್ ಆನಿ ಲೋಕ್‌ವೆದ್ ಹಾಂಚೆಂ ನಾತೆಂ ಆಧಿಕ್ ಆನಿ ಮುಳಾಸಾಕೂನ್ ಆಸಾ. ವಾರೊ, ಉದಕ್, ಶೆಂವ್ಳಿ ಸಾವ್ದಾಂ ಹಾಂಚೆ ಆನಿ ಸೈಮಾಂತ್ಲೆ ವಿಂಗಡ್ ವಿಂಗಡ್ ಆವಾಜ್ ಆಯ್ಕೂನ್ ಮನಿಸ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವಿಂಗಡ್ ವಿಂಗಡ್ ಆವಾಜ್ ವ, ಧ್ವನಿ ಕಾಡ್ಪಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ. ಹ್ಯಾ ಆವಾಜಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ತಾಚಿ ಭಾಶಾ, ಲೋಕ್‌ವೆದ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾಲೊ. ಫುಡೆ ತಾಚೆ ಕಡ್ಲ್ಯಾನ್ ವಿಂಗಡ್ ವಿಂಗಡ್ ತಾಸಾಂಚ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ಸಂಸ್ಕೃತಿಚಿ ನಿರ್ಮಿತಿ ವಾಡತ್ ರಾವ್ಲಿ.

ಲೋಕ್‌ವೆದಾಂತ್ಲೊ ಮ್ಹತ್ವಾಚೊ ಏಕ್ ಭಾಗ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚೊ ಲೋಕ್‌ವೆದ್. ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚೊ ಲೋಕ್‌ವೆದ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಜಿವಿತಾಂತ್ ಚಡ್ ಕಾಳ್ ಯೆತಾ ಆನಿ ಸೆಗೀತ್ ಯೆತಾ. ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚೊ ಲೋಕ್‌ವೆದ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚೆಂ ಜಿವಿತ್‌ಚ್. ಭುರ್ಗಿಂ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ವಾಂಗ್ಡಾ ಸ್ವರ್ ಘೇವ್ನ್ ಜಲ್ಮಾಕ್ ಯೆತಾತ್. ತೀಂ ಹುಂಗಾಂss ಹುಂಗಾss ಕರಿತ್ ರಡ್ಟಾತ್. ಹೊಚ್ ತಾಂಚೊ ಮೂಳ್‌ಸ್ವರ್. ಹ್ಯಾಚ್ ಸ್ವರಾಕ್ ಫುಡೆಂ ಫಾಗೂರ್ ಫುಟ್ತಾತ್. ಹ್ಯಾ ಸ್ವರಾಚೆರ್ ಫುಡೆಂ ತ್ಯಾ ತ್ಯಾ ಭಾಶೆಂತ್ಲ್ಯಾ ಆಲ್ಲಾಯಾಂನಿ, ಬಾಲಗಿತಾಂನಿ, ನಾಚ್‌ಗಿತಾಂನಿ, ಖೇಳ್‌ಗಿತಾಂನಿ ತೇ ತೇ ಭಾಶೆಚೆ ಸೈಮೊಕರಣ್ ಜಾತಾ ವ ಸಂಸ್ಕಾರ್ ಜಾತಾತ್. ಕೊಂಕಣಿ ಆಲ್ಲಾಯಾಂನಿ, ಬಾಲಗಿತಾಂನಿ, ನಾಚ್‌ಗಿತಾಂನಿ, ಖೇಳ್‌ಗಿತಾಂನಿ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಸ್ವರಾಚೆರ್ ಕೊಂಕಣೀಕರಣ್ ಜಾತಾ. ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಆವಾಜಾಕ್‌ಚ್ ನ್ಹಯ್ ತರ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಮನಾಕ್ ಆನಿ ತನಾಕ್ ಲೆಗೀತ್ ಹ್ಯಾ ಬಾಲಗಿತಾಂನಿ ಆಕಾರ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಬಾಲಗಿತಾಂನಿ ಜರ್ ಸುರ್ವಾತಿಕ್‌ಚ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಚ್ಯಾ ಆವಾಜಾಕ್, ಮನಾಕ್, ತನಾಕ್ ಜಿವಿತಾಕ್ ಘಡಯ್ತಾ ತರ್ ಪಾರಂಪಾರಿಕ್ ಬಾಲಗಿತಾಂಕ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚೊ ಘಟಕ್ ಮಾನ್ಶೊ ಪಡ್ಟಲೊ. ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತ್ ಜೆ ಲೋಕ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಚೊ ಏಕ್ ಭಾಗ್, ತಾಚ್ಯಾ ನದ್ರೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವಿಚಾರ್ ಕೆಲ್ಯಾರ್ ಜೆ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಮನ್ಶ್ಯಾಚ್ಯಾ ಪೂರ್ವ ಜಿವಿತಾಕ್ ಘಡಯ್ತಾ, ಮನ್ಶ್ಯಾಕ್ ಜಗಪಾಕ್ ಶಿಕಯ್ತಾ ತ್ಯಾ ಪಾರಂಪಾರಿಕ್ ಬಾಲಗಿತಾಂಕ್ ಲೋಕ್ ಸಂಗೀತಾಂತ್ಲೊ ಮ್ಹತ್ವಾಚೊ ಆನಿ ಮೂಳ್ ಸ್ತೋತ್ರ್ ಮಾನ್‌ಚೊ ಪಡ್ಟಲೊ. ಕೊಂಕಣಿ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಚೆ ಸಂಕಲ್ಪನೆಂತ್ ಪಾರಂಪಾರಿಕ್ ಆನಿ ಹೆರ್ ಕೊಂಕಣಿ ಬಾಲಗಿತಾಂ ಹಿ ಕೊಂಕಣಿ ಲೋಕ್‌ಸಂಗೀತಾಚ್ಯಾ ವಿಚಾರಾಚೊ ಮೂಳ್‌ಭಾಗ್ ಆಸ್ಟೊ.

ಬಾಲಗಿತಾಂಚೊ ಆನಿಕ್ ವಿಶೇಸ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್, ತಾಂಚೆ ಪ್ರದೇಶಾಂತ್ ಸರ್ವತಾಂಯ್, ಸರ್ವಕಾಳ್ ಆಸಪ್, ತಾಂಚೆ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ಸಾದೆಂ ಸೊಪೆಂಪಣ್, ಜಿವಿತಾಚೊ ಭಾಗ್ ಜಾವ್ನ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಕ್ ಲೋಕಪ್ರಿಯ ಜಾವಪ್ ಆದಿ.

ಪಾರಂಪಾರಿಕ್ ಕೊಂಕಣಿ ಬಾಲಗಿತಾಂ ಸಿಂಧುದುರ್ಗ್, ಗೊಂಯ್, ಕಾರ್‌ವಾರ್, ಕುಮಟಾ, ಹೊನ್ನಾವರ್, ಮಂಗ್ಳುರ್, ಕೊಚಿ ಅಶ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ವಾಠಾರಾಂತ್

ಆಸಾತ್. ತೀಂ ಫಕತ್ ಸಣಾ ಪರ್ಬೆರ್ ವ ಏಕಾ ರುತೂಂತ್ ಮ್ಹಣಿನಾತ್ ತರ್ ತೀಂ ವರಸ್‌ಭರ್ ಸರ್ವ್‌ಕಾಳ್ ಗಾಯ್ತಾತ್. ಲ್ಹಾನ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂನಿ ಗಾವ್ಪಾ ಇತ್ಲಿ ಸಾದೆ ಜಾಲಿಂತ್ಲಿ ಆನಿ ಸಮ್ಜಾಪಾಕ್ ಸೊಂಪಿ ಅಶಿಂ ಬಾಲಗಿತಾಂ ಆಸ್ತಾತ್. ಹಾಂವ್ ಜಾಣಾ ತೆ ಪ್ರಮಾಣ್ ತೀಂ ಮಾಲ್ವಣ್, ಸಾವಂತ್‌ವಾಡಿ, ಗೊಂಯ್, ಕಾರ್‌ವಾರ್, ಕುಮಟಾ ತೆ ಕೊಚಿ ಹ್ಯಾ ವಾಠಾರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ತೀಂ ಭೊವ್‌ಜ್ ಆವಡ್ತಾತ್ ಆನಿ ತೀಂ ಹ್ಯಾ ವಾಠಾರಾಂತ್ ಲೋಕಪ್ರಿಯ ಆಸಾತ್.

ಹಿಂ ಬಾಲಗಿತಾಂ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚೆಂ ಜಿವಿತ್ ಕೆಳಯ್ತಾ. ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ಗಾವ್ಪಾಕ್, ನಾಚಪಾಕ್, ಖೆಳ್ಪಾಕ್ ಶಿಕಯ್ತಾ. ತಾಂಚೊ ಫೊನೆಟಿಕ್ (Phonetic) ಆನಿ ಭಾಶಿಕ್ ವಿಕಾಸ್ ಕರ್ತಾ. ಶಾರೀರಿಕ್ ವಿಕಾಸಾವಾಂಗ್ಡಾ ತಾಂಚೊ ಮಾನಸಿಕ್ ವಿಕಾಸ್ ಕರ್ತಾ. ಕೊಂಕಣಿ ಮನಿಸ್ ಮ್ಹಣ್ ತಾಚೆ ವ್ಯಕ್ತಿಮತ್ವ್ ಘಡಯ್ತಾ.

ಲ್ಹಾನ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ಖೆಳಯ್ತಾನಾ ಆವಯ್ ಗಾಯ್ತಾ ತೀ ಘುಡ್ಡಿ ಅಲ್ಲಯ್ ಪಳೆಂವ್ಯಾ

ಯೆಥೆಂ ಯೆಥೆಂ ಯೆಥೆಂ ಬಸ್ ರೇ ಮೋರಾ
ಯೆಥೆಂ ಯೆಥೆಂ ಯೆಥೆಂ ಬಸ್ ರೇ ಮೋರಾ
ಮಾಮಾ ನಾ ಘರಾ ಮಾಮಿ ಘಾಲಿ ಚಾರಾ
ಚಾರಾ ಖಾ ಪಾಣಿ ಪೀ ಭುರ್ರಾ

ಆವಯ್ ಹಾತ್‌ಬೊಟಾಂ ನಾಚಯ್ತ್ ಹಿ ಅಲ್ಲಯ್ ಗಾಯ್ತಾ ತೆನ್ನಾ ಮಾಣ್ಕುಲೆಂ ಭುರ್ಗೆಂ ಆಯ್ಕತಾ ಆನಿ ಪಳಯ್ತಾ. ಮಾಗಿರ್ ತೆಂ ಭುರ್ಗೆಂ ಅಶ್ಶಿಂ ಹಾತ್‌ಬೊಟಾಂ ತಳ್ಯಾರ್ ನಾಚೊವ್ನ್ ಭುರ್ರಾ ಮ್ಹಣ್ಟಾ. ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ನ್ಹಾಣಯ್ತಾನಾ, ಜೆವಯ್ತಾನಾ, ನ್ಹಿದಯ್ತಾನಾ, ಖೆಳಯ್ತಾನಾ (ಶರೀರಾಚ್ಯೊ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳ್ಯೊ ಹಾಲ್‌ಚಾಲಿ ಕರಪಾಕ್) ಆವಯೊ ಅಲ್ಲಿಯೊ ಗಾಯ್ತಾತ್. ತಾಂಚ್ಯಾ ಸುರಾಂತ್ ಭುರ್ಗೆಂ ವಾಡ್ಟಾ. ಭುರ್ಗೆಂ ಅಲ್ಲಿಯಾಂಚ್ಯಾ ತಾಳಾಸುರಾಂತ್ ಘುಸೂ ಕರ್ತಾ, ತಾಂಚ್ಯಾ ತಾಲ್‌ಸುರಾಂತ್ ಜೆವ್ತಾ, ತಾಂಚ್ಯಾ ತಾಲ್‌ಸುರಾಂತ್ ನ್ಹಿದ್ತಾ, ತಾಂಚ್ಯಾ ತಾಲ್‌ಸುರಾಂತ್ ಖೆಳ್ಟಾ. ಪಾಳ್ಣ್ಯಾಚ್ಯಾ ಧೊಲ್ಪಾವಾಂಗ್ಡಾ ಆವಯ್ಚ್ಯಾ ಹಾತಿಚೊ ತಾಲ್ ಆನಿ ಗಿತಾಂಚೆ ಸೂರ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚೆ ಜಿಣೆರ್ ಸಾಂಗಾತ್ ದಿತಾತ್.

ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ಪಾಂಯ್ ಫುಟ್ಟಕಚ್ ಭುರ್ಗೆಂ ಅಂಗ್ಣಾಂತ್ ಯೆತಾ. ಅಂಗ್ಣಾಂತ್ ಶಿವ್ಣ್ಯಾಕಡೆ, ಕಾಕ್ಯಾಕಡೆ ತೆಂ ಉಲಯ್ತ್ ಗಾಯ್ತಾ–

ಕಾವ್ಳ್ಯಾ ಕಾಕ್ಯಾ ಕಾವ್ಳ್ಯಾ ಕಾಕ್ಯಾ
ಕಾವ್ಳ್ಯಾ ಕಾಕ್ಯಾ ಕಾವ್ಳ್ಯಾ ಕಾಕ್ಯಾ
ಮಾಮಾಗೆರ್ ಗೆಲ್ಲೊ?
ಮಾಮಾನ್ ಕಿದೆಂ ದಿಲೆಂ?
ಖಾಕೂ ದಿಲೊ
ಪಿಪಿ ದಿಲಿ
ದಿಂವ್ಪಾ
ಕೂಯ್ ಕೂಯ್ ಕೂಯ್.

ಹೆಂ ಗೀತ್ ಗಾವ್ನ್ ಭುರ್ಗೆಂ ಏಕೆ ಶೈಲಿಂತ್ ಜಗ್ತಾ. ಕೂಯ್ ಕೂಯ್ ಕರೂನ್ ಚಾಳೊವ್ಪಾಚಿ ಏಕ್ ಲಕಬ್ ಆಮ್ಚೆಕಡೆ ಆಸಾ ತೇ ಲಕಬಿಂತ್ ಭುರ್ಗೆಂ ಉಲಯ್ತಾತ್, ಗಾಯ್ತಾ. ತೆಂ ಏಕ್ ವಿಶೇಶ್ ಭಾಶಿಕ್ ಶೈಲಿ ಆಪ್ಣಾಯ್ತಾ. ಕೊಂಕಣಿ ಮನ್ಶ್ಯಾಚಿ ಜಗಪಾಚಿ ಶೈಲಿ ಘುಡ್ಲ್ಯಾ ಪಾರಂಪಾರಿಕ್ ಬಾಲಗಿತಾಂತ್ ಕಶಿ ಆಯ್ಲ್ಯಾ ತೀ ಪಳೊವ್ಯಾ-

ಚಾನ್ಯೆ ಚಾನ್ಯೆ ಗೋಡ್ ಕರ್

ಹುನ್ರಾ ಹುನ್ರಾ ಮೋವ್ ಕರ್

ಆಂಬಟ್, ಕೊಡ್ಸಾರ್ ಆನಿ ಘಟ್ಪ್ ಜಗಮ್ ದೊನ್ಯ್ ಹಾತಾಂಚ್ಯಾ ತಳ್ಪಾ ಮದೆಂ ಧರೂನ್ ತೇಂ ಚಾಳೂನ್ ಮೋವ್ ಆನಿ ಗೋಡ್ ಕರಪಾಚಿ ಕೊಂಕಣಿ ಮನ್ಶ್ಯಾಂಚಿ ಸ್ಪಾಯ್ಲ್ ಹಾತೂಂತ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾ. ಜಿವಿತಾಚೆ ಹೆ ಶೈಲಿಕ್ ಸ್ವೈಮಾಚೊಯ್ ಸಾಂಗಾತ್ ಆಸಾ. ಖರೆಂ ಕೊಂಕಣಿ ಗೀತ್ ಮ್ಹಣಪಾ ಸಾರ್ಕೆಂ ಹಾತೂಂತ್ ಕೊಂಕಣಿ ಮನ್ಶ್ಯಾಚೆ ಜಿಣೆದರ್ಶನ್ ಘಡ್ತಾ.

ಆಂಗ್ಣಾಂತ್ ಖೆಳ್ಪಿ ಭುರ್ಗೆಂ ಮಾತ್ತೆಂ ವ್ಹಡ್ಲೆಂ ಜಾತಕೂಚ್ ವಾಡ್ಯಾ ವಯ್ಲ್ಯಾ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂ ಮದಿಂ ಪಾವ್ತಾ. ತೆಂ ತಾಂಚೆ ಮದಿಂ ಬಾಲಗಿತಾಂ ಗಾಯ್ತಾ, ನಾಚ್‌ಗಿತಾಂ ಗಾಯ್ತ್ ನಾಚ್ತಾ. ವಾಂಗ್ಡಾ ಎಕ್ಠಾಂಯ್ ಜಾವ್ನ್ ಖೆಳ್‌ಗಿತಾಂ ಮ್ಹಣತ್ ಖೆಳ್ತಾ. 'ಪೀಕ್ ಪೀಕ್ ಘೊಡೊ ಮಾಮಾಲೊ ಚೆಡೊ' ಅಶೆಂ ಗಾಯ್ತ್ ಘೊಡ್ಯಾಗಾಡ್ಯೆಚೊ ಖೇಳ್ ಖೆಳ್ತಾ. ಮ್ಹಾತಾರೆಚೊ ಖೇಳ್, ಖಾಂಬ್ಯಾಚೊ ಖೇಳ್, ಕೀರ್ ಕಾವ್ಳ್ಯಾಚೊ ಖೇಳ್, ಆಣ್ಕುಮಾಣ್ಕುಲ್ಯಾಚೊ ಖೇಳ್ ಅಶೆ ವಿಂಗಡ್ ವಿಂಗಡ್ ಖೇಳ್‌ಗಿತಾಂ ಗಾಯ್ತ್ ಖೆಳ್ಟಾತ್. 'ಕಿರಾಚೊ ಖೇಳ್' ಖೆಳ್ಟನಾ ಗಾವ್ಪಾಚೆಂ ಗೀತ್ ಸಗ್ಳಿಂ ಮೆಳೂನ್ ಗಾಯ್ತಾತ್-

ತಾಮ್ರೆ ತೀರ್ ಪಾನಾಂ
ಮೆಜಾರ್ ಘುಲಾಂ
ಆಮ್ಶೊ ಕೀರ್ ಯೆತಲೊ
ಆಂಯ್ಮಿ ರೂಪಯಾ ಹಾಡ್ಟಲೊ
ಗುಲಾಬಾಂನಿ ತೊಡಿಲೊ
ಪಕಡ್ ಪಕಡ್ ಪಕಡ್
ಶೆಂವ್ತೆಂ ಕಾಯ್ ಗುಲಾಬ್?

ಅಶಿ ಗಾಯ್ತ್, ನಾಚತ್, ಖೆಳತ್ ಭುರ್ಗಿಂ ಲ್ಹಾನಾಚಿಂ ವ್ಹಡ್ ಜಾತಾಲಿಂ ಆನಿ ಜಾತಾತ್.

ಗೊಂಯ್ಚಿಂ ಕೊಂಕಣಿ ಬಾಲಗಿತಾಂ, ನಾಚ್‌ಗಿತಾಂ, ಖೇಳ್‌ಗಿತಾಂ ತಶೆಚ್ ಕೊಂಕಣಿ ಪಾರಂಪಾರಿಕ್ ಕಾಣ್ಯೊ ಹಾಂಚ್ಯಾ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಾಚೊ ವಾವ್ರ್ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾ 17 ವರ್ಸಾಂ ಸಾಕೂನ್ ಚಲ್ತಾ. ಹ್ಯಾ ಕಾವಾಂತ್ ತುಕಾರಾಮ್‌ಶೇಟ್ ಹಾಂಚ್ಯಾ ಘುಡಾರ್‌ಪಣಾಖಾಲಾ ತಾಂಚೊ ಪಂಗಡ್ ವಾವುರ್ತಾ. ಪಾರಂಪಾರಿಕ್ ಬಾಲಗಿತಾಂ

ಪಾಂಗ್ಡಾ ನವಿಂ ಗಿತಾಂ. ನವಿ ಬಾಳ್‌ಗಿತಾಂ ತಶೆಂಚ್ ಗದ್ಯಾಚಿಂ ಗಿತಾಂ ರಚೊನ್ ತಾತೂಂತ್ ಸಂಗಿತ್ ಭರ್ ಘಾಲ್ಯಾಚೊ ಯತ್ನ್ ಕೆಲ್ಯಾ. ಹ್ಯಾ ದಿಶೆನ್ ಪಾವ್ಲಾಂತ್ ಗೋವಾ ಕೊಂಕಣಿ ಅಕಾದಮಿ, ಬಾಲಗೀತ್ ನಿಕೇತನ್, ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ್ ಸಂಸ್ಥಾನ್, ಶಿಕ್ಷಣ್ ಅಂಗಣ್‌ವಾಡಿ ವರ್ಕರ್ಸ್ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಸೆಂಟರ್ ಹ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥ್ಯಾಂಚೊ ತಾಂಕಾ ಪಾಟಿಂಬೊ ಲಾಭ್ಲಾ. ಬಾಲಮೇಳಾಂತ್ ತಶೆಂ ಬಾಲಗಿತಾಂ ಗಾಯ್ಲ್ಯಾಂತ್, ನಾಚ್ಲ್ಯಾಂತ್, ಖೆಳ್ಲ್ಯಾಂತ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚೆ ಮೊಳೆ ಪರತ್ತೀನ್ ಲಿಕ್ಲಿಕ್ಲ್ಯಾತ್. ತಶೆಂಚ್ ಶಿಶು, ಅಂಗಣ್‌ವಾಡಿ, ಬಾಲವಾಡಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ್ ವಿದ್ಯಾಲಯಾಂಚ್ಯಾ ಶಿಕ್ಷಕಾಂಕ್ ಪುಸ್ತಕ್ ದಿವ್ನ್ ಪುಸ್ತಕಾಂ ಆನಿ ಧ್ವನಿಫಿತಿ ತಯಾರ್ ಕರುನ್ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ್ ಶಿಕ್ಷಣಾಚೆ ವಿದ್ಯಾರ್ ಕರಪಾಚೊ ಪ್ರಯತ್ನ್ ಕೆಲ್ಯಾ.

ತೆ ಭಾಂಯ್ತ್ ಮನೋಹರ್ ರಾಯ್ ಸರದೇಸಾಯ್, ರಮೇಶ್ ವೆಲುಸ್ಕರ್, ತುಕಾರಾಮ್ ಶೇಟ್, ಕಮಲಾದೇವಿ ರಾವ್ ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಭರತ್ ನಾಯಕ್, ಅಶೋಕ್ ಭೋಂಸ್ಲೆ ಅಶೆ ಕಿತ್ಲೆಶೆಚ್ ಕವಿ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಬಾಲಗಿತಾಂಚೆ ರಚನಾ ಕರುನ್ ಆಸಾತ್. ಸಂಗಿತಾಚೊ ಸಾಜ್ ದಿವ್ನ್ ತಾಂಚೊ ವಿಡಿಯೊ ರಚನಾ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್‌ಲ್ಯಾನ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾತ್. ಬಾಲಗಿತಾಂಚ್ಯಾ ಸವ್ಯಾ ರಚನಾಕ್ ಚಾಲಿ ದಿವ್ನ್ ದೇವಾನಂದ್ ವೆಲುಸ್ಕರ್ ಸಾರ್ಕೆ ಬಹುತೇಕ ಸಂಗೀತಕಾರ್ ಫುಡೆಂ ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್. ಪಾರಂಪಾರಿಕ್ ಆನಿ ನವಿಂ ಬಾಲಗಿತಾಂ ಪಾಂಚೊ ಸಮೇಸ್ ಜಾವ್ನ್ ಹ್ಯಾ ಮನಾಚೆರ್ ಏಕ್ ತರಾತರಾನ್ ಯೆತ್ ಆಸಾ. ಹೆಂ ಏಕ್ ಕಾಯೆಂ ಭೆಜ್ಯಾಕ್ ಪರತ್ ಪರತ್ ರೆಡ್ಯೊಂ ಪಡ್ತೆಲೆಂ. ತಾಕಾ ಸಾರೆಂ ಉಪಕ್ ದಿವ್ನ್ ವಾಢ್ಯೊಂ ಪಡ್ತೆಲೆಂ. ತರಚ್ ಬಾಲಗಿತಾಂಚ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಒಸಾನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚೆ ಮೊಸ್ಟೆಂ ಜಿಣ್ಯೆಂ ಜಿಣ್ಯೆ ಜಾಯ್ತ್ ರಾವ್ತಲಿ.

ಅಲ್ಲಯೆಂ ಬಾಲಗಿತಾಂ ಪಾತೂಂಚ್ಯೆಂ ಕೊಂಕಣಿಯಾಕ್ ತಾಂಚೆ ಸ್ವದೇಶಿಪಣಾಂತ್. ಭಾರತಾಂತ್ ಆನಿ ವಿದೇಶಾಂತ್ ಸ್ಥಳಾಂತ್ ರಿಜೊನ್ ಯೆತಾ. ಚಡಾಕ್ಲ್ಯಾ ಅಲ್ಲಯೆಂ ತರ್ ಕಾಂಯ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಕೊಂಕಣಿ ಪಾಠಾಂತ್ ಆಸಾತ್. ಗೋಂಯ್ಚ್ಯಾ ಸಾರ್ಕ್ಯಾಚ್ ಅಲ್ಲಯೆಂ ಉತ್ತರ್ ಆನಿ ದಕ್ಷಿಣ್ ಕೆನರಾ ಭಾಗಾಂತ್‌ಲ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಸಾಂಪಡ್ತಾತ್. ತಸಲೆಂ ಆನಿ ಥೊಡಿ ಭಾಸ್ ಪಾಂತೂಂತ್ ಬಲ್ಲೆ ಫರಕ್ ದಿಸ್ತಾ. ಮಾತ್ ಚಡ್ ಕರುನ್ ತಾಂಚೊ ಗಾವ್ಪಾಚೊ ಚಾಲಿ ಸಮಾನ್ ಆಸ್ತಾ. ದೆಖಿಕ್-

ಯೋ ಯೋ ಗಾಯ್ಯೆ
ಬುಜ್ಜಿ ಖಾಗೊ ತೂಂ ಕುಂಡೊ
ಆನಿ ಬಾಬುಡಿಕ್ ದೀ ಉಂಡೊ
ಲೋಣಿಯಾಂಚೊ (ಮಂಗ್ಳುರ್)

ಕರ್ನಾಟಕ್ ಆನಿ ಕೇರಳ್ಳ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ಜನಾಮದೆಂ ಏಕಾಚ್ ವಿಂಚಯಾಚಿ ಅಲ್ಲಯ್ ಆಸಾ ತಾತೂಂತ್ ಗೋಂಯ್ಚೊ ಖಾಸ್ ಕರುನ್ 'ಗೋಂಯ್ಚ್ಯಾ ಮಾಮಾಚೊ' ಉಲ್ಲೇಖ್ ಯೆತಾ.

ಕಾಯ್ಕ್ಯಾ ತೂಂ ಗೊಂಯಾಂ ಗೆಲ್ಲೊಲ್‌ವೆ?
ಪುತ್ತೊಲೆ ಮಾಮಾಕ್ ದಿಕ್ಕಿಲ್ ವೆ?
ಯೋ ಮ್ಹುಣ್ಪಾಲ್ ವೆ?
ಯೆತೊಲ್ ಮ್ಹುಣ್ಪಾಲ್ ವೆ?
ಕಾಯ್ಕ್ಯಾ ತುಂ ಗೊಂಯಾಂ ಗೆಲ್ಲೊಲ್ ವೆ? (ಕೊಚಿ)

ಹಾತೂಂತ್ ಕೊಂಕಣಿ ಮನ್ಶಾಂಚಿ ಎಕಾಮೆಕಾಂಚಿ ಪ್ರೋಡ್ ದಿಸೂನ್ ಯೆತಾ. ಕೊಂಕಣಿ ಮನ್ಶಾಚೆ ಪ್ರೊಡಿನ್‌ಚ್ ಹಂ ಗೀತ್ ಚಂವರ್ಲ್ಲಾಂ.

1999 ಸಾಲ್ಸ್ಯಾ ಸಪ್ಟೆಂಬರ್ ಮ್ಹಯ್ನ್ಯಾಂತ್ ಬಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚೆರ್ ಪೇಪರ್ ಸಾದರ್ ಕರಪಾಕ್ ಹಾಂವ್ ಎರ್ನಾಕುಲಮ್ ಹಾಂಗಾ ಗೆಲ್ಲೊಂ. ತ್ರಿಪುನಿಥುರಾಂತ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಕುಣಜಿ ಸಮಾಜಾಂತ್ಲಿಂ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂ ಥಂಯ್ ಆಯಿಲ್ಲಿಂ. ತಾಂಕಾಂ ಥಂಯ್ ಕಾಂಯ್ ಬಾಲಗಿತಾಂ ಆನಿ ಖೇಳ್‌ಗಿತಾಂ ಹಾಂವೆಂ ಶಿಕಯ್ಲಿಂ. ತಾಣಿ ತೀಂ ರೊಕ್ಡೆಚ್ ಆತ್ಮಸಾತ್ ಕೆಲಿ ಆನಿ ಥಂಯ್ಸರ್ ಥಂಯ್ ಎಕೆ ಕಾರ್ಯಾವಳಿಂತ್ ಸಾದರ್‌ಯ್ ಕೆಲಿ. ಘುಡ್ಲೆಂ 'ಝೊಪಾಳ್ಯಾಚೆಂ ಖೇಳ್‌ಗೀತ್' ಸಾದರ್ ಕರಪಾಕ್ ತರ್ ತಾಂಕಾ ಚಡೂಚ್ ಉಮೆದ್ ಜಾಲ್ಲಿ.

ಧೋಲ್ ಧೋಲ್ ಝೊಪಾಳೊ
ತಾಚೆರ್ ಬಸ್ಲಾ ಬಾಬುಲೊ
ಬಾಬುಲೊ ನ್ಹಿದ್ಲೊ
ಬೊಮಾಡೊ ಹಾಡ್ಲೊ
ಬೊಮಾಡೊ ಫುಟ್ಲೊ
ಬಾಬುಲೊ ಉಠ್ಲೊ! (ಗೊಂಯ್)

ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ವಾತಾರಾಂತ್ಲಿ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂ ಜಿತ್ಲ್ಯಾ ಉಮೆದಿನ್ ಗಾತಾಲಿ ತಿತ್ಲೆಚ್ ಉಮೆದಿನ್ ತೀಂಯ್ ಗಾಯ್ತಾಲಿಂ ಆನಿ ಖೆಳ್ತಾಲಿಂ. ಹ್ಯಾ ಖೇಳ್‌ಗಿತಾಕ್ ಸಾದಿ ಸೊಪಿ ಚಾಲ್ ಆನಿ ಖಾಸ್ ಆಸಾ. ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ವಾತಾರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಎಕಾಚ್ ಘೊನೆಟಿಕಾಂತ್ಲಿ (ಉಚ್ಚಾರಣಾಂತ್ಲಿ) ಖಾಸ್ ಆಸಾ. ತಶೆಚ್ ತಾಂಚೆ ಪಿಕ್‌ಚ್ ಆಪ್ಪುಚೊ ಪಿಶಯ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ತಶೆಚ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ಬಾಲಗಿತಾಂ ಹಾಂವೆಂ ಬಾಂದೆ (ಸಾವಂತ್‌ವಾಡಿ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ) ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ್ ಶಾಳಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ಶಿಕಯ್ಲಿ. ತೆನ್ನಾ ತೀ ತಾಂಕಾಂ ವೆಗ್ಳಿ ದಿಸ್ಲಿ ನಾ. ತೀಂ ತಾಂಕಾಂ ತಾಂಚಿಚ್ ದಿಸ್ಲಿಂ. ತೀಂ ತಾಣಿ ಸಹಜ್ ಆನಿ ಖೊಶೆನ್ ಗಾಯ್ಲಿಂ.

ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಎಕೆಚ್ ಜೀವನ್ ಶೈಲಿಂತ್ಲೆ ಆನಿ ಎಕಾಚ್ ಪಿಶಯಾವಯ್ಲೆಂ ಗೀತ್ ಕೆನ್ನಾ ವೆಗ್ಳೆಂ ವಗ್ಳೆಂ ತರೆನ್ ಘೆಟ್ಲಾಂ. ತಾಂಚ್ಯೊ ಚಾಲಿಯ್ ವೆಗ್ಳ್ಯೊ ಆಸಾತ್.

ವಾರ್‍ಯಾ ವಾರ್‍ಯಾ ಯೋ ಯೋ
ಪಾನ್ ಪಡ್ಲ್ಯಾರ್ ತುಕಾಂ
ಆಂಜೊ ಪಡ್ಲ್ಯಾರ್ ಮ್ಹಾಕಾಂ (ಅಂತ್ರೂಜ್)

ಯೋರೇ ವಾರ್‍ಯಾ ಕಾಸಾಸೂನ್
ಆಮಾಡಿ ಪಾಡ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಫೊಸಾಸೂನ್ (ಸಕ್ರಾಳ್. ಪೆಡ್ಲೆ)

ವಾರ್‍ಯಾ ವಾರ್‍ಯಾ ಯೋ ಯೋ
ಶೆಳಿ ಶೀತ್ ಜೆವ್ಣ್ ಯೋ
ಮ್ಹಾಕಾ ಏಕ್ ಆಂಜೊ ಉಡಯ್ (ಕಾಣ್ಕೊಣ್)

ವಯ್ಲ್ಯಾ ಬಾಲಗೀತಾಂನಿ ತಪಶೀಲ್ ಬದಲ್ಲಾ. ಜಾಲಿ ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ಆಸಾತ್ ತರೀಯ್ ಜೀವನ್‌ಶೈಲಿ ಏಕೂಚ್ ಆಸಾ. ತಾಂಚಿ ಉಸ್ಫೂರ್ತ್ ಆನಿ ಸಾದಿ ರಚನಾ ಆಸಾ. ನಿರ್ಮಿತಿಂತ್ಲಿ ಹಿ ಉಸ್ಫೂರ್ತತಾ ನವಚೇತನಾ ದಿತಾ.

ಏಕಾ ಬಾಲಗೀತಾಚೊ ಮ್ಹಾಕಾ ಮುಜರತ್ ಉಲ್ಲೇಖ್ ಕರೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ತೆಂ ಸಿಸ್ಟರ್ ಲುಕಾಸ್ ಹಿಣೆ ವೆಸ್ಟರ್ನ್ ಸಂಗೀತಾಚೆರ್ ರಚ್ಲೆಲೆಂ ಆಸಾ.

ಲಾದ್ರೂ ಪೆದ್ರೂ
ಲಾದ್ರೂ ಪೆದ್ರೂ
ನ್ಹಿದ್ಲಾಯ್‌ರೆ?
ನ್ಹಿದ್ಲಾಯ್‌ರೆ?
ಉಠೊನ್ ತಾಂತ್‌ಯಾಂ
ಭಾಜ್‌ರೆ
ಉಠೊನ್ ತಾಂತ್‌ಯಾಂ
ಭಾಜ್‌ರೆ
ಚಿಂವ್ ಚ್ಯಾಂವ್ ಚಿಂವ್
ಚಿಂವ್ ಚ್ಯಾಂವ್ ಚಿಂವ್

ಹೆಂ ಗೀತ್ ವೆಸ್ಟರ್ನ್ ಸಂಗೀತಾಚೆರ್ ಆದಾರ್ಲೆಲೆಂ ಆಸೂನ್‌ಯ್ ತೆಂ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ಮಾನ್ವತಾ ಆನಿ ತೀಂ ಅಭಿನಯ್ ಕರೂನ್ ಗಾಯ್ತಾತ್. ಹ್ಯಾ ಸಂಗೀತಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಶೆಕ್ ತೊಡೂನ್ ಮೊಡೂನ್ ಉಡೊಂವ್ಕ್ ನಾ ವ ತಿಕಾ ಘಾಸ್ತಿಯಾರ್ ಕರೂಂಕ್ ನಾ. ರಚನೆಕ್ ದಿಲ್ಲೆಂ ಸಂಗೀತ್ ಅಂಗ್ಲೆಂ ಕಶೆಂ ಸೊಭ್ತಾ. ತಶೆಚ್ ವೆಸ್ಟರ್ನ್ ಸಂಗೀತಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಪೇಶ್ ಜಾಲ್ಲೊ ವಿಶಯ್ ಆನಿ ಮನಿಸ್ ಥಳಾವೊಚ್ ಆಸಾ.

ಭುರ್ಗಿಂ ಏಕಾಮೆಕಾಂಕ್ ಚಾಳಯ್ತಾನಾ ಪಾರಂಪಾರಿಕ್ ಉಕ್ತಿ ವ ಗೀತ್ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್. "ದಾವ್ಲಾರ್‍ಯಾಚೆಂ ಗಿರ್‌ಗಿರೆಂ. ಪಗ್ಲೆಚೆಂ ಖಾಜೆಂ' ಹಿ ಉಕ್ತಿ ಚಾಳಯ್ತಾನಾ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್. ತಾಚೆರ್ ಆದಾರಿತ್ ನವೆಂ ಗೀತ್–

ಚುಡ್ವೆಚೆಂ ಗಿರ್ಗಿರೆಂ
ಘೆವ್ನ್ ಧಾಂವ್ಲೆಂ ದಾವ್ಪುರೆಂ
ಬೊಣ್ಯಾಚೆಂ ಕಿಟ್ಕಟೆಂ
ಪಳಯ್ತ್ ರಾವ್ಲೆಂ ಬಿಟ್‌ಬಿಟೆಂ
ದಾವ್ಪುರೆಂ ಬಿಟ್‌ಬಿಟೆಂ
ದೊಗಾಂಯ್ ಗೆಲಿಂ ಫೆಸ್ತಾಕ್
ಗಿರ್ಗಿರೆಂ ಚೋವ್ನ್
ಅಜಾಪ್ ಜಾಲೆಂ ಮೆಸ್ತಾಕ್.

ಹೆಂ ಗೀತ್ ನವೆಂ ತರೀಯ್ ತೆಂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ಆನಿ ಪಾರಂಪಾರಿಕ್ ಕಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ತೆಂ ಸೊಪೆ ಆಸ್ಲ್ಯಾ ಕಾರಣಾನ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಜಾತಿ ಧರ್ಮಾಚ್ಯಾ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ತೆಂ ಆವಡ್ತಾ ಆನಿ ತೆಂ ತೀಂ ಮಜೆನ್ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್.

ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಕ್ ಮಾನ್ವತಾ ಅಶಿಂ ಬರಿಚ್‌ಶಿಂ ಗಿತಾಂ ಆಸಾತ್. ತಾಂತೂತ್ಲ್ಯಾ ಘುಡ್ಲ್ಯಾ ದೋನ್ ಗಿತಾಂಚಿ ನೋಂದ್ ಮುಜರತ್ ಘೆಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್.

1. ಹಾಂವ್ ಬಾಬಾ ಫೆಸ್ತಾಕ್ ವಯ್ತಲೊಂ
ಪೇಂಪೆಂ ಢೂಮ್ ಪೇಂಪೆಂ ಢೂಮ್ ಕರ್ತಲೊಂ
ಫೆಸ್ತಾಚಿ ಚಣೆ ಹಾಡ್ತಲೊಂ
ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ವಾಂಟ್ತಲೊಂ
ಏಕ್ ಭುರ್ಗೊ ಉರ್ತಲೊ
ತೋ ಆಮ್ಕಾಂ ಪಳಯ್ತಲೊ.

2. ಹುಂದ್ರಾ ಮಾಜಾ ಮಾಮಾ
ಆನಿ ಹಾಂವ್ ಸಾಂಗ್ತಾಂ ತುಕಾಂ
ತ್ಯಾ ಮಾಜೊರಿಚ್ಯಾ ಪಿಲಾಲಾಗಿಂ
ಖೆಳ್ ಮಾಂಡಿನಾಕಾ
ಹುಂದಿರ್‌ಮಾಮಾ ಆಯ್ಲೊ
ಆನಿ ಮೆಜಾಪೊಂದಾ ಲಿಪ್ಲೊ
ತ್ಯಾ ಮಾಜೊರಿಚ್ಯಾ ಪಿಲಾನ್ ತಾಕಾ
ಏಕಾ ಘಾಸಾನ್ ಖಾಯ್ಲೊ.

ಹ್ಯಾ ಗಿತಾಂಚಿ ಭಾಸ್ ಸೊಂಪಿ, ಚಾಲಿಯ್ ಸೊಂಪ್ಯೊ ಆಸಾತ್. ತಶೆಂಚ್ ಹಿಂ ಗಿತಾಂ ಉಸ್ಫೂರ್ತ್ ಆಸಾತ್. ಮ್ಹುಣ್ ಹಿಂ ಗಿತಾಂ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ಚಡ್ ಮಾನ್ವತಾ. 'ಹುಂದ್ರಾ ಮಾಜಾ ಮಾಮಾ' ಹ್ಯಾ ಪಾರಂಪಾರಿಕ್ ಗಿತಾಚಿ ಚಾಲ್ ಲಾವ್ನ್ ನವಿಂ ಗಿತಾಂ ರಚ್ಲ್ಯಾಂತ್. ಹ್ಯಾ ಪೊಪ್ಯುಲರ್ ಚಾಲಿಖಾತಿರ್ ದುಸ್ರಿಂಯ್ ಗಿತಾಂ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ವೊಂಠಾರ್ ಘೊಳ್ಟಾಕ್ ಲಾಗ್ಲ್ಯಾಂತ್.

ಅಮ್ಕೆಕಡೆ ಏಕ್ ಅಥ್ವಾ ಅಲ್ಲಿಯ್ ಅಸಾ ಶೀ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಕ್ ಅವಡ್ತಾ. ಶೀ ಜರಿ ಕ್ರಿಸ್ತಾಂವ್ ಸಮಾಜಾಚಿ ತರೀಜ್ ಶೀ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜಾಚಿಯ್ ಜಾಲ್ಯಾ. ಸಾಂಗ್ಚೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಶೀ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ವಟ್ಟ್ ಕೊಂಕಣಿ ಸಮಾಜಾಚಿ ಜಾಲ್ಯಾ.

ಧೋಲ್ ಮ್ಹುಜ್ಯಾ ಬಾಯ್
ಸ್ಟೀವ್ ಮ್ಹುಜ್ಯಾ ಬಾಯ್
ಪಿಪಿಟ್ ಹಾಡ್ಪಲೊ ಪಾಯ್
ಕಾವ್ಳೊ ರಡೊ
ಘರಾಚೆರ್ ಕಾಂಯ್
ಪಿಚಾರಿ ಕಿದೆಂ ಜಾಯ್
ಕಾವ್ಳ್ಯಾ ಮಾಮಾ
ಕೆಕೆಂ ದಿತಾಂ
ಪಾಯ್‌ಚೊ ಉಗ್ಡಾಸ್ ಯೆತಾ.
ಬಾಯೆಚ್ಯಾ ಪಾಯ್ಸ್
ರೆಕಾದ್ ದಿಲಾ
ಬಾಯಿನ್ ಕೆಲಿ ತಾತಾ.

ಹ್ಯಾ ಗೀತ್ ರಚನೆಂತ್ ಆನಿ ಸಂಗೀತಾಂತ್ ಏಕ ತರೆಚಿ ಜಾದೂ ಆಸಾ. ಹೆಂ ಗೀತ್ ಗಾವ್ನ ಆನಿ ಆಯ್ಕೂನ ಸಂಗೀತಾಚ್ಯಾ ತಾಳ್ಯಾಂತ್ ಭೊಲ್ತಾತ್ ಆನಿ ನಾಚ್ತ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ತಾಂಚ್ಯಾ ತಾಂಯ್ ಯೆತಾ. ಹ್ಯಾ ಗಿತಾಂಚಿ ಚಾಲ್ ಏರೇರ್ ಆಸಾ. ಹೆ ಚಾಲಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ತರೆಚ್ ಹೆಚ್ ಚಾಲಿಕ್ ಮಾತ್ರೆ ಫರಕ್ ಕರೂನ್ ಖೂಬ್ ಗಿತಾಂಕ್ ಚಾಲಿಂನಿ ಸಜೊವ್ನ್ಯೆತಾತ್ ಇತ್ಲೆಂ ತಾಂತೂನ್ ಮೊಟೆಸ್ಪಿಯಲ್ ಆಸಾ.

ಹ್ಯಾ ಲೇಖಾಂತ್ ಥೊಡ್ಯಾಚ್ ಬಾಲಗಿತಾಂಚೊ ಉಲ್ಲೇಖ್ ಕೆಲಾ. ಉಲ್ಲೇಖ್ ಕರಪಾ ಸಾರ್ಕಿಂ ಖೂಬ್ ಬಾಲಗಿತಾಂ ಆಸಾತ್.

ಪಾರಂಪಾರಿಕ್ ಬಾಲಗಿತಾಂ ಮೂಳ್ ಆಧಾರ್ ಮಾನೂನ್ ನವ್ಯಾ ಗಿತಾಂಚಿ ಘರ್ ಪಡತ್ ಆಸಾ ಆನಿ ಕೊಂಕಣಿ ಬಾಲಗಿತಾಂಚಿ ಬಾಗ್ ಸಂಪನ್ನ್ ಜಾಯ್ತ್ ಆಸಾ. ಮೊನ್ನ್ಯ ಆನಿ ನವಿ ಗಿತಾಂ ಘುರ್ಕ್ಯಾಂಕ್ ಆಪ್ಲಿ ದಿಸ್ತಾತ್. ಪ್ರಿಯ ದಿಸ್ತಾತ್. ತೀಂ ಹ್ಯಾ ಬಾಲಗಿತಾಂಚ್ಯಾ ಸಾಂಗಾತಾನ್ ಜಗ್ತಾತ್. ಹಿಂ ಗಿತಾಂ ಪಿರೆಂ ಸಾಂಗ್ಚೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್. ಘುರ್ಕ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಜಗಪಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ಚ್ ತೀಂ ಸ್ಪುರ್ತ್ಯಾಂತ್. ಹಿಂ ಗಿತಾಂ ಘುರ್ಕ್ಯಾಂಕ್ ಅಥಿವೃತ್ತಿ ದಿತಾ ಆನಿ ಘುರ್ಕ್ಯಾಂಚೆಂ ಜಿವಿತ್ ಅಮುರಾಪಾಯೆನ್ ಕೆಳಯ್ತಾ. ತಾಂಕಾಂ ಕೊಂಕಣಿಪಣಾಚೊ ರಂಗ್. ರೂಪ್ ಆನಿ ಸ್ವರ್ ದಿತಾ. ಕೊಂಕಣಿ ವ್ಯಕ್ತಿಮತ್ವ್ ದಿತಾ. ಮುಳಾಂತ್ ಬಾಲಗಿತಾಂ ಘುರ್ಕ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ವಯುಕ್ ಮೆಕ್ಲೆಪಣ್ ದಿತಾ. ಯಾಚ್ ಮೆಕ್ಲೆಪಣಾಂತ್ ತಾಂಚೆಂ ವ್ಯಕ್ತಿಮತ್ವ್ ಫುಲ್ತಾ.

ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ್ - ಏಕ್ ವಳಖ್, ಏಕ್ ಖಂತ್

- ರವೀಂದ್ರ ಕೇಳೇಕಾರ್
(ಜಾಗ್-ದಿವಾಳಿ ಅಂಕ್ 1983)

ಮಹಾಭಾರತ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ರತ್ನಾಂಚಿ ಏಕ್ ಖಿಣ್.

ಮಹಾಭಾರತಾಂತ್ ಇತಿಹಾಸ್ ಮೆಳ್ತಾ. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜ್‌ಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ್‌ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಗ್ಳೆಂ ಮೆಳ್ತಾ. ಭಾರತೀಯ್ ವಿಚಾರಾಂಚೊ ಏಕ್ ವಿಶ್ವಕೋಶ್ ಹೊ. ಭಾರತೀಯ್ ಆಖ್ಯಾನಾಂಚೊ ಏಕ್ ಕಲ್ಪರೂಖ್.

ವ್ಯಾಸನೂಚ್ ಮ್ಹಳಾಂ: ಹಾತೂಂತ್ ಆಯ್ಲಾಂ ತೆಂಚ್ ತುಮ್ಕಾಂ ಹೆರ್ ಕಡೆನ್ ಮೆಳ್ಟಲೆಂ. ಹಾತೂಂತ್ ಯೆಂವ್ಕ್ ಪಾವೂಂಕ್ ನಾ ತೆಂ ಮಾತ್ ಖಂಯ್ಚ್ ಮೆಳ್ಚೆಂ ನಾ.

'ಯದಿ ಹಾಸ್ತಿ ತದನ್ಯತ್ರ ಯನ್ನೇಹಾಸ್ತಿ ನ ತತ್ ಕ್ವಚಿತ್'

ಲಟಿಕ್ ನ್ಹಯ್

ಮಹಾಭಾರತಾಚಿ ಖಿಣ್ ಉಸ್ಪಿತಾಂ ಉಸ್ಪಿತಾಂ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವಾಕಡೆನ್ ಪಾವ್ಲೊಂ ತೆನ್ನಾ, ಹಾತಾಕ್ ಏಕ್ ಚಕ್‌ಚಕೀತ್ ರತ್ನ್ ಲಾಗ್ಲೆಂ ಆನಿ ಅಜಾಪಾಂತ್ ಪಡ್ಲೊಂ.

ವನವಾಸ್-ಅಜ್ಞಾತ್‌ವಾಸ್ ಸೊಂಪೊವ್ನ್ ಪಾಂಡವ್ ಪರ್ತಲ್ಯಾತ್. ವಿರಾಟಾಚೆ ಉಪಪ್ಲಾವ್ಯ ನಗರಿಂತ್ ರಾವ್ಲ್ಯಾತ್. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ತಾಂಚ್ಯಾ ಸಾಂಗಾತಾಕ್ ಆಸಾ. ಯೊಗ್ಯ್ಯಾಯೆಲ್ಲೆಂ ರಾಜ್ಯ ಪರ್ತೆಂ ಕಶೆಂ ಘೆವ್ಚೆಂ ಹಾಚ್ಯೊ ಥಂಯ್ ಬಸೂನ್ ತಾಂಚ್ಯೊ ಯೆವ್ಜಣ್ಯೊ ಚಲ್ಲ್ಯಾತ್. 'ಜಮ್ಲ್ಯಾರ್ ಸನ್‌ಮಧಾನ್ ನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಝುಜೂನ್, ಪುಣೂನ್ ರಾಜ್ಯ ಪರ್ತೆಂ ಘೆಂವ್ಚೆಕೂಚ್ ಜಾಯ್.' ಅಸೊ ನಿಶ್ಚಯ್ ತೆ ಕರ್ತಾತ್.

ಝೂಜ್ ಚುಕಪಾಚೆಂ ನಾ ಮ್ಹಣಪಾಚೆಂ ತೆ ಜಾಣಾತ್. ದೆಖೂನ್ ಕೊಣ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ವಾಟೆನ್ ಆಸಾತ್ ತೆಂ ಪಳೊವ್ಪಾ ಖಾತಿರ್ ತಾಣಿ ಸಗ್ಳೆ ಕಡೆನ್ ಆಪ್ಲಾಲೆ ದೂತ್ ಧಾಡೂನ್ ದಿಲ್ಯಾತ್.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾಚ್ಯಾ ಕಾನಾರ್ ಹಿ ಖಬರ್ ಪಾವ್ತಾ. ತೆನ್ನಾ ತೊ ಘುಸ್ಪಣ್ಯಾಂತ್ ಪಡ್ತಾ. ಪಾಂಡವಾಂಸರಿಂ ತೊ ಸಂಜಯಾಕ್ ಧಾಡ್ತಾ. 'ತಾಂಚ್ಯಾ ಮನಾಂತ್ ಕಿತೆಂ ಆಸಾ ತೆಂ ಪಳೊವ್ನ್ ಯೊ' ಮ್ಹುಣ್ ತಾಕಾ ಸಾಂಗ್ತಾ. ಸಂಜಯ್ ಉಪಪ್ಲಾವ್ಯ ನಗರಿಂತ್ ವತಾ. ಧರ್ಮರಾಜಾಕ್, ಭೀಮಾಕ್, ಅರ್ಜುನಾಕ್ ಮೆಳ್ತಾ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಕೂಯ್ ಮೆಳ್ತಾ. ತಾಚೆ ಚಿತ್ ಸಮ್ಜೊನ್ ಘೆತಾ. ಆನಿ 'ಹೆ ರಾಜ್ಯ ಘೆತ್ಲೆ ಬಗರ್ ರಾವ್ಪಾಚೆ ನಾತ್' ಹಾಚಿ ಖಾತ್ರಿ ಕರೂನ್ ಘೆವ್ನ್ ಪರ್ತಾತಾ.

ತೊ ಹಸ್ತಿನಾಪುರಾಕ್ ಪಾವ್ತಾ ತೆನ್ನಾ ರಾತ್ ಜಾಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಾ. ಧೃತರಾಷ್ಟ್ ನ್ಹಿದೂಂಕ್ ಗೆಲ್ಲೆಕಡೆನ್ ಆಸ್ತಾ. ತೊ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾಕ್ ಉಠಯ್ತಾ, ಆಪುಣ್ ಪಳೊನ್ ಆಯ್ಲೊಂ

ಮ್ಹುಣ್ ಸಾಂಗ್ಲೆಂ. ಮುಖಾರ್ ಪಾಂಡವಾಂಚೆ ಪರ್ತ್ ಸಾಂಗ್ಣಾ ವಾಂಟ್ಯಾಚೆಂ ತೊ 'ತುವೆಂ ಮೋಟಿ ಚುಕೊ ಕರುನ್ ಅಪ್ಲ್ಯಾಚೆರ್ ಸಂಕಷ್ಟಾಂ ವೊಡೂನ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾಂತ್' ಮ್ಹುಣ್ ತಾಕಾಚ್ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ದೂಷಣ್ ದಿತಾ.

ಅಸಿ ಅಪ್ಲ್ಯಾಕ್ ಆತಾಂ ಪುರೊ ಜಾಲಾಂ. ಪಾಂಡವಾಂಚೆಂ ಮ್ಹಣ್ಣೆಂ ಫಾಲ್ಯಾಂ ರಾಜಸಭೆಂತ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂ ಮುಖೇರ್ ಸಾಂಗ್ತಾಂ ಅಶೆಂ ಸಾಂಗೂನ್ ತೊ ನ್ಹಿದೆಕ್ ವೆತಾ.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ದುಬಾವಾಂತ್ ಪಡ್ತಾ. 'ಕಿತೆಂ ಸಾಂಗೂನ್ ಧಾಡ್ಲಾಂ ಕಾಂಯ್ ದೆವಾ'- ತೊ ತರೆತರೆಚೆ ದುಬಾವ್ ಕಾಡ್ತಾ. ಹುಸ್ಕ್ಯಾನ್ ತಾಚಿ ನ್ಹಿದ್ ವೆತಾ. ತೊ ವಿದುರಾಕ್ ಆಪೊಂವ್ಕ್ ಧಾಡ್ತಾ. ವಿದುರ್ ತಾಗೆಲೊ ಸಾಂಗಾತಿ. ದೀಸ್ ರಾತ್ ತಾಚ್ಯಾ ಮ್ಹಣ್ಯಾಂತ್ ರಾಬ್ತಾ. ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾಕ್ ಮೆಳ್ಚೆಂ ಅಪ್ಲ್ಯಾರ್ ಅಸಿ- ಕೆಣಾಕೆಣಿಯ್ ವೇಳ್ ಘೆವ್ನ್ ಪಡ್ಟಾಲೊ. ವಿದುರ್ ಕೆನ್ನಾಯ್ ವಚೂನ್ ಮೆಳ್ಟಾಲೊ. ಪತ್ತೊ ತಾಚೊ ಲಾಗಿಂಚೊ.

ವಿದುರ್ ಯೆತಾ. ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ತಾಕಾ ಮ್ಹಣ್ತಾ: 'ಸಂಜಯ್ ಪಾಂಡವಾಂ ಸರಿಂ ವಚೂನ್ ಆಯ್ಲೊ. ಮುಖಾರ್ ತಾಂಚೆಂ ಮ್ಹಣ್ಣೆಂ ಫಾಲ್ಯಾಂ ಸಾಂಗ್ತಾಂ ಮ್ಹುಣ್ ಸಾಂಗೂನ್ ಗೆಲೊ. ಅಸಿ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಮ್ಹಾಕಾಚ್ ದೂಷಣ್ ದೀವ್ನ್ ಗೆಲೊ. ಮ್ಹಾಕಾ ನ್ಹಿದ್ ಪಡಾನಾ ಆತಾಂ. ಜಿವಾಕ್ ಥಾಕಾಯ್ ಮೆಳತ್ ಅಶೆಂ ಕಿತೆಂಯ್ ಸಾಂಗ್'.

ಅಸಿ ವಿದುರ್ · ತಾಕಾ ಜಾಯ್ತೆಂ ಕಿತೆಂ ಸಮ್ಜಾವ್ನ್ ಸಾಂಗ್ತಾ.

ಹ್ಯಾ ನಿಮಿತ್ತಾನ್ ವಿದುರಾಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ ಮಹಾಭಾರತಾನ್ ಜೆಂ ಘಾಲಾಂ ತಾಕಾ ನಾಂವ್ ದಿಲಾಂ: ಪ್ರಜಾಗರ್ ಪರ್ವ. ಪ್ರಜಾಗರ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಜಾಗರಣ್. ನ್ಹಿದ್ ವೊಡೂನ್ ವಚಪ್. ದೇಶೀ ಭಾಶೆಂತ್ ಪ್ರಜಾಗರ್-ಪರ್ವಾಚೆಂ ಭಾಶಾಂತರಾಂ ಜಾಲ್ಯಾಂತ್. ಸಗ್ಳ್ಯಾಂನಿ ತಾಕಾ 'ವಿದುರ ನೀತಿ' ನಾಂವ್ ದಿಲಾಂ. ವಯ್ಲ್ಯಾ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಪಳೆಲ್ಯಾರ್ ಹಾತೂಂತ್ ನಿತಿಚೊಚ್ ವಿಚಾರ್ ಸಾಂಗ್ಲ್ಯಾತ್ ಅಶೆಂ ದಿಸ್ತಲೆಂ. ಪುಣೂನ್, ಮಾತ್ರ ಖೊಲಾಯೆಂತ್ ದೆವಂಕ್ ಜಾಯ್. ಮ್ಹುಜ್ಕುಚ್ ಹೆ ನಿತಿ-ಭಾಶ್ಯಾನ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ ಏಕ್ ಪುರಾಯ್ ಜಿಣಿಯೆ-ದಿಷ್ಟ್ ಪಡ್ಟಲಿ. ಏಕ್ ಪುರಾಯ್ 'ಫಿಲಾಸಫಿ ಆಫ್ ಲೈಫ್' ನದ್ರೆಂತ್ ಭರ್ತಲಿ. ಭಗವದ್-ಗೀತೆಚ್ಯಾ ತತ್ವಜ್ಞಾನಾಯಿತ್ಲ್ಯಾಚ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚ್ಯಾ ಏಕಾ ತತ್ವಜ್ಞಾನಾಚೊ ದಿಶ್ಟಾವೊ ಜಾತಲೊ.

ತೊ ಸಾರ್ಕೊ ಲಕ್ಷಾಂತ್ ಯೆವ್ಚಾಕ್ ತೆ ಮುಖ್ಯಾಂತ್ಲಿಂ ಕಾಂಯ್ ಮತಾಂ ಪಳೊವ್ಯಾಂ ಪಡ್ವಲಿಂ.

ತೆ ಮುಖ್ಯಾಂಕ್ ತೀನ್ ಮತಾಂ ಸಮಾಜಾಂತ್ ಘೊಳ್ಟಾಲಿಂ. ತಿನೀಯ್ ಮತಾಂ ಲೊಕಾಂಚೆಂ ಜಿವಿತ್ ಘಡಯ್ತಾಲಿ. ಏಕ್ ಆಸ್ತಿಕ್ ಮತ್: ವೇದಾಂಚಿ ಪರಂಪರಾ ಮಾನ್ತಿ. ತೆಚ್ ಪರಂಪರೆಕ್ ಧರೂನ್ ಚಲ್ತಿ. ದುಸ್ರೆಂ. ನಾಸ್ತಿಕ್: ವೇದಾಂಚಿ ಪರಂಪರಾ ಸೊಡೂನ್ ಭೌತಿಕ್ ಸಂವ್ಸಾರಾಕ್ ಮ್ಹತ್ವ್ ದಿವ್ತಿ. ಜಶೆಂ ಚಾರ್ವಾಕಾಚೆಂ ಲೋಕಾಯತ್ ಮತ್, ನವಿ ಪರಂಪರಾ ಚಲೊವ್ಚಾಕ್ ಆಂವ್ಡ್ಚಿ ಮತ್ ಹೆಂ. ತಿಸ್ರೆಂ ದೈವಿಕ್: ಭಾಗ್ಯ, ದೇವ್, ಪ್ರಾರಬ್ಧ್, ನಿಯತಿಕ್ ಮಾನ್ತಿ. ಜಿವಿತಾಂತ್ ಜೆಂ ಕಿತೆಂ ಘಡ್ಟಾ ಮೊಡ್ಟಾ ತೆಂ

ಸಗ್ಳೆಂ ನಿಯತಿನ್ ಥಾರಾಯ್ಲಾಂ ತೆಚ್ ಭಾಶೆನ್ ಘಡ್ಟಾ ಅಶೆಂ ಮಾನ್‌ಪಿ ಆನಿ ದೈವಾ ಆಡ್ ಆನಿ ಭಾಗ್ಯಾ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾ ಆಡ್ ವಚ್ಚಾಚಿ ತಾಂಕ್ ಮನ್ಶಾಚ್ಯಾ ಕರ್ತೃತ್ವಾಕ್ ನಾ. ಕರ್ತೃತ್ವಾಕ್ ಜಿಪಿತಾಂತ್ ಮೋಲ್‌ಚ್ ನಾ ಅಶೆಂ ಸಾಂಗ್‌ಪಿ.

ಹ್ಯಾ ತಿಸ್ರ್ಯಾ ಮತ್ತಾಚೊ ಪ್ರಭಾವ್ ಸಮಾಜಾಚೆರ್ ಖೂಬ್‌ಚ್ ಪಡಿಲ್ಲೊ. ತಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಸಮಾಜ್ ಕರ್ತೃತ್ವಹೀನ್ ಜಾವ್ನ್ ಪಡಿಲ್ಲೊ. ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಹ್ಯಾ ಮತ್ತಾಚೊ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಧರ್ಮರಾಜಾಯೀ ಥೊಡೊ ಭೊವ್ ಹ್ಯಾಚ್ ಮತ್ತಾಚೊ ಆಶಿಲ್ಲೊ.

ಹ್ಯಾ ದೈವವಾದಿ ವ ಮ್ಹಣೂಂಯಾ, ಭಾಗ್ಯವಾದಿ ಮತ್ತಾ ಆಡ್ ಏಕ್ ನವೆಂ ಮತ್ತ್ ವಯ್ರ್ ಸಲ್ಲೆಂ. ತೆಂ ಮ್ಹಣಪಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೆಂ: ದೈವಾನ್ ಭಾಗ್ಯಾನ್ ವ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನ್ ಸಗ್ಳೆಂ ಪಯ್ಲಿಂಚ್ ಥಾರಾವ್ನ್ ದವಲ್ಲಾಂ ಮ್ಹಣ್ಚಾತ್ ತೆಂ ಖರೆಂ ನ್ಹಯ್. ಥಾರಾವ್ನ್ ದವಲ್ಲೆಲೆಂ ಆಸ್ಲೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರೂಯ್ ಮನ್ಶ್ಯಾನ್ ತಾಚ್ಯಾ ಸುವಾದಿನ್ ಜಾವಪ್ ಸಮಾ ನ್ಹಯ್. ಮನ್ಶ್ಯಾಂತ್ ಪ್ರಜ್ಞಾ ನಾಂವಾಚಿ ಏಕ್ ಶಕ್ತ್ ಆಸಾ. ಬುದ್ಧಿ ಪರಸ್ ವಯ್ಲ್ಯಾ ಪಾಂವ್ಡ್ಯಾಚಿ. ತಿಚ್ಯಾಂತ್ ಬರೆಂ ವಾಯ್ಟ್ ಪಾರ್‍ಖ್ಪಾಚಿ ತಾಂಕ್ ಆಸಾ. ತಿಕಾ ಬರೆಂ ವಾ ಬರ್‍ಯಾಕ್ ಪಡತ್ ತಸಲೆಂ ವೆಂಚೂನ್ ಕಾಡೂಂಕ್ ಯೆತಾ. ಪ್ರಜ್ಞೆಕ್ ಧರೂನ್ ಮನಿಸ್ ಕರ್ತೃತ್ವ್ ಕರಿತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತಾಚೆಂ ಭಾಗ್ಯ್ ಲೆಗಿತ್ ಬದ್ಲುಂಯೆತಾ.

ಹ್ಯಾ ಮತ್ತಾಚೆಂ ನಾಂವ್ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ್.

ವಿದುರ್ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದಿ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾಯೀ ಹ್ಯಾಚ್ ಮತ್ತಾಚೊ ಅಶಿಲ್ಲೊ.

ಪ್ರಜಾಗರ್-ಪರ್ವ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದಾಚಿ ನದರ್ ದಿಪ್ಪಿ ಏಕ್ ಅಗ್ಳೆಂ ವೆಗ್ಳೆಂ ಪುಸ್ತಕ್, ಇಲ್ಲೊ ವಳಖ್ ಕರೂನ್ ಘೆಂವ್ಯಾ.

ಸಂಜಯ್ ಪಾಂಡವಾಂಕ್ ಮೆಳೂನ್ ಆಯ್ಲೊ ಆನಿ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಮ್ಹಾಕಾಚ್ ದೂಷಣ್ ದೀವ್ನ್ ಗೆಲೊ. ಹಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಆತಾಂ ನ್ಹೀದ್ ಪಡಾನಾ ಅಶೆಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ವಿದುರಾಕ್ ಸಾಂಗ್ತಾ ತೆನ್ನಾ ವಿದುರ್ ಮ್ಹಣ್ತಾ:

ನ್ಹೀದ್ ಕೊಣಾಕ್ ಪಡಾನಾ ಸಾಂಗ್ತಾಂ: ಏಕ್, ದುಬ್ಳ್ಯಾ ರಾಜಾಕ್ (ಜಾಕಾ ಎಕಾ ಬಳಿಶ್ಟಾ ಆಡ್ ಝುಜಪಾಕ್ ಉಬೊ ರಾವ್ಚೆಂ ಪಡ್ಲಾಂ). ದೋನ್, ಜಿಪಿತಾಂತ್ ಜೋ ನಾಗ್ವಲಾ ತಾಕಾ. ತೀನ್, ಜಿಪಿತಾಂತ್ ಫಕತ್ ಭೋಗುಚ್ ಭೊಗ್ಚಾಚೆಂ ಅಶೆಂ ಮಾನೀತ್ ಆಯ್ಲಾ ತಾಕಾ (ಕಾಮಿ ಮನ್ಶ್ಯಾಕ್) ಆನಿ ಚಾರ್, ಚೊರಾಕ್.

ಆನಿ ವಿದುರ್ ವಿಚಾರ್ತಾ, ತುಕಾ ಹಾಂತ್ಲೆ ಖಂಯ್ಚ್ಯೆ ಪಿಡೆಚಿ ಬಾಧಾ ಜಾಲ್ಯಾ ಮ್ಹುಣ್ ನ್ಹೀದ್ ಪಡಾನಾ. ಕಾಯ್, ಪಾಂಡವಾಂಚೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ತುವೆಂ ಹಾತಾಸ್ಲಾಂ ಮ್ಹುಣ್ ಪಡನಾ.

ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ್ ಕೊಣಾಕ್ ಮ್ಹಣ್‌ಚೊ: ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ್ ವ ಶಾಣೊ ಮನಿಸ್ ವಾಯ್ಟ್ ಕರ್ಣ್ಯೊ ಕರೀನಾ. ಉಣಾಕ್ ಕಾಮಾಕ್ ಹಾತ್ ಲೆಗಿತ್ ಲಾಯ್ನಾ. ತೊ ಬರೆಂ ವಾಯ್ಟ್ ಪಾರ್ಖ್ತಲೊ, ತಾಂತ್ಲೆಂ ಬರೆಂ ತೆಂಚ್ ವಿಂಚೂನ್ ಕಾಡ್ತಲೊ ಆನಿ ಬರಿಂ ತಸಲಿಂಚ್

[illegible] ಬಿಂದ್ವೆಂಯಿ ಕಾಮ್ ಲ್ಹಾನ್ ಲೆಖೂನ್ ತೆಂ ಸೊಡ್ಚೊ ನಾ. ಪಿಚಾಳ್ಳೆ ಬಗರ್ [illegible] ನಾ. ತಿದ್ಕುಂಚೊ ನಾ. ತಾಚೆಂ ಚಿತ್ತ್ [illegible]

[illegible] ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ್.

[illegible] ಆಯ್ಲಾಂ.

ಮೂಢ್ ಕೊಣಾಕ್ ಮ್ಹಣ್ಚೊ:

[illegible]

[illegible]

ಧರ್ಲಿ. ಕಸಲೆಂಚ್ ಕಾಮ್ ಕರಿನಾಸ್ತನಾ ಸಗ್ಗೆಂ ಆಪ್ಲಾಕ್ ಮೆಳ್ಳೆಂ ಮ್ಹಳ್ಳಾರ್ ಚಿಂತ್ಲೆ ಮನಿಸ್ ಮೂರ್ಖ್. ಆಪ್ಲಿಂ ಕಾಮಾಂ ಸೊಡೂನ್ ದುಸ್ರ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಕಾಮಾಂತ್ ತೊ ಯೊವಾಳೂಂಕ್ ಲಾಗ್ತಲೊ. ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಇಷ್ಟಾಂ ಕಡೆನ್ ಲೆಗಿತ್ ಫಟಿಂಗಪಣಾಂ ಕರ್ತಲೊ. ಪಯ್ಶೆ ದವರೂಂಕ್ ಜಾಯ್ ತಾಂಕಾಂ ಲಾಗಿಂ ಕರ್ತಲೊ. ಲಾಗಿಂ ಕರೂಂಕ್ ಜಾಯ್ ತಾಂಕಾಂ ಪಯ್ಶೆ ದವರ್ತಲೊ. ಜೊ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಪರಸ್ ಫುಡ್ ತಾಚೊ ಮತ್ಸರ್ ಕರ್ತಲೊ. ದುಸ್ರ್ಯಾನಾಕ್ ಉಪ್ದ್ರ ದಿತ್ತಲೊ. ಇಷ್ಟಾಕ್ ದುಸ್ಮಾನ್ ಕರ್ತಲೊ. ಬರ್‍ಯಾ ಮನ್ಶ್ಯಾಂಚೆ ಫಾಟ್ ಧರ್ತಲೊ. ತಾಂಕಾಂ ತ್ರಾಸೂಚ್ ದಿತಲೊ. ವಚಿತ್ ಥಂಯ್ ಮೆಳಿತ್ ತಾಚೊ ಮಜಾವ್ ಘೆತಲೊ. ಸದಾಂ ವಾಯ್ಟಾಚ್ ಚಿಂತಲೊ, ವಾಯ್ಟಾಚ್ ಕರ್ಲ್ಯಾ ಕರ್ತಲೊ. ಆಯ್ತ್ಯಾ ಕರ್ಪಾಚಿಂ ಕಾಮಾಂ ಫಾಲ್ಯಾಂಚೆರ್ ಘುಕಲ್ತಲೊ. ರೊಖ್ಡಿಂ ಕರ್ಪಾಚ್ಯಾ ಕಾಮಾಂಕ್ ಕಶಾಪ್ ಲಾಯ್ತಲೊ. ಆಪಯ್ಲ್ಯಾಸ್ತಾನಾ ಯೆಂಯ್‌ಯೀ ವತಲೊ. ಗರಜ್ ನಾಸ್ತನಾ ಕಡೆಂಯ್ ಉಲಯ್ತಲೊ. ಆಪ್ಲಿಂ ಉಣಿಂ ಪಳೊವ್ಪಾ ವಾಂಟ್ಯಾಚಿ ದುಸ್ರ್ಯಾಂಚಿಂ ಪಳೆತಲೊ. ಆಪ್ಲಿಂ ಕಾಮಾಂ ಸಾಧ್ಯಾಂ ಜಾಲಿನಾತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ದುಸ್ರ್ಯಾಂಕ್ ದೂಷಣ್ ದಿತಲೊ. ನ್ಯಾಯಾನ್ ಧರ್ಮಾನ್ ಚಲಿನಾಸ್ತಾನಾ ಹುಜ್ರ್ಯಾ ಜೊಡುಂಕ್ ಆಂದ್ವೆತಲೊ. ತಪ್ ಕರಿನಾಸ್ತಾನಾ ಫಳಾಚಿ ಆಸ್ತ್ ಧರ್ತಲೊ. ಆಪ್ಲಾಕ್ ಜೆಂ ಭಾವನಾ ತೆಂ ಜೊಡುಂಕ್ ಆಂದ್ವೆತಲೊ. ಸದಾಂ ಉಣ್ಯಾಕಾಂಚ್ಯಾಚ್ ಆಸ್ರ್ಯಾರ್ ರಾವ್ತಲೊ. ತಾಂಚೆಚ್ ಸಂಗತ್ ಧರ್ತಲೊ. ಘರ್ಚ್ಯಾಂಕ್ ಉಪಾಶಿಂ ಉಡೊವ್ನ್ ಆಮುಣಾಚ್ ಜೆವ್ತಲೊ. ಆಮುಣಾಚ್ ನ್ಹೆಸ್ತಲೊ.

ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತಾಚೆ ನೇಮ್:

ವಿದುರ್ ಮುಖಾರ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾ:

ಧೊಣ್‌ವಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಸೊಡಿಲ್ಲೊ ತೀರ್ ಎಕ್ಲ್ಯಾಕ್ ಮಾರಿತ್ (ವ ನಾ ಮಾರಿತ್). ಪುಣೂನ್ ಏಕುಚ್ ಬುದ್ವಂತ್ ಬುಬಿತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತೊ ರಾಜಾ ಸಯ್ತ್ ಪುರಾಯ್ ರಾಜ್ಯಾಚೊ ಲಾಸೂನ್ ಗೊಯೊರ್ ಕರ್ತಲೊ. ಏಕ್ಯಾಚೊ ಘೊಂಟ್ ಏಕ್ಲ್ಯಾಚೊಚ್ ಜೀವ್ ಘೆತ್. ತರ್ ಸಾದ್ ಏಕ್ಲ್ಯಾಚೆಚ್ ಗೊಯ್ಟ್ ಕಾಡ್ತಿತ್. ಪುಣೂನ್ ಮಂತ್ರ್ ಫುಟಿತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಪಜೆ ಸಯ್ತ್ ರಾಜ್ಯಾಚೊ ಗೊಯೊರ್ ಜಾತಲೊ. ಪಲ್ತಡಿ ವಚಪಾಚೊ ಏಕೂಚ್ ಉಪಾಯ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ತಾರ್. ತಶೆಂ ಸರ್ಗಾರ್ ವಚಪಾಚೆಂ. ಉದರ್ಗತಿಚೆಂ **ಏಕೂಚ್ ಸಪಣ್: ಸತ್ಯ.**

ಕ್ಷಮಾಶೀಳ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಚೊ ಏಕೂಚ್ ಅವ್ಗುಣ್ ದಾಖೊವ್ಯೆತಾ: ತೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಲೋಕ್ ತಾಕಾ ದುಬ್ಳೊ ಲೆಖ್ತಾತ್. ಪುಣೂನ್ ಬಿರೆಪಣಾನ್‌ಲಿಂ ಹೆಂ ತಾಚೆಂ ದೂಷಣ್ ಮ್ಹಣೂಂ ನಜ. ಕಿತ್ಯಾಕ್, ಕ್ಷಮಾ ಏಕ್ ಮೊಟ್ಯಾಂತ್ಲೆಂ ಮೊಟೆಂ ಬಳ್. ದುಬ್ಳ್ಯಾಂತ್ ಗೂಣ್ ಕಶೆಂ ಆನಿ ಬಳಿಷ್ಟಾಂತ್ ಭೂಷಣ್ ಕಶೆಂ ಸೊಭ್ತಾ ಸಾರ್ಕೆಂ. ಬರೆಂ ಕರ್ಪಾಚಿ ತಾಂಕ್ ಏಕಾಚ್ ತತ್ವಾಂತ್ ಆಸಾ: ಧರ್ಮಾಂತ್ ಶಿ ಶಾಂತಿ ಹಾಡ್ಪಾಚಿ ತಾಂಕ್ ಫಕತ್ ಏಕಾಚ್ ಗುಣಾಂತ್ ಆಸಾ: ಕ್ಷಮೆಂತ್ ಕ್ಷಮೆನ್ ಕೊಣಾಕೂಯ್ ಜಯೊಯೆತಾ. ಜಾಬ್ಯಾ

ಹಾತಾಂತ್ ಶಾಂತಿಚಿ ತರ್‌ಸಾದ್ ಆಸ್ತಾ ತಾಚೆಂ ಕೊಣ್ ಕಸಲೆಂ ಪಾಂಕ್ತೆಂ ಕರ್ತಲೊ.

ಜಿಣ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಹುಂದ್ರಾಕ್ ಜಸೊ ಸೊಡೊಪ್ ಗಿಳೊನ್ ಉಡಯ್ತಾ ತಶಿ ದಿಗ್ವಿಜಯ್ ಕರಿನಾಸ್ಲ್ಯಾ, ರಾಜಾಕ್ ಆನಿ ದೇಶ್‌ಯಾತ್ರಾ ಕರಿನಾಸ್ಲ್ಯಾ ಬುದ್ವಂತಾಕ್ ಘುಂವಾಯ್ ಖಾವ್ನ್ ಉಡಯ್ತಾ. ದೊನೂಚ್ ತರಾಂಚೆ ಮನಿಸ್ ಸಂಪ್ಸಾರಾಂತ್ ಸೊಭ್ತಾತ್. ಏಕ್. ಮಾತ್ ಲಿಗಿತ್ ಕೊಡು ಉಲಯ್ನಾಸ್ಲೊ ಆನಿ ದುಸ್ರೊ ಪಾಡ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಕ್ ಮಾತ್ ಲಿಗಿತ್ ಮಾನಿನಾ. ಲಿಪಿನಾ. ಘಾರೊ ದಿನಾ ತೊ. ದೊನ್ ತರಾಂಚೆ ಮನಿಸ್ ಸಂಪ್ಸಾರಾಂತ್ ಮಾತ್ ಲಿಗಿತ್ ಸೊಭನಾತ್. ಏಕ್. ಕಸಲೊಚ್ ಪಾಪ್ ಕರಿನಾಸ್ಲೊ ಸಂಪ್ಸಾರಿ ಆನಿ ದುಸ್ರೊ, ಸಂಪ್ಸಾರಾಂತ್ ಗುಸ್ಪಲ್ಲೊ ಸನ್ಯಾಸಿ. ಸರ್ಗಾ ಪರ್ಸೀಯ್ ವಯ್ಲೆ ಸುವಾತ್ ದೊಗೂಚ್ ಜೊಡುಂಕ್ ಪಾವ್ತಾತ್: ಯಾಣ್ಯಾಚಿ ತಾಂಕ್ ಆಸೊನೀಯ್ ಕ್ಷಮಾಶೀಳ್ ರಾವ್ತಾ ತೊ ಆನಿ ದುಸ್ರೊ ಗರೀಬ್ ಆಸೊನೀಯ್ ಗರ್ಜೆವಂತಾಕ್ ದಾನ್ ದಿತಾ ತೊ. ನ್ಯಾಯಾಚೆ ಜೊತಿಚೆ ದುರುಪಯೋಗ್ ದೊನ್: ಘಾವನಾ ತಾಕಾ ದಿವಪ್ ಆನಿ ಘಾವ್ತಾ ತಾಕಾ ದಿನಾಸ್ತಾನಾ ರಾವಪ್. ದುಡೂ ಆಸೊನೀಯ್ ಜೋ ದಾನ್ ಕರಿನಾ ಆನಿ ಗರೀಬ್ ಆಸೊನೀಯ್ ಜೊ ಕಷ್ಟ ಕರಿನಾ ತಾಚ್ಯಾ ಗಳ್ಯಾಕ್ ಫಾತರ್ ಬಾಂದೂನ್ ತಾಕಾ ದರ್ಯಾಂತ್ ಕಾಡೂನ್ ಉಡೊವ್ಕಿ.

ಸಂಪ್ಸಾರಾಂತ್ ತೀನ್ ತರಾಂಚೆ ಲೋಕ್ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ತಾತ್. ಬರೆ, ಸಾಮಾರ್ಗಿ ಆನಿ ಉಣಾಕ್. ತಿಗಾಂಕೂಯ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ಪಾಂವ್ಣ್ಯಾಕ್ ಸೊಭ್‌ಸಾರ್ಕೆಂ ಕಾಮಾಂ ಖಾವ್ನ್ ದೀಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ದುಸ್ರ್ಯಾಂಕ್ ನಾಡಪ್. ದುಸ್ರ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಬಾಯ್ಲಾಂಚೆರ್ ನದರ್ ದವರಪ್ ಆನಿ ಬರ್‍ಯಾ ಇಷ್ಟಾಕ್ ಸೊಡೂನ್ ದಿವಪ್. ಹೆ ತೀನ್ ಅವ್ಗುಣ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಕ್ ಕಾಬಾರ್ ಕರ್ತಾತ್. ಪ್ರೋಧ್, ತಿದಕ್ ಆನಿ ಹಾವ್ರೆಪಣ್ ತೀನ್ ದರ್‍ವಾಟೆ ಹೆ ನರಕಾಚೆ. ತಿನೂಯ್ ಸೊಡುನ್ ದೀಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್.

ಮೊಟ್ವೆ ಬುದ್ಧಿಚ್ಯಾ, ಅಳ್ಸಿ, ಹುತ್‌ಹುತ್ಯಾ ಆನಿ ಚುಸ್ತ್ ಗಾಯ್ತುಲ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಚಿ ಬುದ್ಧ್ ಘೇವ್ನ್ ಕೆನ್ನಾಚ್ ಕಿತೆಂಚ್ ಕರ್ಚೆಂ ನ್ಹಯ್. ಅಸ್ಲೆಂ ಗುಪಿತ್ ತಾಂಕಾ ಕೆನ್ನಾಚ್ ಸಾಂಗ್ಚೆಂ ನ್ಹಯ್. ಅಸಲ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಕ್ ಸದಾಂಚ್ ಪಯ್ಸ್ ದವರ್ಚೆ. ಕುಟುಂಬಾಂತಲ್ಯಾ ಜಾಣ್ಟೆಲ್ಯಾಕ್, ಸಂಕಷ್ಟಾಂತ್ ಪಡಿಲ್ಲ್ಯಾ ಕುಳಿನಾಕ್, ಗರೀಬ್ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾ ಇಷ್ಟಾಕ್ ಆನಿ ಭುರ್ಗೆಂ ನಾತಿಲ್ಲೆ ಭಯ್ಣಿಕ್ ಸದಾಂಚ್ ಘರಾಂತ್ ಆಶ್ರಯ್ ದಿವ್ಚೊ. ದೆವಾಚೊ ಸಂಕಲ್ಪ್ ಕೆನ್ನಾ ಘುಕಟ್ ಪಡನಾ. ಬುದ್ವಂತಾಚೊ ಪ್ರಭಾವ್ ಕೆನ್ನಾ ಪಡನಾಸ್ತಾನಾ ರಾವಿನಾ. ವಿದ್ಯಾವಂತಾಚಿ ನಮಳಾಯ್ ಕೆನ್ನಾ ಫಳ್ ದಿಲೇ ಬಗರ್ ರಾವಿನಾ. ತಶೆಂ ಪಾತ್ಯ್ಯಾಂಚೆಂ ನಾಶೆಂ ಜಾಲೆ ಬಗರ್ ರಾವನಾ.

ಆವಯ್, ಬಾಪಯ್, ಯಜ್ಞ, ಆತ್ಮೊ ಆನಿ ಗುರು-ಹೆ ಪಾಂಚ್ ಉಜ್ಯಾ ಭಾಶೆನ್ ಪವಿತ್ರ್. ತಾಂಚಿ ಸದಾಂಚ್ ಸೇವಾ ಕರುಂಕ್ ಜಾಯ್. ದೇವ್, ಪಿತ್ರು, ಮನಿಸ್, ಸನ್ಯಾಸಿ ಆನಿ ಸೊಯ್ರೆ ಹ್ಯಾ ಪಾಂಚಾಂಚಿ ಪುಜಾ ಕರ್ತಲ್ಯಾಕ್ ಜಿವಿತಾಂತ್ ಸದಾಂ ಜಯ್ತ್ ಮೆಳೊಂಕೂಚ್ ಜಾಯ್. ಪಾಂಚಾಂಕ್ತಿಂ ಪಾಂಚೂಯ್ ಇಂದ್ರಿಯಾಂ ಮನ್ಸಾಚೆ

ಸುವಾದೀನ್ ಆಸೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ತಾಂತ್ಲೆಂ ಏಕ್ ಖಂಯ್ಚೆಂಯ್ ಇಲ್ಲೆಂ ಲೆಗಿತ್ ಸದಳ್ ಉರತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಥಂಯ್ಸಾನೂಚ್ ತಾಚಿ ಸಗ್ಳಿ ಪ್ರಜ್ಞಾ ವ್ಹಾಂವ್ನ್ ವತಲಿ – ಜಶೆಂ ವ್ಹಡ್ಲ್ಯಾ ಭಾಣಾಂತ್ಲೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ಉದಕ್ ಲ್ಹಾನ್‌ಶಾ ಬುರಾಕಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವ್ಹಾಂವ್ನ್ ವತಾ.

ಸ್ಟ್ರೆಸ್, ಲಕ್ಷಿ, ಭಯ್, ತಿಡಕ್, ಆಳ್ಸಾಯ್ ಆನಿ ಆಯ್ತೆಂ ಕಾಮ್ ಫಾಲ್ಯಾಂಚೆರ್ ಧುಕಲ್ಲಾಚಿ ಸಂವಯ್ ಹೆ ಸ ಅವ್ಗುಣ್ ಮನ್ಶ್ಯಾನ್ ಸೊಡುಂಕ್ ಜಾಯ್. ಸದಾಂ ಜೋಡ್ ಜಾಯ್ತ್ ರಾವಪ್, ಆರೋಗ್ಯ ಸದಾಂ ಬರೆಂ ಉರಪ್, ಗೋಡ್ ಸಭಾವಾಚಿ ಘರ್‌ಕಾರ್ನ್ ಮೆಳಪ್, ಬರೆ ಚಲ್ಲುಕೆಚೊ ಪೂತ್ ಆಸಪ್ ಆನಿ ಗಿನ್ಯಾನ್ ಜೊಡ್ಚಾಕ್ ವೇಳ್ ಮೆಳಪ್ ಹ್ಯೊ ಸ ಗಜಾಲಿ ಸುಖ್ ಜೊಡುನ್ ದಿತಾತ್. ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ್, ಲೋಭ್, ಮೋಹ್ ಆನಿ ಮತ್ಸರ್ ಸ ದುಸ್ಮಾನ್ ಹೆ ಮನ್ಶ್ಯಾಚೆ. ತಾಂಚೆರ್ ಜಯ್ತ್ ಜೊಡೂನ್ ತಾಂಕಾಂ ಆಳಾಬಂದಾ ಹಾಡೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ಕಸಲಿಚ್ ಪೀಡಾ ಆಸಪ್ ನಾ, ಕೊಣಾಚ್ಯಾಚ್ ರಿಣಾಂತ್ ಉರಪ್ ನಾ, ಪೊಟಾಖಾತಿರ್ ಗಾಂವ್ ಸೊಡೂನ್ ಭಾಯ್ರ್ ವಚ್ಚೆಂ ಪಡಪ್ ನಾ, ಬರ್‍ಯಾ ಲೊಕಾಂಚೊ ಸಾಂಗಾತ್ ಮೆಳಪ್, ಆಪ್ಣಾಕ್ ರುಚ್ತಾ ತಸಲೆಂಚ್ ಕಾಮ್ ಮೆಳಪ್ ಆನಿ ಕೊಣಾಕ್ ಭಿಯೆನಾಸ್ತನಾ ಜಿಯೆಂವ್ಕ್ ಮೆಳಪ್, ಸ ಸುಖಾಂ ಹಿಂ ಮನ್ಶ್ಯಾಚಿಂ. ಮತ್ಸರಿ, ದುಸ್ವಾಸಿ, ಅಸಂತುಷ್ಟ್, ರಾಗಿಶ್ಟ್, ದುಬಾಪಿ, ಆನಿ ದುಸ್ರ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಜಿವಾರ್ ಜಿಯೆವ್ಪಿ ಹೆ ಸ ತರಾಂಚೆ ಲೋಕ್ ದುಃಖಿ ಆಸ್ತಾತ್.

ಬಾಯ್ಲಾಂ ಜುಗಾರ್, ಶಿಕಾರ್, ಸೊರೊ ಹಿಂ ಚಾರ್ ವ್ಯಸನಾಂ ಆನಿ ದುಖ್ತಾ ತಸಲೆಂ ಉಲೊವ್ಪ್, ಲ್ಹಾನ್‌ಶ್ಯಾ ಗುನ್ಯಾವಾಂ ಖಾತಿರ್ ವ್ಹಡ್ಲಿ ಖ್ಯಾಸ್ತ್ ಫರ್ಮಾವಪ್, ದುಡು ಕಶ್ಯಾಯ್ ಕಸೊ ಮೊಡಪ್ ಹ್ಯೊ ತೀನ್ ಸಂವಯೊ ಜ್ಯಾ ರಾಜಾಂಕ್ ಲಾಗ್ಲ್ಯಾತ್ ತಾಂಚಿಂ ರಾಜ್ಯಾಂ ಮಾತ್‌ಯೆ ಭರವಣ್ ಜಾಲ್ಯಾಂತ್.

ಇಶ್ಟಾಂಚೊ ಸಾಂಗಾತ್, ದುಡ್ವಾಂಚಿ ಯೆಣಾವಳ್, ಪುತಾಚೆಂ ಸುಖ್, ಬಾಯ್ಲೆಚೊ ಮೋಗ್, ಗೋಡ್ ಉತರ್, ಆಪ್ಲ್ಯಾ ವರ್ಗಣಾಂತ್ ಮಾನ್, ಜಾಯ್ ತೆನ್ನಾ ಜಾಯ್ ತಿ ಜೋಡ್ ಆನಿ ಚಾರ್ ಚೊವ್ಗಾಂತ್ ಭೊವ್‌ಮಾನ್ ಹಿಂ ಆಟ್ ಸಾಧನಾಂ ಸುಖಾಚಿಂ.

ಆಪ್ಸು ಕೂಡ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಣವ್ ದಾರಾಂಚೆಂ ಆನಿ ತೀನ್ ಖಾಂಬ್ಯಾಂಚೆಂ ಏಕ್ ದೆವೂಳ್. ತಾತೂಂತ್ ಪಾಂಚ್ ಸೇವೆಕಾರಿ ಕಾಮ್ ಕರ್ತಾತ್. ಹ್ಯಾ ದೇವಳಾಚೆ ಗರ್ಭಕುಡಿಂತ್ (= ಕಾಳ್ಜಾಂತ್) ಆತ್ಮೊ ರಾವ್ತಾ. ತೊಚ್ ಹೆ ಕುಡಿಚೊ ಧನಿ ಹೆಂ ಜೊ ಜಾಣಾ ತೊಚ್ ಗಿನ್ಯಾನಿ.

ಧಾ ತರಾಂಚ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಕ್ ಬರೆಂ ವಾಯ್ಟ್ ಪಾರ್ಖುಂಕ್ ಯೇನಾ–ಸೊರೊ ಪಿಯೆವ್ನ್ ತರ್ರ್ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾಕ್, ಫಾಳ್ ರಾವ್ತಲ್ಯಾಕ್, ಪಿಸ್ಯಾಕ್, ಪುರೊ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾಕ್, ತಿಡ್ಕಿನ್ ಕುಡ್ಡೊ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾಕ್, ಜೇಂವ್ಕ್ ಖಾಂವ್ಕ್ ನಾಶಿಲ್ಲ್ಯಾಕ್, ಘುತ್‌ಘುತ್ಯಾಕ್, ಹಾವ್ರ್ಯಾಕ್, ಭಿರ್ಯಾಕ್ ಆನಿ ಭೋಗಾಂತ್ ಲೊಳ್ಟಲ್ಯಾಕ್.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಾದಿ ರಾಜ್‌ನೀತ್:

[illegible]

ಭೊವ್‌ಮಾನ್ ದಿತಲೊ. ಆಶ್ರಿತಾಕ್ ದಿಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತೂಚ್ ಆಪುಣ್ ಖಾತಲೊ. ಖೂಬ್ ತಕಾಲಸ್ ಘೆವ್ನ್ ಕಾಮಾಂ ಕರ‍್ತಲೊ. ಖೂಬ್ ಥೊಡೊ ನ್ಹಿದ್ತಲೊ.

ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ್ ರಾಜಾ ಕಸೊ ಆಸ್ತಾ:

ವಿದುರ್ ಸಾಂಗ್ತಾಲೊ ಆನಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಮನ್ ಲಾವ್ನ್ ಆಯ್ಕಾತಾಲೊ. ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಮ್ಹಣ್ಪಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ:

ಆಮ್ಚ್ಯಾಂತ್ಲೊ ಗಿನ್ಯಾನಿ ತೂಂಚ್. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಬರ್‍ಯಾಕ್ ಕಿತೆಂ ಪಡತ್ ತೆಂಚ್ ಸಾಂಗ್. ತೂಂ ಸಾಂಗ್ತಾ ತೆಂ ಆಯ್ಕುನ್ ಬರೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ಹುಸ್ಕ್ಯಾನ್ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಆಂಗಾಕ್ ಹುಲೊಪ್ ಪೆಟ್ಲ್ಯಾ. ಮ್ಹಾಕಾ ನ್ಹಿದ್ ಲಿಗಿತ್ ಪಡಾನಾ.

ವಿದುರ್ ಸಾಂಗ್ಪಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ:

ಜಾಚೆಂ ಬರೆಂ ಜಾವ್ಚೆಂ-ಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ ತಾಚ್ಯಾ ಬರ್‍ಯಾಚಿ ಗಜಾಲ್ ಅಸ್ಮನ್ ನಾಸ್ತನಾ ತಾಕಾ ಸಾಂಗ್ಚಿ. ಮಾಗಿರ್, ತೀ ತಾಕಾ ರುಚುಂ ವ ನಾ ರುಚೂಂ ಫಟಿಂಗ್‌ಪಣಾಂ ಕರೂನ್ ಕಾಮಾಂ ಜಾತಾತ್. ಜಾಲ್ಯಾರೂಯ್ ತೂಂ ತೆ ವಾಟೆನ್ ವಚೂಂ ನಾಕಾ. ಬರೆಂ ಕಾಮ್ ಕರ‍್ತಾ ಆಸ್ತಾನಾ ಅಪೆಂಸ್ ಆಯ್ಲೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮನ್ ಲ್ಹಾನ್ ಕರೂಂ ನಾಕಾ. ಕಾಮಾಕ್ ಹಾತ್ ಘಾಲ್ಚೆ ಪಯ್ಲೆಂ ಆಪುಣ್ ತೆಂ ಕಿತ್ಯಾ ಖಾತಿರ್ ಕರ‍್ತಾಂ, ಹಾತೂಂತ್ ಅಡ್ಚಣಿ ಕಸಲ್ಯೊ ಕಸಲ್ಯೊ ಯೆಂವ್‌ಯೆತಾತ್, ಹಾಚೊ ಪರಿಣಾಮ್ ಖಂಯ್ ಕಸೊ ಕಿತೆಂ ಜಾಂವ್ ಯೆತಾ, ಸಗ್ಳೆಂ ಬಾರ್‍ಕಾಯೆನ್ ಯೆವ್ಜುಂಕ್ ಜಾಯ್. ತ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತೂಚ್ ಕಾಮ್ ಕರ‍್ಚೆಂ ಕಾಯ್ ಕರ‍್ಚೆಂ ನ್ಹಯ್ ತೆಂ ಥಾರಾಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ಆಪ್ಲ್ಯಾ ರಾಜ್ಯಾಚಿ ಯೆಣಾವಳ್ ವಾಡ್ಟಾ ಕಾಯ್ ವಾಡನಾ, ಲೋಕ್ ಸುಖಿ ಆಸಾತ್ ಕಾಯ್ ಸುಖಿನಾತ್, ಕಾಯ್ದ್ಯಾಕ್ ಲೋಕ್ ಮಾನ್ತಾತ್ ಕಾಯ್ ಮಾನಿನಾತ್, ರಾಜ್ಯಾಚಿ ಉದರ್ಗತ್ (ವಿಕಾಸ್) ಜಾತಾ ಕಾಯ್ ಜಾಯ್ನಾ, ಸಯ್ನ್ ಸಾರ್ಕೆಂ ಘಟ್‌ಮುಟ್ ಆಸಾ ಕಾಯ್ ನಾ ಹೆಂ ಜ್ಯಾ ರಾಜಾಕ್ ಖಬರ್ ನಾ ತಾಚೆಂ ರಾಜ್ಯ್ ತಿಗನಾ. ರಾಜ್ಯ ಮೆಳ್ಳೆಂಚ್ ಮ್ಹುಣ್ ಜಾಯ್ನಾ, ತೆಂ ಚಲಂವ್ಕ್ ಯೆಂವ್ ಜಾಯ್. ನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ರಾಜ್ಯ್ ಹಾತಾಂತ್ಲೆಂ ವತಾ. ನುಸ್ತೆಂ ಜಸೆಂ ಗರ್‌ಯೆಕ್ ಲಾಯಿಲ್ಲೆಂ ಹಾಂಯ್‌ಸೂಚ್ ಪಳೆತಾ. ಭಿತ್ಲೆ ಗರ್‌ಯೆಕ್ ಪಳೆನಾ ತಸೊ. ಜೊ ರಾಜಾ ಕರ‍್ಲೆ ಭಿತಲ್ಯೊ ಅಡ್ಚಣಿ ಪಳೆನಾ ಫಕತ್ ವಯ್ಲೊ ಲಾಬೂಚ್ ಪಳೆತಾ ತೊ ಕಾಬಾರ್ ಜಾತಾ. ಜೊ ಖಾಂವ್ ಯೆತಲೊ. ಖಾತಕೂಚ್ ಪಚತಲೊ. ಪಚತಕೂಚ್ ಬರ್‍ಯಾಕ್ ಪಡ್ಟಲೊ ಅಸಲೂಚ್ ಘಾಂಸ್ ಮನ್ಯಾನ್ ತೊಂಡಾಂತ್ ಘಾಲ್ಲ್ಯಾ ಬರೊ. ಜೊ ರೂಖಾವೆಲಿಂ ಹರ್‌ವಿಂ ಫಳಾಂ ತೊಡ್ಟಾ ತಾಕಾ ಫಳಾಚೊ ರೋಸೂಯ್ ಮೆಳನಾ. ಬೀಂವ್ಹೂಯ್ ಮೆಳನಾ. ಪಿಕ್ಲ್ಲೆಂಚ್ ಫಳ್ ತೊಡುಂಕ್ ಜಾಯ್. ತರೂಚ್ ರೋಸ್ ಚಾಖುಂಕ್ ಮೆಳ್ಟಲೊ ಆನಿ ಬೀಂ ರೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಟಲೆಂ. ಗುಂಗುಲ್ಲೊ ಜಸೊ ಫುಲಾಕ್ ದಿಸನಾಸ್ತಾನಾ ಭಿತ್ಲೆಂ ಮ್ಹೊಂವ್ ಚೊಖ್ತಾನಾ ತಶೆಂ ರಾಜಾನ್ ಲೊಕಾಂಕ್ ತ್ರಾಸ್ ದಿನಾಸ್ತಾನಾ ರಾಜ್ಯ್ ಕರ‍್ಚೆಂ. ಕೆಲಿ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಲಾಬ್ ಕಿತೆಂ ಜಾತಲೊ, ಕೆಲಿಂನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಲುಸ್ಕಾನ್ ಕಿತೆಂ

ಜಾತಲೆಂ. ಸಾರ್ಕೆಂ ಬರೆಂ ಯೆವ್ಜುನೂಚ್ ಮನ್ಶಾನ್ ಕರ್ಣಿ ಕರ್ಚಿ. ಕಾಂಯ್ ಪಾವ್ಟಿ ಅಸಲೆ ಅಸ್ತಾತ್ ಕಿ ತೂಂ ಕಿತ್ಲೆಂಯ್ ತ್ರಾಸ್ ಕಾಡ್. ತುಗೆಲೆ ತ್ರಾಸ್ ಘುಕಟ್ ವೆತಾತ್. ಅಸಲ್ಯಾ ಪಾವ್ಟ್ಯಾಂಕ್ ಶಾಣ್ಯಾ ಮನ್ಶಾನ್ ಕೆನ್ನಾ ಹಾತೂಚ್ ಘಾಲ್ಚೆ ನ್ಹಯ್. ಜೊ ಯೆವ್ಜಿ ಜಾಲ್ಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರೂಯ್ ಲಾಭ್ ನಾ. ರಾಗಾರ್ ಜಾಲ್ಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರೂಯ್ ಬುಸ್ಕಾನ್ ನಾ. ಅಸಲ್ಲೊ ಬಿಚ್ಬಿಚಿತ್ ರಾಜಾ ಲೋಕಾಂಕ್ ಮಾನ್ನಾ-ಜಸೊ ಸಿಂಯ್ಚೆಚ್ ಪಾಯ್ಟ್-ಮನ್ಶೆರ್ ಯೆಜೊ ಘೊವ್ ಮಾನ್ನಾ. ಕಾಂಯ್ ಕಾಮಾಂ ಸುರುವಾತೆಕ್ ಲ್ಹಾನ್ಲಿಂ ದಿಸ್ತಾತ್. ಪುಡೆಂ ಮುಖಾರ್ ತಿಂ ವ್ಹಡ್ ಫಳಾಂ ದಿತಾತ್. ರಾಗೆಲೊ ಮನಿಸ್ ಅಸಲಿಂ ಕಾಮಾಂ ರೊಯ್ಚೆ ಹಾತಾಂತ್ ಘೆತಾ. ಕಶಾವ್ ಲಾವ್ಣ್ ಕಾಮಾಂತ್ ಅಪ್ಲೆಂ ಯೆಸ್ಸರ್ ತೊ ರಾವನಾ. ಜೊ ರಾಜಾ ಪ್ರಜೆ ಕಡೆನ್ ಮೊಗಾನ್ ಪಳೆತಾ ತೊ ಬಸೂನ್ ರಾವ್ಲೊ ಜಾಲ್ಯಾರೂಯ್ ಪ್ರಜಾ ತಾಕಾ ತೆಂಕೊ ದಿತಾ. ಕಷ್ಟೆನ್, ಪಾಟೆನ್, ಮನಾನ್ ಆನಿ ನದ್ರೆನ್ ಜೊ ಲೋಕಾಂಕ್ ಯೆವ್ಜಿ ದವರ್ತಾ ತ್ಯಾ ರಾಜಾಚೆರ್ ಲೋಕೂಯ್ ಯೆವ್ಜಿ ಅಸ್ತಾತ್. ಪಾಗಾಕ್ ಪಳೆವ್ನ್ ಚಿತ್ತಾಂ ಭಿಯೆತಾತ್ ತಶಿ ರಾಜಾಕ್ ಪಳೆವ್ನ್ ಪ್ರಜಾ ಭಿಯೆವ್ಪಾಕ್ ಲಾಗ್ಲಿ ತರ್ ಮಾಗಿರ್ ಸಮುದ್ರಾ ಮೆರೆನ್ಚೆಂ ರಾಜ್ಯ್ ಆಸೂನೂಯ್ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಉಪ್ಕಾರ್ನ. ಪಾವ್ ಸುಟ್ಕಾ ಘುಡೆಂ ಬರಿಂ ಕುಸಾಂ ಉಬೊನ್ ವೆತಾತ್ ತಶೆಂ ಅನ್ಯಾಯ್ ಕರ್ತಲ್ಯಾ ರಾಜಾಚೆಂ ರಾಜ್ಯ್ಯೀ ಉಬೊನ್ ವೆತಾ. ಮಾಗಿರ್, ತೆಂ ತಾಕಾ ಹಕಾನ್ ಮೆಳ್ಳೆಂ ಅಸ್ಲೆಂ ಮ್ಹುಣ್ ಕಿತೆಂ ಜಾಲೆಂ. ಪರ್ಕ್ಯಾಂ ರಾಜ್ಯಾಂ ಮೊಡ್ಚಾಚೊ ಯತ್ನ್ ಕರ್ಚೆ ಪರಸ್ ಅಪ್ಲೆಂ ರಾಜ್ಯ್ ತಿಗೊವ್ಚೊ ಯತ್ನ್ ಕರಪ್ ಸದಾಂ ಬರೊ. ನ್ಯಾಯಾನ್ ರಾಜ್ಯ್ ಘೆವ್ಚೆಂ ಆನಿ ನ್ಯಾಯಾನೂಚ್ ತೆಂ ಚಲೊವ್ಚೆಂ. ನ್ಯಾಯಾನ್ ಜೊಡಿಲ್ಲಿ ಜೋಡ್ (ಲಕ್ಷ್ಮಿ) ಕೆನ್ನಾ ನಾ ಜಾಯ್ನಾ. ಕೆನ್ನಾ ಉಣೆಂಯ್ ಜಾಯ್ನಾ.

ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತಾಚೆ ಆಚಾರ್:

ಘಾತ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಭಾಂಗರ್ ಕಾಡ್ತಾತ್ ತಶೆಂ ಬಿಷ್ಟ್ಯಾಚ್ಯಾ, ಪಿತ್ಯಾಚ್ಯಾ ಆನಿ ಘುಗ್ಯಾರ್ಚ್ಯಾ ಲೆಗಿತ್ ಉಲೊವ್ಪ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಕಿತೆಂಯ್ ಮೆಳ್ಳೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಭಾಂಗರ್ ಸಮ್ಜೊನ್ ತೆಂ ಉಪಯ್ಕೆಂ. ಕೆತಾಂತ್ ಶಿಂಪಡಿಲ್ಲ್ಯಾ ಭಾತಾಚೊ ಏಕ್ ಏಕ್ ಕಣ್ ವೆಂಚೊನ್ ಕಾಡ್ತಲ್ಯಾ ಮನ್ಶಾಭಾಶೆನ್ ಬರೆ ವಿಚಾರ್. ಜಂಯ್ ಜಂಯ್ ಮೆಳ್ತಾತ್ ತೆ ಸಗ್ಳೆ ಶಾಣ್ಯಾ ಮನ್ಶಾನ್ ಎಕ್ಟ್ಯಾಂಯ್ ಕರ್ಚೆ. ಮಸ್ತ್ ಗಾಯೆಕ್ ಮಾರ್ ಖಾಂವ್ಚೊ ಪಡ್ತಾ. ಜೆ ಸುಟಾನ್ ಧಾರ್ ದಿತಾ ತೆ ಗಾಯ್ಕ್ ಕೊಣ್ ಮೊಟ್ ಲೆಗಿತ್ ಲಾವ್ಚೊ ನಾ. ತಾಪಯ್ಲ್ಲೆ ಬಗರ್ ಚೆಂ ಬಾಗ್ತಲಾಂ ತಾಕಾ ಬಾಗೊವ್ಪಾಕ್ ಕೊಣ್ ತಾಪಯ್ನಾ. ಹಿಂಚ್ ಮತಿಂತ್ ಧರೂನ್ ಶಾಣ್ಯಾ ಮನ್ಶಾನ್ ಅಪ್ಲೆ ಪರಸ್ ವ್ಹಡ್ ಮನ್ಶಾ ಮುಖಾರ್ ನಮೊನ್ ಚಲ್ಚೆಂ. ಮೊನ್ಶಾತಿಕ್ ಆಧಾರ್ ಪಾವ್ಚಾಚೊ. ರಾಜಾಕ್ ತಾಚ್ಯಾ ಮಂತ್ರ್ಯಾಂಚೊ. ಬಾಯ್ಲೆಕ್ ಘೊವಾಚೊ. ಬುದ್ವಂತಾಕ್ ವಿದ್ಯೆಚೊ. ಸತ್ಯಾನ್ ಧರ್ಮಾಚಿ ರಾಕಣ್ ಜಾತಾ. ಅಭ್ಯಾಸಾನ್ ವಿದ್ಯೆಚಿ. ಶೃಂಗಾರಾನ್ ರೂಪಾಚಿ ಆನಿ ಉಜು ಚಲ್ಲಿಕೆನ್ ಕುಳಾಚಿ. ಬಲ್ಕಾನ್ ಉಂಚ್ ಕುಳಾಂತ್ಲೊ ಜಾವ್ನೂಯ್ ಚಲ್ಲಿಕೆನ್ ಮನಿಸ್ ಉಣಾಕ್ ಅಸತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮ್ಹುಜ್ಯಾ ಮತ್ತಾನ್ ತಾಕಾ ಉಂಚ್ ಕುಳಾಚೆ ಘೊವ್ಮಾನ್. ಮೆಳೊಂಕ್

ಜಾಯ್ನಾತ್. ಹಾಚ್ಯಾ ಉರ್ಫಾಟೆಂ, ಉಣಾಕ್ ಕುಳಾಂತ್ ಜಲ್ಮಾಕ್ ಯೇವ್ನೂಯ್ ಚಲ್ಲುಕೆನ್ ಮನಿಸ್ ಉಜು ಆಸತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತಾಕಾ ಊಂಚ್ ಕುಳಾಂಚೆ ಭೊವ್‌ಮಾನ್ ದಿವ್ಪಾಕ್ ಅನ್‌ಮನೂಂಕ್ ಜಾಯ್ನಾ. ದುಸ್ರ್ಯಾಚೆಂ ಧನ್, ರೂಪ್, ಕರ್ತೃತ್ವ್, ಕುಳ್, ಸುಖ್ ಆನಿ ಭಾಗ್ಯ್ ಪಳೊವ್ನ್ ಜಾಚೆ ದೊಳೆ ಫುಟ್ಟಾತ್ ತಾಕಾ ರೋಗಿ ಧರ್ಜೊ. ವಿದ್ಯಾ, ಧನ್ ಆನಿ ಕುಳ್ ಹ್ಯೊ ತೀನ್ ಗಜಾಲಿ ಮನ್ಶ್ಯಾಕ್ (ತೊ ಗರ್ವಿಷ್ಟ್ ಆಸತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್) ಮದಾಂಧ್ ಕರ್ತಲ್ಯೊ ಆನಿ (ತೊ ಶೀಳ್‌ವಂತ್ ಆಸತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತಾಕಾ) ನಮ್ರ ಕರ್ತಲ್ಯೊ. ಬರೊ ಭೆಸ್ ಕರೂನ್ ಭೊಂವ್ಲ್ಯಾರ್ ಚಾರ್ ಚವ್ಗಾಂತ್ ಭೊವ್‌ಮಾನ್ ಮೆಳತ್. ಘರಾಂತ್ ಗಾಯೊ ಆಸತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಪಕ್ವಾನ್ನಾಂ ಖಾಂವ್ಕ್ ಮೆಳತ್. ಗಾಡಿ ಘೊಡೊ ಆಸತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ವಾಟ್ ಬೆಗೀನ್ ಕಾತ್ರುಂಕ್ ಮೆಳತ್. ಪುಣೂನ್ ಆಂಗಾಂತ್ ಶೀಲ್ ಆಸತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಅಖ್ಖ್ಯಾ ಸಂವ್ಸಾರಾಚೆರ್ ಜಯ್ತ್ ಜೊಡುಂಕ್ ಮೆಳ್ಳೆಂ. ಜಿವಿತಾಂತ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಕ್ ಚಡ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚೆಂ ತೆಂ ಶೀಲ್. ಮನಿಸ್ ತೆಂಚ್ ಹೊಗ್ಡಾವ್ನ್ ಬಸತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತಾಚ್ಯಾ ಜಿವಿತಾಕ್ ಕಾಂಯ್ ಅರ್ಥ್ ಉರ್ನೊನಾ. ಮಾಗಿರ್, ತಾಚೆ ಕಡೆನ್ ಕೆದಿಯ್ ಮೊಟಿ ಸಂಪತ್ ಆಸುಂ ವ ತಾಚೆಂ ಕೆದೆಂಯ್ ವ್ಹಡ್ಲೆಂ ಘರ್ ಆಸುಂ. ಗರೀಬಾಂಕ್ ಸದಾಂ ಸುವಾದಿಕ್ ಜೆವಣ್ ಮೆಳ್ನಾ. ಕಿತ್ಯಾಕ್, ತಾಂಚ್ಯಾ ಪೊಟಾಕ್ ಭೂಕ್ ಲಾಗಿಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಾ ಆನಿ ಸುವಾದ್ ಖರೆಪಣಾನ್‌ಶಿ ಭುಕೆಂತ್ ಆಸ್ತಾ. ಶ್ರೀಮಂತಾಚ್ಯಾ ನಶಿಬಾಂತ್ ಹಿ ಭೂಕ್ ನಾ. ದೆಖೂನ್ ತಾಣಿ ಪಕ್ವಾನ್ನಾಂ ಜರೂಯ್ ಕರೂನ್ ಖಾಲಿಂ ತರೂಯ್ ತಿ ತಾಂಕಾಂ ಗೋಡ್ ಲಾಗನಾತ್.

ಬಾರೀಕ್ ಲೊಕಾಕ್ ಭಯ್ ಉಪಾಸ್‌ಮಾರಿಚೊ. ಮದ್ಲ್ಯಾ ಪಾಂವ್ಡ್ಯಾಚ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಕ್ ಮರ್ನಾಚೊ ಆನಿ ವ್ಹಡ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಕ್ ಅವ್ಮಾನಾಚೊ.

ಮದಾಂ ಭಿತರ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ವಾಯ್ಟ್ ಮದ್ ಗಿರೆಸ್ತ್‌ಕಾಯೆಚೊ.

ಪಯ್ಲಿಂ ಇಂದ್ರಿಯಾಂಚೆರ್ ಜಯ್ತ್:

ಮನ್ಶ್ಯಾನ್ ಪಯ್ಲಿಂ ಖಾಸಾ ಆಪ್ಣಾಚೆರೂಚ್ ಜಯ್ತ್ ಜೊಡುಂಕ್ ಜಾಯ್. ಅಪ್ಣಾಕ್ ಆಪ್ಲೆ ಸುವಾದೀನ್ ದವರೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ಆಪ್ಣಾಕೂಚ್ ಜಿಖೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ಜೊ ಆಪ್ಣಾಕ್ ಆಪ್ಲೆ ಸುವಾದೀನ್ ದವರಿನಾಸ್ತಾನಾ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಹಾತಾ ಸಕಯ್ಲ್ಯಾ ಲೊಕಾಂಕ್ ಆಪ್ಲೆ ಸುವಾದೀನ್ ದವರೂಂಕ್ ಪಳೆತಾ ಆನಿ ತಾಂಕಾ ಸುವಾದೀನ್ ಕರಿನಾಸ್ತಾನಾ ದುಸ್ಮಾನಾಚೆರ್ ಜಯ್ತ್ ಜೊಡೂಂಕ್ ವಾವ್ರುರ್ತಾ ತಾಚೆಂ ಆಖ್ರೇಕ್ ನಾಶೆಂಚ್ ಜಾತಾ. ಜೊ ಆಪ್ಣಾಕ್ ಜಿಖ್ತಾ, ಆಪ್ಲಿಂ ಇಂದ್ರಿಯಾಂ ಆಪ್ಲೆ ಸುವಾದೀನ್ ದವರ್ತಾ ಆನಿ ಯೆವ್ಜೂನ್ ಕರೂನ್ ಕರ್ನ್ಯೊ ಕರ್ತಾ ತಾಂಗೆರ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸೇವಾ ಕರೂಂಕ್ ಯೆತಾ. ಆಮ್ಚಿ ಕೂಡ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಎಕೆ ಥರೆಚೊ ರಥ್. ಆತ್ಮೊ ರಥ್ ಚಲೊವ್ಪಿ (ಸಾರಥಿ) ಆನಿ ಇಂದ್ರಿಯಾಂ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಘೊಡೆ. ಘೊಡ್ಯಾಂಕ್ ಸಾರ್ಕೆಂ ಶಿಕೊವ್ನ್ ತಯಾರ್ ಕೆಲೆ ಮ್ಹಣ್ಟಾಕೂಚ್ ರಥಾಂತ್ ಬಸಿಲ್ಲೊ ಜಸೊ ಸುಸಂಗೀತ್ ವಾಟ್ ಕಾತರ್ತಾ ತಸೊ ಶಾಣೊ ಮನಿಸ್ ಆಪ್ಲಿಂ ಇಂದ್ರಿಯಾಂ ಆಪ್ಲೆ ಸುವಾದೀನ್ ದವರೂಂಕ್ ಸಾತ್ ತೊ ಇಂದ್ರಿಯಾಂ

ಸುವಾದೀನ್ ಜಾತಲೊ ಆನಿ ಮಾಗಿರ್ ದುಃಖಾಕ್ ಸುಖ್. ಅರ್ಥಾಕ್ ಅನರ್ಥ, ಅನರ್ಥಾಕ್ ಅರ್ಥ ಮಾನೂಂಕ್ ಲಾಗ್ತಲೊ. [illegible]

[illegible]

ಭಾಗ್ಯವಾದಾ ಆಡ್ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ್:

[illegible]

[illegible] ದುಸ್ರೆಂ ಪುಸ್ತಕ್ ಮೆಳನಾ.

[illegible]

[illegible] ಆಯ್ಲ್ಯಾಂ.

[illegible]

ಆಪ್ಲೊ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ವ್ಹಡ್ಲೊ ದುಸ್ಮಾನ್ ಮಾನ್ಸಾ. ಬುದ್ಧ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದಿ. ತೋವೂಯ್ ಆಯುಷ್‌ಭರ್ ಭಾಗ್ಯವಾದಾ ಆಡ್ ಝುಜಲ್ಲೊ. ಶ್ರಮಣ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಂತ್ ವಾಡಿಲ್ಲ್ಯಾನ್ ತೊ ಆಪೆಕ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಕ್ ನಿರ್ವಾಣಾ ಕಡೆನ್ ವ್ಹರೂಂಕ್ ವಾವುರ್ಲ್ಯಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ ಹಿ ಗಜಾಲ್ ಪಗ್ಟ್. ಪುಣೂನ್ ತೊ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದಿ ಆಶಿಲ್ಲೊ ಹಾತೂಂತ್ ದುಬಾವ್ ನಾ. ಬುದ್ಧಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದಾ ಪಾಸೆನೂಚ್ ವಿದುರಾಚೊ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ್ ಭಾಗ್ಯವಾದ ಮತ್ತಾಚೊ ಪ್ರಭಾವ್ ಉಣೊ ಕರಪಾಖಾತಿರ್ ವಾವ್ರಲ್ಲೆಲೊ. ಪುಣೂನ್ ವಿದುರಾನ್ ಸಂಸಾರಾಕ್ ಫಾಟ್ ಕರೂಂಕ್ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ದೆಖೂನ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದಾನ್ ಮನಿಸ್, ಕುಟುಂಬ್, ಸಮಾಜ್ ಆನಿ ಕರ್ತೃತ್ವಾಚ್ಯಾ ಆಧಾರಾನ್ ತಾಂಚಿ ಉದರ್ಗತ್ ಹ್ಯಾ ತತ್ವಾಚೆರೂಚ್ ಚಡ್ ಭರ್ ದಿಲ್ಯಾ. ವಿದುರಾಚೆ ನಿತಿಕ್ ಮಹಾಭಾರತಾಂತ್ 'ಸಂಸಾರಿಣಿ' ಮ್ಹಳ್ಯಾ. ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಕ್ ಹಾವ್ಸಾ ಹಾವ್ಸಾಕ್ ಉಪ್ಕಾರಾ ಪಡತ್ ಆಸಲಿ ಲಿಪ್ಲ್ಯಾ. ತಿಚೇಂಯ್ ಮೋಟ್ ಭಾಗ್ಯವಾದಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಭಾವಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಸಮಾಜಾಕ್ ಮೆಕ್ಳೊ ಕರೂನ್ ತಾಕಾ ಕರ್ತೃತ್ವಾಚ್ಯಾ ಮಾರ್ಗಾರ್ ಹಾಡಪ್ ಹಿಚ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ.

ಭಾಗ್ಯವಾದಾಚಿಂ ತತ್ವಾಂ ಪಾಂಚ್.

1. ಸರ್ವಸಾಮ್ಯ (ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಕ್ ಸಾರ್ಕೆ ಲೆಖಪ್) 2. ಅನಾಯಾಸ್ (ಹಾತ್ ಪಾಂಯ್ ಹಾಲಯ್ನಾಸ್ತಾನಾ ಜೆಂ ಮೆಳ್ಟಾ ತಾತೂಂತ್ ಸಂತುಷ್ಟ್ ರಾವಪ್) 3. ಸತ್ಯವಾಕ್ (ಸತ್ಯಾಚ್ ಉಲವ್ಪ್, ಸತ್ಯಾನೂಚ್ ಚಲಪ್) 4. ನಿರ್ವೇದ್ (ಕಸಲಿಚ್ ಕರ್ಣಿ ಕರಪ್ ನಾ) ಆನಿ 5. ಅಪಪಿತ್ಸಾ (ಆಮ್ಕಂ ಜಾಯ್ ತಮ್ಕಂ ಜಾಯ್ ಅಶೆಂ ಮನಾಂತ್ ಲೆಗಿತ್ ಯೆಂವ್ಕ್ ದಿವಪ್ ನಾ).

ಕಿತೆಂಚ್ ಕರುಂಕ್ ನಾಕಾತ್, ಸುಶೆಗಾದ್ ಬರೆ ರಾವಾತ್. ಜೆಂ ಮೆಳ್ಟಾಂ ತಾತೂಂತೂಚ್ ಭಾದೊಸ್ ಭರಿತ್ ರಾವಾತ್. ತುಮ್ಚ್ಯಾ ಭಾಗ್ಯಾಂತ್ ಶಿರ್ಲ್ಲೆಂಚ್ ಆಸಾ-ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ನಿರ್ವೇದ್, ನಿವೃತ್ತಿ, ತೃಪ್ತಿ ಆನಿ ಶಾಂತಿ ಹಿಂ ಭಾಗ್ಯವಾದಾಚಿಂ ಆಂಗಾಂ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ. ಭಾಗ್ಯವಾದ್ ಸತ್ಯ, ದಯಾ, ಕ್ಷಮಾಂ ಅಸಲಿಂಯ್ ತತ್ವಾಂ ಮಾನ್ತಾಲೊ. ತಾಂಕಾಂ ಪಾಳೊಯ್ ದಿತಾಲೊ. ಪುಣೂನ್ ತಾಗೆಲಿ ಭರ್ ಭಾಗ್ಯಾಚೆರೂಚ್ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ದೆವಾ ಪರಸ್ ದೈವ್ ವ್ಹಡ್ಲೆಂ. ಕಿತ್ಯಾಕ್, ದೈವಾಚೆರ್ ಏಕ್ ಮಾತ್ರ ಚಡ್, ಹೆ ಶ್ರದ್ಧೆನ್ ಭಾಗ್ಯವಾದಿ ಜಿಯೆತಾಲೆ.

ಆನಿ ವೃತ್ತಾಚೆಂ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸಮಾಜ್ ತಾಂಚೆಂಚ್ ಮಾನ್ತಾಲೊ. ತಾಂಚ್ಯಾ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ವತಾಲೊ, ತಾಂಚೆ ದೆಖಿನ್ ಚಲ್ತಾಲೊ.

ಹೆಂ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ವ್ಹಡ್ಲೆಂ ಸಾಮಾಜಿಕ್ ಸಂಕಷ್ಟ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ದೆಖೂನ್ ಭಾಗ್ಯವಾದಾಚೆಂ ಏಕ್ ಏಕ್ ಮತ್ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದಾಕ್ ಕಾತರ್ಶೆಂ ಪಡ್ಲಾಂ.

ಭಾಗ್ಯವಾದ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾಲೊ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಾಂತ್ ಜಶೆಂ ಬರೊವ್ನ್ ದವರ್ಲ್ಲಾಂ ತಶೆಂಚ್ ಘಡ್ತಲೆಂ. ತಾತೂಂತ್ ಇಲ್ಲೊ ಲೆಗಿತ್ ಬದಲ್ ಜಾವ್ಪಾಚೊ ನಾ.

ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ, ಹೆಂ ಖರೆಂ ನ್ಹಯ್. ಮನ್ಶ್ಯಾಕ್ ಕರ್ಣೆಚಿ ಮೆಕ್ಳಿಕ್

ಮೆಳ್ಯಾ. ಬುದ್ಧಿ ಪರಸ್ ವಯ್ಲ್ಯಾ ಪಾಂವ್ಡ್ಯಾಚಿ ಪ್ರಜ್ಞಾ ನಾಂವಾಚಿ ಏಕ್ ಶಕ್ತಿ ತಾಚ್ಯಾಂತ್ ಆಸಾ. ಪ್ರಜ್ಞೆರ್ ಧರೂನ್ ಕಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯ್ಯಾರ್ ತಾಚೆಂ ಭಾಗ್ಯ ಬದಲ್ತಲೆಂ.

ಭಾಗ್ಯವಾದ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾಲೊ. ಹಾತ್ ಪಾಂಯ್ ಹಾಲೊವ್ನ್ ಕಾಂಯ್ಚ್ ಮೆಳ್ಚೆಂ ನಾ. ಜೆಂ ಮೆಳ್ತಾಂ ತಾತೂಂತೂಚ್ ಧಾದೊಸ್ಥಿಂತ್ ರಾವ್ಚೆಂ.

ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ. ತಶೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮಾಗಿರ್. ಹಾತ್ ಪಾಂಯ್ ಮನ್ಶಾಕ್ ದಿಲ್ಯಾತ್ ತರಿ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ದೆವಾನ್ ಹಾತ್ ಪಾಂಯ್ ಹಾಲಯ್ನಾಸ್ತಾನಾ ರಾವನ್ ಮೆಳ್ತೆಲೆಂ ಜಿಯೆವ್ಪಾ ಸಾರ್ತೆಂ. ಮಾಗಿರ್ ಮರ್ತೆಂ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಜಾಯ್. ಕಲ್ಲಿ ಕೆಲಿ ಬಗರ್ ಮನ್ಶಾಕ್ ಜಿಯೆಂವ್ಕ್ಚ್ ಯೆವ್ಪಾಚೆಂ ನಾ ಆನಿ ಉರ್ಜಾ ಉತ್ಸಾಹ ಬಗರ್ ಕಲ್ಲಿ ಕರೂಂಕ್ ಯೆವ್ಪಾಚೆಂ ನಾ. ಉರ್ಜಾ ಮ್ಹಳ್ಯಾರೂಚ್ ಜಿವಿತ್. ಕರ್ತೃತ್ವ ಮ್ಹಳ್ಯಾರೂಚ್ ಜಿವಿತ್. ಜೊ ಕಲ್ಲಿ ಸೊಡ್ತಾ ತಾಕಾ ಸುಖ್‌ಯಿ ಸೊಡೂನ್ ವತಾ. ವೈರಾಗ್ಯ ಜಿವಿತಾಚಿ ಮೋಟ್ ಆಸುಂ ನಜ. ಕರ್ತೃತ್ವಾಚ್ ಜಿವಿತಾಚೊ ಉದ್ದೇಶ್ ಆಸೂಂಕ್ ಫಾವ್ಪಾ.

ಭಾಗ್ಯವಾದಿ ಲೋಕ್ ಕ್ಷಮಾ-ದಿಮಾ ಮಾಗ್ತಾಲೆ. ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ್ ಮ್ಹಣಪಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ. ಅಂಗಾಂತ್ ಬ್ಯಾಸ್ತ್ ಕರಪಾಚಿ ತಾಂಕ್ ಆಸೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ತಾಚಿಚ್ ಕ್ಷಮಾ ದಿಂ. ದುಬ್ಳ್ಯಾಚೆ ಕ್ಷಮೆಕ್ ಮೋಲ್ ನಾ ಆನಿ ಅರ್ಥೂಯ್ ನಾ.

ಭಾಗ್ಯವಾದ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾಲೊ. ಸಮಾಜಾಂತ್ ಸಗ್ಳೆ ಸಾರ್ಕೆ. ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ್ ಮ್ಹಣಪಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ. ಹೆಂವ್ಪೂಯ್ ಏಕೆಂ ನ್ಹಯ್. ವ್ಹಡ್ ತೆ ವ್ಹಡ್ ಲ್ಹಾನ್ ತೆ ಲ್ಹಾನ್. ದೋನಾ ಮಜಗತಿಂ ಅಂತರ್ ಸದಾಂ ಉರ್ತಲೆಂ. ಉರೂಂಕೂಚ್ ಜಾಯ್. ಏಕ್ ಏಕೆಂ. ವಿದ್ಯಾ, ತಪ್, ಸಂಯಮ್, ತ್ಯಾಗ್, ಸ್ವಾಧ್ಯಾನ್, ದಾನ್ ಹೆ ಗೂಣ್ ವಾಡೊವ್ನ್ ಮನಿಸ್ ಲ್ಹಾನಾಚೊ ವ್ಹಡ್ ಜಾಂವ್‌ಯೆತಾ. ತಾಚ್ಯಾನ್ ವಯ್ಲ್ಯಾ ಪಾಂವ್ಡ್ಯಾರ್ ಚಡೂಂ ಯೆತಾ. ತಸೊ ತೊ ಚಡೂನ್ ಗೆಲೊ ಮ್ಹಣ್ಕೂಚ್ ತೊ ವ್ಹಡೂಚ್ ಜಾತಾ. ಚಾರಿತ್ರ್ಯಾನ್, ಶೀಲಾನ್, ವಿದ್ವೆನ್ ವ್ಹಡ್ ತೊಚ್ ಏಕೊ ವ್ಹಡ್. ಮಾಗಿರ್ ತೊ ಖಂಯ್ಚೆಯ್ ಜಾತಿಂತ್ ಜಲ್ಮಾ ಯೆಂವ್. ಪುಣೂನ್ ತೊ ವ್ಹಡ್ ಜಾತಕೂಚ್ ತಾಕಾ ವ್ಹಡೂಚ್ ಲೆಖೊಂಕ್ ಜಾಯ್. ತಾಕಾ ಹೆರಾಂ ಸಾರ್ಕೊ ಲೆಖೊಂಕ್ ಫಾವ್ ನಾ.

ಭಾಗ್ಯವಾದ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾಲೊ. ವಯ್ಲ್ಯಾ ಕುಳಾಂತ್ ಜಲ್ಮಾ ಆಯಿಲ್ಲೊ ಸದಾಂ ವಯ್ರೂಚ್ ಉರ್ತಲೊ. ಗಿರೆಸ್ತ್ ಗಿರೆಸ್ತೂಚ್ ಉರ್ತಲೊ. ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ್ ಮ್ಹಣಪಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ. ಕುಳಾಕ್ ಮಹತ್ವ ಆಸಾ. ಪುಣೂನ್ ಆಚಾರಾಕೂಯ್ ತಿತ್ಲೆಂಚ್ ಮ್ಹತ್ವ ಆಸಾ. ಪುಣೂನ್ ಆಚಾರಾಕೂಯ್ ತಿತ್ಲೆಂಚ್ ಮ್ಹತ್ವ ಆಸಾ. ಆಚಾರಾನ್ ಕುಳ್ ವಯ್ರ್ ಸರೂಂಯೆತಾ. ತಸೊ ಗರೀಬ್ ಲೆಗಿತ್ ಶ್ರೀಮಂತ್ ಜಾಂವ್‌ಯೆತಾ.

ಭಾಗ್ಯವಾದ್ ಸತ್ಯವಾಕ್ ತತ್ವ ಮಾನ್ತಾಲೊ. ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸತ್ಯ ಉಲೊವ್ಚೆಂ. ಸತ್ಯಾನ್ ಚಲ್ಚೆಂ. ಅಶೆಂಚ್ ಮ್ಹಣ್ತಾಲೊ.

ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ್ ಮ್ಹಣಪಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ. ಉಲೊವ್ಚೆಂ ಜಾಲೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಸತ್ಯಾಚ್ ಉಲೊವ್ಚೆಂ. ಪುಣೂನ್ ತೆಂ ಗೋಡ್ ಆಸ್ಚೆಂ. ಮ್ಹೊವಾಂತ್ ಘೊಳೊವ್ನ್ ಉಲೊವ್ಚೆಂ

ತಶೆಂ ಉಲೊಂವ್ಕ್ ಆಯ್ಲೆಂ ನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಉಲಯ್ನಾಸ್ತಾನಾ ರಾವ್ತೆಂ. ವರಮಾರ್ ಬಸ್ತಾ, ಕಾಳ್ಜಾಕ್ ಘಾಯ್ ಕರ್ತಾ ಅಸಲ್ಯಾ ಸತ್ಯಾಕ್ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದಾಂತ್ ಸುವಾತ್ ನಾ. ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ ಜೇ ಪ್ರಜ್ಞಾ ನಾಂವಾಚಿ ದೇವಿ ಬಸ್ಲ್ಯಾ ತಿಚ್ ವಾಗ್ದೇವಿಚೆಂ ರೂಪ್ ಘೆವ್ನ್ ಜಿಬೇರ್ ಯೆತಾ. ತೀ ದಾಯ್ಜೊಪ್ಪ್ ಆಸೂಂಕ್ ಫಾವ್‌ನಾ.

ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ್ ಚಡ್ ಭರ್ ದಿತಾ, ಆರ್ಜವಾಚೆರ್.

ಆರ್ಜವ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್, ನೀಟ್ ಚಲಪ್, ಉಜೂ ಚಲಪ್, ಚಿತ್ತ್ ನಿರ್ಮಳ್ ದವರಪ್. ಫಟಿಂಗ್‌ಪಣಾಂ, ವಾಂಕ್ಡಿ ಚಾಲ್, ಕೊಡು ಉತರ್ ಅಸಲ್ಯಾ ಗಜಾಲಿಂಕ್ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದಾಂತ್ ಸುವಾತ್ ನಾ.

ಭಾಗ್ಯವಾದ್ ಧರ್ಮಾಕ್ ಮಾನಿನಾಶಿಲ್ಲೊ. ಧರ್ಮ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ನ್ಯಾಯ್‌ನೀತ್, ಲಾಗ್ಲ್ಯಾಕ್, ದಯಾಮಾಯಾ ಆನಿ ತತ್ವಾಂ. ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ್ ಭರ್ ದೀವ್ನ್ ಸಾಂಗ್ತಾಲೊ, ಕಸಲಿಯ್ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯೇಂವ್, ಮನ್ಶ್ಯಾನ್ ಧರ್ಮ್ ಸೊಡೂಂಕ್ ಜಾಯ್ನಾ. ಸುಖ್‌ದೂಖ್ ಸಗ್ಳೆಂ ಖಿಣ್ಯಾಳೆಂ. ಸಗ್ಳೆಂ ಅನಿತ್ಯ. ಯೆತಲೆಂ ಆನಿ ವತಲೆಂ. ಧರ್ಮ್ ಮಾತ್ ಸಾಸ್ಣಾಚೊ. ನಿತ್ಯ, ಸದಾಂಚ್ ಥಿರ್ ಉರ್ತಲೊ. ತೊ ಸೊಡುಂಕ್ ಫಾವ್‌ನಾ.

ನ ಜಾತೂ ಕಾಮಾನ್ನ ಭಯಾನ್ನ ಲೋಭಾದ್ ।

ಧರ್ಮಂ ತ್ಯಜೆಜ್ಜಿ ವಿತಸ್ಯಾಪಿ ಹೇತೋಃ ॥

ನಿತ್ಯೋ ಧರ್ಮಃ ಸುಖಃ ದುಖೇ ತ್ವನಿತ್ಯೇ ।

ನಿತ್ಯೋ ಜೀವೊ ಧಾತುರಸ್ಯ ತ್ವನಿತ್ಯಃ ॥

ಭಾಗ್ಯವಾದಾಚೆಂ ಅವಿವಿತ್ಸಾ ನಾಂವಾಚೆಂ ಆನಿಕ್ ಏಕ್ ತತ್ವ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಅವಿವಿತ್ಸಾ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ನಾಕಾ ತ್ಯಾ ಗಜಾಲಿಂನಿ ಮನ್ ಘಾಲಪ್ ನಾ. ಹೆಂ ಜಾಯ್ ತೆಂ ಜಾಯ್ ಮ್ಹಣಪ್ ನಾ. ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ್ ಮ್ಹಣಪಾಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ, ಹೆಂವೂಯ್ ಉಪ್ಕಾರ್ನಾ. ಮನ್ಶ್ಯಾನ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾಚ್ ಗಜಾಲಿಂತ್ ಮನ್ ಘಾಲೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ಮನಿಸ್ ಸಂವ್ಸಾರ್ ಘೇವ್ನ್ ಬಸ್ಲಾ. ತಾಣೆ ಸಂವ್ಸಾರಾಂತ್ ಮನ್ ಘಾಲೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ಘರ್ ಶೆತ್, ಭಾಟ್, ಜೆವಣ್-ಖಾಣ್, ನ್ಹೆಸಣ್-ಪಾಂಗ್ರುಣ್, ಉದ್ಯೋಗ್-ಧಂದೊ, ಇತ್ಲೆಂಚ್ ನ್ಹಂಯ್ ತರ್ ರಾಜಕೀ, ಸಾಮಾಜಿಕ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಗಜಾಲಿಂತ್ ರೂಚ್ ಘೆಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ತಾತೂಂತ್ ಸುಧಾರೂಯ್ ಘಡೊವ್ನ್ ಹಾಡ್ಟಾಕ್ ವಾವ್ರುಂಕ್ ಜಾಯ್. ದಾರಿದ್ರ್ಯ ವಾಂಟ್ಯಾಕ್ ಆಯಿಲ್ಲೆಂ ಆಸತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತೆಂ ಭಾಗ್ಯಾಚೆರ್ ಧುಕ್ಲೂನ್ ಉಡೊಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್ನಾ. ತೆಂ ನಾ ಕರಪಾಕ್ ವಾವ್ರುಂಕ್ ಜಾಯ್. ಕೆನ್ನಾ ಕೆನ್ನಾ ಯತ್ನ್ ಕರೂನೂಯ್ ಫಳ್ ಮೆಳನಾ ಮ್ಹುಣ್ ನಿರ್ಶೆಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್ನಾ. ಯತ್ನಾಚ್ ಖಂಯ್ ತರೀ ಚುಕ್ತಾತ್ ಅಶೆಂ ಧರೂನ್ ತಾತೂಂತ್ ಬದಲ್ ಕರೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ಕಾಂಯ್‌ಜಾಣ್ ದಾರಾಂತ್ ಲೆಗಿತ್ ಉಬೆ ಕರಪಾ ಸಾರ್ಕೆ ನ್ಹಂಯ್ ಅಶೆ ಲೋಕ್ ಸಮಾಜಾಂತ್ ಆಸ್ತಾತ್ ಆನಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತಾಂಗೆರೂಚ್ ವಚೂನ್ ಉದಕ್ ಭರೂಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾ. ಹೆಂವೂಯ್ ಭಾಗ್ಯಾಚೆರ್

ಧುಕ್ಲೊಂಕ್ ಫಾವ್ನಾ. ಬಿರೆಪಣಾಸ್ತಿಂ. ಗರೀಬಾಂಯ್ ಆನಿ ಗಿರೆಸ್ತಾಂಯ್ ಭಾಗ್ಯಾಚೆರ್ ಆಧಾರೂನ್ ನಾ. ತಾಂಚೊ ಆಧಾರ್ ಕರ್ತೃತ್ವ, ತೆಂ ಪ್ರಜ್ಞೆಕ್ ಧರೂನ್ ಕರುಂಕ್ ಜಾಯ್.

ಪ್ರಜ್ಞೆಕ್ ಜಯ್ತ್ ಮೆಳ್ಳಿ ಬಗರ್ ರಾವಚ್ ನಾ.

ಮಹಾಭಾರತಾಂತ್ ಮುಖಾರ್ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಯೆತಾ. ಆತ್ಮಿಕ್ ಬ್ರಹ್ಮವಾದ್ ಆನಿ ಯೋಗಬುದ್ಧೀನ್ ಕೆಲ್ಲೊ ಕರ್ಮಯೋಗ್ ಹಾಂಚೊ ಸಮನ್ವಯ್ ಗೀತೆಂತ್ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ತಾ. ಗೀತೆಚೆಂಯ್ ಬುನ್ಯಾದಿಂತ್ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ್ ಯೆತಾ. ಗೀತೆಚೊ ಆದರ್ಶ: ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞ್ ಜಾಚಿ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಥಿರ್. ಕಶಿಚ್ ಹಾಲನಾ ಅಸಲೊ ಮನಿಸ್. ಹಾರ್ ಜಯ್ತ್ ಯೆಸ ಅಪೆಸ ಸುಖ್ ದುಖ್ ಹಾಂಕಾಂ ಸಿತಿಚೆ ಸವ್ನ್ ಮೊಲ್ಲಿಚ್ ನಾ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ತಾ. ಗೀತೆಚೆರ್ ಜಶಿಂ ಭಾಷ್ಯಾಂ ಟೀಕಾಂ ಬರಯ್ಲ್ಯಾಂ ತಶಿಂ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದಾಚೆಂ ಜಾಗೀಕ್ ಜಾಗೀಕ್ ವಿಸ್ತಾರ್ಲೆ ಕರ್ನ್ ವಿದುರ್ ನೀತಿಚೆರೂಯ್ ಬರೊಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಬರಯ್ಲ್ಲೆಂ ನಾತ್. ಸಮ್ಜನಾ. ಏಕ್ ಖರೆಂ: ವಿದುರ್‌ನೀತಿ ಚಿಂತಪಾಕ್ ಬರಿಚ್ ಪ್ರೇರಣಾ ದಿತಾ. ಹಾಂಚಾಕೆಂ ತಶೆಂ ಶ್ಲೋಕಾಂಚೆರ್ ಹಾಂಚಾಕೆಂ ತಶೆಂ ಪ್ರವಚನಾಂ ಬರೊಂವ್ ಯೆತಿತ್ ಯಿತ್ಲೆಂ ಭಲ್ಲಾಂ ಹ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಂತ್.

ಏಕ್ ಸವ್ ಸವಟ್ ದಿಲ್ಲ್ಯಾ, ಸವ ಉಚ್ಚಾರ್ ದಿಲ್ಲ್ಯಾ. ಜಿವಿತಾಕ್ ಏಕ್ ಸವ್ಳೊ ಅರ್ಥ್ ಜೊಡೂನ್ ದಿಲ್ಲ್ಯಾ. ಸವ ದೇಖಿ ಲಾಪ್ಲಿ ಆಗ್ಳೆಂ ವೆಗ್ಳೆಂ ಹೆಂ ಪುಸ್ತಕ್ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಕಡೆಕ್ ಪಡ್ಲೆಂ. ಸಮ್ಜನಾ. ಭಾಷಾಂತರ್‌ಕಾರಾಂನಿ ತಾಕಾ 'ವಿದುರ್ ನೀತಿ' ನಾಂವ್ ದಿಲ್ಲ್ಯಾನ್ ಬೀ ನ್ಹಯ್‌ಮೂಂ?

ಏಕ್ ಖರೆಂ. ತಾಚೊ ಉಪೆಟ್ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಜಿವ್ ಬರಿ ಜಾತಾ. ಕೊಣೆಂಯ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಕೆನ್ನಾಯ್ ತರೀ ಮಹಾಭಾರತಾಚೆಂ ಬರೆಂಚ್ಲೆಂ ಹೆಂ ರತ್ನ್ ಘಾಂಸೂನ್ ಪುಸೂನ್ ನಿವಳ್ ಕರೂನ್ ಲೋಕಾಂ ಮುಖಾರ್ ದವರುಂಕೂಚ್ ಜಾಯ್.

ಜಿವಿತಾಚೆಂ ಭಾಂಗರ್ ಕರ್ಪಾಚಿ ತಾಂಕ್ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ ಪುಸ್ತಕ್ ಹೆಂ.

ಗೊಂಯಾಂತ್ಲೊ ಧಾಲೊ, ಜಾಗರ್ ಆನಿ ಶಿಗ್ಮೊ

– ಶಂಭೂ ಖೇಡೆಕಾರ್
ಸಾವಯ್‌ವೆರೆಂ, ಫೊಂಡೆಂ, ಗೊಂಯ್
('ಕೊಂಕಣ್ ಟಾಯ್ಮ್ಸ್' ದಿವಾಳಿ 2000)

ಅಜರಾಂವರ್ ಗೊಂಯ್ ಭುಂಯೆಂತ್ಲೆ ತೀನ್ ಮುಖೆಲ್ ಲೋಕೋತ್ಸವ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಧಾಲೊ, ಜಾಗರ್, ಶಿಗ್ಮೊ. ಹೆ ಲೋಕೋತ್ಸವ್ ಲೋಕ್ ಪರಂಪರಾ ಆನಿ ಚಾಲ್‌ರೀತಿಚಿ ಪಾಳಾಂ-ಮುಳಾ ಘಟ್ಟ್ ಧರೂನ್ ದವರ್ತಾತ್. 'ಅಸಂ ಫಾಟಾರ್ ಸಾಕೂನ್ ಗಾವ್ಲೊ ಏಕ್ ಕೊಂಕಣಾ ದೆಂವ್ಲೊ ಬಾ. ಫಾಟಾರ್ ಸಾಕೂನ್ ಗಾವ್ಲೊ ಏಕ್ ಕೊಂಕಣಾ ದೆಂವ್ಲೊ. ಕೊಂಕಣಾ ದೆಂವೂನಿ ಗಾವ್ಡ್ಯಾನ್ ಕಾಯ್ ವೋ ಕೇಲಾಂ. ಕಾಳ್ಯಾ-ಭಾಳ್ಯಾ ಬಯ್ಲಾಂಚೆ ಜೊಂತ್ ಬಾಂದಿಯೆಲಾ ಬಾ. ಅಸಂ ಓ‌ಽಽ ರೀ ರೀ ಪಾಪ್ಪಾರಿ ಜೊಂತ್ ಆಮ್ಡೊಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ ಬಾ. ಆನಿ ನಾಂಗ್ರಾಚ್ಯಾ ಅಂಡೆಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಕುಂಡಳ್ ಮೆಳ್ಳಾ ಬಾ. ನಾಂಗ್ರಾಚ್ಯಾ ಅಂಡೆಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಕುಂಡಳ್ ಮೆಳ್‌ಲಾ; ತೋ ಕುಂಡಳ್ ನೆವೂನ್ ದಿಲಾ ಜನಕ್ ರಾಜಾ ಘರೀ ಬಾ. ಜನಕ್ ರಾಜಾನ್ ಕುಂಡಳ್ ಫೊಡೂನ್ ಪಾಹಿಲಾ. ಅಸಂ ಮೂಠ್‌ಭರ್ ಮಾಸಾಚೀರೆ ಸೂರ್ಯಾ ತೇಜಾಚಿ ಕನ್ಯಾ ಜೆಲ್ಮಲಿ ದೇವಾಂಚಿ. ಕನ್ಯಾ ಜೆಲ್ಮಲಿ ಗಾಜೇ'

ಆದ್ಲೆ ಜಾಣ್ಟೆಲೆ ಶಿಕೂನಾಶಿಲ್ಲೆ ಪುಣ್ ಗಿತಾವರಿ ತೇ ಸಾಮ್ಕೆ ಸೊಪೆ ರೀತಿನ್ ರಾಮಾಯಣ್ ಸಾರ್ಕಿಲ್ಲ್ಯೊ ಕಿತ್ಲ್ಯೊತರಿಚ್ ಜೋತಿ ಘಡೊವ್ನ್ ಶಿಗ್ಮೊ, ಧಾಲೊ, ಜಾಗರ್, ಖೆಳ್ಟಾಲೆ ಆನಿ ತಾಕಾಚ್ ಲಾಗೂನ್ ಗೊಂಯ್ಚಿ ಸಾಸಾಯ್ ಜೆಸ್‌ಬರಿ ತಿಗೂನ್ ರಾವ್ತಾಲಿ.

ಶಿಗ್ಮ್ಯಾಚ್ಯೊ ಜೋತಿ, ತಾಂಚ್ಯೊ ಮೋಡಿ, ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ಪದ್ಧತಿಚಿ ಕಲಾ; ಧಾಲೊ, ಜಾಗರಾಚಿಂ ಗಿತಾಂ ಖೂಬ್ ಕಿತೆಂ ದಿವ್ನ್ ವತಾಲಿ. 'ಸೋಡ್ ಸೋಡ್ ರಾವಣಾ ರಾಮಾಸೀತಾ, ನಾಯ್ ಸೊಡೀತಾ ರಾಮ್ ಲಂಕೇ ವಯ್ರ್ ಯೇತಾ'

ಅಶೊ ಮೋಡಿ, ಖೆಳಿಲ್ಲೊ ಪಳಯ್ತನಾ ಖೂಬ್ ಖೊಶೀ ಜಾತಾ. ಆದ್ಲೆ ಕುಳಂಚಿ, ಆತಾಂಚೆ ಕೊಂಕಣಿ ಕುಣಬಿ. ಹೆ ತಾಂಚೆಚ್ ಕಾರ್ಯ್ ಅಶೆಚ್ ಮ್ಹಣ್ಟೆ ಪಡ್ಟಾ.

ಪಾವ್ಸಾಳ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಲುಂವ್ಣಿ, ಮಳ್ಣಿ, ಅಶ್ವಿನ್, ಕಾರ್ತಿಕ್ ಮ್ಹಯ್ನ್ಯಾಂತ್ ಜಾತಾ. ಮಳ್ಣೆಚೆ ಭಾತ್ ಜಮಾ ಜಾವ್ನ್ ಮಳಾಂನಿ ಖಳಾಂನಿ ಭಾತಾಚ್ಯೊ ರಾಶಿ ಪಡ್ಟಾತ್. ಶೆತ್‌ಕಾರಾಲ್ಯಾ, ಆನಿ ಕಾಮಾಗಾರಾಲ್ಯಾ ಘರಾಂನಿ ಲೆಗಿತ್ ಕಾಂಯ್ ಟಿಸಾ ಪುರ್ತಿ ಜಾಯ್ನಾ, ಪುಣ್ ಅನ್ನಾಚಿ ಪುರವಣ್ ಜಾಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಾ ಆನಿ ಲುಂವ್ಣಿ ಮಳ್ಣಿ ಸೊಂಪ್ಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಶೆತ್ಕಾರ್-ಶೆತ್ ಕಷ್ಟೊವ್ನಿ, ಸಾಮ್ಕೆ ಮೆಕ್ಳೆ ಜಾತಾತ್. ಅಶಾ ಹ್ಯಾ ದಿಸಾಂನಿ ತೇ ಸಾಮ್ಕೆ ಖೊಶ್‌ಯೆಚಿ ಜೀಣ್ ಜಗಪಾಚೊ ಯತ್ನ್ ಕರ್ತಾತ್; ಅಶಾಚ್ ದಿಸಾಂನಿ ಪಯ್ಲ್ಯಾ ಹೇಮಂತ್ ಋತುಂತ್ ಚರಣಾಂಚಿಂ ಪಾವ್ಲಾಂ ವಾಜಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ತಾತ್;

ಸೊಬಿತ್ ಅಶಿ ಒವಳ್ ಪಸರೂಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾತ್ ಆನಿ. ಹ್ಯಾಚ್ ದಿಸಾಂನಿ ತ್ಯಾ ಗೊಂಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಕಾಲೆಂ; ಜಾತ್ರಾ, ದೆವಳಾಂನಿ ಚಾಲೂ ಜಾವ್ನ್ ಸೊಂಪ್ತಾ. ಜತ್ರ್ಯಾಂತ್ 'ಪೌಶ' ಮ್ಹಯಿನೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ 'ಮಾಲೂಣ್' ಮ್ಹಯಿನೊ ಲಾಗ್ತಾ. ಹ್ಯಾ ಮ್ಹಯ್ನ್ಯಾಂತ್ ಕುಳಾಗರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ತಳ್ಯೊ, ಬಾಂದ್, ಬಾಂದ್ಲ್ಯಾ ಬಾಂದೂನ್-ಕುಳಾಗರ್ ಶಿಂಪಪಾಚೆ ಕಾಮ್ ಚಾಲೂ ಜಾತಾ. ಮಾಲೂಣ್ ಮ್ಹಯಿನೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್ ಘುತಾ-ಪೇತ್ಯಾಂಚೊ ಮ್ಹಯಿನೊ. ಹ್ಯಾ ಮ್ಹಯಿನ್ಯಾಂತ್ ದಸ್ಪಾರ್ಕ್ಯಾ ರಾತ್ಚೆ ಜೇ ಘುರ್ಯಾಂಕ್ ಘಾಯ್ತ್ ಘೊಂವ್ಚ್ಯಾರ್ ಜಾಣ್ಟಿಂ ಮನ್ಶ್ಯಾಂ ತಾಂಚೆರ್ ರಾಗಾರ್ ಜಾತಾತ್. ತಾಂಚೆರ್ ಬಾರೀಕ್ ನದರ್ ದವರ್ತಾತ್. ಆನಿ ಹ್ಯಾಚ್ ಮ್ಹಯಿನ್ಯಾಂತ್ 'ಧಾಲೊ ಜಾತಾತ್. ಧಾಲೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಲೋಕ್‌ಪರಂಪರಾಂಚೆ ಏಕ್ ಮೂಳ್. ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಅಸ್ಕೃತಾಯ್ ಶಿಗ್ಮ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರ್ ಮ್ಹುಣೂಯೆಂತಾ. ಗಾಂವಾಂತ್ ವ ವಾಡ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ತರೀ ಧಾಲಾಂಚೊ 'ಮಾಂಡ್' ಅಸ್ತಾಚ್. ಧಾಲಾಂಚೊ ಮಾಂಡ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಗಾಂವಾಚಿ ಅಶಿ ಏಕ್ ಲಾಂಬ್ ರೂಂದ್ ಉಕ್ತಿ ಜಾಗಾ. ಹ್ಯಾ ಜಾಗ್ಯಾರ್-ಏಕ್ ತುಳ್ಶಿಚೆಂ ಪೇಡ್ ಅಸ್ತಾ. ಕಾಂಯ್‌ಕಡೆನ್ ತೆಕೂನ್‌ಚ್ ಬಿಂಪ್ರಾ ಪೇಡ್ ರುಮ್ಡಾ ಪೇಡ್ ಲೆಗೀತ್ ಅಸ್ತಾ, ಆನಿ ಹ್ಯಾ ಮಾಲೂಣ್ ಮ್ಹಯಿನ್ಯಾಂತ್ ಘರಾಂ-ಘರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಬಾಯ್ಲೊ ಸವಾಯಿಶಿಣೆ ವ ಕಾಂಯ್‌ಕಡೆನ್ ಚಲ್ಯೊ-ಬಾಯ್ಲೊ ಆರ್ಲೊ ಸರಬರಸ್ ಧಾಲಾಂಚ್ಯಾ ಮಾಂಡಾರ್ ಜಮ್ತಾತ್. ಆತಾಂ ಧಾಲಾಂಕ್ ಪಯ್ಲ್ಯಾ ದಿಸಾ ಉಜೆ ರಾವ್ತಾನಾ ಮಾಂಡಾಚ್ಯಾ ಗುರೂಚೆ ಪೂಜನ್. ತುಳ್ಶೀ-ಪೇಡಾಚಿ ಗಾಂವ್ತ್ಯಾ ಪ್ರತ್ ಜಾಣ್ಯಾ ಮನ್ಶ್ಯಾಂಕ್ ಹಾಡೂನ್ ಪುಜಾ ಕರ್ತಾತ್. ಆನಿ ಸಾಂಗ್ಣೆಂ ಕರೂನ್ ಧಾಲಾಂಕ್ ಸುರ್ವಾತ್ ಜಾತಾ. ಕಾಂಯ್‌ಕಡೆನ್ ಸಾತ್ ದೀಸ್ ವ ಗಾಂವ್ ಪ್ರತ್ ಅಸ್ಲ್ಯಾರ್ ಅಕ್ರಾ ದೀಸ್ ಆರ್ಲೊ ಧಾಲೊ ಚಲ್ತಾತ್. ಧಾಲೊ ಪಳೊವ್ಪಾರ್ ಲೆಗಿತ್ ಲೊಕಾಂಚಿ, ಘುರ್ಯಾಂಚಿ ಗರ್ದಿ ಜಾತಾ. ಪ್ರತ್ ಧಾಲಾಂಚೊ ಮಾಂಡ್ ಅಸ್ಲ್ಯಾರ್ ಹ್ಯಾ ಪಾನಾಂಚಿ ದುಕಾನಾ ಲೆಗೀತ್ ಘಾಲ್ತಾತ್. ತಶಿ ಹ್ಯಾ-ಖಾವ್ಪಾ-ಪಿವ್ಪಾಚಿ ಸೊಂಯ್ ಜಾಯ್ತಾಂ ವರ್ಗಣಿ ಕಾಡೂನ್ ಚಲಯ್ತಾತ್. ಆನಿ ಪಿವ್ಪಾಚಿ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಮದ್ಯ ಪ್ರಾಶನ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸೊರೊ ಸೂರ್ ನ್ಹಯ್. ಕೊಣ್‌ಯ್ ಪಿವೂನ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾರ್ ಚಲ್ಯೊ ತಾಂಕಾಂ ಧಾಂವ್ಡಾವ್ನ್ ದಿತಾತ್. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಮಾಂಡಾಚ್ಯಾ ಗುರೂಕ್ ಭ್ರಷ್ಟ್ ಕರ್ಪಾಚೊ ನಾ. ಅಶೆ ತಾಂಗೆಲೆ ಮತ್ ಅಸ್ತಾ. ಧಾಲೊ ಖೆಳ್ತಾನಾ ಶೀಂ ಗಾಯ್ತಾತ್.

'ರಥಾ ತುಜ್ಯೊ ದಾಂಡ್ಯೊ; ಸಾಡೆತಿನ್ಶಿಂ ಘುಡ್‌ಯೊ.
ರಥಾಂತ್ ಕೊಣ್ ದೇವ್ ಬಸೇ ಗೆ
ರಥಾಂತ್ ಕೊಣ್ ದೇವ್ ಬಸೇ
ರಥಾಂತ್ ಬಸೇ ಸಾಂತೇರಿ ಮಾಯಾ
ಮಾಂಡಾರ್ ಖೆಳೂಂಕ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾಗೇ
ಮಾಂಡಾರ್ ಖೆಳೂಂಕ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾ
ರಥಾ ತುಜ್ಯಾ ದಾಂಡ್ಯೊ ಸಾಡೆತಿನ್ಶಿಂ ಘುಡ್‌ಯೊ

ರಥಾಂತ್ ಕೊಣ್ ದೇವ್ ಬಸೇ ಗೆ
ರಥಾಂತ್ ಕೊಣ್ ದೇವ್ ಬಸೇ
ರಥಾಂತ್ ಬಸೇ ಮಾಂಡಾಚೊ ಗುರೂ
ಮಾಂಡಾರ್ ಖೆಳೂಂಕ್ ಯೆಯ್ಲಾ ಗೇ
ಮಾಂಡಾರ್ ಖೆಳೂಂಕ್ ಯೆಯ್ಲಾ

ಅಶೆ ತರೆನ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ದೆವಾಂಚ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ಧಾಲಾಂಕ್ ಸುರ್ವಾತ್ ಜಾತಾ.

ಆಂಬ್ಯಾ ತುಜೆಂ ಪಾನ್ ಬಾಯೆ ಆಮಟ್
ಆಂಬ್ಯಾ ತುಜೆಂ ಪಾನ್ ಬಾಯೆ ಆಮಟ್
ದತ್ತಾತ್ರಿಯಾ ದೇವಾ ತುಕಾ ದಂಡವತ್
ದತ್ತಾತ್ರಿಯಾ ದೇವಾ ತುಕಾ ದಂಡವತ್

ಅಶೆ ತರೆನ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ದೇವಾಂಚ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ಧಾಲೊ ರಂಗಾರ್ ಯೆತಾತ್ ಆನಿ ರಾತಿಚ್ಯೊ ರಾತಿ ಧಾಲಾಂಚೆ ಮಾಂಡ್ ಧಾಲ್ತಾಂನಿ. ಧಾಲಾಂಚ್ಯಾ ಗೀತಾಂನಿ ಸಾಮ್ಕೊ ಉಮೇದಿನ್ ಫುಲೂನ್ ರಾವ್ತಾ ಆನಿ ಆದ್ಲ್ಯಾ ದಿಸಾವರಿ ಪರತ್ ನಿಮಾಣ್ಯಾ ದಿಸಾ, ಗಾಂವ್ಕಾರಾಕ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ವಾಡ್ಯಾಚೊ ಮುಖೆಲಿ ತಾಕಾ ಆಪೊವ್ನ್ ತುಳ್ಶಿಚಿ ಪುಜಾ ಕರ್ತಾತ್. ಸಗ್ಳ್ಯಾ ದೇವಾಚ್ಯಾ ನಾಂವಾಚೊ ಭೊವ್‌ಮಾನ್ ತ್ಯಾ ತ್ಯಾ ದೇವಾಂಕ್ ಉಕ್ಲೂನ್ ದವರ್ತಾತ್ ಮಾಗಿರ್ ವ್ಹರೂನ್ ತೋ ಪಾವೊವ್ಪಾಚೊ. ಪಾನ್‌ಸುಪಾರಿ ವೀಡೊ, ನಾಲ್ಲ್, ವ್ಹಟಂ ದವರೂನ್ ಮಾಂಡಾಚ್ಯಾ ಗುರೂಂಚೊ ಭೌಮಾನ್ ಕರ್ತಾತ್. ತಾಂಕಾಂ ನತಮಸ್ತಕ್ ಜಾತಾತ್. ಕಾಂಯ್‌ಕಡೆನ್ ಧಾಲಾಂಚ್ಯಾ ಮಾಂಡಾರ್ ಭೌತಿಕ್ ಮಹಾಪೂಜಾ. ವಾಡ್ಯಾಕಾರಾಂಕ್ ಜೆವ್ಣಾಚೆ ಆಟವಲ್ ಬೀನ್ ಕರ್ಚೆಚ್ ಪಡ್ತಾ. ರಾತಿಕಡೆನ್ ಮಾಂಡ್ ದವರ್ತಾತ್; ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ವಾಡ್ಯಾಕಾರಾಕ್ ಹಾಡೂನ್ ಸಾಂಗ್ಣೆಂ ಕರ್ತಾತ್, ಗಾರಾಣೆ ಘಾಲ್ತಾತ್.

'ದೇವಾ ಜಾಗ್ಯಾಚ್ಯಾ ಧನ್ಯಾಂ, ಮಾಂಡಾಚ್ಯಾ ಗುರೂ,

ದೆವಾ ಗಾಂವ್ ಪುರುಸಾ, ದೆವಾ ವರ್ಸಾಚ್ಯಾ ಫಡ್ಯಾರ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಬಾಯ್ಲಾಂ, ಸವಾಯಶಿಣಿಂ, ತಾಂಗೆಲಿಂ ಚೆಡ್ವಾಂ, ಭುರ್ಗಿಂ ಬಾಳಾಂ, ದೆವಾ ಮಾಂಡಾಚ್ಯಾ ಗುರೂ, ತುಜ್ಯಾ ಪಾಂಯಾಂಕಡೆನ್ ತೀಂ ಖೆಳ್‌ಲಿಂ. ವರ್ಸಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣ್ ತಾಂಚಿ ಕೆಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ತೂಂ ಪಾವ್ನ್ ಘೇ. ಕಿತೆಂಯ್ ಚುಕ್ಲಾಂ ಆಸ್ತಲೆಂ, ಭ್ರಷ್ಟ್ ಜಾಲಾಂ ಆಸ್ತಲೆಂ, ತೂಂ ಚೂಕ್ ಮಾಫ್ ಕರುನ್ ಘೆ. ತಾಂಚಿ ತೂಂ ರಾಖಣ್ ಕರ್.'

ಅಶೆಂ ಗಾರಾಣೆಂ ಚಾಲೂ ಆಸ್ತಾನಾಚ್ 'ರಂಭಾ' ಯೆತಾತ್. ಆತಾಂ 'ರಂಭಾ' ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಚಲ್‌ಯಾಂಚೆರ್ ಭಾರ್ ಯೆತಾ. ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಅವಸರ್ ಚಡ್ ಕರೂನ್ ಚಲ್‌ಯಾಂಚೆರೂಚ್ ಯೆತಾ. ಕಾಂಯ್‌ಕಡೆನ್ ಬಾಯ್ಲಾಂಚೆರ್ ಯೆತಾ. ತ್ಯಾ ಭಾರಾಂಕ್ ಕೆಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ಪಾವ್ಲ್ಯಾ ಕಾಯ್ ಕಿತೆಂ? ವಾಸ್ಲೂರ್ ಜಾತಾ. ಹೆರ್ ಕಸಲೆಯ್ ಪ್ರಶ್ನ್ ಆಸ್ಲ್ಯಾರ್ ತ್ಯಾ ರಂಭಾಕ್ ವಿಚಾರುನ್ ಸೊಡ್ತಾತ್; ಸಾಂಗ್ಣೆಂ ಕರೂನ್ ಮಾಂಡ್ ದವರ್ತಾತ್. ರಂಭಾಂಚೊ ಭಾರ್ ಖೂಬ್ ವೆಳಾನ್ ನಿವಳತ್ ವತಾ.

ಕುಳಾಗರಾಂತ್ಲಿಂ ಕಾಮಾಂ. ಶೆತಾಂತ್ 'ಪಾರಯಾಂ' ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಭಾಜಿ. ಮಿರ್ಸಾಂಗೊ ರೋಪ್ಣೆಚಿಂ ಕಾಮಾಂ ಜಾಲೊ ಆಸ್ತಾತ್. ಭಾಜಿ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಕಡೆನ್ ಮೆಳ್ಚೆ ಮ್ಹುಣ್ಸರ್ ಫಾಲ್ಗುನ್ ಮ್ಹಯ್ನೊ ಯೆತಾ. ಆತಾಂ ಫಾಲ್ಗುನ್ ಮ್ಹಯ್ನೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ 'ಶಿಗ್ಮ್ಯಾ ಮ್ಹಯ್ನೊ.' ಹಿಂದೂ ಬಾಂಧವಾಂಚ್ಯಾ ಪರ್ಬಾಚೊ ನಿಮಾಣೊ ಮ್ಹಯ್ನೊ. ನಿಕ್ರೊಚ್-ಕಾಜು-ಆಂಬ್ಯಾಂಚೊ, ಫಿಂಡಾಂ, ಫುಲ್ಲಾಂಚೊ ಮೊಸಮ್‌ಫಾರ್ ಪಾನಾಂ ಪಾನಾಂರ್. ಫರಾಂ-ಫರಾಂನಿ ದಿಸೊಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾ. ಅಶಾ ವೆಳಾರ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಕಾಮಾಕ್ ನೆಟ್ ಆಯಿಲ್ಲೊ ಆಸ್ತಾ. ಪಿಕ್ಲೆಲ್ಯಾ ಧಾಮಾಂಚ್ಯೊ ಪಾಟ್ಲ್ಯಾ ದೆಂವ್ತಾತ್. ಗಾಂವಾಂನಿ, ಪಾತಾರಾಂನಿ ಕಾಜು ಸೊರ್ಯಾಚೊ ಭಾಟ್ಯೊ ಲಾಗ್ತಾತ್. ಕುಳಾಗರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಶಿಪ್ಪ್ಯಾಂಕ್‌ಯಿ ವೇಗ್ ಆಯಿಲ್ಲೊ ಆಸ್ತಾ. ಕಾಂಯ್ ಜಾಣ್ ಹೆಚ್ ಮ್ಹಯ್ನ್ಯಾಂ ಸಾವ್ಕಾ ಪರ್ಬಾಚೊ ಪ್ರುಂಪೆತ್ ಕರಪಾಕ್ ಲಾಗ್ತಾತ್. ಕಾಂಯ್ ಜಾಣಾಂಚಿ ಲಗ್ನಾಂಯ್ ಠೆರೊನ್ ಆಸ್ತಾತ್. ಗಾಂವಾಂ ಗಾಂವಾಂನಿ ಕಾಮಾಂ ಧರ್ಲ್ಲಿಂ ಆಸ್ತಾತ್. ಅಸಿ ಹ್ಯಾಚ್ ಮ್ಹಯ್ನ್ಯಾಚ್ಯಾ ನವಮಿ ದಿಸಾ, ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ 'ಸೊಂಯೆ' ದಿಸಾ ಶಿಗ್ಮ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮಾಂಡಾರ್ ಪಾತ್ಯಾವಂತ್ಲ್ಲಿ. ಗಾಂವಾಂತ್ಲೆ ಮೆಳೊನ್ ಮಾಂಡಾರ್ ಧೊಲ್-ತಾಶೆ ಘೆವ್ನ್ ರಾತಿಕಡೆನ್ ಬಸ್ತಾತ್. ಆತಾಂ ಶಿಗ್ಮ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮಾಂಡಾಕ್ ಅಸಿ ಧಾಲಾಂಚ್ಯಾ ಮಾಂಡಾಕ್ ವೆಗ್ಳೆ ಅಶೆ ಕಾಂಯ್ ನಾಸ್ತಾ. ಧಾ ಜಾಣಾಂಚಿ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಗಾಂವ್ಚಿ ಏಕ್ ಲಾಂಬ್ ರೂಂದ್ ಆಶಿ ಜಾಗಾ. ತ್ಯಾ ಜಾಗ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ವೃಕ್ಷ್ ತುಳ್ಶಿಚಿ ಪೇಡ್. ಧಂಯ್ ಪಾಕ್ಯಾಚೊ ಮುಟೆಲಿ. ದೆವಾಚ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ನಮನ್ ಕರ್ತಾ. ಮಾಂಡಾರ್ ತುಳ್ಶಿ ಪೆಡಾಯೆರ್ ನಾಲ್ಲ್-ಪಾನ್ ಖೆಳೊ ದವರ್ತಾ. ಧೊಲ್ ತಾಶೆ ವಾಜವ್ನ್ ರಮಟ್ ಮಾರ್ತಾತ್. ಸಗ್ಳ್ಯಾ ದೆವಾಚೆ ನಾಂವಾಂಚಿ ಜೋತ್ ಮ್ಹಣೊನ್ ಮಾಂಡಾರ್ ಖೆಳ್ತಾತ್. ಅಸಿ ದುಸ್ರ್ಯಾ ಸಾವ್ಕ್ ಫರಾ ಫರಾಂನಿ ಖೆಳೊಂಕ್ ವೆತಾತ್. ಆತಾಂ ಕಾಂಯ್ ಪಾತಾರಾಂನಿ ನವಮಿನ್ ಶಿಗ್ಮೊ ಸುರು ಜಾತಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಕಾಂಯ್‌ಕಡೆನ್ ಪೃನ್ವೆಕ್ ಸುರು ಜಾತಾ ಅಸಿ ಆಮಾಸ್ ಮುರ್ಲೇನ್ ಜಿಲ್ತಾ. ಕಾಂಯ್‌ಕಡೆನ್ ಪೃನ್ವೆಚ್ಯಾ ದುಸ್ರ್ಯಾ ದಿಸಾ ಹೊಳಿ ಜಾತಾ. ಹೊಳಿ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಗಾಂವಾಂತ್ಲ್ಯಾ ದೆವಾಳಾಂ ಕಡೆನ್ ಗಡೆ ಪಡ್ತಾತ್. ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಗಡ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಧಾರಾಂಚೊ ಉತ್ಸವ್. ಮಾಗಿರ್ ಸುಪಾರೆಚೆಂ ರುಖಾಡ್, ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಮಾಡಿ ಹಾಡೊನ್ ಹೊಳಿ ಮಾರ್ತಾತ್. ತರ್ ಕಾಂಯ್‌ಕಡೆನ್ ಹೆಚ್ ಮಾಡಿಯೆಚ್ಯಾ ಜಾಗ್ಯಾರ್ ಸಾಟ್ಯೊ ಖಾಂಬೊ ಹಾಡೊನ್ ಪುರ್ತಾತ್. 'ಹೊಳಿ' ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಮುಳಾಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಭಾತ್ರಾಚೆರ್ ಮಾರೊನ್ ದರ್ ಫರಾಚೆ ಏಕ್ ತರಿ ನಾಲ್ಲ್ ಹೆ ಹೊಳ್ಯೆಚ್ಯಾ ಮುಳಾಂತ್ ಘೊಡ್ತಾತ್. ಆತಾಂ ಹೊಳ್ಯೆಚೊ ಅರ್ಥ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ವರ್ತಾ ಭಿತರ್ ಮಾರೊನ್ ಗೆಲ್ಲ್ಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಂಕ್ 'ಹಾಲ್ಸ್ತಿನಿಕ್' ಹೆ ಹೊಳ್ಯೆಚ್ಯಾ ನೆಮಾಂತ್ ಫಾಲೊನ್ ತಾಂಚೆರ್ ಹೊಳಿ ಮಾಲ್ಲಿ. ಆತಾಂ ಹಿ ದೆಪಿ ಗ್ರಾಮದೇವತಾ ಅಮ್ಚಿ ರಾಖಣ್ ಕರ್ತಲಿ. ಅಶಾ ಹ್ಯಾ ಶಿಗ್ಮ್ಯಾ ಮ್ಹಯ್ನ್ಯಾಂತ್ ಪ್ರಸಾದ್ ಪಾಕ್ಕಿ ಖಿಂಯ್ನ್ಯಾಂತ್ ದೆವ್ಳಾಂನಿ ಜಾಯ್ನ್ಯಾಂತ್. ಆತಾಂ ಶಿಗ್ಮ್ಯಾಂಕ್ ಖೆಳೊಂಕ್ ಗೆಲೆಸಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಕಾಂಯ್‌ಕಡೆನ್ ದಾವ್ಲ್ಯಾ ಮನ್ಶ್ಯಾಕ್ ದಂಡ್ ಭರ್ಲ್ಲೊ ಪಡ್ತಾ. ಶಿಗ್ಮೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಏಕಾಮೆಕಾಂಕ್ ಮೆಳ್ಚೆ ಉಮೆದಿಚೆ ದೀಸ್. ಗಾಂವಾಂತ್ಲೊ ಶಿಗ್ಮೊ ಸೊಂಪತ್ ಯೆತೊ. ಪುಣ್ ನಾರಾಂನಿ ಶಿಗ್ಮ್ಯಾಂಚ್ಯೊ ಸರ್ತಿ ವ್ಹಡಾ ಪ್ರಮಾಣಾನ್ ಜಾತಾತ್. ರೊಮ್ಟಾ ಮೇಳ್, ಚಿತ್ರರಥ್, ಲೋಕ್‌ನಾಚ್ ಅಶಾ ಖೂಬ್‌ಶಾ ಕಲೆಕ್ ಹಾಂಗಾ ಮೆಕ್ಳೆನ್ ವಾವ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ತ್ಯಾಚ್ ಕಾರಣಾ ಲಾಗೊನ್‌ಚ್

ಲೋಕ್ ಪರಂಪರೆಂತ್ಲಿ ಕಲಾ ಜೀವಿ ಉರೂಂಕ್ ಪಾವ್ತಾ. ಪುಣ್ 'ಧಾಲೊ, ಜಾಗರ್' ಹಾಂಚೊ ಮಾತ್ ಸರ್ತಿ ತಶೆ ವ್ಹಡಾ ಪ್ರಮಾಣಾಂತ್ ಜಾಯ್ನಾತ್. ತಾಂಚ್ಯೊ ಲೆಗಿತ್ ಸರ್ತಿ ಅಶಾ ರಾಜ್ಯ್ ಪಾತಳಿಚೆರ್ ಘಡೊವ್ನ್ ಹಾಡ್ಚಾಚಿ ಏಕ್ ವ್ಹಡ್ ಗರಜ್ ಆಸಾ.

ವಸಂತಋತುಚ್ಯಾ ಚರಣ್ ಮೋಸವಾಂತ್ 'ಶಿಗ್ಮೊ' ವ್ಹಡಾ ಪ್ರಮಾಣಾಂತ್ ಫುಲತ್ ರಾವ್ತಾ. ಪುಡೆಂ ಗೊಂಯ್ ರಾಜ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಖಾಂಚೆಂ ಕೂಸ್ಯಾಂನಿ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಗಾಂವ್‌ಗಿರ್ಯಾ ವಾತಾರಾಂತ್ ಫಣ್ಸುಲಾಂ, ಕಾಜು, ಆಂಬ್ಯಾಂಚೊ ಮೋಸಮ್ ಟಿಕ್-ಟಿಕಾಂರ್ ಉದೆತಾ ಆನಿ ಅಶಾ ವೆಳಾರ್ ವಾತಾರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ದರ್‌ಎಕಾ ವ್ಯಕ್ತಿಕ್ ಕಾಮಾಂ ಫುಡೆಂ ಪುರ್ಸತ್ ಖಂಯ್ ಮೆಳ್ಟಾ? ಆನಿ ಮೋಸಮಾಂಚೆ ದೀಸ್ ಹಯ್‌ಸ್ಲೂತೆಂ ಮಾತ್ಸೆ ಮಂದ್ ಜಾಯ್ತ್ ವತಾ. ತೆನ್ನಾ ಪುರಿಮೆಂತಾಚೆಂ ಕಾಮಾರ್ ಕಾಮಾಂ, ಕಶಿಚ್ ಪುರ್ಸತ್ ಮೆಳನಾ. ತಾಂತೂನ್‌ಚ್ ಕಾಂಯ್ ಜಾಣ್ ಕಾಜು ಸೊರ್ಯಾಚ್ಯಾ ಆನಿ ತರ್ಣ್ಯಾ ಆಮ್ಲೆ ತೊರಾಂಚ್ಯಾ ಕಯ್ಫಾಂತ್ ಗುತ್ಲಾವ್ನ್ ಆಪ್ಲಿ ಮೌಜ್-ಮಜಾ ಕರ್ತಾತ್. ಮಾಗಿರ್ ಜಂಯ್ ಕಾಮಾಂ ಆಸಾತ್ ಥಂಯ್ ಚಡ್ ಥೊಡೆ ಪಯ್ಶೆ ಜೊತ್ಸಾಂನಿ ಆಸ್ತಲೆಚ್. ಮಾಗಿರ್ ನವ್ಯಾ ಕಾಜು ಹುರ್ರಾಕಾಚಿ ಚವ್ ತಶಿಚ್ ಫುಲೊನ್ ಯೆಪ್ಸಿನಾ ಕಿತ್ಯಾವೆಲ್ಯಾನ್.

ಹೆಂ ಸಗ್ಗಂ ಖರೆಂ ಆಸ್ಲೆಂ ತರೀ ಅಶಾ ದಿಸಾಂನಿ ಕುಳಾಗರಿ ಭಾಗಾಂನಿ ಉದಕ್ ಉಣೆ ಜಾತಾ. ಶಿಂಪ್ಲಾವಳಿ ಉಣ್ಯೊ ಜಾತಾ. ಸಾಯಾ ಆನಿ ಖಾರ್ಯಾ ಶೆತಾಂನಿ ಖಿಣಪಾಚೆ ಕಾಮ್ ಚಾಲೂ ಜಾತಾ. ಕಾರಣ್ ಆತಾಂ ಖಿಣೂನ್ ದವರ್ಲ್ಯಾರ್ ಪಯ್ಲ್ಯಾ ಮಿರ್ಗಾಚ್ಯಾ ಪಾವ್ಸಾರ್ ಕಾಮಾಂ ಬರಿ ಜಾತಾತ್. ಮಿರ್ಗ್ ಲಾಗಿಂ ಪಾವ್ತಾ ತಶೆ ಮ್ಹುಳ್ಯಾರ್ ಚೈತ್ರ ಮ್ಹಯ್ನ್ಯಾಚ್ಯಾ ದುಸ್ರ್ಯಾ ಆಠ್ವಡ್ಯಾ ಸಾವ್ನ್ ಆದ್ಲ್ಯಾ ಕುಳಂಬಿ ಆತಾಂಚ್ಯಾ ಕೊಂಕ್ಣ್ಯಾ ಗಾವ್ಡ್ಯಾಂಚಿ ಲೋಕ್ ಕಲಾ ಮ್ಹುಳ್ಯಾರ್ ಖೊಸ್‌ಯೆಚಿ ಉಮೆದಿಚಿ ಆಯ್ಜ್‌ಮರೇಸ್ 'ತಂಗ್' ಧರೂನ್ ರಾವಿಲ್ಲಿ ಲೋಕ್ ಪರಂಪರಾ, ಚಾಲ್‌ರೀತ್ ತೀ ಜಾವ್ನ್ ಆಸಾ 'ಜಾಗರ್' ಹ್ಯಾ ನಾಂವಾಚೊ ಅರ್ಥೂಚ್ ತಸೊ ಆಸಾ ಕಿ ವಾಡ್ಯಾಂ ಕಾರಾಂನಿ ರಾತ್‌ಭರ್ ಜಾಗರಣ್ ಕರಪ್, ನಾಚಪ್, ಗಾವಪ್ ಆನಿ ಹಾಚೆ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್‌ಚ್ 'ಘುಮಟ್' ಆನಿ ಹೆರ್ ವಾಜಪಾ ಸಯ್ತ್ ಕಲಾಕಾರ್ ತರೇಕ್‌ವಾರ್ ಕಾಂತರಾಂ ಮ್ಹುಣೂನ್ ರಂಗ್‌ರಂಗ್ಯಾಳೊ ವೇಶ್ ಘಾಲೂನ್ ನಾಚ್ತಾತ್.

ಆತಾಂ 'ಧಾಲಾಂಚೊ ಮಾಂಡ್' 'ಶಿಗ್ಮ್ಯಾಚೊ ಮಾಂಡ್' ಆನಿ 'ಜಾಗರಾಚೊ ಮಾಂಡ್' ಆಸ್ತಾ. ಕಾಂಯ್ ಜಾಗರಾ ಮಾಂಡಾಚೆರ್ ಆತಾಂ ನವ್ಯಾ ಪಿಳ್ಗ್ಯಾಂನಿ ರಾಮ್ ಹನುಮಾನ್ ದೆವಾಂ ಸಾರ್ಕಿಲ್ಲ್ಯೊ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ವರ್ಗಣಿ ರೂಪಾನ್ ದೆವ್ಳ್ಯೊ ಬಾಂದ್ಲ್ಯಾತ್ ಆನಿ ಜಾಗರಾಚ್ಯಾ ಆದ್ಲ್ಯಾ ದಿಸಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ್ ಮಹಾಪ್ರುಜಾ ರಾತಿಕಡೆನ್ ನಾಟ್ಯ ಪರಂಪರಾ ಚಾಲೂ ಕೆಲ್ಯಾ. ಹೀ ರೀತ್ ಕೆಲ್ಯಾ ಆತಾಂಚ್ಯಾ ಸುಧಾರಿತ್ ಪಿಳ್ಗೆನ್. ಆತಾಂ ಸಕಾಳಿ ಫುಡೆಚ್ ವಾಡ್ಯಾ ವಯ್ಲೆ ಲೋಕ್ ಜಾಗರ್ ಮಾಂಡಾರ್ ಏಕ್ ಜಾತಾತ್. 'ಜಾಗರಾ ಮಾಂಡ್' ಝಾಡೂನ್, ಮಾಂಟವ್ ಘಾಲೂನ್ ಶಿರಂಗಾರ್ತಾತ್. ಜಾಗರಾಚ್ಯಾ ದಿಸಾ ಸಕಾಳಿ ವಾಡ್ಯಾಕಾರ್ ಯೆವ್ನ್ (ವಾಡ್ಯಾಚೊ ಮುಖೆಲಿ) ಜಾಗರಾ ಮಾಂಡಾಚ್ಯಾ ಗುರೂಚಿ, ದೆವ್ಳೆಂತ್ ವಚೂನ್ ದೆವಾಚೆಂ ಗಂಧ್ ಫುಲಾಂ ಸಯ್ತ್ ಪ್ರುಜಾ ಕರ್ತಾ. ಸಾಂಜ್ ವೆಳಾರ್ ಗಾಂವ್ಕಾರ್/ವಾಡ್ಯಾಕಾರ್ ರಂಗ್ ಮಾಂಚಿಯೆಚಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾ, ಲೊಕಾಂಚಿ ಬಸಪಾಚಿ ಸೊಂಯ್ ಕರ್ತಾತ್. ಹಿ ಆತಾಂಚಿ ರೀತ್. ಆದ್ಲ್ಯಾ ತೆಂಪಾರ್

ಬಸಪಾಚಿ ಸೊಯ್ ಸ್ವತಃಚ್ ಕರ್ಚಿ ಪಡ್ತಾಲಿ. ಕಾರಣ್ 'ಜಾಗರ್' ಹೊ ಏಕ್ಲ್ಯಾಚೊ ನ್ಹಯ್ ಅಶಿ ಭಾವನಾ ಆಸ್ತಾಲಿ ಆನಿ ಆತಾಂ ಲೆಗಿತ್ ಹಿ ಭಾವನಾ ಆಸಾ. ಸಾದಾರಣ್ ಸಾಂಜೆಚ್ಯಾ ಪಾಂಚ್-ಸ ವರಾಂಚೆರ್ ವಾಠಾರಾಂತ್ಲೆ ಲೋಕ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಸೊಯ್ರ್ಯಾಂಚಿ ಆನಿ ಆಪ್ಲಿ ಬಸಪಾಚಿ ಸೊಯ್ ಮ್ಹುಣೂನ್ ಬಸಪಾಖಾತಿರ್ ಮಾಟ್ವಾಂತೂಚ್ 'ಜಾಗರ್' ಜಾತಲೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಹೀ ಲೋಕ್ ಕಳಾ ಸಾದರ್ ಕರಪಾಕ್ ರಂಗಮಾಚಿ ನಾಸ್ತಾಲಿ. ಆನಿ ಆತಾಂ ಲೆಗೀತ್ ಖೂಬ್‌ಕಡೆ ಅಶಿ ರಂಗಮಾಚಿ ನಾ. ಭೊಂವ್ತಣಿ ಪಡ್ತೆ. ತರ್ಫೋಲ್ ಲಾವ್ನ್. ಜಾಗರ್ ರಾತಿಚ್ಯೊ ರಾತಿ ಚಲ್ತಾತ್. ಜಾಗರಾಕ್ ಏಕ್‌ದಾ ಸುರ್ವಾತ್ ಜಾಲಿ ಮ್ಹಣ್‌ತರಿ ತೊ ಸೊಮ್‌ತೊ ಸಕಾಳಿ ದಿಸಾರ್ ಸೊಂಪ್ತಾ.

ತೆನ್ನಾ ಗಾಂವ್ಚ್ಯಾ ಲೊಕಾಂನಿ ಘರಾ ವಚ್ಚಾಚೊ ಅಶೆ ನೇಮ್ ಆಸ್ತಾತ್. ಉಪ್ರಾಂತ್ ಗಾಂವ್ಕಾರ್ ಯೆವ್ನ್ ವಾಡ್ಯಾಕಾರಾಂಕ್ ಘೆವ್ನ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಗಾಂವ್ಚ್ಯಾ ಜಳ್-ಸ್ಥಳಾಂಚ್ಯಾ ದೆವಾಂಕ್ ಘೊವ್‌ಮಾನ್ ದಿತಾತ್. ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ನಾಲ್ಲ್ ಪಿಡೊ. ದೆವಾಂಚ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ಉಖ್ಲಾಸೂನ್ ದವರ್ತಾತ್.

ಜಾಗರಾ ಮಾಂಡಾವಯ್ಲ್ಯಾ ತುಳ್ಶಿಚ್ಯಾ ಸಾಮ್ಕಾರ್ ಫಾ ಜಾಣ್ ಯೆವ್ನ್ ಸಾಂಗ್ಣೆ ಕರ್ತಾತ್. ವರ್ತಾವಳಿಚಿ ರಾಖಣ್ ಮಾಗ್ತಾತ್. ಇತ್ಲೆಂ ಜಲೀ ಖರೆಂ ಆಸ್ಲೆಂ ತರೀ ಜಾಗರಾಕ್ ಸುರ್ವಾತ್ ಜಾಲ್ಯಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ವಾಡ್ಯಾವಯ್ಲ್ಯಾ ಖಂಯ್ಚ್ಯಾಚ್ ವ್ಯಕ್ತಿಕ್ ಘರಾ ವಚೂನ್ ನಿದೂಂಕ್ ಮೆಳ್ನಾ. ಕಾರಣ್ ಏಕ್ಲೊ ಘರಾ ಗೆಲ್ಯಾರ್ ದುಸ್ರೊ ವತಲೊ. ಜಾಗರ್ ಕರ್ತಲೆ ಆನಿ ಪಳಯ್ತಲೊ ಕೋಣ್?

ಜಾಗರಾಚಿ ಸುರ್ವಾತ್ ವಾಡ್ಯಾಂ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಚುಡ್ವೊ ಪೆಟೊವ್ನ್ ವಾಡ್ಯಾಕಾರ್ ಗುಮ್ಟಾಂ ವಾಜಯ್ತ್ ದೆವಾಂಕ್ ನಮನ್‌ಗೀತಾಂ ಗಾಯ್ತ್ ಯೆತಾತ್. 'ಪಯ್ಲೆಂ ನಮನ್ ಮ್ಹಾಜೆಂ ಮಾಂಡಾಚ್ಯಾ ಗುರೂಕ್. ನಮನ್ ಮ್ಹಾಜೆಂ ಮಾಂಡಾಚ್ಯಾ ಗುರೂಕ್. ನಮನ್ ಮ್ಹಾಜೆಂ ಸಾಂತೇರಿ ಮಾಯೆಕ್. ನಮನ್ ಮ್ಹಾಜೆಂ ಸಾಂತೇರಿ ಮಾಯೆಕ್' ಅಶೆ ತರೆನ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ದೆವಾಂಚ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ಜಾಗರ್‌ಗೀತಾಂ ಸೊಂಪ್ಲ್ಯಾ ನಂತರ್ ಪಯ್ಲೆಂ ನಾರದಾಚೆಂ. ಉಪ್ರಾಂತ್ ಗಣಪತಿಚೆಂ ಕಾಂಯ್‌ಕಡೆನ್ ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಚೆಂ ಸವಂಗ್ ಪಯ್ಲೆ ಯೆತಾ; ಹಾಚೆವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಆತಾಂಚ್ಯಾವರಿ ಆದ್ಲೆ ಲೋಕ್ ಲೆಗೀನ್ ಗಣೇಶಾಕ್ ಬರೆಚ್ ನಮ್ತಾಲೆ. ಉಪ್ರಾಂತ್ 'ತುರಮುಟಿ. ಸವಂಗ್'

'ಫಿಲೋಣಿ ಘಾಲ್ತಾ ತುಕಾ
ತೂಂ ಯೆವ್ಚಿ ರಾವನಾಕಾ;
ಫಿಲೋಣಿ ಘಾಲ್ತಾ ಐಸಾ
ತೂಂ ದುರ್ಗಾರ್ ಯೆವುನಿ ಬೈಸಾ;

ಅಶೆ ತರೆಚೆ ಕಾಂತಾರ್ ಕರೂನ್ ಹಾಸೊವ್ನ್ ಸೊಡ್ತಾ. ಅಶಿ ಖೂಬ್ ತರಾಂಚಿ ಸವಂಗಾಂ, ಕಾಂತಾರಾಂ ಆಸಾತ್. ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಜಾಗರಾಂನಿ ಏಕ್ ಫುಡ್ ಸವಂಗ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಮಾಮಾಂ-ಭಾಚ್ಯಾಂಚೆಂ. ಶೆವ್ಟಾಕ್ ತಾಂಚೆಂ ಯುದ್ಧ್ ಜಾತಾ; ಮಾಮು ಯೆವ್ನ್ ರಡ್ಟಾ. ಅಶೀ ಖೂಬ್ ತರಾಂಚೆಂ ಸವಂಗಾಂ; ವಿಡಂಬನಾ. ಜಾಗೃತಾಯ್ ಹಾಡ್ಚಿ, ಮನ್ಶಾಂಕ್ ಸುಧಾರ್ಚಿ ಖೂಬ್ ತರಾಂಚೆಂ ಅರ್ಥ್‌ಭರಿತ್ ಸವಂಗಾಂ ಆಸಾತ್.

ಜಾಚ್ಯಾ ಬಾಪಾಯ್ಕ್ ಸವಂಗ್ ಆಸಾ ತೆಂ ಸವಂಗ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ಚಲ್ಯಾಕ್. ಚಲೊ ಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ಕುಟುಂಬಾಂತ್ಲ್ಯಾ ದಾದ್ಲ್ಯಾ ಮನ್ಶ್ಯಾಂಕ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಥರಾವಿಕ್ ವರ್ಸಾವಳಿಚಿ ಸವಂಗಾಂ ರಂಗ್ ಮಾಚಿಯೆರ್ ಯೇವ್ನ್ ವಚಪಾಚಿ ಆಸ್ತಾತ್.

ಘುಮ್ಟಾಂ ಆನಿ ಡಫ್ ಹಾಂಚ್ಯಾ ನಾದಾಂತ್ ಸಂಬಂಧ್ ಗಾಂವ್ ರಾತ್‌ಭರ್ ಗಡ್ಗಡೂನ್ ವತಾ. ಕಾಂತಾರ್ ಮ್ಹಾರಾಚೆಂ:- 'ಆಮಿ ಗಾ ಮ್ಹಾರಾಂ ಸಾಯ್ಬಾ ಆಶೆ ವಾಶೆಚಿ. ಆಮಿ ಗಾ ಮ್ಹಾರಾಂ ಸಾಯ್ಬಾ ವಂದಾ ಥೆಂಬ್ಯಾಂಚಿ'

ಅಶೆಂಚ್ ಆನಿಕ್ ಏಕ್ ಸವಂಗ್. ಹಿ ಅಶಿ ದೋನ್ ಸವಂಗಾ ಪಾಯಾಂಕ್ ವ್ಹಡ್ (ಖೊಟ್) ದಾಂಡ್ಲ್ಯಾಂ ಬಾಂದೂನ್ ಯೆತಾತ್ ಆನಿ ಗಾಯ್ತಾತ್.

ರಾಂಡೇ ಬಾಯ್ಲಾಂಕ್ ಮಂದ್ ಯೆಯ್ಲಾ...

ತಾಂಚ್ಯಾ ದುಡುವಾಚೊ ಹೋ; ತಾಂಚ್ಯಾ ದುಡುವಾಂಚೊ ರಾಯಾ,

ತಿಂಗೆಲ್ಯಾ ಕುಲ್ಪಾಚೊ ರಾಯಾ

ಅಶೆ ಖೂಬ್ ತರಾಂಚಿಂ ಸವಂಗಾಂ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆರ್ ಯೇವ್ನ್ ನಾಚ್ತಾತ್. ತಾಂಚೆ ತಾಂಚೆ ಆನಿ ವಾಜಪಾಚಿ ಚಾಲ್ ತರಾಂ ತರಾಂಚಿ ಆಸ್ತಾ.

ಇತ್ಲೆಂ ಮಾತ್ ಖರೆಂ, ಶಿಗ್ಮೊ ರಾಜ್ಯ ಪಾತಳಿಚೆರ್ ಫಡೊವ್ನ್ ಹಾಡ್ಟಾತ್. ಪುಣ್ ತಶೆಂ ಧಾಲೊ, ಜಾಗರ್ ಹಾಂಚ್ಯೊ ಸರ್ತಿ ರಾಜ್ಯ್ ಪಾತಳಿಚೆರ್ ಫಡನಾತ್. ತೆನ್ನಾ ರಾಜ್ಯ್ ಪಾತಳಿಚೆರ್ ವ್ಹಡಾ ಪ್ರಮಾಣಾಂತ್. ಧಾಲೊ, 'ಜಾಗರ್' ಜಾಗರ್ ಗಿತಾಂ ಹಾಂಚ್ಯಾ ಸರ್ತಿ ಘೆವ್ಪಾಚಿ ಗರಜ್ ಆಸಾ. ಶಿಗ್ಮ್ಯಾಕ್ ನವೆ ವಳಣ್ ದಿನಾ, ಮೂಳ್ ಏಸ್ರೂಂಕ್ ಫಾವನಾ. ಶಿಗ್ಮ್ಯಾಚ್ಯೊ ಜೋತಿ, ಮೋಡಿ, 'ಧಾಲೊ' 'ಜಾಗರ್' ಹಾಂಚ್ಯೊ ಸರ್ತಿ ಘೆವ್ನ್ ಪುರ್ಪಿಲ್ಯಾ ಲೋಕ್ ಪರಂಪರೆಚಿ ಕಲಾ ಸಾಂಬಾಳೂನ್ ದವರ್ಪಾಚೆಂ ಏಕ್ ವ್ಹಡ್ ಕಾರ್ಯ್ ಸಮಸ್ತ್ ಆಯ್ಚ್ಯಾ ಭೂಂಯ್ ಪುತಾಂಚೆರ್ ವಿಸಂಬೂನ್ ಆಸಾ. ಲೋಕ್ ಗೀತಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಗೊಂಯ್ ಭುಂಯೆಚಿ ಆಸ್ಮಿತಾಯ್ ತಿಗೊವ್ನ್ ಉರ್ತಾ. ಆನಿ ಹಿಚ್ ಅಸ್ಮಿತಾಯ್ ಜಿವಿ ಉರಪಾ ಖಾತಿರ್ ನಿಜ್ ಗಾವ್ಡೆ ಸಮಾಜಾನ್ ಫಾತ್ರಾಂಕ್ ದೇವ್ ಮಾನಿಲ್ಲೆ. ಝಾಡಾಂಚೆರ್, ದೇವ್-ದೆಂವ್ಚಾರ್ ಆಸಾತ್, ವೇತಾಳ್ ಭುತಾಂ ಆಸಾತ್ ಮಾನಿಲ್ಲಿ. ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ, ಚಾಲಿ ರಿತಿ; ಲೋಕ್ ಪರಂಪರಾ, ಲೋಕ್‌ಭಾಸ್ ಹಾಂಕಾಚ್ ಗೊಂಯ್‌ಭುಯೆಚಿ ರಾಖಣ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಸಾಮ್ಕಿ ಸೊಂಪಿ ಜಾತಾ. ಆನಿ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧಾ ಆಸ್ಲಿ ತರೀ ತಾಂತೂಂತ್ ಖೂಬ್‌ಶೆ ಅರ್ಥ್‌ಯ್ ಲೆಗೀತ್ ಆಸ್ತಾತ್.

ಶಿಕೂನಾಶಿಲ್ಲ್ಯೊ ವ್ಯಕ್ತಿ ಲೋಕ್‌ಗಿತಾಂ ರಚ್ತಾಲ್ಯೊ. ತ್ಯೊ ಅರ್ಥ್‌ಭರಿತ್ ಜಾವ್ನ್ ಆಯ್ಜ್ ಲೆಗೀತ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಜಿವೆರೂಪ್ ದಾಖಯ್ತಾತ್.

ಧಾಲೊ, ಜಾಗರ್, ಶಿಗ್ಮೊ ಹಾಂಚ್ಯಾ ರೂಪಾಂತ್ ನಿಜ್‌ಭುಯೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಕಿಲ್ಲಾವ್ನ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯೊ ಲೋಕ್‌ಕಲಾ ಜತನ್ ಕರ್ತಲೆ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಗಾಂವಾಂ ಗಾಂವಾಂನಿ ಭೊವ್ನ್ ಲೋಕ್‌ಕಲೆಕ್ ಉದಕ್ ಸಾರೆಂ ಘಾಲೂನ್ ಫುಲಯ್ತ್ ವಾಡ್ಯಾಂತ್ ಜಿವಿ ದವರ್ಲಿ ಪಡ್ಟಲಿ.

ಗೊಂಯ್ಚೊ ಕಾಲೊ

– ವಿನಾಯಕ್ ವಿಷ್ಣು ಖೇಡೆಕರ್
('ಕೊಂಕಣಿ' ದಿವಾಳಿ – 1980

ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯಾಚಿ ಪರಂಪರಾ ಹಿ ತ್ಯಾ ತ್ಯಾ ಪ್ರದೇಶಾಚಿ ಏಕ್ ಖಾಸಾ-ಅಸ್ಮಿತಾಯ್ ಅಸ್ತಾ. ಆನಿ ಹಿ ಪರಂಪರಾ ಜಿತ್ಲಿ ವ್ಹಡ್, ಸಮೃದ್ಧ್, ತಿತ್ಲೊ ತ್ಯಾ ಭಾಗಾಚೊ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸ್ ಮೋಟೊ ಅಶೆಂ ಮಾನ್ತಾತ್. ಗೊಂಯಾಂತ್ ಅಶಿ ಏಕ್ ನಿಜಾಚಿ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯಾಂ ಪರಂಪರಾ ಅಸಾ ಜಾತೂಂತ್ ಚಡ್‌ಕರೂನ್ ಕಾಲೊ, ರಣಮಾಲೆ, ಪೆರ್ಣೆ ಜಾಗರ್ ಗಾವ್ಡ್ಯಾಂಚೊ ಜಾಗರ್ ಹೆ ಪ್ರಕಾರ್ ಅಸಾತ್. ತೆ ಶಿವಾಯ್ ಗೋಪಾಳ್‌ಕಾಲೊ, ಗೊವ್ಳಣ್‌ಕಾಲೊ ಲಳಿತ್ ಹೆವ್ಯೆಯಿ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಜಾತಾತ್. ಅಸಲ್ಯಾಚ್ ಕಾಲ್ಯಾಚೊ ಹಾಂಗಾ ವಿಚಾರ್ ಕೆಲಾ.

ಮಾತ್ ಏಕ್ ಅಸಾ. ಗೊಂಯ್ ಆನಿ ಕಾಲೊ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ಟ್ಯಾ ಆಸ್ತನಾ ಆಯ್ಚೆಂ ಪಸ್ತೆ ತೆ ಕಾಣ್‌ಕೋಣ್ ಹೆಂಚ್ ರಾಜಕೀಯ್ ಶಿಮಾನಿಂ ಬಾಂದಿಲ್ಲೆಂ ಗೋಂಯ್ ಘೆವ್ನ್, ಭಾಗ್ಲೆಂ ನಾ. ತರ್ ಪೂರ್ವಿಲ್ಲೆಂ ಗೊಂಯ್ ಜಂಯ್ ನವ್ವೆಂ ಗಾಂವಾಂ ಏಕ್ತ್ರಾಂಯ್ ಆಸ್ಲ್ಲಿಂ ಆನಿ ಜ್ಯಾ ಗೊಂಯ್ಚೊ ಶಿಮೊ ಉತ್ತರೆಕ್ ಕುಡಾಳ್ ಮೆರೇನ್ ಆನಿ ದಕ್ಷಿಣೆಕ್ ಗೋಕರ್ಣ ಅಯ್ಯಾನ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ, ಗಂಗಾವಳಿ ನ್ಹಂಯ್ ಮೆರೇನ್ ಪಾವಿಲ್ಲ್ಯಾ, ತ್ಯಾ ಗೊಂಯ್ಚೊ ವಿಚಾರ್ ಕರೂಂಕ್ ಜಾಯ್ ಆನಿ ಏಕ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ತ್ಯಾ ಪಯ್ಸ್ ಸಾಂಗಿಲ್ಲ್ಯಾ ಪಯ್ಕ್ಯಾ ಪ್ರದೇಶಾಂತ್‌ಚ್ ಫಕತ್ ಕಾಲೊ ಜಾತಾ. ಜಾಕಿ ಪಂಯ್ಸ್ ತೊ ಜಾಂವ್ಯಾ. ತರೆಂಚ್ ಗೊಂಯಾಂತ್‌ಚ್ ಸತ್ತರಿಂತ್ ಆನಿ ಸಾಂಗೆಂ ತಾಲೂಕಾಚ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ಭಾಗಾಂತ್ ಕಾಲೊ ಜಾಯ್ಯಾ. ಜಾಕಿ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಗಾಂವಾಂತ್ ಕಾಲೊ ಜಾತಾ ಜಶ್ ಏಕಾ ಗಾಂವ್ಚ್ಯಾ ದೆವಾಳಾಂತ್ ಕಾಲ್ಯಾಕ್ ವೆಗ್ಳೊ ಅಸೊ ಖಾಸ್ ಜಾಗೊ ಅಸಾ ಕಾಂಯ್‌ಕಡಾಂನಿ ರಾಬೂನ್ ತೊ ಏಕ್ಲೊಚ್ ಜಿತೊ ಅಸಾ. ಕಾಂಯ್‌ಕಡಾಂನಿ ಸಾಮ್ಕ್ಯೊ ಸೊಡಿಲ್ಲೊ ಅಸಾ. ತ್ಯಾ ವಿಸಾಚಿ ಘೊಗಾವಳ್ ಮ್ಹಣ್ ಕಿತೆಂಯ್ ತರೀ ಜಾತಾ ಇತ್ಲೆಂಚ್ ಪೂಣ್ ಸಂಪ್ಲೆಂಚೊ ತೊ ದಬಾಚೊ ಅಯ್ಲ್ ಉರೂಂಕ್ ನಾ.

ಕಾಲೊ ಹೆಂ ನಾಂವ್ :

ಕಾಲೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಕಿತೆಂ: ಹಾಚಿ ಜಾಪ್ ಅಜೂನ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಮೆಳ್ನಾ. ಪುರಾಣಾಂತ್ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾನ್ ತರೇಕ್‌ತರೆಚೆ ಪದಾರ್ಥ ಎಕ್ಟ್ಯಾಂಯ್ ಕಾಲೊವ್ನ್, ತಾಚೊ ಕಾಲೊ ಕರೂನ್ ಖಾಲೊ ಅಶೆಂ ಸಾಂಗ್ತಾತ್. ಆವ್ಡ್ಯಾ, ದಿಸಾಚ್ಯೊ ಭಾಕ್ರ್ಯೊ, ಪಿಸ್ಸೂನ್ ತಾಂಕಾಂ ಸೋಯ್, ಘೊಣ್ಣ್ ಜೀ ಘಾಲೂನ್ ಏಕ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಖಾವ್ಪಾಕ್ ಕರ್ತಾತ್, ತಾಕಾ ಕಾಲೊ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ಮೊಯ್ಚ್ ಕುಲ್ಬುಲಾಟ್ ಜಾಲೊ ಕಿಂ, ತಾಕಾಯ್ ಕಾಲೊಚ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ಘುಲ್ಗಿಂ ಎಕಾಮೆಕಾಂ ಏಕ್ ಅಲಿಂ ಸಾರ್ಕಿಂ ಉಲೊಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲಿಂ ಕಿಂ, 'ಕಿತೆಂ ಕಾಲೊ ಕರ್ತಾ ರೆ?' ಅಶೆಂ ಆಮಿ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ಗೊಂಯ್ಯ್ಕಾರ್ ಜಾತ್ರಾಂನಿ, ಉತ್ಸವಾಂನಿ

ಾಂಚ್ಯಾಬುಚ್ಯಾಂಚೊ ಕುಲ್ಲಾಳ್ ಆಸ್ತಾ. ಚಡ್‌ಶಾ ದೆವ್ಳಾಂನಿ ಆಜ್ ತರೇಕ್‌ತರೆಚೆ ಉತ್ಸವ್ ಜಾತಾತ್ ಪುಣ್ ತೆ ಸಗ್ಳೆ ಮಾಗಿರ್ ಆಯಿಲ್ಲೆ. ಕಾಲೊ ಹೊ ಖಿರೊ ಆದ್ಲೊ ಆನಿ ದೆವಳಾಂತ್ ಕಾಲೊ ಭಲ್ಲಾ, ಮ್ಹಣ್ಜೆ ಲೊಕಾಂಚೊ ಕುಲ್ಲಾಳ್, ಹಾಚೆ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಕಾಲೊ ೊ ಶಬ್ಸ್, ಹೆಂ ನಾಂವ್ ಆಯ್ಲಾಂ ಜಾವ್‌ಯೆ. ತಶೆಂಚ್ ಕಾಲೊ ಹೊ ಖಾಸಾ ಕೊಂಕಣಿ ಆಸುಂಯೆ. ದಶಾವತಾರಿ ಕಾಲೊ, ರಾತ್‌ಕಾಲೊ, ಸಂಕಾಸುರ್ ಕಾಲೊ ಅಶಿ ್ಯಾ ಕಾಲ್ಯಾಕ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ನಾಂವಾಂ ಆಸಾತ್. ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಶಿಮೆರ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಸಾತರ್ದೆಂ ಹ್ಯಾ ಗಾಂವಾನ್ ಬಾಳ್‌ಕ್ರೀಡಾ ಕಾಲೊ ಮ್ಹಣ್ ಜಾತಾ. ಪುಣ್ ತಾಂತೂಂತ್ ರಾತ್‌ಕಾಲೊ ಆನಿ ಗೊವ್ಳಣ್‌ಕಾಲೊ ಹೆ ದೋನಿಯೀ ಪ್ರಕಾರ್ ಆಸಾತ್ ತಸೊಚ್ ಬಾಕಿಚ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಾಂತ್ ಧಂಯ್‌ಕಾಲೊ ಜಾತಾ. ಪುಣ್ ಏಕ್ ದಿಸ್ಲೆಂ, ಗೊಂಯಾಂತ್ ಸಗ್ಳೆಕಡೆನ್ ಕಾಲೊ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್.

'ಗೊಂಯಾಂತ್ ಜಾತಾ ತೋ ಬಾಳ್‌ಕ್ರೀಡಾ ಕಾಲೊ' ಅಶೆ ನಾಮ್ನೆಚೆ ಕಲಾಕಾರ್ ಶ್ರೀ ಮಲಬಾರಾವ್ ಸರ್ದೇಸಾಯ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ಪೂಣ್ ಖಂಯ್ಚ್ಯಾಚ್ ಪುಸ್ತಕಾಂತ್ ಮ್ಹಾಕಾ ತಶೆಂ ಕಾಂಯ್ಸ್ ಮೆಳ್ಳೆಂನಾ. ತಶೆಂಚ್ ಕಾಲೊ ಹೆಂ ಫಕತ್ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯ್ ನ್ಹಿ ತರ್ ತೋ ಏಕ್ ಉತ್ಸವ್ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಜಾಂವ್‌ನಯೆ? ಜಾಯ್ತ್ಯಾ ಗಾಂವಾಂನಿ ಜೆ ಉತ್ಸವ್ ಜಾತಾತ್ ತ್ಯಾ ಚಾರ್ ಪಾಂಚ್ ದಿಸಾಂಚ್ಯಾ ಉತ್ಸವಾಕ್ ಮೆಳೂನ್ ಕಾಲೊ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್, ಹೆಂವೂಯ್ ವಿವರೂಂಕ್ ಫಾವನಾ. ತಶೆಂಚ್ ಮ್ಹಾಳ್ತೆ ಕಾಲೊ, ಸಾಂತೇರಿ ಕಾಲೊ ಅಶೆಂಯ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ಹಾಚೆ ಶಿವಾಯ್ ಆನಿ ಏಕ್ ಆಜಾಪಾಚಿ ಖಬರ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್, ಗೊಂಯಾಂತ್ ಕಾಂಯ್ ಕಾಲ್ಯಾಂಕ್ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ ನಾವಾಂ. ಮಾಡ್ಡೊಳಾ, ಚಿಚುಂದ್ರ್ಯಾಂ ಕಾಲೊ ಮ್ಹಣ್ ಜಾತಾ. ಪಾಲ್ಖೆ ಮುಖಾರ್ ಫೊಗಾಂತ್ಲ್ಯೊ ಚಿಚುಂದ್ರ್ಯೊ ಧಂಯ್ ಪೆಟಯ್ತಾತ್. ಖಾಂಡೊಳ್ಯಾ 'ಕಡ್ಡಾಂತ್ಲೊ ಕಾಲೊ' ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ಸಾಂವಯ್‌ವೆರೆಂಚ್ಯಾ ಅನಂತಾ ಕಾಲ್ಯಾಕ್ 'ಸಖ್ಯಾಹರಿ ಕಾಲೊ' ಅಶೆಂಯ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ಮಾಡ್‌ಯೆಚ್ಯೊ ಲ್ಹಾನ್ ಕಾವ್ತ್ಯೊ ಹಾತಾಂತ್ ಘೆವ್ನ್ 'ಹರಿರೆ ಮಾಝ್ಯಾ ಪಾಂಡುರಂಗ, ಸಖ್ಯಾಹರಿ ಮ್ಹಾಜ್ಯಾ ಪಾಂಡುರಂಗ' ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣತ್ ಸೊರೊ ಪಿಯೆವ್ನ್ ಪಾಲ್ಖೆ ಮುಖಾರ್ ನಾಚಪ್. ಹರ್‌ಶಿ ಸೊರೊ ಪಿಯೆಂವ್ಕ ಜಾಯ್ನಾ. ಪುಣ್ ತ್ಯಾ ದಿಸಾ ಮಾತ್ ದೆವಾ ಮುಖಾರ್ ಫೆಣಿ ಪಿಯವ್ನ್ ಯೆಂವ್ಕ ಜಾತಾ. 'ಸಖ್ಯಾಹರಿ ಕರೀನ್' ಮ್ಹಣ್ಜೆ ನಾಚತ್ ಅಶಿ ಏಕ್ ಆಂಗವ್ಣ್ ಕಾಂಯ್ ಲೋಕ್ ದೆವಾಕ್ ಕರ್ತಾತ್. ಮ್ಹಾಡ್ಡೊಳ್ಯಾ ಕಾಲ್ಯಾ ದಿಸಾ ಥಂಚೊ ಜಣ್ ಏಕ್ ಘೊಗೆರ್ ದೋನ್ ತರೀ ಚಿಚುಂದ್ರ್ಯೊ ಹಾಡೂನ್ ಲಾಯ್ತಾಚ್. ಹಾಚೆ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಕಾಲೊ ಹೆಂ ನಾಂವ್ ತ್ಯಾ ಜಾತಾ ತ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯಾಕ್ ನ್ಹಿ ತರ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಉತ್ಸವಾಕ್ ಮೆಳೂನ್ ಆಸಾ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣೂಂಯೆತಾ. ಆನಿ ತೆಂ ಕುಲ್ಲಾಳ್ ಹ್ಯಾಚ್ ಅರ್ಥಾನ್ ಆಸಾ ಅಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ಪುಣ್ ಹಾಚೆರ್ ಚಡ್ ಸಂಶೋಧನ್ ಜಾಂವ್ಕ ಜಾಯ್.

ಪುರ್ವಿಲೆಂಪಣ್ :

ಕಾಲೊ ಕೆನ್ನಾಚೊ? ಆಯ್ಸ್ ಮೆಳ್ಟಾ ತಾಚೆ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ತಾಚಿ ಸುರ್ವಾತ್ ಸಾತ್ವ್ಯಾ ಶತಕಾಂತ್ ರಾಜಾ ವಿಷ್ಣುಮಲ್ಲ (ಕಾಯ್ ವಿಷ್ಣುಪುರ್‌ಚೊ ರಾಜಾ ಮಲ್ಲ) ಹಾಣೆ

ಗೊಂಯಾಂತ್ ಕೆಲಿ. ಯಾ ಸಂದರ್ಭಾಂತ್ ಹರ್‌ಪ್ರಸಾದ್‌ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಹಾಣೆ 1895 ಸಾಲಾಂತ್ ಸಂಶೋಧಕಾಂಚೊ ಶೋಧ್ ಮ್ಹಣ್ ಹೀ ಮಾಹಿತಿ ದಿಲ್ಯಾ. ಪುಣ್ ತೆ ಸಂಶೋಧಕ್ ಕೊಣ್ ತೆ ಸಾಂಗ್ಲಂ ನಾಂತ್. ಪುಣ್ ಸಾತ್ವ್ಯಾ ಶತಕಾ ಮಧೇಂ ಸಂಸ್ಕೃತ್ ನಾಟಕಾಂ ದಬಾಜ್ಯಾನ್ ಚಲ್ತಾಲಿಂ ಆನಿ ಭ್ರಷ್ಟೂ-ಭ್ರಷ್ಟೂ ತೀಂ ಬಂದ್ ಪಡ್ಲಿಂ. ಹೆಂ ಪಳೆಂ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾನ್ ತ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಕರ್ಮಣುಕೆ ಖಾತಿರ್ ಕಾಳಾಚಿ ಗರಜ್ ಮ್ಹಣ್ ತಶೆಂಚ್ ಏಕಾದ್ಯಾ ನಾಟ್ಯ ಪ್ರಕಾರಾಚಿ ಸಂವಯ್ ಮ್ಹಣೂನ್‌ಯ್ ಕಾಲೊ ಸುರು ಜಾಲೊ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣೊಂಕ್ ಯೆತಾ. (ಸಂದರ್ಭ್: ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯಾಚಿ ಪರಂಪರಾ. ವಿ.ಕೃ ಜೋಶಿ. ಪೃ. 18) ಸಾತ್ವ್ಯಾ ಶತಕಾ ಪಯ್ಲಿಂ ಕಾಲೊ ಪಾವನಾ ಹಾಚೆ ಆನಿ ಏಕ್ ಕಾರಣ್ ಆಸಾ. ಪಯ್ಲಿಂ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಸಂಸಾರಾಂತ್ ಸಮಾಜಾಚಿ ರಚನಾ ಹಿ ಜಾತಿಂ ಜಮಾತಿಂಚೆರ್ ಆಧಾರ್ಲ್ಲೆಲಿ ಆಸ್ಲಿ. ಬಾಕಿ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಆವಸ್ಥ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯಾಚೆರ್ ಖಾಸಾ ಏಕಾಚ್ ಜಮಾತಿಚೆಂ. ಜಾತಿಚೆಂ ವರ್ಚಸ್ವ್ ಆಸಾ. ಪುಣ್ ಕಾಲ್ಯಾಂತ್ ಮಾತ್ ಭಟ್. ಬಾಮಣ್. ಮೇಸ್ತ್. ಮಡ್ವಳ್. ಸಗ್ಳೆಚ್ ಲೋಕ್ ಕಾಮ್ ಕರ್ತಾತ್. ದುಸ್ರೆಂ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯ ಹೆಂವ್ಪೂಂಯ್ ಸಮಾಜಾಚ್ಯಾ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಲೋಕಾಶ್ರಯಾಚೆರ್ ಉಭೆ ರಾವ್ತಾ. ಕೊಣ್ ತರಿ ಬಿಮಾಯ್ಲ್ಯಾ ದಿತಾ ಮ್ಹಣೂನ್ ಜಾವ್ಚಿ ಅಶೆ ತೆ ಆಸನಾ. ಪುಣ್ ಕಾಲೊ ಮಾತ್ ಕೊಮುನ್‌ದಾದಿಶ್ಯಾ ಆಧಾರಾಚೆರ್ ಉಭೊ ಆಸಾ. ಆನಿ ತೊ ದೆವಾಚಿ ಏಕ್ ಭೊಗಾವಳ್ ಮ್ಹಣ್ ಜಾತಾ. ಪಯ್ಲಿಂ ಪಸೂನ್ ದೇವಸ್ಥಾನಾಚ್ಯಾ ಕೊಂದ್ರಿನಿ ಕಾಲ್ಯಾ ಖಾತಿರ್ ಇತ್ಲೊ ಖರ್ಚ್ ಅಶೆಂ ದಾಖಯಿಲ್ಲೆಂ ಆಸಾ.

ದಶಾವತಾರ್ ಹೊ ಪ್ರಕಾರ್ ಶಾಮ್‌ಜಿ ನಾಯ್ಕ್ ಕಾಳೆ ಹಾಣೆ ಇ.ಸ. 1828 ಸಾಲಾಂತ್ ಕರ್ನಾಟಕಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಾಂತ್ ಹಾಡ್ಲೊ ಆನಿ ಆಡಿವರೆಂ ಯಾ ಗಾಂವಾಂತ್ ತಾಚೊ ಪಯ್ಲೊ ಪ್ರಯೋಗ್ ಜಾಲೊ. ತಾಕಾ ಖೇಳ್ ಮ್ಹಣ್ಚಿ ಪ್ರಥಾ ಆಶಿಲ್ಲಿ. ಅಶೆಂ ಭಾರತೀಯ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಕೋಶ್ ಪಾನ್ 315/4 ಹಾಂತೂತ್ ಮ್ಹಟ್ಲಾಂ.

ಖೆಳ್ತಾಂ ನೆಟಕೆ ದಶಾವತಾರಿ
ತೆಥೆ ಯೆತಿ ಸುಂದರ್ ನಾರಿ
ನೇತ್ರ್ ಮೊಡಿತಿ ಕಳಾಕುಸ್ರಿ
ಪರಿ ಅವಘೆ ಧಟಂಗಣ್ (ದಾಸ್‌ಬೋಧ್ 6/8/11)

ಹಾಚೆವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಸಮರ್ಥ್ ರಾಮ್‌ದಾಸ್‌ಸ್ವಾಮಿಚ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ ತೋ ಆಸ್ಲೊ ಆನಿ ತಾಕಾ ಖೇಳ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾಲೆ. ಅಶೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ಹಾಚೆವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಸತ್ರಾವ್ಯಾ ಶತಕಾಂತ್ ತೊ ಆಸ್ಲೊ ಆನಿ ಬಾಯ್ಲೊ ಶಾಂತೂಂತ್ ಕಾಮ್ ಕರಿನಾಶಿಲ್ಲ್ಯೊ. ಹೆವ್ಪೂಯ್ ದೋನ್ ಖಿಪ್ರಿ ಸಿದ್ಧ್ ಜಾತಾತ್. ಕಾಲ್ಯಾಂತ್ ದಶಾವತಾರ್ ಹೆಚ್ ಮುಖ್ಯ ಆಸಾತ್ ಆನಿ ಕರ್ನಾಟಕಾಂತ್ ಜಾತಾ ತ್ಯಾ ಏಕಾ ಯಕ್ಷಗಾನ್ ಹ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯಾಕ್ 'ದಶಾವತಾರಿ ಯಕ್ಷಗಾನ್' ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ತಾಚೊ ಕಾಲ್ ಆನಿ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಕಾಲ್ಯಾಚೊ ಕಾಲ್ ಹೊ ಏಕ್ ಆಸೂಂಯೆ. ಮಾತ್ ಯಕ್ಷಗಾನಾ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಕಾಲೊ ತಯಾರ್ ಜಾಲೊ ಅಶೆಂ

ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್ ತಾಚೊ ದುಬಾವ್ ಯೆತಾ. ನಾಟ್ಯದರ್ಪಣ್ ಹ್ಯಾ ಮುಂಬಯ್ಸ್ರ್ಯಾನ್ ಉಜ್ವಾಡ್ತಿ ಮಾಸಿಕಾಚ್ಯಾ ಜುಲೈ 1980ಚ್ಯಾ ಅಂಕಾಂತ್ ಪ್ರಾ, ತಾರಾ ಭವಾಳ್ಕರ್. ಸಾಂಗ್ಲಿ ಹಾಣಿ ಬರಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಲೇಖಾಂತ್ ಹೊ ದುಬಾವ್ ಪರ್ಗಟಾಯ್ಲಾ. ಹ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ವಿವೇಚನಾ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಕಾಲ್ಯಾಕ್ ಪುರ್ವಿಲೆಂಪಣ್ ಆಸಾ ಪುಣ್ ತೆ ಸಾತ್ವ್ಯಾ ಶತಕಾಪಯ್ಲಿ ವಚನಾ ಏಸ್ತಾ. ತಶೆಂಚ್ ಕಾಲೊ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಮೂಳ್ ಧರುನ್ ಆಸಾ ಹೆಂಯ್ ಸಮ್ಜತಾ. ಪುಣ್ ತೋ ಖಾಸಾ ಗೊಂಯಾಂತ್ಲೊಚ್ ಕಾಂಯ್ ಕಿತೆಂ, ಹಾಚೆಂ ಪುರಾವ್ಯಾಂನಿ ಏವ್ಪಾಚೆಂ ಉತ್ತರ್ ಆಯ್ಜ್ ಮ್ಹಜೆಕಡೆನ್ ನಾ. ಸದ್ಯಾಕ್ ತಾಚೆರ್ ಮ್ಹಜೆ ಕಾಮ್ ಸುರೂಚ್ ಆಸಾ.

ಯಕ್ಷಗಾನ್ ಹ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರಾವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಕಾಲೊ ಆಯ್ಲೊ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್ ತೆಂ ಖರೆಂ ಆಸತ್ ತಶೆಂ ಘಟ್‌ಯ್‌ಬೀ. ತಶೆಂ ಆಯ್ಜ್ ಮೆಳ್ಟಾ ತೆ ಭಾರತಾಂತ್ಲೆ ಖಂಚೆಯ್ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯಾಚೆ ಪ್ರಕಾರ್ ಪಳಯ್ಲ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ದಿಸ್ತಾ ಕಿಂ, ಸಗ್ಳೆಕಡೆನ್ ಏಕ್‌ಚ್ ಸೂತ್ರ್ ಆಸಾ. ಗುಜರಾತ್ತೆ ಭವಾಯಿ, ಆಸಾಮಾಂತ್ಲೆ ಅಕಿಯಾನಾಟಕಮ್, ಬಂಗಾಲಾಚಿ ಜಾತ್ರಾ, ಒರಿಸ್ಸಾಂತ್ಲೊ 'ಭಾಬೂ', ಮಹಾರಾಶ್ಟ್ರಾಂತ್ಲೊ 'ವೊಹಡಾ' ಅಶೆ ಸಗ್ಳೆಚ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಥೊಡೆಭೊವ್ ಕಾಲ್ಯಾ ಸಾರ್ಕೆ ಆಸಾತ್. ಪುಣ್ ಮ್ಹಣೂನ್ ತಾಂಚೆ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಹೊ ಆಯ್ಲೊ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣಪ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯ ಹಾಚೊ ಖರೊ ಪ್ರಕೃತಿ ಧರ್ಮ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಸಮ್ಜಲೊ ನಾ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣೂಂಕ್ ಜಾಯ್.

ಕಾಲೇಕಾರ್ :

ಕಾಲೊ ಕರ್ಣಾರಿ ವೆಗ್ಳಿ ಅಶಿ ಜಾತ್ ವ ಜಮಾತ್ ನಾ ಪುಣ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಪಯ್ಲಿ ಅಶೆ 'ಕಾಲೇಕಾರ್' ಆಸ್ತಾಲೆ. ಹಾಂಗಾಚಿ ಪೆರ್ಣಿ ಹಿ ಜಮಾತ್ ಕಾಲೆ ಕರ್ತಾಲಿ. ತಶೆಂಚ್ ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಜಾಣಾ ಜಾಲ್ಲೊ ಖಂಚೊಯ್ ಮನಿಸ್ ಕಾಲ್ಯಾಚೊ ಮುಖೆಲ್ ಆಸ್ತಾಲೊ. ತಾಚೆ ಮಾಲಕಿಚೊ ಪೆಟಾರೊ. ಹ್ಯಾ ಪೆಟಾರ್ಯಾಂತ್ ಕಾಲ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಸವಂಗಾಚಿಂ ರುಪ್ಣಿಂ, ಪೋಷಾಖ್ ತಲ್ವಾರಿ ಅಶೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ಸಾಮಾನ್ ಭರಿಲ್ಲೆಂ ಆಸ್ತಾಲೆಂ. ತಾಚೆ ಧಾ-ಪಂದ್ರಾ ವಾಂಗ್ಡಿ. ಹಾಂಕಾ ಕಾಲ್ಯಾಚೆ ಮಂಡಳ್ ವ ಮಂಡಣ್ ಅಶೆಂಯ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾಲೆ. ಹ್ಯಾ ಮಂಡಣಾಕ್ ದರ್ ಏಕ್ ಕಾಲ್ಯಾ ಖಾತಿರ್ ಕಾಂಯ್ ರೋಖ್ ಪಯ್ಶೆ, ಭಾತ್, ತೇಲ್ ಅಶಿ ಬಿದಾಯ್ಗಿ, ಚಡ್ ಕರೂನ್ ಕೊಮುನಿದಾದ್ ದಿತಾಲಿ. ಹೆ ಮಂಡಳಾನ್ ಪೆಟಾರೊ ಘೆವ್ನ್ ಗಾಂವಾನ್ ಗಾಂವ್ ಫಿರ್‌ಚೆಂ. ಹ್ಯಾ ಮಂಡಳಾಂತ್ ಏಕ್ ಹರ್‌ದಾಸ್, ದೋನ್ ಮೃದಂಗಿ, ದೋನ್-ತೀನ್ ಝಾಂಜ್‌ವಾಲೆ ಆನಿ ಹೆರ್ ಕಾಮಾಂ ಕರಪಾಕ್ ಧಾ-ಬಾರಾ ವಾಂಗ್ಡಿ ಹಾಂತೂಂತ್ ಶ್ರದ್ಧಿ ಸಿದ್ಧಿ ಹಿಂ ಕಾಮಾಂ ಕರಪಾಕ್ ದೋನ್ ಭುರ್ಗೆ ಆಸ್ತಾತೆ. ಬಾಯ್ಲಾಂಕ್ ಥಂಯ್ ಜಾಗೊ ನಾ. ಏಕ್ ವಾಂಗ್ಡಿ ಪೋಷಾಖ್ ಮುಸ್ತಾಯ್ಕಿ ಬದ್ಲೂನ್ ಬಾಕಿಚೆಂಯ್ ಕಾಮಾಂ ಕರ್ತಾಲೊ. ಕಾಲ್ಯಾಂತ್ಲಿಂ ಪದಾಂ ತೊಂಡ್‌ಪಾಟ್ ಆನಿ ಗದ್ಯ್‌ಭಾಗ್ ಜಣ್ ಎಕ್ಲ್ಯಾನ್ ಆಪಾಪ್ಲ್ಯಾ ಕುವತಿ ಪರ್ಮಾಣ್ ಕರ್ಚಾಚೊ. ತೊ ಠರಯಿಲ್ಲೊ ನಾಸ್ತಾಲೊ. ಉಸ್ಫೂರ್ತ್! ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರವಾಣ್ ಆಯಿಲ್ಲೊ! ದುಸ್ರ್ಯಾ

ಮಹಾಯುದ್ಧಾನ್ ರೇಶನ್ ಕಾರ್ಡ್ ಹಾಡ್ಲೆಂ ಆನಿ ಗಣಪತಿಚಿ ಪೂಜಾ ಕರ್ತಾ ಆಸ್ತನಾ 'ತಾಂದೂಳ್ ಆಸಾ ರೇಶನ್‌ಕಾರ್ಡಾಚೇರ್ ಅಕ್ಷತಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ' ಅಶೆಂ ತೋ ಭಟ್ ಮ್ಹಣ್ತಾಲೊ. ಹಾಂತೂತ್ಲೊ ಹರ್‌ದಾಸ್ ಹೊ ಏಕ್ ಹರ್‌ಹುನ್ನರಿ. ಬಹುಕೃತ್ ಆಸೊ ಮನಿಸ್ ಆಸೂಂ ಜಾಯ್. ಸೂರ್, ತಾಲ್, ಲಯ್ ಖಬರ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಮಾಗಿರ್ ಕಾಲೊ ಬರೊ ರಂಗ್ತಾ. ಹೊ ಹರ್‌ದಾಸ್ ಜಿತ್ಲೊ ಬರೊ ತಿತ್ಲೊ ಕಾಲೊಯ್ ಪಳೆವ್ಪಾ ಸಾರ್ಕೊ ಆಸ್ತಾಲೊ. ಗೊಂಯಾಂತ್ ಕಾಂಯ್ ನಾಮ್ನೆಚೆ ಕಾಲೆಕಾರ್ ಜಾವ್ನ್ ಗೆಲೆ. ತಾಂತೂಂತ್ ತೀನ್ ಅನಂತ್ ಹ್ಯಾಚ್ ನಾಂವಾಚೆ ಆಸ್ಲೆ. ಏಕ್ ಅನಂತ್ ಕಫನೊ ಮ್ಹಣ್ ಸಾವಯ್‌ವೆರೆಂಚೊ. ದುಸ್ರೊ ವಾಗುರ್ಮ್ಯಾಚೊ ಅನಂತ್ ಪೆರ್ಣಿ. ಪೆರ್‍ಯಾಂತ್‌ಯ್ ಏಕ್ ಅನಂತ್ ಆಸ್ಲೊ ತಾಕಾ ಅಂತಾ ಮ್ಹಣ್ತಾಲೆ. ತೊ ಮೃದಂಗ್ ವಾಜಯ್ತಾಲೊ. ಬಾಕಿ ದೊನ್‌ಯಿ ಹರ್‌ದಾಸ್! ತಾಂಚೆಂ ಮಂಡಳಾಂ ಆಸ್ಲಿಂ. ಪರ್ವತಾವಯ್ಲಿ ಪರ್ವತ್‌ಕಾರ್ ಮಂಡಳಿ ಕಾಲೊ ಕರ್ತಾಲಿ. ಲಯಬ್ರಹ್ಮ ಭಾಸ್ಕರ್ ಮ್ಹಣೂನ್ ನಾಮ್ನಾ ಮೆಳಯ್‌ಲ್ಲೆ ಖಾಂಡ್ಪುಮಾಮ್ ಸುರ್ವಾತಿಕ್ ಕಾಲೊಚ್ ವ್ಹಾಜಯ್ತಾಲೆ. ಮಳಕರ್ನಾಚೊ ಪೊಪಟ್ ಪೆರ್ಣಿ. ಕುರ್ಡಿಚೊ ಭಿಕೂ ಕುಷ್ಟಿಕರ್ ಹಿಂ ಏಕಾವೆಳಾವಯ್ಲಿಂ ಕಾಲ್ಯಾಂತ್ಲಿಂ ಕಾಂಯ್ ಜಾಣ್ಟಿಂ ಮನ್ಶ್ಯಾಂ! ಸಾಂಗ್ಲ್ಯಾಂ ವಯ್ಲೆ ಶ್ರೀ ದಾದಾಜಿ ಕೊಸಂಬೆ ಹಾಣೆ ಕಾಲೊ ಬಸಯ್‌ಲ್ಲೊ. ಬರೊ ಕರ್ತಾಲೆ. ಪೂಣ್ ಆತಾಂ ತೆಂ ಕಾಮ್ ಸೊಡ್ಲೆಂ. ಕುಷ್ಟೆಚೆ ಶ್ರೀ ಅನಂತ್ ಚಿಪಳೂಣ್‌ಕರ್ ಹಾಣಿ ರಿವಾಣಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ಘುರ್ಬ್ಯಾಂಕ್ ಘೆವ್ನ್ ಕಾಲೊ ಬಸಯ್ಲೊ. ಶ್ರೀ ಮಲಬಾರಾವ್ ಸರ್ದೇಸಾಯ್ ಹಾಣೆ ವೆಲಿಂಗಿಚೆ ಲೊಕಾಂಕ್ ಕಾಲೊ ಶಿಕಯ್ಲೊ. ಹೆ ವೆಲಿಂಗ್‌ಕಾರ್ ಅಜೂನ್‌ಯ್ ಕಾಲೊ ಬರೊ ಕರ್ತಾತ್. ಪೆಡ್ಣ್ಯಾಂತ್ ಶ್ರೀ ರಘುನಾಥ್ ಕಳಂಗುಟ್‌ಕಾರ್ ಹೊ ಜಾಣ್ಟೊ ಮನಿಸ್ ಕಾಲೆ ಕರ್ತಾ. ಶಿಕ್ಷಣಾ ಶ್ರೀ ರಾಮಾ ನಾರ್ವೆಕರ್ ಹಾಂಚೆ ಕಾಲೆ ಆಜ್ ಜಾತಾತ್. ಕಾಣಕೋಣಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಪೋಳೆಲ್ ಗಾಂವಾಂತ್ ಗೋವಿಂದ ಪ್ರಭು ಹಾಂಚೊ ಕಾಲೊ ಪ್ರಸಿದ್ಧ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಸಧ್ಯಾಕ್ ಶ್ರೀ ರಾಯಾ ಪ್ರಭು ದೇಸಾಯಿ ಹೆ ಕಾಲೊ ಕರ್ತಾತ್. ಪೂಣ್ ಕಾಲೆಕಾರಾಂಚೆಂ ತ್ಯಾ ವೆಳಾವಯ್ಲೆಂ ಪ್ರದ್‌ಪಣ್ ಮಾತ್ ಖಂಯ್ಚ್ ದಿಸನಾ. ಆಯ್ಚ್ ದಿಸ್ತಾ ತೀ ಕಾಲೆಕಾರಾಂಚಿ ಆನಿ ಕಾಲ್ಯಾಚಿಂಚ್ ಬೀ ಸುಕಲ್ಲಿಂ ಹಾಡಾಂ! ಪೆಟಾರೊ ಆಸಾ ಪೂಣ್ ತಾಚ್ಯೊಯ್ ಖೀದ್‌ವಾಪ್ಯಾ ಜಾಲ್ಯಾ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್ ತೋ ಕಾಲೆಕಾರ್ ಆಯ್ಚ್ ನಾ.

ಕಾಲ್ಯಾಚೊ ಅವಿಷ್ಕಾರ್ :

ಕಾಲೊ ಜಾತಾ ಕಸೊ? ನಾಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ ಭರತಮುನಿನ ಸಾಂಗಿಲ್ಲ್ಯಾ ಪರ್ಮಾಣ್! ಕಾಲ್ಯಾಚಿ ಸುರ್ವಾತ್ ಮಾಚಿಯೆರ್ ಜಾಯ್ನಾ ತರ್ ತೀ ಜಾತಾ ರಂಗ್‌ಪಟಾಂತ್. ಸಗ್ಳಿ ಸಂವಂಗಾ ರಂಗೊವ್ನ್ ತಯಾರ್ ಜಾಲಿ ಕಿ ಪೆಟ್ಯಾರಾಂತ್ಲೊ ಗಣಪತಿಚೊ ಮುಖವಟೊ ಭಾಯ್ರ್ ಕಾಡೂನ್ ದವರ್ತಾತ್. ತಾಕಾ ಫುಲಾಂ ಕುಕುಮ್ ಘಾಲ್ತಾತ್ ಆನಿ ಧೂಂಯ್ ಆರತ್ ಕರ್ತಾತ್. ಹಾಂಗಾ ಕಾಲೊ ಸುರು ಜಾತಾ. ಮಾಗಿರ್ ಧೂಂಯ್ಯಾನ್ ದಿವ್ಲೊ ಘೊಗ್ ಲಾಯ್ನ್ ಹರ್‌ದಾಸ್ ಯೆಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ತಾ. ಗಳ್ಯಾಂತ್ ಮೃದಂಗ್ ಘಾತಿಲ್ಲೆ ವಾಜೊಪ್ಪಿ. ಝಾಂಜ್ಯಾಲೆ ಆಶಿ ಹೀ ಮಿರ್ವಣುಕ್ ಗಾಣೆ ಮ್ಹಣತ್ ದೆವಾಳಾಚ್ಯಾ

ಮಂಡಪಾಂತ್ ಯೆತಾ. ಆತಾಂ ಮಾಚಿಯೆರ್ ಜಾಲೊ ತರಿ ಪಯ್ಲಿಂಚೊ ಕಾಲೊ ಹೊ ಸದಾಂಚ್ ದೆವಾಳಾಂಚ್ಯಾ ಮಾಂಟ್ವಾಂತ್. ಸೊಂಡ್ಯಾರ್ ಲೆಗಿತ್ ಜಾತಲೊ. ಹ್ಯಾ ಮಂಡಪಾಂತ್ ಘಸ್‌ಗಶೀತ್ ವಾತಿ ಘಾಲೂನ್ ಪೆಟಯಿಲ್ಲೆ ದೋನ್ ಮಾಡ್ (ದಿವ್ಲೊ) ದೋನ್ ವಾಟಾಂನಿ ಆಸ್ತಾ ಥಂಯ್‌ಚ್ ದೆವಾಚ್ಯಾ ಸಾಮ್ಕಾರ್ ಜಾಗೊ ಸೊಡೂನ್ ಲೋಕ್ ಬಶಿಲ್ಲೆ ದೊನಯ್‌ವಶಿ ಆನಿ ತೆ ಮದ್ಲೆ ಮೊಕ್ಳೆ ಜಾಗೆತ್ ಸಗ್ಳೊ ಕಾಲೊ ಜಾತಾ. ದೋನ್‌ಯ್ ಮೃದಂಗಿ ದೋನ್ ಕೊಂಡ್ಯಾಚ್ಯಾ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ಧಿಗ್‌ಯೆಕ್ (X ಹ್ಯಾ ಆಕಾರಾಚೆ ಆಸ್ತಾ.) ಮೃದಂಗ್ ತೆಂಕೊನ್ ವಾಜೊಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾತ್. ಬರೊಚ್ ವೇಳ್ ತಾಳ್, ಲಯ್ ಹಾಂಚೆ ಚಮತ್ಕಾರ್ ಜಾತಕ್‌ಚ್ ಹರ್‌ದಾಸ್ ಗಣಪತಿಕ್ ವಂದನ್ ಕರೂನ್ ಕಾಲ್ಯಾಕ್ ಸುರ್ವಾತ್ ಕರ್ತಾ. ಹೆ ಏಶಿಂಚೆಂ ಮ್ಹಣ್ ಜಾತಕ್‌ಚ್ ದಿವ್ಟ್ಯೊ ಪರತ್ ಗಣಪತಿಕ್ ಹಾಡೂಂಕ್ ವತಾ. ಆನಿ ಗಣಪತಿ ದೊಂಯ್‌ವಶಿಂ ಶೃದ್ಧಿ ಆನಿ ಸಿದ್ಧಿ ಹಾಂಚೆ ಸಕಟ್ ದೆವಾಂ ಮುಖಾರ್ ಯೆತಾ ಆನಿ ನಾಚ್ತಾ. ಭೌಮಾನಾನ್ ವಾಜಯ್ತ್ ಗಾಜಯ್ತ್ ಹಾಡಪ್ ಹೊ ಫಕತ್ ಹರ್‌ದಾಸ್. ಗಣಪತಿ ಹ್ಯಾ ತಿಗಾಂಕ್‌ಚ್. ಬಾಕಿ ಸವಂಗಾ ಅಶಿಚ್ ಯೆವ್ಚಾಚಿಂ. ಗಣಪತಿಚೆಂ ನಾಚೂನ್ ಜಾಲೆಂ ಕೀ ಮ್ಹಾಬಳ್‌ಭಟ್ ಆನಿ ತಾಚೊ ಪೂತ್ ಅಶೆಂ ದೋಗ್‌ಚ್ ಯೆತಾತ್. ಹೆಯ್ ಥಂಯ್ಚ್ಯಾ ಭಟಾಂಚಿ ಭಾಸ್ ಉಲಯ್ತಾತ್. ಹರ್‌ದಾಸ್ ತಾಂಕಾಂ ಗಣಪತಿಚಿ ಪುಜಾ ಕರೂಂಕ್ ಸಾಂಗ್ತಾ ಆನಿ ತರೆತರೆಚಿ ವಿಟಂಬನಾ ಕರೂನ್ ಭಟ್ ಆನಿ ತಾಂಚೊ ಪೂತ್ ಹಿ ಪುಜಾ ಸೊಂಪಯ್ತಾತ್. ಯಕ್ಷಗಾನಾಂತ್ ಕೋಡಂಗಿ ಮ್ಹಣ್ ಜಶೆಂ ವಿದೂಷಕಾಚೆಂ ಪಾತ್ರ್ ಆಸಾ, ತಸೊಚ್ ಹೊ ಭಟ್! ವರ್‌ಧರ್ ಪುಜೆಚೆಂ ಆನಿ ಭಟಾಂಚೆಂ ವಿಡಂಬನ್ ಹಾಂತೂಂತ್ ಜಾತಾ ತಶೆಂಚ್ ತ್ಯಾ ವೆಳ್ಜಿಂ ರಾಜಕಾರಣ್ ಧರೂನ್ ಆಖ್ಖೊ ಸಂಸಾರ್ ಥಂಯ್ ಉಬೊ ರಾವ್ತಾ. ಹ್ಯಾ ಭಟಾಕ್ ತೂಂ ಕೊಣ್ ಅಶೆಂ ಹರ್‌ದಾಸ್ ವಿಚಾರ್ತಾ ತೆನ್ನಾ ಭಟ್ ಉತ್ತರ್ ದಿತಾ ತೆಂ ಅಶೆಂ :

- ಆಮಿ ಜಾತಿಚೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್
  ಆಮ್ಚೆ ಸೊಯ್ರೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ್

ತುಮಿ ಕಿತೆಂ ಕರ್ತಾತ್. ಹಾಕಾ ಭಟಾಚಿ ಜಾಪ್ ಅಶಿ :

- ಆಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರಿ
  ಸಧ್ಯಾ ಜಾಲೊ ಏಕಧೋತ್ರಿ
  ತೇಹಿ ಉಂದ್ರಾಂನೆ ಖಾಲ್ಲೆ ರಾತ್ರಿ
  ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮ್ಹಣ್ತೆ ನೆಸೂ ನಯೇ.

ನಿಮಾಣಿ ಪುಜೆಕ್ ಸುರ್ವಾತ್ ಕರ್ತಾನಾ – ಶುದ್ಧ್ಯಾರ್ಥ ಪಂಚಗವ್ಯ, ಅಜಾಮೂತ್ರ, ಗಜಾಮೂತ್ರ, ದಾಸೀಮೂತ್ರ, ವೇಶ್ಯಾಮೂತ್ರ ತನ್ಮಧ್ಯೆ ಮಮಮೂತ್ರ ಅಶೆಂ ಪಂಚಕಂವ್ ಘೆತಾ. ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಹೆ ಸಗ್ಳೆ ತೊಂಡಾನ್‌ಚ್, ಥಂಯ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಂತ್ ಪುಜೆಕ್ ಕಾಂಯ್ಚ್

ನಾಸ್ತಾ. ಭಟ್ ಜೋ ಸಂಕಲ್ಪ್ ಮ್ಹಣ್ ಧಂಯ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾ ತೊ ತಜೆಶೀರ್ ಆಸಾ ತೊ ಅಸೊ :-

ಅಥಾಸ್ಮಿನ್ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೇ । ಉತ್ ಚಲ್ ಬೊಡ್ಕೆ ರಾಂಡೆ
ಮಾರ್ ಉಡಿ ಸರ್ ಪಯ್ಲೆ ತಡೀ । ನೇಸ್ ಕಾಪ್ಡಾಚಿ ಘಡಿ

ಪ್ರಜೇಚೊ ಹೊ ಪ್ರಕಾರ್ ಬರೊಚ್ ವೇಳ್ ಚಲ್ತಾ. ಪುಣ್ ಕಾಲ್ಯಾಚಿ ಜಿ ಮೊಟ್ವಿ ಪುಸ್ತಕಾಂ ಮ್ಹಾಕಾ ಪಳೊವ್ಪಾಕ್ ಮೆಳ್ಳಿಂ ತಾಂತೂಂತ್ ಹೆಂ ಪ್ರಜೇಚೆಂ ಪ್ರಕರಣ್ ತಿತ್ಲೆಂ ಮೊಲೆಂ ನಾ. ಅರ್ಥಾತ್ ಭುಗ್ಯಾರ್ಬಾಳಾಂಕ್ ಆನಿ ಅನ್ಪಾಡಿ ಲೊಕಾಂಕ್ ಹಾಂಸೊವ್ಪ್ ಹೊಚ್ ತಾಂತೂಂತ್ಲೊ ಉದ್ದೇಶ್ ದಿಸ್ತಾ. ಗಣಪತಿಯ್ ಯೆವ್ನ್ ಪಯ್ಲಿಂ 'ಕುಡ್ತಮಾಚಿ' ಅಶಿ ನಾವಾಂಚಿ ದೋನ್ ಸಂವಂಗಾಂ ಸ್ಟೇಜಿರ್ ಯೆವ್ನ್ ಭಟಾಂ ಸಾರ್ಕಿ ವಾಂಕ್ಡಿಂ ತಿಂಕ್ಡಿಂ ನಾಚೂನ್ ಅಂಗವಿಕ್ಷೇಪಾನ್ ಲೊಕಾಂಕ್ ಹಾಸಯ್ತಾ ಅಸೊ ಪ್ರಕಾರ್ ಕಾಣಕೊಣಾಂತ್ ಸಂಕಾಸುರ್ ಕಾಲ್ಯಾಂತ್ ಕರ್ತಾತ್. ಕರ್ನಾಟಕಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಯಕ್ಷಗಾನಾಂತ್ ಕೋಡಂಗಿ ಮ್ಹಣ್ ಸುರ್ವಾತಿಕ್ಚ್ ಏಕ್ ಸವಂಗ್ ಯೆತಾ. ನಾಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ ಭರತಮುನಿನ್ ವಿದೂಷಕಾಚೆಂ ಜೆಂ ವರ್ಣನ್ ಕೆಲಾಂ ತಾಂತೂಂತ್ಲೊ ಹೊ ವಿದೂಷಕ್ಚ್ ಸ್ಟೇಜಿರ್ ಆಯ್ಲಾ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ಟಿಂ ಲಾಗ್ತಾ. ಕುಡ್ತ್ಯಮಾಚಿ ಹಿಂ ದೋನ್ ಸವಂಗಾಂ ಅಸ್ತಾ ಆನಿ ತೀಂ ಕೋಡಂಗಿಕ್ ಲಾಗಿಂ ಆಸಾ. ಪ್ರಜಾ ಕರ್ತಾಲೊ ಭಟ್ಯ್ ವೇಶಾನ್ ತಸೊಚ್ ಆಸ್ತಾ ಹೆಂಯ್ ಲಕ್ಷಾಂತ್ ಧರೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ಮ್ಹಣ್ಜೆಚ್ ಹೆ ಭಟಾಚೆಂ ಸವಂಗ್ಯ್ ಭರತ್ ಪಿಸೋದಾ ಖಾತಿರ್ಚ್ ಕಾಲ್ಯಾಂತ್ ಆಯ್ಲಾಂ ಜಾಂವ್ಯೆ. ಕಾಯ್ಕಡಾಂನಿ ಸೃಧ್ಧಿ ಸಿಧ್ಧಿ ಹ್ಯಾ ದೊಗೀಯ್ ಗಣಪತಿಚೆಂ ಹಾತ್ ಸೊಡೂನ್ ಫುಡೆಂ ಯೆತಾತ್ ಆನಿ ನಾಚ್ ಕರ್ತಾತ್. ಗಣಪತಿ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ಶಾರದಾ ಯೆವ್ನ್ ನಾಚ್ತಾ ಆನಿ ವೆತಾ. ಶಾರದೆಚ್ಯಾ ನಾಚಾವೆಳಾರ್ ಏಕ್ ಗಾಣೆ :- 'ಉಡ್‌ಗೊ ದಾಯ್‌ರಾ ಮೊತಿಯಾಂಚ್ಯಾ ಚಾರಾ' ಅಶೆಂ ಆಸಾ. ಹೆಂ ಮೊರಾಕ್ ಉದ್ದೇಸುನ್ ಆಸುಂಯೆ. ವಚ್ಚೆ ಪಯ್ಲಿ ಶಾರದಾ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸರಸ್ವತಿ ಆಶೀರ್ವಾದ್ ದಿತಾ.

ಏಕೋನ್ ತುಮ್ಚಿ ವಿನಂತಿ
ಸಂತೋಷ್ತೆ ಮೀ ಸರಸ್ವತಿ

ಶಾರದೆ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮದೇವ್ ಯೆತಾ. ಸಂಕಾಸುರ್ ಯೆವ್ನ್ ತಾಚೆ ವೇದ್ ಚೊರೂನ್ ವ್ಹತಾ. ಹಾಚೆ ಮಾಗಿರ್ ಪುರಾಣಾಂತ್ಲೆಂ ಏಖಾದೆಂ ಆಖ್ಯಾನ್ ಜಾತಾ. ಕಾಂಯ್‌ಕಡಾನಿ ಮ್ಹಾದೇವ್ ಪಾರ್ವತಿ ಯೆತಾ. ಪೂತನಾ ಯೆತಾನಾ ಕೃಷ್ಣಾಚಿ ಮಾತ್ ಲಾಂಕ್ಡಾಚಿ ಮೂರ್ತ್ ಹಾಡ್ತಾತ್. ಕಾಂಯ್‌ಕಡಾನಿ ಪಯ್ಲೆ ದಶಾವತಾರಾಂತ್ಲೆ ನರಸಿಂಹ, ವಾಮನ್, ಪರಶುರಾಮ್, ರಾಮ್, ರಾಮ್, ಕೃಷ್ಣ ಇತ್ಲೆ ಅವತಾರ್ ದಾಖಯ್ತಾತಿ. ಮ್ಹಾಪ್ಪಾವಾಟೆನ್ ಕಾಲ್‌ಪಯ್ರ್ ಮೆರೇನ್ ನರಸಿಂಹ್ ಯೆತಾಲೊ. ಪುಣ್ ಮಾಗಿರ್ ತಾಚ್ಯಾ ಆಂಗಾಂತ್ ಯೆಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲೆಂ ಆನಿ ತಾಕಾ ಸಾಂಬಾಳ್ಪಾಕ್ ಕುಸ್ತಾರ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲೆಂ. ಮ್ಹಣೂನ್ ತೋ ಪ್ರಕಾರ್ ಥಾಂಬಯ್ಲೊ. ಪ್ರತ್ಯೇಕ್ ಅವತಾರಾಚ್ಯಾ ಜೀವನಾಂತ್ಲೊ

ಎಖಾದ್ರೊ ಲ್ಹಾನ್‌ಸೊ ಕಥಾಭಾಗ್ ಕರೂನ್ ದಾಖಯ್ತಾಲೆ. ಹಾಂತೂಂತ್ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸಂಕಾಸುರಾಕ್ ಮಾರಪ್ ಮಾತ್ ನಿಮಾಣೆ ಕಡೆನ್ ಜಾವ್ಪಾಚೆ. ಸಂಕಾಸುರಾ ಪಯ್ಲಿ ಕಾಂಯ್‌ಕಡಾಂನಿ ಚಿಮೊ, ಪೊಕ್ಳೊ ಅಶೆ ತಾಚೆಂ ವಾಂಗ್ಡಿ ಯೆವಪ್ ಆಸ್ತಾ.

ಕಾಲ್ಯಾಂತ್ ಸಂಕಾಸುರ್ ಹೊ ವ್ಹಡ್ಲೊ- 'ಸಂಕಾಸುರಾ ರೇ ಮಹಾವೀರಾ' ಹ್ಯಾ ಗಾಣ್ಯಾನ್ ನಾಚತ್‌ಚ್ ತಾಕಾ ಹಾಟ್ಪಾತ್. ತಾಚ್ಯಾ ಹಾತಾಂತ್ ಆಯುಧ್ ನಾಸ್ತಾ ತರ್ ಕಪ್ಡ್ಯಾಕ್ ಪೀಳ್ ದೀವ್ನ್ ಕೆಲ್ಲೊ ವೇಂಟ್ (ಫಟ್ಕೊ) ಅಸ್ತಾ. ಯೆತಕಚ್ ನಾಚಪ್, ಘುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ಭಿಷ್ಪಾವಪ್ ಹೆಂ ತೋ ಕರ್ತಾ. ದಿವ್ಟ್ಯೊ ಫೆವ್ನ್ ನಾಚ್ತಾ. 'ತೂಂ ಖಂಯ್ಸ್ಯಾನ್ ಆಯ್ಲೊ' ಹ್ಯಾ ಹರ್‌ದಾಸಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಸ್ನಾಕ್ 'ಬಿಳಾಂತ್ಲಿ ಘೊಣ್' ಅಸಲ್ಯೊ ಜಾಪೊ ದಿತಾ. ಕಾಣಾಕೊಣಾಂತ್ಲೊ ಸಂಕಾಸುರ್ ಮಾತ್ ಉಲಯ್ನಾ ತೊ ಮಾಯ್ಮಿಂಗ್-ಮೂಕಾಭಿನಯ್ ಕರ್ತಾ. ಆನಿ ನಿಮಾಣೆ ಉಲಯ್ತಾ ತಾತೂಂತ್ ಮಾಥ್ಯಾಚೊ ಆನಿ ನಾಕಾ ಥಂಯ್ಸೊ ಕೇಸ್ ಕಾಡೂನ್ ಮೃದಂಗ್ಯಾಚೆ ಹಾತ್ ಬಾಂದ್ಪಾಚೊ ಅಭಿನಯ್ ಕರ್ತಾ. ಥಂಯ್ ವಿಷ್ಣು ಯೆತಾ. ತಾಚಿ ಫಕಾಣಾ ಮಾರ್ತಾ. ಮಾಥ್ಯಾವಯ್ಲ್ಯಾ ಮುಗುಟಾಕ್ ಕಿರೀಟ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ 'ಕಿಟ್ಟ ಪಡ್ಲ್ಯಾ' ಮ್ಹಣೂನ್ ಬೋಬ್ ಮಾರ್ತಾ. ಹಾಂಗಾಸರ್ ಹರ್‌ದಾಸ್ ಮರಾಠಿ ಉಲಯ್ತಾ ಆನಿ ಸಂಕಾಸುರ್ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಜಾಪ್ ದಿತಾ. ವಿಷ್ಣುಚೆಂ ಆನಿ ತಾಚೆಂ ಯುದ್ಧ್ ಜಾತಾ. ಸಂಕಾಸುರಾಕ್ ವಿಷ್ಣು ಧಾಂವ್ಡಾಯ್ತಾ. ಅಸೊ ಕಾಲೊ ಫಾಂತೊಂಟೆ ಪಾರಾರ್ ಸೊಂಪ್ತಾ.

ಕಾಲ್ಯಾಚೆಂ ಕಥಾನಕ್ ಗಾಣ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಫುಡೆಂ ವ್ಹರಪಾಚೆಂ ಕಾಮ್ ಹರ್‌ದಾಸ್ ಕರ್ತಾ ತೋ ಆನಿ ಮೃದಂಗಿ ಮಾತ್ ಕಾಲೊಯ್‌ಭರ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ರಾತ್‌ಭರ್ ಥಂಯ್ಸ್ ಆಸ್ತಾತ್. ಯುದ್ಧಾಚೆ ವೆಳಾರ್ ಠರಾಪಿಕ್ ತರೆಚೆಂ ವಾಜೋವಪ್ ಆಸ್ತಾ. ತೆಂ ಮೊಚೆಮಾಟ್‌ಕಾರಾ ನಾಟಕಾಂತ್ಲೆ ಭಾಶೆನ್ ಮಾಚಿಯೆರ್ ಸಗ್ಳೆ ಅವತಾರ್ ಯೆನಾತ್. ಪುಣ್ ಹರ್‌ದಾಸಾಚ್ಯಾ ವ್ಹೊಂವ್‌ಯಾನಿ ತೆ ಯೆವ್ನ್ ವತಾತ್‌ಚ್. ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಕಾಲ್ಯಾಕ್ ಸಂಗೀತ್ ಆಸಾ ಪುಣ್ ತಾಂತೂಂತ್ ಸ್ವರಾಕ್ ವ್ಹಡ್ಲೆಂಶೆಂ ಮ್ಹತ್ವ್ ನಾಸ್ತಾ. ಮಾತಾ ತಾಲ್ ಆನಿ ಲಯ್ ಹಿ ದೋನ್ ಆಂಗಾಂ ವ್ಹಡ್ಲ್ಯಾ ಮಾನಾನ್ ಸಾಂಬಾಳ್ತಾತ್.

ಕಾಲ್ಯಾಂತ್ ಸಂಗೀತ್ ಆಸಾ ತಶೆಂ 'ನೃತ್ಯ್' ಆಸಾ. ನೃತ್ಯ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ನಾಚ್ ನ್ಹಿ. ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯಾಚ್ಯಾ ಆವಿಷ್ಕಾರಾನ್ ಹ್ಯಾ 'ನೃತ್ಯ್' ಪ್ರಕಾರಾಕ್ ಖೂಬ್ ಮ್ಹತ್ವ್ ಆಸಾ. 'ನೃತ್ಯಂ ತಾಲಲಯಾ ಶ್ರಯಮ್' ಅಶೆಂ ತಾಚೆಂ ವರ್ಣನ್ ದಶರೂಪಕಾಚ್ಯಾ ಧನಿಕ್ ನಾವಾಚ್ಯಾ ಟೀಕಾಕಾರಾನ್ ಕೆಲಾಂ. ನೃತ್ಯ್ ಹ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರಾಚಿ ಜಿಂ ತರೇಕ್‌ತರೆಚಿ ಲಕ್ಷಣಾ ಜಾಣ್ಯಾಂನಿ ಸಾಂಗ್ಲ್ಯಾಂ ತೀಂ ಹಾಂತೂಂತ್ ಆಸಾ. ಭರತಾನ್ ಪಿಂಡಿ, ಶೃಂಖಲಾ, ಲತಾ, ಭೇಧಕ್ ಹಿ ಸಮೂಹನೃತ್ಯಾಚೆ ಸಾಂಗಿಲ್ಲೆ ಚಾರ್ ಪ್ರಕಾರ್ (ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ 4/270) ಕಾಲ್ಯಾಂತ್ ಮೆಳ್ಟಾತ್. ಹೆ ನೃತ್ಯ್, ಗಾಯನ್, ವಾದನ್ ಆನಿ ಗದ್ಯಕಥಾಭಾಗ್ ಹಾಂಚೆ ಮಾಧ್ಯಮಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್‌ಚ್ ಕಾಲೊ ಉಭೊ ರಾವ್ತಾ.

ಕಾಲ್ಯಾಂತ್ ಗಣಪತಿಕ್ ಮುಖ್‌ವಟೊ ಆಸ್ತಾ. ಸರಸ್ವತಿ ಮೋರ್ ಕಂಬರಾಕ್

ಬಾಂದೂನ್ ಯೆತಾ. ಹರ್ದಾಸ್ ಪಾಂಯಾಂಮೆರೇನ್ ವ್ಹಡ್ಲೊ ಝುಗೊ ಘಾಲ್ತಾ, ಮಾಥ್ಯಾರ್ ಪಗ್ಡಿ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವ್ ಚಾರ್ ತೋಣಾಚೆ ಮುಖ್ವೆ ಘಾಲ್ತಾ. ಪೂತನಾ, ಚಿಮೋ, ಮೊಕ್ಸೊ ಹೆವ್ಲಾಯ್ ಮುಖ್ಡಿ ಘಾಲ್ತಾತ್. ಕೃಷ್ಣಾಜೆ ಮಾತ್ರ್ ಮೂರ್ತ್ಯಚ್ ಹಾಡ್ತಾತ್. ಲಾಂಕ್ಡಾಚಿ. ಸಂಕಾಸುರಾಚೊ ಪೋಷಾಖ್ ವ್ಹಿಳ್ಯಾರ್ ವಸಾಥ್ಯಾವಂಯ್ಯಾನ್ ಪಾಂಯಾಂಮೆರೇನ್ ಕಾಳೊ ಕುಳ್ಕಳಿತ್ ಝುಗೊ. ಹಾಂಕಾಚ್ ದೊಳೆ, ಲಾಂಬ್ ತಾಂಬ್ಡಿ ಜೀಬ್, ನಾಕ್ ರಂಗಾಯಿಲ್ಲೆಂ ಆಸ್ತಾ. ತಾಚ್ಯಾ ಫೆಟ್ಯಾರ್ ಝಾಡಾಂಚೆ ತಾಳೆಯ್ ಬಾಂದ್ತಾತ್.

ಏಕ್ ಮುಖ್ನಾಟಕ್ ಅಶೆ ಭಾಶೆನ್ ರಾತ್‌ಯ್‌ಭರ್ ಹೆಂ ಚಲ್ತಾ. ಶಾರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಲೋಕಾನಿ ಅಶ್ಲೀಲ್ ಬುರ್ಗ್ಯಾ ಮ್ಹಣ್ಚ್ಯಾ ಅಶೊ ಖೂಬ್ ಗಜಾಲಿ ಹಾಂತೂಂತ್ ಆಸಾತ್. ಪೂಣ್ ಖೆಡ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಲೋಕಾಂಕ್ ತಾಂಚೆಂ ಕಾಂಯ್ಚ್ ದಿಸನಾ. ತಶೆಂ ಪಳೆಯ್ಲೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಆಯ್ಚ್ಯಾ ಶಹರೀ ಲೋಕಾಂಚೆ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಕ್ ಕಾಲೊ ಮಾನ್ವಾನಾ ಹೆಂ ಹಾಂವೆ ಪಳೆಯ್ಲಾಂ ಪೂಣ್ ಜ್ಯಾ ಜಾಗ್ಯಾರ್ ಕರ್ಮುಖೆಚೆಂ ಆಸಿ ಕಾಂಯ್ಚ್ ಸಾಧನಾ ನಾ ಥಂಯ್ಚ್ಯಾ ಲೋಕಾಂಕ್ ವರ್ಸಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಏಕ್ ಫಾವ್ಟ್ ಯೇಣಾರೊ ಕಾಲೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಖೂಬ್‌ಚ್ ಅಪೂರ್ಪ್. ತ್ಯಾ ಕಾಲ್ಯಾ ದಿಸಾ ಥಂಯ್ಚೆಂ ವಾತಾವರಣ್ ಪಳೆಯ್ಲ್ಯಾರ್ ಜಾಣ್ವಿಕಾಯ್ ಜಾತಾ.

ಆಮಿ ಹಾಕಾ ಆಯ್ಚ್ ಕಾಲೊ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್. ಪೂಣ್ ವ್ಹಾಕಾ ದಿಸ್ತಾ ಹಾಚೆಂ ಪಯ್ಲೆಂ ನಾಂವ್ ದಶಾವತಾರ ಅಶೆಂ ಆಸೂಂಕ್ ಜಾಯ್. ಅಭ್ಯಾಸ್ ಹಾಚೆರ್ ಸಂಶೋಧನ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. 'ಹಾಂವ್ ಸಾಂಗ್ತಾ ತೂಂ ಆಯ್ಕ್' ಹೆಂ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್‌ಪಣ್ ಸೊಡೂನ್ ತಾಚೆರ್ ಕಾಮ್ ಕೆಲ್ಯಾರ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ನಿಜಾಚೊ ಕಾಲೊ ಆಮ್ಕಾಂ ಪರತ್ ಮೆಳೂಂಕ್ ಜಾತಾ.

ಗೊಂಯ್ಚೊ ಕಾಲೊ ಹೊ ಅಸೊ ಆಸಾ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ

(ಕೊಂಕಣಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಚ್ಯಾ ಖಾಸ್ ಸಂದರ್ಭಾಸಯ್ತ್)

- ನಂದಕುಮಾರ್ ಕಾಮತ್

('ಕೊಂಕಣಿ' ವಾರ್ಸುಕಿ 1987-88)

"ಜಾತ್ರೆಂತ್ ಕೊಣಾಚೆಂ ಭುರ್ಗೆಪಣ್ ಶೆಣ್ಲಾಂ, ಜಾತ್ರೆಂತ್ ಕೊಣಾಚೆಂ ಭಾಮ್ಟೆಪಣ್ ಶೆಣ್ಲಾಂ. ಕೊಣಾಚಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ವೃತ್ತಿ ಶೆಣ್ಲ್ಯಾ, ಕೊಣಾಚೊ ವಿಶ್ವಾಸ್ ಶೆಣ್ಲಾ, ಕೊಣಾಚೆಂ ಸುಖ್ ಶೆಣ್ಲಾಂ. ಕೊಣಾಚೆಂ ಶಾಣೆಪಣ್, ಕೊಣಾಚೆಂ ನೆಣಾರ್‌ಪಣ್, ಕೊಣಾಚೊ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ್, ಕೊಣಾಚೊ ಪುರುಷಾರ್ಥ್- ಅಧಿಕ್ ಮಾಹಿತಿ ದಿವ್ಪಾಚಿ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಶ್ರೀ ವಿಚಿತ್ರಾಚೆ ಹೆ ಜಾತ್ರೆಂತ್ ಮಾಕಡ್ ಹಾಡಾವಯ್ಲಿ ಶೆಂಪ್ಡಿ ಗಳತ್‌ಪಾಸೂನ್‌ಚೆ ತೋ ಆಜ್‌ವೆರ್ ಮೆರೆನ್‌ಚೆ ಮನ್ಶಾಚೆಂ ಮನಿಸ್‌ಪಣ್ ಶೆಣ್ಲಾಂ!"

(ಕೋಣ್ ತರಿ, "ಶ್ರೀ ವಿಚಿತ್ರಾಚಿ ಜಾತ್ರಾಂ' - ಪುಂಡಲೀಕ್ ನಾಯಕ್)

"ಚುಕ್ತಾ ತೂಂ ಜೊನ್. ಧರ್ಮ್ ಬದಲಪ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬದಲಪ್ ನ್ಹಯ್. ತುಮಿ ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತಾಚೊ ಧರ್ಮ್ ಘೆತ್ಲೊ ಪುಣ್ ವಾಗ್ಲೂಕ್ ಕೆನ್ನಾಚ್ ಘೆತ್ಲಿ ನಾ...."

(ದಿನೇಶ್, "ಭರ್ತೇ ಭಾರ್' - ದಿಲೀಪ್ ಬೊರ್ಕಾರ್)

"ಹಾಂಗಾಚೆಂ ಹೆಂ ತಳೆಂ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸೈಮಾಚೆಂ ದೆಣೆಂ. ಹ್ಯಾ ತಳ್ಯಾಂತ್ ನ್ಹಾಲ್ಯಾರ್ ಕಸಲಿಯ್ ಪಿಡಾ ರೋಗ್ ಬರೊ ಜಾತಾ. ಹೆಂ ತಳೆಂಚ್ ಹಾಂಗಚಾ ದುಬ್ಳ್ಯಾ ಗಾವ್ಡ್ಯಾಂಚೊ ವಯ್ಸ್ ಜಾವ್ನ್ ಆಸಾ. ಆನಿ ಅಮಿತ್, ಎಕದಾಂ ಹೊ ಗರಿಷ್ಟ್ ಸ್ಲೊಟ್ ಜಾಲೊ ಕಿ ಮಾಗಿರ್ ಹಾಂಗಾ ರಾವ್ಪಾಚೆಂ ನಾ. ಹ್ಯಾ ತಳ್ಯಾಚಿ ಪವಿತ್ರತಾಯ್ ಖಂಯ್ಚ್ಯೆ ಖಂಯ್ ನಾಚ್ ಜಾವ್ನ್ ವತಲಿ."

(ದಾದಾ, "ವರ್ಗ್‌ಶತ್ರು' ದಿಲೀಪ್ ಬೋರ್ಕಾರ್)

"...... ತಾಣೆ ಮ್ಹಾಕಾ ಗಾಡ್ವಾಭಾಶೆನ್ ರಾಬಯ್ಲೊ. ರರ್ಖರಚ್ತೆ ವತಾನ್ ಹುಲ್ಪಾಯ್ಲೊ. ಜನಾವರಾಂ ಭಾಶೆನ್ ವಾಗಯ್ಲೊ. ಪೊಟಾ ಪಾಣ್ಯಾಕ್ ಪಾತಿಶೆರ್ ಕೆಲೊ. ಮಾನಾಯಾಚೆಂ ಕಾಮ್, ಭುರ್ಗ್ಯಾಚೆಂ ಕಾಮ್, ಮನ್ಶಾಂನಿ ಕರಪಾಚೆಂ ನ್ಹಿ ತಸಲೆಂ ಕಾಮ್-ಕರಿತ್ ಜಾಲೊ ಹಾತ್ ಸಾಮ್ಕೊ ಜಾಮ್..."

(ಭುರ್ಗೊ "ಪಿಥ್‌ದ ಪಿಂಡ್" ಅನಿರುದ್ಧ್ ಜೀರ್)

ಕೊಂಕಣಿ ರಂಗಮಾಚಿಯೆರ್ ಹಾಲಿಂಚ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ವರ್ಸಾಂನಿ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ನಾಟಕಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಸಂವಾದ್‌ಲೇಖನಾಚ್ಯೊ ಕಾಂಯ್ ದೇಖಿ ತುಮ್ಚ್ಯಾ ಮುಖಾರ್ ದವರೂನ್ ಕೊಂಕಣಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಚ್ಯಾ ಖಾಸ್ ಸಂದರ್ಭಾ ಸಯ್ತ್ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಚಿ ಚರ್ಚಾ ಮ್ಹಾಕಾ ಕರಪಾಚಿ ಆಸಾ. ಸಂವಾದ್‌ಲೇಖನಾಚ್ಯೊ ಹ್ಯೊ ದೇಖಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ್

ಆಸಾತ್ ತೆಂ ಆಯ್ಲ್ಯಾ. ಕೊಂಕಣಿ ನಾಟಕ್‌ಕಾರಾಂಚೆ Potential ವಾಡೊವ್ನ್, ಏಕಾತ್
ಭಾರತೀಯ್ ರಂಗ್‌ಮಾಂಚಿಯೆಚೆ ತುಳೆನ್ ಹೆ Potential ಮಾತ್ರೆಂ ಪೆಗ್ಳಾ, ಸ್ವರೂಪಾಚೆಂ
ಆಸಾ. ಪ್ರೂಸ್ ನಾಟ್ಯ ಲೇಖನಾಚೆ ಪರಂಪರೆಕ್ಷೆ ಅರ್ಪಿತ್ಷೆ ಪ್ರಕಾರ್ ಪಳೆಯ್ತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್
ಕೊಂಕಣೆಂತ್ಲೆ ನಾಟ್ಯಲೇಖನ್ ಸಮಾಂತರ್ (Parallel) ಆನಿಕ್ Perpendicular
ಅಶೆತರೆನ್ ಜಾಯ್ತ್ ಆಶಿಲ್ಲೆ ಮ್ಹಣ್ ದಿಸ್ತಾ.

ಸಮಾಂತರ್ ನಾಟ್ಯಲೇಖನಾಕ್ ಲೋಕ್‌ನಾಟಕಾಂಚೆ ಏಕ್ ಪ್ರೂವರ್ ಪರಂಪರಾ
ಆಸಾ. ಆನಿಕ್ ಭಾರತೀಯ್ ಘೆಸಾಲ್ಯಾ ಹಿಂಗಡ್ ದಂಗಡ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಂಚೆಂ
ಸಾರ್ವಸ್ವರೂಪಾನ್ ಹೆ ಪರಂಪರೆಂತ್ ಏಕ್ಷೆನ್ ಜಾಲ್ಲೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ಭರತ್‌ಮುನಿಚ್ಯಾ
ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ನಾಸ್ತ್, ಏಕಸಿತ್ ಜಾಯ್ತ್ ಗೆಲ್ಲಿ ರಾಜಮಾನ್ಯಾಂಚಿ ಆಶ್ರಿತ್ ಕೆಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ್
ರಂಗ್‌ಮಾಂಚಿ ಏಕ್ ಆಸ್ಲ್ಯಾ. ಜಾರ್ಲ್ಯಾ ಪಾಂಪ್ಲ್ಯಾಚೆರ್ ಉಬೆ ರಾವಿಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೆಚಿ ಪ್ರಾದೇಶ್
ರಂಗ್‌ಮಾಂಚಿ ಹ್ಯಾ ದೋನ್ ರಂಗ್‌ಮಾಂಚಿಯೆಚ್ಯಾ ಇತಿಹಾಸ್ ಏಕ್ ಭಾಗೆಲ್ಯಾಕ್
ಗೊಂಯ್ಚಿ ರಂಗ್‌ಮಾಂಚಿ Perpendicular ಜಾವ್ನ್ ರಾವಲ್ಯಾ ಆಸಾ. ಸಂಸ್ಕೃತ್
ರಂಗ್‌ಮಾಂಚಿಯೆಕ್ ಇತಿಹಾಸ್‌ಕಾಳಾಂತ್ ಲೋಕಾಶ್ರಯ್ ಮೆಳ್ಳೊ ತರ್ ಪ್ರಾದೇಶ್
ರಂಗ್‌ಮಾಂಚಿಯೆಕ್ ರಾಜಾಶ್ರಯ್ ಆನಿಕ್ ರಾಜಾಶ್ರಯ್ ದೊನ್ಯಿಯ್ ಮೆಳ್ಳೆ.
ಕೊಂಕಣಿ ರಂಗ್‌ಮಾಂಚಿಯೆಕ್ ರಾಜಾಶ್ರಯ್ ಆನಿಕ್ ಲೋಕಾಶ್ರಯ್ ದೊನ್ಯಿಯ್
ಮೆಳಂಕ ನಾ. ಜೊ ಲೋಕಾಶ್ರಯ್ ಮೆಳ್ಳೊ ತೊ ಮುಕ್ತಾಯೆ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಆನಿ
ರಾಜಾಶ್ರಯಾಚಿ ಚರ್ಚಾ ನ ಕೆಲ್ಲಿ ಬರಿ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ರಂಗ್‌ಮಾಂಚಿ Crucible ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಪುಜಾರಾಂಚಿ ಪರ್ಗಾಂಚ್ಯಾ
ಇತಿಹಾಸಾಂತ್ ತರಾತರಾಂಚೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪವಾಡ್ ಲಿಗೊನ್ಯ್ ಹಾಂಗಾಸರ್ ಜಾರ್ಲ್ಲಿ
ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಂಚಿ ಆಸ್ಲ್ಯಾ. ಜಾರ್ಲ್ಯಾ, ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯಾಂಪ್ರಾಂತ್ ಪ್ರೈತಿಷ್ಟಾಂ ಸಕಟ್
ಪಯ್ಸ್ ಸರೊಂಕ್ ಪಾವ್ಲೊಂಕ್ ನಾ. ಪ್ರೂಸ್ ಶಿಟಂ ಪಯ್ಸಾಂ ಮ್ಹಣ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾ
ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ನಾಟಕ್‌ಕಾರಾಂಚ್ಯಾ ಸಂಪಿತಾಂನಿ ಆನಿಕ್ ಪ್ರಯೋಗಾಂನಿ ದಿಸ್ತಾತ್. ಸಂವಾದ್
ಲೇಖನಾಂತ್, ಕಥಾನಕಾಂತ್ ದಿಸ್ತಾತ್. ಪಾತ್ರ್ ರಚನೆಂತ್ ದಿಸ್ತಾತ್. ಲೋಕ್‌ಪರ್ಮಾಚೆ
ಕಲ್ಚರ್ Synthesis ತ್ ದಿಸ್ತಾತ್. ಗೊಂಯ್ಚೊ ಸಮಾಜ್ ಆನಿ ಕೊಂಕಣಿ ರಂಗ್‌ಮಾಂಚಿ
ಹಾಂತೂತ್ಲೆ ದ್ವೈತ್ ಜೆಸ್ಸ್ಯಾ, ಸೊಂಪ್ಲೆಲೆಂ ತೆಸ್ಸ್ಯಾಚ್ ಏರ್ಚ್ಯಾ ಅರ್ಥಾನ್ ಹಾಂಗಾಚಿ
ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಂಚಿ ಆಸ್ಲ್ಯಾ. ಹಾಂಗಾಸರ್ ಉಬೆಂ ಜಾಂವ್ಕ್ ಪಾವ್ಲಿ.

ಸಮಸ್ತ್ ಅಸ್ಪುಸ್-ತಟವರ್ತಿ ಸಮಾಜಾಚಿ ಏಕ್ ಜಾರ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯ್ ಆಸಾ.
ಕೊಂಕಣಿ ಸಮಾಜಾಚ್ಯಾ ರೂಪಾನ್ ತೀ ದೇವ್‌ಗಡ್ ಸಾವ್ನ್ ಮಂಗ್ಳುರ್‌ಮಂದೇನ್
ಪಾತಳ್ಳ್ಯಾ. ಪ್ರೂಸ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆನ್ ಮರಾಠಿ, ತುಳು, ಕನ್ನಡ್, ಮಲ್ಯಾಳಮ್, ಕೊಂಗಿಣಿ
ಅಶಾ ಭಾಸಾಂಚೆಯ್ ಸಂಪರ್ಕ್ ಜಾಲ್ಯಾನ್ ಸಾಮಾಜಿಕ್, ಆರ್ಥಿಕ್, ರಾಜಕೀಯ್
ಕಾರಣಾಂಕ್ ಲಾಗೊನ್ ಹ್ಯಾ ತಟವರ್ತಿ ಸಮಾಜಾನ್ ಆಪ್ಲೆ ಅಸ್ಮಿತಾಯೆಚೊ
ಸೌಂದರ್ಯಸೋಧ್ ಘೆವ್ಪಾಚೊ ಯತ್ನ್ ಕೆಲ್ಲೊ ದಿಸ್ತಾ. ಯಕ್ಷಗಾನಾಸಾರ್ಕ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯಾಂ.

ದಶಾವತಾರಿ ಖೇಳ್, ರಣಮಾಲೆ, ಜಾಗರ್, ತಿಯಾತ್ರ್, ಅಶೆ ಹ್ಯಾ ಸಮಾಜಾನ್ ಜಾಯ್ತೆ ಪ್ರಯೋಗ್ ಕೆಲೆ. ಪೂಣ್ ಸಮೆಸ್ತ್ ಸಮಾಜಾಚೆ ಹಾವೇಸ್, ಸುಖ್:ದುಖಾಂ ಜಾಂತೂಂತ್ ಪರ್ಗಟ್ತಾ ಆನಿಕ್ ಸಮಾಜಾಚ್ಯಾ ಸಮೂಹ್ ಮನಾಚೊ (Collective Conscience) ಜ್ಞೊ ಹಾರ್ಸೊ ಜಾವ್ನ್ ಆಸ್ತಾ ಅಶಿ 'ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ' ಸಮರ್ಥತಾಯೆನ್ ಉಬಿ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಜಾಂವ್ನಾ ಹಾಚೊ ತಪಾಸ್ ಹೆರ್ ಭಾರತಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಚ್ಯಾ ಸಂದರ್ಭಾಂತ್ ಆಮಿ ಲಾವ್‌ಯಾ.

ಬಂಗಾಲಾಂತ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ 'ಜಾತ್ರಾ' ಹ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯ ಸ್ವರೂಪಾಂತ್ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಶಂಭು ಮಿತ್ರಾ ಸಾರ್ಕ್ಯಾ ಸಮರ್ಥ್ ದಿಗ್ದರ್ಶಕಾನ್ ಟಾಗೋರಾಚ್ಯಾ 'ರಾಜಾ' ಹ್ಯಾ ನಾಟಕಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಸ್ತುತೀಕರಣಾಂತ್ ಜಾತ್ರಾ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯ ಸ್ವರೂಪಾಚೊ ಉಪೇಗ್ ಕೆಲೊ ತಸೊಚ್ ಉತ್ಪಲ್‌ದತ್ತಾನ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ 'ಕಲ್ಲೋಲ್' ಆನಿ 'ತೀರ್' ಹ್ಯಾ ನಾಟಕಾಂತೂಯ್ ಸೂತ್ರಧಾರ್, ಬಹು-ಸ್ತರೀಯ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಚೊ ಉಪೇಗ್ ಕೆಲಾ. ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುಚೆ ಭಕ್ತಿ ಪರಂಪರೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವಿಕಸಿತ್ ಜಾಲ್ಲಿ ಹಿ ಧಾರ್ಮಿಕ್ ಸ್ವತಪಾಂತ್ಲಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ ಆನಿಕೂಯ್ ರುಪಾಂ ಘೆವ್ನ್ ಸಬಳ್ ಜಾಲಿ. ಝೂಮರ್, ಪಾಂಚಾಲಿ ಕಥಾಕಟಾ, ಕೀರ್ತನ್ ಅಶಿಂ ಹಿಂ ರುಪಾಂ. 'ಜಾತ್ರಾ'ಚ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಮೂಳ್ ರೂಪಾಚೆರೂಯ್ ಆಧುನಿಕ್ ಬಂಗಾಲಾಚಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ ಉಭಿ ಜಾಲ್ಯಾ. ಆಯ್ಜ್ ಜಾತ್ರೆಂತ್ ಸಾಮಾಜಿಕ್, ರಾಜನೀತಿಕ್, ಎತಿಹಾಸಿಕ್ ವಿಶಯಾಂಚೆರ್ ಪ್ರಯೋಗ್ ಜಾತಾತ್. ಮೂಳ್ ಜಾತ್ರೆಂತ್ ಗೀತಾಂಕ್ ಚಡ್ ವಾವ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಪುಣ್ ಆಯ್ಜಿ ಜಾತ್ರೆಚೆರ್ ಆದಾರಿತ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ ಚಡ್ ಗತಿಮಾನ್ ಆನಿಕ್ ಸಂವಾದ್‌ಮಯ್ ಜಾಲ್ಯಾ. ಅಹಿಂದ್ರ ಚೌಧರಿ, ಛೀಬ್ ವಿಶ್ವಾಸ್, ಜಹರ್ ಗಂಗೂಲಿ, ತೀನಾಕಿ ಮುಖರ್ಜಿ, ಫನಿರಾಯ್, ನಿತೀಶ್ ಮುಖರ್ಜಿ ಹೆ ಕಲಾಕಾರ್ ಜಾತ್ರೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಮುಖಾರ್ ಸಲ್ಲ್ಯಾತ್. ಭಾರತಾಂತ್ಲಿ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ವಿಕಸಿತ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ ಮ್ಹುಣೂನ್ ಬಂಗಾಲಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ ಆಯ್ಜ್ ವಳ್ಖತಾತ್. ಗೇಯ್ ಶೈಲಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಸಂವಾದ್ ಶೈಲಿ ಹೊ ಯಶಸ್ವಿ ಪ್ರಯೋಗ್ ಬಂಗಾಲಿ ನಾಟ್ಯ ಲೇಖಿಕಾಂನಿ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾನ್ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಚೆಂ ಮೋಲ್ ರಾಖೊನ್‌ಯ್, ತಾಣೆ ಆಪ್ಲಿ ಖಾಶೆಲಿ ಶೈಲಿ ಆಧುನಿಕ್ ಭೆಸಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಆಪ್ಣಾಯಲ್ಯಾ. ಉಡಿಸಾಚಿ ಉಡಿಯಾ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೀ ಬಂಗಾಲಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಚ್ಯಾ ಪಾವ್ಲಾರ್ ಪಾವ್ಲ್ ದವರೂನ್ ಆಯ್ಜ್ ಪ್ರವಾಸ್ ಕರ್ತಾ.

ಕುಡಿಯಾಟ್ಟಮ್, ಯಕ್ಷಗಾನ್, ತೆರುಕುಥ್, ಕೃಷ್ಣಾಟ್ಟಮ್, ಅಂಕಿಯಾ, ಯಾತ್ರಾ, ರಾಸಲೀಲಾ, ರಾಮ್‌ಲೀಲಾ, ನೌಟಂಕಿ, ಖ್ಯಾಲ್, ಭಾಡ್-ಜಶನ್, ತಮಾಶಾ, ಖಿಡೀ ಗಂಮತ್, ಭವಾಯಿ, ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಡೀನಾಚಾ ಅಶೀ ಭಾರತಾಚಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯಾಂಚಿ ಪರಂಪರಾ ಆಸಾ. ಹೆ ಪರಂಪರೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್‌ಚ್ ತಮಿಲ್‌ನಾಡು, ಗುಜರಾಥ್, ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೇರಳ್ಚಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ ಉಬಿ ರಾವ್ಲ್ಯಾ ಆನಿ ಹಿಂದಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಚೆ ಪುರೋಗಾಮಿತ್ವಾಯ್ ಮಿಾಪ್‌ಶೆಂ, ಹಿಂದಿಚ್ಯಾ ಉತ್ತರ್ ಭಾರತೀಯ್ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ್ ದಾಯ್ಜಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಮೆಳಿಲ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕ್ ಆಧಾರಾಚೆರೂಯ್ ವಿಕಸಿತ್ ಜಾಲಾಂ.

ಅಲ್ಕಾಜೀಚ್ಯಾ 'ಅಂಧಯುಗಾಂತ್' ಆನಿ ರಾಮ್‌ನಗರಾಚ್ಯಾ 'ರಾಮ್‌ಲೀಲೆಂತ್' ಖೂಬ್ ಸಾಮ್ಯ್ ಆಸಾ. ಬಾದಲ್ ಸರ್ಕಾರ್ ಸಾರ್ಕ್ಯಾ ನಾಟಕ್‌ಕಾರ್ ಮುಕ್ತ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಚೊ ವಾಪರ್ ಕರ್ತಾ. ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡಾನ್ 'ತುಗ್ಲಕಾಂತ್' ಪು.ಲ. ದೇಶಪಾಂಡೆನ್ 'ತೀನ್ ಪಯ್ಶಾಂಚಾ ತಮಾಶಾಂತ್' ಕಾರಂತಾನ್ 'ಹಯವದನಾಂತ್' ತೆಂಡುಲ್ಕರಾಚ್ಯಾ 'ಘಾಶೀರಾಮ್ ಕೊತ್ವಾಲಾಂತ್' ಆಧುನಿಕ್ ನಾಟಕಾಂಕ್ ಆಧಾರ್ ದಿವ್ಪಾಕ್ ಲೋಕ್‌ನಾಟಕಾಂಚೊಚ್ ಉಪೇಗ್ ಜಾಲಾ.

ಕರ್ನಾಟಕಾಂತ್ ಯಕ್ಷಗಾನಾಚಿ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯ ಪರಂಪರಾ ಆಸಾ. ಹೆಚ್ ಶೈಲಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಭಾರತೀಯ್ ನಾಟ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಾಂತ್ ಖೂಬ್ ಪ್ರಯೋಗ್ ಜಾಲ್ಯಾತ್ ಆನಿಕ್ ಮುಳಾಂತ್ ರಾಮಾಯಣ್ ಮಹಾಭಾರತಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಕಥಾನಕಾಂಚೆರ್ ಆಧಾರಿತ್ ನಾಟ್ಯಾಕ್ ಆಧುನಿಕ್ ಜಿಣೆಚ್ಯಾ ರಾಮಾಯಣ್ ಮಹಾಭಾರತಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಪರ್ಗಟಾವ್ಪಾಚೆ ಪ್ರಯತ್ನ್ ಜಾಲ್ಯಾತ್.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಂಚೆಂ ಖಾಸೆಲೆಪಣ್ ಆನಿ ಆಶೆತರೆನ್ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಸ್ಪಷ್ಟ್ ಜಾಲ್ಲೆಂ ಪಳೆಯ್ತಾತ್. ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಕೊಂಕಣಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಚಿ ಆಧಾರ್ ಬದಿ ಜಪ್ಪಾಕ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಚಿ ಕಶಿ ಮಾಂಡ್ಣಿ ಕರ್ಚಿ ಪಡ್ಟಲಿ ಹಾಚೊ ವಿಚಾರ್ ಕರೂಯಾ.

ಹೊ ವಿಚಾರ್ ಕೊಂಕಣಿ ಸಮಾಜಾಚಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತಾ, ಮುಖೆಲ್ ಕಥಾವಸ್ತುಚಿ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕತಾ, ನಾಟ್ಯ ಸಾದರೀಕರಣಾಚ್ಯೊ ಅಪ್ಣೆ, ನಾಟ್ಯಾಭಿನಯಾಚ್ಯಾ ವಿರಯಾಂಚಿ ಮಾಂಡ್ಣಿ, ಸಂವಾದಾಚೆಂ ಸ್ವರೂಪ್, ಶೈಲಿ, ಹ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾಕ್ ಪೂರಕ್ ಅಶಾ ತರೆಚೆಂ ಸಮೀಕರಣ್, ಆಸ್ವಾದನ್ ಆನಿಕ್ ಮುಳಾವಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಅಶಾ ರೂಪಾಂನಿ ಮ್ಹಾಕಾ ಮಾಂಡ್ಲಾಚೊ ಆಸಾ.

ಅಲ್ಪ ಸಂತುಷ್ಟತಾಯ್ ಆನಿಕ್ ಆತ್ಮಸಂತುಷ್ಟತಾಯ್ ಹ್ಯೊ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚ್ಯಾ ವಿಕಾಸಾ ಆಡ್ ಯೆಂವ್ಪಿ ದೋನ್ ಆಡ್‌ಮೆಳ್ಯೊ. ಕೊಂಕಣಿ ನಾಟ್ಯ ಲೇಖನಾಯ್ ಹಾಕಾ ಅಪವಾದ್ ನಾ. ತಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ತಿಯಾತ್ರ್ ಕಿರಿಸ್ತಾಂವಾಂಚೆಂ ಆನಿಕ್ ಕೊಂಕಣಿ ನಾಟಕ್ ಹಿಂದ್ವಾಂಚೆ ಅಶಿ ವಿಭಾಗಣ್ ಜಾಲ್ಯಾ. ಅಶೆಂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತಾಯೆಚೊ ಸೌಂದರ್ಯ್ ಸೋದ್ ಘೆಂವ್ಕ್ ನಾತಿಲ್ಲ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಸಮಾಜಾನ್ ಉಗೀಚ್ ಅಂಧರ್ ಪಣಾನ್ ಮರಾಠಿ ಸಂಗೀತ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ ಪೊಸ್ಲಿ, ಲ್ಹಾನಾಚಿ ವ್ಹಡ್ ಕೆಲಿ. ಅನುಕರಣ್ ಕೆಲಿ. ತ್ಯಾ ಸಮಾಜಾನ್ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಚಿ ರೂಪಾಂ ಮಾತ್ರ್ ಮಸ್ತ್ ವಡಯ್ಲಿ. ಕೊಂಕ್ಣ್ಯಾ ಖಾತಿರ್ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಾಂ, ಕಿರಿಸ್ತಾಂವಾಂ ಖಾತಿರ್ ತಿಯಾತ್ರಾಂ, ಘೌಸಾಖಾತಿರ್ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯಾಂ- ಜಾಗೊರ್, ಗೋಕಾಂಯೆಳ್, ಪೆರ್ಣೆ... ಅಶಿ ಹ್ಯಾ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಚ್ಯಾ ನಾಟ್ಯಪ್ರಯೋಗಾಚಿ ವಿಭಾಗ್ಣಿ ಜಾಲ್ಯಾನ್ ಸುಟ್ಕೆ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಜೆನ್ನಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ಅಸ್ಮಿತಾಯೆಚೆಂ ಝುಜ್ ಸುರು ಜಾಲೆಂ, ತೆನ್ನಾ ಹಿ ಅಸ್ಮಿತಾಯ್ ಫಕತ್ ರಾಜಕೀಯ್ ಅಸ್ತಿತ್ವಾಚೆರ್ ಆಧಾರಿಲ್ಲಿ ನಾಸೂನ್ ತಿಕಾ ಏಕ್ ಸಮೃದ್ಧ್, ವರ್ಗವಿಹೀನ್ ಸಮಾಜ್ ಘಡೊವ್ಪಾಚೊ ಆಸಾ ಹೀ ಭೂಮಿಕಾ ಆಮ್ಚೆ ಬರೊವ್ಪಿ ವಿಸರ್ಲೆ. 1983 ಚ್ಯಾ

ೂಂಕಣಿಚ್ಯಾ ವರ್ಸುಕಿ ಅಂಕಾಂತ್ ಉಜ್ವಾಡಾಕ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರದೀರ್ಘ್
ೀಖಾಂತ್ ಭೊವ್. ಪುಂಡಲೀಕ್ ನಾಯಕ್ 'ಗೊಂಯ್ಚಿ ಕೊಂಕಣಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ. ಹೆಂ
ೂಂಯ್ಚೆ ಜಿಣೆಚೆಂ ವಾಸ್ತವ್ ಪಡ್‌ಬಿಂಬ್' ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ಟಾ. ಖರೆಂಚ್ ತೆಂ ತಶೆಂ ಆಸಾ
ಯ್. ಅಸೊ ಪ್ರಶ್ನ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಪಡ್ಟಾ. ತಾಕಾ ತಶಿ ಕಾರಣಾಂಯ್ ಆಸಾತ್. ಕಾರಣಾಂ
ಶೆ ಇತಿಹಾಸಿಕೂಚ್. ಸಂಘರ್ಶ್ ಕಾಂಯ್ ಸಮನ್ವಯ್? ಆತ್ಮಸೋದನ್ ಕಾಯ್
ರಣ್ಯರೂದಾನ್? ಅಶೆ ಪ್ರಶ್ನ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಸಮಾಜಾಚ್ಯಾ ಸಾಮಾಜಿಕ್ ಗತಿಶಾಸ್ತ್ರಾಚ್ಯಾ
ಂದರ್ಭಾಂತ್ ಮ್ಹಜೆ ಮುಖಾರ್ ಯೆತಾತ್. ದಿಲೀಪ್ ಬೋರ್ಕರಾಚೊ ದಿನೇಶ್
ಹ್ಣ್ಟಾ- 'ಧರ್ಮ್ ಬದಲಪ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬದಲಪ್ ನ್ಹಯ್.' ನಾಟ್ಯಕರ್ಮಿನ್
ಾಟ್ಯಧರ್ಮ್ ಬದಲ್ಲೊ ತರೀ ನಾಟ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬದಲ್ನಾ.

ಗೊಂಯ್ಚಿ ನಾಟ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿ ಏಕ್ ಖಾಶೆಲಿ Class-consciousness ಘೆವ್ನ್ ಯೆತಾ. ವರ್ಗಸಂಘರ್ಷಾಚಿ ತಯಾರಿ ನಾಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಸಮಾಜಾನ್ ಸಮಾಜ್‌ಮನಾಕ್ ಭೂಲ್ ಘಾಲ್ಪಾಚೊ ಉಪಾಯ್ ಮ್ಹಣೂನ್ ಘಾಂತೊಡೆಮೆರೇನ್ ಚಲ್‌ಪಿ ಸಂಗೀತ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಕ್ ಆಪ್ಲಾಯ್ಲಿ. ಪುಣ್ ಹೀ ಲೋಕ್‌ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ ಜಾಂವ್ಕ್ ನಾ. ಬಂದ್ ಥೇಟರಾಂತ್ ಬಸೂನ್ ಸಮಾಜಾಚ್ಯಾ ಗಿರೆಸ್ತ್ ಆನಿ ಮಧ್ಯಮ್ ವರ್ಗೀಯ್ ಸಮಾಜಾನ್ ಹಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ ಪೊಸ್ಲಿ ಆನಿಕ್ ತಿಜೊ ಥಾತೊ ಮಾತೊ ಕೆಲೊ. ಪುಣ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಸಮಾಜಾಚೆಂ ಪಡ್‌ಬಿಂಬ್ ಹಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ ನ್ಹಯ್. ಎಕಾ ಪುರುಷಾರ್ಥ್ ಹೀನ್ ಕಲಾಖಿಂಡಾಕ್ ಘಟ್ ಪುರುಷಾರ್ಥಾಚೆಂ ರುಪ್ಡೆಂ ಘಾಲೂನ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಸಮಾಜಾಚೊ ಸಾಮೂಹಿಕ್ ego ಇತಿಹಾಸಿಕ್ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಲೋಕ್ ಪೊಸುಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ ಅಶೆ ಘಟ್ ಸಪ್ನಾಳೆ ರಂಜನಾತ್ಮಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಗೊಂಯ್ಚೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಚೊ ರೂಖ್ ಕೆನ್ನಾ ಕಿಲ್ಲಂವ್ಕೂಚ್ ನಾ. ಹೊ ಬಾಂದ್ ಪಯ್ಲಿ ಫೊಡ್ಲೊ ತೊ ಭೊವ್. ಪುಂಡಲೀಕ್ ನಾಯಕಾನ್ ಆನಿಕ್ ಘೋಡ್ ಫುಟೂನ್ ಪೂಂ ವ್ಹಾಂವ್ಚೊ ತಶಿಂ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಸಮಾಜಾಚ್ಯಾ ಘಟ್ ರುಪ್ಡ್ಯಾಕ್ ಲಾಗಿಲ್ಲಿ ಕೀಡ್ ಪಯ್ಲೆಚ್ ಫಾವ್ಟ್ ಸಮಾಜಾಚ್ಯಾ ಮುಖಾರ್ ದವಲ್ಲಿ. ಪುಣ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್ ತಶೆ ಭಯಾಂಕ್ರಿತ್ ದರ್ಶನ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ನಾಟಕಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಘಡೊವ್ಪಾ ಪಯ್ಲಿಂಚ್ ಹೊ ಸಮರ್ಥ್ ನಾಟಕ್‌ಕಾರ್ ಆದರ್ಶವಾದಿ, ನಿತಿವಾದಿ ಪರಂಪರೆಚ್ಯಾ ಭೊವ್ರ್ಯಾಂತ್ ಸಾಪ್ಡೂನ್ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಚೆಂ foundation ಘಾಲ್ಚ್ಯಾ ಪಯ್ಲಿಂಚ್. ಲೇಖನ್‌ಶೈಲಿಚೆ ನವೆ ಪ್ರಯೋಗ್ ಕರೂಂಕ್ ಲಾಗ್ತಲೊ ಕಾಯ್ ಅಸೊ ದುಬಾವ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಯೆತಾ.

ಆಧುನಿಕ್ ಕೊಂಕಣಿ ನಾಟಕ್ ದೆಖೀಕ್ 'ಶ್ರೀ ವಿಚಿತ್ರಾಚಿ ಜಾತ್ರಾ' ಆಯ್ಚೆ ಕೊಂಕಣಿ ತಿಯಾತ್ರ್, ದೆಖಿಕ್ ತೊಮಾಸಿನಾಚೆ 'ಕಾಂಟೆಚ್ ಕಾಂಟೆ' ನಾಜಾಲ್ಯಾರ್ 'ಉತ್ರಾಂ ಆನಿ ಕರ್ಲ್ಯೊ'. 'ಲೊಕಾಂಖೇಳ್'. ಜಾಗರ್ ಹಾಂಚೆ Synthesis ಘಡೊವ್ನ್ ಹಾಡಪ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಶಕ್ಯ ಜಾಲೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಖರ್ಯಾನಿಚ್ ಕೊಂಕಣಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ ಹಿ ಬಂಗಾಲಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆ ಭಾಶೆನ್ ಸಮರ್ಥತಾಯೆನ್ ಉಬಿ ರಾವಂಕ್ ಪಾವ್ತಲಿ. ನಾಟ್ಯಲೇಖಕ್ ಆನಿಕ್ ದಿಗ್ದರ್ಶಕ್ ಹಾಂಚೆ ಮುಖಾರ್ ಹೆಂ ಏಕ್ ಆವ್ಹಾನ್ ಆಸಾ. 'ಕಾಣಿ' 'ಶಬ್ಬೈ

ರಚ್ಯೆ ಘೆಂಪಿನ್ ಸಮಾಜ್' ಸಾರ್ಕೆ ಕಾಂಯ್ ಪ್ರಯೋಗ್ ಜಾಲ್ಯಾತ್ ಪುಣ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ Latin / Indo- Portuguese ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆಚ್ಯಾ ಆಂಗಾಣ್ ತಾಂತೂನ್ ಪುಸ್ತ್ ನಾ ತಿಯಾತ್ರಾಂನಿ ಏಕ್-ದೋನ್ ಹಿಂದೂ ಪಾತ್ರಾಂ ಯೆತಾತ್. ತಶೆಂಚ್ ಆಧುನಿಕ್ ಕೊಂಕಣಿ ನಾಟಕಾಂನಿ ಏಕ್-ದೋನ್ ಕಿರಿಸ್ತಾಂವ್ ಪಾತ್ರಾಂ ಯೆತಾತ್. ಬಿಲಿಂದ್ ಬೋರ್ಕಾರಾಚೆಂ 'ಭರ್ತೀ ಭಾರ್' ಏಕ್ ಅಪ್ವಾದ್ ಮ್ಹಣೊಯೆತಾ. ತರ್ ಪುಂಡಲೀಕಾಚೆಂ 'ಸುರಂಗ್' ಹೆಂ ವಸ್ತುಕಾ ಅಪೇಕ್ಷಿತ್ ಅಶಿಲ್ಲೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್ ಮಾಚಿಯೆಚೆಂ Milestone ಮ್ಹಣೂಂ ಯೆತಾ. 'ಸುರಂಗಾಂತ್' ಸಂವಾದ್, ಕಥಾನಕ್, ಪ್ರಯೋಗ್, ಪ್ರಾದೇಶಿಕತಾ ಹ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ನದ್ರೆಕೋಣಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್ಮಾಚಿಯೆಚಿ ಸಗ್ಳಿ ಗಣ್ ದಿಸ್ತಾತ್. ಲೋಕ್ಕಲೆ ಖಾತಿರ್ ನಾಟಕಾಂತ್ ಲೋಕ್ಕಲಾ ವಾಪರಪ್ ಪರಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾಂಚ್ಯಾ ಘಟ್ನಾ ತಶೆಂಚ್ ತಂತ್ರಾಚೆ ನದ್ರೆನ್ ವಿಚಾರ್ ಕರೂನ್ ಪಾತ್ರಾಂಚಿ ನಿರ್ಮಿತಿ ಕರಪಾಯ್ ಘಟ್ನಾ. ಸುರಂಗಾಂತ್ ಹಿ ಘಟ್ನಾ ನಾ ತರ್ ಏಕ್ Artistic propriety (ಕಲಾತ್ಮಕ್ ತಾರತಮ್ಯ) ಆಸಾ. ಹೆ Artistic propriety ಚಿ ಗರಜ್ ಪುಂಡಲೀಕಾಚೆಂ ಅನುಕರಣ್ ಕರ್ಪಿ ಸಮಕಾಲೀನ್ ತರ್ನ್ಯಾಂಕ್ಯಾ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂಕ್ ಬೋವ್ಚ್ ಆಸಾ.

ಹಿಂದೂ-ಕಿರಿಸ್ತಾಂವ್-ಮೈರ್ ಹ್ಯಾ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಸಮಾಜಾಚೆ ಚಿತ್ರಣೆಂ ತ್ರಿಸೂತ್ರ್ ಚಿ ರಂಗ್ಮಾಚಿಯೆರ್ ದಿಸ್ತಾ ಅಶಿ ರಂಗ್ಮಾಚಿಚ್ ಕೊಂಕಣಿಚಿ ಏಕಾಮೆಕಾಚಿ ಜಾತಲಿ. ಇತಿಹಾಸ್ ಕಾಂಯ್ ಲೋಕ್ ಹ್ಯಾ ಅಧಿವೇಶಾನ್ ಬರೊವ್, ಅಪಾಸ್ತ್ರ, ಧಾರ್ಮಿಕ್ ಶ್ರದ್ಧೆ ಪ್ರಮಾಣ್ ದುಸ್ರ್ಯಾ ಧರ್ಮಾಕ್ ಮಾರಗಾ ದಿತಾತ್ ಅಶಾ ಕಸಲ್ಯಾಯ್ ಧಾರ್ಮಿಕ್ revivalismಕ್ ಆಮಿ ಕುಶಿಕ್ ದವರ್ಲ್ಯಾಂ ಪಡ್ತಲೆಂ. 'ತುವಲಕ್' ಭಾಶೆನ್ಚ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯೆ ರಂಗ್ಮಾಚಿಯೆರ್ ಘಾಲ್ಯಾಂ 'ಅಭಿಕರ್ಷ' ನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ 'ಶಿವಾಜಿನಾಯಕಾ' ಪರಿ ನಾಟಕ್ ಆಯ್ಲೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತೆಂ ಹೆಚ್ ನದ್ರೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಬರೊಂವ್ಕ್, ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಪಡ್ತಲೆಂ. ಧರ್ಮ ಸಮೀಕ್ಷಣ್ ಸಭೆಚ್ಯಾ (Inquisition) ಕಾಲಖಂಡಾನ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಘೆಸಾದ್ ಖೂಬ್ ಅತ್ಯಾಚಾರ್ ಜಾಲೆ. ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜ್ ಗೊಂಯ್ ಸೊಡೂನ್ ಪಳಾಂವ್ಚ್ಯಾಂ ಪಾತಳ್ಳೊ. ಪುಣ್ ಹ್ಯಾ ವಿಷಯಾವೆಲ್ಯಾ ನಾಟಕಾಂತ್ ಕಿರಿಸ್ತಾಂವ್ ಸಮಾಜಾಚೆರ್ ಸೂಡ್ಬುದ್ಧಿ ಮ್ಹಣೂನ್ revivalist ಮನ್ಸ್ವಾನ್ ಯೆಂವ್ಚಿ ಭಾವನಾ. ದೋಕಾಂತಿಕಾ, ಮಲೋಡ್ರಾಮಾ, ಸುಖಾಂತಿಕಾ, ಫಾರ್ಸ್ ಹೆ ನಾಟ್ಯಲೇಖನಾಚೆ ಪ್ರಕಾರ್ ಹಾತಾಳ್ಳ್ಯಾನಾ, ಖಂಯ್ಚ್ಯಾಯ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಆಸೂಂ ತೋ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಚ್ಯಾ ಬಳ್ಗ್ಯಾರಾಚ್ ಜಿಯೆತಲೊ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ಅಂಗ್ ಘೆವ್ನುಚ್ ಖರ್ಶ್ಯಾತ್ಕ್ ಜಾತಲೊ ಅಸಿ ಉಮೆದ್ ಆಸ್ಚಿ ಪಡ್ತಲಿ.

ಕೊಂಕಣಿ ನಾಟ್ಯಲೇಖನಾಚೆಂ ಹೆಂಚ್ ವೆಗ್ಳೆಪಣ್ ಆಸೂಂಕ್ ಜಾಯ್. Class-Consciousness ತೊಡೂನ್ ಹಿಂ ನಾಟಕಾಂ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂ ಪಡ್ತೆಲಿಂ. ತ್ಯಾಚ್ ಬರೋಬರ್ ಏಕ್ ಘಟ್ Historical Collective Conscience ಅಮ್ಚ್ಯಾ ಭಿತರ್ ಆಸಾ ತೋಯ್ ಮಾತ್ಯೆಭರವಣ್ ಕರ್ಚೊ ಪಡ್ತಲೊ. ಗೊಂಯ್ಚೊ ಸೈಮ್, ದರ್ಯಾ, ಲ್ಹಾರಾಂ, ರಾನಾಂ, ಫುಲಾಂ, ಮಾತಿ, ಫಾತರ್, ಶೆತಾಂ, ನ್ಹಯೊ, ಝರೆ, ವ್ಹಾಳ್, ತಳಿಂ, ತಳ್ಯೊ,

ಾಂಗರ್-ದೊಂಗುಲ್ಲ್ಯೊ, ಕುಳಾಗರಾಂ, ರಾಪಣಿ, ರಾಪಣ್‌ಕಾರ್, ರೆಂದೆರ್, ಕಾಂತಾರಾಂ, ಇದಾಯಿನಾ, ತಿಗ್ಯ್ರಾ ಮೇಳ್, ಲೊಕಾಂ ಖೇಳ್, ಜಾತ್ರೊ, ಫೆಸ್ತಾಂ, ಚಣ್ಯಾಚೆಂ ಸೊರ್ನಾಂ, ಬಾರ್ಸ್ರಾಂ, ತಾವ್ಷೆರ್ನಾಂ, ಕಪೆಲಾಂ, ಇಗರ್ಜೊ, ಗರ್ಭಕುಡಿ, ಹೊಂವ್ರ್ಯೊ ಎರಸ್... ಅಶಿ ಏಕ್ ಅತಿವಾಸ್ತವ್‌ವಾದಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ Imagery ಆಮಿ ಗೊಂಯ್ಚಿ ಸ್ಪಿಣೂನ್ ವಪಾರೂನ್ ಘೆವಪ್ ಜಾಂವ್. ಆನಿಕ್ ಹ್ಯಾ Imageryಚ್ಯಾ ಸೌಂದರ್ಯಸೊದಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ನಾಟಕಾಂತ್ಲೆಂ ಕಾವ್ಯ್ ಆನಿ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ಲೆಂ ನಾಟಕ್ ಫಡೊಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ಸುರ್ವೆಕೂಚ್ ಸಂವಾದ್‌ಲೇಖಿನಾಚ್ಯೊ ಜ್ಯೊ ದೇಖಿ ದಿಲ್ಯಾತ್ ತಾಂತೂಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಹೆ Potentia ದಿಸ್ತಾ. ಹೆ Powder Keg- Potential ಆಸಾ. ತಾಜ್ಯಾ ಸರ್ಜನಾತ್ಮಕ್ ಪ್ರಸ್ಫೋಟಾಚಿ Creative explosion ಜಾವ್ಚೆಲಿ ಗರಜ್ ಆಸಾ. ಅಶೆಂ Creative explosion ಜಾವ್ಚಾಕ್ ನಿಮಾಣೆಚ್ಯಾ ಸ್ತರಾಚೆರ್ ಖಿಂಯ್ಸಾಯ್ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ನಾಟಕ್ ಲೇಖಿಕಾಚ್ಯಾ ಮನಾಂತ್ ಆನಿ ಅಂತಸ್ಕರ್ಣಾಂತ್ ಮುಳಾಂ ಪಾಲೊಪ್ಪಿ ಖಿಳ್‌ಬಳ್ ಜಾಪ್ಚಿ ಪಡ್ಚಲಿ. ಅಶೆ ಖಿಳ್‌ಬಳ್ ಜಾವ್ಚಾಕ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಸಮಾಜಾಚೊ Social dynamics ಚೆ ಗುಪ್ತ್‌ಸ್ಫೋಟಾನ್ dynamistification ಕರ್ಚೆ ಪಡ್ಚಲೆ. ಹೊ I conoclastic approach ಆಮ್ಚೆ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಕ್ ಸಮರ್ಥ್ ರೂಪ್ ದಿತಲೊ. ಕೊಂಕಣಿ ನಾಟಕ್‌ಕಾರಾಂನಿ ಆನಿಕ್ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯೀನ್ ಏಕಾಂಕಿಕಾ ಲೇಖಿಕಾಂನಿ I conoclastic approach ದಾಖೊವ್ನ್ ದಿಲಾ. ಮರ್ಣಕಟೊ, ಕಾಮಸೂತ್ರ, ಆನಿ ಏಕ್ ಪೋರ್ ನಾಗ್ಡೆಂಚ್ ಉರ್ತಾ... ಇಂತೆರ್, ಖುರಿಸ್ ಉಬಾರೂಂಕ್‌ಚ್ ಜಾಯ್, ಅಶ್ಯೊ I conoclastic ಲೇಖಿನಾಚೊ ದೇಖಿ ದಿವ್ಚಾಕ್ ಜಾತಾ.

ಕೊಂಕಣಿ ನಾಟ್ಯಲೇಖಿನಾಂತ್ ಬರೆಂಚ್‌ಶೆ escapist literature (ಪಲಾಯನ್ ವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ)ಚೆ trends ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್. ಸಂಘರ್ಷ್‌ಸೂತ್ರಾಚೊ ಥಾವ್ ಜಾಕಾ ಲಾಗನಾ, ಆನಿಕ್ Class- Conscience ಜಾಚೊ ಸುಟೂನ್ ಸುಟನಾ ತೊಚ್ ಅಶಾ escapist ಶಯ್ಲಿಚೊ ಆಸ್ರೊ ಘೆತಾ. ಭಾವನೀಕ್, ಮಾನಸಿಕ್ ಸಂಘರ್ಷ್ ಏಕ್ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ್ ಸಂಘರ್ಷ್... ಮೋಗ್, ಭೋಗ್, ಶೃಂಗಾರ್ ಹೇವೂಯ್ Universal ಪುಣ್ ತಾಚಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರೂಪಾಂ ಪಿತಾರ್ತಾನಾ Artistic propriety ಜಾಯ್ ತಸೊಚ್ Compromise ನಾಕಾ. Larger than life ಅಶಿ ಶೃಂಗಾರ್ ಚಿತ್ರಣಾಂ ನಾಟ್ಯಪ್ರಸಂಗಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಉಬಿ ಕರ್ತಾನಾ ಖೂಪ್‌ದಾಂ ಪುಂಡಲೀಕ್ ನಾಯಕ್ ಖಿಂಯ್ಸ್ಯಾ ಖಿಂಯ್ ವ್ಹಾಂವೂನ್ ಗೆಲ್ಲೊ ದಿಸ್ತಾ. Shock treatement ಚೆ ತಂತ್ರ್ ಮ್ಹಣೂನ್ ತೋ ಅಶಿ ಮಾಂಡಾವಳ್ ಕರ್ತಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಹಾಂವ್ ನಕಳ್. ಪುಣ್ 'ಖಿಣ್ ಖಿಣ್ ಮಾತಿ', 'ಪಿಂಪಳ್-ಪೆಟ್ಲಾ' 'ಸುಬಂಗ್' 'ರಕ್ತಬೇವ್' 'ಮುಕ್ತಾಯ್' ಅಶಾ ನಾಟಕಾಂತ್ಲೆ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಶ್ ಸಂಬಂಧಾಚೆ ಚಿತ್ರಣ್ ಕರ್ತಾನಾ ಪುಂಡಲೀಕ್ Primitive ಸಮಾಜಾಚ್ಯಾ Cat mouse gameಚೆಂ ತತ್ವ್‌ಗಿನ್ಯಾನ್ ಆಪ್ಣಾಯ್ತಾ. ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಕ್ ಥಾರೊ ದಿಲ್ಲೊ ವ್ಹಡ್ ಪ್ರಮಾಣಾಂತ್ Suppressed Sexual Feelings ಆಶಿಲ್ಲೊ ಗೊಂಯ್ಚೊ ಸಮಾಜ್ ಆನಿಕ್ ನಾಟಕಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಶ್ ಸಂಬಂದಾಕಡೆನ್ ಪಳೊವ್ಚಾಚೊ ತಾಂಚೊ Wet-dream approach

ಹೊ Weakness ಪುಂಡಲೀಕಾನ್ ಚತುರತಾಯೆನ್ exploit ಕೆಲಾ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಚೆ ಚಾಂದಾವಳಿಚೆಂಯ್ ನವೆಂ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾಂ ಪ್ರುಳ್ಯಾರ್ ಹಾಂಗಾಚೊ liberal ಸಮಾಜ್ ಆನಿ ವಿವಾಹ್‌ಬಾಹ್ಯ, ವಿವಾಹಪೂರ್ವ ಸಂಬಂದಾಕಡೆನ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ ತಾಚೊ liberal approach ಘೊಂಪ್ಡೆಕಾರಾಂಕ್ಲೆಯ್ ಹ್ಯಾ ಉದಾರ್ ಮತ್‌ವಾದಿ ಸಮಾಜಾಚೆಂ ಆಕರ್ಶಣ್ ಜಾಲಾ. ಕಾಲ್ಪನಿಕ್ ಲೈಂಗಿಕ್ ಪರಾಕ್ರಮಾಂಚೆರ್ ಧನ್ಯತಾ ಮಾನ್ಚೆ, ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ Schizophrenic ಭಾರತೀಯಾಂಕ್ ಗೊಂಯ್ಚೊ ಸುಸ್ತೆಕಾಯ್, ತಾಂಚೊ ಫೆಸ್. ಗೊಂಯ್ಚೊ ಸಂಯುಕ್ತ್ ಸಮಾಜ್ ಆನಿ ಹೆರ್ ಗಜಾಲಿಂಚೆಂ ಜೆ ಆಕರ್ಶಣ್, ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಆಸಾ ತೆಂ ಕೃತ್ರಿಮ್ ಸ್ವರೂಪ್. ತೆ ಜ್ಯಾ ನದ್ರಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೆ ಕಡೆನ್ ಪಳಯ್ತಾತ್. ತೀ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆರ್ ಹಾಡೂಂಕ್ ಜಾಯ್ನಾ.

ಗೊಂಯ್ಚೊ ಗ್ರಾಮ್‌ಸಂಸ್ಥಾ, ತಾಂಚೆಂ ವಿಸರ್ಜನ್ ಜಾಲ್ತ್ಯಾನ್ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾಲ್ಲೆ ಪ್ರಶ್ನ್, ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾರ್ ಜಾಲ್ಲೆ ಭಾಯ್ಲ್ಯಾಂಚೆ ಆಕ್ರಮಣ್, ಗೊಂಯ್ಚೆಂ ಉದ್ಯೋಗೀಕರಣ್, ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಸರಂಜಾಮ್‌ದಾರಿ ಆನಿಕ್ ಸೌಕಾರ್‌ದಾರಿ, ಗೊಂಯ್ಚಿಂ ದೇವಳಾಂ, ಮಠ್ ಆನಿ ಮಹಾಜನದಾರಿ, ಗೊಂಯ್ಚೊ ಬಗಜ್ಯೊ, ಪಾದ್ರಿ, ಸೆಮಿನರಿ, ಪ್ಯಾರಿಶಾಂ ಆನಿಕ್ ತಾಂಚೊ ಪಾವ್ರ್, ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಘಟ್ಟಾಕ್ ಕರಾಕ್ ಉಬ್ಲ್ಲೆ ರಾನಾಚೆ ಕಂತ್ರಾಟ್‌ದಾರ್ ಸ್ಮಗ್ಲರ್, ಲೋಕ್‌ದಾಯಿಚೊ ಘಾಯ್ಲೊ ಮೆಳ್ಳೆ ಗುಂಡ್-ಪುಂಡ್ ರಾಜಕಾರಣಿ, ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಚಿಡ್ತ್-ಮುಡ್ತ್ ದವರ್ಲ್ಲೆ ಗಾವ್ಡೆ, ಕುಶಿಕ್ ಪಡ್ಲ್ಲೆ ನವಬಂದೂ ಗಾವ್ಡೆ, ಆಪ್ಲ್ಯಾಚ್ ಗಾಂವಾಂನಿ ಪರ್ಕಿ ಜಾಲ್ಲಿ ಕುಣ್ಬ್ಯಾಂ, ಆಪ್ಲ್ಯಾಚ್ ರಾನಾಂನಿ ಶಿಕಾರ್ ಜಾಲ್ಲೊ ಪೆಶಿಗಾಂವ್ಲ್ಯೊ ಪೆಳಪ್ ಸಮಾಜ್, ಗಾಯಿತ್, ಖಾಡ್ಯಾ ಆನಿ ಸೂರ್ ಕಾಡ್ಪಾಕ್ ಮಾಡ್ ಸೊಡೀತ್ ಘೊಂಪ್ಡೆ ರೆಂದೇರ್, ಸುಸ್ತ್ಯಾಕ್ ಪ್ಯಾರಗ್ ಜಾಲ್ಲೆ ರಾಂದಣ್‌ಕಾರ್, ಮಾಗ್‌ಕಾರ್, ಗೊಂಯ್ಚೊ ಆಪ್‌ಸುವಾರ್ಥಿ ಮಿನೆರ್ ಆನಿ ತಾಂಚ್ಯಾ ಮಿನಾನ್ ಘುವ್ಸ್ ಕಾಡಿಲ್ಲ್ಯೊ ಫುಯೊಂ, ಶೆತ್-ಕಾಮತಾಂ, ಕುಳಾಗರಾಂ, ಬಾಬಾಡಿಲ್ಲೊ ಸ್ವಪ್ನ್, ಘಾಣ್‌ಯಾರ್ಚೆ ಪ್ರಾಳ್, ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಗಾಂವಾಂತ್, ರಾರಾಂತ್ ವಿಸಾನ್ ವೀಸ್ ಪರ್ತ್ಯೊ ಜಾಯ್ತ್ ವಚ್ಚೆ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್, ಬಾಯ್ಲ್ಯಾಚೊ ಚೆಡಿಯೊ, ಚೆಂಬುಲ್‌ಚ್ಯೊ ರೆಘಾಮ್ಯೊ, ಆಪ್ಲ್ಯಾಣಿಚೊ drug addicts, ಸಾಂತ್ ಇಸ್ತೆವ್ಚೊ ಖೋಲಿ ಕೊಸೆಸಾಂವ್ ರೊಡ್ರಿಗಿಸ್ ಜೊ 6 ಖೋನ್ ಕರೂನ್ ಆತಾಂ ಕಡ್ಲಿ ವಿಂವ್ಸ್ ಭಾಯ್ರ್ ಸರ್ತಾ... ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಬಾಬಾಡಿಲ್ಲೆ ವಯ್ಯಾರ್‌ವೇಳ್, ಶೆತಾಂ, ತರ್ಲೆ ಪಿಳ್ಗ್ರಿಕ್ ಪಡಿಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಮ್ತ್ಯಾ life-style ಚಿ ಜೀಣ್, ಜಿನಸ್ video ಚಿ ಘೂಲ್... ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಚೊ ಹೊ collage ಖಿಂಯ್ಸ್ವಾಯ್ ನಾಟಕ್‌ಕಾರಾಕ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾನ್ ಜಾಂವ್ಯೆತಾ. 450 ವರ್ಸಾಂ ಅಮುಕ್ತ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ ಸಮಾಜ್ 25 ವರ್ಸಾಂತ್ ಕಸೊ ಬದಲ್ತ್ ಚಲ್ಲಾ ಹೆಂ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ್ ಆಭ್ಯಾಸಾಚೆ ನದ್ರೆನ್ ನಾಟಕಾಸಾರ್ಕ್ಯಾ ದುಸ್ರ್ಯಾ form ಮ್ಹಾಕಾ ದಿಸನಾ. ತೆ ನದ್ರೆನ್ ಕೊಂಕಣಿ ನಾಟಕಾಂಕ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾ ಶೀಮೊ ಹುಪ್ಪೂಂಕ್ ಯೆತಾ. ಸಮಸ್ತ್ ಕೊಂಕಣಿ ಸಮಾಜಾಚಿ cultural anatomy ಆಮ್ಚ್ಯಾ ನಾಟಕರ್‌ಕಾರಾಂಕ್ ಶಿಕ್ಚಿ ಪಡ್ಲಿ ತೀ ಹೆಚ್‌ಖಾತಿರ್.

ಧಡ್ ಕೊಂಕ್ಲೆ ನ್ಹಯ್. ಕಿರಿಸ್ತಾಂವ್ ನ್ಹಯ್. ಮ್ಹೆರ್ ನ್ಹಯ್. ಗಾವ್ಡೆ ನ್ಹಯ್. ಕುಣ್ಬಿ ನ್ಹಯ್... ಹೆ ಸಗ್ಳೆ ಘಟಕ್ ಜೆ ರಂಗ್ಮಾಚಿಯೆ ಕಡೆನ್ Identify ಜಾತಲೆ ಅಶಾ ತರೆಚೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್ಮಾಚಿಯೆಚಿ ಸಮರ್ಥತಾಯೆನ್ ರಚನಾ ಕರಪಾಚಿ ಮೋಖ್ ದವರೂನ್ ವಾವ್ರಾಕ್ ಲಾಗತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್. ಎಕಾ ಸಿವಳ್ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥಿ 'ಜಾತ್ರಾ' ಸಾರ್ಕ್ಯಾ ಲೋಕ್‌ನಾಟ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಮಾವ್ಳೊ, ಲೆನಿನಾಕ್ ಸುದ್ಧಾ ಖೆಡೆಗಾಂವಾಂತ್ ಕಟ್ಟಿರೆ ಮಾಚಿಯೆರ್ ಹಾಡ್‌ಪಿ ಬಂಗಾಲಿ ರಂಗ್ಮಾಚಿ ಉಭಿ ಜಾಲಿ ತಶಿ ಸಮರ್ಥ್ ಕೊಂಕಣಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್ಮಾಚಿ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಉಬಿ ಜಾಂವ್ಯೆತಾ. ಸುರಂಗ್ ಸಾರ್ಕ್ಯೊ ಫಾರ್ಮ್ ಘೇವ್ನ್ ಹೆ Synthesis ಜಾಂವ್ಚೆ ಅಶಿ ಅಪೇಕ್ಷಾ ಆಸಾ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕತಾ ಆನಿ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕತಾ ಹಾಂತೂಂತ್ ದ್ವೈತ್ ನಾ. ಹೆಮಿಂಗ್ವೆಚೆ Old man and the sea ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಖಂಯ್ಚ್ಯಾಯ್ ಗಾಜಿತಾಚಿ ಕಾಣಿ ಜಾಂವ್ಯೆತಾ 'ಖಿಣ್ ಖಿಣ್ ಮಾತಿ'ಚೆಂ ಕಥಾನಕ್ ಬಿಹಾರ್‌ಚ್ಯಾ ಧನಬಾದ್ ಜಿಲ್ಲ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಖಾಣಿವೆಲ್ಯಾ ಕಾಮ್ಗಾರಾಂಚೆ ಕಥಾನಕ್ ಜಾಂವ್ಯೆತಾ. ದಿಲೀಪಾಚೆಂ 'ವರ್ಗಶತ್ರು' ಖಂಯ್ಚ್ಯಾಯ್ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ನಾಟಕಾಚೆಂ ಸೂತ್ರ್ ಜಾಂವ್ಯೆತಾ. ಬೀರಾಚೆಂ 'ಪಿಥ್ ದ ಪಿಂಡ್' ಶಿವದಾಸಾಚೆಂ 'ಘೊರಿನ್ ಜಾಂವಯ್' ಹಾಂಚಿ ಕಥಾನಕಾಂ. ಅಣ್ಖಿವ್ ಹಾಂತೂಂತ್‌ಯ್ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕತಾ Universality ಆಸಾ. ಮಾಗಿರ್ ಹ್ಯಾ ಆನಿ ಅಶ್ಯಾ ನಾಟಕಾಂಚಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತಾ ಖಂಯ್ ಉಲ್ಲಿ ತರ್? ಫಕತ್ ಸಂವಾದಾಂತ್ ಸ್ಥಲ್–ನಾಮಾಂತ್ ಆನಿಕ್ ಭಾಶೆತ್ ನ್ಹಯ್?

Impressionist paintings ತಲೊ ರಂಗಾಚೊ ಏಕೇಕ್ ಥಿಪ್ಕೊ ಅಖ್ಖೆಂ ಚಿತ್ರ್ ಸಾಕಾರ್ ಕರ್ತಾ. ಪುಣ್ ಲಾಗ್‌ಸಾವ್ನ್ ಚಿತ್ರ್ ದಿಸನಾ. ದಿಸ್ತಾ ತೆ ರಂಗಾಂಚೆ ಶಿಂಪಡಿಲ್ಲೆ ಥಿಪ್ಕೆಚ್. ಚಿತ್ರಾ ಪಾಸೂನ್ ಆಮಿ ಪಯ್ಸ್ ವೆತಾ ತಶೆಂ ಏಕಾ ವಿಶಿಷ್ಟ್ ಅಂತರಾಚೆರ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಚಿತ್ರ್ ಸಮ್ಜತಾ, ತಾಜೆ ಅಂತರ್ಗತ್ composite ಸುಂದರತಾಯೆಸಕಟ್. ಹೊಚ್ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಚೊ perspective ನಾಟಕಾಂತೂಯ್ ದಿಸೂನ್ ಯೆಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಚ್ಯಾ ಥಿಪ್ಕ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ್ ಜಾವ್ಚಾಚೊ ಯತ್ನ್ ಕರಪ್, ಆನಿಕ್ ತಶೆಂ ಕರ್ತಾನಾ ಜೊ ಏಕಾ perspectiveಚೊ subtle balance ಸಾಂಬಾಳ್ಚೊ ಪಡ್ತಾ, ತೊ ದವರಪ್ ಹೆಂ ಸಂತುಲನ್ ಕೊಂಕಣಿ ನಾಟಕಕ್‌ಕಾರಾಂಕ್ ಸಾದ್ಲೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಲೋಕ್‌ವೆದಾಚೆಂ ದಾಯ್ಜ್, ಭಾಶೆಚಿ ಗಿರೆಸ್ತ್‌ಕಾಯ್, ಸೃಮಾಚಿ ಸುಂದರ್‌ಕಾಯ್ ಅಶ್ಯಾ ಸೂತ್ರಾಂಚೆರ್ ನವೆ ಆನಿಕ್ ಆಧುನಿಕ್ ವಿಶಯ್ ಹಾತಾಳ್ತಾನಾಯ್ ಕೊಂಕಣಿ ರಂಗ್ಮಾಚಿ ಸಮೃಧ್ಧ್, ಸಕ್ಷಮ್, ಸಮರ್ಥ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಪಾವ್ತಲಿ. ಗೊಂಯ್ಚಿ ಕೊಂಕಣಿ ರಂಗ್ಮಾಚಿ ಹೆಂ ಖಿರ್‍ಯಾನಿಚ್ ಗೊಂಯ್ಚೆ ಜಿಣೆಂಚೆಂ ವಾಸ್ತವ್ ಪಡ್‌ಬಿಂಬ್ ಜಾವ್ನೆಂ ಆಸ್ಲ್ಯಾರ್ ಹೆ ಮುದ್ದೆ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂಕ್ ಮತಿಂತ್ ಧರ್ಚೆ ಪಡ್ಟಲೆ. Role-analysis ಕ್ ಜಶೆಂ ದಿಗ್ದರ್ಶಕ್, ಅಭಿನೇತೊ ಮ್ಹತ್ವ್ ದಿತಾ ತಶೆಚ್ theme analysis ಕ್ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂನಿ ಮ್ಹತ್ವ್ ದಿವ್ಚೆಂ.

ಅನುವಾದಿತ್ ಸಂಹಿತಾಂಚೆ ಮ್ಹತ್ವ್‌ಯ್ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಮತ್ತಾನ್ ಉಣೆ ನಾ. ಕೊಂಕಣಿ

ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಕ್ ಹೆರ್ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆವೆಲ್ಯಾ ಸಂಪಿತಾಕಡಸೂನ್ ಜಾಂವ್ಚೆಂ ಶಿಕೊಂಕ್ ಮೆಳ್ಚೆಂ ತೆಂ ಅಶ್ಯೆಚ್ ಅಕ್ಷ್ಯಾರಿತ್ ಸಂಪಿತಾವೆಲ್ಯಾನ್. ಪ್ರಣ್ Culture-shock ಚೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ್ ಸಮಸ್ಯೆಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಗಿರೆಸ್ ಶೆಂರ್‌ಕಾಂತಿಕಾ. ಅಮೆರಿಕನ್ ಸುಬಾಂತಿಕಾ. ಅಯ್ರಿಶ್ ಮೆಲೊಡ್ರಾಮಾ. ಜರ್ಮನ್ ಮೆಲೊ ಡ್ರಾಮಾ. ಫ್ರೆಂಚ್ ಫಾರ್ಸ್ ಹಾಂಚೊ ಕೊಂಕಣಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆರ್ ಕಾಂಯ್ಸ್ ಉಪೇಗ್ ಜಾಲ್ಲೊ ಸಾರ್ಕೊ ನಾ. ನಾಟ್ಯ ತಂತ್ರಾಚೆ ನಮ್ನೆಂತ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಕಾಂ ಭಿತರ್ alienation ನಿರ್ಮಾಣ್ ಕರ್ಚ್ಯಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆನ್ Shock treatment ತಂತ್ರ್ ಅಶೆಂ ಉಪೆಗ್ ಪೊರ್ಲೆಂ ಜಾಲಾಂ. ತೆನ್ನಾ ಆಯ್ಚ್ ಅಮ್ಚಿ ಪಾಲಾಗ್ನ ನೆಗೆಯ್ ಪಡ್ಲೆಂ. ತಾಂತ್ರಿಯ್ ಅವಸ್ಥಾಂ ಯುರ್ ಮೆಳ್ಚಂ ಯೆತಾ ಹೆಂ ಖರೆಂ. ಪ್ರಾಂತಿಕ್ ನಾಯಕಾಂಚ್ಯಾ ನಾಟಕಾಂಕ್ ಆಯಿಲ್ ಭಾರತೀಯ್ ಪಾಂಪ್ಯಾರ್ ಮೆಳ್ಚಿ ಮಾನ್ ಮಾನ್ಯತಾಯೆವೆಲ್ಯಾನ್ ದಿಸೂನ್ ಯೆತಾ.

ಹೆರ್ ಭಾರತೀಯ್ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆವೆಲಿ ನಿರ್ಮಿತಿ ಪ್ರಮಾಣಾಕ್ ಸಮಾಂತರ್. ತರ್ ದಕ್ಷಿಣ್-ಉತ್ತರ್-ಪಿಂಚಿ-ಪ್ರಾದೇಶ್ ಅಶ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣಾಕ್ ಶಾಂಚ್‌ರೂಂದ್ ಅಶೆತರೆನ್ ಕೊಂಕಣಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ ಉಣಿ ಜಾಂವ್ಕ್ ಪಾವಯ್. ಮರಾಠಿ ಸಂಗೀತ್ ರಂಗ್‌ಭೂಮಿ ಆನಿ ಕನ್ನಡ ಯಕ್ಷಗಾನಾಕ್ ಉಂಚಾಯ್ತರ್. ಜಾತ್ರಾ. ಭವಾಯಿಕ್ ಸಮಾಂತರ್. ತರ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಜಾರ್ಲ್ಯಾ ಲೋಕವೆದಾಕ್ ಸಮಾವೇಶ್ (engul fing) ಆಶೆ ಪದ್ಧತಿನ್ ಸಂಪಿತಾ-ರಚನಾ. ಲೆಖಿನ್ ಜಾಪ್ಕಿ ಅಶಿ ಅಪೇಕ್ಷ್ಯಾ ಆಸಾ. ಅಮ್ಚಿ Esslin (Martin) Stanislawski ಅವಸ್ಥ್ಯಾಚಿ ಜಾಪ್ಕಿ ಪಡ್ಲೆಂ. ಅಮ್ಚಿ ಸಮೀಕ್ಷಕ್ ನಾಟ್ಯರಸಿಕ್, ಅಸ್ಥಾಪಕ್, ಅಭ್ಯಾಸಕ್ ತ್ಯಾಚಿ ಪಾವೆಸಾನ್ ತಯಾರ್ ಕರ್ಚೆ ಪಡ್ಲೆ.

ಭಾರತಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ್ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆನ್ ಆಧುನಿಕತೆಚೆ ರೂಪ್‌ಬಂಧ್ ಆಸ್ಪ್ರನ್ ಕೊಂಕಣಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಖಾತಿರ್ ಏಕಾಪರಿಸ್ ಏಕ್ ದೇಖಿ ಪಾವಲ್ಯಾತ್. ಪರಂಪರಾ ಆನಿಕ್ ನವತಾ ಹಾಂಚೊ ಸಂಯೋಗ್ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾ ಕನ್ನಡಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡಾಂಚೆ 'ಹಯವದನ', ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಕಂಬಾರಾಚೆ 'ಜೋಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ' ಸತೀಶ್ ಆಳೇಕರಾಚೆ 'ಮಹಾನಿರ್ವಾಣ್' ಹಬೀಬ್ ತನ್ವೀರಾಚೆ ಹಿಂದಿ 'ಚರಣ್‌ದಾಸ್ ಚೋರ್' ಆನಿಕ್ 'ಬಹಾದೂರ್ ಕಲರಿನ್' ಮಲಯಾಳಾಂತ್ ಕೆ. ಎನ್. ಪಣಿಕ್ಕರಾಚೆ 'ಅವನವನ್ ಕಟಂಬಾ' ಜಿ. ಶಂಕರ್ ಪಿಳ್ಳೆಚೆ 'ಕಿರಾತ್‌ರಾಮ್' 'ಮೂಢೇಯಿ ಫ್ಲೈಯ್ಯುಮ್' ಮಣಿಪುರಾಂತ್ ರತನ್‌ಕುಮಾರ್ ಥಿಯಂಮಾಮಾಚೆ 'ಉಚೆಂಗ್ ಲೆಂಗ್‌ಮೆಯಿಪೊಂಗ್' ಆನಿಕ್ 'ಲೆಯಿಮಾಯೆಗಲಿಂಗೆರ್ ಖೋನ್ ಕಾಬಾ' ಅಶ್ಯಾ ಏಕಾ ಪರಿಸ್ ಏಕ್ ಸರಸ್ ನಾಟಕಾಂಚೊ ದೇಖಿ ಅಭ್ಯಾಸುನ್ ಆಮಿ ಮುಖಾರ್ ಸರೊಂಕ್ ಜಾಯ್. ಏಕ್ವಿಸಾವೆ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಚೆ ಉಮೆಂತೆಮರೇನ್ ತರೀ ಫುಡ್ಲ್ಯಾ 15 ವರ್ಸಾಂತ್ ಹೆ ನಮ್ನೆನ್ ಕೊಂಕಣಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿಯೆಚ್ಯಾ ವಿಕಾಸಾಚೊ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ್ ಅಮ್ಚ್ಯಾಂ Blue print ಜ್ಯಾ ರೂಪಾನ್ ತಯಾರ್ ಕರ್ಚೊ ಪಡ್ಲೊ.

ಸಂದರ್ಭ್ :

1. ಗೊಂಯ್ಚಿ ಕೊಂಕಣಿ ರಂಗ್‌ಮಾಚಿ : ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಜಿಣೆಂಚೆಂ ವಾಸ್ತವ್ ಪಡ್‌ಬಿಂಬ್-ಪುಂಡಲೀಕ್ ನಾಯಕ್. ಕೊಂಕಣಿ ವರ್ಸುಕಿ ಅಂಕ್ 1983
2. ಪುಂಡಲೀಕ್ ನಾಯಕಾಚಿಂ ನಾಟಕಾಂ : ಕಾಂಯ್ ವಿಚಾರ್ ನಂದಕುಮಾರ್ ಕಾಮತ್ – ರಂಗ್‌ರಾಜ್, 25 ಜನೆ. 1985
3. ಸಮಕಾಲೀನ್ ಹಿಂದಿ ನಾಟಕ್ : ಕಥ್ಯಾಚೇತನಾ– ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್
4. ಆಧುನಿಕ್ ಹಿಂದೀ ನಾಟಕ್ : ಏಕ್ ಲಂಬೀ ಬಹಸ್ – ಚಂದ್ರಶೇಖರ್
5. ಸಾಠೋತ್ತರಿ ಹಿಂದೀ ನಾಟಕ್ – ಡಾ. ವಿಜಯಕಾಂತ್ ಧರ್ ದುಬೇ
6. ರಂಗ್‌ಮಂಚ್ ಔರ್ ಏಕಾಂಕಿ – ಸಂ. ಹರಿಶಂಕರ್ ದ್ವಿವೇದಿ
7. ರಂಗ್‌ಮಂಚ್ ಔರ್ ನಾಟಕ್ ಕೀ ಭೂಮಿಕಾ – ಡಾ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ್‌ಲಾಲ್
8. ನಾಟಕ್ ಔರ್ ರಂಗ್‌ಮಂಚ್ : ಸಂಪಾದಕ್ – ಲಲಿತ್ ಕುಮಾರ್ ಶರ್ಮಾ/ ಭಾನುಶಂಕರ್ ಮೆಹತ್
9. ನಯಾ ನಾಟಕ್ ಸ್ವರೂಪ್ ಔರ್ ಸಂಭಾವನಾ – ಎಂ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಮಿಶ್ರಾ
10. ನಾಟಕ್ ಕೀ ಇಬಾರತ್ – ಕಮಲಾಪ್ರಸಾದ್, ರಾಜೇಂದ್ರ ಅರುಣ್
11. ನಾಟ್ಯಕಲಾ ಮೀಮಾಂಸಾ – ಡಾ. ಗೋವಿಂದದಾಸ್
12. ತೆಂಡುಲ್ಕರಾಂಚಿಂ ನಾಟಕೆಂ – ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಬರ್ವೆ
13. ರಂಗಚರ್ಚಾ – ಕೃ. ರಾ. ಸಾವಂತ್
14. ನಾಟಕ್ – ಏಕ್ ಚಿಂತನ್ – ವಸಂತ್ ಕಾನೆಟ್‌ಕರ್
15. ನಾಟ್ಯವೇಧ – ಡಾ. ದ. ಭಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ
16. ನಾಟ್ಯಸಮೀಕ್ಷಾ ಕಾಹಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣ್ – ಸಂಪಾದಕ್ : ಡಾ. ವಿ. ಭಾ. ದೇಶಪಾಂಡೆ
17. THE INDIAN THEATRE - ADYA RANGACHARYA
18. BENGALI THEATRE - KIRONMOY RAHA
19. ನಾಟ್ಯದರ್ಶನ್ – ಡಾ. ಸುನಿಲ್ ಸುಭೇದಾರ್
20. ಮರಾಠಿ ನಾಟ್ಯಲೇಖನ್ ತಂತ್ರಾಚಿ ವಾಟ್‌ಚಾಲ್ –ಅರವಿಂದ್ ಕುಲಕರ್ಣಿ
21. ಏಕಾಂಕಿಕಾ ವಾಟ್‌ಚಾಲ್ – ಶ್ರೀ ರ. ಭಿಡೆ
22. ಆರ್ವಿಲ್ಯಾ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚ್ಯಾ ಸೌಂದರ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಾಚಿ ರೂಪ್‌ರೇಖಾ– ನಂದಕುಮಾರ್ ಕಾಮತ್, ಕೊಂ. ಟಾ. 1983

(ಗೋವಾ ಕೊಂಕಣಿ ಅಕಾಡೆಮಿಚ್ಯಾ ಬರೆಪಣಾನ್)

ಕೊಂಕಣಿ ನಿಬಂಧ್ - ಏಕ್ ಆಭ್ಯಾಸ್

- ಪ್ರಕಾಶ್ ಗಂ. ಥಳಿ

(ಜಾಗ್ ದಿವಾಳಿ ಅಂಕ್- 1985)

ನಿಬಂಧಾಚಿಂ ಪಾಳಾಂ ಮುಳಾಂ ಆಮ್ಕಾಂ ಉಪನಿಷದಾಂ ತರೆಂಚ್ ಪ್ಲೇಟೊ, ಸಿಸೆರೊ, ಸೆನೆಕಾ, ಪ್ಲುಟಾರ್ಕ್, ಹಾಂಚ್ಯಾ ಬರ್ಪಾಂತ್ ಸೊಧ್ಯಾರ್ ಮೆಳೂಂ ಯೆತಾತ್. ಪುಣ್ ಆಯ್ಚ್ಯಾ ಸ್ವರೂಪಾಚ್ಯಾ ನಿಬಂಧ್ ಹ್ಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಾಚಿ ಬುನಿಯಾದ್ ಫ್ರೆಂಚ್ ಬರೊಪಿ ಮೊಂತೆನ್ ಹಾಣೆ 16ವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಘಾಲಿ ಆಶೆಂ ಮಾನ್ತಾತ್. ಉಪ್ರಾಂತ್ ಬೆಕನ್ ಆನಿ ಹೆರಾ ಮಾರ್ಫತ್ ರೂಪೆಂವ್ಚುನ್ ಹೊ ಪ್ರಕಾರ್ ಇಂಗ್ಲಿಷಾಂತ್ ನಾವಾರೂಪಾಕ್ ಆಯ್ಲೊ. ಘಾಟ್ಯಾ 300-350 ವರ್ಸಾಂತ್ ಜಾಯ್ತ್ಯಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂನಿ ಹಾತೂಂತ್ ಪೀಕ್ ಭರ್ ಘಾಲ್ಯಾ.

ಶಾಲೆಂತ್ ಪಾಠ್ ಪುಸ್ತಕಾಂನಿ ನಿಬಂಧಾಚೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಸರ್ಭಾಸ್ ಕೆಲ್ಲಿ ಆಸ್ಸಾ. ಪುಣ್ ಪೂರ್ಣ್ ಸಮಾಧಾನ್ ದಿಂವ್ಚಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಕರಪ್ ತರೆಂ ಕಠಿಣುಚ್. ಏಕಾ ಸಮೀಕ್ಷಕಾನ್ ಮ್ಹಳಾಂ-

ESSAY IS LYRIC IN PROSE

(ಆತಾಂ LYRIC ಜಯ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಕರಪ್ ತರೆಂ ಸೊಂಪೆಂ ನ್ಹಯ್.) ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬೆಕನ್ ನಿಬಂಧಾಂಕ್ 'DISPERSED MEDITATIONS' ಮ್ಹಣ್ತಾ. ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಡಾ. ಜೊನ್ಸನಾಚೆ ನದ್ರೆನ್ ನಿಬಂಧ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ -

'A LOOSE SALLY OF THE MIND, AN IRREGULAR UNDIGESTED PIECE, NOT A REGULAR COMPOSITION'

ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಸಾಂಗ್ತಾತ್ :

'An essay is not a piece of exhortation; it is not a sermon; it is not a bundle of information; it is not a dialectical display; it is not invective, it is not buffoonery; it is not story-telling. Neti, neti-not that, not that whatever you may venture to posit about the essay. What is it then? Anything, the trivial, the absurd, the unpoetical, the solemn, the serious, the tragic : a mouse, an owl, a piece of chalk; science, politics, sociology; a computer, an election, a village sale : biography, autobiography, fantasy.... anything can go into an essay as anything.... can appear in our dreams. Yet it is not the matter of an essay that makes an essay but what the essayist makes of the matter....

ಬರ್‍ಯಾಚ್‌ಶಾ ಪ್ರಮಾಣಾಂತ್ ಘಾವೊಶಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಎ. ಸಿ. ಬೆನ್ಸನ್ ದಿತಾ:

'The essay is the reverie, the frame of the mind in which a man says, in the words of the old song, 'says I to myself, says I'......'

ವ್ಹರ್ಜಿಸಿಯಾ ವೂಲ್ಫ್ ಲಾಗಿಂ ಲಾಗ್ಸಾರ್ ಹೆಂಚ್ ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ಉತ್ರಾಂನಿ ಸಾಂಗ್ತಾ :

'A curtain, something friendly and familiar that shuts the reader in, so that he may be a silent actor, when the author's soliloquy or dramatic monologue is in progress'

ಹಾಚೊಚ್ ಅರ್ಥ್ (ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಅಯ್ಯಂಗಾರಾಚ್ಯಾ ಉತ್ರಾಂನಿ) ನಿಬಂಧ್ ಮ್ಹಣ್ಜೆ 'monologue a thiking aloud at random, diversified by castle building in the air; an exercise in direct self-depriciation: and all with the illogical logic of a dream. There is one rule for the essayist : he should not be dull. And whatever he may do, however far he may roam, so long as he is tethered to his own humanity, he cannot possibly go astray'

ಇಂಗ್ಲೆಜ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ ನಿಬಂಧಾಚೆ ಸಾಮಾನ್ಯತಾಂಯೆನ್ expository (ವಿವೇಚನಾತ್ಮಕ್) ಆನಿ 'personal' (ಆತ್ಮಕಥನ್‌ಪರ್) (ಜಾಕಾ ಮರಾಠಿಂತ್ ಲಘುನಿಬಂಧ್ ಮ್ಹಳಾಂ) ಅಶೆ ದೋನ್ ವರ್ಗ್ ಕೆಲ್ಯಾತ್. ತ್ಯಾ ಭಾಯ್ರ್ ತಾಣಿ ಗಂಭೀರ್ ಆನಿ ವಿನೋದಿ ಅಶಿಯ್ ಏಕ್ ವರ್ಗವಾರಿ ಕೆಲ್ಯಾ.

ಕೊಂಕಣಿ ನಿಬಂಧಾಚೆರ್ ನಿಬಂಧ್ ಬರಯ್ತಾನಾ ಜಾಯ್ತ್ಯಾ ಅಡ್ಚಣಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವಚ್ಚೆಂ ಪಡ್ತಾ: ಆಮ್ಚೊ ನಿಬಂಧ್ ನಕ್ಕಿ ಕೆನ್ನಾ, ಕಸೊ ಆಯ್ಲೊ ಕಾಯ್? ಖಂಯ್ಚ್ಯಾ ಸ್ವರೂಪಾಂತ್ ಆಯ್ಲೊ ತೆಂಯ್ ಸಾಂಗ್ಚೆಕ್ ಕಠಿಣ್. ಭಾರತಾಂತ್ಲೊ ಪಯ್ಲೊ ಛಾಪ್ಖಾನೊ 16ವ್ಯಾ ಶೆಂಕ್ಡ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮಧ್ಯಾಕ್ ರೊಮಿ ಲಿಪಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಗೊಂಯಾಂ ಸಾಷ್ಟಿಂತ್ ರಾಯ್‌ತುರಾ ಸುರು ಜಾಲೊ ಅಶೆಂ ಇತಿಹಾಸ್ ಸಾಂಗ್ತಾ. ಮ್ಹಣ್ಟಕೂಟ್ ಥಂಯ್ಸಾನ್ ಯೆವ್ಪಿ ಕಾಂಯ್ ನೆಮಾಳ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಹೆರ್ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾವಾಂಗ್ಡಾ ನಿಬಂಧೂಯ್ ಝುಳ್ಕಲಾ ಆಸುಂ ನಜ? ನಿಬಂದಾಚೆಂ ಆನಿ ನೆಮಾಳ್ಯಾಂಚೆಂ ಖೂಬ್ ಲಾಗಿಂಚೆ ನಾತೆಂ. ಮರಾಠಿಮಾರ್ಫತ್ ಘಾತರ್ಪೆಚ್ಯಾನ್ ಗೊಂಯ್ ಲಾಗಿಂ ಕರಿತ್ ಯೆನಾಸ್ತಾನಾ ಹೊ ನಿಬಂಧ್ ದಿರೆತ್ ಯುರೋಪಿ ಭಾಸಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ರೊಮಿ ಲಿಪಿಚೆಂ ಜೋಟ್ ಧರೂನ್ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ಆಯ್ಲಾ ಅಶೆಂಯ್ ಜಾಂವ್‌ಯೆತಾ. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ನಿಬಂದಾಚೆಂ ಮೂಳ್ ಬಲ್ಕಾವಾಂ ವಯ್ಲ್ಯಾ ಗಜಾಲಿ. ಸೊಪ್ಯಾವೆಲ್ಯೊ, ಚೊಕೇವೆಲ್ಯೊ, ಮ್ಹಾಲ್ಯಾಲೆಂ ಶಾಪ್, ರಾಸ್ವಳ್ ಬಾಂಯೊ, ಮಾಂಡ್, ಉತ್ಸವಸ್ಥಾನಾಂ ಬೀ ರಾಸ್‌ವಳ್ ಸುವಾತೆವೆಲ್ಯಾ ಬಾರೀಕ್ ಕಾನ್-ಖಿಜ್ರಿಂನಿಯ್ ಆಸೂಂಯೆತಾ. ಪಯ್ಲಿಂಚ್ ನಿಬಂಧಾಚಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಕರಪ್ ತ್ರಾಸಾಂಚೆಂ. ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ಆಜೂನ್ specialisation ಜಾಂವ್ಕ್ ನಾ. ಮನಿಸ್‌ಬಳ್ ಉಣೆ, ಕಾಳಾಚಿ ಗರಜ್ ಪಿಸಪಾಭಾಯ್ಲಿ, ವಾವ್ರ್ ಖೂಬ್. ದೆಖೂನ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂಕ್ ಎಕಾಚ್

ವೆಳಾರ್ ಕವಿತಾ, ಕಥಾ, ನವಲಿಕಾ, ನಾಟಕ್, ನಿಬಂಧ್ ಹೇ ಸಗ್ಳೆ ತರೆಚೆ ಬರಪ್ ಕರೂನ್ ಬಹುರೂಪಿ ಜಾವ್ನೆಂ ಪಡ್ಲಾಂ. ಹಾಕಾ ಲಾಗನ್ ಅಮ್ಚೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರೂಯ್ ಬಹುರೂಪಿ ಜಾಲ್ಯಾತ್. ಏಕಾದೆ ಕಥೆಕೂಚ್ ಆಮಿ ಗರಜ್ ತೆನ್ನಾ ನಿಬಂಧೂಯ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾಂ ಆನಿ ನಿಬಂಧಾಕ್ ಕಥೆಚ್ಯಾ ಮುಖಾರ್ ವೆಲಕ್ ಧರ್ತಾ.

ಕೊಂಕಣಿ ನಿಬಂಧಾಕ್ ಗರ್ಜೆಪ್ರಮಾಣೆ ಆಮಿ ಲಲಿತ್ ಲೇಖ್, ಲಲಿತ್ ನಿಬಂಧ್, ಲಘುನಿಬಂಧ್, ದಿಸ್ಪಟಿ, ಚಿಂತನಾಂ ಹೇ ತರೇಕ್ವಾರ್ ನಾಂವಾಂ ದಿವ್ನ್ ಜಾಯ್ ತಸೊ ವಾಪರ್ತಾ. ಮರಾಠಿಂತ್ಲ್ಯಾ ಲಘುನಿಬಂಧಾಚೊ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ನಿಬಂಧಾಚೆರ್ ಪ್ರಭಾವ್ ಆಸಾ ಹೆಂ ಪಗ್ಟಂ ಸಾಂಗ್ಚೆಂ ಲಾಗನಾ. ಪಾಟ್ಲ್ಯಾ 25-30 ವರಸಾಂಚ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ಲೆ ಆಮ್ಚೆ ಸಂಗಯಿತ್ ನಿಬಂಧ್ ಚಡ್ಸೊ ನಾ. (ನೆಮಾಳ್ಯಾಂನಿ ಆನಿ ಹೆರ್ ಸುವಾತಿಂನಿ ಶಿಂಪಡೂನ್ ಉರಲ್ಲ್ಯಾ ನಿಬಂಧಾಂಚೆರ್ ನದರ್ ಘೊಂವ್ಡಾವ್ನ್ ಸಂಶೋಧನಾಚೆಂ ಸಾಧನಾಂ ಜಾಗ್ಯಾರ್ ನಾತ್ ತಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ 'ಸಾಧನಾಂಚ್ಯಾ ಸಂಶೋಧನಾಂ' ಶಿವಾಯ್ ಏಕಾದ್ಯಾ ಅಧ್ಯಯನಾಚೊ ಚಡ್ಸೊ ವೆಳ್, ಶಕ್, ಪಾಸಯಿಂಕ್ ಖರ್ಚಿಂ ಪಡೂಂ ಯೆತಾ. ಹಾಂವೆಂ ಮ್ಹಜೆಪರಿನ್ ಹೊ ಲ್ಹಾನ್ಸೊ ಯತ್ನ್ ಹಾಂಗಾ ಕೆಲಾ. ಹಾತೂಂತ್ ಚಡ್ಕರೂನ್ ದೇವ್ನಾಗರಿಂತ್ಲ್ಯಾ ನಿಬಂಧಾಂಚೊಯ್ ಆಸ್ಪಾವ್ ಜಾಲಾ.

ಕೊಂಕಣಿಂತ್ಲೆ ನಿಬಂಧ್ ಸಂಗ್ರಹ್:

ತೆನ್ನಾ ಗೊಂಯ್ಚಾರಾಂಚ್ಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ ಹ್ಯಾ ನಾ ತ್ಯಾ ರೂಪಾನ್ ನಿಬಂಧ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾ ಪುಣ್ ತಾಂಚೊ ಸಂಗ್ರಹ್ ಉಜ್ವಾಡಾ ಆಯಿಲ್ಲೊ ನಾ. ದೇವ್ನಾಗರಿಂತ್ಲೊ ಪಯ್ಲೊ ಪಯ್ಲೊ ನಿಬಂಧ್‌ಸಂಗ್ರಹ್ ಮ್ಹಣೂನ್ ಸ. ವಿಷ್ಣುನಾಯಕ್ ಸಂಪಾದಿತ್ 'ಸ್ವಾತಿ' (1960) ಹ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಕ್ ಪಯ್ಲೊ ಮಾನ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಹ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಾಂತ್ 7 ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂಚ್ಯಾ 13 ನಿಬಂಧಾಂ ವಾಂಗ್ಡಾ ಪಾಕಿಸ್ತಾನ್ ದೌರ್ಯಾಲೆಂ 'ಪ್ರಯಾಣಸೂಕ್ತ್' ರಘುನಾಥ್ ಕೇಳ್ಕಾರ್ ಹಾಂಚೆ 'ಶಿನ್ ಘಂಟೆ' ಹೆಂ ಪ್ರಸ್ತುತಿಕ್ ಆನಿ ಮನೋಹರ್ ರಾಯ್ ಸರ್ದೇಸಾಯ್ ಆನಿ ಗಜಾನನ್ ರಾಯ್ಕರ್ ಹಾಂಚ್ಯೊ ದೋನ್ ಕವಿತಾ ಆಸಾತ್. ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆಕಾಶವಾಣಿ (ಮುಂಬೈ)ಚ್ಯಾ ಸಭಾಂಚ್ ರಿಚಾಂತ್ ಉರ್ತಲೆಂ ಮ್ಹಣ್ಪಾಚೆಂ ಹೊ ಸಂಗ್ರಹ್ ಗವಾಯ್ ದಿತಾ. ಹ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಕ್ ಏಕ್ ಇತಿಹಾಸ್ ಆಸಾ. ವಿಷ್ಣುನಾಯಕ್ ಹಾಚೊ ಯಾದ್ ಕಾಡ್ತಾನಾ ಡೊ. ದತ್ತಾರಾಮ್ ಸುಖ್ಟಣ್‌ಕಾರ್ ಬರಯ್ತಾತ್ : '.... ಕಾರ್ವಾರ್ ಹೊ ಪ್ರ.ಲಂ.ಚೊ ಪ್ರಾಣ್. ವಿಷ್ಣುನ್ ತಾಚೊ ಧಾಯ್ಲೊ ಘೆವ್ನ್ ತಾಂಕಾಂ 'ಮ್ಹಜೊ ಗಾಂವ್ ಧಾಂಗ್ರಾಚೊ' ಹೆ ವಳಿಂತ್ ಕಾರ್ವಾರಾಚೆರ್ ಉಲೊಂವ್ಕ್ ಲಾಯ್ಲೆ. ಹೆಚ್ ವಳಿಂತ್ ಮಂಗೇಶ್ ಪಡ್ಗಾಂವ್ಕಾರಾಂಚೆಂ 'ಹಿರವ್ಯಾ ಕೊಂಕಣ್' ಹೆಂ ಉಲೊವ್ಪ್ ಜಾಲೆಂ. ಪಾಕಿಸ್ತಾನ್ ದೌರ್ಯಾಚೆರ್ ಉಲಯ್ಲೆ ಆನಿ ವಾರ್ತೆಲಾಚ್ಯಾ ಧರ್ಮಾನ್ ಪ್ರಾಕಾಯ್ ಸಂದ್ ದಿಲ್ಲಿ. ಹಿಂ ಜಾರೂಯ್ ಉಲೊವ್ಪಾಂ ವಿಷ್ಣುನ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ 'ಸ್ವಾತಿ' ಹ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಾಂತ್ ಉಜ್ವಾಡಾಯ್ಲ್ಯಾಂತ್. ಆಪುಣ್ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರ್ ಆಸೊನೂಯ್ 'ಸ್ವಾತಿ' ಉಜ್ವಾಡಾಯ್ತಾನಾ ವಿಷ್ಣುನ್ ಕೊಣಾಚಿ

ಪರ್ವಣ್ಗಿ ಘೆಂವ್ಕ್ ನಾಶಿಲ್ಲಿ. ಕೊಣಿ ತರೀ ಸ್ಟೇಶನ್ ಡ್ಯೆರೆಕ್ಟರಾಂ ಕಡೆನ್ ತಕ್ರಾರ್ ಕೆಲಿ. ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾಮಾಂತ್ ಜಾತಾ ತಶೆಂ ಪ್ರಕರಣ್ ವ್ಹಡ್ ಜಾಲೆಂ ಆನಿ ನಿಮಾಣೆಂ ದಿಲ್ಲಿಕ್ ಥೇಟ್‌ಲಾಡಾಂ ಕಡೆನ್ ಗೆಲೆಂ. 'ಸ್ವಾತಿ' ಕಾಕಾ ಸಾಯ್ಬಾಂಕ್ ಅರ್ಪಣ್ ಕೆಲ್ಲೆಂ ಆನಿ ತಾತೂಂತ್ ಹೆರಾಂ ವಾಂಗ್ಡಾ ಬಾಕಿಬಾಬ್, ಲಕ್ಷ್ಮಣ್‌ರಾವ್, ಪು.ಲ. ಹಾಂಚಿ ನಾಂವಾಂ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ. ಹ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ನಾಂವಾಂಚಿ ಪುಣ್ಯಾಯ್ ಕೆದಿ ಹೆಂ ಸಾಂಗಪಾಕ್ ನಾಕಾ. ಲಾಡಾಂನಿ ಶೆರೊ ಮಾಲ್ಲೊ-'ಆಲ್ ಈಸ್ ಫೇರ್ ಇನ್ ಲವ್ ಏಂಡ್ ವಾರ್; ಪರ್ಮಿಶನ್ ಗ್ರಾಂಟೆಡ್.' ಹ್ಯಾ ಪ್ರಕರಣಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಕೊಂಕಣಿಚೊ ಭಾವ್ ರೇಡಿಯೊಚೆರ್ ಚಡ್ ವಾಡ್ಲೊ. ಕೊಂಕಣಿಕ್ ಜಾಯ್ ತೆಂ ಜಾಯ್ ತೆನ್ನಾ ಮೆಳೊಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆಂ ಆನಿ ವಿಷ್ಣುಕ್ ಚಡ್ ನೇಟ್ ಆಯ್ಲೊ...'

'ಸ್ವಾತಿ' ತಸೊ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ್ ನಿಬಂಧ್ ಸಂಗ್ರಹ್ ಮ್ಹುಣೂ ನಜ.

ಶೆಣಯ್ ಗೊಂಯ್‌ಬಾಬಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಮ್ಹಾಕಾ ದಿಸ್ತಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ಚಡ್ ಗದ್ಯ್ ಬರಪ್ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ಕೆಲಾಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತೆಂ ರವೀಂದ್ರ ಕೇಳೇಕಾರ್ ಹಾಣಿ ತಾಂಚೆ ನಿಬಂಧ್ ವೆಗ್‌ವೆಗ್ಳಿಂ ರೂಪಾಂ ಧಾರಣ್ ಕರೂನ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾಂತ್. ಕೆನ್ನಾ ಪ್ರವಾಸ್‌ವರ್ಣನ್ ತರ್ ಕೆನ್ನಾ ದಿಸ್ಟಿ. ಕೆನ್ನಾ ಆಪ್-ಉಕ್ತಾವ್ಲೆಚಿಂ ಬರಪಾಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಕೆನ್ನಾ ಚಿಂತನಾ. 'ವೆಳೀ ವಯ್ಲ್ಯೊ ಫುಲೊ' (1971), 'ಉಜ್ವಾಡಾಚೆ ಸೂರ್' (1973) ಸಾಂಗಾತಿ (1977) ಹ್ಯಾ ತಾಂಚ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಾಂನಿ ಹೆ ನಿಬಂಧ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್.

ದೊ. ದತ್ತಾರಾಮ್ ಸುಖ್ಠಣ್‌ಕಾರ್ ಹಾಣಿ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ನಿಬಂದೂಚ್ ಬರಯ್ಲ್ಯಾತ್. ತಾಂಕಾಂ ವಿನೋದಿ ಆನಿ ಉಪಹಾಸಾತ್ಮಕ್ ನಿಬಂದ್‌ಕಾರ್ ಅಶೆಂಚ್ ಲೋಕ್ ಮಾನ್ತಾತ್. ತಾಂಚೊ 'ಮಾಸ್ಲಿ ಪುನವ್' (1977) ಹೊ ಪಯ್ಲೊಚ್ ನಿಬಂಧ್ ಸಂಗ್ರಹ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾದೆಮಿ ಪುರಸ್ಕಾರ್ ಜಿಖೂನ್ ಗೆಲೊ.

ಕೊಂಕಣಿಂತ್ಲೊ ದುಸ್ರೊ ಮಹತ್ವಾಚೊ ವಿನೋದಿ-ಪ್ರೋಸಾತ್ಮಕ್ ಬರೊವ್ಪಿ ಅನಾ ಮ್ಹುಂಬ್ರೊ. ತಾಚೆ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ಆಂಗಾಂಚೆರ್ ಬರಯಿಲ್ಲೆ. ಗೊಂಯ್ಚಿ 'ಅಸ್ಮಿತಾಯ್' 'ವೆಗ್ಳಿ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯ್' ಜೀ ದಾಖೊವ್ಪಿ ನಿಬಂಧ್ 'ಗೊಂಯ್ಚಿ ಅಸ್ಮಿತಾಯ್' (1978) ಹ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಂತ್ ಮೆಳ್ಟಾತ್.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ್‌ರಾವ್ ಸರ್ದೇಸಾಯ್ ಹೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯಾನ್ ನಾಮ್ನೆಚೆ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ಮರಾಠಿ ಕಥಾಕಾರ್. ಪುಣ್ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ಮಾತ್ ತಾಂಚಿ ಪ್ರತಿಮಾ ನಿಬಂಧ್‌ಕಾರ್ ಮ್ಹುಣೂನ್ ಉಠ್ತಲಿಕಾಯ್ ದಿಸ್ತಾ. ತಾಂಚೊ 'ಖಿಡ್ರಿ ಕಾಂಯ್ ವವರ್ಾಚ್ಯೊ, ಕಾಂಯ್ ಕರ್ಮಾಚ್ಯೊ' (1980) (ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾದಮಿ ಪುರಸ್ಕೃತ್) ಹೊ ಸಂಗ್ರಹ್ ಖಾಸ್ ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ್.

ಚಂದ್ರಕಾಂತ್ ಕೇಣಿ ಹೆ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ಲೆ ಯುಗಪ್ರವರ್ತಕ್ ಕಥಾಕಾರ್. 'ಧರ್ತರಿ ಆಮೂನ್ ಜಿಯೆತಾಲಿ' (1964) ಹ್ಯಾ ತಾಂಚ್ಯಾ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹಾನ್ ಆಧುನಿಕ್ ಕಥೆಚೆಂ ನವೆಂ ಯುಗ್ ಸುರು ಕೆಲೆಂ ಅಶೆಂ ಮಾನ್ತಾತ್. ತೆ ವ್ಯವಸಾಯಾನ್ ಪತ್ರಕಾರ್

ಮ್ಹಣ್ಟಾಕೂಚ್ ವೇಳಾ - ಪ್ರಸಂಗಾರ್ ತಾಣೆ ನಿಬಂಧ್ ಬರಯ್ಲ್ಯಾತ್ ಹೆಂ ಆಯ್ಕೊಂಚ್ ತಾಂಚೊ 'ತರೆತರೆಚಿಂ ಸಂವಂಗಾಂ' (1973) ಹೊ ಕಾಂಯ್ ಕಾಣಿಯಾಂ (anecdotes ವ ಗಜಾಲಿಂಚ್ಯಾ ರೂಪಾಂತ್ಲ್ಯಾ ನಿಬಂಧಾಂಚೊ ಸಂಗ್ರಹ್. ತಾಂಚೆ ಕಾಂಯ್ ನಿಬಂಧ್ ಲಘುಕಥೆಚ್ಯಾ ರೂಪಾಂತ್ ಆಮ್ಕಾಂ ತಾಚ್ಯಾ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹಾಂನಿ ಮೆಳ್ಟಾತ್. ದೆಖೀಕ್ 'ಆಮ್ಲೆ ತೋರ್' ('ಅಳ್ಟಿ' 1975)

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಜುಂವಾರ್ಕಾರ್ ಏಕಾ ತೆಂಪಾರ್ (ಚಿಪ್‌ಕರೂನ್) ಭಾಷಾಂತರ್‌ಕಾರ್ ಮ್ಹೂಣ್ ಫಾಮಾದ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಹಾಲಿ ತೊ ವೆಗ್ಳೆ ವೆಗ್ಳೆ ಪ್ರಯೋಗ್ ಕರೀತ್ ಆಯ್ಲಾ ತಾಚೊ. ತೀನ್ ಪಾಂಚ್ಯಾನಿ ಉಜ್ವಾಡಾ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ 'ಅವಯ್ಕ್ಷ ಬಿಜೊ' (1981) ಕೊಂಕಣಿ ನಿಬಂದಾಂತ್ ಭರ್ ಘಾಲ್ತಾತ್.

'ಸಾಳ್ಕಾಂ' (1983) ಹೊ ನಾರಾಯಣ್ ಖಾಡ್ ಹಾಂಚೊ 20 ಪಾಠ್ಯಾಂಚೊ ನಿಬಂಧ್ ಸಂಗ್ರಹ್. ಮನೋಹರ್‌ರಾಯ್ ಸರ್ದೆಸಾಯ್ ಹಾಂಚಿ ಸುಂದರ್ ಪ್ರಸ್ತಾವನಾ ಹಾಕಾ ಲಾಭ್ಲ್ಯಾ.

ಹೊ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಿತ್ ನಿಬಂಧಾಂಚೊ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ್ ನಿಯಾಳ್ ಮ್ಹತ್ವಾಚ್ಯಾ ಬಾಗಾಂ ಬಾಗ್ಲಾರ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಂಚೊ ಹಾತೂಂತ್ ಉಪ್ಲೆಬ್ದ್ ಆಯ್ಲಾ ಕಾಯ್ ಬಿಸ್ರಾ. ಗೊಂಯ್ಚ್ಯೊ ಸುಟ್ಕೆ ಉಪ್ರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಘಾಟ್ಲ್ಯಾ ಪಾವ್ ಶತಕಾಂತ್ ಕಿತ್ಲಿಂಚ್ ನೆಮಾಳ್ಯಾಂ ಫುಲ್ಲಿಂ ಆನಿ ಘಾಪ್ಲಿಂ. (ರಾಷ್ಟ್ರಮತ್ ದಿಸಾಳೆಂ ಆಯಿಂದ್‌ಪಣಾನ್ ಚಾಲು ಆಸಾ ಆನಿ ಮರಾಠಿ ವಾಂಗ್ಡಾ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಯ್ ದರ್ ಆಠ್‌ವಡ್ಯಾಕ್ ಉಜೂ ವಾಡಯ್ತಾ) 'ನವೆಂ ಗೊಂಯ್', 'ಪ್ರವಾಸ್', 'ಅಂಕುರ್', 'ಪರ್ಮಳ್', ಜಾಗ್', 'ಜೈತ್', 'ಕೊಂಕಣ್‌ಭಾರತಿ', 'ಕುಳಾಗರ್' ಆನಿ ಹೆರ್ ಜಾಯ್ತ್ಯಾ ನೆಮಾಳ್ಯಾಂನಿ ಕೊಂಕಣಿ ನಿಬಂಧಾಕ್ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ್ ದಿಲ್ಯಾ.

ಕೊಂಕಣಿ ನಿಬಂಧಾಂಚೆ ಕಾಂಯ್ ವಿಶಯ್:

ಗೊಂಯ್ ಆನಿ ಪಲ್ಟ್ ಗಾಂವ್ : ಆಮ್ಚ್ಯಾ ನಿಬಂಧ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ ಸಗ್ಳೆ ತರೆಚೆ ವಿಶಯ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್. ಜಾಲ್ಯಾರೀಯ್ ಕಾಂಯ್ 'ಥೀಮ್ಸ್' ಬಾಗಾಂ ಬಾಗ್ಲಾರ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂನಿ ಕೆಳಯ್ಲ್ಯಾತ್. ದೆಖೀಕ್ ಗೊಂಯ್ ಆನಿ ಪಲ್ಟ್ ಗಾಂವ್ ಕಾಂಯ್ ಜಾಣಾಂನಿ ಸರಳ್ ಸರಳ್ ಗೊಂಯ್-ಗಾಂವ್ ಹೆ ವಿಶಯ್ ಘೆವ್ನ್ ಬರಯ್ಲಾಂ ತರ್ ಹೆರಾಂನಿ. ವಾಕಚ್ಯಾ ಗಜಾಲಿಂ ವಾಂಗ್ಡಾ ವಿಶಯಾಂತರಾಚ್ಯಾ ಮಾರ್ಗಾನ್ ಗೊಂಯ್ ಆನಿ ಆಪ್ಲಲೊ ಗಾಂವ್ ನಿಬಂಧಾಂತ್ ಘಟ್ಲ್ಯಾಂತ್.

ಬಾಕಿಬಾಬಾಂಚೆ ಮೊರಿ-ಪ್ರೇಮ್ ಜಗಜಾಹೀರ್ ಆಸಾ. ತಾಣೆ ಹೊ ವಿಶಯ್ ಗದ್ಯಾಂತ್ ಆನಿ ಪದ್ಯಾಂತ್ ಮರಾಠಿಂತ್ ಆನಿ ಕೊಂಕಣೆಂತ್ ಕಿತ್ಲ್ಯಾರಾಚ್ ಘಾಪ್ಲೆ ವರ್ಣಿಲಾ. 'ಗೊಂಯಾಂತ್ಲೊ ಗಾಂವ್ ಮ್ಹಾರಘಾ ಪೊವ್ಯಾಂತ್‌ಚ್ ಗಾವಾ। ತಿಂಥ್ ಜಾವ್ನೂನ್ ರಾವೂನ್ ದೊಳೆ ಭರೂನ್ ಪಯಾವಾ' ಹಿ ವಳಿ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಚೆ ವಳ್ಖಿಚ್ಯೊ ಕೊಂಕಣಿ ನಿಬಂಧಾಂತ್ ತಾಣೆ ಬರಯ್ಲಾಂ:

'... ಗಾಂಪ್ಚಿ ಹಾಂವೆಂ ಆತಾಂ ಯಾದ್ ಕಾಡ್ಲಿ. ತಸೊ ಹೊ ಪಳಯಾತ್ ತೊ
ತ್ತ ಮ್ಹುಣೂನ್ ಮ್ಹುಜೆ ಫುಡೆಂ ಉಬೊ ರಾವ್ಲಾ. ಸಿನೆಮಾಚಿಂ ರಂಗೀತ್ ಏಳಾಂ ಮ್ಹುಜ್ಯಾ
ಹುಳ್ಯಾಂ ಮುಖಾರ್ ಸೊಡೊಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲಾ ತೊ ನ್ಹಯೆಂತ್ ಪಾಂಯ್ ಸೊಡೂನ್
ಬೊ ಆಶಿಲ್ಲೊ ಮೊಡ್ಕೊ ಫೂಲ್. ತೀ ಕೋಟಾಧಡ್. ತಿಂ ಪಾಂಚ್ವೆಚಾರ್ ಆನಿ
ಂಡ್‌ಗಾರ್ ಕುಳಾಗರಾಂ. ಆಯಾಂಚ್ಯಾ ವಳೇಸರಾಂನಿ ಚಾಂದ್ಯಾಂತ್ ಫುಲಿಲ್ಲೆಂ ತೆಂ
ವದುರ್ಗೆಚೆಂ ದೆವೂಳ್. ಉದಕಾಂ ಆಡಾವ್ನ್ ತಯಾರ್ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ತಳ್‌ಯೆಂತ್ಲೊ ತೊ
ಂಗಡಾಚೊ ಉತ್ಸವ್ ಆನಿ ಫೊಗಾಚಿ ಕಿಮಯಾ. ಶಿಗ್ಮ್ಯಾಂತ್ಲೆ ತೆ ವಾಜ್ತೆ ಗಾಜ್ತೆ ಮೇಳ್.
ಪ್ತಕಾಂತ್ಲೆ ತರೇಕ್‌ತರಾಂಚೆ ಪಾರ್. ಭರ್ ದನ್ಪಾರ್ಚ್ಯಾ ಕಡಾರ್ ಘುಮ್ತೆಗಾಂ ಕಾಂಡ್ಲಿ.
ಹೂ ಫುಡ್ಯಾಂಚೊ ರಥ್. ನವರಾತ್ರಾಂತ್ಲಿಂ ನಾಟಕಾಂ ಆಸಿ ಮುಖಿರಾಂ. ಖಾರೆಂ
ಾಟ್ಕಚ್ ನುಸ್ತೆಂ ಮಾರ್ಚ್ಯಾಕ್ ಖಾಜನಾಂತ್ ಜಾಲ್ಲಿ ಲೊಕಾಂಚಿ ಗರ್ದಿ. ಪಯ್ಸ್ಲ್ಯಾ
ಾವ್ಸಾಕ್ ಯೆಪ್ಚಿ ತೀಂ ಚಡ್ಲೆವಯ್ಲಿಂ ಸಾಂಗಟಾಂ ಆನಿ ಕುಲ್ಲ್ಯೊ ಧರೂಂಕ್ ವೆತಾಲೆ
ಕ್ಯೊ ರಾತಿ. ಕುಳಾಗರಾಂತ್ಲೆ ತೆ ಸೋಲ್‌ನಾರಂಗಾಂಚೆ ವಾಸ್. ಝುಮ್ಮರ್ಳ್ಯಾಂಚಿ ಆನಿ
ಘೊಡ್ಯಾಂಚಿ ರೂಚ್. ಬಿಬೆ ಚಿರೂನ್ ಹಾತಾಕ್ ಪಡಿಲ್ಲಿಂ ಚಕಾಂ ಆನಿ ಮುಟ್ಟೆ
ಖಾತಾನಾ ಪೊಟಾ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಗಳಿಲ್ಲೆ ರೊಸಾಚೆ ವಳೆಗರ್ ಸಿದ್ರಾವನಾಥಾಚ್ಯಾ
ಮೊಂಗ್ರಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಕಾಡಿಲ್ಲ್ಯೊ ಭೊಂವ್ಡ್ಯೊ ಆನಿ ಮಾಥ್ಯಾರ್ ಘೆತಿಲ್ಲೆ ವರ್ಝ್ರಿ ಅರ್ಶ್ಯೊ
ಕಿತ್ಲ್ಯೊ ಮ್ಹುಣೂನ್ ಗಜಾಲಿ ಸಾಂಗ್ತಲೊ?.....'

('ಮ್ಹುಜೊ ಗಾಂವ್ ಚೊರಿ, 'ಸ್ವಾತಿ' 1960)

ದೊ. ದತ್ತಾರಾಯ್ ಸುಖ್ತಣ್‌ಕಾರಾಂಕ್ ವಿನೋದಿ ನಿಬಂಧ್‌ಕಾರ್ ಮಾನ್ತಾತ್. ಕೊಂಕಣಿಂತ್ಲೊ ತೆ ಏಕ್ ಯಶಸ್ವಿ Humorist ಆನಿ Satirist. ಮಾಶೆಲ್ ಹ್ಯಾ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಗಾಂವಾವಿಶಿಂ ತೆ ಬರಯ್ತಾತ್:

'..... ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ಲೋಕ್ ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ಕಶೆ ಜಾಲೆ ಹೆಂ ನಕ್ಷಾಂತ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಾಕಡೆನ್ ಪಳೇಲ್ಯಾರ್ ಕಳ್ಟಾ ಅಶೆಂ ಮ್ಹುಣ್ಟಾತ್. ಇಂಗ್ಲಿಶಾಂಚೆಂ ಕಶೆಂಯ್ ಆಸುಂ. ಪುಣೂನ್ ಆಮ್ಚೆ ಮಾಶೆಲ್‌ಕಾರಾಂಚೆ ಬಾಬ್ತಿಂತ್ ತರೀ ತೆಂ ಮ್ಹುಣಪ್ ಸಾರ್ಕೆಂ ಲಾಗೂ ಪಡ್ಟಾ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ತುಮ್ಕಾಂ ನಕ್ಷಾಂತ್ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಟಾ, ಮ್ಹುಣೂನ್ ಮಾಶೆಲ್ ಮೆಳ್ಟಾಚೆಂ ನಾ. ಆನಿ ಮೆಳ್ಳೆಂಯ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತೆಂ ಆಮ್ಗೆಲೆಂ ಮಾಶೆಲ್ ನ್ಹಯ್. ತೆಂ ಮಾಶೆಲ್ ಫ್ರಾನ್ಸಾಂತ್ಲೆಂ.'

'....... ಗೊಂಯಾಂ ಜೆನ್ನಾ ಬಾಟಾ ಬಾಟ ಸುರು ಜಾಲ್ಲಿ ತೆನ್ನಾ ಆಮ್ಗೆಲೆ ದೇವ್ ಘಾಟಂ ಫುಡೆಂ ಪಳೆನಾಸ್ತನಾ ಜಾಗೊ ಮೆಳ್ಟಾ ಥಂಯ್. ವಾಟ್ ಮೆಳ್ಟಾ, ತಶೆ ಪಳತ್ ಸುಟ್ಲೆ; ಆಮ್ಗೆಲೆಚ್ ದೇವ್ ತೆ! ಆಜ್ ತಾತೂಂತ್ಲೆ ಕಿತ್ಲೆಶೆಚ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಗಾಂವಾಂತ್ ಭಯ್ ಘಿರಾಂತ್ ಸೊಡೂನ್ ಜಿಯೆತಾತ್. ಕಿತ್ಲೆಶೆಚ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಗಾಂವಾಂತ್ ಆಯ್ಲೆ ತೆ ಅಮಿ ಮಾಶೆಲ್‌ಕಾರ್ ಮೊಟೆ ಖಾಂಪೆ ಝುಜ್ಜಿ ಆನಿ ಧರ್ಮಾಚೆ ರಾಖಿಣ್‌ದಾರ್ ಮ್ಹುಣೂನ್ ನ್ಹಯ್ ತರ್ ಫಕ್ತ್ ಆಮ್ಗೆಲೊ ಗಾಂವ್ ತ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ ಸೋಂದೆಕಾರಾಲ್ಯಾ ಶೆಕಾತಳಾ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ತೀಸ್‌ವಾಡಿಚ್ಯಾ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ಲಾಗಿಂಚೊ ಗಾಂವ್ ವರ್ತತಾಲೊ ಮ್ಹುಣೂನ್!

ಜೊಡ್ಗೆಚೆಂ ದೇವಕಿ-ಕೃಷ್ಣಾ. ಪಿಸೊ ರವಳೂ ಆನಿ ಶಾಣೊ ರವಳೂ. (ಹಂಯ್ ದೆವಾಂಯ್ ಮಜಗತಿ ಹಂ ಆಸಲೆಂ ಆಸ್ತಾ). ಕುಮಾರ್‌ಜುವೆಂ, ರಾಯ್‌ಬಂದರ್, ಚಿಮುಲ್ ಹಾಂಗಾಚ್ಯೊ ಶಾಂತಾದುರ್ಗ ಆನಿ ಖಂಯ್ಚೆತರಿ ದಾಡ್‌ಶಂಕರ್ ಆನಿ ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಹೆ ಸಗ್ಗೆ ದೇವ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಗಾಂವಾಂತ್ ಗರ್ಬ ಕರೂನ್ ಆಸಾತ್. ತಾಂಚೆಂ ದೆವಾಳಾಂ ಇತ್ಲಿಂ ಆಸಾತ್ ಆನಿ ತಿಂ ಜಳಿಂಮುಳಿಂ ಆಶಿ ಪಾತಳ್ಯಾಂತ್ ಕಿ ಪಲ್ಕಿ ಮುಸ್ತಾಕ್ ಆನಿ ಖಂಯ್ ರಾವ್ತಾತ್ ಆನಿ ದೇವ್ ಖಂಯ್ ರಾವ್ತಾತ್ ಹೆಂ ಸಮ್ಜುಂಕ್ ಕಠಿಣ್ ಪಡ್ತಾ. ಪೆಷ್ಟುರಿ ಲೋಕ್ ಕಾಳಿಂಗೊರೆಂ ಸೊವ್ನಾಚೊ ತ್ರಾಸ್ ನಾಕಾ ಮ್ಹಣೂನ್ ಮಾರೆಲಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಘರಾ ಘರಾಕ್ ಪಾಂಯಾಂ ಪಡತ್ ವತಾತ್ ತೆಂ ಪಳವ್ನ್ ಮಾರೆಲ್‌ಕಾರ್ ಮಿಶ್ಯಾಂತ್ಲೆ ಮಿಶ್ಯಾಂತ್ ಹಾಂಸ್ತಾತ್.'

('ಸ್ವಾತಿ' 1960)

ಲಕ್ಷ್ಮಣ್‌ರಾವ ಸರ್ದೇಸಾಯ್ ಹೆ ಮರಾಠಿಂತ್ಲೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಥಾಕಾರ್. ತಶೆಂಚ್ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ಲೆ ಪ್ರಮುಖ್ ನಿಬಂಧ್‌ಕಾರ್. ಹ್ಯಾ ನಾ ತ್ಯಾ ನಿಮಿತ್ತಾನ್ ತಾಂಚ್ಯಾ ಪೆನ್ ಬರ್ಪಾವಳ ಪಾಂಗ್ತಾ ನಿಬಂಧಾಂತೂಯ್ ತಾಂಚೊ ಸಾವಯ್‌ವೆರೆಂ ಹೊ ಗಾಂವ್ ತಕ್ಲಿ ವಯ್ರ್ ಕಾಡೂನ್ ಪತಾ. ಮನೋಹರ್‌ರಾಯ್ ಹೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯಾನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿ, ನಿಬಂಧಕ್ Lyric in prose ಓ ಪ್ರಾಟ್ಯಾ ಮಾನ್ಯ ಕೆಲಿ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮನೋಹರ್‌ರಾಯಾಂಚ್ಯಾ ಗದ್ಯಾಂತ್ಲಾ ಲಿರಿಕಾಪರಸ್ ಪದ್ಯ 'ಲಿರಿಕ್' ಜಿವ್ ಬರಯ್ತಾಂ. ತಾಂಚ್ಯಾ ಪದ್ಯಾಂತ್ ಕೆನ್ನಾ ಕೆನ್ನಾ ತಾಂಚೊ ಗಾಂವ್ ದಿಸ್ತಾ:

ಕಾಣಿಯೆಂತ್ಲ್ಯಾ ವಾನರಾವರಿ
ಕಾಳಿಜ್ ಹಾಂವೆಂ
ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಗಾಂವ್ಚ್ಯಾ ಝೂಂಬ್ಯ ಝಾಡಾರ್
ದವಲ್ಲಾಂ'
ಖಂಯ್ ಝುಡತ್ ಮ್ಹಣೂನ್
ಖಂಯ್ ಪಡತ್ ಮ್ಹಣೂನ್

('ಪಿಸೊಳಿಂ' 1981

ಲ್ಹಾನ್ಪಣಾಂತ್ಲ್ಯೊ ಯಾದಿ ಕಾಡ್ತಾನಾ ಮನೋಹರ್‌ರಾಯ್ ಸಾಂಗ್ತಾತ್:

'ಆಮ್ಚೆಂ ಸಾವಯ್-ವೆರೆಚೆಂ ಘರ್ ಆನಿ ಸಾವಯ್‌ವೆರೆಂ ಹೊ ಗಾಂವ್ - ಹಿಂ ಮ್ಹಜೆ ಯಾದಸ್ತೆಂತ್ ತ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಆಸಾತ್ ತಶಿಂಚ್ ಆಸಾತ್. ಗೊಂಯಾಂ ದೋನ್ ವೆರಿಂ ಆಸಾತ್. ಏಕ್ ಬೆತಿಂ-ವೆರೆಂ-ಪಣ್ಜೆಚೆ ಪಲ್ತಡಿ ಆನಿ ದುಸ್ರೆಂ ಸಾವಯ್-ವೆರೆಂ ವಳ್ವಯ್ ಗಾಂವಾಕ್ ತೆಂಕೂನ್ ಆಮ್ಚೊ ಗಾಂವ್ ಪಾಂಡಪಿ ದೆಗೇ ವಯ್ಲ್ಯಾ ದೊಂಗುಲ್ಲ್ಯಾಚೆರ್ ಬಸ್ಲಾ. ಗಾಂವಾಂತ್ಲ್ಯೊ ವಾಟೊ ಘಾಟ್ಯಾಂಚ್ಯೊ ವಾಕ್ಡ್ಯೊ ತಿಕ್ಡ್ಯೊ. ಚ್ಯಾಚಿಂ ದುಕಾನಾಂ, ಸುಸ್ತ್ಯಾ ಬಾಜಾರ್ ಪೇ ಆಸಾತ್ ತಾಕಾ ಬಾಂಘ್ರ್ಯಾಘಾಟ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್. ತಾಕಾ ತೆಂಕೂನ್‌ಚ್ ಪೊರ್ತುಗೆಜಾಂನಿ ಬಾಂಧಿಲ್ಲೆಂ ಪ್ರಿಮಾರ್ ಇಸ್ಕೊಲ್

ಆಸಾ. ಥಂಯ್ಸಾನ್ ಏಕ್ ವ್ಹಾಳ್ ವ್ಹಾಂವ್ತಾ ತೊ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಘರಾಕಡ್ಲ್ಯಾನ್ ವೆತಾ. ವ್ಹಾಳಾಚೆರ್ ಏಕ್ ಸಾಂಕೊವ್ ಆಸಾ. ಹ್ಯಾ ಸಾಂಕವಾವೆಲ್ಯಾನ್, ದೊಂಗ್ರಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಶೀನ್ 'ವರಾಂ ಚಲ್ತಕಚ್ ಘೊಂಡೆ ಗಾಂವ್ ಲಾಗ್ತಾ....'

(ಕೊಂಕಣಿ ದಿವಾಳಿ 1981)

ಕೇಳೇಕಾರ್ ಪಿರ್ವೊಳ್‌ಚೆ. ರವೀಂದ್ರ ಬಾಬಾಂಚೆ ಬರ್ಪಾವಳಿಂತ್ ಖೂಬ್ಡಾಂ ಪಿರ್ವೊಳ್ ಆಯ್ಲಾಂ. ತ್ಯಾ ಭಾಯ್ರ್ ಗುರುನಾಥ್‌ಬಾಬ್, ಶಶಿಕರ್‌ಬಾಬ್ ಆನಿ ಹೆರ್ ಕೇಳೇಕಾರಾಂಚ್ಯಾ ಬರ್ಪಾಂತ್ ಹ್ಯಾ ನಾ ತ್ಯಾ ನಿಮತಾನ್ ಪಿರ್ವೊಳ್ ದಿಸ್ಲಾಂ. ಪುಂಡಲೀಕ್ ಕೇಳೇಕಾರಾನ್ ಬರಯ್ಲಾಂ :

'ಮಡ್ಗಾಂವ್ಚ್ಯಾನ್ ಪಣ್ಜೆ ವಚಪಾಕ್ ಭಾಯ್ರ್ ಸರಿಲ್ಲಿ ಮೋಟಾರ್ ಮೊಟ್ಯಾ ಕಷ್ಟಾಂನಿ ಘೊಂಡೆಚಿ ಘಾಂಟ ಚಡ್ಟಾ ಆನಿ ಫರ್ಮಾಗುಡ್ಯೆರ್ ಪಾವನಾ ಪುಡೆ ಸುಟ್ಕೆಚೊ ಹುಸ್ಕಾಸ್ ಸೊಡೂನ್ ಥಂಡ್‌ಸಾಣೆನ್ ಆಡ್ವಿಂ ಉಬಿಂ ವಳಣಾ ಘೇತ್ ಚಲೂಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾ. ತೆನ್ನಾ ಭಿತರ್ ಬಶಿಲ್ಲ್ಯೊ ಜಣ್ ಎಕ್ಲೊ ಸಗ್ಳಿ ಥಾಕಾಯ್ ಘಾಪುಡ್ಟಾ ಆನಿ ಟವಟಪಿತ್ ಮುದ್ರೆನ್ ದೊಂಯ್ ದಿಕಾಂನಿ ಪಸ್ವಲ್ಲೆ ವನಶ್ರೀಕ್ ಪಳವ್ನ್ ಖುಶಾಲ್‌ಭರಿತ್ ಜಾವ್ನ್ ಭಿತಲ್ಲೆಭಿತರ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾ: ಪಿರ್ವೊಳ್ ತೆಂ ಪಿರ್ವೊಳ್. ತಾಚಿ ಸರ್ ಕೊಣಾಕ್ ಯೆವ್ಚಿ ಪಡ್ಲ್ಯಾ?..... ಚಾರ್ ದಿಕಾಂನಿ ಚಾರ್ ಸುಪುಲ್ಲ್ಯಾ ದೊಂಗ್ರಾಂಚಿ ಸಾಸಾಯ್ ದವರೂನ್ ಮೆಕ್ಳೆ ಹವೆಂತ್ ಆನಿ ಉಕ್ತ್ಯಾ ವಾತಾವರಣಾಂತ್ ಜಿತ್ಯಾ ಜಿಣ್ಯಾ ಸೈಮಾಚೊ ಆನಂದ್ ಭೊಗ್ತಿ ಹೊ ಮ್ಹಜೊ ಗಾಂವ್ ಲ್ಹಾನ್‌ಸಾನ್ ನ್ಹಯ್. ತಾಜೊ ಏಕ್ ಏಕ್ ವಾಡೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸುಂದರತಾಯೆಚೊ ಆನಿ ಕೀರ್ತಿಂಚೊ ಏಕ್ ಆಗರ್‌ಚ್. ಮ್ಹಾಡ್ಡೊಳ್ಚ್ಯಾ ಫುಲ್‌ಕಾರಾಕ್ ಕೊಣ್ ವಳ್ಖನಾ? ಮಂಗೇಶಿಂಚ್ಯಾ ಪ್ರಾಕಾರಾಂತ್ ಕೊಣ್ ಪಾವಂಕ್ ನಾ? ಆನಿ ದೆವುಳ್‌ವಾಡ್ಯಾವೆಲ್ಯಾ ಬೇತಾಳಾಕ್ ಕೊಣೆಂ ಪಳಂವ್ಕ್ ನಾ? ಆಪೆವ್ಹಾಳ್ ಪಸೂನ್ ಕುಂಕಳ್ಯೆಚಿ ಶೀಮ್ ಧಲ್ಲ್ಯಾರ್ ಸಗ್ಳೆಂ ಪಿರ್ವಳೂಚ್. ಪಿರ್ವೊಳಾಂತ್ ಮನ್ಶಾಂಪಸೂನ್ ಲ್ಹಾನ್ ಕಿಡಿಂ ಮುಯೇ ಮೆರೆನ್ ಸಗ್ಳಿಂ ಧಾದೊಶಿ ದಿಸ್ತಾತ್ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಅತಿತಾಯ್ ಜಾಂವ್ಚಿ ನಾ. ವಚತ್ ಥಂಯ್ ಪಾಂಚ್ವೆಚಾರ್ ಭೂಂಯ್. ಪಾವ್ಲಾ ಪಾವ್ಲಾರ್ ಶೆತೊಡ್ ಆನಿ ಮಡ್ಡಾಂ. ಕಡೆಕ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯೊ ಬಾಂದಾವಯ್ಲ್ಯೊ ಊಂಚ್ ಊಂಚ್ ಮಾಡಾಂಚ್ಯೊ ವಳೆರಿ ಪಳವ್ನ್ 'ಕಾಂಯ್ಚ್ ಚುಕನಾ. ತೆಂ ಥಂಯ್ ಶೆತಾಂ ರಾಖೂಂಕ್ ರಾವ್ಲ್ಯಾತ್ ಅಶೆಂಚ್ ಪಳೆತೆಲ್ಯಾಂಕ್ ದಿಸ್ತಾ.'

('ಪುನವ್' ಜೂನ್ 1973)

ಆತಾಂ ಮೆರೇನ್ ಬೊರಿ, ಮಾಶೆಲ್, ಸಾಂವಯ್‌ವೆರೆಂ, ಪಿರ್ವೊಳ್ ಬೀ ಅಂತ್ರುಜೆಂತ್ಲ್ಯಾ ಗಾಂವಾಂಚಿ ಚರ್ಚಾ ಜಾಲಿ. ಹೆರ್ ಮ್ಹಾಲಾಂತ್ಲೆ ಹೆರ್ ಗಾಂವ್ಪೂಯ್ ಕೊಂಕಣಿ ನಿಬಂಧಾಂನಿ ಬಸ್ಲ್ಯಾತ್. ಕಾಣಾಕೊಣ್‌ಚ್ಯಾ ಪಾಳೊಲ್ಯಾವಿಶಿಂ ಮೊನಾ ಗಾಯ್‌ತೊಂಡೆ(ಕಾಕೊಡ್ಕಾರ್) ಬರಯ್ತಾ:

'ದೆವ್ಹಾಂ, ಇಗರ್ಜಿಂ, ಕಳಂಗೂಟ್‌ಚಿ ಆನಿ ಕೊಲ್ವೆಚಿ ದರ್ಯಾದೇಗ್ ಆನಿ ಮುರ್ಗಾಂವ್ಚೆಂ

ಬಂದರ್ ಪಳಯ್ಲೆಂ. ಮ್ಹಜ್ಯಾಕೀರ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ಲೆಂ ಘೊವ್ತೇರ್ ಸಗ್ಳೆಂ ಪಳೆವ್ನ್ ಜಾಲೆಂ ಅಸೊ ಸಮಜ್ ಆಸಾ. ಪುಣ್ ಹಾಚೆ ಪೆಂಗೆಂತ್ ರುಪ್ಯಾಚೊ ದರ್ಯಾ ಫಸ್ಫಸ್ತಾ. ಸಾಯ್ವಾಚಿಂ ರಾನಾಂ ಸಳ್ಸಳ್ತಾತ್. ಅಂಬ್ಯಾ ಕಾಜಿಚೆ ದೊಂಗರ್ ಪರ್ಬಾತ್ ಆನಿ ಪಾಂಚ್ವಿಜಾರ್ ಶೆತಾಂ ಲಿವ್ಲಿವ್ತಾತ್ ಆಸಾ ಏಕಾ ಗೊಂಯ್ಯಾ ಪಾತಾರಾಂತ್ ದರ್ಯಾದೆಗೆರ್ ಮಾಡಾಂನಿ ಲಿಖಿಲ್ಲೊ ಸೊಭಿತ್ ವಾಡೊ ಪಳೆನಾಫುಡೆ ಗೊಂಯ್ಯಾ ಸ್ವಮಾಚೊ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ್ ಜಾಲೊ ನಾ ಜಾಲ್ಯಾರೀ ಆಪಾಪ್. ಹೊ ವಾಡೊ ಆಸಾ ಕಾಣಾಕೊಣಾಂತ್. ಪಾಳೊಲೆಂ ತಾಚೆಂ ನಾಂವ್. ಪ್ರಕೃತಿಚಿ ಚುಕ್ಯಾಂಚಿ ಸಳ್ಸಳ್ ಆಯ್ಕುತ್ ಜಾನ್ಯಾನ್ ಘಡಿಲ್ಲಿ ಶೀ ಪಾಳೊಲೆಂಚಿ ದರ್ಯಾದೆಗ್ ಪಳೆಂವ್ಕ್! ರುಪ್ಯಾಚಿಂ ಲ್ಹಾರಾಂ. ಫೆಗೆರಾಂಚಿಂ ಫುಲಾಂ ಪಳಯ್ತಾ ಶಿಶ್ರಿ ಫೆಂಪಿಂ ದಿಸ್ತಾತ್. ಮಳಾವಲೊ ಲಿವ್ಲಿವ್ ಚಡ್ ಕಾಯ್ ದರ್ಯಾಚೊ ಝಗ್ಝಗ್ ಚಡ್. ಕಾಂಯ್ಚ್ ಕಳನಾ ಜಾತಾ. ಲ್ಹಾರಾಂಚಿ ಶೀ ವ್ಹೊಡ್ ಜಾನ್ಯಾಚಿಂ ತೆಂ ತೆಂಚ್ ಸಾಂಗೊನ್ ಕಳಪಾಚೆಂ ನಾ. ಜಣ್ ಏಕ್ಯಾನ್ ತೆಂ ಸ್ವತಾಚ್ ಅನ್ಭವೊಂಕ್ ಜಾಯ್... ಅಶೆಂ ಆಸಾ ಹೆಂ ಪಾಳೊಲೆಂ! ಸಾಪ್ಯಾ ಸೊಭಿತ್ ರಾನ್ವ್ಳಿ ಭಾಶೆನ್! ಮುಖಿಂತ್ ಕೊಣೆಯ್ ಹಾಂಗಾ ಯೆಂವ್ಚೆಂ ತರ್ ಹಾಚೆ ಸೊಭಿತ್ಕಾಯೆನ್ ಗುಲ್ಲ್ ಜಾಂವ್ಚೆಂ. ಪರ್ಶೆಂ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂಚಿ ನದ್ರೆಪಸೂನ್ ಪಯ್ಸ್ ತೆಂ ಏಕ್ಲೆಂಚ್ ಫುಲತ್ ಆಸಾ..... ಪರ್ಮಳ್ತ್ ಆಸಾ...!

ಅಸಾ ಮ್ಹಂಯ್ಯಾಚ್ಯಾ ನಿಬಂಧಾಂನಿ ಸಗ್ಳೆಂ ಗೊಂಯ್ ದಿಸ್ತಾ. 'ಗೊಂಯ್ಚಿ ಅಸ್ಮಿತಾಯ್' ಹೆಂ ಪುಸ್ತಕ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಗೊಂಯ್ ಹ್ಯಾ ಏಕಾಚ್ ವಿಷಯಾಚೆರ್ ಬರಯಿಲ್ಲೆ ಸಗ್ಳೆ ನಿಬಂಧ್. ಪುಣ್ ಅಪ್ಲ್ಯಾ ಸುಂದರ್ 'ರಾಯ್ಬಂದರ್' ವಿಶಿಂ ತಾಚೆ ವ್ಹೊಡ್ ತಾಚಾ ಏಕಾ ನಿಬಂಧಾಂತ್ ವಾಚ್ಯೆ. ಹೊ ನಿಬಂಧ್ 'ಬಿಂಬ್' 1969 ಮುಂಬಯ್ಚ್ಯಾ ಅಂಕಾಂತ್ ಆಯ್ಲಾ. ಸದ್ಯಾ ಮ್ಹಾಜಾ ಹಾತಾ ಕಡೆನ್ ನಾ.)

ಮೊ. ಕಾಮು ದ ಶಿಲ್ವ್ 'ಮ್ಹಜೊ ಗಾಂವ್ ರಾಯ್ತುರಾಂತ್' ಬರಯ್ತಾತ್ -

'ರಾಯ್ತೂರ್! ರಾಯ್ತೂರ್ಚೊ ಸಗ್ಳೊ ಮಾನ್ ಆನಿ ಅನಾವ್ ತ್ರೆ ಇತಿಹಾಸಿಕ್ ಸೆಮಿನಾರಿಚೆರ್ ಅಟಾಪ್ಲೆಲಿ ಆಸಾ. ರಾಯ್ತೂರ್ಚೆ ಸೆಮಿನಾರಿಚೆಂ ನಾಂವ್ ಆಜ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾಚ್ ದೇಶಾಂತ್ ನ್ಹಯ್ ಪುಣ್ ಯುವ್ರೋಪಾಂತ್. ಅಮೆರಿಕೆಂತೆನ್ ಗಾಜ್ತಾ. ಹೆ ಸೆಮಿನಾರಿಂತ್ ಶಿಕೂನ್ ಪಾದ್ರಿ ಜಾಲ್ಲೆ ಗೊಂಯ್ಚೆ ಪೂತ್ ಸಂವ್ಸಾರಾಚ್ಯಾ ಹಾರ್ಯೆಕ್ ಕೊನ್ಶ್ಯಾಂನಿ ಶಿಂಪಡ್ಲೆಲೆ ಆಸಾತ್. ಹೆಚ್ ಸೆಮಿನಾರಿನ್ ಸಂವ್ಸಾರಾಕ್ ತೀನ್ ಬಿಸ್ಪಾಯ್ಲ್ಯಾಯ್ ದಿಲ್ಯಾತ್...... ಹೆಚ್ ಸೆಮಿನಾರಿಂತ್ ಪಯ್ಲೊ ಛಾಪ್ಯಾಚೊ ಬಸಯ್ಲೊ. ತೊ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಭಾರತಾಂತ್ ಪಯ್ಲೊ..... ರಾಯ್ತೂರ್ಚೆಂ ಮಹತ್ವ್ ಫಕತ್ ಇತಿಹಾಸಿಕ್ ತಶೆಂಚ್ ಧರ್ಮಿಕ್. ಶೆಂಕ್ಡೆ ಆದಿಂ ತಾಚೊ ಪ್ರಭಾವ್ ಪಡ್ಲೊ ತೆಚ್ಪರಿ ಆತಾಂಯ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಸಂವ್ಸಾರಾಕ್ ಪಡ್ತಾ.'

('ನವೆಂ ಗೊಂಯ್', ಜನೆರ್ 1964)

ರಾಯ್ಬಂದರ್ಚೆ ಪಲ್ತಡಿ ಜೋಡಣ್. ಪ್ರಕಾಶ್ಫಳ ಚೊಡ್ಣೆಚೊ. ತಾಚ್ಯಾ ಕವಿತಾಂನಿ

ಜೋಡಣ್ ಆಯ್ಲಾಂ ತಶೆಂಚ್ ನಿಬಂಧಾಂನಿಯ್ ಅದಿಂ ಮದಿಂ ಆಯ್ಲಾಂ. (ಜೊಡ್ಲೆಚೆ 'ಫಿದಾಲ್ಗ್' ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಇತಿಹಾಸಾಂತ್ ಫಾಮಾದ್ 'ವ್ಹಡೆಂ ಭೊಂವನ್ ಭೊಂವನ್ ಚೊಡಣಾಚ್' ಹೀಯ್ ಮ್ಹಣ್ ತೀಸ್‌ವಾಡಿಂತ್ ಫೊಳ್ಳಾ. ಎಕೆ ಕಪಿತೆಂತ್ ಥಳಿನ್ ಬರಯ್ಲಾಂ :

ಮ್ಹಜೆಯಿತೊ ಫಿದಾಲ್ಗ್
ಕೋಣ್ ನಾ, ಕೊಣ್ಣಾ
ಗಾಂವ್ ಮ್ಹಜೊ ಚೋಣ್ಣಾ
....
ಗಾಂವಾಂ ಭಾಯ್ರ್ ಹಾಂವ್ ಜರಿ
ಪಾವ್ಲೊ ಖಿಂಯಿಂಯ್
ಮ್ಹಜೆಂ ಮನ್ ಹಾಂಗಾಸಲ್ಲ್ಯಾ ವ್ಹಡ್ಯಾವರಿ
ಭೊಂವ್ನ್ ಭೊಂವ್ನ್ ಚೋಣ್ಣಾಚ್,

'ಟೀಸ್ ಅಶೆ ಆಶಿಲ್ಲೆ', 'ಪೆತ್ರೊಲಾಚೊ ವಾಸ್' ಬೀ ತಾಚ್ಯಾ ನಿಬಂಧಾಂನಿ ಚೊಣ್ಣ್ ಪಳೊಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ಟಾ.

ವ್ಯವಸಾಯಾಂಚೆರ್ ಆಧಾರಿತ್ ಜಾತಿಂಚೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿ :

ಪರಂಪರೆನ್ ಘರಾಬ್ಯಾಚೆ ಉದ್ಯೋಗ್ ವ್ಯವಸಾಯ್ ಕರಪಾಚಿ ಮಕ್ತೆದಾರಿ ಗೊಂಯಾಂ ಆಜ್ ಉರೂಂಕ್ ನಾ. ಕೊಣೂಯ್ ಕಸಲೊಯ್ ಧಂದೊ ಕರ್ತಾ. ತಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಹ್ಯೊ ವ್ಯವಸಾಯಾ ದಿಷ್ಟಿಂತ್ 'ಜಾತಿ' ಸಂಸ್ಥಾ, ಆತಾಂ ಕಾಲಬಾಹ್ಯ ಜಾವ್ನ್ ಫಾಟಿಂ ಪಡ್ಲ್ಯಾತ್. ಪುಣ್ 'ಪಾರಂಪರಿಕ್' ತರೆಚೆ ನಿಬಂಧ್ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂನಿ ಹೆ 'ಪರಂಪರೆಚಿ ಕೊಂಕಣಿ ನಿಬಂಧಾಂತ್ ಭೆಸ್ ಬರಿ ದಖಲ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾ. ನಿಕುಬಾಬ್ ಧುಮೊ ಹಾಂಗೆಲಿ 'ಗೊಂಯ್ಚಿ ನುಸ್ತೆಕಾನ್ನ್' ಪಳೆಯಾತ್:

'ಹ್ಯಾ ಸಂವ್ಸಾರಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಭೊವ್‌ತೇಕ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ದೇಶಾಂನಿ ನುಸ್ತೆಂ ಮೆಳ್ಟಾ. ನುಸ್ತೆಂ ಮೆಳ್ಟಾ ಮ್ಹಣ್ಟಕೂಚ್ ನುಸ್ತೆಕಾನ್ನೀಯ್ ಸಗ್ಳೆ ಕಡೆನ್ ಆಸಾತ್ ಹೆಂ ಆನಿ ಸಾಂಗಪಾಚಿ ಗರಜ್ ನಾ. ಪುಣ್ ಆಮ್ಚೆ ಗೊಂಯ್ಚೆ ನುಸ್ತೆಕಾನ್ನಿಚಿ ಸರ್ ಮಾತ್ ಆನಿ ಖಿಂಚೆಚ್ ನುಸ್ತೆಕಾನ್ನಿಕ್ ಯೆಂವ್ಚೆಲಿ ನಾ! ಜಶೆಂ ಟಾಂಗೇವಾಲ್ಯಾಂತ್ ಪುಣೆಚೆ ಟಾಂಗೇವಾಲಾ. ಹಮಾಲಾಂತ್ ಮುಂಬಯ್ಚೊ ಹಮಾಲ್. ಬಡ್ವ್ಯಾಂತ್ ಪಂಡರಾಪುರ್‌ಚೊ ಬಡ್ವೊ, ತಶೆಂ ನುಸ್ತೆಕಾನ್ನಿಂತ್ ಆಮ್ಚಿ ಗೊಂಯ್ಚಿ ನುಸ್ತೆಕಾನ್ನ್!... ಆಯ್ಜ್ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ಜೆ ಇತ್ಲೆ ಹುಷಾರ್ ಜಾಲ್ಯಾತ್ ತೆ ನುಸ್ತೆಕಾನ್ನಿಕ್ ಆನಿ ತಿಣೆ ಹಾಡೂನ್ ದಿಲ್ಲ್ಯಾ ನುಸ್ತ್ಯಾಕ್ ಲಾಗೂನ್ ನ್ಹಯ್ ಮೂ ಅಸೊ ಮ್ಹಾಕಾ ಕೆನ್ನಾಯ್ ಪ್ರಶ್ನ್ ಪಡ್ಟಾ, ಗೊಂಯ್ಕಾರಾಕ್ ಖಿಂಯ್ಸ್ಚಾಯ್ ಕ್ಷೇತ್ರಾಂತ್ ಫಾಲಾತ್. ತೊ ಆಪ್ಲೆಂ ಆನಿ ಗೊಂಯ್ಚೆಂ ನಾಂವ್ ಕಾಡ್ಲ್ಯಾ ಬಗಾರ್ ರಾವನಾ. ತಕ್ಲೆನ್ ತೊ ಖೂಬ್ ಹುಷಾರ್!.... ತಾಚಿ ತಕ್ಲಿ ಇತ್ಲಿ ತರ್‌ತರಿತ್

ಕಶಿ ಜಾಲಿ? ಆಯ್ಮೆರೇನ್ ದೂಲೂನ್, ರೋಜಾನ್, ಪೇದ್ರಿನಾನ್ ಆನಿ ಗಜ್ರ್ಯಾನ್ ತಾಕಾ ಶಿಪ್ಪೆ, ಪಿಸ್ಟಣ್, ಕಾಳುಂದರಾಂ ಆನಿ ಮಾಸ್ಳ್ಯಾಂಚಿಂ ಜೇಂ ಸುಂಗ್ಟ್ರಾಂ ಖಾವಯ್ಲ್ಯಾಂತ್ ತಾಚೊಚ್ ಹೊ ಪರಿಣಾಮ್ ಹಾತೂಂತ್ ಮ್ಹಾಕಾ ತುಂ ಕಾಂಯ್ ದುಬಾವ್ ದಿಸನಾ...'

('ಸ್ವಾತಿ' 1960)

ಲಕ್ಷ್ಮಣ್‌ರಾವ್ ಸರ್ದೇಸಾಯ್ ಹಾಣಿಂ ಮಾಸ್ತರ್, ರೆಂದೆರ್, ಪದೆರ್, ಕೇಟ್, ಭಗತ್ ದೆಮಾಂಡಿಸ್ತ್ ಆನಿ ಹೆರ್ ಕಾಂಯ್ Types ಅಪ್ಲ್ಯಾ ಸುಬುರ್ಕ್ ನಿಬಂಧಾಂನಿ ರಂಗಯ್ಲ್ಯಾತ್:-

ರೆಂದೆರ್ :

'ಜಂಯ್ ಮಾಡ್ ಆಸಾ ಥಂಯ್ ರೆಂದೆರ್ ಆಸಾ. ಮಾಡಾ ಬಗಾರ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಏಕೂಯ್ ಗಾಂವ್ ಆಸಾ ತಸೊ ಮ್ಹಾಕಾ ದಿಸ್ತಾ. ಪಾದ್ರಿ ಆನಿ ಭಟ್ ನಾತ್ ಅಶೆ ಗಾಂವ್ ಆಸತ್, ಮೇಸ್ತ್-ಮಡ್ವಳ್ ನಾತ್ ಅಶೆಂಯ್ ಕಾಂಯ್ ಗಾಂವ್ ಆಸತ್; ಪುಣ್ ರೆಂದೆರ್ ನಾ ಆಸೊ ಗಾಂವ್ ನಾ... ರೆಂದೆರಾಚ್ಯಾ ಏಕಾ ಹಾತಾಂತ್ ರೂಂದ್ ಪಾತ್ಯಾಚಿ ಚರ್ಚರಿತ್ ಕಾತೀ ಆಸ್ತಾ ಆನಿ ದುಸ್ರ್ಯಾ ಹಾತಾಂತ್ ತಾಂಬ್ಡೆಂ, ಪಳ್ಳ್ವೆಂ ದಾಬ್ಲೆಂ ಆಸ್ತಾ. ಪುಣ್ ತಾಂಚಿ ತಾಕಾ ಅಡ್ಚಳ್ ಜಾಯ್ನಾ. ತಾಚೊ ದೇಹ್ ಸುಕ್ಯಾ ವರಿ ಲ್ಹಿವ್ ಜಾತಾ. ಜಾಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ತರೆಂಚ್ ತಾಚೆಂ ಮನ್ಯ್ ಉಡೂಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾ. ಪಿಂಯ್ಡ್ರಿ ಕುಳ್ವಾಡಿ ಘುಂಯೆರ್ ಕಾಮ್ ಕರ್ತಾ ಆಸ್ತಾನಾ ಶೆಳೊಣಿ ಪಾಲ್ತಾ. ಪದಾಂ ಗಾಯ್ತಾ, ಕಾಂತಾರಾಂ ಮ್ಹಣ್ತಾ? ತೀಂ ಕಾಂತಾರಾಂಯ್ ಕಸಲಿಂ? ಮೊಗಾಚಿಂ, ಉಲ್ಲಾಸಾಚಿಂ. ಜಸೊ ಜಸೊ ತೊ ಮಳ್ಬಾರ್ ಚಡ್ತಾ, ತಶೆಂ ತಶೆಂ ತಾಚೆಂ ಮನ್ ಘೊಂವ್ತಣ್‌ಜ್ಯಾ ಅತ್ಮಂತಾಂತ್ ಪಾತಳ್ಟಾ. ತೋ ನಿರಕ್ಷರ್ ಆಸೂನಾಯ್ ಕವಿ ಜಾತಾ. ಕವನಾಂ ರಚ್ತಾ ಆನಿ ವಾಂಗ್ಡಾಚ್ ಮ್ಹಣ್ತಾ... ರೆಂದೆರ್ ಮೋಗ್ ದಿತಾ ಆನಿ ಸೂರ್ ದಿತಾ! ಸೂರ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಮಾಡಾಚೊ ಅರ್ಕ್. ಮಾಡ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ರೂಕಾಂಚೊ ರಾಜಾ, ವನಸ್ಪತಿ ಸೃಷ್ಟಿಚೊ ಪ್ರತಿನಿಧಿ. ಆನಿ ಮೋಗ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಮನ್ಶ್ಯಾಚೊ ಪ್ರಾಣ್, ಭಾವನಾಂಚೆಂ ಅಮೃತ್, ಕರ್ತುಬಾಚಿ, ಪುರುಷಾರ್ಥಾಚಿ ಕಳ್. ರೆಂದೆರ್ ದಿತಾ ಖುಶಿ ಆನಿ ಘೆತಾ ಘೊಡಂಚ್. ಕಮರಾಕ್ ಕಾಷ್ಟಿ ಲಾವ್ನ್ ತೊ ಸೂರ್ ದಿತಾ. ಘೊಡ್ಯಾಚ್ ವೆಳಾಂತ್ ಖುಬ್ ಆನಂದ್ ಉಟ್ಲಾಚೆಂ ವಖದ್ ದಿತಾ ಆನಿ ಘರಾಂತ್ಲಿ ಬಾಯ್ಲ್ ಪ್ರಪಂಚಾಚ್ಯಾ ಉಪಾದ್ರ್ಯಾಂನಿ ಕಲ್ಪ್ ಜಾಲ್ಯಾ ಆಸ್ತಾನಾಯ್ ತೊ ಲೊಕಾಂಕ್ ಮೋಗ್ ದಿತಾ. ಮೋಗ್ ಶಿಕಯ್ತಾ ತಾಕಾ ವಾಚೂಂಕ್ ಯೇನಾ, ತೊ ಶಾಸ್ತ್ರಾಂ ಶಿಕೂಂಕ್ ನಾ ಪುಣ್ ಕಷ್ಟಾಂತ್ ಆನಂದ್ ಸೊಧ್ಚಿ ಆನಿ ತೋ ಲೊಕಾಕ್ ದಿವ್ಚಿ ಕಲಾ ತೋ ಶಿಕ್ಲಾ. ಜೀಣ್ ಆನಿ ಮರಣ್ ಹಾಂಚೆ ಮಧ್ಲ್ಯಾನ್ ಗೆಲ್ಲೆ ಅಶಿರ್ ವಾಟೆ ವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಗಿತಾಂ ಗಾಯ್ತ್, ಅಮೃತ್ ಆನಿ ಮೋಗ್ ದೀತ್ ತೋ ನಿರ್ಧಾಸ್ತ್ ಚಲತ್ ಆಸ್ತಾ. ದೆಖೂನ್ ಹಾಂವ್ ಮ್ಹಣ್ತಾಂ, ಜಿಣೆಚೊ ಖರೆಲೊ ಅರ್ಥ್ ರೆಂದೆರಾಕೂಚ್ ಕಳ್ಟಾ....'

('ಖಬರಿ' 1980)

ದೆರ್ :

'ತೇ ಫಿರಂಗಿ ಗೆಲೆ ಆನಿ ತೆ ಉಂಡೆಯ್ ಗೆಲೆ' ಅಶಿ ಏಕ್ ಕೊಂಕಣಿ ಮ್ಹಣ್ ಸಾ. ಆಜ್ ತೀ ಅಕ್ಷರ್‌ಶಃ ಖರಿ ಜಾಲ್ಲಿ ದಿಸ್ತಾ. ಉಂಡೆ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಆಯ್ತೆ ಪಾವ್. ಾಂಚಿ ಯಾದ್ ಜಾಲಿ ಮ್ಹಣ್ತಾಕೂಚ್ ಮ್ಹಜೊ ಜೀವ್ ಚಿಟ್‌ಮಿಟ್ತಾ. ತ್ಯಾ ಕಾಳಾಚ್ಯಾ ಉಂಡ್ಯಾಸಾರ್ಕೊಚ್ ತೋ ಪದೆರ್ ದರ್ಶನ್‌ಸಂತೋಶಿ ಆಸ್ಲೊ. ಪಯ್ಲಿಂಚೆ ತೇ ಉಂಡೆ 'ನಿ ಆಯ್ತೆ ಪಾವ್ ಹಾಂಚಿ ಸರ್ ಕರಿತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಉಂಡ್ಯಾಂಚಿ ತಾರೀಫ್ ಕರ್ಶಿ ತ್ತಿ ಥೊಡಿ! ಕಿತೆಂ ತಾಂಚಿ ವ್ಹಡ್ವಿಕ್! ಪಂಚ್ವೀಸ್ ಧೆಂಪಾಚೆರ್ ತಾಂಚೊ ಘಮ್‌ಘಮ್ ಟ್ತಾಲೊ. ಪಾಂಟ್ಯಾವಯ್ಲಿ ಧವಿ ಫುಲ್ಲ್ ಚಾದರ್ ಕುಶಿಕ್ ಕರ್ತಕಚ್ ತೆ ಗರ್‌ಗರೀತ್ ಂಪ್ಯೆ, ಹಳ್ದುಶೆ, ತುಕ್‌ತುಕಿತ್ ಉಂಡೆ ಪಳೊವ್ನ್ ಮನ್ಸಾಚೆ ಜೀವ್ ಉಚಾಂಬೊಳ್ ಂವ್ನ್ತೊ. ಕಿತೆಂ ತಾಂಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾವಯಿ ಕಾಂತ್! ತೆ ಉಂಡೆ ಉಲಯ್ತಾಲೆ ನ್ಹಯ್‌ಗಾ!

('ಖಬರಿ' 1960)

ಪ್ರೊ. ಲುಸಿಯು ರೊಡ್ರಿಕ್ಸ್ ಹಾಣೆಂಯ್ 'ಪದೆರಾ'ಚೆರ್ ಬರಯ್ಲಾಂ :

'ತೇ ಫಿರಂಗಿ ಗೆಲೆ ಆನಿ ತೇ ಉಂಡೆಯ್ ಕಾಬಾರ್ ಜಾಲೆ, ಜಾಣಾ ಮರೆ ಸಾಬಾ?' ಅಶೆ ಆಮ್ಚೆ ವಡಿಲ್ ಜಾಯ್ತೆ ಥಾವ್ನ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್ ಆನಿ ತೆ ಮ್ಹುಣ್ಟಾತ್ ತೆಂ ಖರೆಂ. ತೆ ಉಂಡೆ ಖಾವ್ನಿ, ಆಮಿ ಮ್ಹಣುಂಯಾ, ಕಾಬಾರ್ ಜಾಲೆತ್. ಪುಣ್ ತೇ ಉಂಡೆ ಕರ್‌ಪಿ ಕಾಬಾರ್ ಜಾಂವ್ಕ್‌ನಾತ್. ಪೀಟ್ ಕಾಲಪ್ಪಿ ಆನಿ ಮಳ್ಬಿ, ಉಂಡೆ ಭಾಜ್ಪಿ ಆನಿ ವಿಕ್ಪಿ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಮದೆಂ ಆಜೂನ್‌ಯ್ ಆಸಾತ್. ತಾಂಚ್ಯಾ ಫೊರ್ನಾಂತ್ಲೊ ಉಜೊ ಆಜೂನ್ ಪಾಲಂವ್ಕ್ ನಾ. ಆನಿ ತಾಂಚ್ಯಾ ದಾಂಡ್ಯಾಚೊ ಆವಾಜ್ ಆಜೂನ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಕಾನಾರ್ ಪಡ್ತಾ. ಬಾಪೂಯ್ ಮೆಲಾ ಜಾಯ್ತ್ ಪುಣ್ ತಾಜೆ ಪೂತ್ ಆಸಾತ್. ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಅಸಲೊ ಧಂದೊ ಏಕ್ ಏಕ್ ಕುಟುಂಬ್ ಚಲಯ್ತಾಲೆಂ ಆನಿ ತಾಂಚ್ಯಾ ಪುರ್ವಜಾಂನಿಂ ಫೊರ್ನಾಂ ಬಾಂದ್ಲೆಲಿಂ ತೀಂ ಆಜೂನ್ ಬಂದ್ ಪಡೂಂಕ್ ನಾತ್. ತಾಂಕಾಂಚ್ ಆಮಿ ಪದೆರ್ ಮ್ಹಣೂನ್ ಪಾಚಾರ್ತಾಂವ್'

('ಸ್ವಾತಿ' 1960)

'ರಾಯ್ಬಾರಿ' ಹ್ಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿ-ಸಂಸ್ಥೆವಿಶಿಂ ಲುಸಿಯು ರೊಡ್ರಿಕ್ಸ್ ಸಾಂಗ್ತಾತ್ :-

'ಸಾಶ್ಟಿಂತ್ಲೊ ಲೋಕ್ ತಾಕಾ ರಾಯ್ಬಾರಿ ಮ್ಹುಣ್ ಪಾಚರ್ತಾತ್ ಆನಿ ಬಾರ್ದೆಸಾಂತ್ಲೊ ಲೋಕ್ ತಾಕಾ ಕಾರ್ಬಾರಿ ನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಮ್ಹಾಲೊ ಮ್ಹಣ್ಟಾತ್. ಪುಣ್ ಬಾರ್ದೆಶ್ ಜಾಂವ್ ಸಾಶ್ಟಿಂತ್, ತೀಸ್ವಾಡಿ ಜಾಂವ್ ಫೊಂಡ್ಯಾಂತ್, ಹ್ಯಾ ಮನ್ಸಾ ಸಾರ್ಕೊ ಆನಿಕ್ ಕೋಣ್ ನಾ. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಗೊಂಯಾಂತ್ ತಾಚೆಂ ಸಂಯ್ಸ್ಪ್ ಏಕೂಚ್. ಖಂಯ್ಸ್ರಾಯ್ ಗಾಂವಾಂತ್ ತೂಂ ವಚ್ ವ ಖಂಯ್ಸ್ರಾಯ್ ವಾಡ್ಯಾರ್ ವಚ್, ತುಕಾ ತೊ ಮೆಳ್ಟಲೊ ಆನಿ ತಾಕಾ ತೂಂ ರೊಖ್ತೊಂಚ್ ವಳ್ಖತಲೊ. ಜಾಣ್ಟೊ-ಸೊ, ಸುಮಾರಾಚೊ ನ್ಹೆಸ್ಲೆಲೊ, ಆಂಗ್‌ಲೊ ಟಿನ್ ಬರೊ, ಹಾಂಸ್ತ್ಯಾ ತೊಂಡಾಚೊ, ಬಾರೀಕ್ ನದ್ರೆಚೊ ಆನಿ ಗೋಡ್ ಜಿಬೆಚೊ, ತುಜೆರ್ ವಯ್ರ್- ಖಾಲಾ ಏಕ್ ನದರ್ ಮಾರೂನ್ ತುಕಾ ತೊ ಪಾರ್ಕ್ಹಿತಲೊ. ತೂಂ

ಕೊಣ್. ತೂಂ ಕೊಣಾಗೆಲೊ. ತುಕಾಂ ಕಿತ್ಲಿಂ ವರ್ಸಾಂ ಆಸಾತ್. ತುಜೊ ಪಾಯ್ ಆನಿ ಮಾಯ್ ಕೊಣ್. ಶಾಪಾಯ್-ಶಾಮಾಯ್ ಆನಿ ಆಜೊ ಪಣ್ಜೊ. ತುಜಿಂ ಸೊಯ್ರ್ಯಾಂ-ಧಯ್ರ್ಯಾಂ. ಈಶ್ಟ್-ಮಿತ್ರ್, ತೂಂ ಖಂಯ್ ಸರ್ವಿಸ್ ಕರ್ತಾ ಆನಿ ಕಿತ್ಲೆಂ ಪಾಗ್ ಘೆತಾ. ತುಜೆಂ ಶಿಕಪ್ ಆನಿ ತುಜ್ಯೊ ಖೊಟ್ಯೊ ಸಂವಯ್ ಆನಿ ತುಜೆ ಗುಣ್ ಆನಿ ತುಜ್ಯೊ ಚೊಡಿ-ಹೆಂ ಸಗ್ಳೆಂ ತೊ ತುಕಾ ಸಾಂಗೊಂಕ್ ಆಸಾ. ಪುಣ್ ತೊ ಸಗ್ಳೆಂ ಸಾಂಗ್ಚೊ ನಾ. ಕಿತ್ಯಾಕ್ ತೂಂ ಏಕ್ ಅಂಕ್ವಾರ್ ಜಲೊ ಆನಿ ತಾಂಚ್ಯಾ ಮನಾಂತ್ ತುಕಾ ಸೊಯ್ರಿಕ್ ಕರ್ಚಿ ಆಸಾ.'

('ಸ್ಮೃತಿ' 1960)

ರೆಟ್ :

'ಮನ್ಶ್ಯಾಚ್ಯಾ ಧಂದ್ಯಾಚೊ ಪರಿಣಾಮ್ ತಾಚ್ಯಾ ಸ್ವಭಾವಾಚೆರ್ ಜಾತಾ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್. ರೆಟಿಂಚೊ ಧಂದೊ ಭಾಂಗ್ರಾಚೊ. ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಭಾಂಗ್ರಾಚ್ಯೊ ವಸ್ತು ಕರಪಾಚೊ. ತಾಕಾ ಲಾಗೊನ್ ತಾಚೆಂ ಮನ್ ಭಾಂಗಾರಾ ಸಾರ್ಕೆಂಚ್ ಲಕ್‌ಲಕಿತ್ ಆಸ್ತಾ. ತಾಚೊ ದೆಹೂಯ್ ತಾಚ್ಯಾ ಮನಾಸಾರ್ಕೊಚ್ ಆಸ್ತಾ. ರಂಗ್‌ರೂಪಾಂತ್ ರೆಟ್ ಭಾಮಣಾಕ್ ಘಾಟಿಂ ಉಡಯ್ತಾ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಜಾಯ್ತ್. ತಾಚೊ ಪೋಟಾಕೂಯ್ ತಾಚ್ಯಾ ಶರೀರಾಕ್ ಸೊಭಾಸಾರ್ಕೊ.... ಏಕ್ ವಸ್ತ್ರ್ ಧೊಪಾವ್ನ್ ಘಾಸ್ಪಾವ್ನ್ ಧಾ ರುಪಯ್ ಆಯ್ಲೆ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ವೇಳ್ ಪಗ್ಲಾಯ್ನ್ಯಾಸ್ತಾನಾ ರೆಟ್ ಮಾರ್ಕೆಟಾಂತ್ ಧಾಂವ್ತಾ ಆನಿ ರೆಂವ್ಡ್ಯಾಚೆ ಗಾಂಥ್ಯಾಚೊ ರೆಘಿಲೊ ಘೆವ್ನ್, ಮೊಟ್ಯಾ ದೌಲಾನ್ ಘರಾ ಪರ್ತತಾ... ರೆಟ್ ಪಿಸ್ಟಣ್ ವ ಕಲ್ಲಿ ಕೆಸ್ತಾಯ್ ಗುಟ್ಲಾವ್ನ್ ಹಾಡಿನಾ. ತರ್‌ಸಾದ್ ಕರಿ-ಶಿ ರೆಘಿಲಯ್ತ್. ಪಾಷ್ಟಿತ್. ಯೆವ್ನಿ ಪಚ್ಯಾ ಕಡೆನ್ ಉಲಯ್ತ್. ನುಸ್ತ್ಯಾ ಕಡೆನ್ ಅಭಿಮಾನಾನ್ ಪಳೆತ್ ಆನಿ ಲೊಕಾಂಚೆಂ ಲಕ್ಷ್ ಹಾತಾಂತ್ಲೆ ಚಕ್‌ಚಕಿತ್ ಧವೆ ಫುಲ್ಲೆ ಕಲ್ಲೆಕಡೆನ್ ವೋಡುನ್ ಘೆತ್ ತೊ ರಸ್ತ್ಯಾಂತ್ಸೂನ್ ದೌಲಾನ್ ಯೆತಾ'

('ಖಬರ್' 1980)

ಡೊ. ದತ್ತಾರಾಮ್ ಸುಖ್ಠಣ್‌ಕರ್ ಹಾಣೆಂಯ್ ಅಶೆ ತರೆಚೆ types ಬರೆತರೆನ್ ಚಿತ್ರಾಯ್ಲ್ಯಾತ್: ಸ್ವಾತಿ. ಮಡ್ಗಳ್, ಘರ್‌ಜಾಕರ್ ಆನಿ ಹೆರ್ ಮ್ಹಾಲ್ಯಾಪರಿಂ ತೆ ಬರಯ್ಲ್ಯಾತ್:

'ಮ್ಹಾಲೆ ಕೇಂಸ್ ಕಾಪ್‌ಪಾಕ್ ಪ್ರಮಾಣಾ ಭಾಯ್ರ್ ವೇಳ್ ಲಾಯ್ತಾತ್ ಅಸೊ ಮ್ಹಜೊ ಏಕ್ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ್ ಸಮಜ್. ಏಕ್ ಪಪೆ ಫೊಟೊಗ್ರಾಫಾಂತ್ ಏಕಾ ಮ್ಹಾಲ್ಯಾನ್ ಮ್ಹಜೆ ಕೇಂಸ್ ಸ ಮಿನಿಟಾಂ ಭಿತರ್ ಮಾರಿಲ್ಲೆ ತಿ ಮ್ಹಾಕಾ ಘಟ್ಟ್ ಯಾದ್ ಆಸಾ. ಹಾಂವೆಂ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಮ್ಹಾಲ್ಯಾಕ್ ಹ್ಯಾ ಸಂಬಂಧಾನ್ ವಿಚಾರ್ಲೆಂ. ತಾಣೆ ಮ್ಹಾಕಾ ಜಿ ಜಾಪ್ ದಿಲಿ ತಿ ವಿಚಾರ್ ಕರಪಾ ಸಾರ್ಕಿ. ತಾಣೆ ಮ್ಹಳೆಂ, 'ತೆಂ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ದೊತೊರಾಭಾಶೆನ್. ಗಿರಾಯ್ಕ್ ನಾಸ್ಲೆಂ ಕಿ ಅರ್ದ್ಯಾ ವರ್ ಲಾವ್ನ್ ತಪಾಸಪ್, ಖಂಯ್ ಸುಯೊ ತೋಪ್, ಖಂಯ್ ತುತ್‌ಯೆ ಮಾರ್, ಬ್ಲಡ್‌ಪ್ರೆಶರ್ ಪಳೆ ಅಶೆಂ ಕರೂನ್

ವೇಳ್ ಕಾಡಪ್. ಶಿಚ್ ಗರ್ದಿ ಆಸ್ಲ್ಯೊ ಕಿ ದೋನ್ ಮಿನಿಟಾಂನಿ ಕಾಮ್ ಜಾತಾ. ಸ ಮಿನಿಟಾಂ ಕಿತ್ಯಾಕ್? ಹಾಂವ್ ತೀನ್ ಮಿನಿಟಾಂನಿ ಕೇಸ್ ಕಾಪೂನ್ ದಾಖಯ್ತಾಂ. ಪುಣ್ ಅಶೆಂ ಕೆಲ್ಯಾರ್ ತೀನ್ ಮಿನಿಟಾಂಕ್ ದೋನ್ ರುಪಯ್ ದಿಂವ್ಕ್ ತುಮ್ಕಾಂ ದುಖ್ತಲೆಂ. ಖೆರಿಜ್ ಕಾಮ್ ಬೆಗೀನ್ ಸೊಂಪೂನ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಬೆಕಾರ್ ಬಸ್ಚೆಂ ಪಡ್ತಲೆಂ. ತಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಹಾಚೆಂ ಸೆಲೂನ್ ಚಲಾನಾ ಅಶೆಂ ಲೊಕಾಕ್ ದಿಸ್ತೆಲೆಂ.' ತಾಚಿ ಹಿ ಜಾಪ್ ಆಯ್ಕೂನ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಅಜಾಪ್ ಜಾಲೆಂ. ಆಮ್ಚ್ಯಾ ದೊಗಾಂಯ್ಚ್ಯಾ ಧಂದ್ಯಾಂತ್ಲೆಂ ಗುಪಿತ್ ತಾಣೆಂ ಏಕ್ದಮ್ ಫೊಡಿಲ್ಲೆಂ.'

('ಮಾನ್ನಿ ಪುನವ್' 1977)

ಮಡ್ವಳ್

'ಮಡ್ವಳ್ ಹಿ ಸಂಸ್ಥಾ ಮನ್ಶ್ಯಾನ್ ವಸ್ತ್ರಾಂ ವಾಪರ್ಚ್ಯಾಚೆಂ ಥಾರಾಯ್ತ್ ಸಾವ್ನ್ ಸಂಸಾರಾಚೇ ಫಾಟಿರ್ ನಂದ್ತಾ. ಪುರ್ವಿಲ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ ನವೊ ಗಾಂವ್ ಬಸೊವ್ಚೊ ಜಾಲೊ ಮ್ಹಣ್ಟಕೂಚ್ ಸೊನಾರ್, ಶಿಂಪಿ, ಕುಳಕರ್ಣಿ ಅಪ್ಪಾ ಹಾಂಚೆ ಬರಾಬರ್ ಮಡ್ವಳಾಚಿಯ್ ಗರಜ್ ಲಾಗ್ತಾಲಿ. ರಾಮಾಯಣಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಕಾಳಾಂತ್ ವಲ್ಕಲಾ ಧುವ್ಚಾಚೆಂ ಆಪ್ಲಾಲೆಂ ಕಾಮ್ ಸೊಡೂನ್ ಸೀತೆ ಸಂಬಂಧಾನ್ ಹಯ್‌ಸ್ಯಯ್ ತ್ಯೊ ಗಜಾಲಿ ಉಲೊವ್ನ್ ರಾಮಾಕಡ್ಲ್ಯಾನ್ ತಿಕಾ ಪರ್ತೊ ವನವಾಸ್ ಧಾಡೊವ್ಚಿ ಏಕ್ ಮಡ್ವಳೂಚ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ ಹೆಂ ಲಕ್ಷಾಂತ್ ಘೆತ್ಲ್ಯಾರ್ ಮಡ್ವಳಾಚೆಂ ಪರ್ಣೆಪಣ್ ಸಿದ್ಧ್ ಜಾತಾ... ತಶೆಂ ಪಳೇಲ್ಯಾರ್ ಅಸಲಿಂ ಕಾಮಾಂ ಮಡ್ವಳಾ ಪರಸ್ ಮ್ಹಾಲ್ಯಾಂಕೂಚ್ ಬರಿಂ ಜಮ್ತಾತ್... ಇಂಗ್ಲೆಂಜಿಂತ್ ಲೊಕಾಂಲ್ಯೊ ಖಾಸಗಿ ಭಾನ್‌ಗಡಿ ಚಾರ್‌ಚವ್ಗಾಂತ್ ಹಾಡ್ಚಾಕ್ to wash dirty linen in public ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್. ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಮ್ಹೆಳಿಂ ವಸ್ತ್ರಾಂ ಚವಂಟ್ಯಾರ್ ಧುವಪ್. ಪ್ರಭು ರಾಮಚಂದ್ರಾಚ್ಯಾ ಘರ್ಚಿಂ ಮೆಳಿಂ ವಸ್ತ್ರಾಂ ಚವಂಟ್ಯಾರ್ ಧುವ್ಚಾಚೆಂ ಕಾಮ್ ಮಡ್ವಳಾಕ್ ದೀವ್ನ್... ವಾಲ್ಮೀಕಿನ್ ಆಪ್ಲಾಲಿ ಕಲ್ಪಕತಾಚ್ ದಾಖಯ್ಲ್ಯಾ ಜಾಂವ್‌ಯೆ...'

('ಮಾನ್ನಿ ಪುನವ್' 1977)

ಘರ್‌ಚಾಕರ್ :

'ಕಾಂಯ್ ಉತ್ರಾಂ ಅಶಿಂ ಆಸ್ತಾತ್ ಕಿ ತಾಂಚೊ ಅರ್ಥ್ ಬದ್ಲತ್ ಆಸ್ತಾ... ಘರ್‌ಚಾಕರ್ ಹೊ ಶಬ್ದ್ ಜೆನ್ನಾ ನಿರ್ಮಾಣ್ ಜಾಲೊ ತೆನ್ನಾ ತಾಚೊ ಅರ್ಥ್ ಖೂಬ್ ವೆಗ್ಳೊ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಘರಾಂತ್ಲಿಂ ಸಗ್ಳಿಂ ಕಾಮಾಂ ಕರ್‌ಪಿ ನೋಕರ್ ಆಸೊ ತ್ಯಾ ಉತ್ರಾಚೊ ಅರ್ಥ್ ಸುರ್ವಾತಿಕ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ ಜಾಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ಪುಣ್ ಹಾಲಿಂ ಕಾಳ್‌ಬದಲ್ಲಾ ತಸೊ ತೋ ಅರ್ಥೂಯ್ ಬದಲ್ಲಾ. ಘರಾಂತ್ಲೆಂ ಖಂಯ್ಚೆಂಯ್ ಕಾಮ್ ನಾ-ಕರ್‌ಪಿ ಪುಣ್ ಫಕತ್ ಪಿಡಾಪೀಡ್ ಕರ್‌ಪಾ ಖಾತಿರ್ ಪಗಾರ್ ದೀವ್ನ್ ದವಲ್ಲೊಲೊ ಮನಿಸ್ ಅಸೊ ಘರ್-ಚಾಕರ್ ಹ್ಯಾ ಉತ್ರಾಚೊ ಅರ್ಥ್ ಜಾಲಾ...''

('ಮಾನ್ನಿ ಪುನವ್' 1977)

ಅ. ನ. ಮ್ಹಾಂಬ್ರೊ ಹಾಣೆಂಯ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ 'ದೊತೊರ್, ಇಜ್ನೆರ್, ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಆನಿ ಹೆರ್' ಹಾಂಚೆಪಿಶಿಂ ಬರಯ್ಲಾಂ :-

'ಗೊಂಯಾಂತ್ ದೊತೊರಾಕ್ ದೊತೊರ್ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್. ಇಜ್ನೆರಾಕ್ ದೊತೊರ್ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್. ಅದ್ವೊಗಾದಾಕೂಯ್ ದೊತೊರ್ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್. ಬರೊ ಭಾಟ್ ಪಾಲಿತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಭಾಟ್ಯಾಕ್ ಲೆಗಿತ್ ದೊತೊರ್‌ಚ್ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್. ಪುಣ್ ತ್ಯಾಚ್ ಬರಾಬರ್ ಸರ್ಕಾರಿ ಯೆಂಪ್ರೆಗಾದ್ ವ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಹಾಂಕಾಂ ದೊತೊರ್ ಮ್ಹಣಾನಾತ್. ಸರ್ಕಾರಿ ಯೆಂಪ್ರೆಗಾದಾಕ್ ಬಾಬ್ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್ ಆನಿ ಪ್ರೊಫೆಸರಾಕ್ "ಪ್ರೊಸೊರ್" ಮ್ಹಣ್ತಾತ್. ಹಿ ಸಗ್ಳಿ ಗಜಾಲ್ ಬರಿ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಪುರ್ತುಗೆಜಾಂಚ್ಯಾ ತೆಂಪಾವೆಲ್ಲಿ. ತ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ದೊತೊರ್, ಇಜ್ನೆರ್, ಅದ್ವೊಗಾದ್, ಪ್ರೊಫೆಸರ್, ಸರ್ಕಾರಿ ಯೆಂಪ್ರೆಗಾದ್, ಭಾಟ್ಕಾರ್ ಆನಿ ಪೆದ್ರಿ ಅಶೆ ಸಾತ್ ಮುಖೆಲ್ ಜಾತಿ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯೊ. ಹಿಮಾಚ್ಯಾ ಭಾ-ಪೀಸ್ ಪದ್ರಾಂತ್ ಹಾತೂಂತ್ ಮನ್ಶೆರ್ ಮ್ಹಣೂನ್ ಆಸಿಲ್ ಏಕ್ ಜಾತಿಚೆ ಫರ್ ಪಟ್ಟಿ. ಪಟ್ಟಿಂ ಪಟ್ಟಿಂ ಹಾತೂಂತ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ಚಡ್ ಮಾನ್ ಭಾಟ್ಕಾರಾಂಕ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಪುಣ್ ಭಾಟ್ಕಾರ್ ಜಿಣಿಂ ಜಿಣಿಂ ದೆವಾಂದಾಂನಿ ಫಾಸ್ಕೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ. ಶಾಂಗೆಲಿಂ ಭಾಟಾಂ ವಿಡೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲಿಂ ಆನಿ ತೆ ರಿಣ್ಕಾರಿ ಜಾಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ. ಭಾಟ್ಕಾರ್ ಜಶೆ ಜಶೆ ಘಾಟಿಂ ಪಡೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ ತಶೆ ತಶೆ ಮನ್ಶೆರ್ ವಯ್ರ್ ಸರೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ. ಭಾಟ್ಕಾರಾಂ ಖೆರಿಜ್ ಹೆರಾಂ ಭಿತರ್ ತ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ ಮಾನ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ ತೊ ದೊತೊರ್ ಆನಿ ಇಜ್ನೆರ್ ಹಾಂಕಾಂ. ಅದ್ವೊಗಾದಾಂಕ್ ಬರೆಂ ಜಾಂವ್ಕ್ ಯೆತಾ ಮ್ಹಣೂನ್ ತಾಂಕಾಂಯ್ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್ ಲೆಖ್ತಾಲೆ. ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಆನಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಯೆಂಪ್ರೆಗಾದ್ ಹಾಂಚೆ ಭಿತರ್ ಸರ್ಕಾರಿ ಯೆಂಪ್ರೆಗಾದಾಕ್ ಚಡ್ ಮಾನ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ.... ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್ ತೊ ಪಾದ್ರಿ ಏಕ್ ಸಾದೊ ಸರಳ್ ಮನಿಸ್. ತಾಕಾ ದೊತೊರ್-ಇಜ್ನೆರಾಪರಿ ದ್ಯೂತ್ ಕಾಡೂಂಕ್ ಯೆನಾಸ್ಲೊ. ಅದ್ವೊಗಾದಾಪರಿ ಲೊಕಾಚ್ಯಾ ಪರಾಂಟೆರ್ ಸುರಿ ಚಡೊಂಕ್ ಯೆನಾಸ್ಲಿ. ಸರ್ಕಾರಿ ಯೆಂಪ್ರೆಗಾದಾಪರಿ ಗುಪ್ಪುಲಾಸಾಂವ್ ಕರೂಂಕ್ ಯೆನಾಸ್ಲಿಂ. ಮಸ್ತ್ ಪಾಟೆನ್ ಗೊಂಯ್ಕಾರಾಂಕ್ ಶಿಕ್ಷಣಾಚೆಂ ಮ್ಹತ್ವ್ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್ ತೆಂ ಕಳ್ಳಾ ಸಮ್ಜೊಂಕ್ ನಾ. ರಾಷ್ಟ್ರೆ ಗೊರ್ವಾಂ ರಾಖ್ತಾತ್, ತಶೆ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ಶಿಕಯ್ತಾತ್ ಅಶೆಂ ತೆ ಲೆಖಿತ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್. ಗೊಂಯ್ಕಾರಾಂನಿ ಶಿಕ್ಷಣಾ ಬದ್ಲಾ ಮಾನಾಕ್ ಚಡಿಕ್ ಲೆಖ್ಲೆಂ. ದೆಕೂನ್ ಮನ್ಶೆರ್-ಭಾಟ್ಕಾರಾಂ ಘಾಟೆಘಾಟ್ ತಾಣೆಂ ಬೆಪಾರ್ಯಾಂಕ್ ಮಾನ್ ದಿಲೊ...'

ಶಂಕರ್ ಭಾಂಡಾರಿ ಹಾಣೆಂ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ 'ಬೊಫೆರಾ'ಚೆಂ ಮಾರ್ಮಿಕ್ ಚಿತ್ರಣ್ ಕೆಲಾಂ (ಪಳೆಯಾತ್ 'ಜೈತ್' ದಿವಾಳಿ ಅಂಕ್ 1966. ಸಧ್ಯಾ ತೊ ಅಂಕ್ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಹಾತಾಕ್ ಲಾಗನಾ)

ಭುರ್ಗೆಂಪಣಾಂತ್ಲ್ಯೊ ಯಾದಿ :

ನಿಬಂಧಾಂತ್ ಚಡ್ ಕರೂನ್ ಲಘುನಿಬಂಧಾಂತ್ (ಅಪ್‌ಉಕ್ತಾವಣೆಚ್ಯಾ) ಭಾಟ್ಲ್ಯಾ

ಸಾದಿ ಯೆವಪ್ ಸಾಮ್ಕೆಂ ಸಬಾಪಿಕ್. ಖೊಬ್‌ಶಾ ನಿಬಂಧಾಂನಿ ಪೊರ್ನ್ಯೊ ಯಾದಿ
ತ್ಯಾ ನಾ ತ್ಯಾ ಸಿಮತ್ತಾನ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್. ಕಾಂಯ್ ಜಾಣಾಂನಿ ಪೊರ್ನ್ಯೊ ಯಾದಿ...
ಸೂಚ್ ಪಿಶಯ್ ಘೆವ್ನ್ ನಿಬಂಧ್ ಬರಯ್ಲ್ಯಾತ್. ಮನಿಸ್ ಸಾದಾರಣ್‌ಪಣಾನ್
ನಾಣ್ಯೊ, ಮ್ಹಾತಾರೊ ಜಾಂವ್ಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ ಮ್ಹಣ್ತಕೀರ್ ತಾಕಾ, ಘಾಟ್ಲ್ಯೊ ಯಾದಿ ಕಾಡಿತ್
ಪಿವ್ಪಾಚಿ ಸಂವಯ್ ಲಾಗ್ತಾ. ಕೊಂಕಣಿ ನಿಬಂಧ್‌ಕಾರಾಂ ಭಿತರ್ ಜಾಣ್ಟ್ಯಾ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂ
ಸಾಂಗ್ಡಾಚ್ ಕಾಂಯ್ ತರ್ಲ್ಯಾಟ್ಯಾಂನೀಯ್ ಪೊರ್ನ್ಯೊ ಯಾದಿ ಕಾಡಿತ್ ತಾಂಚೆರ್
ಬರಯ್ಲ್ಯಾಂ. ಸೊತೆರ್ ಬಾರ್‍ರೆತ್ ಬರಯ್ತಾ :

'.......ಕಾಂಯ್ ಗಜಾಲಿ ಅಶೊ ಆಸ್ತಾತ್ ಕಿ ತಾಂಚಿ ಯಾದ್ ಜಾತಚ್ ತಾತೂಂತ್‌ಚ್ ಮನ್ ಕೆದೊ ವೇಳ್ ಘುಸ್ಪೂನ್ ಉರ್ತಾ. ಗುಂಗಿ ಘೆತ್‌ಲ್ಲ್ಯಾ ವಖದಾಭಾಶೆಸ್... ಹಾಂವ್ ಲ್ಹಾನ್ ಆಸ್ತಾನಾ, ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಶೆಜಾರ್ಯಾಕ್ ಏಕ್ ಘರ್ ಆಸ್ಲೆಂ... ತಾಂಚ್ಯಾ ವ್ಹಡ್ಲ್ಯಾ ಶರಾಭಾಯ್ತ್ ದೋನೂಯ್ ವಟಾಂನಿ ಬಾಗ್ ಕರಪಾಚೊ ಜಾಗೊ ಆಸ್ಲೊ. ದುರ್ಗಾಂತ್ ದೋನ್ ಝಾಡಾಂ ಆಶಿಲ್ಲಿಂ. ಏಕಾ ಕೊನ್ಯಾಕ್ ಏಕ್ ಸೊಭಿತ್ ದಶಿಣ್ ಆನಿಕ್ ದುಸ್ರ್ಯಾ ಕೊನ್ಯಾಕ್ ಏಕ್ forget me not ಚೆಂ ಝಾಡ್. ಘಡ್‌ಯೆ ತ್ಯಾ forget me not ಝಾಡಾನೂಚ್ ಮ್ಹಾಕಾ ವಿಸರ್ ಪಡೂಂಕ್ ದಿಂವ್ಕ್ ನಾ. ಹ್ಯಾ ದೊನೂಯ್ ಝಾಡಾಂಚಿ ಮ್ಹಾಕಾ ಕಿತ್ಲಿ ಮನ್ ತಳ್ಮಳಾವ್ನ್ ಯಾದ್ ಜಾತಾ ಮ್ಹಣೂನ್ ಸಾಂಗೂಂ?....'

('ಕೊಂಕಣಿ ದಿವಾಳಿ' 1982)

ಪುಂಡಲೀಕ್ ನಾಯಕ್ 'ಕಾಳ್ಜಾಕ್ ಗರಿ ಲಾವ್ನ್' ಸಾಂಗ್ತಾ :

'ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಭುರ್ಗೆಂಪಣಾಂತ್ಲ್ಯೊ ಕಾಂಯ್ ಯಾದಿ ಉಸ್ವಲ್ಯೊ ಮ್ಹಣ್ಟಕೂಚ್ ತಾಜ್ಯಾ ನುಸ್ತ್ಯಾವರಿ ಫಡ್‌ಫಡೂಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾತ್. ತೆನ್ನಾ ಹಾಂವ್ ಶಾಳೆಂತ್ ವಚನಾಸ್ತಾನಾ ಮ್ಹಜೊ ನುಸ್ತೆಂ ಗರೊವ್ಪಾಚೊ ಸರಾವ್ ಕರೂಂಕ್ ಲಾಗಿಲ್ಲೊಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಏಕ್ ನಾಮ್ನೆಚೊ ಗರಪ್ಲಿ ಜಾಂವ್ಕ್ ಪಾವ್ತಲೊಂ ಆಸ್ಲೊಂ... ಶಾಳೆಂತ್ ವತಾಲೊಂ ಆಯ್ತಾರಾಚಿ ಸುಟ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ನುಸ್ತೆಂ ಧರಪಾ ಖಾತಿರ್ ಸರ್ಕಾರಾನ್ ಕೆಲ್ಲಿ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಚಿ ಖಾಸಾ ಸೊಯ್ ಅಶಿ ಸಮ್ಜೂತ್ ಆಸ್ಲಿ. ಬರೆ ತರೆನ್ ನುಸ್ತೆಂ ಪಾಗ್ಟಾಕ್ ತ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ ಗಾಂವಾಂತ್ ಪತಿಷ್ಟಾ ಆಸ್ಲಿ.... ಕಾಳ್ಜಾಕ್ ಗರೊ ಲಾಗ್ಲೊ ಅಶೆ ಕಾಂಯ್ ಉಗ್ಡಾಸ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಆಸಾತ್.. ಹಿಂದಳ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸಾವ್ಯಾ ನುಸ್ತ್ಯಾಂತ್ಲೆಂ ಸಾಗಟೂಚ್. ಹಿಂದಳಾಂವಾ ಹಾಂವೆಂ ಸೊಡ್ಲಿಂ ಖಿರಿಂ ಪುಣ್ ತಾಣಿ ಮ್ಹಾಕಾ ಸೊಡ್ಲೊ ನಾ. ಖಿಂಯ್ಸ್ಯಾ ಜಲ್ಮಾಚೆಂ ವೈರ್ ಸಾದೂನ್ ಏಕಾನ್ ಆಪ್ಲಾಲಿ ಕಾಂಟೊ ಮ್ಹಜೆ ಜಾಂಗೆಂತ್ ಅರ್ದೊ ಇಂಚ್ ಭರ್ ಭಿತರ್ ರಿಗಯ್ಲೊ... ನುಸ್ತೆಂ ಚಡ್ ತೆಂಪ್ ಉರನಾ. ಮೋವ್ ಜಾತಾ, ಪೊಂವ್ತಾ. ಪುಣ್ ನುಸ್ತ್ಯಾಚೊ ವಾಸ್, ತಾಜಿ ರೂಚ್ ಆನಿ ಉಗ್ಡಾಸ್ ಆಯುಶ್‌ಭರಾಚೆಂ ಧನ್ ಜಾತಾ... ಆಜ್ ಹಾಂವ್ ಭುರ್ಗೆಪಣಾಂತ್ಲೊ ನುಸ್ತೆಕಾರ್ ತರ್ಣೆಪಣಾಂತ್ ಲೇಖಿಕ್ ಜಾಲಾಂ. ಲ್ಹಾನ್‌ಪಣಾಂತ್ ಮ್ಹಜೊ ಆಜೊ ಏಕ್ ಕಾಣಿ ಸಾಂಗ್ತಾಲೊ. ತಿಚೊ ಉಗ್ಡಾಸ್ ಜಾತಾ. ಏಕ್ ಲ್ಹಾನ್ ಭುರ್ಗೊ ಖಿಂಯ್ ಪಾಟ್ಯೆರ್ 'ಶ್ರೀ' ಚಿರ್ತಾಲೊ. ವ್ಹಡ್ಲೊ ಜಾತಕ್‌ಚ್ ತಾಕಾ ಪುಸ್ತಕ್ ಹಾಡ್ಲೆಂ ತರ್ ಪುಸ್ತಕಾವಯ್ಲಿಂ ಬಾರಿಕ್ ಅಕ್ಷರ್ಾಂ ಪಳೊವ್ನ್ ತೋ ಆಪ್ಲಾಲಿ

'ಶಿರಿ' ಭಾಗ್ಲಿ ಮ್ಹಣ್ ಹುಡ್ಕೆವ್ನ್ ರಡೊಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೊ. ಲ್ಹಾನ್‌ಪಣಾಂತ್ಲಿ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಹಾತಾಂ
ಗರಮ್ಲೆಚಿ ಶಿತಾಳಿ ಆಜ್ ತರ್ಣ್ಯಾಪಣಾಂತ್ ಶಿಪ್ಲಿ ಜಾವ್ನ್ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಹಾತಾಂತ್ ಅಸ್
ಕಾಳ್ಜಾಚೆ ಉತ್ಕಂಠತಾಂಯಿನ್ ಗರಯಿಲ್ಲೆಂ ಸುಸ್ತೆಂ ಆನಿ ತೆಂಚ್ ಉತ್ಕಂಠತಾಂಯಿ
ಬರಯಿಲ್ಲಿಂ ಉತ್ರಾಂ ಹಾಂಚ್ಯಾಂತ್ ಫರಕ್ ನಾಸತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತ್ಯಾ ಘುಸ್ಪ್ಯಾನ್
ಜಿಸೊ ಕಸೊ ಹಾಂವ್ ವಗಿಚ್ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ರಡುಂ?'

('ಕೊಂಕಣಿ ದಿವಾಳಿ' 197

ಪ್ರಕಾಶ್ ಫಳಜ್ಯಾ ಲಘುನಿಬಂಧಾಂನಿ ಭುರ್ಗ್ಯಾಪಣಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಯಾದಿ ಜಿವಂತ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾ
'ದೀಶ್ ಆಶೆ ಆಶಿಲ್ಲೆ', 'ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಪಣ್ ಪರತೆಂಚ್ ಪರತ', 'ಪೆತ್ರೊಲಾಚೊ ವಾಸ್
'ಫೊಗೊಟ್ಯೊ'. ಬೀ ನಿಬಂಧ್ ವಾಚ್ಚೆಂ:

'ಏಕಾ ತೆಂಪಾರ್ ಗಾಂವಾಂತ್ ಬಸ್ ಕಾಡ್ಲಿ. ತ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಗಾಂವಾಂತ್ ದೋನ್ ಟ್ರಿಪ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಪುಣ್ ಬಸ್ ದೋನ್‌ತೀನ್ ವರ್ಸಾಂ ಭಿತರ್ ಬಂದ್ ಪಡ್ಲ್ಯಾ ಟ್ರಿಪ್ ನಾಚ್ ಜಾಲೊ. ಗಾಂವಾಂತ್ ಮೋಟಾರ್ ನಾಶಿಲ್ಯಾನ್ ತ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ದೋನ್ ಚಾಕಾಂ ಜಿಣಾ ಬೈಸಿಕಾಂಕ್ ಮಾತ್ ಬರೊಚ್ ಮಾನ್ ಮೆಳ್ತಾಲೊ. ಆ
ಗಾಂವಾಂತ್ಲಿಂ ಪ್ರೊರಾಂ ಟಾಕ್ಸಿ ರಸ್ತ್ಯಾರ್ ದಿಸೊ ರೆ ದಿಸ್ತಾ ಕಿ ಏಕಿಂ ಜಾತಾಲಿಂ
ಧಾಂವತ್ ಸುಟ್ಲಿಂ ಬೈಸಿಕಾಂ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ಅಸ್ಲಾಕ್ ಬಸಯ್ ಮ್ಹಣೆತ್. ಕಾಂಯ್
ಭುರ್ಗಿಂ ಬೈಸಿಕಾರ್ ಬಸೊನ್ ವತಾಲಿಂ. ಉರಲ್ಲಿಂ ರಸ್ತ್ಯಾಕ್ ನಾಕ್ ತೆಂಕೊವ
ಮಾತ್ಯೆಂತ್ ಪೆತ್ರೊಲಾಚೊ ವಾಸ್ ಘೆತಾಲಿಂ. ಕಾಜಾರಾ ಖಾತಿರ್ ವ ಹೆರಾ ಮೋಟ
ದಬಾಜಾ ಖಾತಿರ್ ಗಾಂವಾಂತ್ ಮೋಟಾರ್ ಯೆತಾಲಿ ತೆನ್ನಾಯ್ ಆಮಿ ರಸ್ತ್ಯಾ
ನಾಕ್ ಘಾಂಸ್ತಾಂ... ತೋ ತೊ ವಾಸ್ ಆಯ್ಲೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ತ್ಯಾ ತ್ಯಾ ವೆಳಿಚಿ ಯಾದ
ಜಾವ್ನ್ ಮನ್ ಖಿಂಯ್ ಖಿಂಯ್ ಪಾವ್ತಾ.'

'ಹಾಂವ್ ತೆನ್ನಾ ಕಿತೆಂ 10-12 ವರ್ಸಾಂಚೊ ಆಸನ್. ಸೊಯ್ರ್ಯಾಂ ವಾಂಗ
ಗಾಂವಾಂತ್ಲೊಚ್ ಬಿಂಯ್ಯಾ ಶಿಂ ನಾಟಕಾಕ್ ಗೆಲ್ಲ್ಯಾಂವ್. ತ್ಯಾ ಸೊಯ್ರ್ಯಾಗೆಲೆಂ ಮ್ಹ
ಪಿರಾಯೆಚೆಂ ಏಕ್ ಸುಂದರ್, ಗೋರೆಂ ಬಿತ್. ಪಿಕ್ಯಾಮೊಳ್ಯಾಂಚೆಂ ಆನಿ ಕಾಳ
ಘೊಂವ್ಡ್ಯಾಂಚೆಂ ಚಲಿ ನಾಟಕಾಚ್ಯಾ ಮಾಟ್ವಾಂತ್ ಮ್ಹಜೆಕುಶಿಚೆ ಕದೆಲಿರ್ ಬಸಿಲ್ಲೆಂ
ಆಶೊಚ್ ಏಕ್. ಫಕಾಣಾಂ ಜಾತಾಂ ಆಮ್ಚಿ 'ನವ್ರೆಕ್ ನವರ್' ಲಾಗ್ಲಿ ಆನಿ ಪಕ
ಜಾಲಿ. ತರೆಂ ತೆಂ ಮ್ಹಾಕಾ ಆನಿಕೊಯ್ ತೆಂಕೊನ್ ಬಸ್ಲೆಂ. ಹಾಂವೆ ತೆ ರಾತಿಂ ಕಿತ್ಲೆಂ
ವ ಕಸಲೆಂ ನಾಟಕ್ ಪಳೆಲೆಂ ತೆಂ ಆಜ್ ಸ್ಮರ್ ನಾ. ತೆಂ ನಾಟಕ್ ಕೆನ್ನಾ ಸೊಂಪ್ಲೆಂ
ತೆಂಯ್ ಕಳ್ಳೆಂ ನಾ. ಘರಾ ಪರ್ತಾ ಮ್ಹಣಾಸರ್ ಕೊಂಯ್ಚೊ ರಡೊನ್ ಗೆಲ್ಲೊ. ಪಕ್ತಾನಾ
ಕೊಣಾಲ್ಯಾತರೀ ವಟಾಂತ್. ಪೊರ್ಸಾಂತ್ ರಾತ್‌ರಾಣಿ ಪರ್ಮಳ್ಲಿ. ದುಸ್ರೆ ವಾಟೆನ್
ಮ್ಹಜಿಚ್ 'ರಾಣಿ' ಜಾಲ್ಲಿವರಿ ತೆಂ ಚಲಿ ಮ್ಹಾಕಾ ತೆಂಕೊನ್ ತೆಂಕೊನ್ ಚಲ್ತಾಲೆಂ... ಆಜ್
ಕೆನ್ನಾಂಯ್ ನಾಟಕಾ ಸಿನೆಮಾ ಸಾವ್ನ್ ರಾತ್ಚೊ ಉಸ್ರಾಂ ಘರಾ ಪರ್ತಾಂ ತೆನ್ನಾ
ಖಿಂಯೀಯ್ ಆಶಿಚ್ ರಾತ್‌ರಾಣಿ ಪರ್ಮಳ್ತಾ. ತೊ ಪಗಾವೆಗ್ಳೊ, ಕಾಳ್ಜಾರ್ ಜಾಮು
ಕರ್‌ಚಿ ಪರ್ಮಳ್ ಮನಾಕ್ ಘುಲಿಯ್ತಾ ಆಸ್ತಾನಾಚ್ ಜೀವ್ ಪೊರ್ಲ್ಲಿಯಾವಿನ್ ಕಳ್ಕಳ್ಟಾ

ಗಾರ್ ಜಾತಾ. ಅಚಕಿತ್ ಮನೋಹರ್ ರಾಯಾಂಚ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯೊ ವಳಿ ವಂಠಾರ್
ಸಿತಾತ್'

'ಫುಲ್ತಾ ಆಜ್ ರಾತ್‌ರಾಣಿ
ತಿಕಾ ಮಾತೂಯ್ ಖಬರ್ ನಾ
ಮ್ಹಜಿ ರಾಣಿ ವಾಂಗ್ಡಾನಾ, ವಾಂಗ್ಡಾ ನಾ
ಫುಲ್ತಾ ಆಜ್ ರಾತ್‌ರಾಣಿ
ತಿಕಾ ಮಾತೂಯ್ ಖಬರ್ ನಾ.'

('ಪುನವ್' ಫೆಬ್ರೆರ್ 1973)

ಕಾಶ್‌ವಾಣಿ ಕಲಾಕಾರ್ ರಮೇಶ್ ಸಖಾರಾಮ್ ಬರ್ವೆ ಬರಯ್ತಾತ್ :

'ಜಾಯ್ತ್ಯಾ ಜಾಣಾಂನಿ ಆಪ್ಣಾಲ್ಯಾ ಭುರ್ಗೆಪಣಾಚ್ಯೊ ಯಾದಿ ಬರಯ್ಲ್ಯಾತ್ ಆನಿ
ರಮ್ಯ ತೆಂ ಬಾಲ್‌ಪಣ್' ಹ್ಯಾ ಸಮಾಧಾನಾನ್ ಆಪ್ಲೆಂ ಆಪ್ಣಾಕೂಚ್ ತೊಖೆಲಾಂ
ಆಸ್ತಲೆಂ. ತುಕಾರಾಮಾನ್ 'ಲ್ಹಾನ್‌ಪಣ್ ದೇಗಾ ದೇವಾ' – ಅಶೆಂ ಬರೊವ್ನ್ 'ಆಪುಣ್
ಭುರ್ಗೊ ಆಸ್ತಾನಾ ಖೂಪ್ ಸುಖಾಂತ್ ಆಶಿಲ್ಲೊ. ಪುಣ್ ಆತಾಂ ಕಜಾಗ್ ಬಾಯ್ಲೆ
ಸಾಮ್ಕಾರ್ ಸ್ಟಯ್‌ರೆ ಪುತಾ!' ಅಶೆಂ ಸುಚಯ್ಲಾಂ ಆಸುಂಯೆ. ಕಿತೆಂಯ್ ಆಸುಂ
ಮ್ಹಜೆಂ ಭುರ್ಗೆಪಣ್ ರಮ್ಯಯ್ ವಚೂಂಕ್ ನಾ ಆನಿ ಮ್ಹಾಕಾ 'ಮುಂಗಿ ಸಾಖ್ರೆಚೊ
ರವೊಯ್' ಜೀ ಮೆಳೂಂಕ್ ನಾ. ಮೆಳ್ಳ್ಯಾಂತ್ ತೀಂ ಆವಯ್ ಬಾಪುಯ್, ಭಯ್ಣ್,
ಭಾವ್ ಆನಿ ಗುರುಜನ್ ಹಾಂಚಿಂ 'ಉತ್ರಾಂ ಆನಿ ಲಡೆ!' ಹಾಂವ್ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಭಾವ್ಲಾಂತ್
ಲ್ಹಾನ್. ಕೆನ್ನಾಯ್ ನಿಮಾಣ್ಯಾ ಆಪ್ತ್ಯಾಚೆ ಲಾಡ್ ಚಡ್ ಜಾತಾತ್ ಖಂಯ್. ಪುಣ್
ಮ್ಹಜೆ ಬಾಬ್ತಿಂತ್ ಹೊ ಅಣ್ಭವ್ ಸಾಮ್ಕೊ ಪರ್ತೊ. ಮಾರೂಂಕ್ ಸೊಪೊ, ಲ್ಹಾನ್
ಮ್ಹಣೂನ್ ಕೋಣೂಯ್ ಮೊಸ್ರಾಕ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಬಡಯ್ತಾಲೊ.'

('ಕೊಂಕಣಿ ದಿವಾಳಿ' 1978)

ಮನೋಹರ್ ರಾಯ್ ಸರ್‌ದೇಸಾಯಾಂಚ್ಯಾ ಲಘುನಿಬಂಧಾಂನಿ ತಾಂಚ್ಯಾ
ಲ್ಹಾನ್‌ಪಣಾಂತ್ಲ್ಯೊ ಯಾದಿ ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್.

'ಮನ್ಶ್ಯಾಚ್ಯೊ ಚಡ್ಶ್ಯೊ ಯಾದಿ ಭುರ್ಗೆಪಣಾಂತ್ಲ್ಯೊಚ್ ಆಸ್ತಾತ್. ಕಾಲ್‌ಪಯ್ರ್‌ಚ್ಯೊ
ಯಾದಿ ಪುಸೂನ್ ವೆತಾತ್ ಪುಣ್ ಮನಾಚೆ ಒಲೆ ಚಿಕಣ್ ಮಾತ್‌ಯೆರ್ ಭುರ್ಗೆಪಣಾಂತ್ಲ್ಯಾ
ಮಾಯೆಚ್ಯಾ ಹಾತಾಂಚೆ ಛಾಪ್ ವ ದುಷ್ಟಪಣಾಚ್ಯಾ ನಾಖ್ಟಾಚೆ ಭುರ್ಕೆ ತಶೆಚ್ ಉರ್ತಾತ್.
ಮೆಂದ್ವಾಚೆ ಖಿಂಚ್ಣಿ ತರೀ ಮಳ್‌ಸೂದ್ ಮಾತ್ತಿ ದಾಮೊತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಘಾಟ್ಲೆ ಪ್ರಸಂಗ್
ಪರ್ತೂನ್ ದಿಸೂಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾತ್– ಕಾಲೂಚ್ ಘಡಿಲ್ಲ್ಯಾವರಿ.... ಮನಾಚೆ ವಾಸ್ರೆಂತ್
ಘಾಟಂ ಘಾಟಂ ವೆತಕೂಚ್ ಮಾಗಿರ್ ಸಗ್ಳೊ ಕಾಳೊಖೂಚ್ ದಿಸ್ತಾ. ಮ್ಹಜಿ ಪಯ್ಲಿ
ಯಾದ್ ಖಿಂಚ್ಚಿ ಕಾಯ್! ಸಾಂಗೂಂಕ್ ಕಠಿಣ್! ಏಕ್ ಯಾದ್ ಜಾತಾ. ಹಾಂವ್
ಬಾಜ್ಜಿವೆಲ್ಯಾನ್ ಜಮ್ನಿರ್ ಪಡ್ಲಾಂ ಆನಿ ರಡ್ಟಾಂ. ದುಸ್ರಿ ಯಾದ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಮ್ಹಾಕಾ
ಬುಕ್ಶ್ಯಾನ್ ಭುರ್ಕೊ ಕಾಡ್ಲಾ ಆನಿ ಮ್ಹಾಕಾ ದುಖ್ತಾ. ಹ್ಯೊ ದೊಸೂಯ್ ಯಾದಿ.

ಪ್ರೂಪ್‌ರೆಂಚ್ಯಾ ಚೂಕಿ ಪಾಡ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ, ಜಾಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್. ಹಾಂವ್ ತ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಚಾರ್ ಪಾಂಚ್ ವರ್ಸಾಂಚೊ ಆಸನ್. ಮಾಳ್ಯೆಚೆಂ ಏಕ್ ಘರ್ ದಿಸ್ತಾ. ಘೊಂವ್ಡ್ಲೆಂ ರಘಾಡಾಂ. ಏಕ್ ಘುಂಟ್ಲ್ಯಾ ಆನಿ ಏಕ್ ವಸ್ಲಾರಾಚಿ ಭಿತ್ರೆಂ ಅಂಧಕಾರೆಂ ದಿಸ್ತಾ. ಘುಟ್ಲ್ಯಾವಸಾರಾಚೆ ವಾಟಿಂತ್ ತೀನ್ ಘರಾಂ ದಿಸ್ತಾತ್. ಏಕ್ ವಡ್ಲೆಂಚೆಂ ಘರ್ ವಾಗ್ಯಾಚೆಂ ಪ್ರಾಲಕ್ಯಾಚ್ಯಾ ಘರಾಕ್ ತೆಂಕೂನ್. ಮಧೆಂ ಘರ್ ಅಮ್ಚೆಂ ಸಾವಯ್‌ವೆರೆಂಚೆಂ ಆನಿ ತಿಸೆಂ ಘರ್ ತಿಸೆಂ ಪ್ಯಾ ಗಾಂವ್ಚಾಂತ್ಲೆಂ ಅವ್ಸ್ಯಾ ಭಾಟಾಂತ್ಲೆಂ. ಆನಿ ಹಾಂವ್ ಚೆಂ ದಿಸ್ತಾತ್. ಆವಯ್. ಬಾಪಯ್. ಆಜೊ. ಆವಯ್ಚಿ ಆವಯ್ ಆನಿ ಆವಯ್ಚಿ ಆಜಿ.

'... ಮ್ಹಜಿ ಆವಯ್ ಗೊರಿಭಿ ಸುಂದರ್. ಬಾಯ್ ಮೆಗಾಳ್. ತಿಚೊ ಶಾಕ್ ವ್ಹಡಾಳ್. ತಿಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಹಾಂವೆಂ ಪಯ್ಲೆಂ ಪದಾಂ ಆಯ್ಕ್ಲಿಂ. ಮ್ಹಜೊ ಬಾಪಯ್ ಅಂಗ್‌ಸಾಂಗಾಂತ್ ಬರೊ. ದಿಸೊಂಕ್ ಶಿರ್ವಂತ್ ಪುಣ್ ಸ್ವಭಾವಾನ್ ರಾಗಿಷ್ಟೊ ಆಮ್ಚೆ ಕಡೆನ್ ಚೆಕ್ಲೆಂ. ಪಾಳಿಜ್ಯೆಚೆ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಉಗ್ರಾಯ್ ಕೆಲ್ಯಾಚೆ ಮಾರ್ ಜಾಯ್ತ್ಯಾ. ಆವಯ್-ಬಾಪಾಯ್ಚೆಂ ಸಾಂಗಾತ್ ಝಗ್ಡಿಂ ಜಾಲ್ಲಿಂ. ಬಾಪಯ್ ಕೆನ್ನಾ ಕವೆಂ ಕಾಡ್ತ್ ತೆಂ ಸಾಂಗೂಂ ಯೆನಾಸ್ತೆಂ. ಕೆನ್ನಾ ಕೊಣಾಕ್ ಮಾರ್ತೊ. ಕವೆಂ ಮೊಡೂನ್ ಮಾರ್ತೊ ನೆಮ್ ನಾಸ್ಲ್ಲೊ. ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಬಾಪಯ್ ಪಾಸ ಆಯ್ಲೊ ರಿ ಆಯ್ಲೊ ಘುಸ್ಪ್ಯಾಂಚೆ ಸಾಮ್ಕ್ ಗುಳ್ ಜಾತಾಲೆ. ತಾಕಾ ಘುಸ್ಪ್ಯಾಂನಿ ಚೆಳೊಂಕ್ ಜಾಯ್ನಾಸ್ತೆಂ. ರಡೊಂಕ್ ತರ್ ಜಾಯ್ನ್ ನಾಸ್ತೆಂ. ಪುಣ್ ಆವಯ್ ಕಳ್ಕಳ್ಯಾ ಧಪಧಪ್ಯಾನ್ ದಿಸ್ ಕಾಡ್ತಾಲಿ. ಬಾಪಯ್ ಘರಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಭಾಯ್ರ್ ಸರ್ಲ್ಯಾ ಕಿ ಪವೊನ್ ಆಮಿ ಹಾಂಸ್ತಾಲ್ಯಾಂ. ಖೆಳ್ತಾಲ್ಯಾಂ. ಪುಣ್ ಬಾಪಯ್ ಆನಿ ಪಟ್ಟಿ ಆವಯ್ ಪಾಟಿಮುಖಿಂ ಬಾಯ್ಲೆಂ ಮ್ಹಜೆಂ ಭುರ್ಗೆಂಪಣ್ ಕರ್ರೂನ್ ಗೆಲ್ಲೆಂ...'

ಸಾಹಿತ್ಯ್ ವಿಶಯಕ್ :

ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ್ ನಿಬಂಧ್ ಕೊಂಕಣೆಂತ್ ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ವೆಗ್ಳ್ಯಾ ರೂಪಾಂನಿ ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್: ಕೆನ್ನಾ ಪುಸ್ತಕಾಕ್ ಪ್ರಸ್ತಾವನಾ ಮ್ಹೂಣ್ ತರ್ ಕೆನ್ನಾ ಪುಸ್ತಕ್ ನಿಯಾಳ್ ಮ್ಹೂಣ್ ಆಕಾಸ್‌ವಾಣಿವೆಲ್ಯಾ ಕಾರ್ಯಾವಳಿಂತ್ಲ್ಯಾ ಭಾಶಣಾಂಚ್ಯಾ ರೂಪಾನೂಯ್ ಅಸಲೊ ನಿಬಂಧ್ ಕಾಣಾರ್ ಪಡ್ಲಾ. ಕೊಂಕಣಿ ಸಮೀಕ್ಷೆಚ್ಯಾ ಸ್ವರೂಪಾಂತ್ ನಿಬಂಧ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್. ಆತಾತರೆಚೆ ನಿಬಂಧ್ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾ ಮಧೆಂ ಪ್ಲಾಕಾ ಪಿಸ್ತಾ. ಮನೋಹರ್‌ರಾಯ್ ಸರ್ದೇಸಾಯಿ ಹಾಂಚೊ ನಂಬರ್ ಪಯ್ಲೊ ಲಾಗೂಂಚೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವಾಂಚ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ್ ನಿಬಂಧಾಂಚೆ 'ಕಥಾರಿಲ್ಲ್' (1977) ಪುಸ್ತಕ್ ಜಾಲಾಂ. ಕಾಂಯ್ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂನಿ ದುಸ್ರ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಂತ್ ಪ್ರಸ್ತಾವನಾ ನಿಯಾಳ್ ಜೆ ಬರಯ್ಲ್ಯಾತ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಕಾಂಯ್ ಜಾಣಾಂನಿ ಸ್ವತಾಚ್ಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯಾವಿಶಿಂ ವೆಳಾಪ್ರಸಂಗಾರ್ ಸಾಂಗ್ಲಾಂ : ಕಥೆಚಿ ಕಥಾ. ಕವಿತೆ ಪಾಟ್ಲಿ ಕಥಾ. ಸ್ವತಾಚ್ಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ಲೆ ಎಕಾದ್ರೆಂ ಅಪ್ಲೆಂಚೆಂ ಪಾತ್ರ್. ಆಪ್ಲ್ಯಾಲ್ಯಾ ಬರೊವ್ಪಾ ಪಾಟ್ಲಿ ಪ್ರೇರಣ್ ಏಕ್ ಆನಿ ಮೊಣ್ ಕಿತ್ಲೆಂಚ್ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ್ ವಿಶಯ್ ನಿಬಂಧಾಂಚೊ ಆಕಾರ್ ಘೆವ್ನ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್...

ಬಾಕಿಬಾಬ್ ಬೋರ್ಕರ್ ಆಪ್ಲಾಲೆ 'ಪಾಂಯ್ಜಣಾಂ' ಹೆ ಚಡ್ ಗಾಜ್ಲೆಲೆ ಕವಿತೆಪಿಶಿಂ ಬರಯ್ತಾತ್. 'ಏಕಾದ್ರೆಂ ಭುರ್ಗೆಂ ನಶೀಬ್ ಘೆವ್ನ್ಂಚ್ ಜಲ್ಮಾಕ್ ಯೆತಾ ಅಶೆಂ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್. ತಶೆಂಚ್ ಕಪಿತೆಚೆಂಯ್ ಆಸ್ತಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಕೋಣ್ ಜಾಣಾ! 'ಪಾಂಯ್ಜಣಾಂ' ಕಪಿತಾ ಮುಂಬಯ್ ಆಕಾಶ್‌ವಾಣಿಚೆ ಕೊಂಕಣಿ ಕಾರ್ಯಾವಳಿಂತ್ ಹಾಂವೆಂ ಪಯ್ಲೆಚ್ ಛಾಪ್ಲಿ ಮ್ಹಳಿ ತೆನ್ನಾ ಆಯ್ಕುಪ್ಯಾಂ ಕಡ್ಲ್ಯಾನ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಕಿತ್ಲಿಶಿಂಚ್ ಅಭಿನಂದನಾಚಿಂ ಪತ್ರಾಂ ಆಯ್ಲಿಂ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಾಂತ್ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಖಂಯ್ಸ್ಯಾಂಯ್ ಕಾವ್ಯಗಾಯನಾಚ್ಯಾ ಕಾರ್ಯಾಕ್ರಮಾಂತ್ ಹೆ ಕಪಿತೆಚಿ ಹಟ್‌ಕೂನ್ ಫರ್ಮಾಯಿಸ್ ಆಸ್ತಾ ಆನಿ ತಿಕಾ ಉತ್ಸೂರ್ತ್ ದಾದ್ ಹಮ್ಖಾಸ್ ಮೆಳ್ತಾ... ಹಿ ಕವಿತಾ ಮ್ಹಜೆಂ ಕಡ್ಲ್ಯಾನ್ ಬರೊವ್ನ್ ಜಾಲಿ ತೀ 1948ತ್ ಬರೊವ್ನ್ ಜಾಲಿ ಅಶೆಂ ಹಾಂವೆಂ ಮುಜರತ್‌ಚ್ ಮ್ಹಳಾಂ ಕಾರಣ್ ಬರಿ ಆನಿ ಖರಿ ಕಪಿತಾ ಕರ್ತಲೊ ಮ್ಹಣೂನ್ ಕರೂಂಕ್ ಯೇನಾ. ತೀ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ ಆನಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹಾಂಚೊ ಸಹಜ್ ಮಿಲಾಫ್ ಘಡೂಂಕ್ ಆಪ್ತಿಚ್ ಜಾಂಪ್ಜೆ ಪಡ್ತಾ. ಹಿ ಕವಿತಾ ಜಾಲಿ ತೀ ತಶಿಚ್... ಘರಾದಾರಾರ್ ತುಳ್‌ಶೀಪತ್ರ್ ದವರೂನ್ ಹಾಂವ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಲಡ್ಯಾಂತ್ ಪಡಿಲ್ಲೊಂ. ಮುಂಬಯ್ ರಾವನ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಪ್ರಶ್ನಾಚೆರ್ ಸಗ್ಳೊ ದೇಶ್ ಜಾಗೊವ್ಪಾಚಿ ಖಟ್ಪಟ್ ಕರ್ತಾಲೊಂ. ತಶೆ ಅವಸ್ಥೆಂತ್ ಆಸ್ತನಾ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ವಡ್ಲಾಚೆಂ ಮ್ಹಾಕಾ ಪತ್ರ್ ಆಯ್ಲೆಂ ಕಿ ಹಾವೆಂ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಬಾಯ್ಲೆ ಭುರ್ಗ್ಯಾಕ್ ಮ್ಹಜೆಸರಿಂ ವ್ಹೆಲೆಬಗರ್ ಆತಾಂ ಗತ್ಯಂತರ್ ನಾ... ತೆನ್ನಾಚ್ಯಾ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಗೊವ್ಹೆರ್ನಾದೊರನ್ ತಾಂಕಾಂ ಆಪೊವ್ನ್ ಜಾಡೂನ್ ಸಾಂಗಿಲ್ಲೆಂ ಕಿ ಹಾವೆಂ ಪರ್ತೆಂ ಗೋಂಯಾಂ ಯೆಂವ್ಚೆಂ ಆನಿ ಯೆವ್ಪಾಚೆಂ ನಾಸ್ಲ್ಯಾರ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಬಾಯ್ಲೆ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ಆಪ್ಲೆ ಸರಿಂ ಘರ್‌ಕಾನ್ನಿಚಿ ತೀವ್ರತಾಯೆನ್ ಯಾದ್ ಜಾಲಿ. ದಾಮೂನ್ ದವರಿಲ್ಲೆ ಖಾಸಗಿ ಭಾವ್ ಸುಮಾರಾ ಭಾಯ್ರ್ ಕೊಂಫ್ಳಿಕೆನ್ ವಯ್ರ್ ಉಪ್ರಾಸೂನ್ ಆಯ್ಲೆ. ಘರ್ಚಿಂ ಆನಿ ಗೊಂಯ್ಚಿಂ ಸ್ಮೃತ್-ಚಿತ್ರಾಂ ದೊಳ್ಯಾಂರ್ ನಿಯಾಳುಂಕ್ ಲಾಗ್ಲಿಂ...'

('ಕೊಂಕಣಿ ' ದಿವಾಳಿ' 1982)

'ಜಾಯಾತ್ ಜಾಗೆ' ಕವಿತೆವಿಶಿಂ ಮನೋಹರ್‌ರಾಯ್ ಸಾಂಗ್ತಾತ್ : ಕವಿತಾ ಕರಪ್ ಸೊಪೆಂ. ಕವಿತೆಚಿ ಕಥಾ ಬರೊವಪ್ ತಿತ್ಲೆಂ ಸೊಪೆಂ ನ್ಹಯ್. ಕವಿತೆಕ್ ಏಕ್ ಸೂತ್ ಆಸ್ತಾ ತ್ಯಾ ಸುತಾಕ್ ಧರೂನ್ ಗೆಲ್ಯಾರ್ ಆಪ್ತಿಂಚ್ ಕಪಿತಾ ಘಡ್ತಾ. ಕವಿತೆಚಿ ಕಥಾ ಬರೊಂವ್ಕ್ ಬಸ್ಲ್ಯಾರ್ ಕಿತ್ಲೆಶೆಚ್ ಧಾಗೆ ಎಕಾಮೆಕಾಂತ್ ಘುಸ್ಪಲ್ಲೆ ದಿಸ್ತಾತ್. ತೆ ಹುಡ್ಕೂನ್ ಕಶೆ ಕಾಡಪ್?... ಸ್ಫೂರ್ತಿ ದೇವತೆಚೊ ಹಾತ್ ಲಾಗ್ಲೊ ಮ್ಹಣ್ಟಕೂಚ್ ಕವಿತಾ ಕಶಿ ಘಡತ್ ವೆತಾ ಕಾಂಯ್‌ಚ್ ಕಳನಾ.'

'ಜಾಯಾತ್ ಜಾಗೆ' ಕವಿತೆಚೆಂ ಅಶೆಂಚ್ ಘಡ್ಲೆಂ.

'ಜಾಯಾತ್ ಜಾಗೆ. ಜಾಯಾತ್ ಜಾಗೆ!' ಹಿಂ ಉತ್ರಾಂ ಮನಾಂತ್ ಘುಂವಂಕ್ ಲಾಗ್ಲಿಂ ಆನಿ ಮಾಗಿರ್ ಉತ್ರಾಂ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ಉತ್ರಾಂ ಕಶಿಂ ಜುಳತ್ ಗೆಲಿಂ ತೆಂ ಕಶೆಂ ಸಾಂಗೂಂ? ಕವಿತೆಚೆಂಯ್ ಮ್ಹಣೂನ್ ಏಕ್ ತರ್ಕ್‌ಶಾಸ್ತ್ರ (Logic) ಆಸ್ತಾ. ತಾಕಾ

ಧರೂನ್ ಕವಿತಾ ಫುಲತ್ ಗೆಲಿ. ಘಾಂತೊಡ್ ಜಾತನಾಚ್ ಜೆಂ ಚಿತ್ರ್ ದಿಸ್ತಾ ತೆಂಚ್ ಚಿತ್ರ್ ಸುರ್ವೆಕ್ ದೊಳ್ಯಾಂ ಮುಖಾರ್ ಅಂಧ್ಯಾಂ-ಉತ್ರಾಂಚೆಂ ರೂಪ್ ಘೆವ್ನ್ . ಉತ್ರಾಂಚೆಂ ರೂಪ್ ಘೆವ್ನ್ :

'ದೊಂಗುಲ್ಲ್ಯಾಂಚೆರ್ ದೆಂವ್ಲಿಂ ವೊತಾಂ
ಧುಂವ್ವೆಚಿಂ ದಡ್ಲಿಂ ಭುತಾಂ
ಸೊರ್ಪಾ-ಪಿಲೆ ಬಿಳಾಂತ್ ಗೆಲೆ
ಘೂಘೂಮಾಚೆ ಫುಟ್ಲೆ ದೊಳೆ
ಜಿಬ್ಲಿ ಕಾಡೂನ್ ರಾವ್ಲ್ಯಾ ಚಾಟತ್
ವಾರ್‍ಯಾವೆಲೆ ಭಾಂಗ್ರಾ-ಥೆಂಬೆ
ದಸಣಿಚೆ ತಾಂಜ್ಡೆ-ಬೊಂಗೆ

ಅಸಿ ಮುಖಾರ್ ನವೆಂ ಜಗ ಘಡೊವ್ಪಾ ಪಾಸತ್ ಪೊರ್ಣೆಂ ಜಗ ಮೊಡೂನ್ ಉಡೊವ್ಪಾಚಿ ಗರಜ್ ಭಾಸ್ಲಿ.

ಯೆಂವ್ದಿ ಝುಂಜಾರ್, ಯೆಂವ್ ದೀ ಮೊಡಾಂ
ಕಾಂಟೆಖುಂಟೆ ಲ್ಹಾಂವ್ ದೀ ಫುಡೆಂ
ಮುಳಾಸ್ಕಟ್ ಝಾಡಾಂ-ಪೇಡಾಂ
ಪಡೂನ್ ಮೊಡೂಂ ವಂಯೊಂ-ಆಡೆ

ಪ್ರಚಾರಾತ್ಮಕ್ ಮ್ಹಣೂನ್ ಹಿ ಕವಿತಾ ಬರೊಂವ್ಕ್ ನಾಸ್ಲಿ. ಪುಣ್ ಭಿತರ್ ಸಮಾಜ್‌ವಾದಿ ಪ್ರಚಾರ್ ಆಯ್ಲಾ ಜಾಯ್ತ್. ಕ್ರಾಂತಿಚೆ ವಿಚಾರ್ ತ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಮನಾಂತ್ ಘೊಳ್ತಾಲೆ, ತಾಂಕಾಂಯ್ ಏಕ್ ಇತಿಹಾಸ್ ಆಸಾ.'

('ಕೊಂಕಣಿ ದಿವಾಳಿ' 1982)

ಆಪ್ಲಾಲೆ ಏಕ್ ಕಥೆವಿಶಿಂ ಪುಂಡಲೀಕ್ ನಾಯಕ್ ಸಾಂಗ್ತಾ :

'ಮ್ಹಗೆಲೆ 'ವಳಕ್' ಕಥೆನ್ ಮ್ಹಾಕಾ ಮ್ಹಜಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಕಥಾಕಾರಾಚಿ ವಳಕ್ ಘಡಯ್ಲಿ. ಸುರ್ವಾತಿಚ್ಯಾ ಚಾರ್ ಪಾಂಚ್ ಕಥಾಂ ಮಧ್ಲಿ ತೀ ಏಕ್ ಕಥಾ. ಕಶೆಂ ಬರೊಂವ್ಚೆಂ, ಕಿತೆಂ ಬರೊಂವ್ಚೆಂ ಹೆಂ ತವೆವೆಳಾರ್ ಸಾರ್ಕೆಂ ಖಬರ್ ನಾಸ್ಲೆಂ. ಬರೊವ್ಪಾಚಿ ಉಮೆದ್ ಮಾತ್ರ್ ಉಪಾಟ್ ಆಸ್ಲಿ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷಾ ಬೀ ಮ್ಹಣ್ಚಾ ತಾಚೊ ವ್ಹಡ್ಲೊಸೊ ಗಂಧ್ ನಾಸ್ಲೊ. ತಶೆಂ ಆಶಿಲ್ಲೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಬರಯ್ತಾ ತೀ ಕಥಾ, ಕಾಂಯ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರ್ ಕಾಂಯ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಣಾತ್ಮಕ್ ಕಥಾ ಆಸಾ ಸಮೀಕ್ಷಕಾಚ್ಯಾ ಕಪ್‌ಬಂವ್ಡ್ಯಾಳಾಂತ್ ಘಾಸ್ಲ್ಯಾನ್ ತೆ ಕಥೆಚೆ ಬಾರಾ ಬ್ರೇಸ್ತಾರ್ ಆಸಿ ತೇರಾ ಸುಕ್ರಾರ್ ಜಾವ್ಪಾಚೆ.'

'ಹಿ ಕಥಾ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಜಿವಿತಾಂತ್ ಘಡಿಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಕಿ ಖರಿ ಖರಿ ಗಜಾಲ್. ತಾತೂಂತ್ಲಿ ಏಕ್ಲೊಯ್ ಘಟ್ ಮಾನ್ಸೂಂಕ್ ಜಾಂವ್ಕ್ನಾ. ತಶೆಂಚ್ ಘಟನಾಂಯ್ ಘಟ್ ಮಾನ್ಸೂಂಕ್ ಜಾಂವ್ಕ್ನಾ. ಹೆ ಕಥೆಂತ್ ಆಸಾ 12-13 ವರ್ಸಾಂಚೊ ಸಂಸ್ಕಾರ್‌ಕ್ಷಮ್ ಪಿರಾಯೆಚೊ ಏಕ್ ಘುರ್ಲೊ. ಹೊ ಘುರ್ಲೊ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಹಾಂವೂಂಚ್. ತ್ಯಾ ಘುರ್ಲ್ಯಾಚೊ

ಶ್ ಇಶ್ಟ್ ಆಸಾ ಕಾಜುಲೊ ಬಸಿಚೊ ಡ್ರಾಯ್ವರ್. ಪಿರಾಯೆನ್ ಸುಮಾರ್ 35-40 ಸ್ಸಾಂಚೊ. ದೊಗಾಂಯ್‌ಮಧಿಂ ಪಿರಾಯೆಚೆಂ ವ್ಹಡ್ ಅಂತರ್ ಆಸೂನೂಯ್ ಗಾಂಯ್ಚಿ ಗಾಢ್ ಇಶ್ಟಾಗತ್ ಜುಳ್ಟಾ. ಕಾಜುಲೊ ಭುರ್ಗ್ಯಾ ಥಂಯ್ ಪೇಯಿಂಗ್ ಗೆಸ್ಟ್ ಜೂನ್ ಯೆತಾ. ದೋಗೂಯ್ ಏಕ್ ಸಾಂಗಾತ್ ಬಸೂನ್ ಜೆವ್ತಾತ್. ಕಾಂಯ್ ಪಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಲ್ಯಾ ಆವಯ್ ಬಾಪಾಯ್ಕ್ ಕಳೂನ್ ಯೆತಾ. ಕಾಜುಲೊ ಕ್ಕೆ ಜಾತಿಚೊ ಆನಿ ಉಣೆ ಜಾತಿಚೊ ಆಸಾ. ತೆನ್ನಾಚ್ಯಾನ್ ಕಾಜುಲ್ಯಾಕ್ ತಾಟಾಬದ್ಲಾ ತ್ರಾವಳ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಹ್ಯಾ ಪ್ರಸಂಗಾನ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮನಾಚೆರ್ ಖೂಬ್ ಖೋಲ್ ಣಾಮ್ ಜಾತಾ. ತೋ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ನ್ಹಿನ್ನಳ್ಟಾ ಆನಿ 'ಆಮಿ ಸಗ್ಗೆ ಭಾವ್ ಭಾವ್' ಣ್ ಶಾಳೆಂತ್ ಆಪ್ಣಾಕ್ ಶಿಕೊವ್ಚಿ ಮಾಸ್ತರಾಕ್ ಖೆಪ್ತಾ. ಇತ್ಲ್ಯಾನ್ ಹಿ ಕಥಾ ಸೊಂಪ್ತಾ. ಜೂನ್‌ಯ್ ಹಿ ಕಥಾ ಹಾಂವ್ ವೆಗ್ಳೊ ರಾವೂನ್ ವಾಚೂಂಕೂಚ್ ಶಕನಾ. ತೂಂತ್ಲ್ಯಾ ಘಟನಾಂಚೆಂ ಆನಿ ವ್ಯಕ್ತಿಂಚೆಂ ಆನಿ ಮ್ಹಜೆಲಾಗಿಂ ಸಾಮ್ಯೆಂ ಲಾಗಿಂಚೆಂ ತೆಂ ಆಸಾ.'

('ಕೊಂಕಣಿ ದಿವಾಳಿ' 1982)

ಉದಯ್ ಭೆಂಬ್ರೊ ಏಕ್ ಬರ್‍ಯಾಪಯ್ಕಿ ಕವಿ, ಕಥಾಕಾರ್, ನಿಬಂಧ್‌ಕಾರ್. ಪುಣ್ ಂಕಣಿಚ್ಯಾಚ್ ಚಡ್‌ಶಾ ವಾವ್ರಾಂತ್ ಘುಸ್ಪೂನ್ ಉರಿಲ್ಲ್ಯಾನ್ 'ಹಾಂವೆಂ ಬರೊವ್ಪ್ ಡ್ಲೆಂ ನಾ' ಹ್ಯಾ ವಿಶಯಾಚೆರೂಚ್ ಬರಯ್ತಾ :

"ಹಾಂವೆಂ ಬರೊವ್ಪ್ ಸೊಡ್ಲಾಂ? ನಾ. ಮನಾಚೆ ಪಾಟ್ಯೆರ್ ಬರೊವ್ಪ್ ಚಾಲೂಚ್ ಸಾ. ತೆಂ ಕಾಗ್ದಾರ್ ಉತ್ರಾವಪ್ ಘಡನಾ ಇತ್ಲೆಂಚ್. ಕಾಗ್ದಾರ್ ಉತ್ರಾವಪ್ ಘಡನಾ ನಿ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ವಾಚ್ಪ್ಯಾಂ ಮುಖಾರ್ ಯೆನಾ. ದೆಖೂನ್ ದಿಸ್ತಾ ಹಾಂವೆಂ ಬರೊವ್ಪ್ ಡ್ಲಾಂ ಅಶೆಂ ಘಡ್ಲಾಂ. ತಾಚೆ ಫಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ಅಮೂಕ್ ಏಕ್ ಘಡ್ಲೂಕ್ ಆಸಾ ಅಶೆಂ . ಚಾಲೂ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಕಿತ್ಲ್ಯಾಶಾಚ್ ಘಡ್ನುಕಾಂಚೊ ತೋ ಪರಿಣಾಮ್. ಮುಖೆಲ್ ರಣ್ : ಫಾವೊ ತಿತ್ಲೊ ವೇಳ್ ಮೆಳನಾ. ವೇಳ್ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಮೆಳನಾ ಹಾಜಿಂ ಕಿತ್ಲಿಶಿಂಚ್ ರಣಾಂ.. ತಶೆಂ ಸಾಹಿತ್ಯಾಕ್ ಮನ್ ಘುಸ್ಮಟ್ಟಾ. ಬರಯ್ನ್ ದಿಸ್ತಾ ಪುಣ್ ಬರೊವ್ಪ್ ಡನಾ. ತೆಂ ಘುಸ್ಪೂನ್ ಉರ್ತಾ, ಮಾಗಿರ್ ಭುರ್ಗ್ಯಾಂಕ್ ಥಾತಾರ್ಸ್ಟೆಂ ತಶೆಂ ತಾಕಾ ತಾರ್ಸ್ಟೆಂ ಪಡ್ಟಾ. ಬಾಯ್. ಫಾಲ್ಯಾಂ ವೇಳ್ ಮೆಳ್ಟಲೊ. ಫಾಲ್ಯಾಂ ಸುಸೆಗ್ ಮೆಳ್ಟಲೊ- ನ್ನಾ ರಚೂಂಯಾ. ಬರೊವ್ಯಾಂ. ಫಾಲ್ಯಾಂ ವೇಳ್ ಮೆಳ್ಟಲೊ? ಕೊಣ್ ಜಾಣಾ? ಪಿತಾಂತ್ಲಿಂ ಮೊಡ್ಲಾಂ ಆದಿಂಚ್ ಕೊಣೆ ಪಳಯ್ಲ್ಯಾಂತ್?

('ಕೊಂಕಣಿ' ದಿವಾಳಿ 1982)

ಅಶೆಚ್ ತರೆನ್ ಸ್ವತಾಚ್ಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯಾವಿಶಿಂ ಶೀಲಾ ಕೊಳಂಬ್‌ಕಾರ್. ಮೀನಾ ಕೊಡ್ಕಾರ್. ದಾಮೋದರ್ ಮಾವ್ಜೊ. ದತ್ತಾ ನಾಯಕ್. ಚಂದ್ರಕಾಂತ್ ಕೇಣಿ. ರವೀಂದ್ರ ಳೇಕರ್. ಒಲಿವಿನ್ ಗೊಮಿಶ್ ಆನಿ ಹೆರ್ ಜಾಯ್ತ್ಯಾ ಲೇಖಕಾಂನಿ ನಿಬಂಧ್ ರಯ್ಲ್ಯಾತ್.

ಪ್ರವಾಸ್ ಆನಿ ಸ್ಮೃತಿ :

'ಹಿಮಾಲಯಾಂತ್' (1975) ಆನಿ 'ಆಮಿ ಪಳಯಿಲ್ಲೆಂ ಸೋವಿಯತ್ ದೇ[illegible] (1976) ಸಂಪಾ. ನಾರಾಯಣ್ ದೇಸಾಯ್) ಹಿಂ ದೋನ್ ಪುಸ್ತಕಾಂ ಸೋಡ್ಲ್ಯಾ[illegible] ಪ್ರವಾಸ್ ವರ್ಣನಾಚೆ ಸಂಗ್ರಹ್ ಆಸ್ಪರ್ ಕೊಂಕಣೆಂತ್ ನಾತ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಜಾ[illegible] ಶಿಂಪಡ್ಲೆಲ್ಯಾ ಸ್ವರೂಪಾಂತ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಪ್ರವಾಸವರ್ಣನಪರ್ ಆನಿ ಸ್ಮೃತಿ ವರ್ಣನಾ[illegible] ನಿಬಂಧ್ ಯೊವ್ನ್ ಆಸಾತ್. ರವೀಂದ್ರ ಕೇಳೇಕಾರಾಂಚ್ಯಾ ಪ್ರವಾಸವರ್ಣನಾಂತ್ [illegible] ಪಯ್ಲಿಂಚ್ಯಾ ಸ್ಮೃತಿಂಚೆಂ ವರ್ಣನ್ ಕರ್ಚೆ ನಿಬಂಧ್ ಯೊವ್ನ್ ಆಸಾತ್. ತಾಂಚೆ[illegible] 'ಉಜ್ವಾಡಾಚೆ ಸೂರ್' (1973) ಹೆಂ ಪುಸ್ತಕ್ ತಾಚಿ ಗವಾಯ್ ದಿತಾ. ತಾಂ[illegible] ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂನಿ ಪ್ರವಾಸವರ್ಣನ ಆನಿ ಸ್ಮೃತಿ ವೆಗ್ಳಿ ಕಾಡುನ್ ತಾಂಚೆರ್ ಬರಯ್ಲ್ಯಾ[illegible] ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಥೊಡ್ಯಾಂನಿ ದೋಗಾಂಕೂಯ್ ಏಕ್ಠಾಂಯ್ ಘೆವ್ನ್ ನಿಬಂಧ್ ಬರಯ್ಲ್ಯಾ[illegible]

'ಸ್ಮೃತಿ ಜಿವಾ- ಭಾವಾಚೆ ತಾರ್ಟ' ಹ್ಯಾ ನಿಬಂಧಾಂತ್ ರವೀಂದ್ರ ಕೇಳೇಕಾ[illegible] ಬರಯ್ತಾತ್ :

'.... ಮುಂಬಯ್ ಸಾರ್ಕ್ಯಾ ಬಕಾಳ್ ಶಾರಾಂತ್ ರಾವನ್‌ಯಿಗೆತ್ ಏಕಾ ಗಾಂವಾ[illegible] ರಾವಿಲ್ಲ್ಯಾಚೆಂ ಸೂಖ್ ಮ್ಹಾಕಾ ದಿಸಾ. ಮ್ಹಜೆಂಯ್ಲ್ಲೆಂ ಆನಿ ಜಿಂಯಲ್ಲ್ಯಾಕ್ ಗೊಂಯ್ಯ್ಯಾ[illegible] ಮುಂಬಯ್ಕ್ ಥೊಗುಂಕ್ ಮೆಳ್ಳಾಂ ಜಾಯ್ತ್ ಮ್ಹುಣ್... ಸಕಾಳ್ಚಿ ಸೂರ್ಯಾಚೆಂ ಕಿ[illegible] ಮೊಳ್ಯಾಂಚೆರ್ ಪಡ್ಚೆಂ ಪಯ್ಲೆಂಚ್ ಕೆವ್ಳ್ಯಾಂಚೆಂ ಗಿತಾಂ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಕಾನಾರ್ ಪಡ್ಲಿ[illegible] ಆನಿ ರಾತ್ ಜಾಲಿ ಮ್ಹಣ್ಕೂಯ್ ಮಳ್ಬಾಂತ್ಲೆಂ ನಕ್ಷತ್ರಾಂ ಥೊಂವ್ಡ್ಲ್ಲೆಂ ಥಾ[illegible] ತಿಸೂಯ್ ತ್ರಿಕಾಳ್ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಮನಾಂತ್ ಥಂಯ್ ಸಾಂಟ್ಲೆಂ ಸಪ್ನಾಂ ಜಾಗಯ್ತಾ[illegible] ('ಉಜ್ವಾಡಾಚೆ ಸೂರ್')

'ಧಾರಾಪುರಿ', 'ಬೇಲೂರ್-ಹಳೆಬೀಡ್', 'ವಾರಾಣಾಸಿ', 'ಪಥಾರ್' ಹೇ ಕ್ಷೆತ್ರಾಂ[illegible] ಪ್ರವಾಸ್ ವರ್ಣನಾಂ ರವೀಂದ್ರ ಕೇಳೇಕಾರಾಂನಿ ಬರಯ್ಲ್ಯಾಂತ್. 'ಸ್ಮೃತಿಚೆಂ ಮಯ್ಯಾಕವ್[illegible] ಜೋಗ್' ಹಾತೂಂತ್ ತಾಂಚ್ಯಾ 'ವಾರಾಣಾಸಿಂತ್ಲ್ಯಾ' ಪಯ್ಲ್ ಪ್ರವಾಸವರ್ಣನ್ ಆ[illegible] ಸ್ಮೃತಿಚೆಂ ಚಿತ್ರಾಂ ಹಾಚೊ ಸೊಭಿತ್ ಮಿಲಾಫ್ ಪಳೆಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ತಾ:

'.... ಪಳೆಲ್ಲ್ಯಾಯ್ಯಾ ಅಂಗಾರ್ ಥಯ್ಸಾನ್ ಕಾಂಟೊ ಫುಲ್ತಾ ಆತಿ ಥಯ್ಸಾಂತ್ಲ್ಯಾ[illegible] ಸೊಲಾಯ್ ಆಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ದೊಂಗ್ರಾಂಚೊ ಏಕ್ ಆಕಾಂತಾಚೊ ಕಡೊ ಆನಿ ಪಯ್ಲ್ಯಾ[illegible] ರೂಂದ್ ಏಕಾಳ್ ಪಾತ್ರಾನ್ ವ್ಹಾಂವ್ಚಿ ಸ್ಫುರಾಯ್ ಶರಾವತಿ ನ್ಹಂಯ್ ಆಪ್ಲೆಂ ಸಗ್[illegible] ಉದಕ್ ಘೆವ್ನ್ ಏಕಾಚ್ ಧಪ್ಯಾನ್ ಚಾರ್ ಸಾಂಚ್‌ಕಡ್ಯಾನ್ ವಾಟೊ ಕಾಡು[illegible] ಣವ್ಶೆಂ ಸಾತ್ ಫೂಟ್ ಸಕಲ್ ಉಡಿ ಘೆತಾ!..... ಸಕಲ್ ಏಕ್ ಪತ್ಯಾ ಸಾರ್ಕೊ ನ್ಹಂಯ[illegible] ಪತಿ ಲಾಗಿತ್ ಜಾಚ್ಯಾ ಮುಯಾರ್ ಮಂದಾಯಿಚೊ ದಿಸ್ತಲೊ ಯೆಮೊ ಪ್ರೆಡ್ಲೊ ಘಾತ[illegible] ಆಸಾ. ತಾಚೆರ್ ಹಿ ಉದ್ಕಾಚಿ ರಾಸ್ ಪಡ್ತಾ ಆನಿ ಪಡ್ಟಾಂ ಪಡ್ಟಾಂ ಧವೆಂ ಫ[illegible] ಪೀಠ್ ಜಾವ್ನ್ ವತಾ!'

('ಉಜ್ವಾಡಾಚೆ ಸೂರ್')

ಚಂದ್ರಕಾಂತ್ ಕೇಣಿ ಪತ್ರಕಾರ್ ಆನಿ ಕಥಾಕಾರ್, ತಶೆಚ್ ಏಕ್ ಬರ್ಯಾಪಯ್ಕಿ ...ವಾಸ್‌ವರ್ಣನ್‌ಕಾರ್. ಕೆನ್ನಾ ಕೆನ್ನಾ ತಾಂಚ್ಯೊ ಕಥಾ ನಿಬಂಧ್ ಪ್ರವಾಸ್‌ವರ್ಣನಾಂಚ್ಯಾ 'ಮಾರೇಶಾಂವೆಲ್ಯಾನ್ ಯೆತಾತ್ :

'..... ಕೃಷಿಚೆಂ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಕ್‌ಲಾಗೂನ್ ಆಸುಂ, ನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ನಿಸರ್ಗಾಚೆ ...ಚನೆಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಆಸುಂ, ಹ್ಯಾ ದೊಂಗ್ರಾಂಚ್ಯಾ ಮಾಥ್ಯಾರ್ ಸಾಡೆ ಸ ಹಜಾರ್ ...ೂಟ್ ಉಂಚಾಯೆರ್ ಕೆನ್ನಾಯ್ ಸುಕನಾ ಅಸೊ ಹೊ ತಲಾವ್ ಹಾಂಗಾ ಉಲ್ಲಾ. ...ೃ ತಲಾವಾಕ್ ಲಾಗೂನ್‌ಚ್ ಹ್ಯಾ ಶಾರಾಕ್ ನೈನಿತಾಲ್ ಮ್ಹಣ್ತಾತ್... ಚಿತ್ರ್‌ಕಾರ್ ...ಂಗಾಂತ್ ರಂಗ್ ಭರ್ರೂನ್ ನವೊ ರಂಗ್ ತಯಾರ್ ಕರ್ತಾ ಹೆಂ ಆಮಿ ಜಾಯ್ತೆ ...ಾಪ್ಪಂ ಪಳಯ್ಲಾಂ. ಪುಣ್ ನೈನಿ ಶಿಖಿರಾವೆಲೊ ಸೂರ್ಯೋದಯ್ ಆನಿ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ್ ...ಾಂಗಾ ಖಿಣಾ ಖಿಣಾಂಕ್ ನವೆ ರಂಗ್ ಉಕ್ತಾಯ್ತಾ, ನಿಳ್ಯಾ ರಂಗಾಚೆರ್ ನದರ್ ಥಿರ್ ...ಾಂವ್ಚೆ ಆದಿಂಚ್ ಥಂಯ್ ಗುಲಾಬಿ ರಂಗ್ ದಿಷ್ಟಿ ಪಡೂಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾ ಆನಿ ಮಾಗಿರ್ ...ೂರ್ಯ್ ವಯ್ರ್ ಯೆಂವ್ಚೆ ಆದಿಂಚ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾಕ್ ಉಜ್ವಾಡ್ ಫಾಂಕ್ತಾ. ದೆವಾಚೆಂ ಚಿತ್ರ್ ...ಂಗಯ್ತಾನಾ ಚಿತ್ರ್‌ಕಾರ್ ತೇಜೋವಲಯ್ ದಾಖಯ್ತಾ ತಶೆಂ ತೇಜೋವಲಯ್ ಹ್ಯಾ ...ಮಶಿಖಿರಾ ಭೊಂವ್ತಣಿಂ ಹಾಂಗಾ ದಿಸ್ತಾ. ಆದ್ಯ ಚಿತ್ರ್‌ಕಾರಾನ್ ತೇಜೋವಲಯಾಚಿ ...ಲ್ಪನಾ ಹಾಂಗಾಚ್ ಘೆತ್ಲಿ ಆಸುಯೆ. ಸೂರ್ಯ್ ಮಾಥ್ಯಾರ್ ಆಯ್ಲೊ ತರೀ ಆಂಗಾಂತ್ಲೊಂ ...ುಡ್ಕುಡೊ ಉಣೊ ಜಾಯ್ನಾ. ಉರ್ಫಾಟೊ ವಾರ್ಯಾಚ್ಯಾ ಝೊತಾಸರ್ತಿಂ ತೋ ವಾಡ್ಟಾ. ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಾಚ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಸಗ್ಳೊ ಪರ್ವತ್ ಭಾಂಗ್ರಾಚೊ ಜಾತಾ. ಸ್ವರ್ಗ್‌ಲೋಕ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸುವರ್ಣನಗರಿ ಅಶಿ ಕಲ್ಪನಾ ಜ್ಯಾ ಕವಿನ್ ಮುಳಾಂತ್ ಕೆಲಿ ತೊ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಾವೆಳಾರ್ ನೈನಿ ಶಿಖಿರಾಚೆರ್ ಪಾವಿಲ್ಲೊ ಆಸೂಂಕ್ ಜಾಯ್.'

('ನೈನಿತಾಲ್ ಜಂಯ್ ಏಕ್ ಯಾದ್ ಗೊತೆಲಿ')

('ಕುಳಾಗರ್' ಜನವರಿ 1984)

ವೃತ್ತಪತ್ರೀಯ್ ಸ್ವರೂಪಾಚೆ ನಿಬಂಧ್ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ಚಡ್ ನಾತ್. ರವೀಂದ್ರ ಕೇಳೇಕಾರ್ ಹಾಣಿ ಏಕಾ ತೆಂಪಾರ್ ವೃತ್-ಪತ್ರಾಂ ಚಲಯ್ಲ್ಯಾಂತ್ ಆನಿ ಜಾಯ್ತಿಂ ವೃತ್ತಪತ್ರೀಯ್ ಲಿಖಾಣ್ ಕೆಲಾಂ. ಚಂದ್ರಕಾಂತ್ ಕೇಣಿ ಹೆ ತರ್ ಪಿಂಡಾನ್ ಆನಿ ವ್ಯವಸಾಯಾನೂಯ್ ಪತ್ರ್‌ಕಾರ್. ವೃತ್ತ ಪತ್ರೀಯ್ ಸ್ವರೂಪಾಚೆ ಜಾಯ್ತೆ ನಿಬಂಧ್ ತಾಣಿ ಬರಯ್ಲ್ಯಾತ್ ತಾಂಚಿ 'ತರೆತರೆಚಿ ಸಂವಂಗಾಂ' ಹಾಚಿ ಗವಾಯ್ ದಿತಾ. ಅ. ನಾ. ಮ್ಹಂಬ್ರೊ ಹಾಂಚೊಯ್ ಹ್ಯಾ ವಾಠಾರಾಂತ್ ಥೊಡೊಥೊವ್ ವಾವ್ರ್ ಆಸಾ. 'ಕುಳಾಗರ್' ಮ್ಹಯ್ನ್ಯಾಳ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯೊ ತಾಂಚ್ಯೊ 'ಗಜಾಲಿ' ಅಶೆತರೆಚ್ಯೊ. ತಾನಾಜಿ ಹಳರ್ಣ್‌ಕಾರಾಕೂಯ್ ಅಸಲೆಂ ನಿಬಂಧ್‌ಲೇಖಿನ್ ಬರೆಂ ಸಾದ್ಲಾಂ. ಮರಾಠಿಂತ್ Personal Essay ಲಘುನಿಬಂಧ್ ಮ್ಹಳಾಂ. ನಾ. ಸೊ. ಫಡ್ಕೆನ್ ಹಾಕಾಚ್ ಗುಜಗೋಷ್ಟಿ ಮ್ಹಳ್ಯಾತ್. 'ಗುಜಗೋಷ್ಟಿ' ಮ್ಹಣ್ಟೆಂಚ್ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ಗಜಾಲಿ ಸ್ಹಯ್‌ಮೂಂ? ಗಂಭೀರ್ ವ ನರ್ಮವಿನೋದಿ ನಿಬಂಧ್‌ಕಾರಾಂ ಮದಿಂ ವಿ.ಜ. ಉಸ್ಗಾಂವ್ಕಾರ್ ಹೆಂ ಏಕ್

ಖೂಪ್ ವರ್ಸಾಂ ಘೊಳ್ಳೆ ನಾಂವ್. ಸ.ರಾ.ನಾ ನಾಯಕಾಂನಿಂಯ್ ಕಾಂಯ್ ವೈಚಾರಿ
ಸ್ವರೂಪಾಂಚೆ ನಿಬಂಧ್ ಬರಯ್ಲ್ಯಾತ್.

ವಿನೋದಿ ನಿಬಂಧ್ :

ಕೊಂಕಣೆಂತ್ ವಿನೋದಿ ನಿಬಂಧ್‌ಕಾರಾಂ ಮದೆಂ ದತ್ತಾರಾಮ್ ಸುಖ್ಠಣ್‌ಕಾ ಶಂಕರ್ ಭಾಂಡಾರಿ, ಕಿಸನ್ ಕಾಮತ್, ಅ.ನಾ. ಮ್ಹಾಂಬ್ರೊ, ಅರುಣ್ ಸಿಂಗಬಾಳ ಅರುಣ್ ಸುಖ್ಠಣ್‌ಕಾರ್, ಗಜಾನನ್ ಜೋಗ್ ಹಾಂಚಿಂ ನಾಂವಾಂ ಘ್ಯಾವ್ಯಾಂ ಪಕ್ಷ್ಯಚಿಂ. ಹಾತೂಂತ್ಲೆಂ ದತ್ತಾರಾಮ್ ಸುಖ್ಠಣ್‌ಕಾರ್ ಆನಿ ಅ. ನಾ. ಮ್ಹಾಂಬ್ರೆ ಸಾತ್‌ತ್ಯಾನ್ ಬರಯ್ತ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾತ್ ಆನಿ ತಾಂಚಿಂ ನಿಬಂಧಾಂಚಿಂ ಪುಸ್ತಕಾಂಯ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾಂತ್. ಕಿಸನ್ ಕಾಮತ್ ಗೋಂಯ್ ಮುಕ್ತೆಂ ಜಾಯ್ತ್ ಸಾವ್ತ್ ಬರಯ್ತಲೆ ಖಂಯ್ ಪಿಸಾ. ಶಂಕರ್ ಭಾಂಡಾರಿ ಥೊಡೆಂ ಮಟೆಂ ನಿಬಂಧ್ ಬರಯ್ಲ್ಯಾತ್ ಆ ವಾಚ್ತಲ್ಯಾಂಕ್ ಹೊ ಬರೊಪ್ಪಿ ತಾಕತಿಚೊ ಹೆಂ ಸಾದ್ಯುಪಾಕ್ ವೇಳ್ ಲಾಗನಾ. ಪಿ. ಉಸ್ಕಾಂವ್ಕಾರ್ ಆನಿ ಪ್ರಕಾಶ್ ಥಳಿ ಹಾಂಚ್ಯಾಯ್ ನಿಬಂಧಾಂನಿ ಕೆನ್ನಾ ಮೋವ್‌ಕೆ ವಿನೋದ್ ಮೆಳ್ಟಾ. ಜೋಗ್ ಚಿಪ್‌ಟ್ಯೊ ಕಥಾ ಬರಯ್ತಾ (ತಾತೂಂತ್ ವಿನೋದಾಂ ಆಸ್ತಾ). ಅರುಣ್ ಸುಖ್ಠಣ್‌ಕಾರ್ ಚಿಪ್‌ಕೊ 'ವರ್ಸಾಕ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ್ ಥೊಂಪ್ಡೆ' ಚ ಟಿಪಣಾಂ (ಹಾಸಾಚ್ ವೃತ್ತಪತ್ರೀಯ್ ನಿಬಂಧ್ ಮ್ಹೂಣ ಯೆತಾ) ಅರುಣ್ ಸಿಂಗಬಾಳ ನವಲಿಕಾಂ ವಾಂಗ್ಡಾಚ್ ಥೊಡೆಥೊಡೆ ಸಾತ್‌ತ್ಯಾನ್ ನಿಬಂಧ್ ಬರಯ್ತಾ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಸಿಂಗಬಾಳಾಕ ಸಾತತ್ಯ ನಾಸ್ಲೆಂ ತರೀಯ್ ವಿನೋದಿ ನಿಬಂಧ್ ತಾಂಕಾಯ್ ಸಾದ ಹೆಂ ಜಾಣವ್ತಾ.

ಕಾಂಯ್ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂಚೆ ವಿನೋದಿ ನಿಬಂಧ್ ಕೇವಳ್ ಹಾಂಸಯ್ತಾತ್. ಹಾಂಸ ಹಾಂಸ್ತಾಂ ಅಂತರ್ಮುಖ್ ಕರೂನ್ ವೊಳ್ಕ್ಯಾಂತ್ ಉದಕ್ ಹಾಡೂಂಕ್ ಲಾಯ್ಕ ಕಾಂಯ್ ನಿಬಂಧ್ ಕೊಂಕಣೆಂತ್ ಆಸಾತ್. ಚಾರ್ಲಿ ಚಾಪ್ಲಿನಾಚೊ ವಿನೋದ ಅಶೆತರೆಚೊ ಆಸ್ತಾಲೊ. ಮರಾಠಿಂತ್ಲೆ ಪು.ಲ. ದೇಶಪಾಂಡೆ ಆನಿ ಜಯವಂತ್ ದ ಹಾಣೆಂಯ್ ಹಿ ಟಿಲಾಫ್ ಥೊಡ್ಯಾಥೊಡ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣಾಂತ್ ಆಪ್ಲಾಲ್ಯಾ ವಿನೋ ಬರಪಾಂತ್ ಸಾದ್ಲ್ಯಾ. ಪು.ಲ.ಚೆಂ 'ಬಟಾಟ್ಯಾಚಿ ಚಾಳ್' ಹಾಂಸಯ್ತಾಂ ಹಾಂಸಯ್ತಾ ನಿಮಾಣ್‌ಚ್ಯಾ 'ಚಿಂತನಾಂ'ತ್ ಅಂತರ್ಮುಖ್ ಕರ್ತಾ. ದಳವಿಚೆಂ 'ಸಾರೆ ಪ್ರವಾಸಿ ಘಡಿಚೆ ಹ್ಯಾಂಯ್ ಪುಸ್ತಕಾಂತ್ ಅಶೆತರೆಚೊ ಅನ್ಭವ್ ವಾಚ್ಯಾಂಕ್ ದತ್ತಾರಾಮ್ ಸುಖ್ಠಣ್‌ಕಾರಾಂಚೆರ ಪು.ಲ ಆನಿ ದಳವಿ ಸಾರ್ಕ್ಯಾಲ್ಯಾಂಚೊ ಹೆ ಬಾಬ್ತಿಂತ್ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ ಪ್ರಭಾವ್ ಪಡ್ಲಾ ಕಾಯ ದಿಸ್ತಾ. ತಾಂಚೆಂ 'ಮಾಕೆಲ್' ಹೊ ನಿಬಂಧ್ ವಾಚ್ತನಾ ಹೆಂ ಜಾಣವ್ತಾ. ಸುರ್ವಾತಿಕ ವಿನೋದಾಚ್ಯಾ ಆಂಗಾನ್ ವಚ್‌ಪಿ ಹೊ ನಿಬಂಧ್ ಅಖೇರಕ್ ಹಳ್ಳೊ ಆನಿ ಭಾವುಕ ಜಾತಾ.

'ಆಜ್ ಮಾಕೆಲಾಚಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕಶಿ ಆಸಾ? ಆಮ್ಚೆ ತೆವಟೆನ್‌ಚ್ಯಾ ಹೆರ್ ಸಗ್ಳ್ಯಾ ಗಾಂವಾಂ ಭಾಶೆನ್ ಮಾಕೆಲಾಕ್‌ಯ್ ಆಜ್ ಆಸ್ತುಪ್ತು ಕಳಾ ಲಾಗ್ಲ್ಯಾ, ಸಗ್ಳೆಚ್ ಜಾಣ

ಂವ್ ಸೊಡೂನ್ ಶಾರಾಂನಿ ವಚೂಂಕ್ ಲಾಗ್ಲ್ಯಾತ್..... ಅಶಾವೆಳಾರ್ ಮ್ಹಗೆಲೆ ಂವ್ಕಾರ್ ಗಾಂವ್ ಸೊಡೂನ್ ಮುಂಬಯಿಚ್ ನ್ಹಯ್ ತರ್ ತಾಚೆಯ್ ಫುಡೆಂ ಗೆಲೆ ರ್ ವಾಯ್ಟ್ ದಿಸ್ಚಾಚೆಂ ಕಾರಣ್ ನಾ. ಪುಣೂನ್ ಬುದ್ಧಿಕ್ ಪಟ್ಲ್ಯೊ ಮ್ಹಣೂನ್ ಗ್ಲ್ಯೊಚ್ ಗಜಾಲಿ ಮನಾಕ್ ಪಟನಾತ್ ಆನಿ ಹಾಕಾ ಲಾಗೂನ್ ಹಾಂತುಣಾರ್ ಡ್ಚಕರ್ ಮಾಶೆಲಾಚಿಂ ಯಾದ್ ಯೆತಾ ಆನಿ ವಾಯ್ಟ್ ದಿಸ್ತಾ. ಪೊರ್ಣಿಂ, ಮ್ಹಜ್ಯಾ ರ್ಗಪಣಾಂತ್ಲೆಂ ಮಾಶೆಲ್ ಆಜ್ ನಾ. ಎಕಾ ವೆಳಾರ್ ಹರಿ ಶೆನಾಯ್‌ಕಾರ್ ದೇವಕಿಕೃಷ್ಣಾ ಖಿಖಾರ್ ಶೆನಾಯ್ ವಾಜಯ್ತಾಲೊ : ತಾಣೆಂ ರಾಮ್‌ನವಮಿಕ್ ದನ್ಪಾರಾಂ ವಾಜಯ್‌ಲ್ಲೊ ಸಾರಂಗ್ ಆನಿ ಧೆಣ್ಲ್ಯಾ ಪಾಡ್ವ್ಯಾಚ್ಯಾ ಗಾವ್ಡ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ರಥಾ ಮುಖಾರ್, ಶೆನಾಯೆವಯ್ಲ್ಯಾನ್ ಣ್ಯಾಕ್ ವಾಜಯಿಲ್ಲೊ ಜಯ್‌ಜಯ್‌ವಂತಿ ಹಾಂಚೊ ಸೂರ್ ಹೊ ವೇಳ್ ಲೆಗಿತ್ ಮ್ಹಜ್ಯಾ ಕಾನಾಂತ್ ಘುಮ್ತಾತ್... ಕೊಲ್ಹಾಪುರ್, ಬನಾರಸ್, ಗ್ವಾಲ್ಹೆರ್ ಹಾಂಗಾಚ್ಯೊ ಖೊಬ್ ಶೆನಾಯೊ ಆಯ್ಕಲ್ಲ್ಯೊ ಹಾಂವೆಂ. ಪುಣ್ ಹರಿಚೆ ಫುಂಕೆಚಿ ಗೋಡಿ-ಅಜೂನ್ ಮೆಳ್ಚಿಚ್ ಆಸಾ...'

'ಹಾಂವೆಂ ಮ್ಹಳೆಂ ಮಾಶೆಲ್ ಗಾಂವ್ ಫೊಂಡೆಂ ತಾಲೂಕ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮಾಥ್ಯಾರ್ ಆಸಾ! ದಿವಾಳೆಚೊ ದುಸ್ರೊ ಕಾಯ್ ತಿಸ್ರೊ ದೀಸ್. ಘರಾನ್ ಘರ್ ಮೇಣ್‌ವಾತಿ ಆನಿ ಪಣ್ತ್ಯೊ ಹಾಂಚಿ ದೀಪಾರಾಧನಾ ಲಾಗ್ಲ್ಯಾತ್. 'ಹರಿ ರೆ ಮಾರ್ಝ್ಯಾ, ಪಾಂಡುರಂಗಾ' ಹ್ಯಾ ಪದಾಚೆ ಚಾಲರ್ ದೇವಕೀ ಕೃಷ್ಣಾಚೊ ರಥ್ ಪಯ್ತ್ಲ್ಯಾನ್ ನಾಚತ್ ಯೆತಾ. ರಥ್ ನಾಚಯ್ತಲ್ಯಾ ಮನ್ಶಾಂಚ್ಯಾ ಪಾಯಾಂಕ್ ಲಾಗೂನ್ ಉಡಿಲ್ಲೊ ಧುಲ್ಲ್ ಚನರ್‌ಜೋತಿಂಚ್ಯಾ ಉಜ್ವಾಡಾಂತ್ ಸ್ಪಷ್ಟ್ ದಿಸ್ತಾ. ಮೇಣ್‌ವಾತಿ ಪಾಲಂವ್ಕ್ ನಾತ್‌ಮೂಂ? ಆಕಾಸ್ ದಿವೊ ಆನಿಕ್ ವಯ್ರ್ ವಚೂಂಕ್ ಜಾಯ್? ರಥಾಘಾಟ್ಲ್ಯಾನ್ ಲಾಲ್ಪಿ ಯೆತಲಿ. ಪಣ್ತ್ಯಾಂನಿ ಘಾಲ್ಲೆಂ ತೇಲ್ ಪಾವ್ತಲೆಂ ಮೂಂ? ಆನಿ ಇತ್ಲ್ಯಾಂತ್ ಹರಿ ಶೆನಾಯ್‌ಕಾರ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಶೆನಾಯೆಕ್ ಫೂಂಕ್ ಘಾಲ್ತಾ. 'ಆನಂದಾಚ್ಯಾ ಕಂದ್ ಕರಿ ಹಾ... 'ನಾ ಮ್ಹಜೆಂ ಚುಕ್ಲೆಂ. ಮ್ಹಜೆಂ ಮಾಶೆಲ್ ಫೊಂಡೆ ತಾಲೂಕಾಚ್ಯಾ ಮಾಥ್ಯಾರ್ ನಾ. ಮ್ಹಜೆಂ ಮಾಶೆಲ್ ಮ್ಹಜೆ ಯಾದಿಸ್ತಿಚ್ಯಾ ಕರಣಾಂತ್ ಆಸಾ. ಮ್ಹಜೆ ಜಿಣೆಂತ್ಲಿ ಸಗ್ಳ್ಯಾಂತ್ ಅಧಿಕ್ ಮೊಲಾಚಿ ವಸ್ತು ತಿ!'

('ಮಾನ್ನಿ ಪುನವ್' 1977)

ಶಂಕರ್ ಭಾಂಡಾರಿಚೊ ನಿಬಂಧ್ ಸಂಗ್ರಹ್ ಯೆಂವ್ಕ್ ನಾತಿಲ್ಲ್ಯಾನ್ ತಾಚೆ ನಿಬಂಧ್ ನೆಮಾಳ್ಯಾಂನಿ ಸೊದ್ಚೆ ಪಡ್ಟಾತ್. ತಾಂಚಿ ಸ್ವತಾಚಿ ಅಶಿ ಏಕ್ ಧಾಟ್ಣಿ ಆಸಾ. ಕಾಂಯ್ ನಮೂನೆ :

ಅಧ್ವಾ ಕಶೊ ಘಾಂಕರ್ತಾತ್ ಹಾಜೆವಿಶಿಂ :

'ಗೊಂಯಾಂತ್ ಆಮ್ಚೆ ಆದ್ಲೆ ಗಾಜಿಲ್ಲೆ ನಾಯಬ್ ರಾಜ್‌ಪಾಲ್ ಪರ್ಥೂನ್ ಯೆತಾತ್ ಅಶೆಂ ಎಕಾ ಜಾಗ್ಯಾರ್ ಗೆಲ್ಲೆಕಡೆನ್ ಕಳ್ಳೆಂ 'ಥಂಯ್ ಬಶಿಲ್ಲೆ ಕಡೆನ್ ಎಕ್ಲ್ಯಾನ್ ಸೂರ್ ಜೊಡ್ಲೊ. 'ಹಾಂವೆಂ ಸಾಂಗೂಂಕ್ ನಾಶಿಲ್ಲೆಂ? ಏಶಿಯಾಡ್ ಜಯ್ತ್‌ವಂತ್

ಕರೂಂಕ್ ತಿಣೆ ತಾಕಾ ಪ್ರೇರ್ಲೊ. ತೆಂ ಕಾಮ್ ಸೊಂಪ್ಲೆಂ. ಆತಾಂ ಚೊಂಗ
ಜಯ್ತ್ವಂತ್ ಕರಪಾಕ್ ತೀ ತಾಕಾಚ್ ಫಾವ್ಲಿ... ಪರ್ಶಿ ಹ್ಯಾ ಪಿರಾಯೆಚೆರ್ ಪಾ
ಪಯ್ಲೆಂ ಆಯ್ಲೆಂ ಕೆನ್ನಾಚ್ ಉಲೊವ್ನ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ನಾತ್‌ಲ್ಲೆಂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ್ ತಾಕಾ ಮೆಳ
ಆಶಿಲ್ಲೆಂ. ಪುಣ್ ಏಕ್ ಘಟ್ಟುಕ್ ಫುಡೆಂ ಪಾಪ್ಟ್ಯಾಚಿ ಆಸಾ. ತೀ ತಾಕಾ ಪಯ್ಲೆಂಚ್ ಕ
ನಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತೊ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾರ್ ಕಸಲೊ? ತಾಚೊ ಧಂದೊ ಪರ್ಶಿಂ ಬಾಕಾವಳಿಚೊ
ಬಾಕಾವಳ್ ಪ್ರ್ಯಾಕ್ಟಿಸ್ ಘೊಡ್ ಲಾಗಿಲ್ಲೊ ಕೊಣ್ ಪುಣ್ ಯೆತಲೊಚ್. ರಾಜ್‌ಕಣಿ
ಲೊಕಾಂಚೆ ಘೊಡ್ ಚಡ್. ಪ್ರ್ಯಾಕ್ಟಿಸ್ ತಾಚ್ಯಾ ಬಾಕಾವಳಿಂತ್ ರಾಜ್‌ಕರ್ಣಿ ಚಡ
ಯೆತಾತ್. ದೆಖೂನ್ ಹೆರ್ ಪಿರಾಯೆಚಾಂ ಬಾರಾಬರ್ (ಬರೆಂ ಜೆವಣ್ ದಿಂವ್ಚೆಂ
ಸೊಡುನ್) ತಾಕಾ ರಾಜ್‌ಕಾರಣ್ ಬರೆಂಚ್ ಕಳ್ಳಾ ಆಸೊ ತಾಚೊ ಪ್ರ್ಯಾಮಾಣಿ
ಸಮಜ್. ಪತ್ರೆಂಚ್ ನ್ಹಯ್, ತರ್ ಮುಖೆಲ್ ಪಯ್ಲೆಂ ವಿಧಾನ್‌ಸಭೆಚೆಂ ವಿಸರ್ಜನ
ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಆಮ್‌ದಾರ್ ಮುಖ್ಯಾಂತ್ ಉಬೊ ರಾವ್ಚೆಲಿಯ್ ತಾಣೆ ತಯಾರಿ ಕೆಲ್ಯಾ. ತಾಕ
ಲಾಗೊನ್ ಘುಪ್ಪ್ಯಾ ಮತದಾರಾಂಕ್ ತೆಣೆ ಘಾಲ್ಲೆಂ ಪಾಟ್ಯಾ... ಆಮ್ಚ್ಯಾ ದೇವಾ
ಮಂತ್ರ್ಯಾಚಿ ರಾಜಿನಾಮೊ ದಿಲೆ ಮುಖ್ಯಾಂತ್... ಹಿ ಖಬರ್ ತಾಣೆ ಆಪಾಂತರ್ ಆಯ್ಕಲ್ಲಿ
ತಾಣೆಂ ಪತ್ರಾಕ ಸಾಂಗ್ಲೆಂ ತಾಣೆಂ ರಾಜಿನಾಮೊ ಅಪ್ಲ್ಯಾಚ್ ಹಾತಾಂತ್ ದಿಲ್ಯಾವ
ತೊಂಡಾರ್ ಸೊವ್ವೊ ತಸಲೆ ಘಾರೆನ್ ಹೆಂಯ್ ಗಜಾಲಿಚೊ ಬಾರಾಸೊ ಕೆಲೊ. ಹಿ
ಗಜಾಲ್ ದೆಗ್ಳ. ಘಾಟಂ ಸ. ಪ್ರಾಪ್ತ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್ ವಿರ್‌ಧ್ಯಾಚ್ ಹೆ
ಪಾಪ್ಲೊಂಕ್ ಸೊಡೂನ್ ಗೆಲೆ, ತೆನ್ನಾ ಪಯ್ಲೆ ಜೆಪಜೆ ತಾಂಚೆವಿಶಿಂಚೆ ಖಬರ್ ಹಿ ಆಧಾ
ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿ ಕಳ್ಳಿ. ಆಧ್ಯಾ ಬರಿಯ್ ಸುರು ಜಾತಾ ತಿ ಕಳ್ನಾ. ಪ್ರೂಫ್ ತಿಕಾ ಏಕ್
ಮೊಟಾರಿಚೆಂ Self starter ಆಸೊಂಕ್ ಜಾಯ್.

('ವಾ ಪ್ರುಶ್ಯಾರ್ ವಾತಾಕ್' : 'ಕುಳಾರ್' ದಿವಾಳಿ 1983

ಬಾಯ್ಲಾಂಚೀ ಬದ್ಧಡಿವಿಶಿಂ :

ಆದಾಂವ್ ಆನಿ ಏವಾಚೆ ಕಾಣಿ ಆಮ್ಕಾಂ ಖಬರ್ ಆಸಾ. ಏಡನಾಚ್ಯಾ ಬಾಗೆಂತ್ ದೊಗಾಂಯ್ ಮೊಜಾ ಮಾರೂನ್ ದಿಸ್ ಸಾರ್ತಾಲಿಂ. ಪುಣ್ ಏಕ್ ದಿಸ್ ಏವಾಚಿ ಜೀಬ್ ಚಾಕ್ಲಿ ಆನಿ ತೆ ಬಾಗೆಂತ್ಲೆಂ ಜೆಂ ಫಳ್ ಖಾಂವ್ಕ್ ಮನಾ ಕೆಲ್ಲೆಂ ತೆಂಚ್ ಫಳ್ ತಿಣೆ ಖಾಲೆಂ. ದೇವಾಕ್ ಪಾಲ್ಲಿ ಘರ್‌ಘರಿ. ತಾಣೆಂ ದೊಗಾಂಕೂಯ್ ಸಕಯ್ಲ್ಯಾ ಧರ್ತರೆರ್ ಧಾಂವ್ಡಾವ್ನ್ ದಿಲಿಂ. ಹಾಂಗಾ ತಿಂ ದೊಗಾಂಯ್ ಮನಿಸ್ ಕುಳಾಯೆಚೆಂ ಮುಳಾವೆಂ ಜೊಡ್ಪೆ ಥರ್ಲಿಂ. ಆದಾಂವಾಚ್ಯಾನ್ ಪರ್ಶಿಂ ಏವಾಕ್ ಆದಾಂವ್‌ಯೆತಾಲಿ ಪುಣ್ ತಾಣೆಂ ತೆಂ ಕಾಮ್ ಕೆಲೆಂ ನಾ. ದೆಖೂನ್ ಆದಾಂವಾಕೂಯ್ ಏವಾ ಪಾಂಗ್ರಾ ಖ್ಯಾಸ್ತ್ ಘೊಗ್ಲಿ ಪಡ್ಲಿ. ಪುಣ್ ಆಸಿಕ್ ಏಕ್ ಗಜಾಲ್ ಘಡ್ಲಿ. ತೀ ಮೂಳ್ ಕಥೆಂತ್ ಸಾಂಗೂಂಕ್ ನಾ. ತೀ ಪ್ರುಶ್ಯಾರ್ ಆದಾಂವಾಕ್ ಆಸಿಕ್ ಏಕ್ ಜಬರ್ದಸ್ತ್ ಖ್ಯಾಸ್ತ್ ಖಾಂವ್ಕ್ ಪಡ್ಲಿ. ಏವಾಚೆ ಥಾರ್ ನಾಸ್ತಾನಾ ಬದ್ಧಡಿ ಜಿವೆಚೊ ಆದಾಂವ್ ನಾಸ್ತಾಚೊ ಬಳ್ ಜಾಲೊ... ಬಾಯ್ಲಾಂಚೆ ಹಿ ಥಾಂಬಾನಾಶಿಲ್ಲಿ ಬದ್ಧಡ್ ಆಸಾ ತೀ ಸದಾಂಚ್

ಪ್ಸಾಂಚೊ ಅಜಾಪಾಚೊ ಆನಿ ಭೆರೆವ್ನ್ ಪಡ್ಪೆಲೊ ಏಕ್ ಪಿಶಯ್ ಜಾವ್ನ್ ಪಡ್ಲಾ/ ಆಸಿ ನಾಮ್ನೆಚ್ಯಾ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂನಿ ಹಾಚೆರ್ ನಾನಾ ತರ್ಕ್ ಪಿತರ್ಕ್ ಚಲಯ್ಲೆ.....'

('ಭೆಡ್ಡೊ ಘೊವ್ ಆನಿ ತಾಜಿ ಮೊಸಿ ಬಾಯ್ಲ್'
'ದಿವ್ಲಿ' ದಿವಾಳಿ 1984)

ಪ್ ಉಕ್ತಾವ್ನಿ :

'ಆತಾಂ ಹಾಂವ್ ಆಂಕ್ವಾರೂಚ್ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಉಲ್ಲೊಂ? ಹ್ಯಾ ಪ್ರಸ್ನಾಚಿ ಜಾಪ್ ವಪ್ ದಿಸ್ತಾ ತಿತ್ಲಿ ಸೊಪಿ ನ್ಹಯ್. ಇತ್ಲೆಮೆರೆನ್ ಕಿ ಹಾಂವ್ ಆಂಕ್ವಾರ್ ರಾವ್ಲಾಂ ಯ್ ಉಲ್ಲಾಂ ಹೆಂ ಸಾಂಗಪ್ ಲೆಗಿತ್ ಮಾತ್ತೆಂ ಅವಘಡ್. ಪುಣ್ ಪಿನೋದಾನ್ ಂವ್ ಕೆನ್ನಾಯ್ ಮ್ಹಣ್ಟಾಂ, 'ಮ್ಹಜೆ ಘರ್‌ಕಾನ್ನಿಚೆಂ ಲಗ್ನ್ ಆಜೂನ್ ಮೆರೇನ್ ಂವ್ಕ್ ನಾ.' ಅಶಾ ವೆಳಾರ್ ತುಮಿ ಮ್ಹಣ್ಟಲಿಂ, ಆ್ಯ ಆಜೂನ್‌ಯ್ ಹ್ಯಾ ಸ್ಟಾಲ್‌ಮ್ಹಾತಾರ್ಯಾಕ್ ಲಗ್ನಾಚಿ ಉಮೆದ್ ಆಸಾ ಕಾಂಯ್ ಕಿತೆಂ? ಖರೆಂ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಸ್ಲ್ಯಾರ್ ಕಾಂಯ್‌ಚ್ ಆಜಾಪ್ ನಾ... ಪುಣ್ ಪ್ರಸ್ನ್ ಯೆತಾ ತೊ ಲಗ್ನ್ ಸಂಸ್ಥೆಚೊ. ಯಾರ್ ಯೆತಕಚ್ ಚಲ್ಯಾನ್ ವ ಚಲ್‌ಯೆನ್ ಹೆ ಸಂಸ್ಥೆಂತ್ ಆಪ್ಣಾಂಕ್ ಗುರ್ಫಟಾವ್ನ್ ೆವ್ನ್ ಚುಕನಾತಿಲ್ಲಿಂ ಕರ್ಮಾ ಸಾರೊದಾರಾಕ್ ಕರಿತ್ ರಾಪ್ಪಂ ಕಾಯ್ ಕಿತೆಂ? ಟ್ಟನ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಎಕ್ಲುರ್‌ಪಣಾಚೊ ಜೊ ವಿಚ್ಛೇದ್ ಕರ್ತಾ ವ ಚಿರ್‌ಫಾಡ್ ಕರ್ತಾ, ತೆನ್ನಾ ಕಾ 'ಲಗ್ನ್ ಆನಿ ಫಾಂಸಾರ್ ವಚಪ್ ಹೆಂ ಮನ್ಯಾಚ್ಯಾ ಪ್ರಾರ್ಕ್ತನಾಂಕ್ ಬರಯಿಲ್ಲೆಂ ಸ್ತಾ' ಅಶೆ ಉದ್ಗಾರ್ ಯೆತಾತ್. ತೆಂ ವಾಚ್ತಕಚ್ ಮ್ಹಜೆಂ ಸಾರ್ಕಲ್ಲೊ ಸಾಡೊಸುದೊ ತ್ಲೊ ಬರೊ ಆಸಾ ಹೆಂ ಯೆವ್ಜೂನ್ ಸ್ತ್ಯ ಜಾತಾ.'

('ಆನಿ ಹಾಂವ್ ಆಂಕ್ವಾರೂಚ್ ಉಲ್ಲೊ' 'ಚಿತ್ರಂಗಿ' ದಿವಾಳಿ 1984)

ಲಗ್ನಾಪಿರಿಂ ಶಂಕರ್ ಭಾಂಡಾರಿನ್ ಖೂವ್ ವರಸಾಂ ಪಯ್ಲಿ ದುಸ್ರೆ ಏಕೆ ಕಡೆನ್ ಬರಯ್‌ಲ್ಲೆಂ – 'ಲಗ್ನ್ ಪಳೊಂವ್ಚೆಂ ಕರೂನ್ ಆನಿ ಘರ್ ಪಳೊಂವ್ಚೆಂ ಬಾಂಧೂನ್' ಅಶಿ ಏಕ್ ಮ್ಹಣ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿಂತ್ ಆಸಾ. ತಾಂತ್ಲಿ ಘರ್ ಪಳೊಂವ್ಚೆಂ ಬಾಂಧೂನ್ ಹಿ ಮ್ಹಣ್ಲಿ ಕಾನಾಕ್ ತರೀ ಬರಿ ಲಾಗ್ತಾ. ಬಾಂದಿಲ್ಲೆಂ ಘರ್ ಆಪ್ಲೆಯ್ ಪಳೊವ್ನ್ ಯೆತ್ಯಾ ವತ್ಯಾಕ್ ದಾಖಿಂವ್ಕ್ ತರೀ ಮೆಳ್ಟಾ! ಪುಣ್ ಲಗ್ನ್ ಕರ್ತಕಚ್ ಆನಿ ಆನಿಕ್ ಪಳೊಂವ್ಚೆಂ ಕಿತೆಂ ಉರ್ತಾ ಕಾಯ್?..... ಲಗ್ನಾಚೊ ಪ್ರಸ್ನ್ ಹೊ ಸಂಸಾರಾಚೆ ಸುರ್ವೆ ಪಾಸೂನ್ ಅಸೊಚ್ ಉಸ್ಕನಾ – ಕಿ ಜೆ ಲಗ್ನ್ ಸಂಸ್ಥೆಂತ್ ಆಸಾತ್ ತೆ ಕೆನ್ನಾ ಕಾಯ್ ಭಾಯ್ರ್ ಸರೂಂಕ್ ಪಳೆತಾತ್ ಆನಿ ಜೆ ಭಾಯ್ರ್ ಆಸಾತ್ ತೆ ಭಿತರ್ ಸರೂಂಕ್ ಪಳೆತಾತ್? ಆನಿ ಹೆ ಸಂಸ್ಥೆಚ್ಯಾ ಡುಮ್ರ್ಯಾರ್ ರಾವ್‌ಪಿ ಮ್ಹಜೆ ಸಾರ್ಕೆಲೊ ವೆಲ್ಯಾ ಪ್ರಸ್ನಾಚಿ ಜಾಪ್ ಸೊದ್ಪಾಂತೂಚ್ ಖೊಶಿ ಮಾನ್ತಾ.'

('ಆಮ್ಚಿಂ ಲಗ್ನಾಂ ಕಾಯ್ ವಿಘ್ನಾಂ?'
'ಪುನವ್' ನೊವ್ವೆಂ 1972)

मांडावळ

पान

अमर कोंकणी - 57

संपादकाचे शरे

ह्या शणमासिकाचो 57-वो अंको भाग्र येताना ह्या नेमाळ्याच्या प्रकटनाची सुरुवात जाव्न 32 वर्सां संप्तात. ही एक व्हडा धादोस्कायेची संगत, सांगाताच आमच्या 'कोंकणी संस्थ्या'न आनी ताच्या निर्देशकांनी, कार्यकारी निर्देशकांनी वावऱ्याड्यांनी आनी चड करुन बरवप्यांनी आनी वाचप्यांनी काडल्ल्या वांव्टीचो आनी दिल्ल्या पाटिंब्याची रुज्वातयी ही जाव्नासा म्हण आमी म्हण्तांव. तुम्कां सर्वांक धन्यवाद.

ह्या संदर्भार आमच्या मायभाशेचें कुळार जाव्नासच्या गोंय हांगाच्या संसोधकांचींच बर्पां खास करुन विंचून प्रगट केल्लो वात्र भोव समंजस म्हण आमकां भोगता आनी धादोस कर्ता.

तरी पुण एक दुर्सळ्ळेची संगत कसली म्हळ्यार - नागरी लिपिंत सय्तयी प्रगट जांवच्या ह्या शणमासिकाक गोंयथाव्न आस्चे वर्गणिदार भारिच उणे. आसच्यां पय्कीं चडशे गौरव प्रतियो घेव्पी.

देकुन, वर्सावार वर्गणी फकत 100/- रुपय जालल्यान तुमची आमच्या गोंयकार भावां/ भय्णिंनी उण्यार उणे 5 वर्सांची पुणी वर्गणी भरिजे म्हळ्ळी आमची खाल्ती विनती.

शिवाय, आमची दुस्री विनती अशी आसा - संसोधिक नेमाळ्यांक बर्पां मेळोंक कठीण त्रास आसात हें तुमी जाणांत देकून आम्कां, केन्नांयी तुम्चीं बरीं संसोधिक बर्पां धाडतेच रावा आनी तुमच्या (आनी आमच्या) 'अमर कोंकणी' क तुम्चो आदार आनी सहकार सदांच आसुं.

धन्यवाद

एडवीन जे. एफ. डिसोजा

संपादक

गीता केन्ना रचली?

शणै गोंयबाब

('कोंकणी' एप्रिल 1977)

क्रिस्ताआदीं अडेचशीं वर्साच्या सुमाराक हिंदुस्तानांत अशोक मौर्याचें साम्राज्य चलतालें. त्या वेळार गीतेची रचणूक जाली, अशें दिसता. त्या वेळार महाभारताचेंय संपादप आतांच्या रूपांत चलिल्लें आनी त्याच संपादप्यान गीता रचली.

गीतेच्या पैल्या अध्यायांत वर्णिल्ल्या भाशेन भारती झुजाच्या वेळार अर्जुनाक फुडाराक जावचेलो रक्तखेंव येवजून अकस्मात खेद जालो. ताच्या हातां-पांयांक वडी आयल्यो, हातांतलें धोणूं गळसणलें आनी झुजल्यार मोटो अधर्म आनी पातक जातलें म्हणपाच्या भयान, तो हात-पायं पांगरून थंड बसलो. अर्जुनाची झुजचेली ही पैलीच खेप न्हय. ह्या आदीं ताणें जायतीं झुजां मारिल्लीं, रगतां व्हांवेल्लीं आनी जीव घेतिल्ले. परंत त्याखातीर ताका केन्नाच खेद वा पश्चात्ताप जालो आनी अधर्माच्या आनी पातकाच्या भयान तो लडलडलो, , म्हणपाचो मजकूर खंय मेळना. म्हणटकूच, भारती झुजाच्याच वेळार निखटी सैन्यां पळोनूच तो आपलो सभावगुण अशांतूक कसो विसल्लो, पातकाची खंत कित्याक घेवन बसलो आनी धर्माच्यो जाणवायो कित्याक उलोंक लागलो? ताणे पैलीं मारिल्ल्या झुजापरस भारती झुज मोटें अरिष्टांचें आसून, तांतूंत लक्षांनी जिवांचेर हावळ येवपाची आसली आनी ताचीं खासा माये-मोगाचीं आनी नात्या-पात्याचीं मनशां मरपाचीं आसलीं, हें खरें आसलेंय जाल्यार, अधर्म आनी पातक म्हणटात तें ल्हान-व्हड गजालींत सारकेंच लागू जाना न्हय? ल्हान गजालींत तें लागू जायना आनी मोटे गजालींत लागू जाता अशें म्हणूं नज. ताजे वांटे ल्हान-व्हड जावं येतीत. परंत नांवांत बदल जायना. अळशिकेचो वांटो चड जावं, उणो जांव; तिचें खत ल्हान जांव, व्हड जांव. परंत तिचें नांव अळशीक. तिचो परिणाम खत. हे नदरेन पळेल्यार, अर्जुनाक हेर झुजांभाशेन भारती झुजाच्या वेळारूय पातकाचो कांपरो भरपाचें कारण दिसना. त्या भायर, ताच्या तोंडांत घाल्ल्या उतरांभाशेन, धृतराष्ट्राचे पुत ताचे दायजी-गोत्री आसलेय जाल्यार, ते 'आततायी' म्हळ्यार मोटे घातके आसले. घातकेपणाचीं जायतीं पातकां तांणी केल्लीं.

शकुनि मामाच्या पालवान तांणी पांडवांक ल्हानपणापासून जायती पिडापीड ोगैल्ली. भीमसेनाचो जीव घेवंक तांणी ताच्या जेवणांत वीख घाल्लें. आनी ताची ुद्ध वेतकूच ताका चरांटून बांदून न्हंयेंत उडैलो. तांणी पांडवांक आनी तांचे आवैक ाखेच्या घरांत हुलपावन मारची मांडणी केली. तांणी धर्मराजाक शकुनिवांगडा ाशांनीं खेळूंक लावन तडुकांनीं ताका हार केली. ताचें राज्य हातासलें. तांकां आनी ापदीक बंदी केली. ह्यो सगळ्यो करण्यो घातकीपणाच्यो म्हणून संगूंक नाका. सन्याच्या घराक उजो लायतलो, वीख घालतलो, हातांत शस्त्र घेवन जीव घेंवक ाइल्लो, नागौणो, बायलेक फारायतलो आनी शेत-भाट हातासतलों ह्या स जाणांक ातके म्हणटात. (अग्निदो गरदश्चैव शास्त्रपाणिर्धनापहः क्षेत्रदाराहरश्चैव षडेते ाततायिनः वसिष्ठ स्मृति 3.16) हांकां फाटफुडो पळेनासताना, अद्रूण जिवानशींच ारचे;तांतूंत कसलेंच पातक लागना, आशें शास्त्र संगता. अर्जुन तें जाणा जावंकूच ााय (आततायिनमायान्तं हन्यादेवाविचारयन्। 350। नाततायिवधे दोषो हन्तुर्भवति ्श्चन।352। मनु. 8). अशें आसताना घातक्या कौरवांक झुजांत माल्त्यार पातक ायत, अशें ताका कशें दिसुं ये? 'झुजांत कुळाचो खेय जातकूच पुर्विल्ले कुळाचार ाशे जातले, कुळांत अधर्म माततलो, बायलो भंगतल्यो आनी 'वर्णसंकर' म्हळ्यार ातिंचो घुस्पा-गदळ जातलो. हे भाशेन मेल्त्या-गेल्या पितरांक पिंड आनी तिळां-उदक मेळना जावन ते, तांचें कुळ आनी ताचो खेव करतले मनीस मेळून सगळेच नर्कांत पड्टले, म्हणपाचीं अुतरां अर्जुनाच्या तोंडांत घाल्यांत. परंत खासा तांच्या कुळांतली चाल पळौंक गेल्यार ताका जातीच्या घुस्पा-गंदळाचो आनी ताच्या परिणामांचो भंय दिसचें कारण दिसना. कित्याक, ताजो बापुय म्हळ्ळो पाण्डू हो ताचो खरेलो बापुय न्हय आनी आजो म्हळ्ळो विचित्रवीर्य होय ताचो खरेलो आजो न्हय. विचित्रवीर्याक अंबिका आनी अंबालिका ह्यो दोगी बायलो आसल्यो. परंत तो भुरगें जायनासताना क्षयान मरतकच सत्यवतीन आपल्या आंकवारपणांतल्या पुताक कृष्ण जुवेंकाराकडल्यान नियोगाचे रितीन अंबिकेक धृतराष्ट्र आनी अंबालिकेक पाण्डू नांवाचे पुत जांवची मांडणी केली. हांचे जल्म जातीच्या घुस्पा-गदळानूच जाल्यात अशें म्हणचें पट्टा. तांकां कुरु कुळांतली चोख संतत म्हणुं नज. पाण्डुकूय भुरगें जायना जालें. ताका कुंती आनी माद्री ह्यो दोगी बायलो आसल्यो. पुत जायनासताना आपुण मेलों जाल्यार आपणाक सर्ग मेळचो ना, म्हणपाच्या भयान, ताणें आपल्या बायलांक दुसऱ्या दादल्यांपासून पुत जल्मा घालूंक सांगले. कुंतीन यमधर्म, वायु आनी

इंद्र ह्या तीन देवांक हांगावन तांचेपासून तिका अनुक्रमान युधिष्ठिर, भीम आनी अर्जुन हें तीन पुत जाले. माद्रीन अश्विनी देवांक हांगावन तांचेपासून तिका नकुल आनी सहदेव हे जुंवळे पुत जाले. हे संततीसंबंधान लोकांचो आदर उणो जावंचो न्हय म्हणून तांकां जरी देवांचे पुत म्हळे, तरी ते परक्या दादल्यांचे पुत आसले हे विसरूंक जायना. हे भाशेन ते जरी पाण्डूचे पुत नासले तरी फुडागाक पाण्डव म्हणून गाजले आनी आपल्या मानिल्ल्या बापायच्या नांवान श्राद्ध घालून ताका सर्ग जोडून दिवंक उपकारा पडले, ही ध्यानांत दवरपाची गजाल आस. अर्जुन ही घुस्पा-गदळाची कथा बरे भाशेन जाण आसलो. म्हणटकूच घुस्पा-गदळान आपलें कुळ नर्कांत पडलें म्हणून ताणें कित्याक भियेवचें तें समजना. ताचे तकलेंत तसली कल्पना येंवचें कारण निखालुस दिसाना. म्हणटकूच ह्या कुवाड्याची फोडणिशी कशी जांवची? ती जावंक कठीन ना. गीताकारान कांय हेतून आपलो ग्रंथ रचला आनी लोकांच्या मनार आपले शिकोणेचो परिणाम बरे तरेन घडचेखातीर ताणें भारती झुजाचे कथेचो लाव मुजरत घेतला आनी तांनूंत ताका उपाट येस आयलें हांतूंन दुभाव ना. भारती झुजाच्या शस्त्रांच्या खणखणांत आनी बाजपांच्या घणघणांत श्रीकृष्णान अर्जुनाक गीत सांगली, म्हळ्यार जायत्याजाणांक खरें दिसना. आनी तितलेखातीर तांची अपुर्बाई करूंक फावना. आतांय गीता वाचतलो जाल्यार उणेंपुणें एक वर लागता. आनी ती येवजून सांगता आसताना श्रीकृष्णाक चड वेळ लागूंक जाय आसलो. कुळाच्या खेवाक भियेवन आपुण झुजयो ना म्हणून अर्जुन सस्त बसलो हे एकाद्रें खरें धल्लेंय जाल्यार ताची समजावणी करून ताका झुजूंक लावंक झुजाच्या बोवाळांत इल्लोय वेळ नासलो. त्या भायर शश्त्रां हातांत घेवन झुजूंक शिवशिवतल्या आनी रणखेवाचो भार आइल्ल्या कौरवांच्या आनी पांडवांच्या मुखार वेदांताची येवजणी करूंक वा तो सुचूंक श्रीकृष्णाच्या मनाक जाय तितली सस्तताय मेळूंक कठीण आसली. इतलेय अडचणींत ताणें अर्जुनाक समजायलो जाल्यार थोड्याच साध्या-सोप्या उतरांनीं समजायला जातलो. तांतूंन गीतेंतले भाशेन वेदांताचें जाळें विणपाचें कारण नासलें.

गीताकारान भारती झुजाचे कथेचो लाव घेवन आपले वेळचो आपले भोंवतणचो दोळ्यांनीं पळेल्लो इतिहास भितर कसो चित्रायला आनी रंगैला तो आतां पळोया.

वैर केल्ली फोडणिशी ध्यानांत घेतल्यार, अर्जुनाक झुजांतल्या रणखेवाच्या वा कुळक्षयाच्या भयान थरथरचें कांयच कारण दिसाना. म्हणटकूच गीताकारान ताच्या

ंगांत तो थरथरो खैंचो भल्लो? तो ताणे आपले बेठे कल्पनेंतसून भल्लो क्वय? ना. ाच्या वेळार तशे तरेचो प्रसंग घडून आइल्लो; तो ताणे आपल्या दोळ्यांनी पळेल्लो ानी ताचोच ताणे मोटे चतुरायेन गीतेंत उपयोग केलो. हिन्दुस्तानाचो भाग्यवंत म्राट अशोक मौर्य हाचे जिणेंतसून ताणे तो घेतलो. क्रिस्ता आदीं सुमार 269व्या र्सा पाटलीपुत्राच्या म्हळ्यार आतांच्या बिहार जिल्ह्यांतल्या पाटणेच्या शिंवासनार शोकाक राजवटकेचो अभिशेक जाल्लो. ताचें साम्राज्य हिमालयाथान मलबार रेन पातळ्ळेलें आनी ताचें वजन आजिय, आफ्रिक आनी एवरोप ह्या तिनूय खंडांत ोलतालें. ताचो पराक्रमी आजो चंद्रगुप्त हाणें ताच्या झुजारी बळग्याची बुनेद ारिल्ली. 6 लक्ष पेदे, 30 हजार सुंवार, 9 हजार हती, हजारांनी रथ आनी केतलीशी भुरावळ आशे तरेचें तें बळगें आसून अशोकान तें जायतें चडैल्लें. ताचो ापुय आनी आजो वेद-धर्मान चलताले. तोय कांय काळ त्याच धर्मान चलतालो. ाचे भोंवतणी गौतम बुद्धाच्या धर्माक नित्कीची आंकरी फुटुंक लागिल्ली. ताणे अजून पाळां-मुळां घेंवक नासलीं. अशा वेळार अशोकान तो धर्म लागीं करुन तो ाचो 'अुपासक' जालो. क्रिस्ताचो धर्म पातळांवक जसो कोंस्तांतीन राजा आनी महमदाचो धर्म पातळावंक जसो खलीफ अुमर उपकारा पडलो तसोच बुद्धाचो धर्म ातळांवक अशोक सम्राट जायतो उपकारा पडलो. 'उपासक' जांवचे आदीं ताणें जायतीं झुजां मारुन रक्तखेव केल्लो आनी आपलें राज्य विस्ताराइल्लें. ताचें निमाणें झुज कलिंग देसाआड जालें. बंगालच्या पोट-समुद्राचे तडीर महानदी आनी गोदावरी न्हंया मजगतच्या आवांठाक कलिंग देस म्हण्टाले. अभिशेकाक आठ वर्सां जातकूच, ताणें हो देस जिखल्याअुप्रांत रोखडोच ताणे बुद्ध धर्म घेतलो. ताका तो भारी मानलो. तो मोटे पोटतिडकीन तो पाळूंक, लागलो. आनी लोकांक शिकौंक लागलो. तांतूंतले आहिंमेचे शिकौणेचो जाल्यार ताच्या मनार इतलो परिणाम जालो कि निक्त्याच मारिल्ल्या कालिंगाच्या झुजाखातीर ताचो जीव कळवळ्ळो. ह्या संबंधाची सगळी खबर ताच्या 13 आंकड्याच्या खडपावेल्या कळितांत वाचूंक मेळटा. तांतूंत म्हळ्ळेभाशेन त्या झुजांत देड लक्ष लोक बंदे केले, एक लक्ष लोक जिवानशीं माल्ले आनी जायते लक्ष लोक मेले. शेखडोच अशोक राजा बुद्धअुपासक जाल्लया कारणान ह्या झुजांत जाल्लो अनर्थाचो रक्तखेव, लोकांची मर्णां आनी तांचे बंदेपण येवजून ताका जायते दुख आनी मोटो व्हडलो खेद जालो. ताका दिसलें कि ताच्या शंबराव्या वा हजाराव्याय वांट्यान तसली पिडापीड पर्थून आपल्या हातान लोकांक घडत

जाल्यार तांतूंन आपणाक मोटी दुख्खी बादत. तितलेंच न्हय, तर दुसऱ्यान आपणा
पिडा भोगौल्यारूय ती आपणें सोसूंक जाय अशें ताचें मत्त जालें. सगळ्या जिवां
ह्यफुडें मुर्सगिताय, मस्तताय आनी खोम जावंक वावुरचो ताणें निश्चय केल
रणखेवां करून दुसऱ्यांची भूंय जिखचे परस सगळेकडेन दये मायेच्या धर्मान लोकां
जिखचें हीच मुखेल आनी खोर्सदिर्णी जीख अशें ताका दिसलें. फुडारक आपल्
पुतांनी आनी नातवांनी नवी भूंय जिखप ही आपणाली लागणूक कश
समजनासतना दांकळपण आनी मोवाळपण हांतूंन सुख मानचें आनी दये-मायेच्
धर्मान लोकांक जिखप हीच खरेली जीख मानची; हे भाशेन हो लोक आनी सर्ग लो
तांका जोडूलो. आनी हें तांकां कळचेखातीर खडपावेलें हें कळीन मुजरन कोत्रायल
म्हणपाचें ताणे वरीन दवल्लें. जिवांचेर हावळ येना म्हणून ताणें मावदां - मवण्यां
शिकारेची भोंवडी करची सोडली आनी लोकांक दये-मायेचो धर्म शिकौंक त
वेगळ्यावेगळ्या गांवांनी धर्माची भोंवडी करूंक लागलो. हाचो परिणाम असो जाल
कि झुजाच्या वाजपांवदला दये-मायेचो धर्म जें थें गाजूंक लागलो. देवांच्या नांवा
लोक यज्ञ-याग करतात आनी तांतूंन जिवांचेर हावळ येना, ती ना करूंक, ता
हिंदुस्तानांतले सगळे देव लटके करून उडेले. ताणे पेल्याच फागक आपल्या राजपाटणां
यज्ञ-यागांनी कसलेच जीव मारूंक जायना, म्हणपाचें आज्ञापत्र काडलें.

ताणें राजमंदिरांतल्या खाणा-जेवणांत सागोती नांकत तितली उणी केली. बु
धर्म घेतचे आदीं ताचे रांदचे कुडींत सागोतेखातीर दिसपट्टे लक्षांनी जीव मारताले
परंत फुडें फक्त दोन मोर आनी एक हरण मारूंक लागले. हेंय हरण सदीं
मारिनासले. कांय काळान हेय तीन जीव मारचे न्हयत म्हणपाचो ताणें वेत केलो
जीव मारचे न्हयत म्हणून लोकांकय तो सांगूंक लागलो. म्हणटकूच, थोड्या
काळान, शेंकड्यांनी वर्सा चलत आइल्ली यज्ञ-यागांतली आनी हेर्शिली हिंस
जायती उणी जाली. तो दिसानदीस मनांचो इतलो मोवाळ जालो कि ताणें निमाण
लोकांच्या खाणांतले जायते जीव मारूंक फावनात, म्हणपाचें आज्ञापत्र काडले
एकवता-उपासाच्या निमतान झळकेंय मारूक जावना आनी विकूंक फावना. असं
ताणे कडकडीत कायदो केलो. हे भाशेन झळक्याक वावड्याक वर्सांतसून सुमार 5
दीस अदकांत हुस्क्या सेकळें रावंक मेळ्ळें. कुंड्याभरशीं जीव मरतीत म्हणून तो
ताणे जाळूंक मनाय केली! ही सगळी करणी नोखेवन, शिंवासनार बसून 26 वस
जातकूच तो मोट्या अभिमानान म्हण्टा कि 'लोकांभितर दया-मया जायती वाडली

र आतां कसलोच जीव मारिनात आनी यज्ञ-यागांत कसल्याच जिवाची हिंसा करिनात. अुप्रांत सुमार धा वर्सांनी म्हळ्यार क्रिस्ता आदी 232 व्या वर्सा तो भायर पडलो. रेखडीच 50 वर्साभितर हिंदुस्तानच्या विशाल साम्राज्यावैली ताचे पिळगेची सत्ता नाशी जाली. हे भाशेन, दये-मायेचो म्हळ्यार आहिंसेचो धर्म चलौन हो लोक मेळून सर्ग लोक मेळत म्हणपाचें अशोकान जें आपल्या पुतां-नातरांखातीर खडपाचेर कोत्रावन दवरिल्लें तें फुकट गेलें.

सुमार 28 वर्सों वावरुन अशोकान अहिंसेचो धर्म आपले सणमणीत आज्ञेच्या बळग्यान हिंदुस्तानांतल्या लोकांच्या माथ्यार उबाल्लो ताच्या चेपणातळा ते जायते चिड्डुले जातले. मासोती खांवक जायना. नुस्तें खांवक फावना. यज्ञ-यागांत सावच मारुंक जायना. आमल्या नेमांक लोक जायते अुबगले जातले. परंत अशोक राजा खरेपणाचो गुणेस्त आनी मायेस्त आशिल्ल्या कारणान लोक ताचेर केन्नाच खुबळ्ळे नात आनी बंडायेन अुठले नात. उफाट्टें, लोकांक तो खरेपणानशीं आपलो बापुय कसो दिसतालो आनी तोय तांकां तशेच तरेन चलैतालो. 'सगळे लोक म्हजीं भुरगीं आसत. म्हज्या भुरग्यांनी ह्या लोकांत आनी फुडल्या लोकांत सगळे तरेचें सुख भोगचें अशें म्हाका दिसता तशेंच सगळ्या लोकांनी भोगचें अशें म्हका दिस्ता' अशें तो म्हणटालो तो मनशांक तशेंच हेराजिवांक सुख जांवचेखातीर पोटतिडकेन वावुरतालो. ताणे तांकां सावळी मेळूंक सगळें साम्राज्यभर मार्गेच्या धडांनी वडाचे आनी आंब्याचे रुख लांवक लायले. अर्द कोसा कोसा कणकणी बांयो खणूंक लायल्यो; धमसाळो बांदूंक लायल्यो. पोंयो घालूंक लायल्यो. ताणे मनशांचे आनी मोनजातिचे पिडा-रोग बरे करूंक तरेकतरा ओखती वनस्पत, फळां-बियो फैशिल्या मुलखांतसून हाडून जें थैं लायली. लोकांचीं गाराणीं आपणाक जेन्नाचे तेन्ना समजून तांका सटकरून न्याय मेळचेखातीर, आपुण जेंवक बसलों, राणयांच्या रंगम्हालांत आसलों, न्हिदिल्लो आसलों, एकमुरे मुवातेर, गाडयेंत, पोरसांत खैचेयकडेन आसलों तरी आपणाक तांची म्हणणी ब्रेगोबेग कळौची मांडणी ताणे केल्ली. तो मनाचो इतलो काकुळतेस्त आसलो कि मर्णाची ख्यास्त जाल्ल्या गुन्यांवकारांक लेगीत जायते फावटी सोडून दितालो. ताणे आपले राजवटिच्या 26 वर्सांत 25 खेपो गुन्यांवकारांक मकलासी करून सोडून दिले. आपल्या साम्राज्यांत आनी सगळो संवसारभर लोकानी एकामेकांकडेन उजूपणान चलचें आनी सस्ततायेन नंदचें होच ताचो मोटेलो ह्यावेस आसून त्याखातीर ताचो एकसारको उद्योग चलिल्लो. 'आवै-बापायची सांगणी आयकुची, शणैक मान

दिवचो, वावराड्यांक, मानायांक आनी वंद्यांक माये-मोगान केळौचे, इटांक, वांगड्यांक, नाते-वर्ग्यांक, श्रमणांक आनी बामणांक पालव दिवचो आनी जीव मारचे न्हयन. खरें उलौचें. थोडें जोडचें. थोडें मोडचें. जो कोण अशे तरेन चलना ताका हो लोक जोडून सर्गलोकूय जोड्टलो' अशी ताची शिकौणी आसली. आनी तीच तो तरेकतरा उपायांनी भौन भौन लोकांच्या मनार उठायतालो. तांतूंत ताचो इल्लोय स्वार्थ आनी ढोंग नासलें. मनीसजातीक सुख भोगचें आनी तिचें बरें जांवचें ह्या इतल्याच हेतून आपणे खडपांवेलीं आनी खांब्यावेलीं कळितां कोत्रांवक लायलीं अशें तो म्हणटा. अहिंसेच्या धर्माक बाद येना जायत अशे तरेन तो सगळे तरेच्या मताच्या लोकांक केळैतालो आनी मान दितालो. तांकां तो केन्नाच पिडापीड करिनासलो. अशे तरेच्या गुणेस्त राजाकडसून अहिंसेच्या नांवान जरी घडीभर त्रास जालो, तरी तो कोणाक ताकासो जायत? ताची प्रजा आनी शेजार-सांवारचीं परकीं राज्यां ताका त्यावेळार देवाभाशेन मानतालीं जावंये आनी मानूंक फावो.

संवसारांत सगळेकडेन आशोकासारके राजा आनी हेर मनशां जल्मल्लीं जाल्यार भौ बरें जातलें आसलें. संवसारभर अहिंसेचें साम्राज्य चलून कोण कोणाचे वाटेक वच्चो नासलो. कोण कोणाक पिडचो नासलो, कोण कोणाक नागौचो नासलो. जणेकलो मनीस आसा ते दशेंत धादोशी आसतलो आसलो. परंत वेव्हारांत अणभव वेगळोच येना. दिसाक अन्नाठीभर जेवक आशिल्लो आनी कुडवभर जेवंक आशिल्लो मेळून दोगूयजाण खाणाक वसवसतात. अन्नाठीची पायली केन्ना जायत आनी कुडवाचो कुंभ केन्ना जायत म्हणापाचे चिंतन दोगूय वळवळटात आनी आपली वान्सा तडीक करूंक तरेकतरा हटसटवळां करून दुसऱ्यांक पिट्टात. हे भाशेन मनशाच्या पिडांतूच हिंसा भल्या, ती अशोकाचे आनी बुद्धाचे शिकौणेन कशी नाशी जायत? अशोकान आपले राजवटींत अहिंसेचे शिकौणेन सगळ्या हिंदुस्तानांतल्या लोकांक शिवराक केले खरे. परंत तांचीं मनां शिवराक जालीं क्य? पांयांतळा सुयो चिड्डतीत म्हणून ते अुडक्यो मारून धेंपां घालूंक लागले आनी रुखाच्या मुळांत गोड आनी साकर अुडौन तांकां पोसूंक लागले; परंत मनशांचो घात मारचो ताणी सोडून दिलो क्य? ना, अशेंच म्हणचें पट्टा. ताचे अहिंसेन हिंदुस्तानांतल्या सोनजातीवेली हावळ मना जाली. परंत तेच घटकेक खामा मनशांचेर हावळ येवची वाट तयार जाली. अशोकाक ती दिसली ना. सगळो संवसारभर आनां अहिंसेचें आनी सस्ततायेचें साम्राज्य चलतलें म्हणपाच्या गोड समजान तो निर्वाणाक गेलो म्हळ्यार भायर पडलो. परंत 50 वर्सां जांवचे आदींच ताच्या खास साम्रज्याचेर हावळ आयली. आहिंसेचे शिकौणेन

ानी देखीन मेंगे-मोवाळ जाल्ल्या ताच्या पुतां-नातवांच्यान तें राखून धरुं नज ालें. हिंदुस्तानाचेर परक्या म्लेंछ लोकांच्यो भौनभौन घुर्यो पडूंक लागल्यो आनी ़स्ताच्या चौथ्या शेंकड्याचे अखेरेमेरेन तांचेच सत्तेतळा हिंदुस्तान चिड्डून उल्लें. ा सुमार सशीं वर्सांच्या काळांत थैं एकलो बुद्धाचो धर्मूच लसलसून माततालो ानी चडशे लोक तोच धर्म चलैताले. हाचेवेल्यान लोक मनाचे कितले दुबळे आनी ंगे जाल्ले तें सांगची गरज ना. जिवाक माल्ल्यार पातक जाता आनी नर्कांत पट्टा हणपाचो समज जाल्ल्या कारणान खारव्यांनी नुस्तें पागचें सोडून दिलें जातलें. ारध्यांनी शिकार करचें सोडून दिलें जातलें. झुजप्यानी तरवारी मोडून नांगराच्यो ़गलो केल्यो जातल्यो आनी धोणवांचे कुडके करून जळवाक लायले जातले. हे ाशेन रातचे पारा वागटाची घुरी पडल्यार ताका मारची-लेगीत तांक कोणाक ़ुल्ली ना जातली. ताका माल्ल्यार हिंसेचें पातक घट्टा म्हणून ते थरथरूंक लागले ातले. रगत पळेल्यार तांकां चिनारी येंवक लागली जातली. असले लोक आपली ़ानी आपल्या भुरग्या-बाळांची राखण कसली करतले? ते परक्यांच्या खोंटांतळा ़ासणाचे माड्डावले जाल्यार अजाप ना. अशोकाचे शिकौणेचो हो भौच वायट ़रिणाम जालो. तो शिकौणेची कोडूझार फळां अजून ह्या विसाव्या शेकड्यांतूय आमी नाका-पुरो जायसर खातांत? अशोकासारक्या कर्तुत्वदशोच्या शाण्या आनी गुणेस्त राजान अहिंसेचें कोल्ल आपले तकलेंत भरून घेतलें, हें हिंदुस्तानाचे हिताचे ़दरेन चड वायट जालें. ताणे अहिंसेवादत् बुद्धाचो बाकिचो धर्म लोकांक शिकैल्यार भौ बरें जातलें आसलें.

अशोकाची अहिंसा हिंदुस्तानाक भुजतली, म्हणपाचें ताचे प्रजोभितल्ल्या एकाल्याच मनशान पारखिलें. तु हुशार आनी विद्वान आसून खोल आनी तीख बुद्धीचो आसलो. ताका व्यास म्हणात, बादरायण म्हणात वा दुसरें कसलेंय नांव दियात. तो अशोकाचे राजवटींत नंदतालो आनी पाटलीपुत्रांतच रावतालोसो दिसता. अहिंसेक तांकता तितलें आडमेळें हाडून, धर्म आनी अधर्म, पातक आनी पुण्यताय, सर्ग आनी नर्क, पुनर्जन्म आनी मोक्ष म्हळ्यार कितें तें लोकांक बारकोयेन समजावचेखातीर ताणे भगवादगीत रचली. हो ग्रंथ म्हळ्यार ताचे वेळाचीं सगळीं मत्ता घुसळून तांतूंतसून काडिल्लें लोणीच, हांतूंत दुभाव ना. आहिंसेचें पिशें गाडून उडौंक ताणे कलिंगाच्या झुजा बदला भारती झुजाची माची घडून तिचेर अशोकाबदला अर्जुनाक उबो केलो आनी ताका गौतम बुद्धाबदला श्रीकृष्ण वासुदेवाकडसून खरेलें गिन्यान शिकौंक लायलें. कलिंगाचें झूज मारून उपासक जातकूच आपले रगता-मांसाच्या मनशांचो

खेव करून राज्य जोडचें म्हणून अशोकाक जसो खेद जालो तसोच भारती झु
लागचे आदीं अर्जुनाक खेद जाल्यावरी गीताकारान दाखैला. 'आमच्या लोकांच
झुजांत मारून बरें जायना अशें म्हाका दिसना. आमच्याच लोकांचो जीव घेवन आमी
कशे मुखी जांव? राज्याच्या सुखाक आशेवन आमी आमच्या लोकांचो जीव घेवक
उठल्यांत, हें व्हडलें पातक करूंक आमी आडायल्यांं' अशे तरेचीं उतरां गीताकारान
ताच्या तोंडांत घालीं. कलिंगाच्या झुजांतल्या हजारांल्याय वांट्यान अुणो रक्तखेव
करचे भाशेक, दुसऱ्यान भोगिल्ली पिडा सोसूंक अशोक जसो तयार जालो तसोच
गीतकारान अर्जुनाकूय तयार केलो. 'हांवें शस्त्र घेनासतना आनी पयूॅन धपक
मारिनासतना, शस्त्रां घेतिल्ले कौरव, झुजांत म्हाका मारतीत जाल्यार म्हजें च
बरें जायत.' अशे तरेन अर्जुनाक ताणें वदलो. रक्तखेव चलोंक फुडाराक आनी
झुजना जांवचो जसो निश्चय अशोकान केलो, तशेंच तरेच्या निश्चयान 'खेदान
आकुळ-विकुळ' जाल्ल्या अर्जुनाक धोणु आनी बाण पैल्यान उडोंक लावन गीताकारान
मस्त वसैलो. अहिंसेच्या नादान शूर आनी पराक्रमी अशोक जितलो दुबळो जाल्
तितलोच गीताकारान ताचेच असल्या शूर आनी पराक्रमी अर्जुनाक साप दुबळो
केलो. आनी मागीर ताणें ताका श्रीकृष्णाच्या तोंडान समज घालून ताच्या कांठ्यावेले
अहिंसेचें पिशें काडून उडैलें. गीतेच्या 18 अध्यायांत आत्मगिन्यानाची जरी तरेकतर
फोंडणिशी केल्या तरी त्या सगळ्याचें पालूपद 'ऊठ आनी झुज' इतलेंच आस.

हाचेवेल्यान अहिंसेचें पिशें ना करूंक गीताकार कितलो वावुल्ला तें सांगची
गरज ना. ताणें ही गीता अर्जुनाच्या निमतान अशोकाच्या कानार वचचेखातीरूच
चड करून बरेल्ली जातली. गीताकार निमाणें अर्जुनाक म्हणटा कि 'हांव सांगतां ते
जर तूं अभिमानान आयकना जाशी तर तुजी वाट लागतली.' अर्जुनान तें आयकून
म्हळें कि 'तुजे दयेन मनाचें गदळप गेलें. म्हजो दुभाव गेलो. म्हाका मुद्दी आयली
आतां हांव तूं सांगता तशेंच करीन.' अशें म्हणून तो भारती झुजांत झुजलो आनी
ताका जैत मेळ्ळें. पूण अशोकाच्या मनार हाचो इल्लोय परिणाम जालोसो दिसना
आनी गीताकारान सांगिल्ल्या भाशेन 50 वर्सांभितर ताच्या भाग्यवंत आनी विशाळ
साम्राज्याची वाट लागली; इतलेंच न्हय तर सगळ्या हिंदुस्तानाची वाट लागली.

गीतकारान आपलो अुपदेश श्रीकृष्ण वासुदेवाच्या नांवान अशोकाक कळैलो
हाचें कारण त्या वेळार श्रीकृष्णाच्या नांवाक हिंदुस्तानांत जायतो मान आसून ताक
लोक देवाभाशेन लेखून ताची भक्ती करताले. हो श्रीकृष्ण जातीन खेत्री आसू

पीट वा यादव कुळांतलो आसलो. पडवांची आवै जी कुंती ती ताच्या बापायची ण. हे भाशेन तो तांचो मामेभाव आसून भारती राज-कर्णांत आनी राटावळींत जें जायतें आंग आसलें. कौरव पांडवांचें झूज जावचें न्हय म्हणून ताणें शिष्टाय ली.

पाणिनिचे अष्टाध्यायींत एका सुत्रांत (4.3.98) वासुदेव आनी अर्जुन हांचीं ांवां आयल्यांत, ह्या सुत्राचेर टीका करता आसताना पाणिनीन ताका थैं देवाभाशेन खला अशें पतंजलि म्हणटा. पतंजलीन आपल्या महाभाष्यांत वासुदेवाक भगवान ळ्यार देव हें अुतर लायलां. हांचे वैल्यान पाणिनिच्या वेळार वासुदेवाची भक्ति लताली; क्रिस्ता आदल्या दुसऱ्या शेंकड्यांत वासुदेव आनी ताचे भाव संकर्षण ांचीं देवळां बांदताले म्हणपाचें राजपुतानांतल्या घोसंडिच्या कोत्रावपा वैल्यान सता; तशेंच लेसनगटच्या गरुडखंब्याच्या कोत्रावपा वैल्यान वासुदेवाक देवांचो देव ानी ताच्या भक्तांक भागवत म्हणटाले अशें दिसता. क्रिस्ता आदल्या पैल्या ंकड्याच्या नानाघाटावैले होंवरेंतल्या कोत्रावपांत हेरा देवांवांगडा संकर्षण वासुदेव ाकां नमन केलां. चौथो शेंकडो सोंपत्यार अशोकाचो आजो चंद्रगुप्त मौर्य हाच्या देवाणांत मेगास्थनीस नांवाचो अेक ग्रेग वकील आसलो. ताच्या बरपा भाशेन शौरसेनी लोक हिसाक्लिस म्हळ्यार श्रीकृष्णाक भजताले. तांच्या राज्यांतसून जमुना न्हंय व्हावताली आनी थैं मथुरा आनी क्लैस्बरा (Kleisobara) हीं दोन मोटीं शारां आसात. ताचे वैल्यान मौर्य वंशाआदीं जयते काळ वासुदेव-कृष्णाचे भक्तीक पालंव लागलें अशें दिसता. पतंजलीच्या वेळार क्रिस्ता आदल्या दुसऱ्या शेंकड्यांत कृष्ण-वासुदेवाचीं देवळां आसलीं आनी तांतूंत अुत्साव जाताले अशें दिसता. महाभाष्य (2.2.34) सुत्रांत केशव म्हळां तें कृष्णाक लागून आनी राम म्हळ्यार बलराम.

(शणै गोंयबाबांलें अजून अुजवाडा येवंक नाशिल्लें हें बरप श्री. काशिनाशाबाब श्रीधर नायक हांच्या बरेपणान छापलां. ह्या बरपाची तालीक मूळ हातबरपावेल्यान श्री. श्रीपादबाब रघुनाथ देसाय हांणी केल्या-संपादक)

मनोहररायांच्या काव्यांतलो राष्ट्रमोग

प्रा। हरिश्चंद्र नागवेंकार

('कोंकणी' दिवाळी 1982)

स्वातंत्रतायेखातीर झुज वा चळवळ चलता आसतना, लिखणी कड कि तरसाद कड, असो प्रश्न उप्रासलो जाल्यार हांव फाटीफुडें पळयनासतना म्हणटलों. झुजांत तरसाद हातांत घेवची पडटा म्हळ्यार शस्त्रांवगर झुजां जिकप. हें कठीण आसा ही गजाल खरी आसली जाल्यारूय लिखणी ही तरसादीपरस कंकणभर श्रेश्ठच आसा. कित्याक तर ही तरसाद हातांत घेवपाची स्फूर्त दिता लिखणेंत बरयल्लें उतर वा उतरां. लोकमान्य टिळक, महात्मा गांधी आनी हेर भारतीय फुडाऱ्यांनी भारताच्या स्वतंत्रतायेखातीर जें होमखण पेटयलें, ताजे-फाटल्यान जसो तांचो वावर आनी संगटन-कुशळकाय आशिल्ली तशीच तांची शक्तीभरवणी आनी तिखाल लिखणीय आशिल्ली. भारतांतल्या त्यावेळावयल्या बरोवप्यांनीय आपणाल्या साहित्यांतल्यान भौसाची अस्मिताय आनी राष्ट्रविशीचो मोग जागयलो आनी भौसाक स्वतंत्रतायेचे चळवळींत वांटो घेवपाक स्फूर्त दिली. गोंयातल्या बरोवप्यांनीय गोंयच्या स्वतंत्राये चळवळींत अशेच तरेन गोंकारांची अस्मिता आनी राष्ट्र-मोग जागयलो.

भारताक स्वातंत्र्य मेळून एकाफाटल्यान एक वर्सां वतालीं. तरीय गोंयांक मेकळेपणान श्वास घेवपाचो दीस लागीं येनाशिल्लो. गोंयातले स्वातंत्र्य-झुजारी आपलो संवसार वाऱ्यार उडोवन फिरंग्यांक पलतडी धांवडावपाखातीर नेटान वावुरताले. गोंयेचे भुंयेचेर रगत आनी घाम हांची शिंपण करताले. हें झुज चालू आसतनाच दुसरे वटेन भारतासावन हजारांनी मैल पयस एक गोंयकार कवी, गोंय पुर्तुगेजांच्या शेकातळा आसा तें पळोवन कासवीस जातालो. वयल्या पांवड्याचें शिकप करपाखातीर फ्रान्संतल्या सॉरबॉन विद्यापिठांत आयिल्लो हो गोंयकार तरनाटो गोंयचे दिशेन दोळे लावन हे पवित्र भुंयेचे मातयेचो मेकळो वास घेवपाखातीर आंवडेतालो आनी आपल्या ह्या उमाळ्यांचीं मोतयां काव्याचे फास्केंत बसयतालो.

मंडवीचे पांचवे देगेर
आंब्याचे सांवळे तळा
चानयांचे खेळ पळेत
पिकी घोटां मेजीन हांव
कैन्ना गोंया, कैन्ना गोंया?

अशें म्हणीत गोंयची याद काडीत आसतना हे कवीक स्वतंत्रताये चळवळीचो ासर पडूंक नाशिल्लो.

सोंपली रात, जागलो दिस
बेडाचो पेटलो सूर्य
पांचव्या तुज्या झुंजा-मळार
केम्प कसो सोबन हांव
केन्ना गोंया, केन्ना गोंया?

अशें आंवडेत हो कवी पॅरिसांतले दिस काडटालो. मनोहर सरदेसाय हांच्या गोंया तुज्या मोगाखातीर' ह्या आनी हेर कवितां झेल्यांतले काव्य जाणीं वाचलां ांकां हें काव्य म्हळ्यार राश्ट्रमोगाचो एक आनंददेणी आविशकार आसा, अशें ड्सत्याबगर रावचेंना. कोंकणी भाशेक मेळील्ली मनोहर सरदेसाय ही एक व्हड णगी आसा, अशें एका बरौप्यान म्हळां, तातूंत म्हाका इल्लीयअतिताय दिसना. ोंकणी काव्याच्या मळार क्रांती घडौन हाड्पांत मनोहररायांनी केल्लो वावर तिहासिक रूपाचो आसा, ही गजाल सूर्याच्या उजवाडाइतकी अुकती आसा. पुण हाका तांचें काव्य आवडटा तें ताणी कोंकणी काव्यांत क्रांती घडौन हाडल्या म्हुण हय, तर तांच्या काव्यांत जो राश्ट्र-मोग फुलून आयला आनी जी स्वातंत्र्याची जोत टिल्ली दिसता, ते खातीरच तांचे काव्य म्हाका परत परत वाचीन दिसता. ापणाल्या काव्यांतल्यान गोंयचे आस्मितेक जागोवपाचें, कोंकणी मनशाच्या काळजांतली वातंत्र्याची जोत फुलोवपाचें आनी राश्ट्र-प्रेमाची भावना घटमूट करपाचें मोलादिक ाम ताणीं केलां. 'आयज रे धोलार पडली बडी' हे अुप्रांत उजवाडाक आयिल्ल्या ांच्या वयल्या कवितां-झेल्यांत तांची गोंयविशीचीं अुमळशीक, गोंय परक्यांच्या ोकातळा चेपलां ताजी खंत, फिरंग्यांक धांवडावन माय-भूंय मेकळी करपाचो नेर्धार, अशे वेगवेगळे अुमाळे अुपाट भरून ओतिल्ले दिसतात. मनोहररायांनी हे अुमाळे फावो त्या आनी अुण्यात उणे उतरांनी अुकते केल्ल्यान हे अुमाळे वाचप्याच्या काळजाचो थाव घेतलेबगर कशे रावत?

पुर्तुगेजांनी लादिल्ल्या गुलामपणाक लागून गोंयची जी अवतीकय जाल्ली ती ळौन मनोहराय दुःखी-कष्टी जातात आनी तांच्या तोंडातल्यान अुतरां भायर डतातः

म्हजें गोंय पिकाळ म्होवाळ
खाजना भाटान चकचयाळ
एका तांदळा-गोट्याखातीर
म्हजें गोंय भीक मागता

गुलामपणाक लागून गोंयकार मनशाक मेकळो श्वास देवून घेंवक मेळना. पळोन कवीक जी खंत भोगना नी तार्णी मुखावयल्या ओळींतल्यान परगटायल्या

म्हजें गोंय चांदन्याचें
भांगरावरी वोताचें
पेंनिशीच्या काळख्या कुडींत
म्हजें गोंय कुडकुडटा

म्हजें गोंय तळमळटा
स्वास घेवंक कलवळटा
फिरग्यांच्या खुरसाचेर
रगताची हूम गाळटा

चारशें वर्साच्या काळख्या आनी लांब रातीनल्यान स्वातंत्र्याचो सूर्य केन्ना उदेतलो, हाजी दरेकलो गोंयकार वाट पळेन आसना आनी तो मनोहररायांच्या तोंडांतल्यान उलयता,

येतलो केन्ना दीस रे आतां
रात केन्ना सोंपतली?
सात साख काळजांतल्यान
आस्त केन्ना फुलतली?

लांबली रात, काळखि रात
नखेत्रांचीय न्हीद काळी
चार काळख्या शेंकड्यांतल्यान
केन्ना वीज फुट्टली?

काळखे रातींत नखेत्रांचीय न्हीद काळी, अशें म्हणटा आसतना कवी खूब व्याकूळ जाता. चारी वटेन भरील्ल्या अपाट काळखांतल्यान विजेचीं किरणां केन्ना

ट्रलीं, ह्याजी अस्वस्थ आनी कश्टी मनान तो वाट पळयता. पुण, गोंयची ही वतीकाय पळौन तो हातपांय गाळून वोगी बसना. ताज्या अंतस्करणांतले व्याकुळतायेची वात निर्धार आनी जिद्द ह्यो भावना घेतात आनी तो फिंरग्यांक खडसावन सांगता,

तुजे मुखार दुस्माना
नाच दिमी मोडचों ना
वठार दोळे, पेटय नाळी
हावेस म्हजो मरचो ना

तुजे मुखार सुल्ताना
हांवरे पायां पडचोंना
भूंय म्हजी, जीण म्हजी
तिका सोडवंक भिंवचो ना

गोंयचे स्वातंत्र्याविशींचो हावेस काळजांत खोल रिगिल्यानच कविच्या तोंडातल्यान तें आवेशान भरिल्ली अुतरां येतात आनी तो मुखार दुसरे एका कवितेंत म्हणटा.

स्वतंत्रताय! स्वतंत्रताय!
आमचो देस आमकां जाय.
सगळ्या संवसारांत अशी
सोबीत भूंय मेळत काय?

कवीचें मन हावेस आनी आवेशा हांच्या समींदरांत बुडयो मारता. पुण, परिस्थितीचे जाणवीकायेसावन तें पैस वचना. गोंयचे स्वतंत्रतायेच्या झुंजांत दरेकल्या गोंयकारान वांटो घेतलेबगर फिरग्यांचें गिराण सुटपाक ना, हे गजालींचो विसर कवीक कसो पडत? तो आपणाकच उद्देशून म्हणटा,

उठरे पुता अुखल पांय
जगार कित्याक मागता भीक
मांय-भुंयचें काळीज फुटून
बंडाचें आयलें पीक.

डॉ. मनोहरराय हांच्या काव्यांत गोंयाक परक्यांच्या चेपणापोंदच्यान मेकळें करपाचो जसो निर्धार दिसता, तसोच गोंय मुक्त जावन आपणाले आवयच्या गोपांत येतलें हो दिश्टावोय तांच्या काव्यांतल्यान उकतो जाता. ते म्हणतात,

हेच जिणेंत, ह्यच दोळयां
आमचें भाग्य फळटलें
आमचे माड आपलि मान
ताठ करून धोलतले

आमचि भूंय, आमचि भास
आयज भोगतात हाल त्रास
म्हजें उतर सांळका बरी
फांत्या-पारार फुलतलें

आनी ख्यानींच आमचें भागय फळ्ळें. कवीचें उतर माळकावरी फुल्लें. 1
दशेंबर 1961 ह्या पवित्र दिसा माडेचारशी वर्सांचें गिराण सुटलें. हो इतिहासि
प्रसंग कवीच्या काळजांत खोंसयेच्यो झरी फुटयल्याबगर कसो रावतलो? तांच्
काव्याक आतां नवी धार येता. तो संतोशभरीत जावन गावंक लागता.

आज आमचें राज आयलें
आयलें आमचें राज
परक्यांच्या जुलमाचें
तुटलें जोत आज

'जायात जागे', ह्या कवितां- झेल्यांत हो आनंद उपाट भरून ओतिल्ल
आमकां दिसता. कवी म्हणटा.

काळखि रात सोंपली आज
म्हजें, तुजें आयलें राज
भाव-भाव एक जाले
मांडविच्या सोबीत तिरार

स्वातंत्र्याचो दीस दारार उबो राविल्ल्यान जुंवारेच्या ल्हारा-ल्हारांत भरिल्ल
खोस आनी घरांघरांमुखार हांसत आशिल्ले पणट्यांचे हार पळोन मनोहररायांव
संतोश जाता. पुण, स्वातंत्र्य मेळनापुडें गोंयचे सगळे प्रश्न सुटुले आनी अन्याय आनि
शोशणविरयत समाज आपशींच निर्माण जातलो, अशें समजप चूक, हाजी कवीव
जाणवीकाय आसा. मनोहरराय म्हण्टात,

अजून म्हज्या गोंयांत पळे
कितले जाण खर्शेतात
पावसाचे पांवळे पोंदा
कांबळेबगर पिंरगातात.

दुसरे एके कवितेंत तांची हीच खंत प्रगट जाल्या,

अजून आसात कितले हांगा
रगताचो घाम करपी
अजून आसात कितले हांगा
दुसऱ्यांचें काम चोरपी
काय जाणांच्या दोळ्यांत अजून
भांगराचो अुल्ला धुंवर
कांय जाणांच्या मस्तकाक
सत्तेचो चडला सोरो

स्वतंत्र गोंयांतलो हो अन्याय आनी पिळणूक पळौन कवी वोगी बसना. तो भौसाक आपणाल्या अुतरांनी खडबडायता. जागो करता,

तरणे तशे दांडगे तुमी
अजून कशे रावल्या वोगे?
हड्डयांतले इंगळें आज
धगधगून जावंदी जागे!
जायात जागे! जायात जागे !

शेतकारांनो, मंडुकारांनो
जाणकारांनो, गांवकारांनो
जायात जागे! जायात जागे!

मनोहररायांच्या राश्ट्रप्रेमाक समाजीक न्यायविशीचे कळकळीची देग आसा, ही गजाल तांची वयलीं अुतरां अुकतीं करतात. ते भौसाक जागोवपाचो यत्न करतात. कित्याक, भौस जागो जालो म्हणटगेर समाजीक न्यायाचेर आदारीत नवो समाज गोंयात निर्माण जातलो आनी तेन्नाच स्वातंत्र्याक पुर्णताय येतली, हें त्रिकालाबाधीत

सत्य मनोहररायांच्या काव्यांत नदृटीन जावन पररगटना. अशें जातरेर जें 'फाय
गोंय' निर्माण जातलें ताजें वर्णन कवीन मुखावयल्या उतरांनी करून दाखयलां.

फायच्या गोंयांत सड्यार लेगीत
माड झेलान धोलतलो
घरा घरांत दूदसागर
विजे-हांसो हांसतलो.

मनोहर सरदेसाय हाणीं आपल्या काव्यांतल्यान कोंकणी अस्मिताय जागोवपान
जो वावर केला तो अपूर्व असो आसा. गोंयची जी माय-भास कोंकणी तिका मुख
गोंयात तिजो हक्काचो पाट दिल्यावगर गोंयचें स्वातंत्र्य अपूर्णच उरतलें, हें भोंसाच्
मनार बिंबवपाचें कठीण काम ताणीं आपणाल्या काव्यांतल्यान केलां. कोंकणी भा
आनी कोंकणी साहित्य हांची अदरगत. हो नवो भारत निर्मुणपाच्याच वावराचो ए
वांटो आसा, हें सत्य ताणी आवेशान मांडलां. तांच्या काव्यांत पररगटल्लो कोंकण
मायभाशेविशींचो मोग तांच्या व्यापक राष्ट्रमोगाचेंच एक आंग जावन आसा,
रोकडेंच ध्यानांत येता.

आमकां इतिहास आसा
आमकांय बी भास आसा
तुमचेवरी नखेत्रांचो
आमकां लेगीत ध्यास आसा

अशें ठणकावन सांगता आसतना कवीच्या तोंडातल्यान दिश्टाव्याचीं जिवींतदृटीन
अुतरां भायर पडटात,

फायच्या गोंयांत कोंकणी अुतर
लसलसून फुलतलें
तीनरंगी सपन म्हजें
संवसारार धोलतलें.

मनोहररायांच्या 'पिसोळीं' ह्या साहित्य अकादमीचो पुरस्कार फावो जाल्ल्या
कवितां - झेल्यांत ताणीं कविता म्हळ्यार कितें हाजें सुंदर अुतरांनी वर्णन केलां.

कविता।
काळजांतले गर्भ-कुडींतली
देवता
काळीज दिल्यारूच
पावता

मनोहररायांचे कवितेक हें वर्णन सारकें फावो जाता. तांच्यो राश्ट्रप्रेम जागोवपी ानी हेर कविता तांच्या काळजांतल्यान आयिल्ल्यान दर एकल्याच्या काळजाक ात घालपाची शक्त तातूंत आसा. चिनी आक्रमणाचे वेळार तांचे लिखणींतल्यान ायर पडिल्ली ही कविता हाची गवाय दिता,

रगत चाटलेले पांय तुमगेले
भुंयेर ना आमचे थारचे
आयले वाटेन चलात परते
गुलम ना आमी जांवचे

मनोहररायांच्या काव्याचो एक म्हत्वाचो विशेश म्हळ्यार तांचे कवितेंत उपाट भरिल्लो आशावाद. आपलें राष्ट्र आनी माय-भास हांचो फुडार परजळीत आसा, हाची खातरी तांच्या काव्यांत दिसता.

पुडाराचो लावन तिबो
दिस दारार रावला उबो
सूर्य देवान कौल दिलाः
जैत आतां पैस ना.

अशें ते म्हणटात तेन्ना फुडारच तांच्या तोंडातळयान उलयता, अशें दिसले बगर रावना. आनी हेच खातीर तांचें काव्य वयल्या पांवड्याचें आनी चिरंतर स्वरुपाचें आसा.

(प्रा. हरिश्चंद्र नागवेंकार हाणीं लोककवी डॉ. मनोहरराय सरदेसाय हांच्या राष्ट्रमोग जागवपी काव्याचेर बरयिल्लो हो अभ्यासपूर्ण लेख, आयच्या तरनाट्या कवींक स्पूर्त दितलो अशी आस्त आमी बाळगितांव.)

कोंकणी कविता... अेक धांवती नदर

ऑलिव्हींन गॉमि
('कोंकणी' दिवाळी 198

कोंकणी भास आनी चड करून कोंकणी कवीना कांट्यां-खुट्यांनल्यान कश्ट दगदगांची वाट काडून, आयज व्हडली अुडी मारपाच्या हुंवर्यार कडकडीन उब आसा. तिका आमच्या बुद्दीक बळग्याचे पाकटे जाय, आमच्या मोगाची ऊब जाय आमचे पोटतिडकेचो खतखतो जाय.

पूण, सांगूंक वायट दिसता, आमच्या पाड्या नशीबान, आमच्याच घरां कोंकणीक फाव तितलो मान-भोवमान पुराय मापान आजून मेळूंक ना. परके भासांच्या गुलामपणाचें भूत आमचे गोमटेर धादोशी गोटलां. तें आमची फुडलीं पावलां आडायता, आमचे उचार मुणयता. ताका लागून चेपून अुरिल्ले आमचें नीज सत्व मेकळेपणान फुलूंक पावना. शेंकड्यांच्या पिडापिडेतल्यान उदेल्ले आत्महिणपाचे दाग आमच्या मनांतले आजून पुसून वचूंक नांत. त्या भुताक धांवडावन धरपाक आनी ते बुरशे दाग पुसून काडपाक आमी कोंकणी कवींनी आनी बरोवप्यांनी मन-लावन वावरूंक जाय. तोला-मोलाची सरस्पत रचूंक वावरूंक जाय. कोंकणी भाशेची तुमकां होल्सल्ली तांक आमच्या लोकांमुखार अुक्तावूंक जाय. तिची अपार निर्मणेची शक्ती तांकां पटोवन दिवूंक जाय आनी तांकां कोंकणी वटेन मोगान पळोवंक जाय. कोंकणी कवितेची लांब तशी जाणटी परंपरा आसा म्हणपाचें तांचे मुखार मांडूंक जाय.

ते परंपरे विशीं, म्हाका मेळिल्ली खबर तुमकां सांगतां. अुरिल्ल्या कोंकणी सरस्पतीतली सगळ्यांत पयली कोंकणी कविता जी आमकां मेळ्ळ्या ती चौदाव्या शेंकड्यांत संत नामदेवान रचिल्ली अेक गवळण. उपरांत, आमच्या लोकांनी पोटाक लागून आपले भाशेक घाणाक दवल्ली. तरीय, अमच्या बऱ्या नशीबांत भायल्यान आयिल्ल्या खिरस्ती धर्मुगुरुंच्या मोळाव्या आनी सतराव्या शेंकड्यांत केल्ल्या व्हान वावराक लागून कोंकणीक व्हडलीं व्हडलीं काव्यां लाभलीं. त्या काव्यांक लानीं भाशेची सुसंगीत वाक्यांची बांदावळ आसली, बारीक शैलिचो थाट आनी अलंकार आसलो आनी गोंयांत तेन्नां चलतल्या 'ओवी' काव्य-रूपाचे फास्केंत तीं बसयल्लीं. तांतल्या तांतूंत उल्लेख करपाचोच म्हळ्यार गोंयांत जल्मल्ल्या पुर्तुगेज प्रांमीशकान

ळ्वाशी गाश्पार द मां मिगलचें 6000 वळींचे काव्य आनी गोंयकार पाद्री मानुयेल र्कीश द नोरोंनाची 268 कडव्यांची कवीता. हें कोंकणीचें भांगरा यूग सुमार दोन कडे झगझगलें. पुण धर्मांतराक लागून कोंकणी समाज देशीं पडलो, कोंकणी शेचो अेकचार भंगलो. कोंकणीचे वाटेन तेन्ना आडमेळीं उप्रासलीं, तीका दुमाळो-डापीड भोगची पडली, तिच्याच भुरग्यांनी तिका फाट केली.

ह्या दुखाच्या काळार, अठराव्या शेंकड्यांत धरून, कोंकणीन धर्मीक कवितेंत ग घेतली. तोच अेकूच आसरो तिका दिसलो. सतराव्या शेंकड्याच्या सोंपत्यार र्नाटकांतल्या हिन्दू कोंकण्यां मदी कवि अपय्या, जोगव्वा, राघवदास आनी आवडी ंणी श्रेश्ट भक्ती-काव्य निर्माण केलें. अठराव्या आनी अेकोणिसव्या शैकड्यांनी हजानंद, शांतीबाय, शिवरामाश्रमस्वामी, आनी नारायण तीर्थ, हांणीं तोलामोलाचें व्य बरयलें. गोंयांत आशिल्लया क्रिस्तांव कोंकण्यां मदीं पाद्री ज्योकीं मिरान्द दोना रेंत आनी पाद्री पाश्कुआल दीयश-हांणी ऊंचा पांवड्याचें धार्मीक काव्य रचलें. ार्नाल्द मिनेझिस, गिजेलीन रेबेल, तोरकात फिगेरेद सारकेल्यां कवीं संगीतकारांनी नांड्या' काव्य घडयलें. केरळांत अमुला शेणै, नरहरी प्रभू, आर. सी. सार्मा हांणी ोंकणी कवीतेक केळयली.

उप्रांतच्या काळार मंग्लूरांत नामनेचे कवि लुयीज मास्कारेंन्यशचें 'आब्रांवचे ज्ञदान' भोव मोलादीक पुस्तक जावंन आसा. थैंचे कांय प्रतिभावन्त कवी म्हळ्यार ा. फ्रा. द कोस्ता, जे. बी मोरायस, मोरीदास , काव्यदास. गोंयकारांमदीं येदवार्द ब्रुन सौझाचे 1899 सालातले तेन्नाचें म्हाकावयः 'अेवा आनी मोरी' कोंकणी कवितेचो ो म्हत्वाचो नमुनो जावन आसा. ती परंपरा जुवांव लूयीज कारवाल्या, जुयांव ायतान फ्रान्सीस्क द सौझासारकेल्यानी फुडें व्हेली. दुसरेवटेन कृष्णा भट बांदकारकडेन रू जाल्ली कवीता बाकी बोरकार, र. वि. पंडित, मनोहरराय सरदेसाय, पांडुरंग ांगी हांणी आनी हेर कवींनी जशे शंकर भांडारी, सुहास दलाल, उदय भेंबरो ुलाराक पावयली आनी आमचे बरोबरचे आनी आमचे परस भुरगे कवी फुडें रयत आमात. म्हाका अुमेद दिसता कि आमी अशेच प्रयत्न करीत जाल्यार कोंकणी ्वितेची चुड भरभरीत वाडोवन संवसारभर आंगटें पेडयतली.

ह्या वावराक मदत दिवपाक आमच्या समाजाचो, हिन्दू तशे क्रिस्ताव, आनी ुसलमानानी, आत्महिणपणाचो पड्डो पिंजून अुडोवपाची चड गरज आसा. तें ाम आमी कोंकणी कवींनी पोटतिडकेन वावरून करूंक जाय. आमी पांगरुन

घेतिल्लीं उसर्णां अुश्टीं आंगल्लीं भायर भिरकटावन मारपाक आमचे कवितेंतल्य स्फूर्त दिवूंक जाय. अेका देशाची खरी संवस्कृताय भायल्यान हाडिल्ल्या उश्टय पोसना. तिचीं पाळां मुळां आपलेच खाशेले पिकाळ भूंयेंत रोंभिल्लीं आसूंक जा पूण आमच्या पाडया नशीबान जितलें भायलें तितलें आमकां बरें मानवालां, ताका आगी लागीं केलां, पाटलून धल्लां, आनी आमी गुलाम जावन बसल्यांव.

नियाळ करात. आमगेले सगळयांत व्हड मानून आयिल्ले फाटले पिळगेंत गोंयकार कवी पावलीन दीयश, नार्सीसेन्न मेंदोंस, आदयोंदाद बार्रेत पुर्तुगेज भाशे बरयताले तेन्ना तांकां तांचे वांगडी व्हड मानाच्या पाटार बसयताले. तांकां श्रेश्ट क म्हणून पाचारताले. पूण आयज पुर्तुगेज सरस्पतिच्या अितिहासांत तांचें नां निशाण ना. जशें आमचे पाटांगडे कोंकणी विद्वान दोनार जुझे पेरेर म्हणटा कोंकणी भुरग्याचे वाडी खातीर गरज आशिल्ले दूद काडून घेवून ह्या म्हान प्रतिभेच कवीनी कुड भाड्याक दितल्या बायलांक आंग सोबोवपाच्या वावराक लायलें, त दुदाचें मोल त्या परकी बायलांक कळ्ळेना. पूण तें कोंकणीक फाव जालेंना जाल्या हे दुलभी भाशेक मारक पडलें.

हीं पिशेपणां आमीय करचीं न्हय. आमची निर्मणेची शक्त ह्या परकी बायलांचे (भासांचेर) वांगडावचीं न्हय, आमच्या गुशिक्षीत गिल्यान्यांक, भुरग्यांक तशें जांट्र्यां हांव उलो मारता कि ताणी कोंकणी सरस्पतिचे सेवेक मन लावन वावर करचो. तें ती प्रसन्न जातली. आमची अस्मिताय फुलतली आनी आमकां तवली वयर काड्ट चार-चौगांत व्हडविकेन अुलोवंक मेळटलें. हावें जाल्यार सोपून घेतला. खैंचीय भा गरजे-पुरती उपकारतूं, पूण साहित्या खातीर फकत कोंकणीच उपकारायतलो घेतिल्लो सोपून हांव आयज सभेमाजार परत नेटान संगतां आनी मजबूत करत म्हजे वांगडी कवी म्हाका ह्या निश्चयान साथ दितले म्हणपाची अुमेद बाळगित आमी सगळें अशें केल्यार परकी भासांचें पोळ-पोकें व्हडलेपण ना-तपश्यान जातल आनी त्या गुलामपणांतले आमी मेकळे जातले. परकी भासो धांवडावन घालात अ हांव म्हणना. तांकां तांच्या फावो तितल्याच मर्यादीत जाग्यार दवरात. त्यो कोंकण पासून अेक पांवडो तरी, सुवेज न्हय जाल्यार, सकला आसूंक जाय. कोंकणी मनशाच्य आदार सहकाराक म्हणून.

गोयांत आनी आमच्या कोंकणांत नवें यूग अुदेलां. आमच्या दांडग्या भुजां व्हडली जापमालकी आसा ती आमी आत्मविश्वासान तडीक व्हरतले म्हणपाचे

व आस्त बाळगितां. संवसारांत कितें चल्लां ताचेर आमी खऱ्यानींच नदर मारची ण आमची पुण आमची निजाची माती विसरचे न्हय. तांतूंतल्यानूंच आमी स्पूर्त वची, म्हालगड्या कवींनी घालून दिल्ली वाट माडूडून नवे सोद लावून आमी फुडें च्चे. आमचे लागीं सोंपयल्ली जोत वा चूड सांबाळून आनी फुलोवन फुडले ळगेकडेन भरभरीत पेट्टी दिवची. आनी असो कोंकणी कवितेन संवसारार उजवाड लचो, हें म्हजें देवाधनयालागीं मागणें.

हिणसायल्ले आमचे कोंकणी आवयक
मायेमोगान दिवचो पयलो मान,
आमचे संवस्कृतायेंत आत्मो जीवो
तेन्ना वोत्तलो गा व्हडल्या भारान
फुंट्टू दी आतां पाकटे नवे
उमेदीन रचात गीत म्होंवें!

कविता

निर्मणी आनी विकास

- रमेश भगवंत वेळुस्कार
('कोंकणी' वार्मुकी 1987-88

बरेंच दिसता, कि मनीस कविता, कथा, चित्रां, शिल्पां कित्याक निर्माण करता? ताका तीं निर्माण करपाक येता म्हटल्यार तीं तो कल्पनेंतल्यान निर्माण करता काय निर्माण करतल्या मनशाच्या मनाचेर भोंवतणच्या जगाचो ताचेर जो परिणाम जाता ताचो परिपाक म्हण तो तें निर्माण करता काय किते? अशे निर्मिती मुल्यांचे कितलेशेच प्रश्न निर्माण जाता. केन्ना केन्ना अशेंय दिसून येता आपण भोगलेल्या जिविता संबंधान उलयतना मनशाचें उलोवप बरेंच अर्थपूर्ण तशें प्रभाव करपीय जाता. ह्या सगळ्यांचो अभ्यास करचो म्हण जेन्ना जेन्ना हांव विचार करतां तेन्ना म्हज्या मुखार मनशाची सवन जीण उबी रावपाक लागता. आनी देखून आयच्या काळांतलें जें काव्य. जांव तें खंयचेय भाशेंतलें ताचेर विचार करप म्हाका गरजेचें दिसता. तें काव्य अनुभवाच्या खंयच्या वाठारांक हात लावन निर्माण जाल हें पळोवपाची उमळशीक सुरू जाता.

आयज त्याच कामाखातीर सामके कळकळीन नवलेखक लेखिका खातीर हो निबंध बरयतां. मनशाचे जिणेंत काव्याची निर्मिती कशी जायत वयता ताचो वेध घेवपी हो लेख.

भुरगेपणासावन हांव एक गीत आयकत आयला. आवयन गायल्लें गीत. पेल्या भुरग्याक खेळयत, ताका न्हिदायत वा ताका भरयता आसतना तिच्या तोंडांतल्यान खळखळ वझ्यावरी एक गीत एक कवित झरत आसा... तांतलेंच हें एक गीत

कुरू कुरू काना

आनी म्हशी गोल्यो राना...

आवयच्या काळजांतल्यान फुटलेल्या ह्या मोगाळ वत्सल सूर-वझ्याचे मनाक आत्मिक शांती दिवपी हे सूर म्हळयार किते? हे सूर आयकनकूच हांव नकळत म्हाकां किते जाता. म्हज्या सगळया आंगात एक सुखद प्रवाह सुरू जाता आनी

गार कांटो उबो जाता. फाटल्यो यादी जाता. परत अेक पावट आवयच्या मोगाच्यो ण्यो अुस्तोंक लागता. ल्हान जायन दिसता. तिणें परत म्हाकां धरचो. लाड करचे नी खेळंचो शें दिसता. पुण हें कांयच शक्य नासता. आनी आवयन खेळयल्ल्या त्या गेपणाचो अुगडास म्हाकां जायना. हाचें दुख मनाक तोपूंक लागता. मनीस म्हण व कितलो अभागी हें कळपाक लागता. पुण बुनयादीक गेल्ले चिरे, माती हें अशें ल्या घराक (समजना) दिसना, वा हेरूय कोणाय पळयतल्यांक दिसना तेच वरी र अशें आवयच्या मोगाच्या कर्तुबांचे आनी म्हणुनूच भुरग्याचे जिणेच्या बसकाराचें आयावपणूय कोणाकूच कळना. कारण आमी मनीस. अमचो संमज, आमचो माज, आमच्यो यादी ह्या असमजपणाचीं कारणां. पुण जेन्ना जेन्ना ह्या सत्यांचो लासो आमकां जाता तेन्ना खोसयेच्या ब्रहमांडांत जण एकलो मनीस कृष्ण जावन खांडो चिंवपाक लागता.

आनी जशे जशे दीस वयता तशी तशी आवय भुरग्याक संसरातल्या हेर मजांविशीं आपल्या गितांतल्यान, खेळांतल्यान पुश्ट करीत रावता. सयभोंवतणाच्या स्तित्वाचो अविशकर ती ताका आपल्या बोलांनी कसो करता पळयात.

शेवण्या पिपुशा - खंय गो गेलोलें?
घांटार गेलोलें
घांटार गो कित्याक?
वावळयो हाडुंच्याक.
वावळयो गो कित्याक?
घोटीर बांदुच्याक
घोटीर गो कित्याक?
तांतया घालुंच्याक
तांतया गो कित्याक?
पिलां काडुच्याक
पिलां गो कित्याक
मामालें शेतभात राखोंच्याक.

ह्या गितावरवीं आवयच्या भुरग्याच्या मनात निर्मिती मुल्यांचे घडप बांदता. नयलेवयर पळोवपाक गीत दिसपी... तांतल्या सुरांनी आमची तंद्रा असवस्थ करपी पुण शब्दांतल्यान काम, अडचण, फुडाराची उत्सुकता. पुण हें सगळें आपल्याच

खातीर, आपलेच गरजेचें अशें जे कितें आसता अशी नकसूद जाणविकाय करू दिवपी हें कविता... तें कितलें समर्थ तें पळयात. त्या भुरगेपणार आयकल्लीं अ तरेचीं ही वळादिणीं गितां जेन्ना आयज याद जाता तेन्ना आयजूय आमकां हें व मेळटाशें दिसता.

हें आनी अेक गाणें अशेंच म्हाकां याद जाता. हें गणें म्हाकां मोट मोटय रूशींच्या व्रह्मसाधनेचें मूळशें दिसता. ह्या लोकांतलें नातें तोडून समाधीत तत्वी जावपी तत्व हें सगळयांत मोटें तत्व अशें आमचे भारतीय संस्कृतायेंत मानतात. ह वकतार हांव कोण कोणाचो नासतां, म्हजेर कोणाचो अधिकार चलना. ना हां कोणाचेर अधिकार गाजयतां. ना कोणाचो राग करीतां, ना कोणाचो मोग. जं कसलीच भिरांत ना. जंय दुसऱ्याक भियोवपाचीय गजाल ना. अशी ही अेक अळ अवस्था. मोटया मोटया रूशींक ही अवस्था अखंड तपश्चर्या केल्या उपरांत, मोटय सायासान मेळटा. ती भुरगेपणांत अचळय, आपसूक वांटयाक येता. व्रह्मानंदाची तं जुळोवपी हो मंत्र पळयात.

आनाळ्यो गुंडाळयो

मामालो बैल येयला

वाटली तांबयो

काडा गो काडा.

अशें म्हणत 'आनाळयो गुंडाळ्यो' काडपी भुरगीं पळयात. तांची तंद्रा खं लागलेली आसता. भुरगेपणांत कसलेच सतस्ताप मनशाक तासता तेन्ना ही तंद्र जुळप सोपें जाता. जाण्टेपणांत संसाराचे उतळताप चड. ते निस्तरता म्हण म्हण्टांच जाण्टे पण, म्हातारपण येता. आनी मागीर भिरांतेचो काळ सुरू जाता अशे तरांतरांचे ताप आनी दबाव आसतना व्रह्मानंदांत कशें वचप? देखून भुरगेपणांत मेळ्ळेलें हें समाधीतत्व मागीर मेळोवपाक कितल्यो अडचणी येतात तुमीं वाचलां पळयलांच आस्तलें.

जो भुरगो/ भुरगें आवयचे बापायचे तदरेसकल आसता तें ल्हवू ल्हवू समाजां मिसळपाक लागता. तशें कित्याक बारशा दिसूच ताका समाजाच्या सावार तत्वांची साखर चोखपाक मेळटा आनी थंयच ताच्या समाज संपर्काक सुरू जाता-म्हळया कितें व्हडलीशी जांवची ना. उपरांत तो तरतरांच्या नात्याच्या बंधनानी, तरतरांच्य भावनीक संबंधानी, तरांतरांच्या रूढींच्या विस्वासदुभावांनी, तरांतरांच्या भिरांतानी

तरांच्या आसांनी... तो धुस्पूंक लागता आपूण खंय आसां, कसो आसा... किते
आसा. हें सोडून हो आपलेच संसारीक तंद्रेंत गुल्ल. तशे ताचे सगळे व्यवहार
आसता. ताचे हे जिणेतल्या अनुभावाच्या आधारान मागीर तोय स्वतः आपले
भव अुलोंवक लागता. दुसऱ्यांक सांगूक लागता. दुसऱ्याक कितें सांगले बगर
चें जायना. मनीस हालचाल करिनास्ताना रावूंक शकना. मनीस अुलय नास्तना
कनासतना रावूंक शकना आनी मनीस स्वास अुस्वासाभायर जेविनास्तना,
रांत थोडो काळ तिगतलो जाल्यार ताका जेवप गरजेचें जाता म्हण्टकूच ताचे
ळे वेव्हार पोटा फाटल्यान सुरू जाता. ताचे चडशें अुलोवप, आयकप जेवणा-
णा संबधान जावपाक लागता. जेवण ताका कुडीक लागता पुण ताच्या मनाखातीर
का अुलोवप आयकप गरजेचें जाता. हातुंतल्यानूच ताका जें किते बरें दिस्ता तें
कांक हेंरांक सांगून तो आपलो आंनंद अुयेद वाडोवपाक लागता. तशेंच आपलें
दुसऱ्याचें दुःख सांगून आयकून ल्हव करता. साहित्यिक भाशेंत सांगचें जाल्यार
आपल्या भावनांचो अविश्कार करपाक लागता. भावनांचो अविश्कार तो तरातरांच्या
ध्यमांनी करता. केन्ना शब्दांतल्यान, केन्ना रंगाच्या, रंगाच्या माध्यमांतल्यान तर
न्ना सूरश्रींतल्यान. आनी केन्ना केन्नाय हावभावांतल्यान, तशो सगळयो कला खंय
काच वेळार जल्माक आयल्ल्यो. तेन्ना मनीस रानांत रावतालो, कळप करून
वतालो. दादले बायलो भुरगीं. अवस्था रानवटी. तरी तांच्यात त्या वेळावयली अेक
चेवरीच अेक शीस्त आसताली. ताका अुलोंवक जमनासलें. पुण पोंवो करून
वचें म्हण साधलेले. ह्या पोंव्याचो अेक मुखेल आस्तालो. हो मनशांचो पोंवो तो
रेन रानातली जनावरां शिकार करून हाडटालो. हाडां, फातर आनी खांदे हीं तांची
स्त्रां आसतालीं. दादले शिकार करपाक वयताले आनी बायलो घर नांवाचे
वातेर रावतालीं. तांच्या वांगडा तांची भुरगीं आसताली. अेक दीस सांजमेरेन
ांच्या दादल्यानी कास हाडलें, ताणी जनावर पल्ल्यांत घातलें भाजपाखातीर आनी
रग्यांक कितें आसलें नासलेलें खावोवन तांका ताणी न्हिदायलीं आनी दादले
यलो पल्ल्या भोंवतणीं बसलीं. कांय वेळ वयतकूच तांच्या मुखेल्याक कितें दिसलें
व जाणा. तो अकस्मात अुजांतल्या अुसळपी किटाळी वांगडा अुसळोन अुबो जालो.
ानी अुपरांत ताणे "हो" आसो आवाज केलो. बाकीचे ताचे वांगडी आनी हेर
ायलो अजापून अुब्यो जाल्यो आनी तांच्या तोंडांतल्यान 'है" असो ध्वनी जालो.
'हो' करीत ताणे अेक पांवल फुडें घालचें आनी अजाप भरी 'है' "अशें म्हणत
ापलेंय अेक पांवल फुडें अुडोवचें. अशें करीत करीत ताणी पल्ल्याक प्रदक्षिणा

घातली. अेक वेगळीच अुचंबळ ह्या वेळार त्या जोम्यांन दिसली. बरेच जाण म्हण्टात. "है. हो" हीच पयली कविता. हेंच पयलें नाटय आनी होच पयलो न आनी हेंच पयलें संगीत.

युगाचेर युगां वचन गेलीं आनी मनशाचो विकास जायन गेलो. म्हणचें मनश मनाचो विकास जायत गेलो. मनीस पूर्णपणान अुलोंवक शिकलो. आपल्या मना विचार दुसऱ्यांक सांगपाक शिकलो. दुसऱ्यांचें आयकुपाक शिकलो. दुसऱ्याचें समजू शिकलो. समजून दुसऱ्यांक समजवपाक शिकलो. मनीस वेळोवळ प्रगती करीत गे तसो तसो तो प्रगत जायन गेलो आनी जितलो प्रगत जायन गेलो. तितलो ति तो चडांत चड घुस्पत (complex) गेलो. पंचतंत्रांत काय खंय तरी हे सवंधान काणी आसा अशीच मनशाच्या घुस्पल्ल्या (complex) अशा सभावाची ही ग पळयात.

अेक मनीस आनी अेक कोलो आसलो. दोगूय अिश्ट. अेका शियाच्या दिस दोगूय पासयेक भायर सल्ले. सक्काळी फुडें तशी ही तांची सदचीच पासय. ते शींय खूब. कोल्याक शीं वादना कारण ताच्या आंगार ल्हवं. मनशाक शी लागतालें. तो आदीं सदीं आपले हात घांसतालो आनी ताचेर फू ऽ करून मारतालो. कोल्याक तें अजापशें दिसपाक लागलेलें. ताणे मनशाक विचाल्लें, आ रे कितें करता तूं? सदींच हात घासता आनी फूक सो मारता? तो म्हणूक लाग हय फूंक मारतां, पूण कित्याक? कोल्यान विचाल्लें मनशान ताका सांगलें कि खाता म्हण, आनी हात घश्टून हांव गरमी करतां. तशेंच फूंक मारूनय हांव ग करतां. आं. कोल्यान म्हटलें. कांय वेळान तांका अेक घर मेळ्ळें. थंय मनीस पियेतालो. ताणे हांका दोगांकूय चा घेया म्हण आग्रो केलो. ताणी घेतलो. को आयदनांतली चा लीक लीक करीत पियपाक लागलो आनी मनशान चाक मारपाक सुरवात केली पिंवचे पयलीं. कोल्यान मनशाकडें पळयलें. आनी विचा आतां तुवें फूंक कित्याक माल्ली? मनशान सांगलें कि आतां हांव फूंक मारून न्हिवयतां. कोलो अजापलो. एक पावट फूंक मारप-गरण करप, एक पावट मारप-न्हिवोवप. कितें हो वेपार, ह्या असल्या संभ्रम निर्माण करपी मनशा वागपाचो ताका दुभाव आयलो आनी तेन्नाच्यान ताणे मनशाची अिश्टागत सोडा

मनशाचो मेंदू कसो कसो विकास पावंता ताची गवाय ताचें वागप दिता.

आनी आयचो मनीस प्रगत जायत जायत आपलो गिरो सोडून हरे गिऱ्यां

ला. मैमाचो पुर्तय अुपेग करून घेंवक लागला. विज्ञानाची प्रगती अितली जाल्या. पल्या मनाच्या बळग्याचेर तो सैमाक वेठीक धरपाक लागला. हातुंतल्यान ताचो ाव घडत आसा. बरो, वायट, न्याय, नीत, सुंदर, खरें फट अशे कितले-शेच च्या मनाच्या तासांचे देखाव आमकां पळोवपाक मेळटा. हाचे भरीक राग, मोग, म... तिडक अशा भावांचे नमुने कितलेशेच अगम्य अशे जावपाक लगाल्यात. यज भिगंत, भूक आनी काम अशा तीन गजलींनी मनशाचें जीवीत मरून डयलां. हाचे जोडयेक नामना-आनी आस हेय भाव ताका मेळळया.

देवा पाव
म्हाकां अेक भाव
भावाचे बायलेक
आसा अेक जाव
तिका पाव म्हाकां पाव.
तिका पाव म्हाकां पाव.

हांतलो मनीस पळयात. ताची आस ताचो ताचो स्वभाव Complex करून डयता. ताचें अुलोवप कितलें फर्मोंवक लागता तें पळयात. खरी जीण लिपोवन ाभास निर्माण करून दाखोवपी ही रचना. अितलें तो स्वतः फट अशें कांयच ंगाना. मांगानाक कवितेंत ताल, लय आनी तिची संगीत मयता ह्या खंयच्याय जालींचो तोल ना वयता तो सांबाळून दवरपी आनी दाखोवपी ही कविता.

ना जाल्यार अिंग्लंड म्हणचें जगाचेरे सत्ता गाजोवपी अेक अितलेशें राष्ट्र. ही त्ता जेन्ना गडगडपाक लागता आनी सगळ्यो कॉलॉनी स्वतंत्र जांवक लागता तेन्ना. ी. यस. अिलियट हाणीं Sound on bridge is falling down हे बाल कवितेचो ाधार घेवन एक सुंदर कविता निर्मिली. ही कविता वयलेवयर पळोवपाक साधीशी दसली तरी अिंगलंडचे राणयेन लोखणान घडयल्लो हो गडगडपी पूल महासत्तांतरांचो अतिहास दाखोवपी अितिहास जावन पडटा.

मनीस जेन्ना जोम्यान आसता वा अेकटो आसता... तेन्ना ताका एक सामुहिक मन आसता आनी व्यक्तिगत मन आसता. मनशाक सदांच दुसऱ्यांच्या आधाराची संवय.. आनी ताची संवयूच ताचे बळगें अुणे करता. हाचो साक्षात्कार जेन्ना गुरूदेव रवींद्रनाथ टागोराक जाता तेन्ना

जोंदी तोर डाक अुने केऊ ना आशे

तबे अेकला चॉलो रे ऽऽ,

रवींद्रनाथांचे आनी एक समकालीन कवी नझरूल अिस्लाम. तांची कांडार हुंशियार ही कवितााय आर्माच. दुर्गम अशे रस्ते, रेंवटां, राना मरूनू कार्मीक कांडा हुपूंक वचपाक... आनी तींय वी काळखांतल्या तेन्ना सगळयांनी सावध रावपाक जा अशें तेजस्वी शब्दांतल्यान व्यक्त करपी ही कविता पळयात. स्वतः स्वातंत्र्य झुजा अखंड काम केलें तांचीं ही अुतरां पाळयात.

दूर्गम गिरी, कातांर मरू दुस्तर पारावार

लंघीते हॉबे रात्री निशाथे जात्रीरा हुंशियार...

मनशान मनशाच्या जिवितांतली कितलीशींच सतां अशें कवितांच्या माध्यमांतल्या व्यक्त करून दवरल्यांत, जीं आयजूय आमकां भूल घालतात. कबीर सारको आयज़ रेता आसलेलो कवी जेन्ना आर्मी पळयता तेन्ना तोय ह्या मनशाचे जिणेतल्यो गजाल सगळ्याक कसो विसरना तें पळयात. मनशाक दिल्ले निर्मळ सुंदर शरीर... ताणें तें का अिवाड्ल अुडयलां तें सुंदर शब्दांत ताणे मांडलां...

अश्ट केमल का चरखा बनायो

पांच तत्व की पूनी

नौ दस मास भुनन को लागे

दिन दिन मैली किन्ही..

चदरिया झिनी रे झिनी...

संसारांतल्या सगळयाच मोटया कविनी अशें आपल्या जिवितांतल्यो गजाल आपले अनुभव समर्थ शब्दांतल्यान व्यक्त केल्या. जॉन डॉन ह्या अिंग्लीश कवी कवितेच्या प्रकारांत ताज्या काळांत बदल केलो. हरशीं पुराण, वायबल, प्रतिकात्मकत उदात्तता अशा विशयांच्या आधारानूच निर्माण जावपी अिंगलीश काव्यांत ता बदल घडोवन हाडलो. साध्या साध्या विशयांक साध्यो साध्यों प्रतिमा वापरू काव्यांत क्रांती निर्माण केली. तांची "द फ्ली" ही कविता पळयात.

This flea is you and I, and this our marriage bed, and marriage temple is

(1573-1631)

हांतलो प्रेमी आपले प्रेयसीक सांगता हें किमच म्हटल्यार तूं आनी हांव, हें कमच म्हळयार तुजी म्हजी शेज, आमचें दोगाचेंय मंदीर... अशें म्हणून तो आपल्या ोगाचीं फकाणां करताना दिसना?

साधुपणाचे वृत्तीचो आस्पाव म्हळयार कितें, हाचेर आपलें मत अभंग रूपान न्ना मांडटा तेन्ना अनुभवाची खोलाय शब्दांतल्यान कशी चपचपीत बसता तें तकवी तुकारामाच्या अुतरांत पळयात.

दया करणे पुत्रासी

तेची दासा आणी दासी

देव तेथेची जाणावा

तोची साधु ओळखावा

भुरगें आनी नोकर हांचे मदीं जो भेद भाव मानीना तोच देवा लागीं आसता ानी तोच साधु आसता. तुकारामाचें सामाजिक विचारमंथन कितलें खर तें हांगा ळटा. अनुभवाच्या तेजाबांतल्यान निर्माण जाल्ली ही किविता.

अशी ही संसारीक कविता कोंकणी कविताय ह्या प्रामाणिक पणाच्या आड चना. अनुभवाच्या आधाराबगर ती आपूण जावन फुडें वचूंच शकना.

बाकीबाब मराठी कविता बरयतां बरयतां कोकणींतल्यानूय तितली समर्थ कविता निर्माण करूं शकले.

गूरू शिटकायता कुरवानी, आरे गूरू

मेरेर झेमलो शेतोड ताजी

अचळय भकली गोरवांनी

प्रसाद पाकळी फटवण सगळी

देव लिपयला गोरवांनी

सामाजिक जिणेच्या अर्थान आमची सगळयांची व्यक्तिगत जीण भल्या. सामाजिक जिणेचे नातें घेवनूच आमची जण अेकल्याची जीण फळपाक लागता. तीका अर्थ प्राप्त जाता. आनी अशें आसुनूय तांतूत अेक व्यक्तिनिष्ठपण आसता. ह्या व्यक्तिनिष्ठत्वतेच्या मालवजारूच कलाभाराचे सगळे कृतींक अेक आगळो अर्थ प्राप्त जाता. देखूनूच बाकीबाब जेन्ना आपले पिरायेच्या निमण्या काळांत साक्षात्काराचें मर्म

आपले कवितेंत मांडटा तेन्ना ताच्या अर्थाचें मोल मनाच्या वोलां वांगडा जावप
लागता.

कडें. आलतडी लाय
म्हाकां पलतडी पाय
जंय मुक थंडाय/ पांडुरांगा
कांय वांदचेलें ना कांय घेंवचेलें ना
जग साय नसाय पांडुरंगा
जड न्हय रे म्हजें तुका जांवचें वजें
शरिरूय ल्हव ल्हाय पांडुरंगा.

आपलें सगळें कुडीचें भान सोडून मन कच्च करून पांडुरंगाकडे मोख-पार्ची तद्रूपता मानत्याचो नामत पुण एका खिणांत कवी जें किते जगला ताचे उचंबळ आमकां खिणाखिणाक भावना. आनी खिणभर आमीय वाचपी मुक्तिच्या सर्ग जियेतात.

कोंकणी कवितेंत मनोहररायान अेक खाशेलें स्थान निर्माण केलां तांची कवित क्रिस्तांव आनी हिंदूंक अेकाच तरेन भूल घालता मनशाच्या मनाच्या सर्वसामान अशा तळावयल्यानूच सगळयांची पकड घेवपाक लागता आनी तांची कवी अुन ताळयो मेळोवन वयता.

पांडुलो पाडो
गोंदुच्या गाडयाक
कादूलो कोंडो
आंतुच्या आडयाक
लाद्रूच्या शेतांत
पेद्रूची गाय
ही लोकशाय

नियात्रांत समजांत घडटल्या कांय वायट घडणुकांचेर तात्काळ टीका करपी कांय कांतारां आसता. तशेच तरेची ही स्टायल घेवन मनोहरराय सरदेसाय सामाजीक घटणाचेर हल्लो चडयता. एका थळाचे अुमळशिकेन थपयपिल्यो कविता वाचतां

ामीय वाचपी आमच्या थळांनी घुस्पुंक लागता असो प्रखर अनुभव दिवपी तांच्यो गोंया तुज्या मोगाखातीर'' ह्या कविता संग्रहांतल्यो कविता.

कोंकणी कवितेच्या मळार र. वि. पंडित सामको वादळ जावन आयलो आनी ात्र जावन रावलो. ताणे कोंकणी कवितेचो घाटूच बदलून उडयलो. ही कविता क्तछंदांत आयली. भार जावन जावन आयली. गोंयच्या अेकदम सामान्य मनशाचें जंवे' तट्टीत चित्र ताणी आमच्या मुखार दवल्लें. तांचे लिखणेच्या पागेरान नित्यो ाडफडटयो मासोळयो फारायल्या. भाटकाराचो सत्यनारायण, दर्या सुंदरी, हांव ाजा पिट्रोळ, अशो कितल्योशोच कविता तांच्या खात्यार जमा आसा. तांची कविता वणांतल्यान सर्वकालीक जांवक वचपी अशी. देखूनूच ती संसाराच्या साबार वाठारांत ावल्या आनी तिगल्या... तांची धर्तरेची काणी पळयात. तिका तान लागता तेन्ना ती ावसाकडें उदक मागता, शी खाता तेन्ना ती दिसाकडें वत मागता. गरमी जावपाक ागता तेन्ना ती वाऱ्याकडें वारो मागता सगळे तिका मुक्त हस्तान सगळें दिता. नमाणी तिका भूक लागता तेन्ना ती मनशाकडें येता आनी म्हण्टा

मनशादादा मनशादादा
भुकेक अिल्लें भात दिता?
मनीस म्हण्टा, दितां
पुण पन्नास पटीन व्याज घेतां...

मनशाची आशाखोट वृत्ती, स्वार्थी वृत्ती हांगा पंडितांनी अशे तरेन अचळय अुक्ती केल्या कि ती फकत एकाच थळाची अुरना. ती कविता सगळे धर्तरेची जावन पडटा.

नागेश करमलींची कविता ही जन्माक आयली बंदखणीत. आदींच समाजांतल्या विषमतायांकडें झगडपाची खर तांक आसलेलो कवी कवितेंतल्यान बंडाची भास अुलयतालो. समाजाचेर बडी मारतालो. ''जोरगतींत'' हो अनुभव येता. ''सांवार'' हे कवितेंत तो आपल्या स्वातंत्र्याअुपरांतल्या घडत गेल्ल्या बदलांक येवकार दीत कविता फुडें व्हरताना दिसता. हें तांचे वेगळेपण दाखोवपी ही कविता पळयात-

नवल न्हय, सपना फळा आयलीं रे
सवण्या म्हज्या पाखां आतां फुटली रे!
पाखां आतां फुटली रे
आंगणांतुल्या पार्दिकाक अुमाळयांचो रंग

तालमूळ परमळाच्यो राशी रे
वांठार सगळो नेटार मामको
खोशयेचे धोल-ताशे वाटे वाटे --
उतरांच्या कांठा कांठार रे
सवण्या म्हज्या पाखां आनां फुटल्यीं रे!

नागेश करमलीची जीण कोंकणी साहित्याच्या मळावयलें अेक अशें पात
जातून कोंकणी साहित्यांतल्या वयाच नव्या लेखकांक स्फूर्त दिणें आनी घडोव
आसलें.

मनशाच्या मनाच्या कंगारखिर्शींचो अभ्यास करता तितलो थोडो. केन्ना केन्ना
मनस्वी जाता. आपल्यांतूच गुल्ल जाता. केन्ना आपले प्रेयसिच्या मोगांत घुस्पत
आनी मोगाचो भास काव्यांत मांडप आनी तीय वी समर्थपणान तितलेंच किशालपणा
अशें खूब कमी मनशांक जमता. पूण जशें तरेचें जगप तितलोच अनुभवाचो क
खर. पांडुरंग भांग्यांची ही कविता पळयात. प्रणयी कविता.

कितले खेपो तुज्या ओंठांक हांवें दंश केलो
ताचो हिशोब दवल्लो ना. दितना माप पळेल्लें
ना. रवाणेची कोंवी कशी आज तूं पुनवे
जोरगत अुबयता.
तुकां मोनेळ जाय. मोनेळिंतूच तूं चंवरून
घोंसार येता. तुज्या काळ्यावज्र केसांत
चांदन्याकूय सम्मी चडल्या. घडये
अतरांच आमचो घात मारूये; त्या पेल्लींच
ओंठांच्या अुज्यान आमी पुनंव जागोवया

प्रणयी अवस्थेचें हें अळार जावन आयल्लें चित्र.

कोंकणी कवितेच्या आयच्या मळार आयची तरणाटी पिळगी आपल्या समृद्ध
अनुभवाच्या नेटार कोंकणी काव्यय समृद्ध करीत आसा. प्रकाश पाडगांवकार, माधव
बोरकार, पुंडलिक नायक, रमेश भगवंत वेळुस्कार हीं नावां आयज आपले प्रतिभेन
सातत्यान आनी अभ्यासू वृत्तीन काव्य केळयतात तांवा आनीकूय आसात. अुल्लेख
करूं येता अशीं नावां खूब आसा. जांचो अनुभव कोंकणी काव्याक घटसाण आनी
जीवसाण दीत आसा.

आमी पळयलें अनुभवाची खोलाय जितली खर तितलोच काव्याचो कस खर ोणे तरी खंय अेका कवीक म्हटलें कि सगळया कवींक करून दर्यांत बुडोवपाक ाय. कवीन ताका थंडसाणेन म्हटलें तांका बुडोवपाची गरज ना. खरे कवी खरायेकूच ासता. बाकिच्यांकूच तितले बुडोवपाची गरज आसता. आतां ही खराय म्हण्टा ती नुभवाची. आनी हो अनुभव काय विकतो मेळना. जायते पावट आमी अशें ायकतात कि हो अनुभव घेंवचो म्हण हांवें हें केलें, हावें तें केलें आनी हांव निर्शेलें ो अनुभव घेवच्या आदीं आमी अशें थारायतात कि आमकां अमूक अमूक अनुभव ंवचो. आनी अनुभव घेतल्याचें हांगाच चुकता. कारण ताका ताच्या मनांतल्या चिंतना प्रमाण अनुभव येना. आनी मागीर येता ती निर्शेणी.

अनुभव आपमूक आसचो. अकस्मात सोर्त लागची तशी. असल्या अनुभवाची खराय व्हड. मुद्दम घेंवक गेल्या अनुभवाक खराय नासता. आमता ती अुथळसाण. बरे अनुभवाचो संवेदन व्यक्तिप्रमाण बदलता. अेकूच गजाल पळोवन धा जाणांक धा तरांचे अनुभव येंव येता. आनी देखूनूच अेकाच विशयाचेर कितलेशेच लोक बरयतना आमकां दिसता. आनी प्रत्येकाचो अनुभव हें प्रत्येकाचें खाशेलेपण अनुभवाच्या नेटारुच संसारांत जण अेकल्याक वेगवेगळें व्यक्तिमत्व मेळटा. आमच्या व्यक्तिमत्वांक जर हें खशेलेंपण नासत जाल्यार आमकां कांयच अर्थ अुरचो ना.

आमी मनीस थळ काळाच्या बंधनांनी बांदलेले. आमकां अितिहास आसा. आनी आमकां फुडार आसा देखून म्हाकां म्हज्या दायजार नदर मारची पडटा. आनी मागीर फुडें कितें करचें तें थारोवचें पडटा. पुण अशें घडटा आस्तना आमी एक मुख्य गजाल विसरता ती ही कि आमी आमचो वर्तमान काळ वगडावन वयता. आमी वर्तमानाची जीण जगूंकच पावना. जाका वर्तमान ना ताका अितिहासूय नासता आनी फुडारुय नासता. कारण वर्तमान म्हणचेंच अितिहास आनी फुडार. साहित्यिकाक ह्या सगळयाचें भान आसता. ना जाल्यार ताका तें कळोवन घेवचें पडटलें पुण तें आपसूक आसल्यार चड बरें, साहित्यकाक फाटले फुडले समर्पक अर्थ लावपाक कळपाक जाय. ताका स्वताचे अशें आपलें मत आसपाक जाय. पुस्तकां वाचून साहित्या निर्माण जायना. बऱ्या साहित्यिकांचे साहित्य आमकां तांची जीण ते कशी जगल्यात तें दाखयता. आपले निर्मितींत आमकां खाशेली आमचो अनुभव गरजेचो जाता. तसो हो संसार अुपाट अजापांनी भल्ला. अिल्ल्याशा मनशान तांतलें कितलें घेंवचें?

अनंत हस्तें कमलावराने
देतां घेशी किती दो करानी
अशें एक वचन आसा.

संसारांत दर वर्सा वसंत 'ऋतु' येता. नवीं फुलां घेवन. नव्यो कोमऱ्यो घेवन मागीर फळां. पुण आमी जाणा लागल्लें सगळे चंवर धरना, काळाच्या ओघांत वरेंचशें झडटा थोडेशें उरता. ''उरतलें तें रूप धरतलें'' ह्या संग्रहांत र. वि. पंडित म्हणटा.

चंवर झडटा?
भियेंव नाका
अिल्लें झडटलें
अिल्लें उरतलें
उरतलें तें
रूप धरतलें
रंग घेतलें
आनी पिकतलें

हीं रूप धरतलीं चंवरां. तांका रंग येवपाचो आसा. पिकपाची आसा. पुण ही रंगाची आनी पिकेची वाट कठीण आसा. हे वाटेर कोण अल्याक पावतलो हाची खात्री केन्नाच नासता. आनी थांबप हें तर केन्नाच नासता, देखून कोणाचीच वाट न पळयतां जण एकल्यान आपापली वाट धरप हें गरजेचें आसता. हे टागोरांचे विचार ताणे आपले कवितेंत, समर्थपणान मांडल्या.

जोंती तोर डाक शुने केऊ ना अशे
तबे एकला चलो रे
एकला चलो एकला चलो एकला चलोरे

बालगितां आनी तांचे विशेश

- तुकाराम रामा शेट

('कोंकण टायम्स' जनेर - मार्च 2002)

मनीस आनी लोकवेद हांचे नातें आथीक आनी मुळासाकून आसा. वारो, उदक ंवणी सावदां हांचे आनी सैमांतले विंगड विंगड आवाज आयकून मनीस आपल्या ोंडांतल्यान विंगड विंगड आवाज वा ध्वनी काडपाक लागलो. ह्या आवाजांतल्यान ाची भाशा, लोकवेद निर्माण जालो. फुडे ताचे कडल्यान विंगड विंगड तासांच्या ोकसंस्कृतीची निर्मिती वाडत रावली.

लोकवेदांतलो म्हत्वाचो एक भाग म्हळ्यार भुरग्यांचो लोकवेद. भुरग्यांचो ोकवेद भुरग्यांच्या जिवितांत चड काळ येता आनी सेगीत येता. भुरग्यांचो लोकवेद म्हळ्यार भुरग्यांचे जिवीतच. भुरगी आपल्या वांगडा स्वर घेवन जल्माक येतात. तीं ुंगां, करीत रडटात. होच तांचो मूळस्वर. ह्याच स्वराक फुडें फागूर फुटतात. ह्या स्वराचेर फुडें त्या त्या भाशेतल्या आल्लयांनी, बालगितांनी, नाचगितांनी, खेळगितांनी ने ते भाशेचें सैमीकरण जाता वा संस्कार जातात. कोंकणी आल्लयांनी, बालगितांनी, नाचगितांनी, खेळगितांनी भुरग्यांच्या स्वराचेर कोंकणीकरण जाता. भुरग्यांच्या आवाजाकच न्हय तर भुरग्यांच्या मनाक आनी तनाक लेगीत ह्या बालगितांनी आकार मेळटा. बालगितांनी जर सुरवातीकच मनशाच्या आवाजाक, मनाक, तनाक जिविताक घडयता तर पारंपारीक बालगितांक म्हत्वाचो घटक मानचो पडटलो. लोकसंगीत जे लोकसंस्कृतीचो एक भाग, ताच्या नदरेतल्यान विचार केल्यार जे सगळ्या मनशाच्या पूर्व जिविताक घडयता, मनशाक जगपाक शिकयता त्या पारंपरीक बालगितांक लोकसंगितातलो म्हत्वाचो आनी मूळ स्त्रोत मानचो पडटलो. कोंकणी लोकसंगीताचे संकल्पनेत पारंपारीक आनी हेर कोंकणी बालगितां ही कोंकणी लोकसंगीताच्या विचाराचो मूळ भाग आसचो.

बालगितांचो आनीक विशेश म्हळ्यार, तांचे प्रदेशांत सर्वठांय, सर्वकाळ आसप, तांचे सगळ्यांत सादें सोपेपण, जिविताचो भाग जावन सगळ्यांक लोकप्रिय जावप आदी.

पारंपारीक कोंकणी बालगितां सिंधुदुर्ग, गोंय, कारवार, कुमठा, होन्नावर, मंगळूर, कोची अश्या सगळ्या कोंकणी वाठारांत आसात. ती फक्त सणापरबेक वा एका रूतूंत म्हणीनात तर ती वर्सभर सर्वकाळ गायतात. ल्हान भुरग्यांनी गावपा

इनल्ली मादे चार्लीनल्ली आनी समजपाक सोपी अशीं बार्लगितां आमतान. हांव जाणा ते प्रमाण ती मालवण, सावंतवाडी, गोंय, कारवार, कुमटा ते कोची ह्या वाटारांतल्या कोंकणी भुरग्यांक ती भोवच आवडटात आनी ती ह्या वाटारांत लोकप्रिय आमात

ही बार्लगितां भुरग्यांचे जिवीत केळयता. भुरग्यांक गावपाक, नाचपाक, खेळपाक शिकयता. तांचो फोनेटीक (Phonetic) आनी भाशीक विकास करता. शारिरीक विकासावांगडा तांचो मानसीक विकास करता. कोंकणी मनीस म्हुण ताचें व्यक्तिमत्व फुलयता.

ल्हान भुरग्यांक खेळयताना आवय गायता ती फुडली आल्लय पळोवया.

येथें येथें येथें बस रे मोरा

येथें येथें येथें बस रे मोरा

मामा ना घरा मामी घाली चारा

चारा खा पाणी पी भुर्रा

आवय हातबोटां नाचयत ही आल्लय गायता तेन्ना माणकुलें भुरगें आयकता आनी पळयता. मागीर तें भुरगें आपलीं हातबोटां नळटार नाचोवन भुर्रा म्हणटा. भुरग्यांक न्हाणयताना, जेवयताना, न्हिदयताना, खेळयताना (शरीराचो वेगवेगळ्यो हालचाली करपाक) आवयो आल्लयो गायतात. तांच्या मुरांत भुरगें वाडटा. भुरगें आल्लयांच्या तालामुरांत घुसू करता. तांच्या तालामुरांत जेवता, तांच्या तालामुरांत न्हिदता, तांच्यातालामुरांत खेळटा पाळण्याच्या धोलपा वांगडा आवयच्या हातींचो ताल आनी गितांचे सूर भुरग्यांचे जिणेक सांगात दितात.

भुरग्यांक पांय फुट्टकच भुरगें आंगणांत येता. आंगणांत शेवण्याकडे, काक्याकडे तें उलयत गायता-

कावळ्या काक्या

कावळ्या काक्या

मामागेर गेल्लो?

मामान किदें दिलें?

खाकू दिलो

पिपी दिली

दिंवना

कूय कूय कूय

हें गीत गावन भुरगें एके शैलींत जगता. कूय कूय करून चाळोवपाची एक लकब ामचेकडे आसा ते लकबीत भुरगें उलयता गायता. तें एक विशेश भाशीक शैली ापणायता. कोंकणी मनशाची जगपाची शैली फुडल्या पारंपारीक बालगितांत कशी ायल्या तें पळोवया -

चानये चानये गोड कर

हुनरा हुनरा मोव कर

आंबट, कोडसार आनी घट्ट जगम दोनय हातांच्या तळटामदें धरून तें चोळून ाव आनी गोड करपाची कोंकणी मनशाची स्टायल हातूंत आयल्या. जिविताचे हे लीक सैमाचोय सांगात आसा. खरें कोंकणी गीत म्हणपा सारकें हातूंत कोंकणी नशाचे जिणेदर्शन घडटा.

आंगणांत खेळपी भुरगें मात्शें व्हडलें जातकूच वाड्या वयल्या भुरग्यांमदीं ावता. तें तांचे मदीं बालगितां गायता, नाचगीतां गायत नाचता. वांगडा एकठांय ावन खेळगितां म्हणत खेळटा. 'फीक पीक घोडो मामालो चेडो' अशें गायत ोड्यागाडयेचो खेळ खेळटा. म्हातारेचो खेळ, खांब्याचो खेळ, किरकावळ्याचो ळ, आणकूमाणकुल्याचो खेळ अशे विंगड विंगड खेळगीतां गायत खेळटात. किगाचो खेळ' खेळटना गावपाचे गीत सगळी मेळून गायतात-

तामरेतीर पानां

मेजार फुलां

आमचो कीर येतलो

अंयशी रुपया हाडटलो

गुलाबांनी तोडिलो

पकड पकड पकड

शेवतें काय गुलाब?

अशी गायत, नाचत, खेळत भुरगीं ल्हानाची व्हड जाताली आनी जातात.

गोंयची कोंकणी बालगितां, नाचगितां, खेळगितां तशेच कोंकणी पारंपारीक काणयो हांच्या पुनरूज्जीवनाचो वावर फाटल्या 17 वर्सां साकून चलता. ह्या कामांत तुकाराम शेट हांच्या पुडारापणाखाला तांचो पंगड वावुरता. पारंपारीक बालगितांवांगडा नवीं गितां, नवी खेळगितां तशेच गरजेची गितां रचून तातुंत सेगीत भर घालपाचो यत्न चलता. ह्या व्हड वावरांत गोवा कोंकणी अकादमी, बालगीत निकेतन, राज्य

शिक्षण संस्थान, अॅक्डील आंगणवाडी वर्करस ट्रेनिंग सेंटर ह्या संस्थाचो तांका पाल लाभला. बालमेळांत तर बालगितां गायताना, नाचताना, खेळ्ताना भुरग्यांचे दोळे खोश्श लिकलिलकतात. तशेच केजी, आंगणवाडी, बालवाडी, प्राथमिक विद्यालयांच्या शिक्षिकां प्रशिक्षण दिवन पुस्तकां आनी ध्वनीफिती तयार करून पूर्व प्राथमिक शिक्षणाचे बुनयाद करपाचो वावर चल्ला.

ते भायर मनोहरराय सरदेसाय, रमेश वेळुस्कार, तुकाराम शेट, कमलादेव राव देशपांडे, भरत नायक, अशोक भोसले, अशे कितलेशेच कवी भुरग्यांच्या बालगितांची रचना करीत आसात. संगिताचो साज दिवन तांच्यो बऱ्योचश्यो रचन भुरग्यांच्या तोंडांनय घोळटात. बालगितांच्या नव्या रचनाक चाली दिवपी प्रेमानं वेळुस्कार सारके खूबशे संगितकार फुडें आयल्यात. पारंपारीक आनी नवी बालगित हांचो सुमेळ जावन ह्या मळाचेर पीक तरतरून येत आसा. हें पीक कायम येवपाक परत परत रोवचें पडटलें, ताका सारें उदक दिवन वावुरचें पडटलें, तरच बालगितांच्या ह्या पिकान कोंकणी भुरग्यांची पोसवण पिळग्यान पिळग्यो जायत रावतली.

आल्लयो, बालगितां हातूंतले कोंकणीपण तांचे प्रादेशिकपणान, भाशेन, आनी जिवितांचे शैलींत दिसून येता. चडश्यो आल्लयो तर कांय फरकान कोंकणी वाठारांत आसात. गोंयच्या सारक्योच आल्लयो उत्तर आनी दक्षिण कॅनरा भागांतय कांय फरकान सांपडटात. तपशील आनी बोली भास हातूंत इल्लो फरक दिसता. मात चड करून तांच्यो गावपाच्यो चाली समान आसतात. देखीक-

यो यो गाय्ये
बुचि खागो तूं कुंडो
आनि बाबुडिक दी उंडो
लोणियाचोऽ (मंगळूर)

कर्नाटक आनी केरळच्या कोंकणी जनामदें एकाच विशयावयली आल्लय आसा तांतूंत गोंयचो खास करून 'गोंयच्या मामाचो' उल्लेख येता.

कायळ्या तूं गोंयां गेल्लोल वे?
पुत्तोले मामाक दिक्कील वे?
यो म्हणटाल वे?
येतोल म्हण्टाल वे?
कायळ्या तूं गोंयां गेल्लोल वे? (कोची)

हातूंत कोंकणी मनशांची एकामेकांची ओड दिसून येता. कोंकणी मनशाचे डीनच हें गीत चंवरलां.

1999 सालच्या सप्टेंबर म्हयन्यांत बालसाहित्याचेर पेपर सादर करपाक हांव र्णाकुलम हांगा गेल्लों. त्रिपुनीथुरांतली कोंकणी कुणबी समाजांतलीं भुरगीं थंय यिल्लीं. तांका थंय कांय बालगितां आनी खेळगितां हांवें शिकयलीं. ताणी ती कडीच आत्मसात केली आनी थंयचे थंय एके कार्यावळींत सादरय केली. फुडलें ोपाळ्याचें खेळगीत' सादर करपाक तर तांका चडूच उमेद जाल्ली.

धोल धोल झोपाळो
ताचेर बसला बाबुलो
बाबुलो न्हिदलो
बोमाडो हाडलो
बोमाडो फुटलो
बाबुलो उठलो! (गोंय)

गोंयच्या पाठारांतली भुरगीं जितले उमेदीन गाताली तितलेच उमेदीन तींय यताली आनी खेळटालीं. ह्या खेळगिताक सादी सोपी चाल आनी भास आसा. गवेगळ्या वाठारांतल्या कोंकणी भुरग्यांच्या एकाच फोनेटिकांतली (उच्चारणांतली) ास आसा. तशेच तांचे एकच आवडीचो विशय आशिल्लो. तशेच गोंयची कांय ालगितां हांवें बांदे (सावंतवाडी, महाराष्ट्र) हांगाच्या प्राथमिक शाळेंतल्या भुरग्यांक ाकयली. तेन्ना ती तांकां वेगळी दिसली ना. ती तांका तांचीच दिसलीं, ती ताणी हज आनी खोशशेन गायली.

भुरग्यांच्या एकेच जिवन शैलीतले आनी एकाच विशयावयलें गीत केन्ना वेगळें गळें तरेन भेटता.

तांच्यो चालीय वेगळ्यो आसात.

वाऱ्या वाऱ्या यो यो
पान पडल्यार तुकां
आंबो पडल्यार म्हाकां (अंत्रूज)
योरे वाऱ्या कासासून
आमाडी पाड म्हाका घोसासून (सक्राळ, पेडणे)
वाऱ्या वाऱ्या यो यो
शेळे शीत जेवन यो
म्हाका एक आंबो उडय (काणकोण)

वयल्या बालगितांनी तपशील बदल्ला, चाली वेगळ्यो आसात तरीय जिवनशैल एकूच आसा. तांची उस्फूर्त आनी सादी रचना आसा. निर्मितीनल्ली ही उस्फूर्त नवचेतना दिता.

एका बालगिताचो म्हाका मुजरत उल्लेख करूंक जाय. तें सिस्टर लुकास हि वेस्टर्न संगिताचेर रचलेले आसा.

लाड्रू पेड्रू
लाड्रू पेड्रू
न्हिदलाय रे?
न्हिदलाय रे?
उठोन तांतयां
भाज रे
उठोन तांतया
भाजरे
चींव च्यांव चींव
चींव च्यांव चींव

हे गीत वेस्टर्न संगिताचेर आदारलेलें आसूनय तें भुरग्यांक मानवता आनी तें अभिनय करून गायतात. ह्या संगितांतल्या कोंकणी भाशेक तोडून मोडून उडोवंक न वा तिका फारिनयार करूंक ना. रचनेक दिल्लें संगीत आंगलें कशें सोबता. तशें वेस्टर्न संगितांतल्यान पेश जाल्लो विशय आनी मर्तीस थळावोच आसा.

भुरगीं एकामेकांक चाळयताना पारंपारिक उक्ती वा गीत म्हणटात. 'दावखुर्यां गिरगीरें, पणजेचें ख्वाजें' ही उक्ती चाळयताना म्हणटात. ताचेर आदारीत नवें गीत

चुडटेचें गिरगिरें
घेवन धांवलें दावखुरें
बोण्याचें किटकिटें
पळयत रावलें बिटबिटें
दावखुरें बिटबिटें
दोगांय गेली फेस्ताक
गिरगिरें चोवन
अजाप जालें मेस्ताक

हे गीत नवें तरीय तें प्रादेशिक आनी पारंपारीक कशें दिसता. तें सोपे आसल्या

रणान सगळ्या जाती धर्माच्या भुरग्यांक तें आवडटा आनी तें ती मजेन म्हणतात.

सगळ्यांक मानवता अशी बरीचशी गितां आसात. तांतुतल्या फुडल्या दोन नांची नोंद मुजरत घेवंक जाय.

1) हांव बाबा फेस्ताक वयतलों
पेंपें ढूम पेंपें ढूम करतलों
फेस्ताचे चणे हाडटलों
सगळ्या भुरग्यांक वांट्टलों
एक भुरगो उरतलो
तो आमकां पळयतलो

2) हुंदरा म्हुज्या मामा
आनी हांव सांगता तुकां
त्या माजेरीच्या पिलालागीं
खेळ मांडी नाका
हुंदिरमामा आयलो
आनी मेजापोंदां लिपलो
त्या माजोरीच्या पिलान ताका
एका घासान खायलो.

ह्या गितांची भास सोपी, चालीय सोप्यो आसात, तशेंच ही गितां उस्फुर्त आसात. म्हुण ही गितां भुरग्यांक चड मानवता. 'हुंदरा म्हज्या मामा' ह्या पारंपारीक गिताची चाल लावन नवी गितां रचल्यांत. ह्या पोपुलर चाली खातीर दुसरीय गितां भुरग्यांच्या वोंठार घोळपाक लागल्यांत.

आमचेकडे एक आथवी आल्लय आसा ती सगळ्यांक आवडटा. ती जशी क्रिस्तांव समाजाची तशीच ती हिन्दू समाजाचीय जाल्या. सांगपाचें जाल्यार ती गोंयच्या वट्ट कोंकणी समाजाची जाल्या.

धोल म्हुज्या बाय
न्हीद म्हुज्या बाय
पिपीट हाडटेलो पाय
कावळो रडो
घराचेर कांय
विचारी किदें जाय
कावळ्या मामा
केकें दिनां
पायचो उगडास येता
बायेच्या पायन
रेकाद दिला
बायेन केली ताता

ह्या गीत रचनेन आनी संगितांत एकतरेची जादू आसा. हें गीत गावपी आन
आयकपी संगिताच्या पाळण्यांत धोलतात आनी शांतवृत्ती तांच्या ठांय येता. ह
गितांची चाल विशेश आसा. हे चालीतल्यान तशेंच हेच चालीक मात्शें फरक करू
खूब गितांक चालींनी सजोव येतात इतलें तांतून पोटेंशीयल आसा.

ह्या लेखांत थोड्याच बालगितांचो उल्लेख केला. उल्लेख करपासारकीं खू
बालगितां आसात.

पारंपारीक बालगितां मूळ आदार मानून नव्या गितांची भर पडत आसा आन
कोंकणी बालगितांची बाग संपन्न जायत आसा. पोन्नी आनी नवीं गितां भुरग्यां
आपलीं दिसतात, प्रीय दिसतात. तीं ह्या बालगितांच्या सांगतान जगतात. हीं गित
खरें सांगपाचे जाल्यार, भुरग्यांच्या जगपांतल्यानच आयल्यांत. जगपांतल्यानच त
स्फुरल्यांत. हीं गितां भुरग्यांक अभिव्यक्ती दिता आनी भुरग्यांचे जिवीत अपुरबायें
केळयता. तांका कोंकणीपणाचो रंग, रूप आनी स्वर दिता, कोंकणी व्यक्तिमत
दिता. मुळांत बालगितां भुरग्यांक सैमीक मेकळेपण दिता याच मेकळेपणांत तां
व्यक्तिमत्व फुलता.

प्रज्ञावाद
अेक वळख, अेक खंत

- रवीन्द्र केळेकार
(जाग दिवाळी आंक 1983)

महाभारत म्हळ्यार रत्नांची अेक खण.

महाभारतांत अितिहास मेळटा. धर्मशास्त्र, नीतिसास्त्र, समाजशास्त्र, अध्यात्मशास्त्र गळें मेळटा. भारतीय विचारांचो अेक विश्वकोश हो. भारतीय आख्यानांचो अेक ल्परूख.

व्यासानूच म्हळां: हातूंत आयलां तेंच तुमकां हेर कडेन मेळटलें. हातूंत येवंक तूंक ना तें मात खंयच मेळपाचें ना.

यदि हास्ति तदन्यत्र यन्नेहास्ति न तत् क्वचित्.

लटीक न्हय.

महाभारताची खण अुसपितां अुसिपितां अुद्योगपर्वाकडेन पावलों तेन्ना हाताक अेक चकचकीत रत्न लागलें. आनी अजापांत पडलों.

वनवास-अज्ञातवास सोंपोवन पांडव परतल्यात. विराटाचे अुपप्लव्य नगरींत रावल्यात. श्रीकृष्ण तांच्या सांगाताक आसा. होगडवल्लें राज्य परतें कशें घेवचें ताच्यो थंय बसून तांच्यो येवजण्यो चल्ल्यात. 'जमल्यार सन्मथान ना जाल्यार झूजून,पुणून राज्य परतें घेवंकूच जाय, असो नित्शय ते करतात.

झूज चुकपाचें ना म्हणपाचें ते जाणात. देखून कोण आपणा वटेन आसात तें पळोवपा खातीर ताणी सगळे कडेन आपणाले दूत धाडून दिल्यात.

धृताराष्ट्राच्या कानार ही खबर पावता. तेन्ना तो हुसक्यांत पडटा. पांडवांसरीं तो संजयाक धाडटा. 'ताच्या मनांत कितें आसा तें पळोवन यो' म्हुण ताका सांगता. संजय अुपप्लव्य नगरींत वता. धर्मराजाक भिमाक अर्जुनाक मेळटा. श्रीकृष्णाकूय मेळटा. ताचे बेत समजून घेता. आनी 'हे राज्य घेतले बगर रावपाचें नात' हाची खातरी करून घेवन परतता.

तो हस्तिनापुराक पावता तेन्ना रात जाल्ली आसता. धृतराष्ट्र न्हिदूंक गेल्ले

कडेन आसता. तो धृतराष्ट्राक उठयता. आपुण वचून आयलों म्हुण सांगता. पुणून पांडवांचे वेत सांगपा वांट्याचें तो 'तुवें खूब चुकी करून आपणाचेर संकश्टां ओडून घेतल्यांत.' म्हुण ताकाच वयल्यान दुशण दिता.

आनी आपणाक आतां पुरो जालां, पांडवांचें म्हणणें फाल्यां राजसभेंत सगळ्या हुजीर सांगतां अशें सांगून तो न्हिदूंक वता.

धृतराष्ट्र दुबावांत पडटा. 'कितें सांगून धाडलां काय देवा-' तो तरेतरेचे दुबाव काडटा. हुसक्यान ताची न्हीद उडून वता. तो विदुराक आपोवंक धाडटा. विदुर तागेलो सांगाती. दीस-रात ताच्या म्हऱ्यांत रावपी. धृतराष्ट्राक मेळचें आसल्यार आनी-कोणाकूय वेळ घेवचो पडटालो. विदुर केन्नाय वचून मेळटालो. अितलो ताचो लागिंचो.

विदुर येता. धृतराष्ट्र ताका म्हण्टा: 'संजय पांडवांसरी वचून आयलो पुणून तांचें म्हणणें फाल्यां सांगतां म्हुण सांगून गेलो. आनी वयल्यान म्हाकाच दुशण दिवन गेलो. म्हाका न्हीद पडना आतां. जिवाक थाकाय मेळत अशें कितें सांग.'

आनी विदुर ताका जायतें कितें समजावन सांगता.

ह्या निमीत्यान विदुराच्या तोंडांत महाभारतान जें घालां ताका नांव दिलां प्रजागर पर्व. प्रजागर म्हळ्यार जागरण. न्हीद उडून वचप. देशी भाशेंत प्रजागर-पर्वाचीं भाशांतरां जाल्यांत. सगळ्यांनी ताका 'विदुर-नीति' नांव दिलां. वयल्या वयल्यान पळेल्यार हातूंत नितिच्योच खबरी सांगल्यात अशें दिसतलें. पुणून, मात्शें खोलायेंत देवंक जाय. म्हणटकूच हे निती-फाटल्यान आशिल्ली अेक पुराय जिणे-दिश्ट दिश्टी पडटली. अेक पुराय 'फिलॉसॉफी ऑफ लाअिफ' नदरेंत भरतली. भगवद्-गितेच्या तत्त्वज्ञाना अितल्याच म्हत्त्वाच्या अेका तत्त्वज्ञानाचो दिश्टावो जातलो.

तो सारको लक्षांत येवपाक ते मुस्नींतलीं कांय मत्तां पळोवचीं पडटलीं.

ते मुस्नींक तीन मत्तां समाजांत घोळटालीं. तिनूय मत्तां लोकांचें जिवीत घडयतालीं. अेक, आस्तिक मत्त: वेदांची परंपरा मानपी. तेच परंपरेक धरून चलपी. दुसरें, नास्तिक: वेदांची परंपरा मोडून भौतिक संवसाराक म्हत्त्व दिवपी. जशें चार्वाकाचें लोकायत मत्त. नवी परंपरा चलोवपाक आंवडेवपी मत्त हें। तिसरें दैष्टिक : भाग्य, देव, प्रारब्ध, नियतीक मानपी. जिवितांत जें कितें घडटा मोडटा तें सगळें नियतीन थारायलां तेच भशेन घडटा अशें मानपी आनी दैवा आड वा भाग्या प्रारब्धा

ड वचपाची तांक मनशाच्या कर्तुत्वाक ना, कर्तुत्वाक जिवितांत मोलूच ना अशें ापी.

ह्या तिमऱ्या मत्ताचो प्रभाव-समाजाचेर खूब्रूच पडिल्लो. ताका लागून समाज र्तुत्वहीण जावन पडिल्लो. धृतराष्ट्र ह्या मत्ताचो आशिल्लो. धर्मराजूय थोडोभोव ाच मत्ताचो आशिल्लो.

ह्या दैववादी वा म्हणुंया, भाग्यवादी मत्ताआड एक नवें मत्त वयर सल्लें. तें णपाक लागलें. दैवान भाग्यान वा प्रारब्धान सगळें पयलींच थारावन दवल्लां णटात तें खरें न्हय. थारावन दवल्लेलें आसलें जाल्यारुय मनशान तांच्या सुवादीन वप समा न्हय. मनशांत प्रज्ञा नांवाची एक शक्त आसा. बुद्दी परस वयल्या वड्याची. तिच्यांत बरें वायट पारखुपाची तांक आसा. तिका बरें वा बऱ्याक पडत ालें वेंचून काडूंक येता. प्रज्ञेक धरून मनीस कर्तुत्व करीत जाल्यार ताचें भाग्य ीत बदलूं येता.

ह्या मत्ताचें नांव प्रज्ञावाद.

विदुर प्रज्ञावादी आशिल्लो. श्रीकृष्णूय ह्याच मत्ताचो आशिल्लो.

प्रजागर-पर्व प्रज्ञावादाची नदर दिवपी एक आगळें वेगळें पुस्तक. अिल्ली वळख रून घेवंया.

संजय पांडवांक मेळून आयलो आनी वयल्यान म्हाकाच दुशण दिवन गेलो. का लागून म्हाका आतां न्हीद पडना अशें धृतराष्ट्र विदुराक सांगता तेन्ना विदुर णटा:

न्हीद कोणाक पडना सांगतां: एक, दुबळ्या राजाक (जाका एका बळिश्टा ाड झुजपाक अुबो रावचें पडलां.) दोन, जिवितांत जो नागवला ताका . तीन, ीवितांत फकत भोगूच भोगपाचे अशें मानीत आयला ताका. (कामी मनशाक) ानी चार, चोराक.

आनी विदुर विचारता, तुका हांतले खंयचे पिडेची बादा जाल्या म्हुण न्हीद डना. पांडवांचें सगलें तुवें हातासलां म्हुण पडना.

प्रज्ञावंत कोणाक म्हणचो

प्रजावंत वा शाणो मनीस वायट करण्यो करिना. अुणाक कामाक हात लेगीत ायना. तो बरें वायट पारखितलो, तांतलें बरें तेंच वेंचून काडटलो आनी बरीं

तसलींच कामां करतलो. तिडक खोम अभिमान कित्यार्चीच तो आपल्या कामा
बादा येवंक दिवचो ना. तो आपल्या ध्येयाक घट्ट दसून रावतलो. शाणो मनीस
येवजिना तें ताच्या उलोवण्यांतल्यान न्हय, तर ताचें करणेंतल्यान दिसून येना. शी
उजो;संपत-दळदीर ताच्या वावरांत आडखळी हाडूक पावनात. तो आपणाली ता
पळेतलो, आपणाक कितें जामतलें कितें जमचें ना हाचो हिशेब लायतलो आनी
तांकना तसलेंच काम हातांत घेतलो. सत्याक, धरमाक, न्यायाक धरूनूच का
करतलो. बऱ्याक पडटा तेंच करतलो. भोगा बदला कर्तुत्वा कडेन चड लक्ष दितलो
खंयचेंय काम ल्हान लेखून तें सोडचो ना. विचाल्ले बगर तो दुसऱ्याच्या वावरांत ल
घालचो ना. दुसऱ्यांचीं कामां आपल्या आंगार घेवंचो ना. काम हातांत घेतना ध
पांच येवजितलो, सारकें येवजून तें हातांत घेतलो. हुर्र-फुर्र जावचो ना. भुल्नूस
तर कितेंच करचो ना. जें मेळपाचें ना ताच्या फाटल्यान धांवचो ना. संकश्टां अरिश
येवन कोंसळ्ळीं जाल्यारूय कांचवेवचो ना. थतर विनर तर जावचोच ना. कितलीं
आडमेळीं येवं, तो नित्शयान मुखार वतलो. अखेरे मेरेन चलत रावतलो. मदीं खंय
थांबचो ना. वेळ फुकट होगडावचो ना. मदीं कोणे भोमान केलो जाल्यार हंड
फुलोवन चलचो ना. अवमान जालो जाल्यार खंती जावचो ना, तिडकूचो ना. ताचें
चित्त सदांच गंगे सारकें शान्त उरतलें, केन्नाच उगळचें ना. उलयतना दाखय-
लिपय करचो ना. कित्याक कितें उलोवचो ना. आपल्या गिन्यानांत सदां भर घालीत
रावतलो.

जाची बुद्द गिन्याना फाटल्यान आनी जाचें गिन्याना फाटल्यान आनी जाचें
गिन्यान बुद्दी फाटल्यान चलता, जो उजू चलणुकेच्यो शिमो केन्ना हुपिना तोच
शाणो, तोच प्रज्ञावंत .

शाण्याक विदुर 'पंडित' म्हणटा.

पंडित उतर प्रज्ञावाना वेल्यान आयलां

मूढ कोणाक म्हणचो

रोखडोच विदुर 'मूढ' कोणाक म्हणचो तें सांगता. मूढ म्हळ्यार मूर्ख, अर्दकुट
वा म्हणुया, देडशाणो. विदुर म्हणटा:

गिन्यान नासतना आपणाक व्हडलो गिन्यानी लेखपी, कसलीच योग्यताय नासतना
आपणाक व्हड मानपी, मनान दळदिरो आसून व्हडले हावेस धरपी, कसलेंच काम
करिनासतना सगळें आपणाक मेळचें म्हुण चिंतपी मनीस मूढ. आपलीं कामां सोडून

ऱ्यांच्या कामांत तो बोवाळूक लागतलो. आपल्या अिश्टां कडेन लेगीत फटोंगपणां रतलो. पयस दवरूंक जाय तांकां लागीं करतलो. लागीं करूंक जाय तांका पयस वरतलो. जो आपणा परस व्हड ताचो मत्सर करतलो. दुस्मानाक अिश्ट लेखतलो, श्टाक दुस्मान करतलो. बऱ्या मनशांची फाट धरतलो, तांकां त्रासूच दितलो. वत थंय मेळत ताचो दुबाव घेतलो. सदां वायट्रूच चिंततलो, वायट्रूच करण्यो रतलो. आयज करपाचीं कामां फाल्यांचेर धुकल्तलों. रोखडीं करपाच्या कामांक ळाव लायतलो. आपयनास्तना खयूय वतलो. गरज नासताना कितेंय अुलयतलो. ापलीं अुणी पळोवपा वांट्याची दुसऱ्यांचीं पळेतलो. आपलीं कामां सारकीं जालीं ात जाल्यार दुसऱ्यांक दुशण दितलो. न्यायान धरमान चलनासतना पुण्य जोडूँक ांवडेतलो. तप करिनासतना फळाची आस्त धरतलो. आपणाक जें फावना तें ोडूक आंवडेतलो. सदां अुणाकांच्याच आसऱ्याक रावतलो. तांचीच संगत धरतलो. रच्यांक अुपाशीं अुडोवन आपुणूच जेवतलो. आपुणूच न्हेसतलो.

प्रज्ञावंताचे नेम

विदुर मुखार म्हणटाः

धोणवांतल्यान सोडिल्लो तीर अेकल्याक मारीत. (वा ना मारीत) पुणून अेकूच ुदवंत खुबत जाल्यार तो राजा सयत पुराय राज्याचो लासून गोबोर करतलो. वेक्खाचो घोंट अेकल्याचोच जीव घेत, तरसाद अेकल्याचीच गोमटी कातरीत. पुणून ंत्र फुटत जाल्यार प्रजेसयत राज्याचो गोबोर जातलो. पल्तडीं वचपाचो अेकूच ुपाय म्हळ्यार तार. तशें सर्गार वचपाचें, अुदरगतिचें अेकूच सपणः सत्य.

क्षमाशीळ मनसाचो अेकूच अवगुण दाखोंव येताः तो म्हळ्यार लोक ताका दुबळों लेखतात. पुणून खरेपणानशीं हें ताचें दुशण म्हणू नज. कित्याक, क्षमा अेक मोड्यांतलें मोटें बळ. दुबळ्यांत गुण कशें आनी बळिश्टांत भूषण कशें सोबपा सारकें. बरें करपाची तांक अेकाच तत्वांत आसाः धर्मात तशी शान्ती हाडपाची तांक फकत अेकांच गुणांत आसाः क्षमेन कोणाकूय जिखू येता. जाच्या हातांत शान्तिची तरसाद आसता ताचें कोण कसलें वाकडें करतलो.

बिळांतल्या हुंदराक जसो सोरोप गिळून अुडयता तशी दिग्विजय करिना असल्या राजाक आनी देशयात्रा करिना आसल्या बुदवांताक भूंय खावन अुडयता. दोनूच तरांचे मनीस संवसारांत सोबतात. अेक, मात् लेगीत कोडू अुलयना असलो आनी दुसरो पाड्या लोकांक मात लेगीत मानिना, लेखिना, थारो दिना तो. दोन

तरांचे मनीस संवसारांत मात लेगीत सोबतात. अेक, कसलोच वावर करिना असत
संवसारी आनी दुसरो, संवसारांत घुसपल्लो संन्याशी, सगळे परसूय वयलीं सुवा
दोगूच जोडूंक पावतात: हाणपाची तांक आसूनूय क्षमाशील रावता तो आनी दुस
गरीब आसूनूय गरजेवंताक दान दिता तो. न्यायाचें जोडिचे दुरुपयोग दोन: फावत
नाका दिवप आनी फावता ताका दिनासतना रावप. दुड्डु आसूनूय जो दान करिन
आनी गरीब आसूनूय जो कश्ट करिना ताच्या गळ्याक फातर बांदून ताका दर्या
काडून बुडोवचो.

संवसारांत तीन तरांचे लोक पळोवंक मेळटात. बरे, सादारण आनी अुणाक
तिगांकूय तांच्या पात्रांक सोबसारकीं कामां लावन दिवंक जाय. दुसऱ्यांक नाड
दुसऱ्यांच्या वायलांचेर नदर दवरप आनी बऱ्या अिश्टाक सोडून दिवप हे तीन
अवगुण मनशाक कावार करतात. ओड, निडक आनी हावरेपण तीन दरवटे ह
नरकाचे. तिनूय सोडून दिवंक जाय.

मोटवे बुद्धिच्या, आळशी, हुतहुल्या आनी तुस्त गायतल्या लोकांची बुद्द घेवन
केन्नाच कितेंच करचें न्हय. आपलें गुपीत तांका केन्नाच सांगचें न्हय. असल्या लोकां
सदांच पयस दवरचे. कुटुंबातल्या जाणट्याक, संकश्टांत पडिल्ल्या कुलिनाक, गरीब
जाल्ल्या अिश्टाक आनी भुरगें नाशिल्ले भयणीक सदांच घरांत आस्रय दिवचो
देवांचो संकल्प केन्ना फुकट वचना. बुदवंताचो प्रभाव केन्ना पडनासतना रावना
विद्यावंतांची नमळाय केन्ना फळ दिलेबगर रावना. तशें पातक्यांचे नाशें जालेबगर
रावना.

आवय वापूय यज्ञ आत्मो आनी गुरू - हे पांच म्हूज्या भशेन पवित्र तांची
सदांच सेवा करूंक जाय. देव, पितर, मनीस, संन्याशी आनी सोयरे ह्या पांचांची पूजा
करतल्याक जिवितांत सदां जैत मेळुंकूच जाय. पांचातलीं पांचूय अिंद्रियां मनशाचे
सुवादीन आसूंक जाय. तांतलें अेक खंयचेंय अिल्लें लेगीत सदळ अुरत जाल्यार
थंयच्यानूच ताची सगळी प्रज्ञा व्हांवन वतली- जशें व्हडल्या भाणांतलें सगळें अुदक
ल्हानश्या बुराकांतल्यान व्हावन वता.

न्हीद, लकणी, भय, तिडक, आळसाय आनी आयचें काम फाल्यांचेर धुकलपाची
संवय हे स अवगुण मनशान सोडूंक जाय. सदां जोड जायत रावप, आरोग्य सदां बरें
अुरप, गोड सभावाची घरकान्न मेळप, बरे चलणुकेचो पूत आसप आनी गिन्यान
जोडपाक वेळ मेळप ह्यो स गजाली सुख जोडुन दिनात. काम, क्रोध, लोभ, मोह

नी मत्सर सा दुस्मान हे मनशाचे. तांचेर जैत जोडून तांका आळाबंदा हाडूंक य. कमलीच पिडा आसप ना, कोणाच्याच रिणांत अुरप ना, पोटा खातीर गांव डून भायर वचचें पडप ना, बऱ्या लोकांचो सांगात मेळप, आपणाक रुचता लेंच काम मेळप आनी कोणाक भियेंनासतना जियेंवक मेळप, स सुखां हीं शाचीं. मत्सरी, दुस्वासी, असंतुष्ट, रागीट, दुबावी, आनी दुसऱ्याच्या जिवार येवपी हे स तरांचे लोक दुख्खी आसतात.

बायलां, जुगार, शिकार, सारो हीं चार व्यसनां आनी दुखता तसलें अुलोवप, नश्या गुन्यावां खातीर व्हडली ख्यास्त फर्मावप, दुडू कश्याय कसो मोडप ह्यो तीन यो ज्या राजांक लागल्यात तांचीं राज्या मातये भरवण जाल्यांत.

अिश्टांचो सांगात, दुडवांची येणावळ, पुताचें सुख, बायलेचो मोग, गोड अुतर, पल्या वर्गणांत मान, जाय तेन्ना जाय ती जोड आनी चार चौगांत भौमान हीं आठ धनां सुखाचीं.

आमची कूड म्हळ्यार णव दारांचें आनी तीन खंब्यांचें अेक देवूळ तातूंत पांच वेकारी काम करतात. ह्या देवळाचे गर्भ-कुडींत (= काळजांत) आत्मो रावता. च हे कुडिचो धनी हें जो जाणा तोच गिनयानी.

धा तरांच्या लोकांक बरें वायट पारखूंक येना-सोरो पियेवन तर्रर जाल्याक, ळ रावतल्याक, पिश्याक, पुरो जाल्याक, तिडकीन कुट्टो जाल्याक, जेवंक खावंक शिल्याक, हुतहुत्याक, हावऱ्याक, भित्र्याक आनी भोगांत लोळटल्याक.

प्रज्ञावादी राजनीत

अुपरांत सुघन्वा नांवाच्या असुरांच्या अेका राजान आपल्या पुताक केल्लो जनितिचो अुपदेस विदुर धृतराष्ट्राक सांगता:

जो राजा तिडकिचे आनी ओडिचे सुवादीन जायना, जाय थंयच जाय तितलोच डू खर्चिता, खंयचीय गजाल मुखार येंव, तिच्यांतलें बरें आनी वायट आंग खंयचें पारखून घेता, जो आपल्या गिन्यानांत सदा भर घालीत रावता आनी जो हातांत तिल्लें काम मदीं सोडिनासतना तडीक व्यरता ताकाच लोक मानतात. जो राजा ोकांचो विस्वास जोडपाचे सदां अुपाय घेता, गुन्यावाकारांक ख्यास्त फर्मायतना नीमपणान फर्मायता (गरज दिसल्यार तांका सोडुनूय दिता) ताच्याच घरांत क्षुमी नंदता. जो दुबळ्यांचो आनी गरिबांचो लेगीत भौमान करता, बळिश्टाचो

अवमान जावचो ना हाची जतनाय घेना; गरज पडल्यार ताच्या आड वचप लेगीत जो अनमनचो ना ताकाच लोक शाणो म्हणटात. अडचणिचें कार्न पडल्यारूच जो खंती जायना, जो दुख्खां अरिश्टां सगळीं मोन्यांनी सोसता आ हातांत घेतिल्लें काम नेटान मुखार व्हरता ताकाच सदां जिविनांत जैत मेळटा. बेकार कसो बेश्टो हेवटेन तेवटेन हेडना, जो अुणाकांचो सांगात धरिना, चो फटिंगपणा करिना, सोरे पियेना तो सदां सुखी. जो केन्ना फट अुलयना, ल्हान ल्ह गजालींक लागून जो झगडत बसना, कोणे मान दिलो ना म्हूण जो रागार जायना शाणो. जो दुसऱ्यांचो मत्सर करिना, गरजे भायर अुलयना, दुसऱ्यांचें नदरेंत भरपासार भेस करिना, आपल्यो व्हडविको गावन दुसऱ्यांक अुणें लेखिना, चिंवचिंवून गेल्ल आसतना कोणाक अुणें अुतर दिना ताचेच भोंवतणीं लोक अेकटांय जाता पालवल्लें किर्जील जो परतें अुपरगसून काडिना, येस मेळ्ळें म्हण जो हड्डें मुख काडून चलना, अपेस मेळ्ळें म्हुण जो तोंड लिपयना, वायट दीस आयले तरूय आपलो पांवडो सोडिना ताचें शील बरें. ताका लोक अुजू चलणुकेचो लेखता आपलें बरें जाल्लें पळोवन जो भुल्लुसून नाचना, दुसऱ्यांचें वायट जाल्लें पळोव जाका खांतखुतल्यो जायनात, दान दिल्या अुपरांत जो पश्चात्ताप करिना ताका लोक व्हड मानतात. व्हड मनीस लग्नाचें, अश्टागंतिचें, दिवपा घेवपाचें वी वेव्ह आपल्याच पांवड्याच्या लोकांलागीं करतलो. अुणांका लागीं करचो ना. गुणी लोकां तो सदांच भौमान दितलो. आश्रिताक दिल्या अुपरांतूच आपूण खातलो. खूब नकाल घेवन कामां करतलो, खूब थोडो न्हिदतलो.

प्रज्ञावंत राजा कसो आसता

विदुर सांगतालो आनी धृतराष्ट्र मन लावन आयकतालो. धृतराष्ट्र म्हणपा लागलोः

आमच्यांतलो गिन्यानी तूंच. आमच्या बऱ्याक कितें पडत तेंच सांग. तूं सांगत तें आयकून बरें दिसता. हुसक्यान म्हज्या आंगाक हुलोप पेटला. म्हाका न्हीद लेगी पडना.

विदुर सांगपाक लागलोः

जाचें बरें जावचें-शें दिसता ताच्या बऱ्याची गजाल अनमन नासतना ताक सांगची. मागीर, ती ताका रुचूं वा ना रुचूं. फटींगपणां करून कामां जातात जाल्यारूय, तू ते वाटेन वचू नाका. बरें काम करता आसतना अपेस आयलें जाल्या

ल्हान करूं नाका. कामाक हात घालचे पयलीं आपुण तें कित्या खातीर करतां,
ूंत अडचणी कसल्यो कसल्यो येवं येतात, हाचो परिणाम खंय कसो कितें जांव
ा, संगळें बारकायेन येवजूक जाय. त्या अुपरांतूच काम करचें काय करचें न्हय तें
गवंक जाय. आपल्या राज्याची येणावळ वाडटा काय वाडना, लोक सुखी आसात
य सुखी नात, कायद्याक लोक मानतात काय मानिनात, राज्याची अुदरगत
कास) जाता काय जायना, सैन्य सारकें घटमूट आसा काय ना हें ज्या राजाक
र ना ताचें राज्य तिगना. राज्य मेळळेंच म्हुण जायना, तें चलोवंक येंव जाय. ना
ल्यार राज्य हातांतलें वता. नुस्तें जशें गरयेक लायिल्लें हांयसूच पळेता, भितल्ले
येक पळेना, तसो, जो राजा करणे भितल्ल्यो अडचणी पळेना फकत वयलो
बूच पळेता, तो काबार जाता. जो खावं येतलो, खातकूच पचतलो, पचतकूच
याक पडटलो असलोच घांस मनशान तोंडांत घाल्ला बरो. जो रुखावेलीं हरवीं
ळां तोडटा ताका फळाचो रोसूय मेळना, बींवूय मेळना. पिकिल्लेंच फळ तोडूंक
य. तरूच रोस चाखूक मेळटलो आनी बीं रोवंक मेळटलें. गुंगुल्लो जसो फुलाक
ास दिनासतना भितल्लें म्होंव चोखता तशें राजान लोकांक त्रास दिनासतना राज्य
रचें. केली जाल्यार लाव कितें जातलो, केलींना जाल्यार लुस्कान कितें जातलें,
ारकें बरें येवजुनूच मनशान करणी करची. कांय वावर असले आसतात कि तूं
तलेय त्रास काड, तुगेले त्रास फुकट वतात. असल्या वावरांक शाण्या मनशान
न्ना हातूच घालचो न्हय. जो खोश्शी जालो जाल्यारूय लाव ना, रागार जालो
ाल्यारूय लुस्कान ना असलो पिचपिचीत राजा लोकांक मानना - जशो खंयचेच
ायल-मनशेक खोजो घोव मानना. कांय कामांत सुरवातीक ल्हानशीं दिसतात. पुणून
ुखार तीं खूब पळां दितात. शाणो मनीस असलीं कामां रोखडीं हातांत घेता, कळाव
ावन कामां अडचणी येसर तो रावना. जो राजा प्रजे कडेन मोगान पळेता तो बसून
ावलो जाल्यारूय प्रजा ताका तेंको दिता. करणेन वाचेन मनान आनी नदरेन जो
ोकांक खोश्शी दवरता त्या राजाचेर लोकूय खोश्शी आसतात. वागाक पळोवन
चेतळां भियेतात तशी राजाक पळोवन प्रजा भियेवपाक लागली तर मागीर समुद्रा
ेरेनचें राज्य आसुनूय कित्याक अुपकारता. वाव सुटना फुडें जशीं कुपां अुबून वतात
सें अन्याय करतल्या राजाचें राज्यूय अुबून वता. मागीर, तें ताका हकान मेळिल्लें
आमलें म्हुण कितें जालें. परकीं राज्यां मोडपाचो यत्न करचे परस आपलें राज्य
तिगोवपाचो यत्न करप सदां बरो. न्यायान राज्य घेवचें आनी न्यायनूच तें चलोवचें,
न्यायान जोडिल्ली जोड (लक्षुमी) केन्ना ना जायना, केन्ना अुणीय जायना.

प्रज्ञावंताचे आचार

फानरांतल्यान भांगर काडटात नशें वडवड्याच्या, पिश्याच्या आनी भुरग्या
लेगीन अुलोवण्यांतल्यान कितेंय मेळळें जाल्यार भांगर समजून तें अुखलचें. शेतां
शिंपडिल्ल्या भाताचो अेक अेक कण वेंचून काडटल्या मनशा भाशेन बरे विचार ज
जंय मेळटात ते सगळे शाण्या मनशान अेकठांय करचे. मस्ने गायेक मार खावं
पडटा. जी सुखान धार दिना ते गायक कोण वोड लेगीन लावचो ना तापयल्ले बग
जें वागवल्लां ताका वागोवपाक कोण तापयना. हेंच मनींत धरून शाण्या मनशा
आपणा परस व्हड मनशा मुखार नमून चलचें. मोनजातीक आधार पावसाचें
राजाक ताच्या मंत्र्यांचो, बायलेक घोवाचो, बुद्वंताक विद्येचो. सत्यान धरमाचें
राखण जाता. अभ्यासान विद्येची. शिंगारान रुपाची आनी अुजू चलणुकेन कुळाची
जल्मान अूंच कुळांतलो जावनूय चलणुकेन मनीस अुणाक आसत जाल्यार म्हज्य
मतान ताका अूंच कुळांचे भोमान मेळूंक जायनात. हाच्या अुरफाटें, अुणाक कुळां
जल्माक येवनूय चलणुकेन मनीस अुजू आसत जाल्यार ताका अूंच कुळां
भौमान दिवपाक अनमनूंक जायना. दुसऱ्याचें धन, रूप, कर्तृत्व, कुळ, सुख आनी
भाग्य पळोवन जाचे दोळे फुट्टात ताका रोगी धरचो. विद्या, धन आनी कुळ ह्यां
तीन राजाली मनशाक (गर्विष्ट आसत जाल्यार) मदांध करतल्यो आनी (तो शीळवंत
आसत जाल्यार ताका) नम्र करतल्यो. बरो भेस करून भोंवल्यार चार चोगां
भौमान मेळत. घरांत गायो आसत जाल्यार पक्वान्नां खांवंक मेळत. गाडी घोडें
आसत जाल्यार वाट बेगीन कातरूंक मेळत. पुणून आंगांत शीत आसत जाल्या
अख्ख्या संवसाराचेर जैत जोडूंक मेळटलें. जिविनांत सगळ्यांत चड म्हत्वाचें त
शील. मनीस तेंच होगडावन बसत जाल्यार ताच्या जिविनाक कांय अर्थ अुरचो ना
मागीर, ताचे कडेन केदीय मोटी संपत आसूं वा ताचें केदेंय व्हडलें घर आसूं
गरीबांक सदां सुवादीक जेवण मेळटा. कित्याक, तांच्या पोटाक भूक लागिल्ली
आसता आनी सुवाद खरेंपणानशी भुकेंत आसता. श्रीमंताच्या नशिबांत ही भूक ना
देखून तांणी पक्वान्नां जरूय खालीं तरूय तो तांकां गोड लागनात.

बारीक लोकाक भय अुपासमारिचो. मदल्या पांवड्याच्या लोकांक मरणाचो
आनी व्हड मनशाक अवमानाचो.

मदां भितर सगळ्यांत वायट मद गिरेस्तकायेंचो.

पयलीं अिन्द्रियांचेर जैत

मनशान पयलीं खासा आपणाचेरूच जैत जोडूंक जाय. आपणाक आपले ादीन दवरूंक जाय. आपणाकूच जिखूंक जाय. जो आपणाक आपले सुवादीन ंरी नासतना आपल्या हाता सकयल्या लोकांक आपले सुवादीन दवरूंक पळेता नी तांका सुवादीन करी नासतना दुस्मानाचेर जैत जोडूंक वावुरता ताचें अखेरेक शेंच जाता. जो आपणाक जिखता, आपलीं अिद्रिंया आपले सुवादीन दवरता नी येवजून करून करण्यो करता तागेंर लक्षुमी सेवा करूंक येता. आमची कूड ळ्यार अेके तरेचो रथ. आत्मो रथ चलोवपी (सारथी) आनी अिर्नद्रिंयां म्हळ्यार डे. घोड्यांक सारके शिकोवन तयार केले म्हण्टकूच रथांत बशिल्लो जसो सुसंगीत ट कातरता तसो शाणो मनीस आपलीं अिन्द्रियां आपले सुवादीन दवरूंक नात तो न्द्रियां सुवादीन जालतो आनी मागीर दुख्खाक सुख, अर्थाक अनर्थ, अनर्थाक अर्थ नूंक लागतलो. न्याय नीत सगळें सोडून तो वैभव, जिवीत, संपत सगळें होगडावन मतलो. संपतूच आमचे सुवादीन आसली म्हुण अुपकारना. अिन्द्रियां सुवादीन सूंक जाय. मनीस जैन्ना आपलें मन, आपली बुद्द, आपलीं जिन्द्रियां आपले वादीन दवरतलो तैन्नाच तो खरेपणानशीं आपणाक वळखूंक पावतलो. कित्याक, नीम आपलोच आपुण दुस्मान, आपलोच आपुण अिश्ट. जो आपणाक जिखता तो ाचो अिश्ट. जो जिखूंक पावना तो ताचो दुस्मान.

भाग्यवादा आड प्रज्ञावाद

हे तरेचो जायतो अुपदेश विदुर धृतराष्ट्राक करता.

पांचशें तीस श्लोक आठ अध्यायांत वांटून महाभारतान आमच्या हातांत अेक ागळें वेगळें पुस्तक दवल्लां. भारतीय साहित्यांत-संस्कृतांत, पालींत, अर्ध-मागधींत ंयचेच भाशेंत हे तरेचें दुसरें पुस्तक मेळना.

महाभारतांतले भगवद्-गितेचेर संवसार भरच्या बुदवंतांचें लक्ष गेलें. ाहाभारतांतलेच हे विदुर-नितिचेर कशें गेलें ना हाचें आजाप जाता. हरशी, गवद्-गिते येद्याच तोला-मोलाचें पुस्तक हें.

आरंभाकूच सांगिल्लें: विदुर-निती सामान्य नितीचें पुस्तक न्हय. हे निती ाटल्यान अुब्या आशिल्ल्या, प्रज्ञावादावेलें पुस्तक हें. अेक पुराय 'फिलोसॉफी ऑफ ाअिफ.' अेक जिणेदिश्टी तातूंत दिश्टी पडटा.

प्रज्ञावादाची बुन्याद विदुरान मनीस, कुटुंब आनी समाज ह्या तीन तत्त्वांं
वांदून काडल्या. कर्तृत्व, शील, न्याय नीत ज्या ज्या तत्त्वांक लागून जिविताक अ
येता आनी मनीस कुटुंब हांच्या-वांगडा समाज वयर सरता त्या सगळ्या तत्त्वां
ह्या पुस्तकांन फोडणिशी आयल्या.

महाभारतांन विदुरनितिचो आसपाव जालो तो मुर्गीत समाज भाग्यवादाच
प्रभावांत आयिल्लो. ताका लागून समाज कर्तृत्व-हीण जाल्लो. शांति-पर्वान, मुख्य
मंकी नांवाच्या एका रूशिचो अुल्लेख आयला. मंकी नियतीवादी आशिल्लो. नियतीव
हें भाग्यवाद, दैववाद वा प्रारब्धवादाचें दुसरें नांव. हो मंकी रुशी बुद्धाचे मुर्गीन
मख्वली गोसाल आसूंक जाय. मख्वली गोसालूय नियतीवादी आशिल्लो. बुद्धा
ताका नियतीवादाचो 'आचार्य' लेखला आनी आपलो सगळ्यांत व्हडलो दुस्मा
मानला. बुद्ध प्रज्ञावादी. दोगूय आयुष्यभर भाग्यवादा आड झुजिल्लो. श्रमण-संस्कृताये
वाडिल्ल्यान तो अखेरेक सगळ्यांक निर्वाणाकडेन व्हरूंक वावुरपाक लागलो
गजाल वेगळी. पुणून तो प्रज्ञावादी आशिल्लो हातूंत दुबाव ना. बुद्याच्या प्रज्ञावा
भाशेनूच विदुराचो प्रज्ञावाद भाग्यवादी मताचो प्रभाव अुणो करपाखातीर वावुरल्लो
पुणून विदुरान संवसाराक फाट करूंक नाशिल्ली. देखून तांच्या प्रज्ञावादान मनीस
कुटुंब, समाज आनी कर्तृत्वाच्या आधारान तांची अुदरगत ह्या तत्त्वांचेरूच चड भ
दिल्या. विदुराचे नितीक महाभारतांत 'संसार्ग्णी' म्हळ्या. सगळ्यांक पावला पावला
अुपकाराग पडत असली लेखल्या. तिचोय मोख भाग्यवादाच्या प्रभावांतल्यान समाजा
मेकळो करून ताका कर्तृत्वाच्या मार्गार हाडप हीच आशिल्ली.

भाग्यवादाचीं तत्वां पांच.

1) सर्वसाम्य (म्हळयार सगळ्यांक सारके लेखप)

2) अनायास (हात पांय हालय नासतना जें मेलटा तातूंन संतुष्ट रावप)

3) सत्यवाक् (सत्यूच अुलोवप, सत्यानूच चलप)

4) निर्वेद (कसलीच करणी करप ना) आनी

5) अविवित्सा (असकें जाय तसकें जाय अशें मनांत लेगीत येवंक दिवप ना

कितेंच करूं नाकात, सुसेगाद बरे रावात. जें मेळ्ळां तातूंनूच धादोस-भगीत
रावात. तुमच्या भाग्यांत तितलेंच आसा-म्हळयार, निर्वेद, निवृत्ती, तृप्ती आनी
शान्ती हीं भाग्यवादाचीं आगां आशिल्लीं. भाग्यवाद सत्य, दया, क्षमा असलींय तत्व
मानतालो. तांकां पाळोय दितालो. पुणून तागेली भर भाग्याचेरूच आशिल्ली. देव

म देव व्हडलें. कित्याक, दैवाचेर अेक मात्रा चड, हे स्त्रद्धेन भाग्यवादी जियेताले.

आनी म्हत्त्वाचें म्हळ्यार समाज तांचेंच मानतालो, तांच्या फाटल्यान वतालो, वे देखीन चलतालो.

हें सगळ्यांत व्हडलें समाजिक संकश्ट आशिल्लें। देखून भाग्यवादाचें अेक मत्त ावादाक कातरचें पडलां.

भाग्यवाद म्हणटालो, प्रारब्धांत जशें बरोवन दवल्लां तशेंच घडटलें. तातूंत ल्लो लेगीत बदल जावपाचो ना.

प्रज्ञावाद म्हणपाक लागलो, हें खरें न्हय. मनशाक करणेची मेकळीक मेळ्ळ्या. ्दी परस वयल्या पांवड्याची प्रज्ञा नांवाची अेक शक्ती ताच्यांत आसा. प्रज्ञेक रून करणी करची. ताचें भाग्य बदलतलें.

भाग्यवाद म्हणटालो, हात पांय हालोवन कांयच मेळपाचें ना. जें मेळ्ळां तूंतूच धादोसभरीत रावपाचें.

प्रज्ञावाद म्हणपाक लागलो, तशें जाल्यार मागीर, हात पांय मनशाक दिल्यात ी कित्याक देवान. हात पांय हालय नासतना रावप मेल्लेंवरी जियेवपा सारकें. गीर मरचें कित्याक न्हय. करणी केले बगर मनशाक जियेवंकूच येवपाचें ना आनी र्बा अुत्साहा बगर करणी करूंक येवपाची ना, अुर्बा म्हळ्यारूच जिवीत. कर्तुत्व ळ्यारूच जिवीत. जो करणी सोडटा ताका सुखूय सोडून वता. वैराग्य जिविताची ख आसूं नज, कर्तुत्वूच जिविताचो अुद्देश आसूक फावता.

भाग्यवादी लोक क्षमा-बिमा मानताले. प्रज्ञावाद म्हणपाक लागलो, आंगांत ास्त करपाची तांक आसूंक जाय. ताचीच क्षमा खरी. दुबळ्याचे क्षमेक मोल ना नी अथूय ना.

भाग्यवाद म्हणटालो, समाजांत सगळे सारके. प्रज्ञावाद म्हणपाक लागलो, हेंवूय रें न्हय, व्हड ते व्हड ल्हान ते ल्हान दोनां मजगतीं अंतर सदां अुरतलें. अुरूंकूय ाय. अेक खरें, विद्या, तप, संयम, त्याग, स्वध्यान, दान बी गुण वाडोवन मनीस ानाचो व्हड जावं येता. ताच्यान वयल्या पावंड्यार चडूं येता. तसो तो चडून गेलो णटकूच तो व्हडूच जाता. चारित्र्यान, शिलान, विद्येन व्हड तोच खरो व्हड. मागीर ो खंयचेय जातींत जल्मा येवं. पुणून तो व्हड जातकूच ताका व्हडूच लेखूंक जाय. ाका हेरां सारको लेखूंक फावना.

भाग्यवाद म्हणटालो, वयल्या कुळांत जल्मा आयिल्लो सदां वयरूच अुरतल
गिरेस्त गिरेस्तूच अुरतलो. प्रज्ञावाद म्हणपाक लागलो, कुळाक म्हत्त्व आसा. पुण
आचाराकूय तितलेंच म्हत्त्व आसा. आचारान कुळ वयर सरूं येता. तसो गरी
लेगीत श्रीमंत जावं येता.

भाग्यवाद सत्यवाक् तत्त्व मानतालो, म्हळ्यार सत्य अुलोवचें, सत्यान चल
अशेंच म्हणटालो.

प्रज्ञावाद म्हणपाक लागलो, अुलोवचें जालें जाल्यार सत्यूच अुलोवचें. पुणून
गोड आसचें. म्होवांत घोळोवन अुलोवचें. तशें अुलोवंक आयलें ना जाल्यार अुल
नासतना रावचें. वरसार बसता, काळजाक घाय करता आसल्या सत्याक प्रज्ञावाद
सुवात ना. काळजांत जी प्रज्ञा नावांची देवी बसल्या तीच वाटग्देवीचें रूप घेव
जिबेर येता. ती दुखोवपी आसूंक फावना.

प्रज्ञावाद चड भर दिता, आर्जवाचेर.

आर्जव म्हळ्यार, नीट चलप. अुजू चलप. चित्त निर्मळ दवरप. फटीगपण
वांकडी चाल, कोडू अुतर असल्या गजालींक प्रज्ञावादांत सुवात ना.

भाग्यवाद धर्माक मानी नाशिल्लो. धर्म म्हळ्यार न्याय नीत, लागणूक, द
माया हीं तत्त्वां, प्रज्ञावाद भर दिवन सांगतालो. कसलीय परिस्थिती येवं, मनशा
धर्म सोडूंक जायना. सुख-दुख्ख सगळें खिणयाळें. सगळें अनित्य. येतलें आनी वतल
धर्म मात् सासणाचो. नित्य. सदांच थीर अुरतलो. तो सोडूंक फावना.

न जातु कामान्न भयान्न लोभाद्।

धर्म त्यजेज्जी वितस्यापि हेतोः।।

नित्यो धर्मः सुखःदुख त्वनित्ये।

नित्यो जीवो धातुरस्य त्वनित्यः।।

भाग्यवादाचें अविवित्सा नांवाचें आनीक अेक तत्त्व आशिल्लें. अविवित्स
म्हळ्यार नाका त्या गजालींनी मन घालप ना. हें जाय तें जाय म्हणप ना. प्रज्ञावा
म्हणपाक लागलो, हेंतूय अुपकारना. मनशान सगळ्याच गजालींत मन घालूंक जाय
मनीस संवसार घेवन बसला. ताणें संवसारांत मन घालूंक जाय. घर, शेत, भात
जेवण-खाण, न्हेसण-पांगरूण, अुद्योग-धंदो, अितलेंच न्हय तर राजकी, सामाजि
म्हत्वाच्या सगळ्या गजालींत रूच घेवंक जाय. तातूत सुधारूय घडोवन हाडपा

रूंक जाय. दारिद्रय वांट्याक आयिल्लें आसत जाल्यार तें भाग्याचेर धुकलून ांवक जायंना. तें ना करपाक वावरूंक जाय. केन्ना केन्ना यत्न करुनूय फळ मेळना निर्शेवंक जायना. यत्नूच खंय तरी चुकतात अशें धरून तांतूत बदल करूंक . कांय जाण दारांत लेगीत अुबे करपा सारके न्हय अशे लोक समाजांत सतात आनी लक्ष्मी तांगेरूच वचून अुदक भरूंक लागता. हेंवूय भाग्याचेर लूंक फावना. खरेपणानशों, गरीबाय आनी गिरेस्तकाय भाग्याचेर आधारून ना. तो आधार कर्तुत्व. तें प्रज्ञेक धरून करूंक जाय.

प्रज्ञेक जैत मेळूळे बगार रावच ना.

महाभारतांत मुखार भागवद्-गीता येता, आस्तिक ब्रह्मवाद आनी योगबुद्दोन लो कर्मयोग हांचो समन्वय गितेंत पळोवंक मेळटा. गितेचेय बुन्यादींत प्रज्ञावाद . गितेचो आदर्शः स्थितप्रज्ञ जाची प्रज्ञा थीर, कशीच हालना असलो मनीस. हार येस अपेस सुख दुख्ख हांका नितिचे नदरेन मोलूच ना अशें म्हण्पी. गितेचेर जशीं ्यां लोकांनी बरयलीं तशीं प्रज्ञावादाची बारीक बारीक विसकावणी करपी विदुर-तिचेरूय बरोवंक जाय आशिल्लीं. कित्याक बरयलीं नात, समजना. अेक खरें: दुर-निती चिंतपाक खूब प्रेरणा दिता. पाचशें तीस श्लोकांचेर पांचशें तीस चनां बरोवं येतीत अितलें भल्ला ह्या पुस्तकांत.

अेक नवी नदर दिवपी, नवी अुर्बा दिवपी, जिविताक अेक नवो अर्थ जोडून वपी, नवी देख लावपी आगळें वेगळ हें पुस्तक कित्याक लागून कडेक पडलें, मजना. भाशांतरकारांनी ताका 'विदुर नीती' नांव दिल्ल्यान बी न्हय मू?

अेक खरें, ताचो अुवेख पळोवन जीव खंती जाता. कोणेय जाल्यार केन्नाय तरी हाभारताचे खणींतलें हें रत्न घांसून पुसून निवळ करून लोकां मुखार दवरुंकूच य.

जिविताचें भांगर करपाची तांक आशिल्लें अेक पुस्तक हें.

गोंयांतल्यो धालो, जागर आनी शिगमो

शंभू खेडक
सावयवेरें, फोंडें, ग

('कोंकणी टायम्स' दिवाळी 200

अन्नंतर गोंय भूंयेनले तीन मुखेल लोकोत्सव म्हळ्यार धालो, जागर, शिगम
हे लोकोत्सव लोकपरंपरा आनी चालीरितींची पाळां -मुळां घट्ट धरून दवरता
'असं घाटार साकून गावडों एक कोंकणां देवलो वा; घाटार साकून गावडो ए
कोंकणा देवलो. कोंकणां देवूनी गावड्यान काय वो केला, काळ्या-भाळ्या वेला
जोंन वांदीयेला वा. असं ही ... री री पाप्पारी जोंन आमडूंक लागलो वा. आ
नांगराच्या अंडेक लागून कुंडळ मेळला वा. नांगराच्या अंडेक लागून कुंडळ मेळ
तो कुंडळ नेवून दिला जनक राज्या घरी वा. जनक राज्यान कुंडळ फोडून पाहील
असं मुठभर मासाचीरे सूर्यो तेजाची कन्या जेलमली देवांची, कन्नया जेलमली गा

आदलें जाण्टेले शिकूनाशिक्ले पूण गितावरी ते सामके सोपे रितीन रामाय
मारकील्ल्यो कितल्योशोच जोगी घडोवन शिगमो, धालो, जागर, खेलटाले आ
ताकाच लागून गोंयची सासाय वेसवरी तिगून रावनाली.

शिगम्याच्यो जोती, नाच्यो मोडी, वेगवेगळ्या पद्धतीची कला; धालो, जागरा
गितां खूब किते दिवन वनाली, 'मोड-मोड रावणा रामाशिना, नाय मोडीना ग
लंकेवयर येता.'

अशो मोडी, खेळिल्लों पळयतना खूब खोशी जाता. आदले कुळंवी, आता
कोंकणी कुणवी. हे तांचेच कार्य अशेंच म्हणचे पडटा.

पावसाळ्या उपरान्त लुंवणी, मळणी, आश्वीन, कार्तीक, म्हयन्यांत जात
मळणेचें भात जमा जावन मळांनी खळांनी भाताच्यो राशी पडटात. शेतकारांल्य
आनी कामगारांल्या घरांनी लेगीत कांय दिसा पुरती जायना, पूण अन्ना ची पुरव
जाल्ली आसता आनी लुंवणी मळणी सोपल्या उपरांत शेतकार-शेत कश्टांवर्प
सामके सेकळे जातात. अशा ह्या दिसांनी ते सामके खोसयेंची जीण जगपाचो यत
करतात; अशाच दिसांनी पयल्या हेमंत ऋतूंन चरणांची पावला वाजवंक लागता
सोबित अशी हिंवळ पसरूंक लागतात आनी, ह्याच दिसांनी त्यो गोंयांतल्यो, का
जात्रा, देवळांनी चालू जावन सोपता, इतक्यांत 'पौश' मयनो म्हळ्यार 'मालूण

नो लागता. ह्या म्हयन्यांत कुळागारांतल्यो, तळयो, बांद बांदल्ल्यो बांदून-
ागर शिंपपाचे काम चालू जाता, मालूण म्हयनो 'म्हळ्यार गोंयकार म्हण्टात
ा-खेत्र्यांचो म्हयनो. ह्या म्हयनांत दनपारचे रातचे जी भुरग्यांक भायर भोवल्यार
टी मनशा तांचेर रागार जातात, तांचेर बारीक नदर दवरतात, आनी ह्याच
न्यात 'धालो जातात, धालो म्हळ्यार लोकपरंपरांची एक मूस. गोंयची आस्मिताय
ोवपी प्रकार म्हुणू येंता. गांवांत वा वाड्यार एकतरी धालांचो 'मांड' आसताच.
ांचो मांड म्हळ्यार गांवाची एक अशी लांब-रूंद उक्ती जागा. ह्या जाग्यार -
तुळशीचे पेड आसता. कांयकडेन तेकूनच पिंपळापेड रुमडापेड लेगीत आसता,
नी ह्या मालूण म्हयन्यांत घरां-घरांतल्यो-बायलो सवायशिणी, वा कांयकडेन
यो-बायलो अशे सरबरस धालांच्या मांडार जमतात, आतां धालांक पयल्या
ना उबे रावतना मांडाच्या गुरूचे पुजन, तुळशीपेडाची गांवच्या व्हड जाणट्या
शांक हाडून पुजा करतात. अनी सांगणे करून धालांक सुरवात जाता, कांयकडेन
न दीस वा गांव व्हड असल्यार अकरा दीस अशो धालो चलतात, धालो
ोवपाक लेगीत लोकांची भुरग्यांची गर्दी जाता; व्हड धालांचो मांड आसल्यार
ापानांची दुकाना लेगीत घालतात, तशी च्या-खावपा-पिवपाची सोंय बायलां
ाणी काडून चलयतात आनी पिवपाची म्हळ्यार मद्य प्राशन म्हळ्यार - सोरो सूर
य. कोणय पिवून आयल्यार चलयो तांका धावंडावन दितात. आमच्या मांडाच्या
ूक भ्रश्ट करपाचो ना, अशे तांगेले मत आसता. धालो खेळताना ती गायतात.

'रथा तुज्यो दांडयो; साडेतिनशी घुडयो;
रथांत कोण देव बसे गे
रथांत कोण देव बसे
रथांत बसे सांतेरी माया
मांडार खेळूक आयल्या गे
मांडार खेळूक आयल्या,
रथा तुज्या दांडयो साडेतिनशी घुडयो
रथांत कोणदेव बसे गे
रथांत कोणदेव बसे
रथांत बसे मांडाचो गुरू
मांडार खेळूंक येयला गे
मांडार खेळूंक येयला

अशे तरेन सगळ्या देवांच्या नांवान धालांक मुखान जाता.

आंब्या तुजें पान बाये आंमट
आंब्या तुजे पान बाये आंमट
दत्तात्रिया देवा तुका दंडवत
दत्तात्रिया देवा तुका दंडवत
दत्तात्रिया देवा तुका दंडवत

अशे तरेन सगळ्या देवांच्या नांवान धालो रंगार येतात, आनी गर्तीच्यो गर्त धालांचे मांड धालांनी, धालांच्या गितांनी सासको उमेदीन फुलून रावता, आनी आदल्या दिसावरी परत निमण्या दिसा, गांवकारांक म्हळ्यार वाड्याचो मुखेल नाका आपोवन तुळशीची पुजा करतात. सगळ्या देवाच्या नांवाचो भोमान त्या-त्या देवांक उकलून दवरतात, मागीर करून तो पावोवपाचो, पानसुपारी विडो, नाल्ल करीं दवरून माडांच्या गुरूंचो भोमान करतात. तांका नतमस्तक जातात, कांय कडेन धालांच्या मांडार भौशिक महापुजा, वाड्याकारांक जेवणाचे आटवल वीं करचेच पडटा, गती कडेन मांड दवरातात; म्हळ्यार वाड्याकाराक हांडून मागणे करतात, गाराणे घालतात.

"देवा जाग्याच्या धनयां, मांडाच्या गुरू,

देवा गांव पुरसा, देवा वर्साच्या धड्यार आमच्या बायलां, सवार्यशिणीं, नांगेली चेंडवां, भुरगींबाळां, देवा माडांच्या गुरू तुज्यापायांकडेन ती खेळली, वर्साच्या प्रमाण तांची केल्ली सेवा तूं पावन घे. कितेंय चुकला आसातलें. भ्रष्ट जालां आसतलें, त चूक माफ करून घे. तांची तू राखण कर.

अशें गाराणे चालू आसतानाच 'रंभा' येतात आनां 'रंभा' म्हळ्यार चलयांचे भार येता. म्हळ्यार अवसर चड करून चलयांचेरूच येता. कांय कडेन बायलांचे येता, त्या भारांक केल्ली सेवा पावल्या काय किते? वासपूर जाता, हेर कसलेंय प्रश्न आसल्यार त्या रंभाक विचारून सोडतात; मागणे करून मांड दवरतात, रंभांचे भार खूब वेळान निवळत वता.

कुळागरांतली कामां, शेतांनी 'वार्‍यां' म्हळ्यार भाजी, मिरसांगो रोवपाची कामां चालू आसतात, भाजी, सगळ्या कडेन मेळटा, म्हणसर फाल्गून म्हयनो येता आनां फाल्गुन म्हयनो म्हळ्यार 'शिगमो म्हयनो' हिंदू बांधवांच्या वर्साचो निमणो म्हयनो, निकतोच-काजू-आंब्याचो भिण्डां, फणसुलांचो मोससभार पानांपानांग

ा-घरांनी दिमूंक लागता, अशा वेळार सगळ्यांच्या कामाक नेट आयिल्लो आसता, ृवटेन घामाच्यो पावळ्यों देवतात, गांवानी, वाठारांनी काजू सोऱ्यांच्यो भाटयो, गतात, कुळागरांतल्या शिपण्याकय वेग आयिल्लो आसात. कांय जाण हेच म्हयन्यां वन वर्साचो पुरिमेत करपाक लागतात, कांय जाणांची लग्नाय तेकून आसतात, वा-गावांनी कामां भरिल्ली आसतात. आनी ह्याच म्हयन्याच्या नवमी दिसा, ळ्यार 'नोमी' दिसा शिगम्याच्या मांडार वाड्यावयले, गांवांतले मेळून मांडार ल ताशे घेवन रातीकडेन जमतात, आतां शिगम्याच्या मांडाक आनी धालांच्या ांडाक वेगळे अशे काय नासता. धा जाणांची म्हळ्यार गावची एक लांब रूंद अशी ागा त्या जाग्यार एक व्हड तुळशीची पेड. थंय वाड्याचो मुखेली, देवाच्या नांवान मन करता, मांडार तुळशी पेडयेर नाल्ल-पान विडो दवरता. धोल-ताशे वाजवन मट् मारतात. सगळ्या देवाचे नांवांची जोत म्हणून मांडार खेळटात. आनी दुसऱ्या ़सा सावन घरांघरांनी खेळूंक वतात. आतां कांय वाठारांनी नवमीन शिगमो सुरू ाता, जाल्यार कांय कडेन-पुनवेन सुरू जाता, आनी ओंमास मेरेन चलता. कांय ़डेन पुनवेच्या दुसऱ्या दिसा होळी जाता. होळी म्हळ्यार गांवांतल्या देवळांकडे गडे ाडटात म्हळ्यार गाड्यांचो भारांचो उत्सव. मागीर सुपारेचें झाड म्हळ्यार माडी ाडून होळी मारतात. तर कांयकडेन हेच माडयेच्या जाग्यार सावरीचो खांदो हाडून ुरतात. 'होळी' म्हळयार मुळांत आशिल्ल्या फातराचेर मारून दर घराचे एकतरी ाल्ल हे होळयेच्या मुळांत फोडटात, आतां होळयेचो अर्थ म्हळ्यार वर्सा भितर मरून गेल्ल्या व्यक्तींक 'हालवातीनीक हे होळयेच्या नेमांत घालून तांचेर होळी माल्ली. आतां ही देवी ग्रामदेवता आमची राखण करतली. अशा ह्या शिगम्या म्हयन्यांत प्रसाद पाकळी खंयच्यांत देवळांनी जायनात. आतां शिगम्यांक खेळूंक गेलेना जाल्यार कांय कडेन दादल्या मनशाक दंड भरचो लागता. शिगमो म्हळ्यार एकमेकांक मेळपाचे उमेदीचे दीस, गांवांतलो शिगमो सोपत येतो, पुण शारांनी शिगम्यांच्यो सर्ती व्हडा प्रमाणांत जातात, रोमटामेळ, चित्ररथ, लोकनाच, अशा खूबशा कलेक हांगा मेकळीकेन वाव मेळटा, त्याच कारण लागूनय लोक परंपरेतली कला जिवी उरूंक पावता. पुण 'धालो, जागार' हांच्यो मात सर्ती तशे व्हडा प्रमाणांत जायनात. तांच्यो लेगीत सर्ती अश्या राज्य पातळीचेर घडोवन हाडपाची एक व्हड गरज आसा.

वसंतऋतूंच्या चरण मोसमांत 'शिगमो' व्हडा प्रमाणांत फुलत रावता; फुडें गोंय राज्यांतल्या खांची कोनशांनी आशिल्या गावगिऱ्या वाठारांत फणसुलां, काजू आंब्याचो

सोमम दिक-दिकांर उदेंना आनी अश्या वेळार वाठारांतल्या दर एका व्यक्तीक कामां फुडे पुरसत खंय मेळटा? आनी सोमसमांचे दीस हयन्हूशें मात्सें मंद जायत वता तेन्ना पुरिसेंतार्ची कामार-कामं. कशीच फुरसत मेळना. तांतूनूच कांजयाण काजू सोयाच्या, आनी तण्यां आसले तोरांच्या केफांत गुळलावन आपली मोज-मजा करतात. मागीर जंय कामा आसात. थंय चड थोडे पैशे वोत्सांनी आसतलेच. मागीर नव्या काजू हुर्राकार्ची चव तशीच फुलून येवचिना किल्यावेल्यान.

हे सगळें खरें आसलें तरी अशा दिसांनी कुळागरी भागांनी उदक उणें जाता. शिंपणावळी उण्यां जाता. साया आनी खाऱ्या शेतांनी खणपाचें काम चालू जाता. कारण आनां खणून दवरल्यार पयल्या मिर्गाच्या पावसार कामां बरीं जातात. मिर्ग लागी पावता, तशें म्हळ्यार चैत्र म्हयन्याच्या दुसऱ्या आठवड्यासावन आदल्या कुळंबी आताच्या कोंकण्या गावड्यांची लोक कला म्हळ्यार खोसयेची उमेदीची आयजमेरेन 'रंग' धरून गातिल्ली लोक परंपरा, चालरीत ती जावन आसा जागार. 'जागर' ह्या नावांचो अर्थूच तसो आसा की वाड्यांकारांनी रात भर जागरण करप, नाचप, गावप आनी हाचे वयल्यांनच 'घुमट' आनी हेर वाजपासयत कलाकार तरेकवार कांतरां म्हूणून-रंगरंगयाळो वेश घालून नाचतात.

आनां 'धालांचो मांड', 'शिगम्याचो मांड आनी जागराचो मांड आसता. काय जागरमांडाचेर आनां नव्यापिळग्यानी राम हनुमान 'देवां सारकिल्यो आपल्या वर्गणी रुपान देवळ्यो बांदल्यात आनी जागराच्या आदल्यादिसा सार्वजनिक महापूजा रातीकडेन नाट्य परंपरा चालू केल्या. ही रीत केल्या आनांच्या सुधारिल्ल पिळगेन. आनां सकाळी फुडेच वाड्यावयले लोक जागर मांडार एक जातात. 'जागरा मांड' झाडून, मांटव घालून शिंगारतात. जागराच्या दिसा सकाळी वाड्याकार येवन (वाड्याचो मुखेली) जागरा मांडाच्या गुरूची, देवळेंत वचून देवाची गंध फुलां सयत पूजा करता. सांजवेळार गावकार/वाड्याकार रंगमाचयेची व्यवस्था, लोकांची बसपाची सोय करतात. ही आताची रीत. दिल्या तेपार बसपाची सोय स्वतःच करची पडटाली. कारण 'जागर' हो एकल्याचो न्हय अशी भावना आसताली आनी आनां लेगीत ही भावना आसा. सादारण संजेच्या पांच 'स' वरांचेर वाठारांतले लोक आपल्या सोयऱ्यांची आनी आपली बसपाची सोय म्हणून बसपाखातीर माटवांत 'साक' शेंदऱ्यो, साकाची भाळ्ळी घालून दवरतात. पयली माटवांतूच 'जागार' जातलो म्हळ्यार ही लोक कला सादर करपाक रंगमाची नासताली. आनी आनां लेगीत खूबकडे अशी रंगमाचीना. भोंवतणी पड्डे, तर्फे लावन जागर रातीच्यो राती चलतात. जागराक एकदा सुरवात जाली म्हणतरी तो सोमतो सकाळी दिसार सोपता.

तेन्ना गांवच्या लोकांनी घरा वचपाचो अशे नेम आसतात. उपरांत गांवकार ान वाड्याकारांक घेवन सगळ्या गांवच्या जळी-स्थळीच्या देवांक भौमान दिनान. ळ्यार नाल्ल विडो, देवांच्या नांवांन उखलासून दवरतात.

जागरमांडावयल्या तुळशिच्या सामकार धा जाण येवन सांगणे करतात. वर्सावळीची ्वण मागतात, इतले जरी खरे आसलें तरी जागराक सुरवात जाल्याउपरांत ड्यावयल्या खंयच्याच व्यक्तीक घरां वचून निजूक मेळना, कारण एकलो घरा यार दुसरो बतलो. जागर करतले आनी पळयतलो कोण?

जागराची सुरवात वाड्यांवयल्यान चुडट्यो पेटोवन वाड्याकार घुमटां वाजयत ांक नमनगितां गायत येतात. 'पयले नमन म्हजें मांडाच्या गुरूक, नमन म्हाज़ें डांच्या गुरूक, नमन म्हाजें सांतेरीमायेक नमन म्हाजे सांतेरीमायेक अशें तरेन ळ्या देवांच्या नांवान जागर गितां सोपल्यानंतर पयलें नारदाचे, उपरांत गणपतीचे यकडेन श्री गणपतीचें सवंग पयली येता; हाचेवयल्यान आताच्यावरी आदले लोक ीन गणेशाक बरेच नमताले, उपरांत 'तुरमटी, सवंग'

'फिलोणी घालता तुका
तूं येवची रावंनाका;
फिलोणी घालता ऐसा
तू दुरगार येवूनी बैसा;

अशे तरेचे कांतार करून हासोवन सोडटा, अशी खूब तरांची सवंगा, कांतरां ासात, सगळ्या जागरांनी एक व्हड सवंग म्हळ्यार मामां-भाच्यांचे. शेवटाक तांचे द्ध जाता;मामी येवन रडटा; अशी खूब तरांची सवंगा; विडंबणा; जागृताय; हाडपी; नशांक सुधारपी; खूब तरांची अर्थ भरीत सवंगा आसात.

जांच्या बापायक सवंग आसा ते सवंग तांच्या चल्याक. चलो नाजाल्यार तांच्या टुंबांतल्या दादल्या मनशांक मेळटा, थरावीक वर्सावळीची सवंगा रंगमाचियेर येवन वपाची आसतात.

घुमटां आनी डफ हांच्या नादांत संबंद गांव रातभर गडगडून वता. कांतार ाराचें:- 'आमी गा म्हारांसायबा आशे दाशेची,
'आमी गा म्हारांसायबा वन्दा थेंब्याची'

अशेच आनिक एक सवंग. ही अशी दोन सवंगा पायांक व्हड (खूट) दांडल्यां ांदून येतात, आनी गायतात.

गंडे बायलांक मंद येयला...

तांच्या दुड्वाचो हो, तांच्या दुड्वांचो राया,

तिगेल्या कुलपाचो राया

अशे खूब तरेंची सवंगां रंगमाचयेर येवन नाचतात. तांचे-तांचे आनी वाजपाचे चाल तरंतरंची आसता.

इतलें मात खरें, शिगमो राज्यपातळेचेर सगळ्यांनी घडोवन हाडटात. पुण नशों 'धालो, जागर हांच्यो सर्वी राज्य पातळेचेर घडनात. तेन्ना राज्य पातळेचेर व्हडा प्रमाणान; धालो, 'जागर' जागर सिनां हांच्या सर्वी येवपाची गरज आसा शिगम्याक नवें वळण दिता. मूळ विसरून फातना शिगम्याच्यो जोती, 'मोडी, धालो 'जागर' हांच्यो सर्वी घेवन पुर्विल्या लोक परंपरेची कला सांबाळून दवरपाचें ए व्हड कार्य समग्र आयच्या भुंयपुत्रांचेर विसंवून आसा लोकगितांतल्यान गोंय भुंयेचें अस्मिताय निरोवन उरता. आनी हीच अस्मिताय जिवी उरपाखातीर तीज गावें समाजान फातरांक देव मानिल्ले. झाडांचेर, देव-देवचार आसात, वेताळ, भूत आसात मानिल्लीं. आनी ताका लागूनच गोंय भुंयेची राखण जावंक पावताली लोकगितां, चाली रिती, लोकपरंपरा; लोकभास हांकाच लागून गोंयभुंयेची राखण जावंक सामकी सोपी जाता आनी अंधश्रद्धा आसली तरी तातून खूबशे अर्थय लेगीत आसतात.

शिकूनाशिल्ल्यो व्यक्ती लोकगितां रचताल्यो. त्यो अर्थभरीत जावन आयज लेगीत आमकां जिवेरूप दाखयतात.

धालो, जागर, शिगमो हांच्या रुपान निजभुंयेंतल्यान किल्लावन आशिल्ल्यो लोककला जतन करतले जाल्यार गांवांगांवांनी भोंवून लोककलेक उदक सारें घालून फुलयन वाड्यान जिवी दवरची पडटली.

गोंयचो कालो

- विनायक विष्णु खेडेकर
('कोंकणी' दिवाळी 1980)

लोकनाट्याची परंपरा ही त्या त्या प्रदेशाची अेक खासा आस्मिताय आसता. ानी ही परंपरा जितली व्हड, समृद्ध, तितलो त्या भागाचो सांस्कृतिक इतिहास ाटो अशे मानतात. गोंयांक अशी अेक निजाची लोकनाट्याची परंपरा आसा ांतूंत चड करून कालो, रणमाले, पेरणी जागर, गावड्यां जागर हे प्रकार आसात. शिवाय गोपाळकालो, गौळणकालो, लळीत होंयी गोंयात जातात. असल्याच काल्याचो ांगा विचार केला.

मात अेक आसा. गोंय आणि कालो अशें म्हण्टा आसताना आयचें पेडणे ते ाणकोण हेंच राजकीय शिमानीं बांदिल्लें गोंय घेवन भागचें ना तर पुर्विल्लें गोंय ांय नउशें गांवां अेकठांय आसलली आनी ज्या गोंयच्यो सिमो उत्तरेक कुडाळ मेरेन ाणि दक्षिणेक गोकर्ण आयल्यान आशिल्ल्या गांगावळी न्हंय मेरेन पाविल्ल्यो, ह्या ोंयचो विचार करूंक जाय आनी अेक म्हळयार ह्या वयर सांगिलल्या अितल्या ादेशांतच फकत कालो जाता. बाकी खंयच तो जायना. तशेंच गोंयांतच सत्तरीत आनी सांगे तालुक्याच्या कांय भागांत कालो जायना. बाकी सगल्या गोंयांत कालो जाता. जण अेक गावंच्या देवळांत काल्याक वेगळो असो खास जागो आसा. कांयकडानी आजून तो बरोच जितो आसा. तर कांयकडानी सासको सोंपिल्लो आसा. त्या दिसाची भोगावळ म्हण कितेंय तरी जाता अितलेंच. पुण पयलींचो तो दबाजो आयज उरुंक ना.

कालो हें नांव

कालो म्हळयार कितें: हाची जाप आजून म्हाका मेळ्ळी ना. पुराणांत श्रीकृष्णान तरेकतरेचे पदार्थ अेकठांय कालौन ताचो कालो करून खालो अशें सांगतात. आदल्या दिसाच्यो भाकऱ्यो पिसडून तांकां सोय,फोण्ण, बी घालून अेक प्रकार खावपाक करतात, ताका कालो म्हटात. खूब कुलकुलाट जालो कीं, ताकाय कालोच म्हण्टात. भुरगीं अेकामदीं अेक अशीं सारखीं उलौंक लागलीं की, 'कितें कालो करता रे?' अशें आमी म्हण्टात. गोंयच्या जात्रांनी, उत्सवानी कांच्याबुच्यांचो कुल्लाळ आसता. चडशा देवळानी आजय तरेकतरेचे उत्सव जातात पुण ते सगले मागीर

आयिल्लें. काल्लो हो खरो आदलो आनी देवळांत काल्लो भल्ला म्हणजे लोकांचो कुल्लाळ, हाचे वयल्यान काल्लो, हो शब्द, हें नांव आयलां जांवये. तशेंच काल्लो हो खाशा कोंकणी आसूंये. दशावतारी काल्लो, गवळकाल्लो, संकासूरकाल्लो अशीं ह्या काल्याक गोंयांत नावां आसात. गोंयचे शिमेर आशिल्ल्या सातडें ह्या गावांत बाळक्रीडा काल्लो म्हण जाता. पुण तांतूत गवळकाल्लो आनी गौळणकाल्लो हे दोनय प्रकार आसात तसोच बाकीच्या कोंकणांत धंयकाल्लो जाता. पुण अेक दिसतें, गोंयांत सगलेकडेन काल्लो म्हण्टात.

'गोंयांत जाता तो बाळक्रीडा काल्लो' अशें नामनेचे कलाकार श्री मल्लबारराव सरदेसाय म्हणाटात. पुण खंयच्याच पुस्तकांत म्हाका तशें कांयच मेळळेना. तशेंच काल्लो हें फकत लोकनाट्य न्हीं तर तो अेक उत्सव कित्याक जांव नये? जाय त्या गांवांनी जे उत्सव जातात त्या चार पांच दिसाच्या उत्सवाक मेळून काल्लो म्हण्टात. हेयूय विसरूंक फावना, तशेंच म्हाळशे काल्लो, सांतेरी काल्लो अशेंय म्हण्टात. हाचे शिवाय आनी अेक अजापाची खबर म्हळ्यार, गोंयांत कांय काल्यांक आशिल्लीं नावां म्हाड्डोळा, चिचृंद्रयां काल्लो म्हण जाता. पालखेमुखार फोगातल्यो चिंचुंद्रयो थय पेटयतात. खांडोळ्या 'कट्टातलो काल्लो' म्हण्टात. सांवयवेरेच्या अनंता काल्याक 'सख्याहरी काल्लो' अशेंय म्हण्टात. माडयेच्यो ल्हान कावल्यो हातांत घेवन 'हरि रे माझ्या पांडुरंगा, सख्याहरी माज्या पांडुरंगा' अशें म्हणत सोरो पियोवन पालखेमुखार नाचप. हरशीं सोरो पियोंक जायना. पुण त्या दिसा मात देवामुखार फेणी पिऊन येवक जाता. 'सख्याहरी करीन' म्हणचे नाचत अशीं अेक आंगवण कांय लोक देवाक करतात. म्हाड्डोळच्या काल्या दिसा थंयचो जण अेक फोगेर दोन तरी चिचृंद्रयो हाडून लायतात. हाचे वयल्यान काल्लो हे नांव त्या जाता त्या लोकनाट्याक न्हीं तर सगल्या उत्सावाक मेळुन आसा अशें म्हणूं येना. आनी तें कुल्लाळ ह्याच अर्थान आसा. अशें दिसता. पुण हाचेर चड संशोधन जांवक जाय.

पुर्विल्लेपण

काल्लो केन्नाचो? आयज मेळटा ताचे व्हल्यान ताची सुरवात सातव्या शतकांत राजा विष्णुमल्ल (काय विष्णुपुरचो राजा मल्ल) हाणे गोंयांत केली, या संदर्भांत हरप्रसादशास्त्री हाणी 1895 सालांत संशोधकांचो शोध म्हण माहिती दिल्या. पुण ते संशोधक कोण ते सांगले नात. पुण सातव्या शतकामेरेन संस्कृत नाटकां दबाज्यान चलताली आनी ल्हवू-ल्हवू तीं बंद पडलीं. हे खरें आशिल्ल्यान त्यावेळार करमणुकीखातीर

ाळाची गरज म्हण तशेंच अेकाद्रया नाट्याप्रकाराची संवय म्हणुनय कालो सुरु ालो अशें म्हणूक येता. (संदर्भः लोकनाटयाची परंपरा, वि. कृ. जोशी पृ. 18) ातव्या शतकापैलीं कालो पावना हाचे आनी अेक कारण आसा. पयलीं सगल्या ंसारांत समाजाची रचना ही जातीं जमातींचेर आदल्लेली आसली. बाकी सगल्या ामच्या लोकनाट्याचेर खासा अेकाच जमातीचें, जातीचें वर्चस्व आसा. पुण काल्यांत ात भट, बामण, मेस्त, मडवळ, सगलेच लोक काम करतात. दुसरें, लोकनाट्य ंवूय समाजाच्या म्हळयार लोकाश्रयाचेर उबें रावता. कोणतरी बिदायगी दिता हणुन जावपाचे अशे ते आसना, पुण कालो मात कोमुनदादीच्या आदाराचेर उबो ासा. आनी तो देवाची अेक भोगावळ म्हण जाता. पयलीं पसून देवस्थानच्या ोर्दिनी काल्याखातीर अितलो खर्च अशें दाखयिल्लें आसा.

दशावतार हो प्रकार शामजी नाईक काळे हाणी इ. स. 1828 सालांत कर्नाटकांतल्या ोंकणात हाडलो आणि आडिबरें या गावांत ताचो पयलो प्रयोग जालो. ताका खेळ हणपाची प्रथा आशिल्ली, अशें भारतीय संस्कृतिकोश पान 315/4 हांतूत म्हटलां.

खेळतां नेटके दशावतारी
तेथे येती सुंदर नारी
नेत्र मोडिती कळाकुसरी
परी अवघे धटिंगण (दासबोध 6/8/11)

हाचेवयल्यान समर्थ रामदासस्वामीच्या काळांत तो आसलो आनी ताका खेळ म्हण्टाले, अशें दिसता. हाचेवयल्यान सतराव्या शतकांत तो आसलो आनी बायलो ांतूंत काम करीनाशिल्यो हेवूय दोन खबरी सिद्ध जातात. काल्यांत दशावतार हेच मुख्य आसात आनी कर्नाटकात जाता त्या अेका यक्षगान ह्या लोकनाट्याक 'दशावतारी यक्षगान' अशें म्हण्टात. ताचो काल आनी आमच्या काल्याचो काल हो अेक आसुंये. मात यक्षगाना वयल्यान कालो तयार जालो अशें म्हण्टात ताचो दुबाव येता. नाट्यादर्पण ह्या मुंबयच्यान उजवाडपी मासिकाच्या जुलै, 1980च्या अंकात प्रा ताराभवाळकर, सांगली हाणी बरयिल्ल्या लेखात हो दुबाव परगटायला. ह्या सगल्या विवेचनावयल्यान काल्याक पुर्विल्लेपण आसा पुण ते सातव्या शतकापयली वचना हे दिसता. तशेंच कालो गोयांत मूळ धरून आसा हेंय समजता. पुण तो खासा गोयांतलोच कांय कितें, हाचें पुराव्यानी, दिवपाचें उत्तर आयज म्हजेकडेन ना. सध्याक ताचेर म्हजे काम सुरूच आसा.

यक्षगान ह्या प्रकारावयल्यान कालो आयलो अशें म्हण्टान तें खरें आसन नशे फटयरवी. तशें आयज मेळटा ते भारतांतले खंचेय लोकनाटयाचे प्रकार पळयल्यार अेक दिसता कीं, सगळेकडेन अेकच सूत्र आसा. गुजरातचें भवाअी, आसामांतलें अंकियानाटकम्, बंगालची जत्रा, ओरिसांतलो 'छाव्' महाराष्ट्रांतलो 'बोहडा' अशें सगलेच प्रकार थोडेभोव काल्यासारखे आसात. पुण म्हणून तांचें वयल्यान हो आयलो अशें म्हणप म्हळयार लोकनाट्य हाचो खरो प्रकृतिधर्म आमकां समजलो ना अशें म्हणूंक जाय.

कालेकार

कालो करणारी वेगळी अशी जात वा जमात ना पुण स्वतंत्र्यापेल्ली अशे 'कालेकार' आसताले. हांगाची पेरणी ही जमात काले करताली. तशेंच काव्य शास्त्र जाणाजाल्लो खंचोय मनीस काल्याचे मुखेल आसतालो ताचे मालकीचो पेटारो. ह्या पेटार्यान काल्यांतल्या, सवंगांची रुपडी, पोशाख, तलवारी अशें सगळें सामान भरिल्लें आसतालें. ताचे धा पंधरा वांगडी. हांका काल्याचें मंडळ वो मंडण अशेंय म्हण्टाले. ह्या मंडणाक दरेक काल्याखातीर कांय रेख पैशे, भात, तेल अशी बिदायगी, चड करून कोर्मुनिदाद दिताली. हे मंडळान पेटारो घेवन गांवान गांव फिरचें. ह्या मंडळांत अेक हरदास, दोन मृदंगी, दोन-तीन झांजवाले आनी हेर कामा करपाक धा-बारा वांगडी, हांतून ऋद्धिसिद्धी ही कामां करपाक दोन भुरगे आसताले. बायलांक थंय जागो ना. अेक वांगडी पोशाख सुस्तार्की बदलून बाकीचींय कामां करतालो. काल्यानलीं पदां तोंडपाट आनी गद्यभाग जण अेकल्यान आपापल्या कुवती परमाण करपाचो. तो ठरयल्लो नासतालो. उत्स्पूर्त! परिस्थितीप्रमण आयिल्लो! दुसर्‍यां महायुद्धान रेशानकार्ड हाडलें आनी गणपतीची पूजा करता आसतना 'तांदूळ आसा रेशानकार्डाचेर - अक्षतां समर्पयामी' अशें तो भट म्हळटालो. हांतूनलो हरदास हो अेक हरहुन्नरी, बहुश्रुत असो मनीस आसूं जाय. सूर, ताल, लय, खबर अशिल्लो. मागीर कालो बरो रंगता. हो हरदास जितलो बरो तितलो कालोय पळोवपासारखो आसतालो. गोंयांत कांय नामनेचे कालेकार जावन गेले. तांतूंन तीन अनंत ह्याच नावांचे आसले. अेक अनंत कथनो म्हण सावयवेरेंचो. दुसरे वागुर्म्यांचो अनंत पेरणी. वेर्यांतय अेक अनंत आसलो ताका अन्ना म्हण्टाले. तो मृदंग वाजयतालो. बाकी दोनय हरदास! तांची मंडणा आसलीं. पर्वतावयली पर्वतकर मण्डळी कालो करताली. लयब्रम्ह भास्कर म्हणून नाम्ना मेळयल्ले खांप्रुमाम सुरुवातीक कालोच

जयताले. मळकर्णेचो पोपट पेरणी, कुर्डीचो भिकू कुड्डीकर हीं अके वेळावयलीं ल्यातलीं कांय जाण्टी मनशां! सांग्यावैयले श्री दामाजी कोसंबो हाणी कालो यल्लो. बरो करताले. पुण आतां तें काम सोडलें. कुड्डेचे श्री अनन्त चिपळूणकर णी रिवणातल्या कांय भुरग्यांक घेवन कालो बसयलो. श्री मलबाराव सरदेसाय णी वेलांगीचे लोकांक कालो शिकयलो. हे वेलिंगकार आयजय कालो बरो रतात. पेडण्यात श्री रघुनाथ कळंगुटकर हो जाण्टो मनीस काले करता. पिळगावा रामा नार्वेकर हांचे काले आज जातात. काणकोणातल्या खोल गावांत गोविंद प्रभू चो कालो प्रसिद्ध आशिल्लो. सध्याक श्री राया प्रभू देसाई हे कालो करतात. पुण लेकारांचें त्यावेळावयलें व्हडपण मात खंयच दिसना. आयज दिसता ती कालेकाराची नी काल्याचींच ब्री सुकिल्ली हाडां! पेटारो आसा पुण ताच्योय विद्वावळ्यो ल्या. म्हणचेच तो कालेकार आयज ना.

काल्याचो आविष्कार

कालो जाता कसो? नाट्याचार्य भरतमुनीनी सांगिल्ल्या परमाण! काल्याची रवात माचयेर जायना तर ती जाता रंगपटात. सगली संवंगा रंगोवन तयार जाली पेटाऱ्यांतलो गणपतीचो मुखवटो भायर काडून दवरतात. ताका फुलां कुकुम लतात आणि थंय आरत करतात. हांगा कालो सुरू जाता. मागीर थंयच्यान वटयो फोग लायत हरदास येंवक लागता. गळ्यांत मृदंग घतिल्ले वाजोवपी, जवाले अशी ही मिरवणूक गाणे म्हणत देवळाच्या मंडपात येता. आता माचयेर लो तरी पयलींचो कालो हो सदांच देवळांच्या मांटवात, सोंडयार लेगीत जातलो. मण्टपांत घसघशीत वाती घालून पेटयल्ले दोन माड (दिवल्यो) दोन वाटांनी सता थंयच देवाच्या सामकार जागो सोडून लोक बशिल्ले दोनयवशी आनी ते दले मोकळे जागेत सगलो कालो जाता. दोनय मृदंगी दोन कोंड्याच्या केल्ल्या धेगयेक (x ह्या आकाराचे आसता) मृदंग तेंकोन वाजोंक लागतात. बरोच वेळ ल, लय हांचे चमत्कार जातकच हरदास गणपतीक वन्दन करून काल्याक सुरवात रता. हे विशींचें म्हणप जातकच दिवट्यो परत गणपतीक हाडुंक वता. आनी णपती दोंयवशीं ऋद्धी आनी सिद्धी हांचेसकट देवांमुखार येता आनी नाचता. मानान वाजयत गाजयत हाडप हो फक्त हरदास, गणपती ह्या तिगांकच. बाकी वंगा अशीच येवपाची. गणपतीचें नाचून जालें की म्हाबळभट आनी ताचो पूत शें दोगच येतात. हेय थंयच्या भटांची भास उलयतात. हरदास तांका गणपतीची

पूजा करूंक सांगता आनी तरेतरेची विडम्बना करून भट आनी तांचो पूत ही पूजा सोंपयतात. यक्षगानात कौडंगी म्हण जशें विदूषकाचें पात्र आसा, तसोच हो 'भट' वरभर पुजेचें आनी भटाचें विडम्बन हांतुन जाता तशेंच त्यावेळचें राजकारण धरून अख्खो संसार थंय उबो रावता. ह्या भटाक तूं कोण अशें हरदास विचारता तेन्ना भट उत्तर दिता तें अशें:

- आम्हीं जातीचे ब्राम्हण

आमचे सोयरे मुसलमान

तुमी किते करतात, हाका भटाची जाप अशी:-

- आमी ब्राम्हण अग्निहोत्री

सध्या झालो एक धोत्री

तेही उंदरांने खाल्ले रात्री

शास्त्री म्हणती नेसू नये.

निमाणी पुजेक सुरवात करताना - शुद्ध्यर्थ पंचगव्य, अजामूत्र, गजामूत्र, दासीमूत्र, वेश्यामूत्र तन्मध्ये ममसूत्र अशें पंचकंव घेता. म्हळ्यार हे सगळे तोंडानच, थंय प्रत्यक्षात पुजेक कांयच नासता. भट जो संकल्प म्हण थंय म्हण्टा तो मजेशीर आसा तो असो:-

अथाग्मिन ब्रह्मांडे। उठ चल बोडके गांडे

मार उडी सर पैले तडी। नेस कापडाची घडी

पुजेचो हो प्रकार बरोच वेळ चलता. पुण काल्याची जी पोत्री पुस्तकां म्हाका पळोवपाक मेळ्ळी तांतूंत हे पुजेचें प्रकर्ण तितलेंशें मोठें ना. अर्थात भुरग्यावाळांक आनी अन्नाडी लोकांक हांसोवप होच तांतूनलो उद्देश दिसता. गणपतीच येवचे पयली 'कुट्टमार्ती' अशा नावांची दोन सोंवगा स्टेजीर येवन भटांसारखी वांकडे तिकडे नाचून अंगविक्षेपान लोकांक हांसयता असो प्रकार काणकोणांत संकासूर काल्यांत करतात. कर्नाटकांतल्या यक्षगानांत कौडंगी म्हण सुरवातीकच एक सवंग येता. नाट्याचार्य भरतमुनींन विदुषकाचें जें वर्णन केलां तांतूनलो हो विदुषकच स्टेजीर आयला अशें म्हणचे लागता. कुट्टमार्ची हीं दोन सवंगा आसता आनी तीं कौंडगीक लागी आसा. पुजा करणारो भटय वेशान तसोच असता हेंय लक्षांत धरूंक जाय. म्हणचेच हे भटाचें सवंगय फक्त विनोदाखातीरच काल्यांत आयलां जांवये. काय

ाडानीं ऋद्धी सिद्धी ह्यो दोगीय गणपतीचे हात सोडून फुडें येतात आनी नाच रतात. गणपती फाटल्यान शारदा येवन नाचता. आनी वता. शारदेच्या नाचावेळार क गाणेः- 'ऊड गो पाखरा मोतीयांचा चारा' अशें आसा. हे मोराक अुद्देशून ासुंये. वचचे पयली शारदा म्हळ्यार सरस्वती आशिर्वाद दिता--

ऐकोन तुमची विनंती

संतोषते मी सरस्वती

शारदे फाटल्यान ब्रह्मदेव येता. संकासूर येवन ताचे वेद चोरून व्हरता. हाचे ागीर पुराणांतलें अेखाद्रें आख्यान जाता. कांय कडानी म्हादेव पार्वती येता. पूतना तना कृष्णाची मात लांकडाची म्हूर्त हाडटात. कांय कडानी पयली दशावतरांतले रसिंह, वामन, परशुराम, राम, कृष्ण इतले अवतार दाखयताले. म्हापशावटेन ालपयर मेरेन नरसिंह येतालो. पुण मागीर ताच्या आंगांत येंवक लागलें आनी ाका सांबाळपाक कुस्तार जांवक लागलें. म्हणून तो प्रकार थांबयलो. प्रत्येक अवताराच्या ोवनांतलो अेखाद्रो ल्हानसो कथाभाग करून दाखयताले. हांतूंत मत्स्यावतार म्हळ्यार कासुराक मारप मात निमाणेकडेन जावपाचे. संकासुरपयली कांय कडानी चिमो, ाकळो अशे ताचें वांगडी येवप आसता.

काल्यांत संकासूर हो व्हडलो - 'संकासूरा रे महावीरा' ह्या गाण्यान नाचतच ाका हाडटात. ताच्या हातात आयुध नासता तर कपड्याक पीळ दिवन केल्लों वेंट ऩटको) आसता. येतकच नाचप, भुरग्यांक भिष्टावप हें तो करता. दिवट्यो घेवन ाचता. 'तूं खंयच्यान आयलो' ह्या हरदासाच्या प्रस्नाक. 'बिळांतली घोण' असल्यो ापो दिता. काणकोणांतलो संकासूर मात अुलयना तो - मायमिंग - मूकाभिनय रता. आनी निमाणे उलयता तातूंत माथ्याचो आनी नाका थंयचो केस काडून ्देंग्याचे हात बांदपाचो अभिनय करता. थंय विष्णु येता. ताची फकाणा मारता. ाथ्यावयल्या मुगुटाक किरीट म्हळ्यार 'किट्टी पडल्या' म्हणून बोब मारता. हांगासर रदास मराठी अुलयता आनी संकासुर कोंकणीतल्यान जाप दिता. विष्णूचें आनी ाचें युद्ध जाता. संकासुराक विष्णु धांवडायता. असो कालो फांतोंटे पारार सोंपता.

काल्याचें कथानक गाण्यांतल्यान फुडें व्हरपाचें काम हरदास करता तो आनी ्दंगी मात कालोयभर म्हळ्यार रातभर थंयच आसतात. युद्धाचे वेळार ठाराविक रेचें वाजोवप आसता. तें मोचेमाटकारा नाटकांतले भाशेन माचयेर सगले अवतार ानात. पुण हरदासाच्या व्होंवयानी ते येवन वतातच. सगल्या काल्यांत संगीत आसा

पुण नांतूंत स्वराक कडलेंशें महत्व नासना. मात ताल आनी लय ही दोन आंगा कडल्या मनान सांबाळनात.

काल्यांत संगीत आसा तशें 'नृत्य' आसा. नृत्य म्हळ्यार नाच न्ही. लोकनाट्याच्या अविष्कारान ह्या 'नृत्य' प्रकाराक खूब म्हत्व आसा 'नृत्यं तालल्याश्रयम-' अशें ताचें वर्णन दशरूपकाच्या धनिक नांवाच्या टीकाकारान केलां. नृत्य ह्या प्रकाराचीं जीं तरेकतरेची लक्षणा जाणट्यांनी सांगल्यां तीं हांतूंत आसा. भरतान पिंडी, शृंखला लता, भेद्यक हे समूहनृत्याचे सांगिल्ले चार प्रकार (नाट्यशास्त्र 4/270) काल्यांत मेळटात. हे नृत्य, गायन, वादन आणि गद्य कथाभाग हांचे माध्यमांतल्यानच कालो उबो रावता.

काल्यांत गणपतीक मुखवटो आसना. सरस्वती मोर कंबराक बांदून येता हरदाग पायांमेरेन कडलो झगो घालता. माथ्याक पगडी. ब्रह्मदेव चार तोंणाचे मुखवटे घालता. पूतना, चिमो, पोकळो हेवूय मुखडी घालतात. कृष्णाची मात्र मूर्तच हाट्टात लांकडाची. संकासुराचो पोशाख म्हळ्यार माथ्यावयल्यान पायामेरेन काळोकुळकुळीत झगो. हांकाच दोळे, लांब तांबडी जीब, नाक रंगायिल्ले आसना ताच्या फाट्याक झाडाचें ताळेय बांदतात.

अेक मुक्तनाट्य अशें भशेन रातयभर हें चलता. शारांतल्या लोकांनी अश्लील बुरशो म्हणच्यो अशो खूब गजाली हांतूंत आसना. पुण खेड्यांतल्या लोकांक तांचें कांयच दिसना: तशें पळयलें जाल्यार अयच्या शहरी लोकांचे संस्कृतायेक कालो मानवना हें हांवे पळयलां पुण ज्या जाग्यार करमणुकीचीं आनी कांयच साधना नां थंयच्या लोकांक वर्सांतल्यान अेक फावट येणारो कालो म्हळ्यार खूबच अप्रूप. त्या काल्यादिसा थंयचें वातावरण पळयल्यार जणविकाय जाता.

आमी हाका आयज कालो म्हणटात. पुण म्हाका दिसता हाचें पयलें नांव दशावतारी अशें आसूंक जाय. अर्थात हाचेर संशोधन जावंक जाय. 'हांव सांगता तूं आयक' हें गोंयकारपण सोडून ताचेर काम केल्यार गोंयचो निजाचो कालो आमकां परत मेळूंक जाता.

गोंयचो कालो हो असो आसा.

प्रादेशिक रंगमाची

- नंदकुमार कामत
('कोंकणी' वार्सुकी 1987-88)

"जात्रेंत कोणाचें भुरगेपण शेणलां. जात्रेंत कोणाचें भाबडेपण शेणलां. कोणाची
वलंबी वृत्ती शेणल्या, कौणाचो विशवास शेणला, कोणाचें सुख शेणलां, कोणाचें
णेपण, कोणाचें नेणारपण, कोणाचो स्वाभिमान, कोणाचो पुरूषार्थ - अधिक
हिती दिवपाची म्हळ्यार श्री विचित्राचे हे जात्रेंत - माकड हाडावयली शेंपडी
ठतपासूनचे तो आजवेर मेरेनचे मनशाचें मनीसपण शेणलां!"

(कोणतरी, "श्री विचित्राची जात्रा" (पुंडलीक नायक)

"चुकता तूं जॉन. धर्म बदलप म्हळ्यार संस्कृती बदलप न्हय. तुमी येसू
स्ताचो धर्म घेतलो पुण वागणूक केन्नाच घेतलीना..."

(दिनेश, "भरते भार", दिलीप बोरकार)

"हांगचें हें तळें म्हळ्यार सैमाचें देणें. ह्या तळ्यांत न्हाल्यार कसलीय पिडा
ग बरो जाता. हें तळेंच हांगच्या दुबळ्या गावड्यांचो वैज जावन आसा. आनी
मित, अेकदां हो टुरिस्ट स्पॉट जालो की मागीर हांगा रावपाचें ना. ह्या तळयाची
वेत्रताय खंयचे खंय नाच जावन वतली."

(दादा, 'वर्गशत्रु"... दिलीप, बोरकार)

"... ताणी म्हाका गाढवाभशेन राबयलो, रखरखते वतान हुलपायलो. जनावरांभशेन
गयलो. पोटापाणयाक पातिशेर केलो. मानायाचें काम, भंग्याचें काम, मनश्यांनी
रपाचें न्ही तसलें काम-करीत जालो हात सामको जाम..."

(भुरगो "विथ द विंड," अनिरूद्ध बीर)

कोंकणी रंगमाचयेर हालिंच्या कांय वर्सांनी आयिल्ल्यो नाटकांतल्यो संवादलेखनाच्यो
ांय देखी तुम्चामुखार दवरून कोंकणी रांगमाचयेच्या खास संदर्भसयत प्रादेशिक
गमाचयेची चर्चा म्हाका करपाची आसा. संवादलेखनाच्यो ह्यो देखी प्रतिनिधीक
ासात त्यो आयच्या कोंकणी नाटककारांचे Potential दाखोवन दितात. भारतीय
गमाचयेचे तुळेन हे Potential मात्शें वेगळ्या स्वरुपाचें आसा, पुण नाटयलेखनाचे
रंपरेतले अर्विल्ले प्रकार पळयत जाल्यार कोंकणीतले नाट्यलेखन समांतर (Parallel)
ानीक Perpendicular अशेतरेन जायत आशिल्ले म्हाका दिसता.

समांतर नाट्यलेखनाक लोकनाटकांची एक पूर्वपरंपरा आसा. आनीक भारतीय भौसाच्या विंगड विंगड संस्कृतायेचें सार सूत्ररूपान हे परंपरेन विलीन जाल्लें दिसता. भरतमुनिच्या नाट्यशास्त्रासावन विकसीत जायत गेल्ली राजदरबारांनी आश्रित केल्ली संस्कृत रंगमाची आनी आपल्या खाशेल्या पांवड्याचेर उबी राविल्ली दक्षिणेची द्राविड रंगमाची ह्या दोन रंगमाचयेच्या इतिहास आनीक भुगोलाक गोंयची रंगमाची Perpendicular लांब रूंद आसा. संस्कृत रंगमाचयेक इतिहासकाळांत राजश्रय मेळ्ळो तर द्राविड रंगमाचयेक राजाश्रय आनीक लोकाश्रय दोनूय मेळ्ळो. कोंकणी रंगमाचेक राजाश्रय आनीक लोकाश्रय दोनूय मेळूंक ना. जो लोकाश्रय मेळ्ळो तो मुक्ततायें उपरांत आनी राजाश्रयाची चर्चा न केल्ली बरी.

संस्कृती-रंगमाची Crucible आशिल्ल्या गोंयांत हजारांनी वर्सांच्या इतिहासांत तरातरांचे संस्कृती प्रवाह रिगूनय हांगासर खाशेल्ली प्रादेशिक रंगमाची आपल्या खाशेल्ल्या लोकनाट्याधारित वैशिश्ट्यांसकट वयर सरूंक पावूंक ना. पुण तिचें वीयां म्हाका आयज गोंयच्या नाटककारांच्या संहितांनी आनीक प्रयोगांनी दिसतात. संवादलेखनांत, कथानकांत दिसतात. पात्ररचनेंत दिसतात. लोकवेदाचें कल्यक Synthesis न दिसतात. गोंयचो समाज आनी कोंकणी रंगमाची हांतूंतलें द्वैत जेन्ना सोंपतलें तेन्नाच खऱ्या अर्थान हांगाची प्रादेशिक रंगमाची आपल्या पांयार उबी जांवक पावतली.

समेस्त अस्तम-तटवर्ती समाजाची एक खाशेली संस्कृताय आसा. कोंकणी समाजाच्या रूपान ती देवगडसावन मंगलोरमेरेन पातळ्ळ्या. पुण संस्कृतायेंत मराठी तुळू, कन्नड, मल्यालम, कुर्गी अशा भाशांचेंय संमिश्रण जाल्ल्यान सामाजिक, आर्थिक राजकीय कारणांक लागून ह्या तटवर्ती समाजान आपले अस्मितायेचो सौंदर्यसोद घेवपाचो यत्न केल्लो दिसना. यक्षगानासारखी लोकनाट्यां, दशावतारी खेळ, रणमाले, जागर, तियात्र अशे ह्या समाजान जायते प्रयोग केले. पुण समेस्त समाजाचे हावेस सुखःदुखां जांतूंत परगटता, आनीक समाजाच्या समूह मनाचो (Collective Conscience) जो हारसो जावन आसता अशी 'प्रादेशिक रंगमाची' समर्थतायेन उबी कित्याक जांवना हाचो तपास हेर भारतांतल्या प्रादेशिक रंगमचयांच्या संदर्भांत आसी लावया.

बंगालांतली प्रादेशिक रंगमाची 'जात्रा' ह्या लोकनाट्य स्वरूपांत पळोवंक मेळटा. शंभू मित्रासारख्या समर्थ दिग्दर्शकान टागोराच्या 'राजा' ह्या नाटकाच्या प्रस्तुतीकरणांत जात्रा लोकनाट्य स्वरूपाचो उपेग केलो तसोच उत्पल दत्तान

ल्या 'कल्लोल' आनी 'तीर' ह्या नाटकांतूय सुत्रधार, बहु-स्तरीय रंगमाचीचो ग केला. चैतन्य महाप्रभूचे भक्ती परंपरेतल्यान विकसीत जाल्ली ही धार्मिक पातली रंगमाची आनिकूय रुपां घेवन सबळ जाली. झूमर, पांचाली कथाकटा, र्तन आशी ही रुपां. 'जात्रा' च्या ह्या मूळ रुपाचेरुच आधुनिक बंगालाची रंगमाची ी जाल्या. आयज जात्रेंत सामाजिक, राजनितीक, ऐतिहासिक विशयांचेर प्रयोग नात. मूळ जात्रेत गीतांक चड वाव आशिल्लो, पुण आयची जात्रेचेर आदारीत माची चड गीतमान आनीक संवादमय जाल्या. अहिंद्र चौधरी, छबी विश्वास, र गांगुली, तीनाकी मुखर्जी, फनी राय, नीतिश मुखर्जी हे कलाकार जात्रेतल्यान ार सल्ल्यात. भारतांतली सगळ्यांत विकसीत रंगमाची म्हणून बंगाली रंगमाची यज वळखतात. गेय शैलींतल्यान संवाद शैली हो यशस्वी प्रयोग बंगाली नाट्यलेखकांनी ल्यान प्रादेशिकतेचें मोल राखूनय, ताणे आपली खाशेली शैली आधुनिक भेसांतल्यान पणायल्या. उडिसाची उडिया रंगमाचीय बंगाली रांगमाचयेच्या पावलार पावल रून आयज प्रवास करता.

कुडिअट्टम, यक्षगान, तेरुकुथु, कृष्णाट्टम्, आंकिया, यात्रा, रासलीला, रामलीला, टंकी, ख्याल, भाड-जशन, तमाशा, खडी-गंमत, भवाई, छत्तीसगढ़ीनाचा अशी रताची प्रादेशिक लोक-नाट्यांची परंपरा आसा. हे परंपरेंतल्यानच तमिलनाडू, राथ, कर्नाटक, केरळची रंगमाची उबी रावल्या आनी हिंदी रंगमाचयेचे पुरोगामित्वय पशें, हिंदिच्या उत्तर भारतीय सांस्कृतिक दायजांतल्यान मेळिल्ल्या प्रयोगात्मक धाराचेरुच विकसीत जालां.

अल्काजिच्या 'अंधायुगात' आनीक रामनगरच्या 'रामलीलें'त खूप साम्या आसा. दल सरकार सारखो नाटककार मुक्त रंगमाचयेचो वापर करता. गिरीश कार्नाडान ुगलकां'त, शांत. पु. ल. देशपांडेन 'तीन पैशांचा तमाशांत', कारंथान 'हयवदनात' डुलकाराच्या 'घाशीराम कोतवालांत' आधुनिक नाटकांक आधार दिवपाक लोक-टकांचोच उपेग जाला.

कर्नाटकांत यक्षगानाची लोकनाट्यापरंपरा आसा. हेच शैलींतल्यान भारतीय ट्यक्षेत्रांत खूप प्रयोग जाल्यात आनीक मुळांत रामायणमहाभारतांतल्या कथानकांचेर ादारीत नाट्याक आधुनिक जिणेच्या रामायण-महाभारतांतल्यान परगटावपाचे यत्न जाल्यात.

प्रादेशिक रंगमाचयेचें खाशेलेपण आमी आशेतरेन लोकनाट्यांतल्यान स्पश्ट ाल्लें पळयतात. जाल्यार कोंकणी रंगमाचयेची आदार बडी जावपाक आमकां

प्रादेशिक रंगमाचयेची कशी मांडणी करची पडटली हाचो विचार करूया.

हो विचार कोंकणी समाजाची प्रादेशिकता, सर्तीस सभावाची विश्वात्मकता नाट्यसादरीकरणांच्यो अडचणी, नाट्यलेखनाच्या विशयांची मांडणी, संवादाचें स्वरूप शैली, ह्या सगळ्याक पूरक अश्या तरेचें समीक्षण, आस्वादन आनीक मूळाव विच्छेदन प्रक्रिया अशा रूपांनी म्हाका मांडपाचो आसा.

अल्पसंतुश्टताय आनीक आत्मसंतुश्टताय ह्यो कोंकणी साहित्याच्या विकासा आ येवपी दोन आडमेळ्यो. कोंकणी नाट्य-लेखनय हाका अपवाद ना. ताका लागू तियात्र किरिस्तांवांचे आनीक कोंकणी नाटक हेरांचे अशी विभागन जाल्या. आपले प्रादेशिकतायेचो सौंदर्यसोद घेवंक नाशिल्ल्या ज्या समाजान उरगीच शंभर वर्सां मराठ संगीत रंगमाची पोसली, व्हानाची कड केली, अजरंवर केली त्या समाजान प्रादेशिव रंगमाचयेची रोपां मान सस्तावन वडयली. कोंकण्याखातीर मराठी नाटकां, क्रिस्तांवाखातीर तियात्रां, भौसाखातीर लोकनाट्यां -जागर, लोकांखेळ, पेरणी ... अशी ह्या संस्कृतायेच्य नाट्यसोगाची विभागणी जाल्यान मूटकेउपरांत जेन्ना प्रादेशिक अस्मितायेचें झुज सुरू जालें तेन्ना ही अस्मिताय फकत राजकीय अस्तित्वाचेर आदारिल्ली नासून तिका एक समृद्ध, वर्गविहीन समाज घडोवपाचो आसा ही भूमिका आमचे वरेवर्प विसल्ले. 1983 च्या कोंकणीच्या वर्सूकी आंकांत उजवाडाक आयिल्ल्या आपल्य प्रदीर्घ लेखांत श्री. पुंडलीक नायक 'गोंयची कोंकणी रंगमाची. हें गोंयचे जिणेच वास्तव पडबिंब' अशें म्हणटा. खरेंच ते तशें आसा व्हय, असो प्रश्न म्हाका पडटा ताका तशीं कारणांय आसात. कारणां तशीं अितिहासिकूच. संघर्ष कांय समन्वय आत्मसोदन कांय अरण्यरूदन? अशे प्रश्न गोंयच्या समाजाच्या सामाजिक रितशास्त्राच्य संदर्भात म्हजेमुखार येतात. दिलिप बोरकाराचो दिनेश म्हणटा - 'धर्म बदलप म्हळयार संस्कृती बदलप न्हय. नाट्यकर्मीन नाट्यधर्म बदल्लो तरी नाट्यसंस्कृत बदलना.

गोंयची नाट्यसंस्कृती एक खाशेली Class-Consciousness घेवन येता वर्गसंधर्शाची तयारी नाशिल्ल्या समाजान समाजमनाक भूल घालपाचो उपाय म्हणून फांतोडेसेरेन चलपी संगीत रंगमाचयेक आपणायली. पूण ही लोकरंगमाची जावंक ना. बंद थेटरांत बसून समाजाच्या गिरेस्त आनी मध्यम वर्गीय समाजान ही रंगमाची पोसली आनीक तिजो थातोमातो केलो. पुण गोंयच्या समाजाचें पडबिंब ही रंगमाची न्हय. एका पुरूशार्थहीन कालखंडाक फट पुरूशार्थाचें रूपडें घालून गोंयच्या समाजाचो सामुहिक ego अितिहासिक मराठी नाटकांतल्यान लोक पोसूंक लागले अशे फट

पनाळे रंजनात्मक रंगमाचयेक लागून गोंयचे प्रादेशिक रंगमाचयेचो रूख केन्ना ल्लौंवकूच ना. हो बांद पयली फोडलो तो भौ. पुंडलीक नायकान आनीक फोड टून पूं व्हांवचो तशी गोंयच्या समाजाच्या फट रूपड्याक लागिल्ली कीड पयलेच वट समाजाच्यामुखार दवल्ली, पुण जांवक जाय तशे भयांक्रीत दर्शन आपल्या टकांतल्यान घडोवच्यापयलींच हो समर्थ नाटककार आदर्शवादी, नितिवादी परंपराच्या वऱ्यांत सापडून प्रादेशिक रंमाचयेचे foundation घालच्यापयलींच, लेखनशैलीचे वे प्रयोग करुंक लागतलो कांय असो दुबाव म्हाका येता.

आधुनिक कोंकणी नाटक, देखीक 'श्री विचित्राची जात्रा', आयचे कोंकणी नेयात्र, देखीक तोमासिनाचे 'कांटेच कांटे' नाजाल्यार 'उतरां आनि करण्यो', ोकांखेळ, जागर हांचे Synthesis घडोवन हाडप आमकां शक्य जालें जाल्यार न्यांनीच कोंकणी रंगमाची ही बंगाली रंगमाचयेभशेन समर्थतायेन उबी रावंक ावतली. नाट्य-लेखक आनीक दिग्दर्शक हांचे मुखार हें एक अव्हान आसा. 'काणी' शबै शबै भौजनसमाज' सारखे कांय प्रयोग जाल्यात पुण गोंयच्या Latin/Indo-Portuguese संस्कृतायेच्या आंगाक तांतूत म्हत्व ना. तियात्रांनी एक-दोन हिंदू पात्रां ेतात. तशींच आधुनिक कोंकणीं नाटकांनी एक-दोन क्रिस्तांव पात्रां येतात. दिलीप ोरकाराचें 'भरते भार' एक आडवाद म्हणू येता. तर पुंडलीकाचें 'सुरींग' हें म्हाका अपेक्षित आशिल्ले प्रादेशिक रंगमाचयेचो Milestone म्हणू येता. 'सुरींगात' संवाद, कथानक, प्रयोग, प्रादेशिकता ह्या सगळ्या नदरेकोणांतल्यान प्रादेशिक रंगमाचयेचे सगळे गण दिसतात. लोक-कलेखातीर नाटकांत लोककला वापरप जशी प्रेक्षकांचा फटवण तशेच तंत्राचे नदरेन विचार करून पात्रांची निर्मिती करपय फटवण. सुरींगात ही फटवण ना तर एक Artistic propriety (कलात्मक तारतम्य) आसा, हे Artistic Propriety ची गरज पुंडलीकाचें अनुकरण करपी समकालीन तरणाट्या बरोवप्यांक खूपच आसा.

हिंदू-क्रिस्तांव-मैर ह्या गोंयच्या समाजाचे जिणेचे त्रिसूत्र जे रंगमाचयेर दिसता अशी रंगमाचीच कोंकणीची लोकमाची जातली. इतिहास कांय लोक ज्या अभिनिवेशान बरोवन आपापल्या धार्मिक श्रद्धेप्रमाण दुसऱ्या धर्माक दुशणा दितात अशा कसल्याय धार्मिक revivalism क आमी कुशीक दवरचे पडटले. 'तुघलक' भाशेनच गोंयचे रंगमाचयेर फाल्यां 'अलबुकेर्क' ना जाल्यार 'तिमाजी नायका' वेले नाटक आयलें जाल्यार तें हेच नदरेंतल्यान बरोंवचे, पळोंवचे पडटलें. धर्मसमीक्षण सभेच्या (Inquisition) कालखंडान गोंयच्या भौसार खूप अत्याचर जाले, हिन्दू समाज गोंय

गोडून जळामळां पातळ्ळो. पुण ह्या विशायवेल्या नाटकांत किरिस्तांव समाजाचेर मूडबुद्धी म्हणून revivalist दुस्वास येवंक फावना. शोकान्तिका, मेलोड्रामा, सुखान्तिका, फार्स हे नाट्यलेखनाचे प्रकार हाताळताना, खंयचोय प्रकार आसूं तो प्रदेशिकतेच्या वळग्यारूच जियेतलो, प्रादेशिक आंग घेवनच विश्वात्मक जातलो अशी उमेद आमची पडटली.

कोंकणी नाट्यालेखनाचें हेंच वेगळेपण आसूंक जाय. Class-Conciousness तोडून हीं नाटकां वयेवची पडटली. त्याचबरोबर एक फट Historical Collective Conscience आमच्याभितर आसा तोय मातयेभरवण करचो पडटलो. गोंयचो रेंम, दर्या, व्हागरं, रानां, फुलां, मार्ती, फातर, शेतां, न्हयो, झरे, व्हाळ, नळीं, नळयां, दोंगर-दोंगुल्ल्यो, कुळागरं, रापणी, रापणकार, रेंदेर, कानारं, लादाईना, शिगम्या-मेळ, लोकांखेळ, जात्रो, फेस्तां, चण्याची खोर्ती, बार्र, ताव्हेर्ता, कपेलां, इगर्जो, गर्भकुडी, होंवर्‍यो, खुरीस.. अशी एक अतिवास्तववादी प्रादेशिक Imagery आमी गोंयची म्हणून मानून घेवप जाय. आनीक ह्या Imagery च्या सौंदर्यसोदांतल्यान नाटकांतलें काव्य आनीक काव्यांतलें नाटक घडोवंक जाय. सुर्वेकूच संवादलेखनाच्यो ज्यो देखी दिल्यात तांतूंतल्यान म्हाका हे Potentia दिसता. हे Powder Keg-Potential आसा. ताज्या सर्जनात्मक प्रस्फोटाची Creative explosion जावचेली गरज आसा. अशें creative explosion जावपाक निर्माणेच्या स्तराचेर खंयच्याय गोंयकार कोंकणी नाटकलेखकाच्या मनांत आनी अंतस्करणांत मुळां हालोवपी खळबळ जावची पडटली. अशी खळबळ जावपाक गोंयाच्या समाजाच्यो Social dynamics चे गुपितस्फोटन dymystification करचे पडटले. हो I conoclastic approach आमचे रंगमाचयेक समर्थ रूप दितलो. कोंकणी नाटककारांनी आनीक महाविद्यालयांनि एकांकिका लेखकांनी I conoclastic approach दाखोवन दिला. मर्णकटो, खामसूत्री, आनी एक पोर नागडेंच उरता... इंतेर, खुरीस उबारूंकच जाय, अश्यो I conoclastic लेखनाच्यो देखी दिवपाक जाता.

कोंकणी नाट्यलेखनांत बरेंचशे escapist literature (पलयनवादी साहित्य) चे trends आयल्यात. संघर्षसूत्राचो थाव जाका लागना, आनीक Class-Conscience जाचो मुटून मुटना तोच अशा escapist शैलिचो आसरो घेता. भावनीक, मानसीक संघर्ष एक विश्वात्मक संघर्ष... मोग, भोग, शृंगार होवूय Universal पुण ताची प्रादेशिक रूपां पितारताना artistic Propriety जाय तसोच Compromise नाका. larger than life अशी शृंगारचित्रणां नाट्यप्रसंगातल्यान उबी करताना खुपदां

डलीक नायक खंयच्या खंय व्हांवून गेल्लो दिसता. Shock treatment चे तंत्र म्हणून
ो अशी मांडावळ करता जाल्यार हांव नकळ. पुण 'खण खण माती' 'पिंपळ-
टला' 'सुरींग' 'रक्तखेव' 'मुक्तताय' अशा नाटकांतले स्त्री-पुरूश संबंधाचे चित्रण
रतना पुंडलीक Primitive समाजाच्या Cat mouse game चें तत्वगिन्यान आपणायता.
वदासी पद्धतीक थारो दिल्लो व्हड प्रमाणांत Suppressed sexual feelings
ाशिल्लो गोंयचो समाज आनीक नाटकांतल्या स्त्री-पुरुष संबंदाकडेन पळोवपाचो
ांचो Wet-dream approach हो Weakness पुंडलीकान चतुरतायेन xploit केला.

प्रादेशिक रंगमाचयेचे बांदावळिचेय नदरेन गोंयची कांय वेशिश्ट्यां म्हळयार
ंगाचो liberal समाज, आनीक विवाहवाह्य, विवाहपूर्व संबंदाकडेन आशिल्लो
ाजो liberal approach भोंवडे-कारांकूय ह्या उदारमतवादी समाजाचें आकर्शण
ाला. काल्पनीक लैंगिक पराक्रामांचेर धन्यता मानपी, सर्वसामान्य Schizophrenic
ारतियांक गोंयच्यो नुस्तेकान्नी, तांचो भेस, गोंयचो संयत समाज, आनी हेर
जालिचें जे आकर्शण, अप्रूप आसा तें कृत्रिम न्हय. ते ज्या नदरांतल्यान गोंयचे
ांस्कृतायेकडेन पळयतात, ती संस्कृताय आमचे रंगमाचयेर हाडूंक जायना.

गोंयच्यो ग्रामसंस्था, तांचें विसर्जन जाल्ल्यान निर्माण जाल्लो प्रस्न, गोंयचेर
ाल्ले भायल्यांचे आक्रमण, गोंयचे उद्योगीकरण, गोंयची सरंजामशही आनीक
ोकरशाही, गोंयाचीं देवळां, मठ आनी महाजनशाही, गोंयच्यो इगर्जो, पाद्री,
ेमिनारी, पॅरिशां आनीक तांचो वावर, गोंयचें घट्टण करपाक उठिल्ले रानाचे
ंत्राटदार स्मगलर, लोकशाहेचो फायदो मेळिल्ले गुंड-पुंड राजकार्णी, गोंयचे चिड्डुत-
ाडुत दवरिल्ले गावडे, कुशीक पडिल्ले नवहिंदू गावडे, आपल्याच गांवांनी परकी
ाल्ली कुणब्यां, आपल्याच रानांनी शिकार जाल्लो खेतीगांवचो वेळीप समाज,
ाबित, खारवी आनी सूर काडपाक माड सोदीत भोंवपी रेंदेर, नुस्त्याक म्हारग
ाल्ले रंपणकार, मागकार, गोंयचो आपसुवार्थी मिनेर, आनी तांच्या मिनान धुवन
ाडिल्ल्यो न्हयो, शेत-कामतां, कुळागरां, इबाडिल्लो सैम, घाणयारे व्हळ, आपल्या
ांवांत, शारांत दिसान दीस परको जायत वचपी गोंयकार, बायणेच्यो चेडयो,
चेंबलच्यो झोपडयो, अणजुणेचे Drug-addicts सांत-इस्तेव्हचो खूनी कोसेसांव
ोड्रीगिश जो 6 खून करून आतां किडनी दिवंक भायर सल्ला... गोंयची इबाडिल्ली
र्यावेळ, शेतां, तरणे पिळगेक पडिल्ली अस्तमतेच्या life style ची जीन, जिन्स,
video ची भूल... गोंयचे प्रादेशिकतेचो हो collage खंयच्याय नाटककाराक आव्हान
जांव येता. 450 वर्सां अमुक्त आशिल्लो समाज 25 वर्सांत कसो बदलत चल्ला

हें स्थित्यंतर अभ्यासपाचे नदरेन नाटकासारखो दुसरो form म्हाका दिसना. ते नदरेन कोंकणी नाटकांक आयच्यो शीमो हुपूंक येना. समेस्त कोंकणी समाजाची cultural anatomy अमच्या नाटककारांक शिकची पडटली ती हेच खातीर.

धड कोंकणे न्हय, किरिस्तांव न्हय, मेर न्हय, गावडे न्हय, कुणबी न्हय हे सगळे घटक जे रंगमाचयेकडेन Identify जातले अशा तरेचे प्रादेशिक रंगमाचयेची समर्थतायेन रचना करपाची मोख दवरून वावराक लागत जाल्यार, एका तिवळ भक्ती पंथी 'जात्रा' सारखेल्या लोकनाट्यांतल्यान साओ, लेनिनाक सुद्धा खेडेगावात कट्टरे माचयेर हाडपी बांगली रंगमाची उभी जाली तशी समर्थ कोंकणी प्रादेशिक रंगमाची गोंयात उबी जांव येना. सुरींग सारखो फॉर्म घेवन हे Synthesis जांवचे अशी अपेक्षा आसा.

प्रादेशिकता आनी विश्वात्मकता हांतूंत द्वैत ना. हेमिंग्वेचे old man and the sea गोंयच्या खेंयच्याय गाविताची काणी जांव येना 'खण खण माती' चे कथानक बिहारच्या धनबाद जिल्ह्यांतल्या खाणींतल्या कामगारांचे कथानक जांव येना. दिलीपाचे 'वर्गशत्रु' खेंयच्याय क्रांतिकारी नाटकाचें सूत्र जांव येना बीरांचें 'विथ-द विड' शिवदासाचें 'फॉरिन-जांवय' हांची कथानकां, अणभव हांतूंनय विश्वत्मकता Universality आसा. सारीर ह्या आनीक अश्या नाटकांची प्रादेशिकता खेंय उरली तर? फकत संवादांत, स्थल-नामांत, आनीक भाशेंत न्हय?

Impressionist paintings तलो रंगाचो एकेक थिपको आखें चीत्र साकार करता. पुण लागसावन चीत्र दिसना. दिसता ते रंगांचे शिंपडिल्ले थिपकेच. चित्रापसून आसी पयस वेता तशें एका विशिश्ट अंतराचेर आमकां चीत्र समजता, ताजे अंतर्गत Composite सुंदरतायेसकट. होच प्रादेशिकतेचो perspective नाटकांनूय दिसून येवंक जाय. प्रादेशिकतेच्या थिपक्यांतल्यान विश्वात्मक जावपाचो यत्न करप, आनीक तशें करतना जो एका perspetive चो subtle balance सांबाळचो पडटा, तो दवरप हें संतुलन कोंकणी नाटककारांक सादलें जाल्यार लोकवेदाचें दायज, भाशेची गिरेस्तकाय, सैमाची सुंदरकाय अश्या सूत्रांचेर नवे आनीक आधुनिक विशय हाताळतानाय कोंकणी रंगमाची समृद्ध, सक्षम, समर्थ जांवक पावतली. गोंयची कोंकणी रंगमाची हें खऱ्यानीच गोंयचे जिणेचें वास्तव पडबिंब जावचें आसल्यार हे मुद्दे बरोवप्यांक मतींत धरचे पडटले. Role-analysis क जशे दिग्दर्शक, अभिनेतो म्हत्व दिता तशेंच theme-analysis क बरोवप्यांनी म्हत्व दिवचें.

अनुवादीत संहितांचे म्हत्वय म्हज्या मतान उणे ना. कोंकणी रंगमाचयेक हेर

ादेशिक रंगमाचयेवेल्या संहिताकडसून जायतें शिकूंक मेळटा तें अश्याच अणकारित संहितांवेल्यान. पुण culture-shock चे तात्कालीक समस्येक लागून ग्रीक शोकांतिका, अमेरिकन सुखांतिका, आयरीश मेलौड्रामा, जर्मन मेलोड्रामा, फ्रेंच फार्स हांचो कोंकणी रंगमाचयेक कांयच उपेग जावपासारखो ना. नाट्य तंत्राचे नदरेनूय प्रेक्षकांभीतर alienation निर्माण करपाचे ब्रेश्तीयन Shock treatment तंत्र आतां बरेच पोरणे जाला. तेन्ना आमीच आमचो मार्ग सोदचो पडटलो. तांतूय आमकां यश मेळूं येता हें भौ पुंडलीक नायकांच्या नाटकांक अखिल भारतीय पांवड्यार मेळिल्ले मान-मान्यतायेवेल्यन दिसून येता.

हेर भारतीय प्रादेशिक रंगमाचयेवेले निर्मितीप्रवाहाक समांतर, तर दक्षिण-उत्तर-हिंदी-द्राविड अश्या प्रवाहाक लांबरूद अशे तरेन कोंकणी रंगमाची उबी जावंक जाय. मराठी संगीत रंगभुमी आनी कन्नड यक्षगानाक लंबातर, जात्रा, भवाईक समांतर, तर गोंयच्या खाशेल्या लोकवेदाक समावेशाक (engul fing) अशे पद्धतीन संहिता-रचना, लेखन जावचे अशी अपेक्षा आसा. आमचे Esslin (Martin) Stanislawski आमकांच जावचे पडटलें. आमचे समीक्षक नाट्यरसिक, आस्वादक, अभ्यासक त्याच ह्यावेसान तयार करचे पडटले.

भारतांतल्या प्रादेशिक रंगमाचयेन आधुनिकतेचे रूपबंध आपणावन कोंकणी रंगमाचयेखातीर एका परस एक देखी दवरल्यात. परंपरा आनीक नवता हांचो संयोग जाल्या कन्नडांतल्या गिरीश कार्नाडांचे 'हयवदन' चंद्रशेखर कंबाराचे 'जो कुमारस्वामी', सतीश आलोकराचे 'महानिर्वाण' हबीब तन्वराचे हिंदी - 'चरनदास चोर' अनीक 'बहादूर कलरिन' मल्याळमात के. एन. पणिक्कराचे 'अवनवन कटम्बा' जी. शंकर पिल्लेचे 'किरातराम' 'मूधेवी थैय्यम' मणिपुरीत रतन कुमार थियमचे 'उचेंग लेंगमेईडोंग' आनीक 'लेइमा-येगलिंगेर खुन काबा' अश्या एकापरस एक सरस नाटकांच्यो देखी अभ्यासून आमी मुखार सरूंक जाय. एकविसाव्या शेंकड्याचे उदेंते - मेरेन तरी फुडल्या 15 वर्सांत हे नदरेन कोंकणी रंगमाचयेच्या विकासाचो कार्यक्रम आमकां Blue Print च्या रुपान तयार करचो पडटलो.

संदर्भः-

1) गोंयची कोंकणी रंगमाचीः गोंयचे जिणेंचें वास्तव पडबिंब - पुंडलीक नायक, कोंकणी वर्सुकी अंक 1983.

2) पुंडलीक नायकाची नाटकांः कांय विचार - नंदुकार कामत - रंगराज, 26 जाने. 1985.

3) समकालीन हिंदी नाटक : कथ्यचेतना - डॉ. चंद्रशेखर.
4) आधुनिक हिंदी नाटक : एक लंबी बहस - चंद्रशेखर.
5) साठोत्तरी हिंदी नाटक - डॉ. विजयकांत धर दुबे
6) रंगमंच और एकांकी - सं. हरिशंकर द्विवेदी
7) रंगमंच और नाटक की भूमिका - डॉ. लक्ष्मी नारायणलाल
8) नाटक और रंगमंच: संपादक - ललितकुमार शर्मा / भानुशंकरमेहत
9) नया नाटक स्वरूप और संभावना - पं. चंद्रशेखर मिश्र
10) नाटक की इबारत् - कमलाप्रासद, राजेंद्र अरूण
11) नाट्यकलामीमांसा - डॉ. गोविंददास
12) तेंडुलकरांची नाटकें - डॉ. चंद्रशेखर बर्वे
13) रंगचर्चा - कृ. रा. सांवत
14) नाटक : एक चिंतन. - वसंत कानेटकार
15) नाट्यवेध - डॉ. दा. भि. कुलकर्णी
16) नाट्यसमीक्षा काही दृष्टीकोण - संपादक - डॉ. वि. भा देशपांडे
17) The Indian Theatre - Adya Rangacharya
18) Bengali Theatre - Kironmoy Raha
19) नाट्यदर्शन - डॉ. सुनिल सुभेदार
20) मराठी नाट्यलेखन तंत्राची वाटचाल - अरविंद कुलकर्णी
21) एकांकिका वाटचाल - श्री. र. भिडे
22) अर्विल्या कोंकणी साहित्याच्या सौंदर्यशास्त्राची रुपरेशा - नंदकुमार कामत कों.टा. 1983

कोंकणी निबंध - एक अभ्यास

- प्रकाश गं. थळी,

(जाग दिवाळी आंक 1985)

निबंदाचीं पाळामुळां आमचीं अुपनिशदां तशेंच प्लेटो, सिसेरो, सेनेका, प्लुतार्क ह्यांच्या बरपांत सोदल्यार मेळूं येतात. पुण आयच्या स्वरूपाच्या निबंद ह्या साहित्य प्रकाराची बुनियाद फ्रेंच बरोवपी माँतेन् हाणे 16 व्या शेकड्यांत घाली अशे मानतात. अुपरांत बेकन आनी हेरांमार्फत रोखडोच तो प्रकार अिंग्लेजींत नावारुपाक आयलो: फाटल्या 300-350 वर्सांत जायत्या अिंग्लेज बरोवप्यांनी हातूंत खूब भर घाल्या.

शालेय पाठ्यपुस्तकांनी निबंदाची व्याख्या सर्रास केल्ली आसता. पुण पूर्ण समाधान दिवपी व्याख्या करप तशें कठीणूच. अेका समिक्षकान म्हळां : Essay is lyric in prose.

(आतां lyric चीय व्याख्या करप तशें सोपें न्हय). फ्रांसिस बेकन निबंदांक 'dispersed meditations' म्हणटा. जाल्यार डॉ. जॉन्सनाचे नदरेन निबंद म्हळ्यार

'a loose sally of the mind, an irregular, undigested piece, not a regular composition'

श्रीनिवास अय्यंगार सांगतात:

'An essay is not a piece of exhortation; it is not a sermon; it is not a bundle of information; it is not a dialectical display; it is not invective, it is not buffoonery; it is not story-telling. Neti, neti-not that, not that whatever you may venture to posit about the essay. What is it then? Anything, the trivial, the absurd, the unpoetical, the solemn, the serious, the tragic: a mouse, an owl, a piece of chalk; science, politics, sociology : a computer, an election, a village sale : biography, autobiography, fantasy... anything can go into an essay, as anything can appear in our dreams. yet it is not the matter of an essay that makes an essay but what the essayist makes of the matter...

बऱ्याचशा प्रमाणांत फावोशी व्याख्या अे. सी. बॅन्सन दिता :

'The essay is the reverie, the frame of the mind in which a man says, in the words of the old song, 'says I to myself, says I'...'

व्हर्जिनिया वूल्फ लागींलागसार हेंच वेगळ्या अुतरांनी सांगता :

'a curtain, something friendly and familiar that shuts the reader in, so that he may be a silent actor, when the author's soliloquy or dramatic monologue is in progress'

हाजोच अर्थ, (श्रीनिवास अय्यंगाराच्या अुतरांनी) निबंद म्हणचे 'monologue : a thinking aloud at random, diversified by castle-building in the air; an exercise in direct self-depreciation: and all with the illogical logic of a dream. There is one rule for the essayist : he should not be dull. And whatever he may do, however far he may roam, so long as he is tethered to his own humanity, he cannot possibly go astray'

अिंग्लेज साहित्यांत निबंदाचे सामान्यतायेन 'expository' (विवेचनात्मक) आनी 'personal' (आत्मकथनपर) (जाका मराठींत लघुनिबंद म्हळां) अशे दोन वर्ग केल्यात त्याभायर ताणी गंभीर आनी विनोदी अशीय अेक वर्गवारी केल्या.

कोंकणी निबंदाचेर निबंद बरयताना जायत्या अडचणींतल्यान वचचें पडटा : आमचो निबंद नक्की केन्ना, कसो आयलो काय ? खंयच्या स्वरूपांत आयलो तेंय सांगपाक कठीण. भारतांतलो पयलो शापखानो 16व्या शेंकड्याच्या मध्याक रोमी लिपींतल्यान गोयां सास्टींत रायतूरा सुरू जालो अशें अितिहास सांगता. म्हण्टकूच थंयच्यान येवपी काय नेमाळ्यांतल्यान हेर कोंकणी साहित्यावांगडा निबंदूय अळकला आसू नज ? निबंदाचें आनी नेमाळ्यांचे खूब लागीचें नातें. मराठीमार्फत फातर्रोच्यान गोंय लागी करीत येतासतना हो निबंद दिरेत युरोपी भासांतल्यान रोमी लिपीचें बोट धरून कोंकणींत आयला अशेंय जावं येता. आमच्या निबंदाचें मूळ बल्कावां वयल्यो गजाली, सोप्यावेल्यो, चौंकेवेल्यो, म्हाल्याले शाप, रामवळ बांयो, मांड, अुत्सवस्थानां वी रामवळ मुवार्नीवेल्या बारीक कान-खबरांनीय आसूं येता. पयलींच निबंदाची व्याख्या करप त्रासांचें. कोंकणींत अजून specialization जावंक ना. सर्नीसवळ अुणे, काळाची गरज हिसपाभायली, वावर खूब. देखून आमच्या बरोवप्यांक अेकाच वेळार कविता, कथा, नवलिका, नाटक, निबंद वी सगले तरेंचे बरप करून बहुरूपी जावचें पडलां. हाका लागून आमचें साहित्य प्रकारूय बहुरूपी जाल्यात : अेकाद्रे कथेकूच आसी गरज तेन्ना निबंदूय म्हळां आनी निबंदाक कथेच्या सळार वेठीक धल्ना.

कोंकणी निबंदाक गरजेप्रमाण आसी ललित लेख, ललित निबंद, लघुनिबंद, दिसपटी, चिंतनां वी तरेकवार नावां दिवन जाय तसो वापरला. मराठींतल्या लघुनिबंदाचो आमच्या निबंदांचेर प्रभाव आसा हें वेगळें सांगपाचें लागना. फाटल्या 25-30 वर्साच्या काळांतलो आमचो संग्रहित निबंद चडसो ना. (नेमाळ्यांनी आनी हेर मुवार्नीर्नी शिंपडून अुरिल्या निबंदाचेर नदर भोंवडावपाक संशोधनाचीं साधनां जाग्यार नात ताका लागून 'साधनांच्या संशोधनां' तूच अेकाद्र्या आभ्यासकाचो चडसो वेळ, शक्त, पासियेस खर्ची पडूं येता. हांवें म्हजेपरीन हो ल्हानसो यत्न हांगा केला. हातूंत चडकरून देवनागरींतल्या निबंदाचोच आस्पाव जाला)

शणै गोंयबाबांच्या सांहित्यांत ह्या ना त्या रुपान निबंद आयला पुण तांचो मग्रह
ुजवाडा आयिल्लो ना. देवनागरींतलो पयलो वयलो निबंदसंग्रह म्हणून म. विष्णु नायक
पादित 'स्वाती' (1960) ह्या पुस्तकाक पयलो मान मेळुये. ह्या मंग्रहांत 7 बरोवप्यांच्या
3 निबंदांवांगडा बाकीबाब बोरकारांले 'पुरुपमुक्त' रवीन्द्र केळेकार हांचे 'तीन थेंबे' हें
ास्ताविक आनी मनोहरराय मरदेमाय आनी गजानन रायकार हांच्यो दोन कविता
ासात. कोंकणी माहित्य, आकाशवाणी (मुंबय) च्या सदांच रिणांत अुरतलें म्हाणपाचें हो
ग्रह गवाय दिता. ह्या पुस्तकाक अेक अितिहाम आसा. विष्णु नायक हाची याद काडटाना
ा. दत्ताराम मुखठणकार बरयतात : '...कारवार हो पु. लं. चो प्राण. विष्णुन ताजो
ायदो घेवन तांकां 'म्हजो गांव भांगराचो' हे वळेरेंत कारवाराचेर अुलोवंक लायलें. हेच
ळेरेंत मंगेश पाडगांवकारांचे 'हिरव्या कोंकण' हें अुलोवप जालें. बाकीबाब बोरयेचेर
ुलयले आनी माशेलाच्या धर्मान म्हाकाय संद मेळ्ळी. हीं चारूय अुलोवपां विष्णून
ापल्या 'स्वाती' ह्या मंग्रहांत अुजवाडायल्यांत. आपुण सरकारी नोकर आमुनूय 'स्वाती'
ुजवाडायतना विष्णून कोणाची परवानगी घेवंक नाशिल्ली. कोणे तरी स्टेशन डायरेक्टरांकडेन
क्रार केली. सरकारी कामांत जाता तशें प्रकरण व्हड जालें आनी निमांणे दिल्लीक थेट
ाडांकडेन गेलें. 'स्वाती' काकासायबांक अर्पण केल्लें आनी तांतूंत हेरांवांगडा बाकीबाब,
क्ष्मणराव, पु. ल हांचीं नांवां आशिल्लीं. ह्या सगळ्या नांवांची पुण्याय केदी हें सांगपाक
ाका. लाडांनी शेरो माल्लो- 'ऑल अिज फेअर अिन लव्ह ॲन्ड वॉर: परमिशन ग्रान्टेड.'
ह्या प्रकरणाक लागून कोंकणीचो भाव रेडियोचेर चड वाडलो. कोंकणीक जाय तें जाय
तेन्ना मेळूंक लागलें आनी विष्णूक चड नेट आयलो...'

'स्वाती' तमो प्रातिनिधीक निबंदसंग्रह म्हणूं नज.

शणै गोंयबाबां अुपरांत म्हाका दिमता सगल्यांत चड गद्य बरप कोंकणींत केलां
जाल्यार तें रवीन्द्र केळेकार हाणीं. तांचे निबंद वेगवेगळी रूपां धारण करून आयल्यांत,
केन्ना प्रवामवर्णन तर केन्ना दिमपटी, केन्ना आप-अुक्तावणेचीं बरपां जाल्यार केन्ना
चिंतनां. 'वेळेव्वयल्यो घुलो' (1971), 'अुजवाडाचे सूर' (1973) सांगाती (1977) ह्या
तांच्या संग्रहांनी हे निबंद आयल्यात.

दो. दत्ताराम सुखठणकार हाणी कोंकणींत निबंदूच बरयल्यात, तांकां विनोदी आनी
अुपहासात्मक निबंदकार अशेंच लोक मानतात. तांचो 'मान्नी पुनव' (1977) हो पयलोच
निबंदसंग्रह साहित्य अकादमी पुरस्कार जिखून गेलो.

कोंकणींतलो दुसरो म्हत्वाचो विनोदी-प्रेमात्मक बरोवपी अना म्हांबरो. ताचे गोंयच्या वेगळ्यावेगळ्या आंगांचेर बरयिल्ले, गोंयची 'अस्मिताय' 'वेगळी संस्कृताय' ही दाखोवपी निबंद 'गोंयची आस्मिताय' (1978) ह्यां पुस्तकांत मेळटात.

लक्ष्मणराव सरदेसाय हे प्रामुख्यान नामनेचे गोंयकार मराठी कथाकार, पूण कोंकणींत मात तांची प्रतिमा निबंदकार म्हणून उरतली काय दिसना. तांचो 'खबरी कांय वर्सांच्या, कांय कर्सांच्यो' (1980) (साहित्य अकादमी पुरस्कृत) हो संग्रह खास उल्लेखनीय.

चंद्रकांत केणी हे कोंकणींतले युगप्रवर्तक कथाकार. 'धर्तरी अजून जियेताली.' (1964) ह्या तांच्यां कथासंग्रहान आधुनिक कथेचें नवें युग सुरू केलें अशें मानतात. ते व्यवसायान पत्रकार म्हणटकूच वेळाप्रसंगार ताणी निबंद बरयल्यात हे आयलेंच. तांचो 'नगरेंची सवंगां' (1973) हो कांय काणयां (anecdotes) वा गजालींच्या रुपानल्या निबंदांचो संग्रह. तांचे कांय निबंद लघुकथेच्या रुपांत आमका ताच्या कथासंग्रहांनी मेळटात. देखीक, 'आमले तोर' ('अळमी' 1975).

रामकृष्ण जुंवारकार अेका तेपार (चड करून) भाशांतरकार म्हूण फामाद आशिल्लो. हालीं तो वेगळेवेगळे प्रयोग करीत आयला. ताच्यो तीन वाटयांनी उजवाडा आयिल्ल्यो 'आमच्यो खबरो' (1981) कोंकणी निबंदांत भर घालतात.

'माळकां' (1983) हो नारायण लाड हांचो 20 पावळ्यांचो निबंद संग्रह. मनोहरराय सरदेसाय हांची सुंदर प्रस्तावना हाका लाभल्या.

हो आमच्या संग्रहित निबंदाचो संक्षिप्त नियाळ. म्हत्वाच्या लागीं लागसार सगल्या पुस्तकांचो हातूंत उल्लेख आयला काय दिसता. गोंयचे मुक्तेउपरांतच्या फाटल्या पाव शतकांत कितलिशींच नेमाळीं फुल्लीं आनी बावलीं. (राष्ट्रमत दिसाळे अखंडपणान चालू आसा आनी मराठीवांगडा कोंकणी साहित्याक दर आठवड्याक उज-वाडायता) 'नवें गोंय.' 'पुनव.' 'आंकुर.' 'परमळ.' 'जाग.' 'जेत.' 'कोंकण भारती.' 'कुळागर.' आनी हेर जायत्या नेमाळ्यांनी कोंकणी निबंदाक पोसवण दिल्या.

कोंकणी निबंदांचे कांय विशय :

गोंय आनी जल्मगांव :- आमच्या निबंद साहित्यांत सगले तरेचे विशय आयल्यात. जाल्यारूय कांय 'थीम्स' लागींलागसार सगल्या बरोवप्यांनी केळयल्यात. देखीक गोंय आनी जल्मगांव कांय जाणांनी सरळ सरळ गोंय-गांव हे विशय घेवन बरयल्यां तर हेरांनी, बाकीच्या गजालींवांगडा विशयांतराच्या मार्गान गोंय आनी आपणालो गांव निबंदांत भरशिल्यांत.

बाकीबाबांचे बोरी-प्रेम जगजाहीर आसा. ताणीं हो विशय गद्यांत आनी पद्यांत मराठींत आनी कोंकणींत कितल्याश्याच फावटीं वर्णिला. 'गोव्यांतलो गांव माझा ओव्यांतच

ावा। तिथं जावून राहून डोळे भरून पहावा' ह्यो वळी सगल्यांचे वळखिच्यो. कोंकणी िबंदांत ताणीं बरयलां :

'... गांवची हांवें आतां याद काडली. तसो हो पळयात तो दत्त म्हणून म्हजे फुडें अुबो ावला. सिनेमाची रंगीत रिळां म्ह्ज्या दोळ्यांमुखार सोडोवंक लागला. तो न्हंयेंत पांय ोडून अुबो आशिल्लो मोडको पूल, ती कोटाधड, तीं पांचवीचार आनी थंडगार कुळागरां, ायांच्या वळेसरांनी चांदन्यांत फुलिल्लें ते नवदुर्गेचें देवूळ, अुदकां आडावन तयार केल्ल्या ळयेंतलो तो सांगडाचो अुत्सव आनी फोगाची किमया, शिगम्यांतले ते वाजते गाजते ळ, सप्ताहांतले तरेकतरांचे पार, भर दनपारच्या कडार धुमशेणां कांडपी तो घुडयांचो थ, नवरात्रांतलीं नाटकां आनी मखरां, खारें काट्टकच नुस्तें मारपाक खाजनांत जाल्ली ोकांची गर्दी पैल्या पावसाक येवपी तीं चडणेवैली सांगटां, आनी कुल्ल्यो धरूंक वेताले यो राती, कुळागरांतले ते सोलनारगांचे आनी नागचांफ्यांचे वास झिरमुळ्यांची आनी ोडकांची रूच, बिबे चिरून हाताक पडिल्लीं चकां आनी मुट्टे खातांना पोटावैल्यान ळिल्लें रोसाचे वळेगर, सिद्रधनाथाच्या दोंगरांतल्यान काडिल्ल्यो भोंवडयो आनी माथ्यार ोतिल्ले वझरे अश्यो कितल्यो म्हणून गजाली सांगतलो? ...'

('म्हजो गांव बोरी' 'स्वाती' 1960)

दो. दत्ताराम सुखठणकारांक विनोदी निबंदकार मानतात. कोंकणींतलो ते अेक ्रशस्वी Humorist आनी Satirist. माशेल ह्या आपणाल्या गांवांविशीं ते बरयतात:

'...अिंग्लिश लोक अिंग्लिश कशे जाले हें नकशांत अिंग्लंडा-कडेन पळेल्यार कळटा अशें म्हणटात. अिंग्लिंशाचें कशेंय आसूं, पुणून आमचे माशेलकारांचे बाबतींत तरी तें म्हणप सामकें लागू पडटा ...अिंग्लंड तुमकां नकाशांत पळोवंक मेळटा म्हणून माशेल मळपाचें ना. आनी मेळ्ळेंय जाल्यार तें आमगेलें माशेल न्हय, तें माशेल फ्रांसांतलें.'

'... गोंयां जेन्ना बाटाबाटी सुरू जाल्ली तेन्ना आमगेले देव फाटींफुडें पळेनासतना जागो मेळटा थंय, वाट मेळटा तशे पळत सुटलें; आमगेलेच देव ते! आज तातूंतले कितलेशेच आमच्या गांवांत भयभिरांत सोडून जियोतात. कितलेशेच आमच्या गांवांत आयले ते आमी माशेलकार मोटे खांपे झुजपी आनी धर्माचे राखणदार म्हणून न्हय तर फक्कत आमगेलो गांव त्या काळांत सौंदेकाराल्या शेकातळा आशिल्लो, तिसवाडीच्या सगळ्यांत लांगींचो गांव वर्ततालो म्हणून! चोडणेंचे देवकी-कृष्ण, पिसो रवळू आनी शाणो रवळू, (हय, देवांय मजगतीं हें असलें आसता) कुमरजुंवें, रायबंदर, चिमल हांगाच्यो शांतादुर्गो आनी खंयचेतरी दाडशंकर आनी मल्लिनाथ हे सगळे देव आमच्या गांवांत गर्दी करून आसात. तांचीं देवळां अितलीं आसात आनी तीं जळीं मळीं अशीं पातळ्ळ्यांत कि परकी मनशाक आमी खंय रावतांत आनी देव खंय रावतांत हें समजप कठीण वेता.

वेळारी लोक काळेंगोरें मोदपाचो त्राम नाका म्हणून माशेलांतल्या घराघराक पांयां पडून वतात तें पळवन माशेलकार मिश्र्यांतले मिश्र्यांत हांसतात.'

('स्वाती' 1960)

लक्ष्मणराव सरदेसाय हें मराठींतले म्हत्वाचे कथाकार, तशेंच कोंकणींतले प्रमुख निबंदकार. ह्या ना त्या निमतान तांच्या हेर बरपावळीवांगडा निबंदांतूय तांचो मावयवेरें हो गांव तकली वयर काडून वता. मनोहरराय हे प्रामुख्यान कोंकणी कवी. निबंदाक lyric in prose ही व्याख्या मान्य केली जाल्यार मनोहररायांनी गद्यांतल्या लिरिकापरस पद्य 'लिरिक' चड बरयलां. तांच्या पद्यांत केन्ना केन्ना तांचो गांव दिसता:

काणयेंतल्या वानरावरी
काळीज हांवें
म्हज्या गांवच्या जांबळी झाडार
दवल्लां
खंय झडत म्हणून
खंय पडत म्हणून

('पिसोळीं' 1981)

ल्हानपणांतल्यो यादी काडटाना मनोहरराय सांगतात:

'आमचें मावय-वेरेंचें घर आनी मावयवेरें हो गांव-ही म्हजे यादस्तेंत त्या वेळार आसात तशींच आसात. गोंया दोन वेरीं आसात. एक बेती-वेरें-पणजेचे पलतडीं आनी दुसरें मावय-वेरें, वळवय गांवाक तेंकून आमचो गांव मांडवी देगेवेल्या दोंगुल्ल्याचेर वसला. गांवांतल्यो वाटो फातरांच्यो वाकड्यो निकड्यो. च्यार्ची दुकानां, नुम्न्या बाजार वी आसात ताका चांफ्यभाट म्हणटात. ताका तेंकूनूच पोर्तुगेजांनी बांदिल्लें प्रिमार इस्कोल आसा. थंयच्यान एक व्हाळ व्हांवता तो आमच्या घराकडल्यान वेता. व्हाळाचेर एक सांकव आसा. ह्या सांकवावेल्यान, दोंगरांतल्यान तीन वरां चलतकच फोंडे गांव लागता...'

(कोंकणी दिवाळी 1981)

केळेकार पिरवोळचे. रवीन्द्रबाबांचे बरपावळींत खूबदां पिरवोळ आयलां. त्याभार गुरुनाथबाब, शशीकरबाब. आनी हेर केळेकारांच्या बरपांत ह्या ना त्या निमतान पिरवोळ दिसलां. पुंडलीक केळेकारान बरयलां:

'मडगांवच्यान पणजे वचपाक भायर सरिल्ली मोटार मोठ्या कश्टांनी फोंडेची घांटी चडटा आनी फर्मागुडयेर पावनाफुडे सुटकेचो हुस्वास सोडून थंडमाणेन आडवीं उबीं वळणां घेत चलूंक लागता. तेन्ना भितर बशिल्ल्यो जण एकलो सगळी थाकाय फापुडटा

ानी टवटवीत मुद्रेन दोंय दिकांनी पसवल्ले वनस्तीक पळवन खुशालभरीत जावन भितर्लेभितर हणटाः पिरवोळ तें पिरवोळ. ताजी सर कोणाक येवची पडल्या ? ... ... चार दिकांनी ार सुपुल्ल्या दोंगरांची सासाय दवरून मेकळे हवेंत आनी उकत्या वातावरणांत जित्या णेण्या सैमाचो आनंद भोगपी हो म्हजो गांव ल्हानसान न्हय. ताजो एक एक वाडो म्हळ्यार दरतायेचो आनी किर्तीचो एक आगरच. म्हाड्डोळव्या फुलकाराक कोण वळखना ? गेशींच्या प्राकारांत कोण पावंक ना ? आनी देवूळवाड्यावेल्या बेताळाक कोणें पळवंक ा? आपेव्हाळपसून कुंकळयेची शीम धल्लयार सगळें पिरवोळूच... पिरवोळांत मनशांपसून हान किडींमूयमेरेन सगळीं धादोशी दिसतात अशें म्हळ्यार अतिताय जांवचीना. वचत य पांचवी चार भूंय. पावलापावलाक शेतोड आनी मड्डां. कडेक आशिल्ल्यो बांदाववल्ल्यो ंच ऊंच माडांच्यो वळेरी पळवन 'कांयच चुकना, ते थंय शेतां राखुंकुच रावल्याते' अशेंच ळेतल्याक दिसता.'

('पुनव' जून 1973)

आतांमेरेन बोरी, माशेल, सावयवेरें, पिरवोळ बी अंत्रुजेंतल्या गांवांची चर्चा जाली. र म्हालांतले हेर गांवूय कोंकणी निबंदांनी वसल्यात. काणकोणच्या पाळोल्या विशीं मीना ायतोंडे (काकोडकार) बरयताः

'देवळां, अिगर्जी, कळंगुटची आनी कोलवेंची दयदिग आनो मुरगांवचें बंदर पळयलें, हणटकीर गोंयांतलें भौतेक सगळें पळोवन जालें असो समज आसा. पुण जाचे वेंगेंत रुप्याचो दर्या घसघसता, सायलाचीं रानां सळसळटात, आंब्या काजींचे दोंगर परमळटात आनी पांचवीचार शेतां लवलवतात अशा एका गोंयच्या वाटारांत दयदिगेर माडांनी लेपिल्ली तो सोबीत वाडो पळेनाफुडें गोंयच्या सैमाचो साक्षात्कार जालो ना जाल्यारूच अजाप. हो वाडो आसा काणकोणांत. पाळोलें ताचें नांव.. पुनवे रातीं चुडटांची सळमळ आयकत, चान्नयान भिजिल्ली ती पाळोलेंची दयदिग पळोवंची! रुप्याचीं, ल्हारां, फेणेरांचीं फुलां पळयता तितलीं थोडीं दिसतात. मळबावेलो लखलख चड काय दर्याचो झगझग चड, कांयच कळना जाता. ल्हारांची ती ओड चान्न्याचें तें तेज सांगून कळपाचें ना. जण अेकल्यान तें स्वताच अणभवूंक जाय... अशें आसा हें पाळोलें! साद्या सोबीत रानफुलाभाशेन! गुजरत कोणेय हांगां येवचें तर हाचे सोबीत कायेन गुल्ल जावंचें. हरशीं मगल्यांचे नदरेपसून ययस तें अेकटेंच फुलत आसा..., परमळत आसा..!'

अना म्हांबऱ्याच्या निबंदांनी सगलें गोंय दिसता. 'गोंयची अस्मिंताय' हें पुस्तक म्हळ्यार गोंय ह्या अेकाच विशयाचेर बरयल्ले सगले निबंद. पुण आपणाल्या सुंदर 'रायबंदर' विशीं ताची ओड ताच्या अेका निबंदांत वाचती. (हो निबंद 'विद्या' 1969, मुंबैच्या आंकांत आयला. सध्या म्हज्या हाताकडे ना.)

मो. कामु द सिल्व 'म्हजो गांव रायतूरां'त बरयतात.

'रायतूर! रायतूरचो सगलो मान आनी अनद ते इतिहासीक सेमिनारीचेर आटापलेलो आसा. रायतूरचे सेमिनारीचें नांव आज आमच्याच देसांत न्हय पुण येवरोपांत, अमेरिकेंय गाजता. हे सेमिनारींत शिकून पाद्री जाल्ले गोंयचे पूत संवसाराच्या चारूय कोनशांनी शिंपडलेले आसात. हेच सेमिनारिन संवसाराक तीन बिस्पसायबूय दिल्यात... हेच सेमिनारींत पयलो छापखानो बसयलो. तो अख्ख्याच भारतांत पयलो... रायतूरचें म्हत्व खरेंत. इतिहासीक तशेंच धर्मीक. शेंकडे आदीं ताचो प्रभाव पडटालो तेचपरीं आतांय सगल्या संवसाराक पडटा.'

('नवें गोंय' जानेर 1964)

रायबंदरचे पलतडी चोडण. प्रकाश थळी चोडणेंचो. ताच्या कवितांनी चोडण आयलां तशेंच निबंदांनीय अदीं मदीं आयलां. (चोडणेंचे 'फिदाल्ग' गोंयच्या अितिहासांत फामाद. 'व्हडें भोंवन भोंवन चोडणाच' हीय म्हण तिसवाडींत घोळटा. अेके कवितेंत थळयान बरयलां :

म्हजेअितलो फिदाल्ग
कोण ना, कोण्णा
गांव म्हजो चोण्णा
... ...
गांवाभायर हांव जरी
पावलों खयींय
म्हजें मन हांगासल्ल्या व्हड्यावरी
भोंवन भोंवन चोण्णाच,

'दीस अशे आशिल्ले,' 'पेत्रोलाचो वास' ह्री ताच्या निबंदांनी चोण्ण पळोवंक मेळटा.

व्यवसायांचेर आधारीत जातींचे प्रतिनिधी :

परंपरेन घराण्याचे अुद्योगव्यवसाय करपाची मक्तेदारी गोंयां आज अुरूंक ना. कोणूय कसलोय धंदो करता. ताकालागून ह्यो व्यवसायाधिष्ठित 'जाती.' संस्था, आतां कालबाह्य जावन फाटीं पडल्यात. पुण 'पारंपारि'क तरेचे निबंद बरोवप्यांनी हे 'परंपरे'ची कोंकणी निबंदांत सेम बरी दखल घेतल्या. निकुबाब धुमो हांगेली 'गोंयची नुस्तेकान्न' पळयात :

'ह्या संवसारांतल्या भौतेक सगळ्या देशांनी नुसतें मेळटा. नुसतें मेळटा म्हणटकच नुसतेकान्नीय सगळेकडेन आसात हें आनी सांगपाचि गरज ना. पुण आमचे गोंयचे नुस्तेकान्नींची सर सात आनी खैंचेच नुस्तेकान्नीक येंवचेली ना! जशें टांगेवाल्यांत पुण्याचो टांगेवाला,

ालांत मुबैचो हमाल, बडव्यांत पंढरपूरचो बडवो, तशें नुमतेकान्नींत आमची गोंयची सतेंकान्न! ... 'आयज गोंयकार जे अितले हुशार जाल्यात ते नुमतेकान्नीक आनी तिणे डून दिल्ल्या नुस्त्याक लागून न्हय मू अमो म्हाका केन्नाय प्रश्न पडटा. गोंयकाराक च्याय क्षेत्रांत घालात, तो आपलें आनी गोंयचें नाव काडल्याबगर रावना. तकलेन तो ब्ब हुशार ! ... ताची तकली अितली तरतरीत कशी जाली ? आयमेग्रेन दुलून, रोजान, द्रिनान आनी गजऱ्यान ताका शेंवटे, विस्वण, काळुंदरां आनी मानशेचीं जीं मुंगरा ावयल्यांत ताचोच हो परिणाम हातूत म्हाका तरी कांय दुबाव दिसना...'

('स्वाती' 1960)

लक्ष्मणराव सरदेसाय हाणीं मास्तर, रेंदेर, पदेर शेट, भारत, देमांदिस्त, आनी हेर ांय Types आपणाल्या सुरबूस निबंदानी रगयल्यात :-

देर:-

'जंय माड आसा थंय रेंदेर आसा. माडाबगर गोंयांत एकूय गांव आसतसो म्हाका दिसता. पाद्री आनी भट नात अशे गांव आसत, मेस्त-मडवळ नात अशेय कांय गांव ासत; पुण रेंदेर ना असो गांव ना ... रेंदेराच्या एका हातांत रूंद पात्याची चकचकीत ाती आसता आनी दुसऱ्या हातांत तांबडें, हळडुवें दाबणें आसता. पुण तांची ताका ाडखळ जायना. ताचो देह सुकण्यावरी ल्हव जाता, जावंक जाय. तशेंच ताचें मनय डूंक लागता. खंयचो कुळवाडी भुंयेर काम करता आसताना शेळोणी घालता, पदां ायता, कांतरां म्हणटा ? तीं कांतरांय कसलीं ? मोगाचीं, उल्हासाचीं. जसो जसो तो ळबार चडटा, तशे तशें ताचें मन भोंवतणच्या आसंमतांत पातळटा. तो निरक्षर आसुनूय कवी जाता. कवनां रचता आनी वांगडाच म्हणटा ... रेंदेर मोग दिता आनी सूर दिता! सूर म्हळ्यार माडाचो अर्क, माड म्हळ्यार रुखांचो राजा, वनस्पती सृष्टिचो प्रतिनिधी. आनी मोग म्हळ्यार मनशाचो प्राण, भावनांचें अमृत, कर्तुपाची, पुरुशार्थाची कळ. रेंदेर दिता खूब आनी घेता थोडेंच. कमराक काश्टी लावन तो सूर दिता. थोड्याच वेळांत खूब आनंद लुटपाचें वखद दिता आनी घरांतली बायल प्रपंचाच्या उपाद्रयांनी कल्ल जाल्या आसतनाय तो लोकांक मोग दिता, मोग शिकयता ताका वाचूंक येना. तो शास्त्रां शिकूंक ना पुण कश्टांत आनंद सोदपाची अनी तो लोकांक दिवपाची कला तो शिकला. जीण आनी मर्ण हांचे मदसून गेल्ले अशीर वाटेवयल्यान गितां गायत, अमृत आनी मोग दीत तो निर्धास्त चलत आसता. देखून हांव म्हणटां, जिणेचो खरेलो अर्थ रेंदराकूच कळ्ळा...'

('खबरी'... 1980)

पदेर:

'ते फिरंगी गेले आनी ते अुंडेय गेले' अशी एक कोंकणी म्हण आसा. आज ती

अक्षरशः स्वर्ग जाल्ली दिसता. अंडें म्हळ्यार आयचें पाव. तांची याद जाल्ली म्हणटकच म्हजो जीव चिर्टमिट्टा. त्या काळच्या उंड्यामारकोच तो पदेर दर्शनसंतोषी आसला. पयलींचें ते उंडे आनी आयचें पाव हांची सर करीत जाल्यार उंड्याची तारीफ करची तितली थोडी! कितें तांचो कडकडीत! पंचवीस धेपाचेर ताचो घमघम सुट्टालो. पाट्यावयली धवी फुल्ल चादर कुशीक करतकच ते गरगरीत तांबशे, हळडुशे, तुकतुकीत अंडे पळोवन मनशाचो जीव अचांबळ जावंचो. कितें ताच्या तोंडावयलो कान! ते अंडे उलयताल्लय गा!

('खबरी' 1960)

प्रो. लुमियु गॉड्रिक्स हाणींय 'पदेरा' चेर बरयलां :

'ते फिरंगी गेले आनी ते अंडेंय कावार जाले, जाणा मरे बाबा!' अशें आमचे वडील जायतें फावट म्हणटात. आनी ते म्हणटात तें खरें. ते अंडे खावपी, आमी म्हणूंया, कावार जालेत. पूण ते अंडें करपी कावार जावंक नात. पीट कालवपी, आनी मळपी, अंडें भाजपी आनी विकपी आमच्यामदें आजूनय आसात. ताच्या फोर्नांतली ऊजा आजून पालोवंक ना. आनी तांच्या दांड्याचो आवाज आजून आमच्या कानार पडटा. बापूय मेला जायत पूण ताजे पूत आसात. कित्याक, असलो धंदो एक एक कुटूंब चलयतालें आनी ताच्या पूरवजांनी फोर्नां बांदलेल्यो तीं आजून बंद पडूंक नात. ताकाच आमी पदेर म्हणून पाचारतात'

('स्वाती' 1960)

'गायबारी' ह्या व्यक्ती-संस्थेविशीं लुमियु गॉड्रिक्स सांगतात:

'साष्टींतलो लोक ताका गायबारी म्हण पाचारतात आनी बारदेसांतलो लोक ताका कारभारी नाजाल्यार म्हालो म्हणटात. पूण बारदेश जांव साष्टीत, तिसवाडी जांव फोंड्यांत, ह्या मनशा सारको आनीक कोण ना. अख्ख्या गोयांत ताचें सेव एकूच. खैंच्याय गांवांत तूं वच वा खैंच्याय वाड्यार वच, तुका तो मेळटलो आनी ताका तूं रोखडोच वळखतलो। जाण्टो-सो, सुमाराचो न्हेसलेलो, आंगलेटीन बरो, हांसत्या तोंडाचो, बारीक नदरेचो आनी गोड जिबेचो. तुजेर वयर-सकयल एक नदर मारून तुका तो पारखितलो। तूं कोण, तूं कोणागेलो, तुकां कितलीं वर्सां आसात, तुजो पाय आनी माय कोण शापाय-शामाय आनी आजो-पणजो, तुजीं सोयऱ्यां धायऱ्यां, इश्ट-मित्र, तूं खंय सिर्विस करता आनी कितलें पगार घेता, तुजें शिकप आनी तुज्यो खोट्यो संवयी, आनी तुजे गूण आनी तुज्यो खोडी-हें सगळें तो तुका सांगूंक शकता. पूण तो सगळें सांगचो ना. तुज्यो खोट्यो संवयी आनी खोडी तो सांगचो ना. कित्याक तूं एक आंकवार चलो आनी तांच्या मनांत तुका सोयरीक करची आसा.'

('स्वाती' 1960)

ट:-

'मनशाच्या धंद्याचो परिणाम ताच्या सभावाचेर जाता म्हणटात. शेटीची धंदो भांगराचो, ळ्यार भांगराच्यो वस्ती करपाची. ताकालागून ताचें मन भांगरामारकेंच लकलकीत ासता. ताचो देहूय ताच्या मनासारकोच आसता. रंगरुपांत शेट बामणाक फाटीं अुडयता ळ्यार जायत. ताचो पोशाकूय ताच्या शरिराक मोबसारको... एक वस्त्र धोडावन थापटाबन । रुपये आयले जाल्यार वेळ वगडाय नासतना शेट मारकिटांत धांवता आनी शेंवटयाचे ंथनिाचो झेलो घेवन, मोटया डौलान घरा परतता... शेट विम्वण वा कल्ली केन्नाच टलावन हाडिना. तरसाद कशी-शी झेसयत, वावडीत, येवपी वचप्याकडेन अुलयत, स्त्याकडेन अभिमानान पळेत आनी लोकांचें लक्ष हांतांतले चकचकीत धवे फुल्ल कल्लेकडेन ोडून घेत तो रस्तयांतसून डौलान येता'

('खबरी' 1980)

दो. दत्ताराम सुखठणकार हाणींय अशे तरेचे Types बरेतरेन चितारल्यात: म्हालो, डवळ, घरचाकर आनी हेर. म्हाल्या विशीं ते बरयतात:

'म्हाले केस कापपाक प्रमाणाभायर वेळ लायतात असो म्हजो एक प्रमाणिक समज. क खेपे फोर्टांत एका म्हाल्यान म्हजे केंस स मिनटांभितर मारिल्लें ती म्हाका घट्ट याद ासा. हांवें म्हज्या म्हाल्याक ह्या संबंदान विचाल्लें. ताणें म्हाका जी जाप दिली ती विचार रपा सारकी. ताणे म्हळें, 'तें म्ह्ळ्यार आमच्या दोतोराभाशेन. गिरायक नासलें कि र्दवर लावन तपासप, खंय सुयो तोप, खंय तुतये मार, ब्लडप्रेशर पळे अशें करून वेळ ाडप. तीच, गर्दी आसलो कि दोन मिनटांनी काम जाता. स मिनटां कित्याक ? हांव तीन मेनटांनी केस कापून दाखयतां, पुण अशें केल्यार तीन मिनटांक दोन रुपया दिवंक तुमकां दुखतलें, खेरीज काम बेगीन सोंपून म्हाका बेकार बसचें पडटलें, ताका लागून हाचें मलून वलना अशें लोकांक दिसतलें. 'ताची ही जाप आयकून म्हाका अजाप जालें. आमच्या दोगांयच्या धंद्यांतलें गुपीत ताणें एकदम फोडिल्लें'

('मान्नी पुनव' 1977)

मडवळ:

'मडवळ ही संस्था मनशान वस्त्रां वापरपाचें थारायत सावन संवसाराचे फाटीर नंदता. पुर्विल्ल्या काळांत नवो गांव वसोवचो जालो म्हणटकूच सोनार, शिंपी, कुळकर्णी अप्पा हांचे बराबर मडवळाचीय गरज लागताली. रामायणांतल्या काळांत वल्कलां धुवपाचें आपणालें काम सोडून सीतेसंबंदान हयन्हय त्यो गजाली उलोवन रामाकडल्यान तिका परतो वनवास घडोवपी एक मडवळूच आशिल्लो हें लक्षांत घेतल्यार मडवळाचे पोरणेपण सिद्ध जाता... तशें पळेल्यार असलीं कामां मडवळापरस म्हाल्यांकूच बरीं जमतात... इंग्लेजींत लोकांल्यो खासगी भानगडी चारचौगांत हाडपाक to wash dirty linen in

public अशें म्हणटात. म्हळ्यार म्हेळीं वस्त्रां चवाट्यार धुवप. प्रभु रामचंद्राच्या घरचीं म्हेळीं वस्त्रां चवाट्यार धुवपाचें काम मडवळाक दिवन वाल्मिकीन आपणाली कल्पकताच दाखयल्या जावंये....'

('मान्नी पुनव' 1977)

घरचाकर:

'कांय उतरां अशीं आसतात कि ताचो अर्थ बदलत आसता. घरचाकर हो शब्द जेन्ना निर्माण जालो तेन्ना ताचो अर्थ खूब वेगळो आशिल्लो. घरातलीं सगळीं कामां करपी नोकर असो त्या उतराचो अर्थ सुरवातीक आशिल्लो जावंक जाय. पूण हालीं काळ बदल्ला तसो तो अर्थूय बदल्लो. घरातलें स्वंयचेंय काम ना-करपी पूण फकत पिडापीड करपाखातीर पगार दिवन दवरल्लो मनीस असो घरचाकर ह्या उतराचो अर्थ जालो...'

('मान्नी पुनव' 1977)

अ. ना. म्हांबरो हाणींय गोंयच्या 'दोतोर, इजनेर, प्रोफेसोर आनी हेर' हाचेविशीं बरयलां:

'गोंयांत दोतोराक दोतोर म्हणटात. इजनेराक दोतोर म्हणटात. आदवोगादाकूय दोतोर म्हणटात. बरो फातर घालीत जाल्यार फातरात लेगीत दोतोरूच म्हणटात. पूण त्याच बरोबर सरकारी येंप्रेगाद वा प्रोफेसोर हांका दोतोर म्हणनात. सरकारी येंप्रेगादाक बाब म्हणटात आनी प्रोफेसोराक 'प्रोसोर' म्हणटात. ही सगली रजाल खरी म्हळ्यार पुर्तुगेजांच्या तेपावयली. त्यावेळार गोंयांत दोतोर, इजनेर, आदवोगाद, प्रोफेसोर, सरकारी येंप्रेगाद, भाटकार आनी वेपारी अशी मान मेळत जाता आशिल्ल्यो. निमण्या धा-वीस वरसांत तातूंत मिनेर म्हणून आनीक एक जातीचो भर पडलो. पयलीं पयलीं हातूंत सगल्यांत चड मान भाटकाराक आशिल्लो. पूण भाटकार दिसा दिसा दमादानी धुस्पुक लागले. तागलो भाटो बुडूंक लागलो आनी ते रिणकारी जावंक लागले. भाटकार जशेजशे फाटीं पडूंक लागले तशेतशे मिनेर वयर सरूंक लागले. भाटकाराखेरीज हेरांभितर त्या काळार मान आशिल्लो तो दोतोर आनी इजनेर हांका. आदवोगादांक बरें उलोवंक येता म्हणून तांकांय गोंयकार लेखताले. प्रोफेसोर आनी सरकारी येंप्रेगाद हांचे भितर सरकारी येंप्रेगादाक चड मान आशिल्लो... प्रोफेसोर म्हणटात तो बापडो एक सादो सरळ मनीस. ताका दोतोर-इजनेरावरी इस्टेत दाखोवंक येनासलो. आदवोगादावरी लोकांच्या घरांचेर सुर्णी चडोवंक येनासलो. सरकारी येंप्रेगादावरी गुड्डुलामावा करूंक येनासलो. दुसरे वटेन गोंयकारांक शिक्षणाचें म्हत्व म्हणटात तें केन्ना समजलेंच ना. राखणे गोरवां राखतात, तशे प्रोफेसोर भुरग्यांक शिकयतात अशें ते लेखीत आयल्यात. गोंयकारांनी शिक्षणाबद्दला दुडवांक अदीक लेखलें. देखून मिनेर-भाटकारां फाटोफाट ताणीं वेपाऱ्यांक मान दिलो...'

शंकर भांडारी हाणीं गोंयच्या 'शोफेर' चें मार्मिक चित्रण केलां. (पळयात 'जैत' वाळी अंक 1966. मध्या तो अंक म्हज्या हाताक लागना.)

रगेंपणांतल्यो यादी:

निबंदांत चडकरून लघुनिबंदांत (आपअुक्तावणेच्या) फाटल्यो यादी येवप मामकें बावीक. खूबशा निबंदांनी पोरण्यो यादी ह्या ना त्या निमतान आयल्यात. कांय जाणांनी ोरण्यो यादी होच विशय घेवन निबंद बरयल्यात. मनीम मादारणपणान जाण्टो, म्हातारे ावंक लागलो म्हाणटकीर ताका, फाटल्यो यादी काडीत येवजुपाची संवय लागता. ोंकणी निबंदकारांभितर जाण्ट्या बरोवप्यांवांगडाच कांय तरणाट्यांनीय पोरण्यो यादी ाडीत तांचेर बरयलां. सोतेर बार्रेत बरयता:

' ... कांय गजाली अशो आसतात कि तांची याद जातच तातूंतुच मन केदोवेळ ुस्पून अुरता. गुंगी घेतिल्ल्या वखदाभाशेन... हांव ल्हान आसताना, म्हज्या शेजाराक अेक र आसलें... तांच्या व्हडल्या घराभायर दोनूय वटांनीं बाग करपाचो जागो आसलो... ुर्गात दोन झाडां आशिल्लीं. अेका कोनशाक अेक सोबीत दर्शीण आनीक दुसऱ्या कोनश्याक ेक forget me not चें झाड. घडये त्या forget me not झाडानूच म्हाका विसर पडूंक दवंक ना. ह्या दोनूय झाडांची म्हाका कितली मन तळमळावन याद जाता. म्हणून ांगू?...'

('कोंकणी' दिवाळी 1982)

ुंडलीक नायक 'काळजाक गरी लावन' सांगता:

'म्हज्या भुरगेपणांतल्यो कांय यादी अुसवत्यो म्हणटकच ताज्या नुस्त्यावरी फडफडूंक लागतात. तेन्ना हांव शाळेंत वचनासतना म्हजो नुस्तें गरोवपाचो सराव करूंक लागिल्लों जाल्यार अेक नामनेची गरवली जावंक पावतलों आसलों... शाळेंत वतालों. आयतारची सुटी म्हळ्यार नुस्तें घरपाखातीर सरकारान केल्ली भुरग्यांची खासा सोय अशी समजून आसली. बरे तरेन नुस्तें पागप्याक त्या काळार गांवांत प्रतिष्टा आसली... काळजाक गरो लागचो अशे कांय उगडास म्हाका आसात... हिंदळ म्हळ्यार माव्या नुस्त्यांतलें सागटूच. हिंदळांवा हांवे सोडलीं खरीं पुण ताणी म्हाका सोडलोना. खंयच्या जल्माचें वैर सादून अेकान आपणालो कांटो म्हजे जांगेंत अर्दो इंचभर भितर रिगयलो... नुस्तें चड तेंप उरना. सोव जाता. पोंवशेता. पुण नुसत्याचो वास, ताजी रूच आनी उगडास आयुश्यभराचें धन जाता... आज हांव भुरगेपणांतलो नुस्तेकार तरणेपणांत लेखक जालां. ल्हानपणांत म्हजो आजो अेक काणी सांगतालो तिचो उडास जाता. अेक ल्हान भुरगो खंय पाटयेर 'श्री' चिरतालो. व्हडलो जातकच ताका पुस्तक हाडलें तर पुस्तकावयलीं बारीक अक्षरां पळोवन तो आपणाली 'शिरी' भागली म्हण हुडकेवन रडूंक लागलो. ल्हानपणांतली म्हज्या हातांनी

गरवणेची शिनारी आज तरणेपणांत लिखूणी जावन म्हज्या हातांतली आयल्या. काळजाचे अुत्कंठतायेन गर्गयल्लें तुम्तें आनी तेच उत्कंठतायेन वरयिल्लीं उतरां हांच्यांत फरक नासत जाल्यार त्या भुरग्यावरी पिसो कसो हांव वरीच कित्याक रडूं?"

('कोंकणी' दिवाळी 197)

प्रकाश थळयाच्या लघुनिबंदानी भुरगेपणाचल्यो यादी खूब आयल्यात: 'दीस अशे आशिल्ले.' 'भुरगेंपण खरेंच बरें.' 'पेट्रोलाचो वास.' 'फोगोट्यो' ही निबंद वाचचे:

'अेका तेपार गांवांत मीन काडटाले. त्यावेळार गांवांत अेक ट्रक आशिल्लो. पूण मीन दोनतीन वर्सांभितर बंद पडिल्ल्यान ट्रक नाच जालो. गांवांत मोटार नाशिल्ल्यान त्यावेळार अेक दोन शेतांखणपा मिशिनांक मात बरेंच मान मेळटालो. आमी गांवांतली पोरां ट्रॅक्टर रस्त्यार दिसलो रे दिसलो कि पिर्शी जातालीं. धावत मुद्दाली मिशिनाफाटल्यान आपणाक वसय म्हणीत. कांय भुरगीं मिशिनार बसून वतालीं. अुरिल्लीं रस्त्याक नाक तेंकोवन मानयेन पेट्रोलाचो वास घेतालीं. काजारावतीर वा हेर मोट्या दबाज्यावतीर गांवांत मोटार येताली तेन्नाय आमी रस्त्याक नाक घासतालों.. तो तो वास आयलो म्हणटकीर त्या त्या वेळेची याद जावन मन खंय खंय पावता.'

'हांव तेन्ना किते 10-12 वर्सांचो आसतलों. सोयऱ्यांवांगडा गांवानूच खंयच्यातरी नाटकाक गेल्लों. त्या सोयऱ्यागेले म्हजे पिरायेचें एक सुंदर, गोरेंपान, निळ्या दोळ्यांचें आनी काळ्या भोंवर्‍यांचें चली नाटकाच्या मांटवांत म्हजेकुशीक कदेलीर बशिल्ले. अशेंच खबरी, फकाणां जातां जातां आम्ची 'नदरेक नदर' लागली आनी वळख जाली. तशें तें म्हाका आनीकूय तेंकून बसलें. हांव ते राती कितलेशे वा कसलें नाटक पळेलें तें आज स्मरना. तें नाटक केन्ना सोंपलें तेंय कळ्ळें ना. घरा परततना म्हणसर कोंबो रडून गेल्लो. एकवटेन कोणाल्या तरी बट्टांत, पोरसांत रातराणी परमळटाली. दुसरेवटेन म्हजीच 'राणी' जाल्लेवरी तें चली म्हाका तेंकून तेंकून चलतालें... आज केन्नांय नाटका सिनेमासावन रातचो अुसरां घरा परततनां तेन्नां खर्यांय अशीच रातराणी परमळटा. तो जगावेगळो, काळजार जादू करपी परमळ मनाक भलयना आसतनाच जीव पोरणे यादीन कळवळटा, फुगार जाता. अचकीत मनोहररायाच्या काव्यांतल्यो वळी ओंठार येतात.'

'फुलता आज रातराणी
तिका मातूय खबर ना
म्हजी राणी वांगडा ना, वांगडा ना.
फुलता आज रातराणी
तिका मातूय खबर ना.'

('पुनव' फेब्रेर 1973)

आकाशवाणी कलाकार रमेश सखाराम बरवे बरयतात:

'जायत्या जाणांनी आपणाल्या भुरगेपणाच्यो यादी बरयल्यात आनी 'रम्य तें बालपण' ह्या समाधानान आपणें आपणाकुच तोखेलां आसतलें. तुकारामान 'लहानपण देगा देवा-' अशें बरोन 'आपुण भुरगो आसताना खूब सुखांत आशिल्लों. पुण आतां हे कजाग जायले मामाखार न्हय रे पुता!' अशें सुचयलां आसुंये. कितेंय आसूं-म्हजें भुरगेपण रम्यय जावंक ना आनी म्हका 'सुंगी साखरेचो रवोय' बी मेळूंक ना. मेळ्ळ्यांत तीं आवय, बापूय, भयण, भाव, आनी गुरुजन हांची 'अुतरां आनी लडे!' हांव म्हज्या भावणांत ल्हान. केन्नाय निमण्या अपत्याचे लाड चड जातात खंय. पुण म्हजे बाबतींत हो अणभव सारको परतो. मारूंक सोपो, ल्हान म्हणून कोणूय सोम्त्राक म्हाका बडयतालो.'

('कोंकणी' दिवाळी 1978)

मनोहरराय सरदेसायांच्या लघु निबंदानी तांच्या लहानपणांतल्यो यादी आयल्यात.

'मनश्याच्यो चडश्यो यादी भुरगेपणांतल्योच असतात. कालपयरच्यो यादी पुसून वेतात पुण मनाचे ओले चिकण मातयेर भुरगेपणांतल्या मायेच्या हातांचे छाप वा दुश्टपणाच्या नाखटाचे भुरके तशेच उरतात. मेंदवाची खंयची तरी मळमूद मात्शी दामीत जाल्यार फाटले प्रसंग परतून दिसूंक लागतात- कालूच घडिल्ल्यावरी... मनाचे वासरेंत फाटीं फाटीं वेतकूच मागीर सगलो काळोखूच दिसता. म्हजी पयली याद खंयची काय! सांगूक कठीन! एक याद जाता. हांव बाज्जेवेल्यान जमनीर पडलां आनी रडटां. दुसरी याद म्हळयार म्हाका बुकल्यान भुरको काडला आनी म्हाका दुखता. ह्यो दोनूय यादी, म्हापशेंच्या खोल्ले वाड्यांतल्यो जावंक जाय. हांव त्या वेळार चारपांच वर्सांचो आसन. माळयेचें एक घर दिसता, भोंवतणी झाडां, एक भुरगो आनी एक म्हातारी इतलें अंधकशें दिसता... भुरगेपणचे यादींत तीन घरां दिसतात. एक पणजेचें घर वागळ्याचें. म्हालक्षमीच्या देवळाक तेंकून. दुसरें घर आमचें मावय वेरेंचें आनी तिसरें घर तिसें ह्या गांवांतलें आमच्या भाटांतलें. आनी कांय चेरे दिसतात. आवय, बापूय, आजो, आवयची आवय आनी आवयची आजी.'

'... म्हजी आवय गोरीधवी सुंदर. खूब मोगाळ, तिचो ताळो म्होवाळ. तिच्या तोंडातल्यान हांवें पयलीं पदां आयकलीं. म्हजो बापूय आंगापांगान बरो, दिसूंक शिरवन्त पुण सदांच रागीटसो. आमचे कडेन खेळिल्लो, हांशिल्ल्याची, अपुर्बाय केल्ल्याची याद जायना. आवय-बापायचीं सदांच झगडीं चलतालीं. बापूय केन्ना किदें करीत तें सांगू येनासलें. केन्ना कोणाक मारीत, किदें सोखून मारीत नेम नासलो. म्हणटकच बापूय घरा आयलो रे आयलो भुरग्यांची सासकी गुळी जातालीं. ताका भुरग्यांनी खेळूंक जायनासलें। रडूंक तर जायच नासलें. बाबडी आवय कलकलत्या धड्धड्यान दीस काडटाली, बापूय

घरांतल्यान भायर सल्लों कि परतून आसों हासतालों, खेळटालों. सारगी बापूय आनी रडपी आवय हांचेमजगतीं खूबशें म्हजें भुरगेपण करपून गेल्लें...'

साहित्यविशयक:

साहित्यिक निबंद कोंकणींत वेगळ्यावेगळ्या रुपांनी आयला: केन्ना पुस्तकाक प्रस्तावना म्हणून तर केन्ना पुस्तकनियाळ म्हणून. आकाशवाणीवेल्या कार्यावळींतल्या भाशणांच्या रुपानूय असलो निबंद कानार पडला. कोंकणी समिक्षेच्या स्वरुपान निबंद आयल्यात. अशतरेचे निबंद बरोवप्यामदीं म्हाका दिसता, मनोहरराय सरदेसाय हांचो नंबर पयलो लागूंये. लक्ष्मणरावांच्या काय साहित्यिक निबंदांचें 'कथाशिल्प' (1977) पुस्तक जालां. कांय बरोवप्यांनी दुसऱ्याच्या पुस्तकांक प्रस्तावना नियाळ वी बरयल्यात जाल्यार कांय जाणांनी स्वताच्या साहित्याविशीं वेळाप्रसंगार सांगला. कथेची कथा, कवितेफाटली कथा, स्वताच्या साहित्यांतलें अेकाद्रें आवडीचें पात्र, आपणाल्या बरोवपाफाटली प्रेरणा अेक आनी दोन कितलेशेच साहित्यिक विशय निबंदाचो आकार घेवन आयल्यात.

बाकीबाब बोरकार आपणालें 'पांयजणां' हे चड गाजिल्ले कवितेविशीं बरयतात.

'एकाद्रें भुरगें तशेंच घेवनूच जल्माक येता अशें म्हणटात तशेंच कवितेचेंय आसता जाल्यार कोण जाणां! 'पांयजणां' कविता मुंबय आकाशवाणीचे कोंकणी कार्यावळींत हांवें पैलेच फावटी म्हळी तेन्ना आयकुप्याकडल्यान म्हाका कितलीशींच अभिनंदनाचीं पत्रां आयलीं. महाराष्ट्रांत जाल्ल्या म्हज्या खेच्याय काव्यगायनाच्या कार्यक्रमांत हे कवितेची हटकून फर्मायश आसता आनी तिका उत्स्फुर्त दाद हमखास मेळटा. ही कविता म्हजेकडल्यान बरोन जाली ती 1948 त. बरोन जाली अशें हांवें मुजरतच म्हळां कारण बरी आनी खरी कविता करतलो म्हणून करूंक येना. ती मनःस्थिती आनी परिस्थिती हांचो सहज मिलाफ घडूंक आपशींच जांवची पडटा. ही कविता जाली ती तशींच... घरादारार तुळशीपत्र दवरून हांव गोयच्या लढ्यांत पडिल्लों. मुंबै रावन आमच्या प्रस्नाचेर सगळो देश जागोवपाची खटपट करतालों. तशे अवस्थेंत आसतना म्हज्या वडलाचें म्हाका पत्र आयलें कि हांवें म्हज्या बायले भुरग्याक म्हजेसरी व्हेलेबगर आता रावतर ना... तेन्नाच्या गोयच्या गोंदेनांदोरान तांकां आपोन हाडून सांगिल्लें कि हांवें परतें गोयां येवचें आनी येवपाचें नासल्यार आपल्या बायले भुरग्याक आपले सरी व्हरचें... मेळिल्ल्या निरोपान म्हाका एकाएकीं वस्तुस्थितीची जाण आयली. घरकारणीची तिव्रतायेन याद जाली. दामून दवरिल्ले खामसरी भाव मुमारा भायर कोंवळीकेन वेर उपरासून आयले. घरचीं आनी गोयचीं सेम-चित्रां दोळ्यांर नियाळूंक लागलीं...' ('कोंकणी' दिवाळी 1982)

'जायात जागे' कवितेविशीं मनोहरराय सांगतात: 'कविता करप सोपें, कवितेची कथा बरोवप तितलें सोपें न्हय. कवितेक एक सूत आसता त्या सुताक धरून गेल्यार

ापशींच कविता घडटा. कवितेची कथा बरोवंक बसल्यार कितलेशेच धागे एकामेकांत स्पल्ले दिसतात. ते हुडकून कशे काडप?... स्फूर्तिदेवतेचो हात लागलो म्हण्टकूच कविता शी घडत वेता कांयच कळना.'

'जायात जागो' कवितेचें अशेंच घडलें.

'जायात जागे, जायात जागे!' हीं अुतरां मनांत घुंवक लागलीं आनी मागीर अुतरां ाटल्यान उतरां कशीं जुळत गेलीं तें कशें मांगूं? कवितेचेंय म्हणून एक तर्कशास्त्र (Logic) ामता. ताका धरून कविता फुलत गेली. फांतोड जातकच जें चित्र दिसता तेंच चित्र र्वेक दोळ्यांमुखार आयलें-उतरांचें रूप घेवन-उतरांचें रूप घेवन:

'दोंगुल्ल्यांचेर देंवलीं वोतां
धुवटेचीं दडलीं भुतां
सोरपा-पिले बिळांत गेले
घुघमांचे फुटले दोळे
जिबली काडून रावल्या चाटत
वाऱ्यावेले भांगरा-थेंबे
दसणीचे तांबडे-बोंगे

आनी मुखार नवें जग घडोवपापासत पोरणें जग मोडून उडोवपाची गरज भासली.

येवंदी हुंवार, येवं दी मोडां
कांटेखुंटे व्हांव दी फुडें
मुळासकट झाडां-पेडां
पडून मोडूं वंयों-आडे

प्रचारात्मक म्हणून ही कविता बरोवंक नासली. पूण भितर समाजवादी प्रचार आयला जायत. क्रांतीचे विचार त्योवेळार मनांत घोळटाले. तांकांय एक इतिहास आसा.'

('कोंकणी दिवाळी 1982)

आपणाले अेके कथेविशीं पुंडलीक नायक सांगता:

'म्हगेले 'वळख' कथेन म्हाका म्हज्यांतल्या कथाकाराची वळख घडयली. सुरवातीच्या चार-पांच कथांमदली ती अेक कथा. कशें बरोवचें. कितें बरोवंचें हें तेदेवेळार सारखें खबर नासलें. बरोवपाची अुमेद मात अुपाट आसली. साहित्य समिक्षा बी म्हणटा ताचो व्हडलोसो गंध नासलो. तशें आशिल्लें जाल्यार बरयता ती कथा, काय व्यक्तिचित्र, काय व्यक्तिचित्रणात्मक कथा अशा समिक्षेच्या शब्दजंवजाळांत घुस्पून ते कथेचे बारा त्रेस्तार आनी तेरा सुकार जावपाचे.'

'ही कथा म्हळ्यार म्हज्या जिवितांत घडिल्ल्यो सामक्यो खऱ्यो खऱ्यो गजाली. तातूंतली अेकूय फट मानूक जांवचिना. तशेंच घटनाय फट मानूक जांवचिना हें कथन आसा। 12-13 वर्सांचो संस्कारक्षम पिरायेचो अेक भुरगो. हो भुरगो म्हळ्यार हांवूच. त्या भुरग्याचो अेक इश्ट आसा काजूलो. वर्सांचो ड्रायव्हर. पिरायेन सुमार 35-40 वर्सांचो. दोगायमदीं पिरायेचें व्हड अंतर आसूनूय दोगायची गाड इश्टागत जुळटा. काजूलो भुरग्याल्या घर पेइंग गॅस्ट म्हणून येता. दोगूय अेका सांगातान बसून जेवतात. कांय तेंपा उपरान भुरग्याल्या आवय बापायक कळून येता, काजूलो परके जातीचो आनी उणे जातीचो आसा. तेन्नाच्यान काजूल्याक ताटाबदला पत्रावळ मेळटा. ह्या प्रसंगान भुरग्याच्या मनाचेर खूब व्हड परिणाम जाता. तो काळजांतल्यान न्हिचकळटा आनी 'आमी सगळे भाव-भाव' म्हण शाळेन आपणाक शिकोवपी मास्तराक खेपता. हिंगल्यान, ही कथा सोंपता. आसूनूय ही कथा हांव वेगळी गावून वाचूंकूच शकना. तातूंतल्या घटनांचें आनी व्यक्तींचें आनी म्हजेलागीं सामकें लागींचें नातें आसा.'

('कोंकणी' दिवाळी 1982)

उदय भेंब्रो अेक बऱ्यापैकी कवी, कथाकार, निबंदकार पूण कोंकणच्याच चड्डशा वावरांत घुस्पून उरिल्ल्यान 'हांव बरोवप सोडलें ना' ह्या विशयाचेरूच बरयता:

'हांव बरोवप सोडलां!... ना मनाचे पाटयेर बरोवप चालूच आसा. तें कागदार उतरावप घडना इतलेंच. कागदार उतरावप घडना आनी साहित्य वाचप्यामुखार येना देखून दिसता हांव बरोवप सोडलां. अशें घडलां तांचेकडल्यान अमूक एक घडणूक आसा अशें ना. चालू आशिल्ल्या कितल्याश्याच घडणुकांचो तो परिणाम. मुखेल कारण: फावो तितलो वेळ मेळना. वेळ कित्याक मेळना हाजीं कितलिशींच कारणां... तशें साहित्यिक मन घुस्मटता. बरयन दिसता पूण बरोवप घडना. तें घुस्पून उरता. सारगीर भुरग्याक थातारचें तशें ताका थातारचें पडटा. बाय, फाल्या वेळ मेळटलो, फाल्या सुसेग मेळटलो. - तेन्ना रचूंया, बरोवया. फाल्यां वेळ मेळटलो? कोण जाणा? जिवितांतल्यो सोडणो आदींच कोणें पळयल्यांत?...'

('कोंकणी' दिवाळी 1982)

अशेंच तरेन स्वताच्या साहित्या विशीं शीला कोळंबकार, मीना काकोडकार, दामोदर मावजो, दत्ता नायक, चंद्रकांत केणी, रवीन्द्र केळेकार, ऑलिविन गोमिश आनी हेर जायत्या लेखकांनी निबंद बरयल्यात.

प्रवास आनी सैम

'हिमालयांत' (1975) आनी 'आमी पळयल्लो सोविएत देश' (1976, संपा. नारायण देसाय) हीं दोन पुस्तकां सोडल्यार प्रवासवर्णनाचे संग्रह आजवेर कोंकणींत नात म्हळ्यार

ाता. शिंपडलेल्या स्वरूपांत जायते प्रवासवर्णनपर आनी सैमी वर्णनाचे निबंद खूब आसात. वीन्द्र केळेकारांच्या प्रवासवर्णनांत आनी हरशींय सैमाचें वर्णन करपी निबंद खूब आसात. ांचें 'अुजवाडाचे सूर' (1973) हें पुस्तक हाची गवाय दिता. कांय बरोवप्यांनी प्रवासवर्णन ानी सैम वेगळो काडून तांचेर बरयलां जाल्यार थोड्यांनी दोगांकूय अेकठांय घेवन नेबंद बरयल्यात.

म्हजे जिवा-भावाचे इश्ट' ह्या निबंदांत रवीन्द्र केळेकार बरयतातः

'... मुंबयसारकेल्या बकाल शारांत रावनलेगीत एका गावांत राविल्ल्याचें सूख म्हाका देसना, म्हजेइतलें आनी खंयच्याच गोंयकाराक मुंबयत भोगूंक मेळ्ळां जायत म्हूण... सकाळचीं सूर्याचीं किरणां दोळ्यांचेर पडचे पयलींच शेवण्यांची गितां म्हज्या कानार ापडटालीं आनी रात जाली म्हणटकूच मळबांतलीं नखेत्रां केन्नां म्हजेकडेन उलोंवंक लागतालीं. तातूंतूय म्हत्त्वाचें म्हळ्यार, भोंवतणचीं झाडां तितूय-त्रिकाळ म्हज्या मनांत थंय पांचवीं सपनां जागयतालीं' ('अुजवाडाचे सूर')

'घारापुरी,' 'बेलूर-मठांत,' 'वाराणसी,' 'वर्धा' बी कितलिशींच प्रवास वर्णनां रवीन्द्र केळेकारांनी बरयल्यांत. सैमाचें म्हाकाव्य-जोग' हातूत तांच्या 'वाराणसींत'ल्या वरीच प्रवासवर्णन आनी सैमाचीं चित्रां हाचो सोबीत मिलाफ पळोंवक मेळटाः

'... पळेल्यारूच आंगार भयान कांटो फुलता अशी भयांकृत खोलाय आशिल्लो दोंगरांचो एक आकांताचो कडो आनी वयल्यान रूंद विशाळ पात्रान व्हांवपी पुराय शरावती न्हंय आपलें सगळें उदक घेवन एकाच धपक्यान चारपांच कडल्यान वांटो काडून णवशेंसाठ फूट सकल उडली घेता!... सकल एक हतयासारको-न्हय, हतीलेगीत जाच्या मुखार हुंदरायेदो दिसतलो येदो व्हडलो फातर आसा. ताचेर ही उदकाची रास पडटा आनी पडटां पडटां धवें फुल्ल पीठ जावन वता!'

('अुजवाडाचे सूर')

चंद्रकांत केणी पत्रकार आनी कथाकार, तशेंच अेक बऱ्यापैकी प्रवासवर्णनकार. केन्ना केन्ना तांच्यो कथा निबंद-प्रवासवर्णनांच्या सिमारेशांवेल्यान येतात.:

'... ऋषीचे तपश्चर्येकलागून आसू, नाजाल्यार निसर्गाचे रचनेक लागून आसूं, ह्या दोंगरांच्या माथ्यार साडे स हजार फूट उंचायेर केन्नाच सुकना असो हो तलाव हांगां उल्ला. ह्या तलावाकलागुनूच ह्या शाराक नैनीताल म्हणटात... चित्रकार रंगांत रंग भरसून नवो रंग तयार करता हें आमी जायतेफावटीं पळयलां. पूण नैनी शिखरावेलो सूर्योदय आनी सूर्यास्त हांगां खिणाखिणांक नवे रंग उक्तायता, निळ्या रंगाचेर नदर थीर जांवचे आदींच थंय गुलाबी रंग दिश्टी पडूंक लागता आनी मागीर सूर्य वयर येवंचे आदींच सगल्याक उजवाड फांकता. देवाचें चित्र रंगयतना चित्रकार तेजोवलय दाखयता तशें तेजोवलय ह्या

हिमशिखराभोंवतणीं हांगां दिसता. आद्य चित्रकारान तेजोवलयाची कल्पना हांगाच घेतली आसूंये. सूर्य माथ्यार आयलो तरी आंगांतली कुडकुडी उणी जायना. उस्फाटो वाऱ्याच्या झोतासरशी तो वाडटा. सूर्यास्ताच्या वेळार सगलो पर्वत भांगराचो जाता. स्वर्गलोक म्हळ्यार सुवर्णनगरी अशी कल्पना ज्या कवीन मुळांत केली तो सूर्यास्तावेळार तेन्ना शिखराचेर पाविल्लो आसूंक जाय.'

('नैनीताल जंय एक याद गोठली')

('कुळागर' जानेवारी 1984)

वृत्तपत्रीय स्वरूपाचे निबंद कोंकणींत चड नात. रवीन्द्र केळेकार हाणीं एका तेरार वृत्तपत्रां चलयल्यांत आनी जायतें वृत्तपत्रीय लिखाण केलां. चंद्रकांत केणी हे तर सिद्धांतान आनी व्यवसायानूय पत्रकार. वृत्तपत्रीय स्वरूपाचे जायते निबंद ताणीं बरयल्यात. ताचो 'तरेतरेची संवंगा' हाची गवाय दिता. अ. ना. म्हांबरो हाचेंय ह्या वाटारांत थोडेभोव वावर आसा. 'कुळागर' म्हयनाळ्यांतल्यो ताच्यो 'गजाली' अशतरच्या तानाजी हळर्णकारांतूय असले निबंदलेखन बरें सादला. मराठींत Personal Essay लघुनिबंद म्हळ्या. ना. सी. फडकेन हाकाच गुजगोष्टी म्हळ्यात. 'गुज गोष्टी' म्हणचच कोंकणींत गजाली जाय मू? गंभीर वा नर्मविनोदी निबंदकारामदीं वि. ज. असगांवकार हें एक खूब बरें घोळपी नांव. म. ग. ना. नायकांनीय काय वैचारिक स्वरूपाचे निबंद बरयल्यात.

विनोदी निबंद

कोंकणींत विनोदी निबंदकारामदीं दत्ताराम सुखठणकार, शंकर भाण्डारी, किसन कामत, अ. ना. म्हांबरो, अरूण सिगवाळ, अरूण सुखठणकार, गजानन जोग हांचीं नांवां वाचप्याचे वळखीचीं. हातूंतले दत्ताराम सुखठणकार आनी अ. ना. म्हांबरो सातत्यान बरयत आयल्यात आनी तांचीं निबंदांचीं पुस्तकांय आयल्यांत. किसन कामत गोंय मुक्त जायतसांवन बरयल्लो दिसना. शंकर भाण्डारी अधीं मधीं निबंद बरयतात आनी वाचतल्यांक ते बरोवपी नाकतीचो हे पारखुपाक वेळ लागना. वि. ज. असगांवकार आनी प्रकाश थळी हांच्याय निबंदांनी केन्ना मोवसो विनोद मेळटा. जोग चडश्यो कथा बरयता (तातूंत विनोदूय आसता). अरूण सुखठणकार चडसो 'वर्सुकी साहित्यिक भोंवडी' सारकीं टिपणां (हाकाच वृत्तपत्रीय निबंद म्हणूं येता). अरूण सिगवाळ नवलिकांवांगडाच थोडेभोव सातत्यान निबंद बरयता. पुरुषोत्तम सिगवाळाक सातत्य नासले तरीय विनोदी निबंद ताकाय सादला हें जाणवता.

काय बरोवप्यांचे विनोदी निबंद केवळ हांसयतात. हांसतां हांसतां अंतर्मुख करून दोळ्यांत उदक हाडूंक लावपीय कांय निबंद कोंकणींत आसात. चार्ली चाप्लिनाचो विनोद अशेतरेचो आसतालो. मराठींतले पु. ल. देशपांडे आनी जयवंत दळवी हाणींय हो मिलाफ

थोड्याभोव प्रमाणांत आपणाल्या विनोदी बरपांत मादला. पु. ल. चें 'बटाट्याची चाळ' हांसयतां निमाणच्या 'चिंतनां' त अंतर्मुख करता. दळवीचें 'सारे प्रवासी घडीचे' ह्याय पुस्तकांत अशेतरेचो अणभव वाचप्याक दत्ताराम मुखठणकारांचेर पु. ल. आनी दळवी सारकिल्याची हे बाबतींत अप्रत्यक्ष प्रभाव पडला काय दिस्ता. तांचें 'माशेल' हो निबंद वाचतना हें जाणवता. सुरवातीक विनोदाच्या आंगान वचपी हो निबंद अखेरेक हळवो आनी भावुक जाता.

'आज माशेलाची परिस्थिती कशी आसा'? आमचे तेवटनेच्या हेर सगळ्या गांवांभाशेन माशेलाकय आज अस्तमती कळा लागल्या. सगळेच जाण गांव सोडून शारांनी वचूंक लागल्यात, .. अशावेळार म्हगेले गांवकार गांव सोडून मुंबयच न्हय तर ताचेय फुडें गेले तर वायट दिसपाचें कारण ना. पुणून बुद्धीक पटल्यो म्हणून सगळ्योच गजाली मनाक पटनात. आनी हाकालागून हांतुणार पडटकर माशेलाचीं याद येता आनी वायट दिसता. पोरणें, म्हज्या भुरगेरणांतलें माशेल आज ना. एका वेळार हरी शेनायकार देवकीकृष्णा मुखार शेनाय वाजयतालो : ताणें रामनमीक दनपारां वाजयल्लो सारंग आनी धेणल्या पाडव्याच्या गांवड्यांच्या रथामुखार, शेनायेवयल्यान पेण्याक वाजयल्लो जयजयवंती हांचो सूर हो वेळ लेगीत म्हज्या कानांत घुमतात ... कोल्हापूर, बनारस, ग्वाल्हेर हांगच्यो खूब शेनायो आयकल्यो. हांवें पुण हरीचे फुंकेची गोडी अजून मेळचीच आसा.'

'... हांवे म्हळें, माशेल गांव फोंडें तालुक्याच्या माथ्यार आसा! दिवाळेचो दुसरो काय तिसरो दीस, घरानघर मेणवाती आनी पणत्यो हांची दिपरद्ना लागल्यात. 'हरि रे माझ्या, पांडुरंगा' ह्या पदाचे चालीर देवकीकृष्णाचो रथ पर्यशिल्यान नाचत येता. रथ नाचयतल्या मनशांच्या पायांक लागून उडिल्लो धुल्ल चनरजोतींच्या उजवाडांत स्पश्ट दिसता. मेणवाती पालवंक नात मूं? आकासदिवो आनीक वयर वचूंक जाय? रथाफाटल्यान लालखी येतली. पणत्यांनी घाल्लें तेल पावतलें मूं? आनी इतल्यांत हरी शेनायकार आपल्या शेनायेक फूंक घालता, 'आनंदाचा कंद हरि हा... 'ना, म्हजे चुकलें. म्हजें माशेल फोंडे तालुक्याच्या माथ्यार ना. म्हजें माशेल म्हजे यादस्तिच्या करणांत आसा, म्हजे जिणेंतली सगळ्यांत अदीक मोलाची वस्त ती!'

(मान्नी पुनव 1977)

शंकर भांडारींचो निबंदसंग्रह येवंक नाशिल्ल्यान ताचे निबंद नेमाळ्यांनी सोदचे पडटात. तांची स्वताची अशी अेक घाटणी आसा. कांय नमुने:

अफवा कशो फांकरतात हाजेविशीं:

'गोंयांत आमचे आदले राजिल्ले नायब राजपाल पर्थून येतात अशें अेका जाग्यार गेल्लेकडेन कळ्ळें थंय बशिल्लेकडेन अेकल्यान सूर जोडलो. 'हावें सांगूंक नाशिल्लें?

एशियाड जेतिवंत करूंक तिणें ताका केल्लो. तें काम सोंपलें, आतां चांगस जेतिवंत करपाक तो ताकाच धाडलो'... हरशी ह्या विशयाचेर हाचेपयली आमची केन्नाच भुलावणी जावंक नाशिल्ली म्हणपाची ताका खबर आशिल्ली. पूण एक घडणूक फुडें घडपाची आसा, ती ताका पयलीच कळ्ळी ना जाल्यार तो गोंयकार कसलो! ताजो धंदो हरशी खाणावळीचो. खाणावळ म्हणटकच भूक लागिल्लो कोण पूण येतलोच. राजकर्णी लोकांची भूक चड. म्हणटकच ताचे खाणावळींत राजकर्णी चड येतात. देखून हेर विशयांबरोबर (बरें जेवण दिवचें सोडून) ताका राजकारण बरेंच कळटा असो ताजो प्रामाणिक समज. भितल्लेंच न्हय. तर मुदतीपयलीं विधानसभेचें विसर्जन जाल्यार आमदार म्हूण उबो रावचेखातीर ताणें तयारी केल्या. ताकालागून फुडल्या मतदारांक तो फाटल वाट्टा... आमच्या दोन मंत्र्यांनी राजिनामे दिले म्हूण... ही खबर ताणें अवांतर आयकल्ली. ताणें म्हाका सांगतना, ताणीं राजिनामे आपल्याच हातांत दिल्यावरी तोंडार आविर्भाव हाडिल्लो. भुरांत त्या दोनूय मंत्र्यांनी... तांच्याच तोंडांत सोबना तसले भाशेन हेय राजालीचो खुलासो केलो. ही राजाल वेगळी फाटी स. पूज्य जयप्रकाश नारायण खंयांनीच ही इहलोक सोडून गेले. तेन्ना पयलें खेपेची तांचेविशींची खबर ही अफवा म्हणपाची कळ्ळी. अफवा कंय सुरू जाता तो कळना. पूण तिका एक मोटारीवरी self starter आसूक जाय'

('वा म्हळ्यार वार्तो', 'कुळार दिवाळी' 1983)

वायलांचे वडवडीविशीं:

'आदांव आनी एव्हाची काणी आमकां खबर आसा. येडनच्या बागेंत दोगांय मोजा मारून दीस सारताली. पूण एक दीस एव्हाचो जीव चाळवलो आनी ते बागेंतलें जें फळ खावंक तिका मना केल्लें तेंच फळ तिणें खालें. देवाक मारली भिरभिरी. ताणें दोगांकूय सकयल धर्तरेर धांवडावन दिलीं. हांगां तीं दोगांय मरतीस कुळयेंचें मूळावें जोडपें थल्लीं. आदांवाच्यान हरशी एव्हाक आडांव येताली पूण ताणें तें काम केलेंना. देखून आदावांकूय एव्हा बांगडा ख्याम्न भोगची पडली. पूण आनीक अेक राजाल घडली. ती मूळ कथेंत सांगूंक ना. ती म्हळ्यार आदावांक आनीक अेक जबरदस्त ख्याम्न खांवची पडली। एव्हाचे थार नासताना वडवडपी जीवेचो आदांव सासणाचो वळी जालो... वायलांची ही थांबनाशिल्ली वडवड आसा ती मदांत दादल्यांचो अजापाचो आनी भेरेवन पडचेलो एक विशय जावन पडला. कवि आनी नामनेच्या बरोवप्यांनी हाचेर मानातर्क वितर्क चलैले...'

('भेड्डो घोव आनी ताजी मोनी वायल'

('दिवली' दिवाळी 1984)

आप-उक्तावणी:

'आतां हांव आंकवारूच कित्याक अुल्लों? ह्या प्रस्नाची जाप दिवप दिसता तितली सोपी न्हय. अितलेमेरेन कि हांव आंकबार रांवलां काय अुल्लां हें सांगपलेगीन मात्शे अवघड. पुण विनोदान हांव केन्नाय म्हणटां, 'म्हजे घरकान्नीचें लग्न अजूनमेरेन जावंक ना.' अशावेळार तुमी म्हणटलीं, आ ऽऽ अजुनूय ह्या म्हालम्हाताऱ्याक लग्नाची अुमेद आसा काय कितें? खरें म्हळ्यार आसल्यार कांयच अजाप ना... पुण प्रस्न येता तो लग्न सस्थेचो. वयार येतकच चल्यान वा चलयेन हे संस्थेंत अपणांक गुरफटावन घेवन चुकनाशिल्लीं कर्मा सारोदाराक करीत रावची काय कितें? बर्टन आपल्या अेकसुरेपणाचो जो विच्छेद करता वा चिरफाड करता, तेन्ना ताका 'लग्न आनी फांसार वचप हें मनशाच्या प्राक्तनांक बरयल्लें आसता' अशे अुद्गार येतात. तें वाचतकच म्हजेंसारकिल्लो साडोसुडो कितलो बरो आसा हें येवजून सूऽऽ जाता.'

('आनी हांव आंकवारूच अुल्लो' चित्रंगी दिवाळी 1984)

लग्नाविशीं शंकर भांडरीन खूब वर्सांपैली दुसरे अेके कडेन बरयल्लें.

'लग्न पळोवंचें करून आनी घर पळोवंचें बांदून' अशी एक म्हणणी कोंकणींत आसा. तांतली घर पळोवंचें बांदून ही म्हणणी कानाक तरी बरी लागता. बांदिल्लें घर आपणेय पळोवन येत्या वेत्याक दाखोवंक तरी मेळटा! पुण लग्न करतकच आनीआनीक पळोवंचे कितें उरता काय? ... लग्नाचो प्रस्न हो संवसाराचे सुर्वेपासून असोच उसकना-किं जे लग्नसंस्थेत आसात ते केन्ना काय भायर सरूंक पळेतात आनी जे भायर आसात ते भितर सरूंक पळेतात? आनी हे संस्थेच्या हुमऱ्यार रावपी म्हजेसारकिलो वेल्या प्रस्नाची जाप सोदपांतूच खोशी मानता.'

('आमचीं लग्नां काय विघ्नां?'
'पुनव' नोव्हें 1972)

Statement of ownership and other particulars pertaining to the Journal

"AMAR KONKANI"

Form IV (Rule 8)

1.	Place of Publication	:	Mangalore
2.	Periodicity of its publication	:	Half Yearly
3.	Printer's Name	:	Fr. Peter Cyprian D'Souza
	Nationality	:	Indian
	Address	:	Assisi Press Mangalore 575 003
4.	Publisher's Name	:	Fr. Swebert D'Silva, S.J.
	Nationality	:	Indian
	Address	:	St. Aloysius College Mangalore 575 003
5.	Editor's Name	:	Shri Edwin JF DSouza
	Nationality	:	Indian
	Address	:	"Fountainhead", Highlands Mangalore 575 002
6.	Name and address of individuals who own the journal and partners or shareholders holding more than one percent of the total capital	:	Fr. Swebert D'Silva, S.J. St. Aloysius College Mangalore 575 003

I, Fr. Swebert D'Silva, S.J., hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief.

Sd/-Fr. Swebert D'Silva, S.J.

Mangalore
30-06-2012